D.H. LAWRENCE

ŞARPELE CU PENE

D. H. LAWRENCE

The Plumed Serpent
William Heinemann
London

D. H. LAWRENCE

ŞARPELE CU PENE

In românește de Antoancta Ralian

Prefață de DAN

GRIGORESCU

C|R

ED3TURA Q ARTE A
ROMÂNEASCA 1989

Coperta de GH. BALTOC

ISBN 973-23-0006-X

Chiar şi acei comentatori care au inclus *Şarpele cu pene* printre „neimplinirile“ lui Lawrence (judecată, de valoare evident discutabilă, de vreme ce acestei categorii se socotea că ar aparţine *şi Lady Chatterley) au* recunoscut că romanul publicat în ţ926 e

„o operă ce pune cîteva întrebări fundamentale vizînd civilizaţiile *tradiţionale* şi raporturile complicate cu ele ale omenirii de astăzi, legitima noastră dorinţă de a înţelege măcar cîte ceva din semnificaţiile lor şi fatalul eşec al celor care, împovăraţi de prea multe prejudecăţi, încearcă s6 şi le explice din alt unghi decît acela stabilit odinioară, *în* vremuri necunoscute lor decît prin intermediul unei hagiografii îndoielnice“ [J]. Alţii — printre ei *W. Y* Tindall, unul dintre cei mai proeminenţi critici ai romanului englez * din secolul al XX-lea — *au* considerat că, dimpotrivă, *Şarpele cu pene* e „cartea care dă, in chipul cel mai elocvent, măsura marelui talent al lui Lawrence, a capacităţii sale de expresie narativă “ [1].

Controversele stîrnite de acest roman, plasarea lui în • zone cu totul opuse ale valorilor sînt, totuşi, explicabile. Scriitorul încerca să pătrundă pe un teritoriu faţă de care cultura europeană a manifestat întotdeauna o atitudine

ce se-putea defini, cum s-a spus, ..printr-un amestec de ignoranţă, de superstiţii şi,

I. [2] W. Y. Tindall, *D. H. Lawrence and Susan* His *Cow,* New York, Columbia University Press, 1939, p. 101.

nu in ultimul rînd, printr-un îndreptăţit complex de culpabilitate, pentru că —în Mexic *fi tn* Peru, în Africa şi în Oceania, *in* Marile Cimpii din America de Nord şi în Australia — orgoliul fals «civilizator» de acum cîteva secole sau mai recent a declanşat o sistematică *operă* de distrugere a unor mărturii fără de care Europa *însăşi e* astăzi mai săracă“ [5]. La drept vorbind, *orgoliul* acesta, aroganţa şi agresivitatea sînt la fel de răspunzătoare şi pentru ignorarea, vreme atît de îndelungată, a înţelesurilor esenţiale ale unor culturi europene, a etruscilor, a vechilor celţi, a bascilor...

Itinerariile lui Lawrence dezvăluie o trăsătură care n-a întîrziat să provoace comentariile — uimitor de unitare — ale biografilor săi; scriitorul se îndrepta spre a cele pămîn- turi *in* care spera să afle o lume „ferită de contaminarea *cu* măruntele idealuri ale societăţii europene> ce îşi transforma propria idolatrizare a *banului în scop* suprem al întregii omeniri"*. *Războiul* mondial însemnase pentru' viitorul scriitor „un *torent* ce despărţise vechea Anglie, in care sperase să-şi împlinească visele unei desăvîrşite comuniuni umane, ale liniştii şi căldurii sufleteşti, de Anglia cea nouă, aservită industrialismului[1 r]

Intr-un text autobiografic, publicai *lacîfiva ani după Trioartea sa,* Lawrence

îţi va aminti de ţinutul din centrul Angliei unde îşi trăise copilăria şi o bună parte a adolescenţei : *„Mi* se părea — *şi incâ mi* se pare (textul datează din 1928, cînd scriitorul împlinea 43 de ani, n.n.) — *un peisaj rustic* extraordinar de frumos. între dealurile de gresie şi stejarii de la Nottingham, se *rînduiau* fîşiile reci de calcar, şirurile de fagi, împrejmuirile de piatră din Derbj/shire'. Pentru *mine, în* vremea *cînd* eram copil' şi

chiar după aceea, in tinereţe, aceasta era vechea Anglie a pădurilor şi a ogoarelor ; drumurile erau ferite de zgomotul automobilelor; *far* puţurile de mină erau, într-un fel, accidente în peisajul unde Robin Hood şi veselii săi tovarăşi erau atît de aproape“ [c]. Comunitatea utopică pe care o proiectase în 1914 *(Rananim)* ar fi trebuit să arate întocmai ca satul englez al copilăriei lui spre care, insă, nu erau drumuri de întoarcere. De îndată ce a obţinut un paşaport, a stăruit în căutarea unor'asemenea locuri ideale, departe de ţara lui pe care o socotea „pierdută fără speranţă, înrobită de urîţenia lipsei de afecţiune“ [I].

Toate cele patru cărţi de călătorie alţ sale sint, de fapt, variaţiuni pe această

I *Idem*, p. 135.
[8] D. H. Lawrence, *Twilight in Italy*, Harmondsworth, Pen- guin Books, 19G0, p. 31.

temă. *Amurg în Italia* şi *Marea şi Sardinia* mărturisesc admiraţia lui faţă de ţăranii italieni, capabili să se lase *absorbii, de* natură, „de soare', de pămint, de creatoarea şi paşnica muncă a cîmpului", simţind că „pămyiturile pe care nu le văzuseră niciodată erau parte indisolubilă a propriilor trupuri[aS]. Dar Lawrence era conştient că acest mod de viaţă a intrat in *amurg,* că semnele „uriţ[c]niei[u], ale „lipsei de afecţiune", ale „idolatrizării banului" se arată şi aici tot mai des. Aceeaşi va fi *şi* concluzia volumului *Locuri etrusce,* publicat postum,

1932.

Mai complicate sînt părerile sale despre lumea care îl atrăsese ani în şir — lumea Mexicului. Biografii săi notează că, încă înainte de încheierea războiului, el plănuise să plece spre America ; dar nu oraşele, imagini ale energie*i* moderne, erau cele care. îl chemau spre acele peisaje, *ci* ■— aşa cum ti scria unui prieten in toamna lui 1920 — „mis-

'«rioasa civilizaţie a-vechilor indieni“ [I]. *Aşa* incit nu ne surprinde cînd vom afla că, în Statele Unite (unde va *ŋjun*ge în toamna lui 1922), se va *aşeza Ia Taos, un orâşel din* nordul statului Noul Mexic, în apropierea unui *pueblo* tridian, unul dintre cele mai vechi şi mai caracteristice iintr-o regiune locuită de mai multe triburi cu o *îţidelun-* gată istorie a rezistenţei împotriva ocupanţilor spanioli *şi* mgîo-saxoni.

In primăvara anului următor, cobora în Ciudad de 'vlexico şi, apoi, vreme de trei luni, se va retrage pe malurile lacului Chapala, al cărui nume apare adesea în legendele mexicane despre naşterea celor dinţii oameni. Impresiile lui, destul de neclare, vor fi publicate ceva mai tîrziu, intr-o carte al cărei titlu, *Dimineţi mexicane,* era o semnificativă replică la *Amurgul* italian : „Din Europă — nota el în volum — *nu* mi-am închipuit că relaţiile dintre oamenii ce trăiesc sub semnul unor *tradifii^stravechi pot* fi *atît* de complexe şi atit de greu de înţeles “ [II].

Rezultatul acestor încercări *patetice* de a înţelege o lume „pe care nici un european nu a ştiut să o privească în *adincul* curat *al* sensurilor sale“ [n]' *e* romanul începui de Laiurence pe *cînd* se afla, în 1923, pe ţărmul lacului Chapala — *Şarpele cu pene.* Principala dificultate era aceea de a prezenta într-o naraţiune întemeiată — *m ciuda unor* importante amănunte autobiografice — pe fantezie tradi- . ţiile

I Cf. Harry T. Moore, *The Intelligenl Heart: The Story of D.* H. *lawrence,* New York, Farrar, Straus and Young, 1960, p. 209.

II D. H. Lawrence, Mornings in Mezico, 1927. p. 10 ; citat in F. R. Leavis, D. H. *Lawrence Novelist,* Harmondsivorth, Penguîn Books, 1964, p. 76.

indienilor care, va spune Lawrence, *„sînt mai* vechi decît orice concept de divinitate *şi* sînt, prin urmare. *mai* grandioase *şi mai* profunde *decît* orice religie*“* [I].

Cultul lui Quetzalcoatl pune, chiar şi pentru cei mai avizaţi specialişti în trpdiţiile spirituale ale Mexicului, probleme deosebit de complicate. De *Za* Jose Lâpez Portillo, aflăm că numele Şarpele *cu pene* a fost dat *prima* dată ,.unuia dintre zeii care formează diialismul îfi teogonia indiană“ şi că „alături de Huitzilopochtli, mişcă ciclul *unei lupte* permanenle care *dâ* loc transformării universale. Acest dualism Quetzalcoatl — Huitzilopochtli prezintă similil adini cu mazdeismul oriental şi cu expresia ulterioară a maniheismului*“* [1:i]. O precizare, de asemenea, foarte importantă e că acest nume a fost primit de „un personaj misterios“, dar a cărui prezenţă in „tragedia ' Conchisiei Mexicului“ e reală, învăluită într-o admirabilă poezie ce-i dă dimensiuni deopotrivă pămîntene şi *aştrale („inipia* lui a ţîşnil şi s-a ridicat la cer ca să f&tmeze luceafărul de zori care este unul din Sensurile *cuvîntului în care în* mod literar se *traduce* Şarpele *cu Pene*“ [1] *D a r* legenda *insistă* asupra rolului civilizator pe care „personajul misterios*“* l-a avut în unele ţinuturi ale Mexicului, foarte asemănător celui atribuit, în mitologia finică, lui Vainamoinen din *Kalevala* sau, în aceea a indienilor iro- chezi, lui Hiawatha.

Âtit textul specialistului mexican, cit şi *amplul studiu* ce precede versiunea românească demonstrează că problema e fourte complicată mai ales pentru că, aşa cum se relevă, 'Quetzalcoatl e „un complex cultural reprezentînd : 1. *Un* numen ceresc; 2. un personaj istoric ; *3. o* demnitate preoţească in Tenochtitlân[ir]*'.* Şi un detaliu semnificativ, el era „una

I[13] D. H. Lawrence, *Phoenix,* p. 147.

dintre întrupările demnităţii supreme, uriul dintre fiii *dualităţii* esenţiale", „reprezentînd faţa *ei* fastă, divină "'[|

Ctf de mult a cunoscut Lawrence din aceste înţelesuri

ale mitului, în cele cîteva luni pe care le-a petrecut in Mexic (in martie 1923 sosea la Ciudad de Mexico, între *aprilie şi* iulie se afla la Chapala, iar în august ajungea la New York), e greu de precizat. La fel de greu să aflăm care i-au fost sursele, dacă ştia'destulă spaniolă să poată citi cronicile din secolele al XVI-lea şi al XVll-lea, pentru că, aşa cum rezultă din bibliografia citată de Portillo sau de autoarea studiului introductiv, majoritatea *cercetărilor sistematice sînt cu mult* ulterioare compunerii romanului său.

Intenţia lui Lawrence nu era, desigur, să ajungă la straturile cele mai adinei ale mitului. La rindul său, comentatorul cărţii din 19£6 se află, de multe oti, in situaţia de a recurge la simple supoziţii cind *încearcă* să înţeleagă motivele pentru care romancierul, s-a îndreptat spre o temă mitologică atit de puţin lămuritoare chiar şi pentru antro-pologii'şi etnografii mexicani ; aşa cum iot supoziţiile sînt adesea cele care stau la înde mină cînd se urmăresc înţelesurile morale atribuite de Laicrence tradiţiilor aztece (sau, mai exact, toltece) învăluite in ceţurile legendelor.

Exegeţii literaturii Ivei iMwrence aşază *Şarpele cu pene lo* capătul unei linii *cdre,* pornind de la *Femei îndrăgostite fpublicat în* 1920, dar — cum se ştie — început cu *cîţiva ani* mai devreme), trece prin *Nuiaua'lui Aaron* şi *Cangurul,* ajungînd la romanul

despre Quetzalcoatl ca la o deplină-— afirmare a unui crez etic. De-a lungul acestei direcţii care ■ cuprinde cîteva dintre cele mai reprezentative cărţi ale maturităţii[1] lui Lawrence, se caută *„o* alternativă, diferită de aceea o-ţerită de civilizaţia industrializată *şi* dominată de voinţa celor puţini" [I]. *Scriitorul însuşi* spusese cîndva despre *Şarpele cu pene :* ,,il consider cel mai important roman al mea din cîle am scris pînă acum“ [is]. Şi să nu *uităm că,* după ce a publicat această carte, nu a mai ter-

minat *decît* un singur roman cu adevărat important *Lady Chatterley.*

Personajul principal nu e, de data aceasta, *un alter ego al lui* Lawrence,-scriitorul retrăgîndu-se, parcă, *sâ* asiste la o dramă ai cărei actori interpretează un text în *porta* imagiriat de el, în parte înfăţişînd episoade ale propriei vieţi. In centrul acestei drame se află Kate, ale cărei relaţii Cil violentele forme ale cultului modem al *Şarpelui cu* pene, pe de o parte, şi cu don Cipriano, de altă parte, Hus- - trează un patetic conflict între existenţa individului şi idealurile unor largi comunităţi umane, conflict, de fapt nerezolvat, nici aici, cum nu fusese rezolvat nici în *romanele* anterioare ale lui Lawrence.

Kate Leslie e o irlandeză de vreo patruzeci de ani, QJ cărei prim soţ se despărţise de ea cu zece ani în urmă, iar cel de-al doilea murise. Se poate, deci, înţelege de. ce *er®* profund dezamăgită de viaţa ei de pînă atunci şi de *ce* idealurile europene i se păreau meschine. Comentatorii QU semnalat o

---

I Ronald P. Draper, D. *H. Lawrence.* New York, Twayne Publishers, 1964, p. 102.

[u] Cf. idem, p. 105.

neîndoielnică asemănare între eroina cărţii *şi* Frieda, soţia lui Lawrence : amîndouă reprezintă aceeaşi tipologie a femeii independente, sigură pe sine, neac-*ceptînd nici un* fel de negocieri cu propriile *principi^* femeie faţă de care scriitorul a păstrat un *pro/und* respect, fără, însă, a i le accepta întotdeauna. Spre sfirşitul romanului, *devine* evident că „nevoia *scriitorului* de a se împăca cu Kate pune stăpinire pe imaginaţia lui mai mult *decît* cultul lui Quetzalcoatl~ [In].

E, de bună seamă, adevărat că principalul conflict al cărţii îl continuă pe cel din *Femei îndrăgostite'* şi îl anticipează, în largă măsură, pe cel din *Lady Chatterley :* confruntările antagonice dintre indivizi, dintre bărbat şi femeie [1] *;* dar e clar că scriitorul nu renunţă să privească la aspecte 'violente ale confruntărilor politice ale vremii. *De* pildă, cel de-al doilea soţ al voluntarei Kate a fost *uq militant* irlandez — *şi* Kate simte că nu poate iubi decît *'■un bărbat* care vrea să schimbe lumea. Don Ramon Car-Tasco întemeiază un nou cult al cărui scop mărturisit e . *cel de a* reînvia tradiţiile unei culturi dispărute (de a-l lega din nou pe om de misterele cosmosului, aşa cum, pe drept, sesizează Kate); dar forma'de acţiune pe care o alege e o *luptă* neiertătoare împotrivă atotputernicilor *europeni.* „Numele de Quetzalcoatl l-a primit un personaj misterios, prezent în tragedia Conchistei Mexicului mai ales în deosebita şi *atît de* torturata psihologie a nenorocitului Montezuma, care aştepta întoarcerea *lui pentru a-i preda puterea, aşa cum* poruncea tradiţia" -[1]. El era, *deci,* legitimul stă pin al ţării, europenii erau doar nişte uzurpatori şi, la fel, zeităţile lor în numele cărora conchistadorii săvîrşeau odinioară înspăimîntătorul masacru al

---

I·J *Idem,* p. 103.

" Ibid.

căpeteniilor Mexicului *şi* al zeilor lor. Aşa incit Don Ramon are *dreptul* să răspundă prin moarte şi să alunge zeităţile care patronaseră crimele de acum patru *sute de ani.*

Şarpele cu pene poate fi interpretat, fără îndoială, *ca „o contribuţie a lui* Lawrence la refacerea mitului Atlan- tidei'(J-; romanul încearcă să redescopere înţelepciunea pe care se întemeia o civilizaţie străveche, năruită prin brutalitatea ocupanţilor şi neputînd fi reînviată dec ît prin *violenţă.* Dar Lawrence e convins că în această profundă *comuniune cu* natura, cu întregul cosmos *stă* însăşi salvarea rasei umane. „întoarcerea la *obîrşii",* capătă, in acest roman, un *sens* îndeajuns de vag, pentru că Lawrence ezită între explicaţiile ce provin dintr-o teorie jungiană, , *după cum* se constată insuficient asimilată, şi convingerea că oamenilor le e interzisă evadarea din epoca in care trăiesc. „Lawrence voiă ca stindardul conştiinţei lumii *civilizate sa* fluture mereu deasupra acestei *carfi*[ii]. Con-

[21] *Jose Lopez Portillo, op. 'cit., p. 200.*

[22] *J. I. M. Stewart, Eight Modern Writers, New York — Oxford, Oxford University Press, 1963, p. 551.*

[23] *Idem, p. 557.*

cluzie întru totul îndreptăţită, pentru că se pot invoca destule argumente care pledează în sprijinul ideii că scri- itorul *,.nu* credea că ar fi o virtute întoarcerea la primitivism* [2]| Se citează, de pildă, printre altele, o scrisoare a sa din 1923 in care lucrurile'sînt spuse fără nici un fel de echivoc : *„Nu* vreau să trăiesc din nou misterele tribale pe care cei din singele meu le-au trăit de atitea ori de atunci încoace" [r>. .

Are, poate, dreptate unul dintre cei mai exacţi

comentatori ai prozei *lui* Lawrence care sugerează că tocmai de aceea „aventura lui don Ramon eşuează“ Reînvierea vechiului cult e imposibilă din perspectiva *scriitorului* însuşi. Şi, la o lectură atentă, se dovedeşte că romancierul nici nu urmăreşte, de fapt, semnificaţiile cultice ale iniţiativei lui Ramon; ele îi rămîn la fel de obscure de-a' lungul întregii cărţi şi singurul *lucru* care se pare că *îl* interesează e să înţeleagă reacţiile unui grup uman, îndeajuns de eterogen, pus in faţa unui mister pe care, la rîndu-i, nu-l înţelege şi, cum se poale lesne deduce, îl deformează, sub presiunea — conştientă sau nu — a ideilor aduse din lumea civilizaţiei moderne pe care, fatalmente, nu le poate alunga. (Cipriano e suspectat, de exemplu — şi *se* pare că nu fără temei —, că ar putea să se transforme dintr-un discipol *credincios* al unor ritualuri aztece *într-un* foarte, contemporan ofiţer ce ar vrea să vină la putere print r-un *putsch* milit.ar.)

In realitate, nici unul dintre eroii cărţii nu-şP poate *părăsi condiţia de om al* secolului al XX-lea. De aceea, nu surprinde cit uşi de puţin *observaţia că, deşi nu* aceasta pare a fi fost intenţia .lui Lawrence, mişcarea lui Ramon Carrasco *şi* a prietenilor *săi* eşuează, *„prăbuşindu-se în*

-[1] Ibid.

Cf. ibid.

F. R. Leavis, op. cit., p. G8.

aceeaşi decadenţă din care, iniţial, voia să salveze ţara“ [I]. Această prăbuşire, insă, se produce din momentul in care *se, pierde* contactul *cu* ţelurile

---

I[T]‘R. P. Draper, *op. ci:.,* p. 105.

originale, acelea de a se opune, printr-o reacţie *in plan* spiritual, mercantilismului şi totalei lipse de spiritualitate a noilor stăpini. De atunci *încolo,* noul cult nu reţine *decît* cruzimea sacrificiilor umane, riposta tui conducînd inevitabil la eşec. /

Însăşi încercarea de *a* transforma în acţiune impulsurile ce vin din adîncurile întunecate ale subconştientului *colectiv* se dovedeşte a fi lipsită de orice şansă de reuşită. In felul acesta, indirect — *dar* in deplină concordanţă cu ideile lui Lawrence —, cartea devine o pledoarie pentru pasiunea autentică, pentru adevărul *ce* dispreţuieşte *ipocrizia* şi comoditatea neimplicării.

Quetzalcoatl refuză *reîncarnarea* lui Román, aşa cum şi zeiţa Malintzi refuză reîncarnarea in Kate, căreia, cel mult, *i se* îngăduie să viseze *la* îndepărtatele tradiţii ale propriei civilizaţii, la Aphrodita cea născută din spuma mării, extatica Aphrodita. Şi înfrîngerea ci e pricinuită de recursul la violenţa pe care, in primele pagini ale cărţii, o respingea *fa pe un* semn sigur al decadenţei. Tot aşa cum, în clipa in care îşi abandonează noţiunile de *libertate, de* voinţă, de independenţă, putcrnica ei personalitate • se pulverizează.

Vechea cultură a indienilor îşi păstrează nealterată valoarea fiindcă, ascunsă adine în tradiţii numai de ea cunoscute, nu acceptă nici falsurile, nici spectaculoasele, ostentativele demonstraţii ce pot impresiona, *dar nu* revelează nimănui adevăratele ei *sensuri.* Regenerarea,^con- *chide de fapt Lawrence, e un fapt al convingerii, al conştiinţei; unitatea civilizaţiilor,-reconstrucţia străvechilor spiritualităţi înseamnă, în primul rind, renunţarea *la bigotism* şi la individualism. *Şarpele cu pene e o*

expresie *a* împotrivirii faţă de zeii întunericului, a căror forţă

ar putea să fie mai mare, de *îndată* ce ar fi *tasalâ* in voia ei, decit îşi închipuie cei ce ***ii*** confundă cu nişte umbre simbolice, mişc'mdu-se *în* negurile nedesluşite ale istorie*i.*

' S-ar spune că, „vrînd să caboate în adlncul puţului — *aţa cum a* vrui să facă, pe cînd era copil, ispitit de misterul unui puţ părăsit de mină —, D.H. Lawrence a *descoperit* că $e *afl ă in faţa* unui abis“ -[1]'. Şi ştia bine că, „din *abis, conştiinţa* umană nu are cum să mai iasă vreodată" : de aceea, „ea trebuie să se ferească de asemene *a* nefireşti tentaţii“ [2i].

Aceste cuvinte le nota Lawrence în ianuarie 1930, *cu* cîteva săptămini inaintea morţii.

DAN GBIGORESCţJ

'■ J. J. M. Steward, op. ci(., p. 55R. ** D. H. Lawrence, Phoenix, p, 237.*

[1] Eliseo Vivas, D. H. *Lawrence: The Failure and the Triumph of An,* Evanston, Northwestern University Press, 1981, p. 73—74.

[3] Jean-Marle Duval. „Les europ£ens et Ies cultures anciennes", în *Ethnologie.* 7/1979. p. 688—689.

[4] W. Y. Tindall, op. cit., p. 97.

[5] *Idem,* p. 103.

* D. H. Lawrence, J'Jottingham and the Mining *Countryside,* fu volumul *Phoenix,* editat de Edward D. McDonald, Londra, Hememann, 1935, p. 133 (republicat intr-o formă identică în 1961)

[11] Cf. W. Y. Tindall, op. cit., p. 88.

Jose Lopez Portillo, *Quetzalcoatl*, traducere, introducere şi note de Doina Maria Păcurariu. Bucureşti, Editura Univers, 1978 p, 199.

[K] *Idem,* p. 200.

[r>] Ct. Doina Maria Păcurariu, op. cit., p. 13.

[15] *Idem,* p. 14.

Capitolul I ÎNCEPUTURILE UNEI LUPTE CU TAURI

Era-'duminica de după Paşti şi, totodată, ultima zi a stagiunii de coride în Mexico City. In vederea acestui • eveniment fuseseră aduşi patru tauri speciali din Spania, întrucît taurii spanioli sînt mai înverşunaţi decît cei mexicani. Se poate să fie o chestiune de altitudine, sau poate că spiritul continentului vestic face ca taurii băştinaşi să fie mai puţin „focoşi", cum se exprima Owen.

Cu toate că Owen, care era un socialist declarat, se împotrivea luptelor cu tauri, de astă dată decretă :

— N-am văzut niciodată o coridă. Va trebui să mergem !

— Da, răspunse Kate, cred că trebuie 5-0 vedem.

— E ultima noastră şansă, adăugă Owen.

Aşa încît se grăbi să se ducă la ghişeul unde se vindeau biletele, ca să-şi rezerve locuri, şi Kate îl însoţi. Dar de cum . ieşi în stradă, simţi că o părăseşte orice entuziasm. De parcă un spiriduş pitit in inima ei se îmbufnase şi opunea rezistenţă. Dat fiind că şi ea şi Owen abia o rupeau în spaniolă, la ghişeul. de bilete se iscară unele încurcături şi un. individ antipatic se desprinse din mulţime ca să facă pe interpretul.

Evident, toţi se aşteptau să-i vadă cumpărînd bilete pentru locurile de „La Umbră“. Dar cum ei erau puşi pe economii, Owen spuse că prefera să se afle în mijlocul spectatorilor; drept care, în duda indignării omului care vindea biletele şi a celor din jur, cumpărarâ locuri rezervate „La Soare".

Spectacolul avea loc duminică după masă. Toate tramvaiele şi oribilele omnibuze Ford, numite c*amiones,* purtau pancarte cu *Torero* şi se îndreptau în direcţia Chapultepec. Kate se simţi invadată de certitudinea sumbră că nu dorea sub nici un chip să se ducă.

— Eu nu ţin cu orice preţ să particip, îi spuse lui Owen.

— De ce nu ? In principiu, şi eu sînt împotriva luptelor cu tauri, dar cum n-am văzut niciodată vreuna, *trebuie* să mergem.

Owen era american, iar Kate era irlandeză. Faptul că „nu văzuse niciodată vreo luptă" însemna pentru Owen

„obligaţia de a merge să vadă una“. Asta era logica americană, dar nu şi cea irlandeză ; pină la urmă însă, Kate se supuse.

Villiers, desigur, ţinea morţiş să participe. Dar şi el era american, nici el nu văzuse vreodată o coridă şi, fiind mult mai tînăr, *trebuia,* neapărat, să se ducă.

Se urcară într-un taxi* Ford şi porniră. Maşina hodorogită îşi croia drum pe larga şi odioasa stradă asfaltată, printre casele de piatră, prin mohoreala duminicală. Unele clădiri din Mexico City au un ciudat aer de mohoreală uscată, rigidă.

Taxiul opri pe o stradă lăturalnică, sub imensul eşafodaj de fier al stadionului. în rigolele din jur, indivizi jegoşi vindeau *pulque*[1], bomboane, prăjituri, fructe şi mîncăruri unsuroase. Maşini nebune goneau hurducîndu-se. La intrare, tîndâleau cîţiva ostaşi în uniforme de pînză spălăcită, gălbui-rozalii. Şi peste toate, trona reţeaua imensă din bare de fier a stadionului uriaş şi urît.

Kate avu senzaţia că intră la închisoare. Dar Owen se îndreptă cu nerăbdare spre poarta ce corespundea biletului său. In adîneul sufletului, nici el nu avea chef să asiste la coridă. Dar Owen era un american înnăscut

---

I Băutură mexicană preparată din plante fermentate. '

şi, dacă exista ceva de văzut, trebuia cu orice preţ să vadă şi el. Asta era „Viaţa".

Cînd dădură să intre, omul care controla biletele la poartă-se postă în faţa lui Owen, îşi lăsă ambele mîini pe pieptul lui şi începu să-l pipăie de sus în jos. Owen tresări, apoi se încordă tot şi o clipă rămase ca împietrit^ Omul se dădu însă la o parte, lăsîndu-1 să treacă. Kate stătu locului, încremenită.

Dar cînd controlorul le lăcu semn să intre, faţa lui Owen şe lăţi intr-un ziipbet :

— Ne caută să nu avem arme de foc asupra noastră, explică el, învîrtindu-şi ochii spre Kate cu încîntată aţiţare.

Dar ea nu depăşise încă momentul de groază, şi se temea ca individul să nu-şi plimbe labele şi pe corpul ei.

Trecură printr-un tunel şi ieşiră apoi în amfiteatrul de beton şi oţel. Un tip bădărănos se apropie şi se uită la tichetele lor, pentru a vedea ce locuri au. Printr-o smucitură a capului ie indică să coboare, apoi se depărtă » cu paşi greoi. Kate ştia acum cu certitudine că pătrunsese într-o capcană — o imensă capcană de beton.

Coborîră scările pînă ajunseră la o distanţă de vreo trei-patru rinduri de arenă. Aici erau loturile lor. Trebuiau să şadă direct pe treapta de beton ; fiecare loc numerotat era despărţit de celălalt printr-o bară de oţel încovoiată. Acestea erau locurile rezervate de ,,La Soare“.

Kate se aşează cu prudenţă între două bare de oţel încovoiate şi aruncă o privire distrată în jur.

— Cred că va fi palpitant, spuse.

Ca majoritatea oamenilor moderni, poseda şi ea hotărîrea-de-a-se-simţi-bine.

— Nu-i aşa că-i senzaţional ? strigă Owen, a cărui hotărîre-de-a-se-simţi-bine atingea proporţiile unei manii. Ce părere ai, puştiule ?

— Mă rog, s-ar putea să fie, răspunse Villiers pe un ton neutru.

Villiers era tinâr, abia de împlinise douăzeci de- ani, în timp ce Owen avea patruzeci. Tinăra generaţie îşi calculează „hotărîrea-de-a-se-simţi-bine“ într-un mod mai pragmatic. Villiers era doritor de senzaţii, dar n-ar fi admis despre ceva că-i senzaţional pînă cînd n-ar fi gustat din plin senzaţia. In timp ce Kate şi Owen — Kate se apropia şi ea de patruzeci de ani — anticipau cu entuziasm senzaţionalul, dintr-un fel de politeţe faţă de măscăriciul numit Providenţa.

— Ştii ce, sugeră Owen, ce-ar fi să ne apărăm fundurile de betonul ăsta..,

îşi despături cu grijă impermeabilul şi-l întinse pe treapta de piatră, astfel încît şi el şi Kate să poată şedea pe moale.

Se reaşezară şi priviră în jur. Era încă devreme. Pete de oameni împestriţau ici-colo panta 'de beton din faţa lor; ca o erupţie.

Cercul de piatră de sub picioarele lor forma un fel de culoar gol, presărat cu nisip şi împodobit de jur împrejur cu reclame mari pentru pălării, înfâtişînd pălăria de pai u unui orăşean, şi cu reclame stridente pentru ochelari, îeprezenţind şiruri-de ochelari culcaţi, cu lenţii? scăpărătoare.

— Şi unde-s locurile ,.La umbră ?‘: întrebă Owen, răsucindu-şi capul.

în partea cea mai înaltă a amfiteatrului, aproape de cer, se aflau nişte loji de beton, acoperite. Acolo era „La umbră[11], locurile pe care le cumpără oricine se consideră cineva. '

— O, dar nu mi-ar fi plăcut să stau cocoţaţi atlt de departe ! exclamă Kate.

— Nu, întări Owen, e mult mai bine aici unde sîntem, „La soare“, care dealtfel nici nu-i prea arzător.

Cerul era acoperit, pregătindu-se pentru sezonul • ploilor.

Se făcuse aproape ora trei, şi mulţimea începea să se înghesuie,, deşi, pe panta de beton din faţa lor, numai petice răzleţe erau complet ocupate. Rindurile de jos erau rezervate, aşa încît marea masă a

spectatorilor se îngrămădea pe la mijlocul amfiteatrului, ia* persoanele „bine“, ca trio-ul nostru, se aflau mai mult sau mai puţin izolate.

Dar publicul se transformase într-o aglomeraţie de orăşeni rotofei, în costume negre, strimte, şi pălăriuţe de pai, amestecaţi cu muncitori tuciurii la faţă, purtînd' pălării cu boruri largi. Bărbaţii în costume negre erau, probabil, funcţionari, conţopişti şi maiştri din fabrici. Unii îşi aduseseră şi nevestele, îmbrăcate în rochii de şifon bleu deschis, pălării de şifon cafeniu şi cu feţele atît de pudrate. încît arătau ca-nişte nalbe albicioase. Ici colo se găseau şi familii cu cîte doi-trei copii.

începu joaca. BanciJl era să smulgi pălăria de pai de. pe capul cuiva şi s-o trimiţi de-a rostogolul în altă direcţie. La un moment dat, cînd vreo şapte pălării de pai începură să zboare, ca nişte meteori, în toate direcţiile, mulţimea izbucni în chiote de bucurie.

— Ia te uită ! Nu-i nostim ? întrebă Owen.

— Nu, răspunse Kate, micul ei *alter ego* prinzînd grai în ciuda hotărîrii-de-a-se-simţi-bine. Nu mă amuză deloc. Detest oamenii grosolani.

în calitatea lui de socialist, Owen o dezaprobă, dai- în calitatea de om . hotărit-să-se-simtă-bine rămase cam nedumerit. Pentru că el, cel adevărat, în măsura în care mai exista vreo rămăşiţă de aşa ceva, detesta manifestările vulgare, ca şi Kate.

— Totuşi e foarte nostim, stărui, înoercînd să rîdă în ton cu mulţimea. Ia uită-te acolo !

— Da, e nostim, dar mă bucur că nu-i pălăria mea, interveni Villiers.

— Ei, nu-:i decît un joc, urmă Owen cu largheţe.

Dar se simţea stînjenit. Şi el purta o pălărie mare de pai, de model mexican, foarte vizibilă in relativa izolare a rîndurilor de jos. După ce se foi m timp,’ îşi scoase pălăria şi şi-o aşează pe genunchi. Dar, din nefericire, pe creştetul lui bronzat apărea un petec de chelie.

In spate, deasupra lor, în sectorul locurilor nerezervate, se afla o mulţime compactă. începură să

arunce cu diverse lucruri. Bum ! ateriză o portocală, ţintită spre chelia lui Owen, dar care-1 lovi în umăr. Privi în jur, cu neputincioasă furie, pnn ochelarii lui cu ramă de baga.

— In locul rflumitale, mi-aş păstra pălăria pe cap, rosti Villiers cu răceală.

— Da, cred că-i mai înţelept, răspunse Owen cu prefăcută nonşalanţă, punîndu-şi din nou pălăria.

In acel moment, o coajă de banană atinse îngrijită şi cocheta pălăriuţă de panama a lui Villiers. Privi şi el în jur cu răceală, ca o pasăre gata să' sfîşie cu pliscul dacă i s-ar fi oferit prilejul, dar la fel de gata să-şi ia zborul la cea mai mică ameninţare.

— Ce scîrbă îmi fac ! exclamă Kate.

Se creă o diversiune prin intrarea, pe poarta din faţa lor, a fanfarelor militare, cu sclipitoarele lor instrumente argintii şi aurii, ţinute de muzicanţi sub braţ. Erau. trei formaţii. Fanfara cea mai importantă urcă treptele şi se aşează în dreapta, în marele spaţiu de beton, acum pustiu, rezervat autorităţilor. Muzicanţii acestei formaţii purtau uniforme cenuşiu-închis, garnisite cu vipuşcă roz, iar Kate se simţi pe dată mai liniştită, de parcă s-ar fi aflat în Italia şi nu în Mexîco City. O fanfară cu instrumente argintii şi uniforme maronii se aşează chiar în faţa grupului nostru, cocoţată pe un spaţiu gol, iar cea de-k treia *musica* se instală în stingă, în partea de sus, cea mai îndepărtată, a amfiteatrului. Jurnalele anunţaseră că va participa şi Preşedintele. Dar în Mexic, în zilele n: astrc, preşedinţii nu se prea înghesuie la luptele cu tauri.

Fanfarele se instalară cu multă pompă, însă nu începură să cînte. Pantele amfiteatrului erau acum aglomerate de ciorchini de oameni, şi totuşi existau încă spaţii goale, mai ales in sectorul rtzervat autorităţilor. La mică distanţă, deasupra rîndului în care se afla Kate, atîrna o masă de oameni ca o ameninţare suspendată ; o senzaţie foarte neplăcută.

Erau orele trei şi mulţimii i se oferise o nouă

diversiune. Numai că fanfarele, programate să înceapă la trei fix, continuau să şadă maiestuos, fără să scoată un sunet.

— *La mustea,* la *musica,* urlau spectatorii cu autori- , tatea vocii mulţimii. Doar ei erau Poporul, şi revoluţiile fuseseră revoluţiile lor şi le cîştigaseră pe toate. Fanfarele erau fanfarele lor, prezente ca să-i distreze.

Dar'fanfarele erau militare, ori armata era cea care cîştigase toate revoluţiile. Aşa încît revoluţiile fuseseră revoluţiile lor, şi ei erau prezenţi acolo dtfar pentru propria lor glorie. 4

Musica pagada toca mal tono. ^

Răgetele mulţimii se înălţau şi se retrăgeau spasmodic. *La musica ! La musica !* Răcnetul deveni brutal şi violent. Kate avea să şi-l amintească toată viaţa. Xa *musica* ! Fanfara, însă, îşi etala nonşalanţa. Strigătele se , prefăcură într-un urlet asurzitor : mulţimea degenerată din Mexico City !

In cele din urmă, cînd socoti ea de cuviinţă, fanfara în uniforme cenuşii garnisite cu roz începu să cînte : precis, marţial, elegant.

— Ce frumos ! se entuziasmă Owen. E, într-adevăr bună ! Prima dată cînd ascult în Mexic o fanfară cu oarecare vigoare.

Melodia a fost elegantă, dar extrem de scurtă. S-ar fi zis că fanfara de-abia începuse, cînd piesa se şi termină. Muzicanţii îşi îndepărtară instrumentele de la gură, cu un gest de separară definitivă. Cîntaseră doar ca să se spună că au cîntat, scurtînd melodia pe cit posibil.

Mustea pagoda toca mal tono.

Urmă o pauză sfîşiată de larmă, după care începu să cînte fanfara cu instrumente argintii. în sfirşit, se făcuse trei şi jumătate sau chiar mai mult.

La un moment dat, ca la un semnal, masele înghesuite pe locurile nerezervate din mijlocul amfiteatrului năvăliră in hoarde şi ocupară locurile rezervate din rîndurile de jos. O izbucnire

tumultuoasă de parcă explodase un rezervor, şi vulgul dichisit în costume' negre, de duminică, începu să se reverse în puhoi pe lîngă trio-ul nostru înspăimîntat. în două minute, întreaga mişcare se potoli. Fără îmbrînceli şi înghionteli. Fiecare ins se ferea, pe cit cu putinţă, să-l atingă pe celălalt. Nu-ţi prea convine să-ţi loveşti vecinul cînd ştii că poartă-un pistol la şoid şi un cuţit la brîu. Aşa îneît toate locurile din rîndurile ^ de jos se umplură dintr-o dată, de parcă fuseseră inundate de valuri.

Kate se găsea acum în mijlocul mulţimii. Dar,' din fericire, locul ei se afla deasupra culoarului. gol care irfconjura arena, aşa îneît era cruţată cel puţin de neplăcerea ca cineva să-şi proptească spinarea de genunchii ei.

Oamenii forfoteau pe acest culoar, înainte şi înapoi, pe lîngă picioarele lor, încercînd să-şi găsească locuri în vecinătatea prietenilor, dar necutezînd să le ceară. Trei locuri mai încolo, pe acelaşi rînd, şedea un polonez caro-1 cunoştea pe Owen. Se aplecă şi-l întrebă pe mexicanul de lingă Owen dacă n-ar vrea să schimbe locul cu el.

— Nu, răspunse mexicanul, vreau să şed pe locul meu.

— *Muy bierf, Senor, muy bien îi spuse polonezul.*

Spectacolul nu începea, iar oamenii continuau să se

foiască în sus şi-n .jos, ca nişte cîini de pripas, pe culoarul de sub picioarele lui Kate. Unii se gîndiră să profite de avantajul oferit de treapta pe care se odihneau gambele grupului nostru, şi se aşezară pe ea.

[1] Foarte bine, domnule, foarte bine (sp.).

Un individ greoi se instala chiar între genunchii lui Owen.

— Sper să nu se aşeze pe picioarele melef'spuse Kate îngrijorată.

— JSu n-am să le dau voie, declară Villiers. cu o hotărîre de pasăre de pradă. De ce nu-1 împingi, Owen ? Fâ-i vînt!

Villiers se uită încruntat la individul confortabil inserat între genunchii luî Owen. Acesta din urmă roşi şi rîse încurcat. Nu se pricepea să facă vînt oamenilor. Mexicanul întoarse capul şi se uită la cei trei albi furioşi.

. Şi, după o clipă, alt mexican rotofei, în costum-negru şi pălărie neagră se aşează pe porţiunea de treaptă dintre picioarele lui Villiers. Dar Villiers reacţiona cu promptitudine. îşi împreună pe dată picioarele sub posteriorul omului, care se pomeni aşezat pe o pereche de ghete, în timp ce o mînă ii împingea calm, dar hotărît umărul.

_— Nu ! strigă Villiers in engleză. Locul ăsta e pentru picioarele mele. Ridică-te ! Ridică-te imediat!

Şi continuă, calm-dar plin de emfazăŢ să împingă umărul mexicanului.

Omul se ridică pe jumătate şi-i aruncă lui Villiers o privire asasină. Fusese supus unei violenţe fizice, şi unica replică nu putea fi de cit moartea. Dar faţa tînărului american era atît de rece şi de absentă; doar ochii sticlindu-i cu o flacără primitivă, de pasăre de pradă, încît mexicanul rămase puţin fîstîcit. Iar ochii lui Kate scăpărau de un dispreţ irlandez. '

Individul se lupta cu complexul lui de inferioritate, propriu orăşenilor mexicani. Mormăi o scuză în spaniolă, explicînd că se aşezase doar pentru un minut, pînă cînd să se poată alătura prieteniilor săi. şi arătă cu mîna spre rîndUrile de jos. Villiers nu înţelese ’o boabă din spusele omului şi repetă :

— Nu-mi pasă despre ce-i vorba. Locul ăsta e pentru picioarele mele şi dumneata n-ai să şezi aici !

O, vatră a libertăţii! O, tărîm al oamenilor liberi ; Care dintre aceşti doi bărbaţi avea să biruie în lupta

împotriva încălcării unei libertăţi ? Individul cel gras era liber să se aşeze între picioarele Jui Villiers, sau Villiers era liber să-şi păstreze spaţiul destinat picioarelor ?

Există tot felul de complexe de inferioritate, dar oră- Şeanul mexican suferă de o specie de complex foarte violent, care, odată stîrnit, îl face extrem de agresiv. De aceea intrusul îşi lăsă cu greutate, aproape cu o bufnitură, posteriorul pe ghetele lui Villiers, care se văzu nevoit, din defegust, să-şi extragă picioarele de sub asemenea compresiune. Faţa tînărului păli în jurul' nărilor, iar ochii căpătară acea' privire sticloasă şi absentă a mîniei împotriva vulgului. împinse cu ■ sporită hotărîre umerii graşi, repetînd :

— Pleacă ! Pleacă ! N-ai să şezi aici ! . ,

Mexicanul, aflat pe propriul său teren şi îdravăn înfipt în propriu-i fundament, se lăsă împins, facîndu-se că nu observă.

— Ce obrăznicie ! strigă Kate.

Privi cu ochi încărcaţi de scîrbă spatele gras, înveşmîn- tat în haina neagră mizerabil croită, ca şi cum ar fi fost cusută de mîna unei croitorese de femei. Cum poate " arăta gulerul unei haine bărbăteşti atît de „lucrat în casă", atît de *„en famille“* ?

Villiers rămăsese cu o expresia încremenită pe faţa lui îngustă, de parc-ar fi avut un cap de mort. îşi adunase întreaga-i voinţă de american, vulturul pleşuv al nordului ae zbîrlise pînă la ultima-i[1] pană. Individul *nu trebuia* să rămînă acolo. Dar cum să-l alunge ?

Tînărul era încordat de voinţa de a anihila intrusul care se insinuase asemenea unui gîndac, iar Kate îl ajuta, folosindu-şi maliţiozitatea irlandeză.

— Nu te întrebi ce croitor o fi avînd ? spuse ea «j un tremur în glas.

Villiers se uită la haina neagră, atît de- femeiasc* a mexicanului, şi-i făcu lui Kate o grimasă şmecheră.

— N-aş crede să aibă vreun croitor. Probabil că şi-i lucrat-o singur.

— Aşa o fi, rîse Kate cu răutate.

Era prea mult. Omul se ridică, parcă împuţinat b trup, şi se îndreptă spre alt loc.

— Victorie ! exclamă Kate. Owen, nu poţi face şi (t acelaşi lucru ?

Owen rîse stînjenit, privind în jos la spinarea omul- j dintre picioarele lui, ca şi cum s-ar fi uitat la un cîite turbat care stătea cu spatele la el. ?

— Din păcate, s-ar părea că încă nu-i momentul,,răspunse el carp jenat, întorcîndu-şi nasul dinspre mexic- nul care-1 folosea drept spetează.

Urmă o exclamaţie colectivă. Doi călăreţi în uniforo viu colorate şi ţinînd în mînă lănci lungi îşi făcusej apariţia în ring. Făcură'turul arenei, apoi se postară, u două santinele, de o parte şi de alta a tunelului prin cat intraseră. Pe urmă, un şir de patru toreadori, purtîaj uniforme strînse pe corp, ornate cu broderii de argin, înaintară îh pas de marş. Se împărţiră doi clte doi şi făcui turul arenei, pornind în direcţii ©puse, pînă cînd se înli- niră în faţa sectorului destinat autorităţilor, unde prezet- tară salutul.

Deci aşa arăta o luptă cu tauri ! Kate se.simţi străbătută de un fior de dezgust.

în sectorul autorităţilor se găseau foarte puţine pe- soane şi în nici un caz doamne strălucitoare cu pieptej înalţi de baga şi mantile din dantelă. Doâr cîţiva individ fanaţi, cu înfăţişări burgheze lipsite de gust, şi vreo di ofiţeri în uniformă. Preşedintele nu venise. .

Nici o strălucire, nici im farmec. Ciţiva inşi bând, plasaţi într-o cadă de beton, erau cei aleşi, iar patru ii$ groteşti, cu înfăţişări efeminate in costumele lor cu zorzoane, lipite pe corp, erau eroii. Fundurile grăsune, părul strîns într-o codiţă strîmbă pe spate şi feţele complet rase făceau ca aceşti preţioşi toreadori

să arate ca nişte eunuci, sau ca nişte femei în pantaloni colanţi

Ultima dintre iluziile lui Kate cu privire la coride se dezumflă ca un balon. Ăştia erau răsfăţaţii mulţimilor ? Ăştia erau bravii toreadori ? Bravi ? La fel de bravi ca Ucenicii de măcelari. Cuceritorii care dădeau gata femeile ? Pfui 1 *

Mulţimea scoase un *Ah !* de satisfacţie. In arenă ţişnise Un taur scund, cenuşiu, cu coarne lungi, puternice. Începu Bă alerge orbeşte, de parcă venea din întuneric, gîndind probabil câ"dăduse de libertate. Apoi se opri brusc, văzînd' că nu era liber, ci îngrădit intr-un mod necunoscut de el pină atunci. Părea complet zăpăcit.

Un toreador făcu un pas înainte şi începu să fluture în îaţa taurului, ca pe un evantai, o capă roz. Taurul se cabră jucăuş, făcu o săritură frumoasă şi se repezi fără prea multă furie in capă. Toreadorul îşi agită capa peste capul taurului, şi animalul începu să se învîrtească de colo-eolo prin arenă, încereînd să se elibereze.

Văzînd bariera de lemn care înconjura ringul şi dîndu-şi seama că putea privi pe deasupra ei, îşi închipui că va reuşi să o şi sară. Şi astfel ajunse în culoarul sau coridorul circular în care stăteau îngrijitorii arenei.

Cu aceeaşi promptitudine, îngrijitorii săriră peste barieră în arena lipsită acum de taur.

Animalul înainta bănuitor pe culoar pînă cînd ajunse la o deschidere prin care pătrunse din nou în arenă.

Simultan,- îngrijitorii săriră din nou îndărăt în culoar, unde se postară de veghe.

Tăui aşul păşea acum şovăielnic şi puţin iritat. Toreadorii îşi fluturară capele în faţa lui, şi animalul se abătu din drum. Pînă- cînd cursa lui nesigură îl duse în locul

în care unul dintre călăreţii Înarmaţi cu lănci stătea nemişcat pe cal.

Kate îşi dădu brusc seama, cu o împunsătură de groază, că ochii cailor, erau legaţi cu o bandă groasă, neagră. Da, şi calul celuilalt picador era legat la ochi.

Taurul inaintă suspicios spre calul nemişcat care-şi purta călăreţul cu prăjina lungă ; o mîrţoagă[1] bătrînă. deşirată, care nu s-ar fi urnit din loc pină-n Ziua de Apoi, decit dacă i-ar fi dat cineva pinteni.

O, umbre ale lui Don Quijote ! O, cei patru călăreţi spanioli ai apocalipsului ! Acesta de aici era cu siguranţă unul dintre ei.

Picadorul îşi întoarse încet mirţoaga, pînă se fiăa faţă-n faţă cu taurul, apoi se înclină uşor şi îşi înfipse lancea în spinarea animalului. Taurul îşi lăsă capul in piept, cutremurîndu-se surprins şi, ca şi cum calul ar ii fost o viespe uriaşă care-1 înţepase puternic, se năpusti cu coarnele drept în burta patrupedului. Fără mult zgomot, cal şi călăreţ se prăbuşiră, ca un monument răsturnat.

Călăreţul se tîrî afară de sub trupul calului şi o luă la fugă cu lance cu tot. Mirţoaga, buimăcită de oele întîm- plate, se strădui să se ridice, copleşită parcă de o muta neînţelegere a faptelor. Iar taurul, cu o tăietură roşie în spinare din care se prelingea o dîră de âînge negricios, stătea locului, privind în jur cu aceeaşi disperată uimire.

Dar rana era dureroasă. Văzu ciudata imagine a calului pe jumătate înălţat de la pămînt, încercînd să se ridice in picioare. Şi simţi miros de sînge şi de măruntaie.

Drept care, şovăitor, ca şi cum nu prea ştia ce ar trebui să facă, taurul îşi lăsă din nou capul in piept şi îşi împinse iar coarnele bogate, ascuţite, în pintecele calului, scormonindu-1 pe dinăuntru cu un fel de vagă satisfacţie. i

Niciodată în viaţa ei nu fusese Kate mai surprinsă. Pină m ultimul moment nutrise încă speranţa unei demonstraţii de vitejie. Şi, înainte de- a-şi fi dat bine seama de «ca ce se întîmplă, se pomenise asistînd la spectacolul mui taur rănit, cu spinarea însîngerată, străpungînd cu marnele burta unui cal bătrîn, doborîţ

la pămînt.

Şocul o covîrşise total. Venise să vadă un spectacol :avaleresc. Pentru asta plătise. Şi, în schimb, laşitate' imană, bestialitate, miros de sînge, un iz înţepător de ilaţe sparte, revărsate ! îşi întoarse capul.

Cînd se uită din nou, văzu calul tîrîndu-se greoi, ameţit, afară din ring, cu o minge roşiatică de intestine incîlcite care-i atîrna din abdomen, bălăbănindu-i-se între picioarele care i se mişcau automat.

Şi încă o dată şocul uluirii o făcu aproape să-şi piardă cunoştinţa. Auzi confuz zgomot de aplauze venind din mulţimea amuzată. Şi polonezul acela pe care i-1 prezentase Owen se aplecă spre ea şi-i spuse într-o engleză oribilă :

— Acum, domnişoară Leslie, vezi şi dumneata ce înseamnă Viaţa. Acum ai ce scrie in scrisorile pe care le trimiţi în Anglia.

Se uită cu repulsie la fata lui bolnăvicioasă şi regretă că Owen îi făcuse cunoştinţă cu, un individ atît de sordid.

Apoi îşi întoarse privirea spre Owen. Nasul i se ascu- ţise ca al unui băieţaş gata să verse, dar care ţine să urmărească măcelul cu întreaga atenţie, ştiind că-i este interzis să se uite.

Villiers, tînăra generaţie, arăta încordat şi nepăsător în acelaşi timp, savurîndu-şi senzaţia tare. Lui nici măcar nu-i venea să verse. Gusta elementul senzaţional, fără emoţie, cu răceală ştiinţifică, dar cu intensitate. [v] Şi Kate simţi un val de ură împotriva acestui americanism rece şi lipsit de scrupule, avid de senzatiopah

— De ce n-a schiţat calul nici o mişcare ? De ce n-a fugit de taur ? il întrebă cu uimire îngrozită pe Owen.

Acesta din urmă îşi limpezi gîtlejid înainte de a[L]t răspunde : •

— N-ai văzut ? Era legat la ochi.

— Dar n-a simţit *mirosul* taurului ?

— Şe pare că nu. Aduc aici caii cei mai bătrîni si

rebegiţi, ca să-i lichideze. Ştiu câ-i îngrozitor, dar asta-i regula jocului.

Cum mai ura Kate expresii ca „regula jocului“ ! Şi ce semnificaţie avea ? Se simţea umilită, strivită de un simţ al indecenţei umane, al laşităţii acestei specii pe două- picioare. In acel spectacol ,,cavaleresc" nu văzuse altceva decît o respingătoare laşitate. Educaţia şi mîndria ei naturală se simţeau insultate.

îngrijitorii de pe ring curăţaseră toate resturile şi presăraseră nisip proaspăt. Toreadorii se jucau cu taurul, desfăşurindu-şi capele de măscărici pe toată lungimea braţului. Şi animalul, cu rana dureroasă în spinare, se zbîrţuia nebuneşte, alergînd de la o capă la alta.

Pentru prima dată taurul i se păru lui Kate a fi un animal idiot. Se temuse întotdeauna de tauri, frica fiin- du-i însă temperată de respectul purtat acestei bestii mftraice Şi acum îşi dădea seama cît e de prostănac, in ciuda coarnelor lurfgi şi a bărbăţiei atît de vizibile. De fiecare dată se năpustea orbeşte şi tîmpeşte în cîrpa roşie, iar toreadorii săreau în lături ca nişte fetişcane cu şolduri durdulii, care încearcă să-şi pună farmecele în valoare. Probabil că toate astea presupuneau dibăcie şi curaj, dar *păreau* o stupiditate.

Orbeşte şi tîmpeşte, taurul se' repezea de fiecare dată cu coarnele ,în cîrpă, numai pentru că aceasta îi flutura în faţa .ochilor.

— Dă buzna în *oameni,* idiotule ! strigă Kate, copleşită de enervare. Năpusţeşte-te in oameni, nu în capă!

— Niciodată nu fac asta, nu-i curios ? îi răspuns? Villiers, cu, interes rece, ştiinţific. Se spune că nici un toreador n-ar înfrunta o vacă, pentru că vaca se repede la el şi nu la capă. Dacă şi taurul ar proceda la fel, n-ar mai exista lupte cu tauri. Imaginează-ţi ! *

Acum Kate se simţea plictisită. Prostia taurului şi trucurile toreadorilor săltăreţi o plictiseau. Chiar şi în momentul cîr.d unul dintre *banderilleros* se înălţă în vîr- ful picioarelor, cambrîndu-şi posteriorul grăsuliu

şi, cu agilitate şi precizie, aruncă de la înălţime două săgeţi ascuţite, cu zorzoane la capăt, în spinarea taurului, Kate nu încercă nici. un sentiment de admiraţie. Oricum, una dintre săgeţi căzu pe jos, dar taurul o luă la goană, cu cealaltă săgeată clătinîndu-se şi legănîndu-se într-o nouă rană insîngerată.

Taurul nu mai voia acum decît să scape, să fugă. Sări din nou bariera şi intră în culoarul îngrijitorilor. In aceeaşi clipă, oamenii săriră în arenă. Taurul alergă un timp pe coridorul circular, apoi execută un salt frumos îndărăt pe ring. Zdup, săriră îngrijitorii înapoi în culoar. Animalul făcu înconjurul ringului, ignorîndu-i pe toreadori, c'upă care sări iar pe culoar. Automat, îngrijitorii săltară ia arenă.

Kate începea să se amuze acum cînd cîinii de oameni fugeau să-şi apere pielea.

Şi iarăşi văzu taurul în arenă, alergînd nebuneşte de la o capă la alta. Un *banderillero* îşi pregătise alte două săgeţi. Dar unul dintre picadori înaintă cîţiva paşi pe mirţoaga lui legată la ochi. Taurul îi ignoră şi pe aceştia şi continua să fugă de parcă ar fi căutat ceva ; tot timpul părea să caute, cu înfrigurare, ceva. Apoi rămase locului şi izbi cu copita în pămint, de parcă ar fi dorit ceva.. Un toreador îi veni în faţă şi începu să-şi agite capa. Hop, sări taurul, cu coada în aer, şi dădu buzna cu coamele — in cîrpă, fireşte. Toreadorul se feri în lături, cu o unduioasă mişcare de femeie, apoi se îndepărtă. Foarte drăguţ!

Taurul, tot alergînd şi săltînd şi izbind cu copita, se apropiase din nou de curajosul picador. Şi curajosul pica*
dor mai înainta puţin pe anticul său armăsar, se înclină în faţă şi îşi împlîntă vîrful lăncii în spinarea taurului. Animalul înălţă capul, iritat şi uluit. Ce dracu !

Văzu talul şi călăreţul. Calul stătea cu acea neajutorată monumentalitate a unui mînz, aşteptînd, parcă, răbdător ca între două aruncări de săgeţi stăpînul să-i ofere lapte. Cit de straniu i s-o fi părut cînd taurul, zben- guindu-se uşor ca un căţel, -îşi lăsă

capul în piept şi îşi înfipse coarnele în burta lui, răstuniîndu-l cu călăreţ cu tot, aşa cum ai răsturna un cuier cu o pălărie în virf.

Taurul privi cu iritată uimire la acea neinteligibilă încîlceală de cal şi călăreţ, care se rostogolea pe jos, cîţiva metri mai încolo. Se apropie ca să investigheze. Călăreţul reuşi să se elibereze şi o luă la fugă. Iar toreadorii, alergînd cu capele lor fluturătoare, îndepărtară taurul. Animalul porni să se răsucească pe loc, asaltînd din nou mantiile căptuşite cu mătase.

între timp, un îngrijitor care izbutise să ridice calul în picioare, îl conducea încet spre ieşirea de sub sectorul autorităţilor. Calul abia de se tîra. Taurul, zbînţuindu-se de la o mantie roză la una roşie, de la o cîrpă la alta, fără să prindă nimic, se enervase şi se plictisise de jocul cu mantia. Sări încă o dată pe culoar şi începu să alerge, vai! tocmai spre ieşirea pe unde dădea să se retragă, şchiopătînd din greu, calul rănit.

Kate ştiu ce o să urmeze. înainte de a-şi fi putut întoarce privirea, taurul atacă, din spate, calul, îngrijitorii o luară la sănătoasa, şi unul dintre coarne se înfipse absurd în burta calului, printre picioarele dindărăt. Calul se prăvăli cu botul în -pămînt şi trupul răsucit, în timp ce cornul taurului îi scormonea viguros măruntaiele. Un morman de mate se revărsă din burtă. Şi o duhoare pestilenţială. Şi chiotele de fericire ale mulţimii !

Această frumoasă întîmplare se "petrecuse în direcţia sectorului în care şedea Kate, nu departe de locul ei. Majoritatea spectatorilor -se ridicaseră în picioare, luri-

gindu-şi giturile peste barieră ca să vadă deznodămîntulj Incîntătorului spectacol.

Kate simţi că, dacă mai priveşte o singură clipă, face] o criză de isterie. Nu se mai putea stăpîni.

Se uită la Owen ; arăta ca un băieţaş care făcuse ca poznă şi rămăsese cu gura căscată.

— Eu plec, spuse Kate, ridicindu-se.

— Pleci ? strigă el uiAit şi îngrozit, înlorcindu-şi[1] spre ea faţa roşie şi fruntea cheală.

Dar Kate o şi pornise în direcţia tunelului de ieşire. Owen veni după ea alergînd fisticit şi izbind u-se de mulţime în toate direcţiile.

— Chiar pleci ? o întrebă cu mîhnire cînd o ajunse! din urmă la gura tunelului boltit.

— Trebuie, trebuie să ies de aici! strigă ea. Tu rămîi.

— Zău ? murmură el, sfîşiat de nehotărîre.

Scena iscase o atitudine ostilă din partea mulţimii. Să părăseşti o coridă înseamnă o insultă naţională.

— Nu veni cu mine ! Rămîi! O să iau un tramvai, îi şopti ea in grabă.

— Zău ? Crezi intr-adevăr că te poţi descurca ?

— Perfect. Rămîi, te rog. La revedere. Nu mai pat suporta duhoarea asta.

Owen îşi întoarse capul, asemenea lui Orfeu aruncînd o privire îndărăt în infern, şi porni şovăielnic spre locul lui.

tiu era un lucru uşor, pentru că multă lume se ridicase! acum în picioare şi se înghesuia spre ieşire. Cei cîţivaj stropi răzleţi care căzuseră la început se transformaserăm într-o ploaie torenţială. Oamenii încercau să se refugieze; pe sub adăposturi; dar Owen, nepăsător, işi croi drum; spre locul lui, îmbrăcă impermeabilul şi rămase nemişcat,; în timp ce ploaia îi scălda capul chel. Se afla tot atît de aproape de o criză de isterie ca şi Kate. Dar avea con-! . vingerea că asta însemna viaţa. Vedea VIAŢA cu ochii, şi ce-şi poate dori mai mult un american ?

'„Ar putea la fel de bine să asiste şi să se extazieze de diareea cuiva 1“ fu gîndul care trecu prin mintea năucă şi totuşi irlandeză a lui Kate.

Şi iat-o acum sub bolta uriaşă de beton, amenin-ţată de presiunea publicului care se îngrămădea îndărătul ei. Fiind cu faţa spre ieşire, văzu rafala de afară, dincolo de porţile mari de lemn care-i dădeau acces la libertatea străzii., Doamne, să se vadă în stradă, scăpată de iadul ăsta, liberă !

Dar ploua cu găleata. Mărunţii ostaşi în uniforme şleampete se strînseseră sub portalul de cărămidă, adăpos- tlndu-se. Iar porţile de lemn erau aproape închise. Te pomeneşti că n-or să-i dea drumul să plece ! Doamne, ce grozăvie !

Zăbovi nehotărită în faţa aversei tropicale. Ar fi zbughit-o afară; dar se gîndea cum o să arate cînd apa o să-i lipească de trup rochia subţire de voal. Ş9văia. pe muchia prăpastiei.

în spatele ei, mulţimea venea în valuri prin capătul dinspre interior al tunelului. Kate stătea singură şi oripilată, tînjind după libertatea care nu-i era îngăduită. Mulţimea era aţiţată pentru că plăcerea îi fusese întreruptă, şi oamenii- se perpeleau pe jăratic, ca nu cumva , să piardă oeva. Slavă Domnului, cei mai mulţi se aglo- . meraseră la intrarea interioară a tunelului. Kate se apropie şi mai mult de ieşirea dinspre stradă, gata să ţîşnească afară în orice moment.

Ploaia continua să cadă cu aceeaşi intensitate. Şi ea aştepta la margine, ţinîndu-se pe cît posibil mai departe de grosul mulţimii. Faţa ei .avea expresia încordată, împietrită a unei femei gata să cadă într-o criză de isterie. Nu izbutea să-şi alunge din ochi ultima imagine a calului zăcînd pe jos, cu trupul răsucit şi crupa înălţată, în timp ce cornul taurului îi străpungea încet, ritmic, măruntaiele. Calul arăta atît de pasiv, şi de grotesc. Şi cu intestinele curgîndu-i.

Dar acum era supusă unei noi terori : gloata de la J intrarea tunelului. Deschiderea boltită se umplea din

ce în ce. dar mulţimea nu se api'opiase încă de locul unde stătea ea. Se înghesuiau cu toţii la capătul dinspre interiorul arenei.

Cea mai mare parte erau ţoape în costume orăşeneşti, corciturile unui oraş corcit. Doi bărbaţi urinau la zid, cceindu-şi o destindere a stării de surescitare. Un tată i?i adusese cu generozitate băieţaşii ca să vadă spectacolul, şi acum stătea, gras şi şleampăt" ocrotindu-i cu paternă bunăvoinţă. Copiii erau doi mucoşi, — cel mai mare abia de avea zece ani — dichisiţi în haine de duminică. - Ş:. chiar că aveau nevoie de binevoitoarea ocrotire paternă, J pii'.tru că arătau dărîmaţi, palizi şi traşi la faţă în urma grozăviilor la care asistaseră. Cel puţin pentru j aceşti copii luptele cu tauri nu vor însemna o plăcere [5] naturală, ci un gust impus. Mai erau şi alţi copii, cu mame grase in rochii de satin negru, soioase şi albite la gît din cauza supraabundenţei de pudră. In ochii acestor mame dolofane strălucea un licăr de -plăcere excitată, aproape sexuală, dezgustător în contrast cu cărnurile molatice,^ pasive.

Kate. în rochia ei subţire, fu străbătută de un tre-‘ mur. pentru că ploaia era destul de rece. Privi printre şiragurile de stropi la porţile şubrede ale gardului ce împrejmuia amfiteatrul, lă soldaţii pitici, închirciţi în uniformele» lor ieftine, din pînză rozalie, şi la fîşia lividă de stradă care se zărea, inundată acum de şuvoaie de apă murdară. Vinzătorii de dulciuri se refugiaserâ claie peste grămadă în dughenile de p*ulque,* dintre care una purta firma sinistră : *A ver quc Sale*.[1]

Senzaţia de repulsie o-înspăimînta mai mult ca orice . altceva. Vizitase numeroase oraşe din lumea întreagă, dar Mexico City avea o urîţenie intrinsecă, un fel de duh malign, care făcea ca, prin comparaţie, Neapole să pară un oraş vesel şi atrăgător. Kate se temea, o

I Su vezi ce mai iese (sp). _

înfricoşa gîndul că în oraşul ăsta orice ar atinge-o, ar contamina-o de acea malignitate insidioasă. Dar ştia prea bine că singurul lucru pe care-1 avea de făcut era să-şi păstreze mintea limpede.

Un ofiţer scund, în uniformă, purtînd o pelerină largă, albastru-deschis, îşi făcea drum prin mulţime. Era scurt, negricios şi avea o barbă mică, brună, un fel de barbişon. Se strecură prin gloata îngrămădită la intrarea interioară, tăindu-şi drum cu o calmă discreţie şi totuşi cu o curioasă gravitate indiană. Din cînd în cînd, atingea delicat pe cîte cineva cu mina-i înmănuşată şi murmura, aproape imperceptibil, formula *Con permiso* *, părînd să se afle însă la o distanţă kilometrică de orice contact uman. Era ; şi curajos, pentru că în orice moment exista posibilitatea ca vreun mocofan să tragă in el, din cauza uniformei. Dai lumea îl cunoştea. Kate îşi dădu seama de acest lucru cupă rînjetele batjocoritoare, sau stingherite care apăruseră pe multe dintre chipurile de faţă, şi după excla-

*relaţiile : „Generalul Viedma ! Don Cipriano !“

Ofiţerul se îndreptă spre Kate şi o salută, înclinîndu-se cu o uşoară sfială :

— Sînt generalul Viedma. Doriţi să plecaţi ? Daţi-mi ‘ -voie să vă conduc la un automobil, i se adresă el în cea mai englezească engleză, care. suna straniu în contrast cu f faţa-i măslinie, şi oarecum rigid în gura lui moale.

Avea ochi negri, ochi ce radiau întunecimea aceea | î lucioasă care pe Kate o obosea ; dar cu o curioasă tăietură | piezişă, sub nişte sprîncene negre foarte arcuite. Ceea ce Ş îi dădea un aer de ciudată detaşare,: de parcă privea $ viaţa cu sprîncenele înălţate. Felul lui de a fi era aparent E-stăpînit dar, în realitate, probabil, pe jumătate sălbatic, f timid şi impetuos şi, mai ales, dezaprobator.

— Mulţumesc frumos, răspunse ea.

Generalul făcu semn unui soldat de la poartă.

— O să vă trimit cu automobilul prietenului meu, e mai bine decît cu un taxi. Nu vă plac luptele cu tauri ?

— Nu ! E Oribil ! Dar, vă rog, comandaţi-mi un taxi.] Nu e nici un pericol.

— Mă rog, ostaşul s-a şi dus după automobil. Sînteţi ! englezoaică, nu ?

— Irlandeză.

— A, irlandeză, replică el cu o sclipire de zîmbet.

— Vorbiţi extraordinar de bine engleza, spuse Kate. I

— Da. Mi-am făcut studiile in Anglia. Am locuit acolo] timp de şapte ani.

— Da ? Numele meu e doamna Leslie.

— Ah, Leslie ! Am cunoscut un James Leslie la Oxford. A fost ucis in război.

— Da. Era fratele soţului meu.

— Nu mai spuneţi !

— Ce mică e lumea ! observă Kate.

— Intr-adevăr.

Urmă o pauză de conversaţie.

— Şi domnii care vă însoţeau, sînt...

— Americani, răspunse Kate.

— Americani ! A, da !

— Cel mai în vîrstă e vărul meu — Owen Rhys.

— Owen Rhys ! A. da ! Cred că am citit în ziar o notiţă care anunţa că vă aflaţi aici. să vizitaţi Mexicul.

Vorbea cu o voce ciudat de liniştită, parcă reţinută, şi ochii ageri se uitau cînd la ea. cînd de jur împrejur, ca ai unui om care se aşteaptă tot timpul să fie prins într-o ambuscadă.

— Notiţa aceea nu era prea amabilă, ripostă Kate. Cred că nu le place faptul că locuim la hotelul San Remo. E un hotel prea modest şi străin. Dar nici unul dintre noi nu e bogat şi apoi l-am preferat altor hoteluri.

— Hotel San Remo ? Unde vine ?

— Pe Avenida del Peru. N-aţi vrea să ne faceţi o dată o vizită şi să-i cunoaşteţi pe vărul meu şi pe

I îmi dati voie (sp.).

domnul Thompson ?

— Vă mulţumesc. Vă mulţumesc. Eu nu prea ies în oraş. Dar vă voi face o vizită dacă îmi îngăduiţi,' şr poate că veţi veni şi dumneavoastră trei să mă vizitaţi la locuinţa prietenului meu, Senor Ramon Carrasco.

— Cu plăcere, răspunse Kate.

— Foarte bine. Atunci cînd aş putea veni ?

Kate îi fixă o dată şi adăugă :

— Nu trebuie să vă lăsaţi impresionat de hotel. E mic, într-adevăr, şi aproape tot personalul e italian. Dar am încercat la hotelurile mari, şi am găsit că toate au o atmosferă deprimantă, îngrozitoare. Nu pot suporta să mă
' simt înconjurată de prostituţie. Şi apoi insolenţa ieftină
- a personalului! Nu ! Se poate ca Şan Remo să fie un hotel mai rudimentar, dar e intim şi uman, n-are o atmosferă putredă. E întocmai ca Italia, aşa cum am cunoscut-o eu, cuviincioasă- şi însufleţită de generozi- ' tate umană. Cred că în Mexico City pluteşte un duh
*rău, subteran.

■ — Mă rog, răspunse el, hotelurile sînt proaste. E trist, dar se pare că străinii îi văd pe mexicani mai răi decît sînt în realitate. Iar Mexicul, sau ceva din el, îi •'face pe străini mai răi decît sînt la ei acasă.

Vorbea cu oarecare amărăciune.

— Poate că ar trebui să ne ferim de a veni aici, spuse ea.

— Poate că da, răspunse generalul, înălţînd uşor din umeri. Şi totuşi nu cred aşa ceva.

Căzu în muţenie. Ciudat cum faţa lui îi reflecta toate stările de spirit, furie, neîncredere, tristeţe, stăpînire de sine, apoi iarăşi furie, toate tălmăcite prin mici valuri de roşeaţă, într-un mod oarecum naiv.

— Parcă a rfiai stat ploaia, observă. Kate. Cind vine maşina ?

— E aici, aşteaptă de cîtva timp.

— Atunci o să plec.

— Dacă doriţi, răspunse el privind cerul. Dar continuă să plouă şi rochia dumneavoastră e foarte subţire. Trebuie să luaţi pelerina mea.

— O, spuse ea, înfiorîndu-se. Nu sînt decît doi metri pînă la maşină.

— Ploaia e încă destul de repede. E mai bine sau să aşteptaţi, sau să-mi daţi voie sâ vă împrumut pelerina.

îşi scoase cu o mişcare rapidă pelerina de pe spate-' şi i-o întinse. Aproape fără să-şi dea seama. Kate îşi întoarse umerii şi generaliil îi puse pelerina. Kate şi-o strînse în jurul trupului şi alergă spre poartă de parcă încerca să evadeze. Ofiţerul o urmă, cu un pas uşor milităresc. Ostaşii salutară cam neglijent, iar el le răspunse cu un gest scurt.

La poartă aştepta un Fiat nu prea nou, cu un şofer, înlr-o haină cadrilată, roşu cu alb. Şoferul îi deschise portiera, Kate îşi scoase pelerina de îndată ce intră în maşină şi i-o întinse generalului. Acesta rămase cu ea pe braţ.

— La revedere, îi spuse ea. Vă mulţumesc foarte mult. Deci ne vedem marţi. Puneţi-vă pelerina.

— Da, marţi. O duci pe doamna la Hotel San Remo, Caile de Peru, adăugă el, adresindu-se şoferului. Doriţi să vâ întoarceţi la hotel, nu ?

— Da, răspunse ea, însă pe dată îşi schimbă părerea. Nu, să mă ducă la Sanborn, unde pot să stau într-un

' colţ şi sâ beau un ceai care să mă liniştească.

— Sa vă liniştească în urma luptei cu tauri ? întrebă el cu o nouă sclipire de zîmbet. Gonzales, o duci pe doamna la Sanborn.

Salujă. se înclină şi închise portiera.

Kate se lăsă pe spate, răsuflînd uşurată. Uşurarea de a fi scăpat din locul acela înfiorător. Chiar şi uşurarea de a fi scăpat de omul acela amabil. Fusese extraordinar de amabil. Dar o făcuse să simtă că ar dori să se descotorosească de el. Avea, acel aer greu, de neagră fatalitate mexicană, care îi dădea ei o senzaţie de împovărare. Manierele lui liniştite,

ciudata stăpînire de sine, aproape agresivă ; şi, în acelaşi timp, o nervozitate, o nesiguranţă ! Melancolia lui apăsătoare, şi totuşi zîmbetul spontan, naiv, copilăresc. Ochii aceia negri, ca două nestemate negre. în care nu te puteai uita, şi care te pîndeau cu atenţie. Şi care, poate, aşteptaseră un semn de recunoştinţă, de căldură umană. Poate !

O cuprinse iar acel sentiment, care o mai încercase şi altădată, că Mexicul atîrna ca un blestem în destinul ei. Ceva atît de greu, de oprimant, ca un şarpe uriaş tolănit, încolăcit, care-ţi dă impresia că nu se mai poate ridica.

Se simţi bucuroasă cînd se instală într-un colţ al cafenelei, bucuroasă să se afle din nou în mijlocul unei lumi cosmopolite, bucuroasă să soarbă ceaiul, să măn'mce
o tartă cu căpşuni şi să încerce să uite.

<!?

Capitolul II

UN CEAI LA TLACOLULA

, Owen se întoarse la hotel pe la şase şi jumătate, obosit; aţîţat, cu un aer de vagă vinovăţie, şi foarte necăjit pentru că o.lăsase pe Kate să plece singură. Şi acum, cînd totul i se terminase, avea o stare de spirit cam posomorită.

— Cum te-ai descurcat ? strigă. ^în momentul cînd dădu cu ochii de ea, speriat ca un băieţaş din cauza lipsei lui de politeţe.

■— M-am descurcat de minune. M-am dus la-Sanborn să-mi iau ceaiul, şi am mîncat o tartă cu căpşuni — delicioasă !

— Bravo ţie 1 rîse el uşurat. Deci n-ai fost prea dărîmată de spectacol. Ce bine-mi pare ! După ce te-am lăsat să pleci, m-am simţit ros de remuşcări. Mi-

am imaginat tot felul de calamităţi care se pot întîmpla în Mexic — un şofer care să te ducă în cine ştie ce loc îndepărtat şi singuratic şi să te prade, şi aşa mai departe — dar de fapt *ştiam* că ai să ajungi cu bine. Oh, ce groaznic a fost — ploaia... şi oamenii care aruncau cu tot felul de chestii în chelia mea... şi caii aceia... n-jt fost oribil ? Mă minunez că mai sînt încă viu.

Rîse cu obosită excitare, ducîndu-şi o mînă la stomac şi învîrtindu-şi ochii în cap.

— Nu eşti muiat pînă la piele ? îl întrebă Kate.

— Sînt ud leoarcă — sau cel puţin am fost. Mi s-au mai uscat hainele. Fulgarinul meu nu face doi bani — trebuie să-mi cumpăr altul. Vai, dar ce-am pătimit ! Ploaia eurgînd şiroaie pe capul meu chel şi lumea aruncîndu-mi cu portocale în cap. Şi pe urmă, făcîndu-mi reproşuri că te-am lăsat să pleci singură. Şi totuşi a fost unica l u p t c u tauri pe care aveam s-o văd vreodată. Am plecat înainte de a se fi terminat. Puştiul n-a vrut să vină cu mine. Cred că-i încă acolo.

— Şi a fost la fel de înfiorător ca la început ? întrebă ea.

— Nu ! Nu ! N-a mai fost aşa. Prima parte a fost cea mai cumplită —. masacrul cailor ălora ! A, au mai fost omorîţi doi cai. Şi cinci tauri ! Un adevărat măcel. Dar au fost şi părţi frumoase — toreadorii ăia au făcut isprăvi grtzave. Unul dintre ei a stat pe capă in timp ce un taur se repezea la el.

— Cred că dacă aş şti sigur că unul dintre toreadorii ăştia grozavi o să fie luat în coame de taur, rn-aş mai! duce şi eu să particip la o coridă. Doamne, cum îi detest! Pe cit imbâtrînesc, pe atlt mai respingătoare mi se pare speţa umană. Taurii sînt mult mai oneşti.

— Ah, da ! răspunse Owen distrat. Exact. Totuşi toreadorii au dat dovadă de mare măiestrie ; foarte frumos. Intr-adevăr, sînt foarte curajoşi.

— Vax ! pufni Kate. Curajoşi! Cu toate cuţitele şi lăncile şi mantiile şi săgeţile lor — şi ştiind exact

cum o să. reacţioneze taurul. Nu-i decit spectacolul unor fiinţe umane care torturează animale, cu indivizii ăia vulgari care se împăunează, arătînd cu cîtă măiestrie ştiu ei să rănească un taur. Nişte copii cruzi care rup aripile muştelor — asta sînt! Numai că-s maturi, sînt nişte ticăloşi, nu nişte copii. Ah, ce-aş mai vrea să fiu taur, numai pentru cinci minute ! Nişte ticăloşi, asta sînt!

— Mă rog, rîse Owen, stinjenit. Or fi.

— Şi asta se numeşte demonstraţie de virilitate • Atunci, slavă Domnului de o mie de ori că sînt femeie şi ştiu să recunosc laşitatea şi josnicia acolo unde le văd.

Owen rîse din nou, jenat.

— Du-te sus şi schimbă-ţi hainele, îi spuse ea. Altfel ai să mori.

— Da, cred că asta trebuie să şi fac. Simt că aş putea să mor în orice moment. Bun, atunci ne vedem la cină. Peste o jumătate de oră îţi bat la uşă.

Kate se aşează, încercînd să coasă, dar mîna îi tremura: Nu-şi putea scoate din minte arena, şi parcă ceva se nă- ruise înăuntrul ei.

îşi îndreptă spatele şi oftă. Era într-adevăr foarte furioasă, chiar şi pe Owen. El, care de obicei era atît de sensibil, de bun. Dar se lăsase contaminat de acea boală modernă a toleranţei. Trebuia să tolereze orice, chiar şi uil lucru care-1 revolta. Asta numea el Viaţă ! Probabil că în
duji masa de azi simţise că u *trăit.* Era avid pînă şi,de ^ mai sordide senzaţii.

n timp ce *ea* se simţea de parcă mîncase ceva care o intxicase. Dacă asta se numea Viaţă !

Vh, bărbaţii, bărbaţii! Toţi aveau un element putred în ‘i, o stranie perversitate care făcea ca şi lucrurile cele niaimorbide. cele mai respingătoare să li se pară a fi viaţă. Viţă ? Şi ce e viaţa ? Un păduche care zace cu burta în susşi dă din picioare ? Pfui !

. Pe la ora şapte se întoarse Villiers şi bătu la uşa cameliei. Arăta palid, tras la faţă, dar cu acel aer de

pasăre car a înfulecat un ghemotoc de bălegar.

— O, a fost MĂREŢ ! exclamă el, lăsîndu-şi greutatea hăului pe un picior. MĂREŢ ! Au omorît *şapte* TAURI.

—,^Din nefericire, nu şapte viţei, spuse Kate, din nou in^dată de furie.

Villiers reflectă o clipă, ca să sesizeze poanta, apoi rîse. . -Jitia ei constituia pentru el o nouă sursă de amuzament.

— Nu şapte viţei graşi, dar după ce ai plecat tu au mai cnaiît nişte cai. *j*

— Nu Vreau să aud ! răspunse 'ea cu răceală.

Villiers rîse, simţindu-se oarecum eroic. La urma urrott, îţi trebuie tărie ca să te poţi uita cu calm la sînge si i intestine perforate ; ba chiar cu o senzaţie de plăcere. Tiiărul erou ! Numai că avea cearcăne negre pe sub ochi, taiupă.o noapte de desfrîu.

— Vai ! începu el cu o expresie uşor ruşinată. Nu vrei sâ;uzi nici ce-am făcut după aceea ? M-am dus la hotelul urile locuieşte toreadorul principal şi l-am găsit trîntit pe Pa; complet îmbrăcat, şi fumînd un trabuc. Ca un fel de Vîius masculină care nu se dezbracă niciodată. Colosal de nţţtim !

— Cine te-a dus acolo ?

— Polonezul ăla, îl ştii ? Şi un spaniol care vorbeşte eii;lezeşte. Toreadorul arăta măreţ, zăcînd pe pat, cu în- tnj echipamentul, îşi scosese numai pantofii. Şi o mare de
oameni care povesteau tot ce s-a intimplat — bla-bla-bla- bla — de cînd eşti n-ai auzit asemenea larmă.

— Nu ţi-s ude hainele ?

— Deloc. Sînt perfect uscat. Am avut pardesiul pe mine. Numai capul mi s-a udat. Părul mi se lipise de faţă ca nişte dîre de vopsea. îşi netezi părul subţiratic cu un gest comic. Owen nu s-a întors încă ?

— Ba da, işi schimbă hainele.

— Atunci mă duc şi eu sus. Bănuiesc că s-a făcut aproape ora cinei.'A, e chiar mai tirziu.

La această descoperire, se lumină la faţă de parcă

primise un cadou.

— Apropo, continuă Villiers, cum ai ajuns acasă ? Cam urii din partea noastră că te-am lăsat să pleci singură, adăugă el din uşa deschisă.

— Deloc, replică ea. Voi doreaţi să rămîneţi. Şi apoi, la virsta mea pot să-mi port singură de grijă.

— Buun 1 sp^Tse el, cu un accent american, tărăgănat. •Se prea poate. Apoi începu sa rîdă. Dar să-i fi văzut pe toţi ăia cum maimuţăreau lupta in dormitorul toreadorului, zvîrlind care-ncotro din braţe,, şi toreadorul zăcînd pe pat, ca o Venus cu trabuc, ascultînd adulările iubiţilor.

— îmi pare bine că nu i-am văzut.

Villiers dispăru cu un rîs răutăcios. Kate rămase in continuare aşezată, miinile tremurîndu-i de indignare şi furie. A-moral! Cum poate cineva să fie amoral sau non- moral, cînd sufletul îi clocoteşte de nemulţumire ? Cum poate cineva să fie ca americanii ăştia, care înfulecau putregaiul senzaţiilor tari. hăpăindu-1 ca nişte corbi ? în acea clipă, atît Owen cit şi Villiers ii apăreau ca doi corfei, respingători.

Şi mai simţea că amindoi o detestau pentru că era femeie. N\j-i reproşau nimic atîta vreme cît le ţinea hangul în toate plăcerile lor. Dar cum le opunea cea mai mică rezistenţă, o urau automat pentru simplul fapt că era femeie, li urau feminitatea.

Şi în Mexicul ăsta, cu torentul lui subteran de morbiditate şi cu acea malignitate grea şi apăsătoare ca o reptilă somnolentă, îi venea greu să le suporte ura. Ţinea mult la Owen. Dar cum ar fi putut să-l respecte ? Era atit de găunos, şi aştepta ca împrejurările să-i umple golul. Bîntuit de disperarea pur americană de a fi trăit în van, sau de a nu fi trăit cu *adevărat.* De a fi ratat ceva. Acest simţămînt îngrozitor il făcea să se repeadă, ca pilitura de fier la magnet, ori de cîte ori vedea o înghesuială in stradă. Şi în acele momente toată poezia şi toată filozofia din el zburau odată cu mucul de ţigară pe care-1 azvîrlea

dintre degete ; se apropia de mulţime şi îşi lungea gîtul în efortul frenetic de a vedea — voia pur şi simplu să *vadă.* Orice-ar fi fost, trebuia să vadă. Ca nu cumva să rateze ceva. Şi pe urmă, după ce vedea o bătrînă zdrenţăroasă strivită de o maşină şi zăcînd într-o baltă de sînge pe caldarîm, se întorcea la Kate, alb ca varul, scîrbit, buimăcit, descurajat, şi totuşi, da, bucuros că văzuse. Era Viaţa.

— Ştii, îi spunea Kate în asemenea ocazii, îi mulţumesc lui Dumnezeu că nu sînt Argus. Uneori şi doi ochi sînt prea mult pentru mine cînd e vorba de orori. Eu una nu'mă nutresc cu accidentele de stradă.

La cină se străduiră să discute despre lucruri mai plăcute decît luptele cu tauri. Villiers era curat şi îngrijit şi afişa maniere foarte elegante, dar Kate ştia că toate acestea camuflau un rinjet batjocoritor la adresa ei, pentru că nu putuse suporta hidoşenia din acea după-masă. Şi el avea ochii, adine încercănaţi, dar asta pentru că „trăise".

Odaţă cu desertul sosi şi ..culmea[1]' serii. îşi făcură apariţia polonezul cu spaniolul care vorbea englezeşte. Polonezul avea o înfăţişare bolnăvicioasă şi nu prea curată.! îl auzi adresîndu-se lui Owen, carele ridicase în picioare cu automată cordialitate.

— Ne-am gîndit să venim să luăm masa aici. Ei, ce mai faceţi ?

Kate simţea că i se încrîncenează carnea. Şi o clipi niai tîrziu, auzi vocea dubioasă, care vorbea în mod dubios atf- tea limbi, adresîndu-i-se cu familiaritate :

— A, domnişoară Leslie, aţi pierdut partea cea mai frumoasărCe era mai distractiv. Ce mai...

O furie turbată năvăli în inima lui Kate şi ochii îiscâ- părară scîntei.

— Mulţumesc ! spuse ea. Nu vreau să aud. lju vreau' să-mî vorbeşti. Nu vreau să te cunosc !

li aruncă o singură privire, apoi ii întoarse spatele, se aşează din nou şi luă o *pitahaya* de pe platoul cu fiucte.

Tipul se făcu verde la faţă şi, o secundă, s-ar fijpu^

că-i pierise graiul.

— In ordine, rosti mecanic în cele din urmă, întcreîn- du-se spre spaniolul care vorbea englezeşte.

— Bine... te văd mai tîrziu. bolborosi Owen campj- ^ cipitat şi se reaşează la masa lui Kate.

Cei doi străini se plasară la altă masă. Kate îşi ttîncâ în tăcere fructul de cactus şi aşteptă să i se aducă o t»f$_{ea}$ Furia i se potolise, acum era perfect calmă. Pînă şi Viiiers îşi ascundea bucuria unei noi senzaţii sub o mină de totală stăpinire de sine.

Cind sosi cafeaua, Kate se uită la cei doi bărbaţi i$_{a}$ cealaltă masă şi la bărbaţii de la masa ei.

— M-am săturat de tot felul de *canailles*,[I] spus- ^

— O, te înţeleg perfect, o linişti Owen.

După cină. urcă în camera ei. Şi întreaga noapl* $_{nu}$ putu închide un ochi; Ascultă zgomotele din Mexico City apoi tăcerea oraşului şi acea stranie spaimă sinistră cate se degajă adeseori din întunecimea unei nopţi mexican. ^ străfundurile ei, uta Mexico City. Şi se temea de e'. La lumina zilei oraşul avea o certă vrajă — dar noipt$_{ea}$ ieşeau la suprafaţă izul sinistru şi malignitatea subterană

Dimineaţa, şi Owen îi mărturisi că nu putuse Cfmi toată noaptea.

— O, de cînd sînt în. Mexic n-am dormit mai bine, afirmă Villiers cu expresia triumfătoare a unei păsări care tocmai a înhăţat o îmbucătură copioasă din mormanul de gunoi.

— Ia te uită la gingaşul tineret nutrit cu estetism, spuse Owen cu o voce spartă.

— Pentru mine, şi gingăşia şi estetismul lui sînt semne rele, răspunse Kate pe un ton care nu prevestea nimic buri.

— Şi tinereţea ? Desigur că şi ăsta e un semn rău ! adăugă Owen cu un ris leşinat.

Dar Villiers le răspunse pufnind pe nări, cu un amu- zament rece. satisfăcut.

I Mişei (rr.).

Cineva o chema pe domnişoara Leslie la telefon, anunţă camerista mexicană. O chema singura persoană pe care o cunoştea Kate în capitală — sau în *Distrito Federal* o doamnă Norris, văduva unui ambasador englez care fusese acolo in misiune cu treizeci de ani în urmă. Avea o casă mare. veche, maiestuoasă în satul Tlacolula..

— Da J Da ! Doamna Norris la telefon. Ce mai faci ? Bine, bine. Doamnă Leslie, te-am chemat să'te întreb dacă n-ai. vrea să vii azi după masă la mine la ceai. şi să-mi vezi grădina ? Aş dori mult. Vin şi doi prieteni ai mei, doi! mexicani : Don Ramon Carrasco şi generalul Viedma. Amîndoi sînt oameni *fermecători,* şi Don Ramon e un mare cărturar. Te asigur, amîndoi constituie o excepţie' între mexicani. O totală excepţie ! Aşadar, *scumpă* doamnă Leslie, n-ai vrea să vii cu vărul dumitale 7 Ţin mult. Kate îşi aminti-de micul general, era mult mai scund decît ea. Revăzu statura lui măruntă, dreaptă, alertă, — avea ceva de pasăre — faţa cu ochii oblici sub sprîncenele arcuite şi barbişonul negru. O faţă care-^ţi sugera în chip ciudat Un chinez, fără să fie cîtuşi de puţin chinezească. Un omuleţ bizar, detaşat şi totuşi infatuat, un adevărat mic indian, vorbind o engleză oxfordiană cu o voce joasă, rapidă, muzicală, şi cu o intonaţie extrem de blîndă. Şi totuşi ochii aceia negri, inumani! •

Pînă în acest minut nu reuşise să-i reconstituie imaginea, să-şi formeze o impresie netă despre el. Acum îl definise. Era 'pur şi simplu un indian. Şi, după cîte ştia, în Mexic generalii erau mai numeroşi decît soldaţii. Cînd . veniseră din El Paso, călătoriseră în vagon cu trei generali, doi mai mult sau mai puţin educaţi, iar al treilea, un ţăran indian get-beget', însoţit de o femeie pe jumătate albă, cu **părul** creţ, Care arăta ca scoasă dintr-un sac cu făină, atît de pudrată îi era faţa, iar părul creţ şi rochia de mătase cafenie erau pulverizate cu praful alb al pudrei. Nici acest „general“ şi nici femeia lui

nu mai călătoriseră vreodată într-un vagon Pullman. Dar generalul era mai isteţ decît femeia. Un tip lung şi slaf>, cu o faţă roşie ciupită de vărsat şi nişte ochi mici, negri şi ageri. îl urmase pe Owen în fumoar şi iscodise cu ochii lui ageri să vadă cum trebuie făcut totul. Şi foarte curînd a învăţat. La toaletă a spălat chiuveta după întrebuinţare, la fel de curat ca oricare dintre ei. Avea în el ceva de om adevărat. Dar cînd a vrut şi sărmana femeie cu părul creţ să se ducă la toaleta pentru doamne, s-a rătăcit pe coridor şi a început să se tînguie în gura mare : „Nu ştiu unde să merg ! *No* se *adonde !■ No sâ adonde“* —■. pînă cînd generalul l-a trimis pe îngrijitorul vagonului sa o conducă.

Dar pe Kate a enervat-o să-i vadă pe general şi pe femeia lui mîncînd pui cu sparanghel şi aspic în vagon, şi plătind cincisprezece *pesos* pentru o masă destul de anemică, în timp ce pentru un peso şi jumătate de persoană ar fi putut mînca un prînz mult mai bun, cu adevărat ^mexican, la staţiunea unde * oprea trenul, special pentru masă. Şi toţi nenorociţii aceia desculţi, care vociferau pe peron, în timp ce „generalul", un om ridicat dintre ei, se ghiftuia cu sparanghel de cealaltă parte a geamului.

Dar ăsta-i felul în care înţeleg să salveze poporul, în Mexic ca şi prin alte părţi. Cîte un individ reuşeşte să se smulgă din mizerie şi se salvează pe sine> Şi nimeni nu în-
treabă cine plăteşte pentru sparangliel şi aspic şi pudra de fată, pentru că toată lumea ştie.

Asta-i cu generalii mexicani : o clasă care trebuie evitată.

Kate era conştientă de toate acestea. Şi n-o prea interesa nici un fel de mexican cu grad oficial. Există in lume atît de m^lte lucrufi pe care ai dori'să le eviţi, aşa cum eviţi păduchii care se pliţnbă pe o gloată nespălată.

Ora fiind destul de tîrzie, Owen şi Kate porniră spre

Tlacolula intr-un taxi Ford. Aveau de făcut un drum lung, prin ciudatele şi sordidele periferii ale oraşului, pe urmă pe o şosea dreaptă, mărginită de copaci, pînă în vale. Soarele de aprilie era strălucitor, dar pe cer pluteau troiene de nori, acolo unde ar fi trebuit să se vadă vulcanii.

V alea se aşternea la poalele dealurilor sumbre, misterioase, ca un culcuş plat şi uscat, scorojit, cu excepţia locurilor unde erau cîteva culturi irigate. Pămintul părea straniu,^, secătuit, negricios, umezit artificial, şi bătrinr' Copacii erau înalţi şi îşi proiectau ramurile golaşe, sau umbrele sărăcăcioase. Clădirile aveau fie o înfăţişare nouă şi alienată, ca de pildă Country Club, sau faţade crăpate şi dărăpănate, cu tencuială căzută. Bucăţi de tencuială groasă se desprindeau de pe clădirile crăpate — aproape că le puteai auzi.

Tramvaie galbene goneau in viteză pe şinele îngrădite de gărduleţe, îndreptîndu-se spre Xochimilco sau Tlalpam. Dincolo de gărduleţe se întindea şoseaua asfaltată, pe care ^ se succedau în.viteză omnibuze Ford, incredibil de rablagite, supraaglomerate de băştinaşi tuciurii, in haine de pînză murdare şi pălării mari de pai. La marginile mai Îndepărtate ale drumului, pe cărările prăfoase de sub copaci, măgăruşi încărcaţi cu poveri uriaşe înaintau anevoios^ in direcţia oraşului, minaţi de oameni cu feţe înnegrite şi , picioare goale, negre. Traficul se desfăşura pe trei căi *t* hodorogeala tramvaielor, scrîşnetul maşinilor şi clămpăni- tul măgarilor şi al oamenilor de la extremităţile drumului.

Ocazional, cîte o floare împroşca un jet de culoare prin plesniturile unei tencuieli căzute. Ocazional, cîte o femeie cu braţe vînjoase arămii spăla zdrenţe într-un canal. Ocazional, cîte un călăreţ îşi croia drum printre vitele nemişcate, bălţate, de pe cîmp. Ocazional, unele ogoare de porumb înverziseră. Şi stîlpii care marcau conductele de apă defilau unul cîte unul.

Trecură pr.in piaţa plină de copaci din Tlacolula,

unde o droaie de băştinaşi, cinchiţi pe jos, vindeau fructe sau dulciuri, apoi o luară pe un drum mărginit de ziduri înalte. Se opriră, in cele din urmă, în faţa unei porţi măreţe, dincolo de care se vedea o casă impunătoare, vopsită în roz şi galben, îndărătul căreia se înălţau chiparoşi drepţi, întunecaţi.

în faţa casei erau deja parcate două maşini. Ceea ce însemna mai mulţi oaspeţi. Owen bătu la porţile ţintuite, ca de fortăreaţă ; îi răspunseră stupide lătrături de cîini. în sfîrşit, porţile fură deschise în tăcere de un fecior scund, cu o mică mustaţă neagră. Curtea interioară, pătrată, întunecoasă, întrucît soarele se rezema doar pe arcadele grele de . pe o singură latură, era ornată cu ciubere cu flori roşii şi albq ; părea masivă şi inanimată de parc-ar fi fost moartă de secole. Planau acolo o forţă şi o frumu- - seţe apăsătoare, împietrite, neputincioase parcă să se faneze, neputincioase să se elibereze în descompunere. în « mijloc se afla uij bazin de piatră cu apă limpede dar ne-' mişcată, iar arcadele greoaie din cărămidă roşcată şi gălbuie îngrădeau curtea-cu o fatalitate ostăşească, temeliile fiindu-le cufundate în umbră. O locuinţă masivă, moartă, casă de conchistador, dincolo de care se zărea
o grădină cu arbori înalţi şi chiparoşi azteci, sumeţindu-şi vîrfurile spre stranii înălţimi întunecate. Şi o tăcere de moarte, ca piatra de lavă neagră, poroasă, absorbantă. întreruptă doar din cînd în cînd de clănţănitul unui tramvai care trecea în afara zidului solid.

Kate urcă scara de piatră neagră ca abanosul, trecînd prin uşile de piele. Doamna Norris le ieşi în întimpinare pe terasa patio-ului de sus. .

— Mă bucur atit de mult, draga mea, că aţi venit. S-ar fi cuvenit să-ţi mai dau un telefon de confirmare, dar am avut tulburări cu inima. Şi doctorul care ţine să mă trimită la o altitudine mai scăzută ! I-am spus : „Lasă-mă în pace ! Dacă ai de gînd să mă vindeci, sau vindecă-mă la
o altitudine de 2 000 de metri sau recunoaşte-ţi incompetenţa !“ E ridicol să alergi în sus şi-n jos de la o altitudine la alta. Am trăit atîta amar de ani la înălţimea asta ! Pur şi simplu refuz să fiu expediată jos la Cuernavaca sau mai ştiu eu în ce loc unde nu am chef să mă duc. Ei, draga mea. cum îţi mai merge ?

Doamna Norris era o femeie mai vîrstnică, semănînd ea însăşi cu un conchistador în rochia-i de mătase neagră, cu un şal de caşmir fin, negru, cu franjuri de mătase, în jurul umerilor,_şi cu bijuteriile-i de email negru. Faţa îi devenise vag cenuşie, nasul îi era ascuţit şi negricios, iar vocea avea D rezonanţă de metal, o muzică proprie, înceată, distinctă, ciudată şi dură. Era arheolog şi studiase atit de multă vreme vestigiile aztece, îneît ceva din culoarea neagră-ce- nuşie a pietrei de lavă şi ceva din aerul idolilor azteci cu nasuri ascuţite, ochi uşor proeminenţi şi o expresie de ironie funestă, părea să se fi transmis înfăţişării ei. O singuratică fiică a culturii, cu o minte ageră şi o voinţă dîrză, care-şi rosese viaţa de pietrele aspre ale rămăşiţelor arheologice, dar care reţinuse, în acelaşi timp, un cert simţ al omeniei şi o viziune de un umor vag fantastic asupra semenilor săi.

Din prima clipă, Kate o respectase pentru izolarea şi pentru neînfricarea ei. Lumea e

alcătuită din o mare masă de oameni şi din cîteva individualităţi. Doamna Norris făcea parte dintre aceste puţine individualităţi. Adevărat, tot timpul purta masca ei de societate. Dar era o femeie singulâră ; fiind singură, un număr fără soţ, se pricepea să sîcîie numerele cu soţ.

— Dar poftiţi înăuntru ! Vă rog să intraţi, spuse ea, după ce-i ţinuse pe cei doi oaspeţi pe terasa încărcată ca un muzeu de idoli negri şi coşuri prăfuite împletite de băştinaşi, şi corturi şi săgeţi şi taptt [1].

în salonul întunecos, care dădea spre terasă, se aflau cîţiva musafiri. Un bătrîn în Haine subţiri negre, cu părul şi barba albe, o doamnă în crepdeşin negru, cu inevitabila pălărie a celor de categoria ei împodobindu-i părul cărunt : un receptacol din satin apretat, cu borurile răsucite pe trei laturi şi cu o egretă sub partea din faţă. Avea o faţă de bebeluş, ochi albaştri spălăciţi şi inevitabilul accent din centrul Americii.

— Vi-i prezint pe domnul judecător şi pe doamna Burlap.

Cel de-al treilea musafir era mai tînăr, foarte corect şi nu preasigur de sine : maiorul Law, actualul ataşat militar al ambasadei americane.

Cei trei îi măsurară pe noii veniţi cu precaută suspiciune. S-ar fi putut să fie dubioşi. într-adevăr, în Mexic există atîţia oameni dubioşi, încît nu-i de mirare ca atunci cînd soseşti în capitală neanunţat şi pe neaşteptate să fii luat drept cineva care se ascunde sub un nume fals şi care învîrteşte cine ştie ce afaceri necurate.

— Sînteţi de mult în Mexic ? întrebă Scurt judecătorul ; interogatoriul poliţienesc începuse.

— Nu ! răspunse Owen cu o voce făsunătoare, simţind cum i se răscoleşte fierea. De două săptămini.

— Sînteţi americani ?

— Eu sînt american. Doamna Leslie e englezoaică — sau mai bine zis irlandeză.

— Aţi fost pe la club ?

— Nu, răspunse Owen. N-şm fost. Nu mă dau în vînt

‘ îmbrăcăminte băştinaşă confecţionată din fibre de dud neţesute.

<Jupă cluburile americane. Deşi Garfield Spence mi-a dat o scrisoare de recomandare. -

— Cine ? Garfield Spence ? Judecătorul tresări de parcă fusese înţepat cu un ac. Cum aşa, dar tipul ăsta e j pur şi simplu un bolşevic ! A fost în Rusia !

— Şi mie mi-ar plăcea să -vizitez Rusia, ripostă Owen. E, probabil, cea mai interesantă ţară din lumea de azi.

• —- Dar, domnule Rhys, interveni doamna Norris cu vocea ei clară, metalic muzicală, parcă mi-ai spus fe-ţi place la nebunie China.

— îmi *plăc&a* foarte mult China.

— Sînt convinsă că ti-ai adunat cîleva coîecţii minunate. Spune-mi, ce-ţi plăcea cel mai mult să colecţionezi ?

' ■— Cred că, pînă la urmă, jadul, răspunse Owen.

— Ah, jaduH Da, jadul ! Cît de frumos e jadul ! Şi ce splendori feerice sculptează ei în jad.

— Dar piatra în sine ! Delicateţea pietrei mă fascinase, reluă Owen. Calitatea ei.

— Da. admirabilă, admirabilă ! Şi acum, scumpă - doamnă Leslie, povesteşte-mi pe unde aţi mai fost de cînd nu ne-am văzut.

— Am fost la o luptă cu tauri şi am găsii-o odioasă. Eu. cel puţin. Am stat „La Soare", in vecinătatea ringului, şi a fost îngrozitor.

— îngrozitor, sînt convinsă. Niciodată nu am partici-

■ pat la o luptă*cu tauri în Mexic. Numai în Spania, unde e

un colorit superb. Aţi asistat vreodată la o coridă, domnule maior ?

— Da, am fost la cîteva.

— Aţi fost ! Deşi ştiţi totul despre ele. Şi cum îţi place Mexicul, doamnă Leslie ?

— Nu prea mult. Am senzaţia că pluteşte ceva rău in, atmosferă.

— Aşa şi e ! Aşa şi e ! replică doamna Norris. Ah, dacă, l-ai fi cunoscut înainte ! Mexicul de înainte de revoluţie.

Era cu totul altceva. Şi care sînt ultimele veşti, domhule maior ?

— Cam acelaşi lucru. Circulă un zvon că noul preşedinte va fi răsturnat de armată cu cîteva zile înainte de a intra în fuficţiune. Dar nu se ştie niciodată.

— Socotesc că ar fi mare păcat să nu fie lăsat să-şi încerce şi el puterile, interveni Owen încăEindu-se. Pare un om sincer, vor să-l înlăture numai pentru că e laburist.

— Ah, dragă domnule Rhys, toţi vorbesc cu atîta noblеţe înainte de a veni la putere. Dacă faptele lor ar merge pe urma vorbelor rostite, atunci Mexicul ar fi raiul, pe pămînt.

— Şi-n schimb e iadul pe pămînt, se repezi judecătorul.-

Un domn tînăr şi soţia sa, ambii americani, fură pre-*i*zentaţi drept domnul şi doamna Henry. Tînărul era spon- e tan şi vioi.

— Vorbeam despre noul preşedinte, îi lămuri doamna
I Norris.

— A, bine ! exclamă domnul Henry plin de vervă.
I M-am întors de curînd din Orizaba. Şi ee credeţi că era L afişat pe ziduri ? *Osana, osana! Trăiască Isus Hristos al*
- *Mexicului, Socrates Tomâs Montes !*

— In viaţa mea n-am mai auzit de aşa ceva ! exclamă | doamna Norris.

— *Osana !* Osana *! Osana !* Noului preşedinte laburist.

| Eu sînt convins că-i bogat, adăugă Henry.

Judecătorul izbi cu bastonul in podea, într-un mut acces de enervare.

•- Mie, interveni maiorul, mi-au lipit pe valize, cînd am trecut prin Santa Cruz, nişte manifeste pe care scria : La *degenerada media clasa, Seră regenerada por mi, Montes.* Degenerata clasă de mijloc va fi regenerată de mine, Montes.

— Bietul Montes ! exclamă Kate. Se pare că i s-a tăiat craca de sub picioare.

— Intr-adevăr, zise doamna Norris. Bietul de el, aş fi vrut să fie lăsat să vină la putere în mod paşnic şi Să instaureze o mină de fier în ţara asta. Dar mă tem că nu prea sînt mari speranţe.

Urmă un răstimp de tăcere, în care Kate simţi acea amară deznădejde care se înstăpîneşte pe oamenii ce cunosc bine Mexicul. O deznădejde amară, nudă.

■— Cum ar putea un om care reprezintă partidul laburist, chiar dacă e un tip şcolit, să instaureze o mînă de fier într-o ţară ? se repezi iar judecătorul. Păi lozinca pe care se înalţă el e tocmai „Jos cu mîna de fier" !

Şi din nou bătrînul izbi cu bastonul în podea, într-un acces de extremă furie. Aceasta era o altă caracteristică a vechilor rezidenţi din oraş : o stare de irascibilitate intensă, deşi stăpînită, o nervozitate vecină cu turbarea.

— A, dar nu s-ar putea ca, venind la putere, să-şi mai modifice un pic vederile ? întrebă doamna Norris. Atîţia alţi preşedinţi au făcut-o..

— Eu aş spune că e foarte probabil, dacă apucă să vină la putere, îşi dădu cu părerea tînărul Henry. Atunci o să-şi-' concentreze toate forţele pe salvarea lui Socrates Tomâs, şi n-o să-i mai rămînă timp să salveze şi Mexicul.

— E un tip primejdios şi se va dovedi că-i un farsor, declară judecătorul. ,

— Părerea mea, atîta cît l-am putut urmări, îl contrazise Owen, e că-i un om sincer ; eu îl admir.

— Mi s-a părut atît de drăguţ, interveni Kate, că la New York a fost întîmpinat de fanfara măturătorilor de
>- gJŞjtradă. A fost trimisă fanfara măturătorilor de stradă ^ă-1 primească la vapor.

— Ştiţi, lămuri maiorul, fără îndoială că însuşi partidul laburist a ţinut să trimită acea anume fanfară.

«. — Dar cînd e vorba de un preşedinte ales, cum să-l întîmpini cu fanfara măturătorilor de stradă ? se miră Kate. Nu, nu pot să cred !

— Vă asigur că aşa s-au întîmplat lucrurile, continuă maiorul. Asta-i felul în care laburiştii ii ovaţionează pe laburişti.

— Ultimul zvon, adăugă Henry, este că armata se va duce en bloc la generalul Angulo, in ziua de "douăzeci şi patru, cu o săptămînă înainte de instaurare.

— Dar cum e posibil cînd Montes e atît de popular ? se miră iarăşi Kate.

— Montes, popular ! strigară cu toţii într-un glas. Vai de mine, se repezi din nou generalul, e cel mai nepopylar om din Mexic.

— Dar nu şi în ce priveşte partidul laburist, spuse Ov.'en, simţindu-se aproape încolţit.

— Partidul laburist ! judecătorul pufni ca o pisică. Nu există aşa ceva. Ce înseamnă partidul laburist în Mexic ? O mină de muncitori răzleţiţi ici-colo — majoritatea la Santa Cruz. Partidul laburist ! Au dat tot ce au putut da. îi cunoaştem noi.

— Asta-i adevărat, întări Henry. Laburiştii au încercat toate jocurile posibile. Cînd am fost în Orizaba se vorbea pe acolo că mărşăluiseră la hotelul Francia cu gîndul dc a-i împuşca pe toţi nord-americanii. Directorul hotelului a avut destul curaj să le ţină piept, şi atunci s-au îndreptat spre hotelul vecin. Cînd directorul celui de-al doilea hotel a ieşit ca să stea de vorbă cu ei, l-au împuşcat înainte ca omul să fi putut scoate un cuvînt. Nostim, nu ? Dacă ai treabă la primărie şi eşti mai bine îmbrăcat, atunci te lasă să aştepţi pe o bancă tare pînă ţi se face lehamite. Dar dacă intră un măturător dc stradă, sau un individ în pantaloni de pînză soioşi, atunci numai ce-i auzi *Buenos Dias ! Senor Pasc Usled ! Quiere Usted Algo* ? in timp ce tu zaci acolo pînă ti se lungesc urechile. O, e

foarte nostim !

Judecătorul tremura de enervare de parcă avea un acces de gută. Ceilalţi rămaseră învăluiţi într-o tăcere posomorită, lăsîndu-se copleşiţi parcă de acea senzaţie de fata-

■[1] Bunu ziua ! Intraţi, domnule! Aveţi nevoie de ceva? (sp.).

litate şi disperare care-i cuprinde pe toţi cei ce yorbesc cu seriozitate despre Mexic. Pînă şi Owen era tăcut. Şi el trecuse prin Veca Cruz, şi îşi avusese porţia lui de spaimă : hamalii îi ceruseră douăzeci de pesos ca să-i care bagajele la depozit pînă la tren. Douăzeci de *pesos* înseamnă [2]ece dolari, pentru o muncă de citeva minute. Dar cînd Owen îl văzu pe pasagerul din faţa lui arestat şi efectiv trimis la o închisoare "mexicană pentru că refuzase să plătească tariful, „tariful legal'[1], şi-a cărat singur bagajele fără să scoată o vorbuliţă.

— Deunăzi, am vizitat Muzeul Naţional, începu să povestească maiorul, pe un glas molcom. Am intrat în patio, [a]colo unde sînt pietrele. Era o dimineaţă rece, sufla vîn- tul de nord. Mă aflam acolo de vreo zece mrpute, cînd simt că mă bate cineva pe umăr. Mă întorc şi văd un individ în cizme strimte. ,,Vorbiţi engleza ?“ mă întrebă el cu un sccent stîlcit. îi răspund qă da. Şi atunci îmi face semn [s]ă-mi scot pălăria. „De ce?:’ îl întreb, şi-apoi îi întorc spatele, continuînd să mă uit la idolii şi la obiectele de acolo : [c]ele mai urîte lucruri pe care le-am văzut în viaţa mea. Qupâ care, individul se înfiinţează din nou, însoţit .de un Paznic. Paznicul, bineînţeles, cu şapca pe cap. Şi încep amîndoi să îngaime că ăsta-i Muzeul Naţional şi că în *aţa monumentelor lor naţionale sînt obligat să-mi scot Pălăria. Imaginaţi-vă, în faţa pietrelor ălora împuţite ! Am izbucnit în rîs, mi-âm înfundat pălăria peste urechi şi am Plecat. Cînd e vorba de naţionalismul lor, sînt ca nişte Maimuţe, zău aşa.

—Exact, confirmă Henry. Cînd uită de Mexic şi de

toatâ vorbăria aia goală, sînt nişte oameni foarte drăguţi. Dar în clipa cînd ii apucă naţionalismul, devin nişte maimuţe. Cineva din Mixcoatl mi-a istorisit o poveste nostimă. Mixcoatl e un oraş mare din Sud, şi au acolo un birou al laburiştilor. Mă rog, indienii din munţi dau mereu năvală la oraş, ca iepurii sălbatici. Şi într-o zi i-au atras pe indieni la biroul laburist, iar agitatorii au pornit să-i întrebe *„Senores,* aveţi ceva de raportat din satul dumneavoasrâ natal ? Există ceva ce ar trebui să sufere o reformă ?“Şi indienii, desigur, au început să se plîngă unul de altul, la care secretarul le-a spus : „Aşteptaţi o clipă, domniltr ţ Daţi-mi voie să-l sun la telefon pe Guvernator şi să-i aportez toate şiceste probleme“. Omul a ridicat receptorulşi a format de riteva ori un număr. „Alo ! Palatul ? Doti- nul Guvernator e acolo ? Spuneţi-i că Senor Fulano <&- reşte să-i vorbească." Indienii rămăseseră cu gura căscaă. Pentru ei era un miracol. „Ah ! Dumneavoastră sîntţi, domnule Guvernator ? Bună dimineaţa. Ce mai faceţ ? Pot să vă 'reţin o clipă ? Mulţumesc? Uitaţi-vă ce e, se £- sesc aici la noi ciţiva domni din Apaxtle, din munţi : Jc,e Garcia, Jesus Querido etc. şi doresc să raporteze cutareşj cutare. Da ! Da ! Exact ! Da ! Cum ? Veţi avea grijă să* facă dreptate şi lucrurile să se remedieze ? Ah, Senor, aii de mulţumiri ! Vă mulţumesc mult în numele acesltr domni din munţi, din satul Apaxtle.

Indienii rămăseseră ca vrăjiţi, de parcă li se descH-seseră cerurile şi Madona din Guadalupe pogorîse şi stă ta în virful picioarelor pe bărbiile lor. Şi ce credeţi ? Telel»- nul era o farsă. Era deconectat. Nu-i grozavă chestia ? A- ta-i Mexico !

j Istorioara nostimă fu din nou urmată de pauza fatal»,

— Vai, dar e o ticăloşie ! exclamă Kate. E curată ticloşie. Sînt convinsă că indienii nu vor decît să fie lăss.i în pace.

— Asta-i. interveni doamna Norris, Mexicul nu e

aseamănă cu nici un alt loc din lume. '

Jn glasul ei, însă, tremurau teama şi disperarea.

— S-ar spune că *doresc* să trădeze totul, urmă Kat. S-ar părea că *îndrăgesc* asasinii şi faptele odioase. Că *vr* lucruri urîte. Ba chiar că *doresc* propăşirea urîtului. A- dori să aducă la suprafaţă toată putreziciunea care zace ^
fund. S-ar părea că le place. Că le place ca starea de lucruri să fie şi mai putredă. Nu-i curios ?

— Ba e curios, replică doamna Norris.

• — Dar asta este, tună judecătorul. Vor să transforme ţara asta într-o crimă uriaşă. Nimic altceva nu-i satisface. Nu le place onestitatea şi buna-cuviinţă şi curăţenia. Doresc să cultive minciuna şi crima. Ceea ce numesc ei aici libertate nu-i decît libertatea de a comite crime. Şi asta are de gînd partidul laburist, asta au de gînd cu toţii. Crima liberă, nimic altceva. '

— Mă întreb cum de nu pleacă toţi străinii de aici ?. rosti Kate. -

— Pentru că-şi au aici slujbele, pufni generalul.

— Oamenii buni se grăbesc să plece, o lămuri doamna Norris. Aproape toţi cei care aveau unde să plece, au plecat. Unii dintre noi, care deţinem proprietăţi aici, şi care ne-am cîştigat existenţa aici, şi care cunoaştem ţara, rămî- nem pe loc dintr-un soi de tenacitate. Dar ştim foarte
-bine că totul e lipsit de speranţă. Cu cit se schimbă lucrurile, cu atît e mai rău. Ah, uite-i pe Don Ramon şi pe Don Cipriano. Mă bucur să vă văd. Daţi-mi voie să vă prezint.

Don Ramon Carrâsco era un bărbat înalt, impozant, frumos, care dădea o irrtpresie de masivitate. Era de vîrstă mijlocie, şi avea o mustaţă mare, neagră, şi nişte ochi trufaşi, sub sprîncene foarte drepte. Generalul era în haine civile şi părea foarte scund pe lîngă celălalt, deşi avea o atitudine

emfatică, aproape ţîfnoasă.

—Haideţi, propuse doamna Norris. Să mergem să luăm ceaiul.

Maiorul se scuză şi se retrase.

Doamna Norris îşi strînse şalul în jurul umerilor şi îi conduse printr-un coridor sumbru spre o mică terasă cu pereţii încărcaţi de plante agăţătoare şi de flori. Printre ele, un gen de campanule roşii şi catifelate, de culoarea sîngelui care se încheagă ; şi ciorchini de trandafiri albi agăţători şi tufe de bougainvillea purpurii.

— Ce frumos e aici ! se entuziasmă Kate. Fe fundalul copacilor înalţi, întunecaţi !

Şi lotuşi se simţea cuprihsă de o teamă nelămurită.

— Da, *e* frumos, răspunse doamna Norris cu satisfacţia posesorului. Dac-ai şti cît îmi dau de furcă plantele astea, ca să le ţin separate.

Şi îndreptîndu-se spre zid, cu umerii înfăşuraţi în micul şal negru, împinse deoparte florile de bougainvillea care dădeau şă se încîlcească printre campanulele roşii- ruginii, mîngîind totodată trandafiraşii albi, pentru a-i face să se interpună.

— Eu găsesc interesantă combinaţia dintre cele două roşuri, spuse Owen.

— Da ? răspunse automat doamna Norris, fără să acorde atenţie unei asemenea remarci.

Cerul era albastru, dar înspre orizont se lăsase o ceaţă deasă, sidefie. Norii se volatilizaseră.

— Niciodată nu se poate vedea Popocatepetl sau Ix- taccihuatl, spuse Kate.

— Nu, în anotimpul ăsta, nu. Dar uită-te acolo printre copaci, se zăreşte Ajusco.

Kate privi la muntele fumuriu, printre copacii gigantici, întunecaţi.

Pe parapetul jos de piatră se găseau diferite obiecte aztece, cuţite din obsidian, idoli din piatră de

lavă ghemuiţi pe vine şi cu grimase ironice pe chip, şi un baston sau
o vergea de piatră, groasă şi ciudată. Owen cîntărea acest din urmă obiect în mină : părea ucigător pînă şi la pipăit.

Kate se întoarse spre general, care se găsea mereu pe . lîngă ea, cu faţă lui lipsită de expresie şi totuşi alertă.

— Obiectele aztece mă deprimă, îi declară ea.

— Sînt.deprimante, răspunse generalul în engleza lui frumoasă şi cultivată, care-ţi sugera însă, în chip foarte vag, limbajul unui papagal.

— Nu au nici un pic de speranţă în ele, continuă ea.

— Poate că aztecii erau lipsiţi de speranţă, replică el oarecum mecanic.

— Dar speranţa e cea care ne face să mergem înainte, nu ?

— Pe dumneavoastră, poate. Dar nu pe azteci şi nici pe indienii de azi.

Vorbea ca un om preocupat de altceva, care nu acordă întreaga atenţie celor ce aude, nici măcar propriilor sale spuse.

— Şi atunci ce au, dacă nu au speranţă ? întrebă ea.

— Poate că au un alt soi de forţă, răspunse el evaziv.

— Aş vrea să le pot oferi speranţă. Dacă ar încolţi în ei speranţa, n-ar mai fi atit de trişti, şi ar fi mai curaţi şi nu s-ar lăsa mîncaţi de păduchi.

— Desigur că ar fi foarte bine, răspunse el cu un zîm- bet şters. Dar nu cred că sînt foarte trişti. Rid mult şi sînt veseli.

— Nu. Pe mine mă apasă, ca o povară pe suflet. Şi îmi crează o stare de irascibilitate, mă fac să vreau sâ plec.

— Din Mexic ?

— Da. Simt că aş vrea să plec din Mexic şi să nu-1 mal revăd niciodată, niciodată. E atît de oprimant şi de sinistru.

— Mai încercaţi-1 un timp. Poate o să ajungeţi să-l vedeţi cu alţi ochi. Sau poale că nu, îşi sfirşi el fraza în doi peri, încercînd să devieze.

Kate percepea în el un soi de jind după persoana ei. Ca şi cum s-ar fi transmis un apel către ea din partea lui, din inima lud fizică, din adăpostul pieptului. Sau ca şi cum însăşi inima lui emrtea raze întunecate de căutare şi de dorinţă. Sesizase acum pentru prima oară acest lucru, care nu avea nimic de-a face cu discuţia lor. şi se simţi intimidată.

— Şi tot ce vedeţi în Mexic vă oprimă ?•adăugă el aproape cu sfială, dar şi cu o undă de zeflemea, privind-d cu o faţă naivă şi tulburată care, dincolo de suprafaţă, trăda o vînă de antichitate.

— Aproape totul! răspunse ea. Mâ face să-mi simt inima grea. Ca, de pildă, ochii oamenilor cu pălării mari

— eu îi numesc p*eoni.* Ochii lor sînt lipsiţi de centru.' Oamenii aceia înalţi şi frumoşi, pe sub pălăriile lor mari, nu există realmente. Sînt lipsiţi de un centru, nu au un *eu* real. In miezul lor nu-i decît un gol negru, învolburat de furie, ca în mijlocul unui vîrtej.

Privi cu ochii ei cenuşii, tulburaţi. în ochii negri, piezişi, iscoditori, ai omuleţului din faţa ei. Avea o expresie îndurerată, nedumerita, ca de copil. Şi, in acelaşi timp, ceva îndărătnic şi matur, o maturitate demonică, împo- trivindu-i-se ei intr-un chip aproape animalic.

— Vreţi să spuneţi că nu sîntem oameni reali, că nu avem nimic specific nouă decît uciderea şi moartea ? întrebă el vorbind pe şleau.

— Nu ştiu, răspunse Kate, răscolită de interpretarea lui. Eu nu fac decît să înfăţişez impresia pe care mi-o crează mie.

— Sînteţi o persoană foarte inteligentă, doamnă Leslie, se auzi în spatele ei vocea lui Don Ramon,

liniştită, dar profund zeflemitoare. E foarte adevărat. Ori de cîte ori un mexican striga Viua ![1] sfîrşeşte, pînă la urmă, cu *Muera* P Cînd strigă *Viva !* pentru cineva, doreşte de fapt *moarte* a altcuiva. Mă gîndesc la toate revoluţiile mexicane şi nu văd decît un schelet păşind in fruntea unor mari grupuri de oameni şi fluturind un stindard negru pe care scrie cu litere albe, de-o şchioapă, *Viva la Muerte !* Trăiască moartea ! Nu *Viva Cristo Rey !* Ci *Viva Muerte Rey ! Vamos ! Viva !*

Kate întoarse capul. Ochii căprui, spanioli, ai lui Don Ramon scînteiau plini de cunoaştere şi un uşor zîmbet sardonic îi adia pe sub mustăţi. Pe loc, el şi Kate, europeni în esenţă, se înţeleseră unul pe celălalt. Cînd rosti ultimul V'ira *!,* îşi flutură braţul.

— Dar, zise Kate, eu nu vreau să strig „Trăiască Moartea“ !

— Cînd eşti însă un adevărat mexican... spuse el, tachinînd-o.

— *Niciodată* n-aş putea fi, răspunse ea înfierbîntîndu-se, şi Don Ramon rîse.

— Mă tem că *Viva la Muerle* pure punctul pe i, spuse doamna Norris, cam înţepată. Dar n-aţi vrea să poftiţi la ceai ? Vă rog.

Ii conduse, pornind în frunte, înfăşurată în şalul ei negru şi cu părul argintiu, îngrijit, arătind ea însăşi ca un conchistador, şi întorcîndu-şi capul ca să vadă, prin p*ince-nez,* cu ochii ei azteci, dacă ceilalţi o urmează.

— Vă urmăm, îi spuse Don Ramon în spaniolă, ca s-o necăjească.

Venea după ea, pe terasa îngustă, impunător în costumul lui negru, iar Kate îl urma, însoţită de micul şi împâunatul Don Cipriano, îmbrăcat la rîndul lui într-un costum negru şi ţinîndu-se, ciudat, in preajma ei.

— Să vă spun domnule general sau Don Cipriano ? il întrebă Kate, întorcîndu-se spre el.

I Trăiască ! (sp.).

Un zîmbet amuzat lumină faţa generalului, deşi ochii nu-i zîmbeau. O măsurau cu o privire întunecată, scormonitoare.

— Cum doriţi, răspunse el. Ştiţi că *generate* un termen căzut în dizgraţie în Mexic. Să optăm pentru Don Cipriano ?

— Da, îmi place mai mult.

Şi el părea mulţumit.

Ceaiul fusese pregătit pe o masă rotundă : un»serviciu de argint scînteietor, şi un ceainic de. argint, menţinuţ cald pe o spirtieră. De jur împrejur, oleandri roz şi albi. Feciorul scund şi dichisit, purtind mănuşi albe, distribui ceştile. Doamna Norris turnă ceaiul şi tăie tortul, cu o mină grea.

. Don Ramon şedea în dreapta ei, judecătorul fn stingă, iar Kate era plasată între judecător şi domnul Henry. Toţi erau puţin nervoşi, cu excepţia lui Don Ramon şi a judecătorului. Doamna Norris îşi făcea întotdeauna musafirii să se simtă stingheriţi, de parcă ar fi fost captivi. Iar ea căpetenia care-i capturase, fi plăcea să troneze îri capul mesei, impozant, arheologic. Dar evident că Don Ramon, persoana de departe cea mai interesantă dintre toţi cei de faţă, o simpatiza. Don Cipriano, pe de altă parte, stătea mut şi disciplinat, perfect familiarizat cu rutina mesei de ceai, şi cu un aer aparent satisfăcut, sub care se ascundea însă o totală detaşare şi distanţare. Din timp în timp, o privea pe Kate.

în felul ei neconvenţional, Kate«era o femeie frumoasă şi de certă profunzime. Peste o.săptămînă urma să împlinească patruzeci de ani. Obişnuită cu toate genurile de societate, urmărea oamenii aşa cum răsfoieşti paginile unui roman, cu un oarecare amuzament dezinteresat. Nu se simţea *integrată* în nici un fel de societate: era prea irlandeză, prea înţeleaptă.

— Dar, de bună' seamă, nimeni nu poate trăi fără speranţă, spunea doamna Norris pe un ton zeflemitor, adre- sîndu-se lui Don Ramon. Chiar dac-ar fi numai speranţa unui *real* ca să cumperi un litru de *pulque.*

— Ah, doamnă Norris, răspunse el cu glasul lui potolit şi totuşi curios de adînc, ca un violoncel. Dacă *pulque* înseamnă suprema fericire !

— Atunci sîntem fericiţi, căci cu un *tostón* putem cumpăra un paradis.

— Acesta e un bon *mot*[2]*, Senora mia,* replică Don Ramon rîzînd şi sorbindu-şi ceaiul.

— N-aţi vrea să gustaţi şi din prăjiturelele astea băştinaşe cQ seminţe de susan ? întreba doamna Norris, adie- BÎndu-se tuturor comesenilor. Le prepară bucătăreasa mea

[1] Monedă spaniolă, j * Vorbă de duh (£r.).

şi e foarte măgulită în orgoliul ei naţional cînd ştie că au plăcut. Doamnă Leslie, te rog, serveşte-te.

— Am să iau, răspunse Kate. Trebuie să rostim *Sesam .■deschide-te !* [1]

— Dacă doreşti, o încuraja doamna Norris.

— Nu doriţi şi dumneavoastră una ? întrebă Kate oferind judecătorului Burlap platoul.

— Nu doresc, lătră acesta, întoreîndu-^i faţa de parcă
i se oferise un platou cu mexicani, şi lăsînd-o pe Kate ea farfuria în mîna întinsă.

Doamna Norris i-o luă din mină cu un gest prompt car hotărît, spunînd :

— Domnul judecător Burlap se teme de Sesamul deschis, preferă peştera închisă.

Oferi, cu o mişcare calmă, platoul lui Don Cipriano. care urmărea manierele urîcioase ale ''judecătorului cu cchii lui negri, ca de şarpe.

— Aţi citit în ,,Excelsior'' articolul acela al lui. Willis Ki.ce Hope ? mîrii brusc judecătorul, adresîndu-se gazdei.

— Da, L-am găsit foarte la locul lui.

— Singurul lucru la locul lui era ce s-a spus despre legile astea agrare. La locul lui ! Cred şi eu ! Pentru că Rice Hope a venit la mine şi l-am pus la curent cu cîleva probleme. Dar articolul lui spune *totul,* nu omite nimic important. x

— Exact, aprobă doamna IJorris, cu o atenţie împietrită. Numai că faptul de a *spune* nu schimbă cu nimic lucrurile, domnule judecător.

— Dar faptul că s-au spus atitea lucruri false a dus !a întreaga mizerie de acum, o repezi judecătorul. Indivizi ca Garfield Spence, care au venit aici şi au îndrugat tot felul de chestii criminale ! Oraşul a ajuns să mişune de socialişti şi de indivizi de stînga din New York.

' Joc de cuvinte — în limba engleză susan se numeşte ***seseme.***

Poamna Norris îşi ajustă pince-nez-ul.

— Din fericire, adăugă ea, aceştia nu vin pînă Ia Tlac'olula, aşa că nu-i nevoie să ne batem capul cu ei. Doamnă Henry, dă-mi voie să-ţi mai torr. puţin ceai.

— Dumneata citeşti în *spaniolă ?* scuipă judecătorul o întrebare în direcţia lui Owen.

Owen, cu ochelarii lui mari încadraţi în rame de bagă, era, evident, o mantie roşie pentru turbatul lui compatriot. v

— Nu ! răspunse el, direct ca o lovitură de tun.

Doamna Norris îşi ajustă din nou pince-nez-ul.

— Ce plăcut e să auzi de cineva care nu cunoaşte o boabă de spaniolă, spuse ea. Tatăl meu ne-a obligat pe toţi să vorbim cîte patru limbi străine încă- de la vîrsta de doisprezece ani şi, de atunci încoace, nici unul dintre noi nu şi-a mai revenit. Devenisem o pedantă înainte de a fi dusă la primul bal. Apropo. Cum vă mai simţiţi cu * piciorul, domnule judecător ? Aţi auzit ceam păţit şi eu cu glezna ?

— Desigur că am auzit, sări doamna Burlap, simţind in*sfîrşit şi ea teren ferm sub tălpi. Am încercat de nu ştiu cîte ori să vin să vă văd şi să vă întreb cum vă mai merge. Am fost atît de *îngrijoraţi!*

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Kate.

— Pur şi simplu am alunecat prosteşte pe o coajă de portocală, în oraş — exact la colţul dintre San Juan de Latrân şi Madero. Şi am" căzut. Fireşte, priţnul lucru pe care l-am făcut cînd am reuşit să mă ridic a fost să împing coaja de portocală în rigolă. Ei bine, n-o să mă credeţi, dar toată liota de mex — (îşi înghiţi cuvîntul) — toţi care căscau gura acolo, la colţ, s-au prăpădit de rîs cînd m-au văzut împingînd coaja. Au găsit că e o glumă excelentă.

— Cred şi eu, se repezi iar judecătorul. Aşteptau sa ^adă persoana următoare care avea să alunece pe coajă.

— Şi nu v-a ajutat nimeni ?

— O, nu ! In ţara asta, -dacă cineva suferă un accident, nu trebuie să intervii niciodată, *niciodată.* Dacă atingi accidentatul, poţi fi arestat tu, sub acuzarea că ai ■provocat accidentul.

— Asta-i legea ! confirmă judecătorul Dacă îi atingi înainte de sosirea poliţiei, poţi fi arestat pentru complicitate. Lasă-i să zacă şi să li se scurgă sîngele din ei, asta-i deviza.

. — E adevărat ? întrebă Kate adresîndu-se lui Don Ramon.

— Aproape, răspunse acesta. Da, e adevărat că nu trebuie să atingi un rănit înainte de sosirea poliţiei.

— Dar e dezgustător ! strigă Kate.

‘ — Dezgustător ! o îngînă judecătorul. Multe sînt dezgustătoare în ţara asta, şi dacă mai rămîneţi, o să constataţi singură acest lucru. Eu aproape că mi-am pierdut viaţa din cauză că am alunecat pe o coajă de banană ; am zăcut zile întregi într-o cameră întunecoasă de spital, zbătîndu-mă între viaţă şi moarte, şi am rămas şchiop pe vecie.

— E cumplit ! exclamă Kate. Şi ce-aţi făcut cînd aţi căzut ? -

— Ce-am făcut ? Mi-am fracturat şoldul.

Fusese într-adevăr un accident teribil, şi omul su-

ferise amarnic. .

— Dar nu puteţi condamna Mexicul pentru o coajă de banană, interveni Owen, în sfîrşit uşurat. Eu am căzut pe o coajă de banană în Lexington Avenue ; din feri-,

- eire, m-am ales doar cu o vînătaie la un loc moalâ.

—• La cap ? întrebă doamna Henry.

— Nu, rîse Owen. La cealaltă extremitate

— Trebuie să adăugăm şi cojile de banană la lista ameninţărilor publice, opină- tânărul Henry. Eu sînt american, şi s-ar pwtea ca în orice moment să devin bolşevica pentru a-mi salva suma de *pesos,* aşa încît pot să repe&

. ce^am auzit pe cineva spunînd ieri. Spunea că în zilele

noastre există două mari pericole : bolşevismul şi americanismul, şi că americanismul e cel mai rău dintre cele două, pentru că bolşevismul îţi ruinează numai afacerile, pe cînd americanismul îţi ruinează sufletul.

— Cine a spus una ca astă ? pufni judecătorul.

— Am uitat, răspunse Henry, şmecher.

— Mă întreb ce înţelegea prin americanism ? spuse doamna Norris.

— Nu l-a definit, replică Henry. Cultul dolarului, presupun.

— Mă rog, răspunse doamna Norris. Din experienţa mea, cultul dolarului e mult mai puternic în ţările care n-au dolari decît în Statele Unite.

Kate avea senzaţia că masa de ceai era ca un disc de oţel care-i magnetizase pe toţi, ţinîndu-i lipiţi, ca pe nişte victime;

— Unde e. grădina dumneavoastră, doamnă Norris ? întrebă ea în cele din urină.

Porniră in corpore, respirînd uşuraţi, spre terasă. Judecătorul şchiopăta, venind în urma tuturor, şi Kate rămase alături de el, din compasiune şi politeţe.

Se aflau din nou pe mica terasă.

— Ce obiect bizar ! comentă Kate, luînd de pe parapet unul dintre cuţitele aztece, de piatră. Nu-i un fel de jad ?

— JaS ! repetă judecătorul dispreţuitor. Jadul e *verde,* nu negru. Asta-i obsidian.

— Şi jadul poate fi negru. Am o broască ţestoasă adorabilă din jad negru, adusă din' China.

— Nu se poate. Jadul e numai verde deschis.

— Daţ există şi jad alb. Ştiu sigur.

Judecătorul păstră' o exasperată tăcere de dteva clipe, apoi izbucni:

— Jadul e *verde* deschis.

Owen, care avea o ureche de linx, auzise.

— Despre ce-i'vorba ? întrebă el.

— Nu-i aşa că jadul nu e numai verde ? ii ceru Rate părerea.
. — Cum ? strigă Owen. Numai verde ? Există loate nuanţele imaginabile — alb, roz, albastru.
— Şi negru ! adăugă Kate.
— Negru ? Asta-i foarte comun. Ar trebui să-mi vedeţi colecţia. Cea mai variată gamă de culori. *Numai jad verde !* Ha — ha — ha! emise Owen un ris teatral.
Se apropiaseră de scara cu trepte foarte vechi, frecai o şi lustruite de vreme pînă cînd ajunseseră să pară de un negru lucios.
— Aici o să mă rezem de braţul dumitale, îi spuse judecătorul tinărului Henry. Scara asta e o capcană.
Doamna Norris îl auzi, dar nu făcu nici un comentariu, îşi îndreptă doar pince-nez-ul pe nasul ascuţit.
Cînd coborîră la arcadele de jos, Don Ramon şi generalul işi luară la revedere, Itestul oaspeţilor se îndreptă spre grădină.
Sg lăsase amurgul. Grădina se ridica înaltă, mărginită de o parte de copacii uriaşi, întunecaţi, iar de cealaltă de casa masivă, roşiatică şi gălbuie. Aveai senzaţia că te afli în fundul ujjei grădini noptatice, înflorite undeva în Hades. Flori ptfrpurii de hibiscus atîrnau din boschete, scoţînd limbi galbene, păroase; cîteva roze pre6ărau în înserare petale lipsite de parfum, şi garoafe singuratice îşi înclinau capetele pe tulpini fără vlagă. Dintr-un tufiş gigantic, stufos, apăreau suspendate clopote albe de datura, mari şi tăcute, ca înseşi fantomele sunetului. Şi parfumul greu de datura se răspîndea, tăcut, de la arbust pînă pe alei.
Doamna Burlap se agăţase de Kate şi, cu faţa ei imbecilă, de bebeluş monden, o bombarda cu întrebări in- chizitoare.
— La ce hotel locuiţi ?
Kate o informă. -

— Nu-1 cunosc. Unde vine ?
— Pe Avenida del Peru. Jîu aveţi cum să-l cunoaşteţi, e un mic hotel italienesc.
— Şi rămîneţi mai mult timp ?.
— Nu ştim încă sigur.
— Domnul Rhys lucrează la un ziar ?
— Nu, e poet. *
— Şi poate trăi numai din poezie ?
— Nu, nici nu înccarcă.
Era genul de investigaţie a serviciului secret, la care sînt supuşi, într-o capitală suspectă, străinii suspecţi.
Doamna Norris zăbovea lîngă un boschet boltit, încărcat de flori mici, albe.
Un licurici începuse să scapere. Se înnoptase.
— Ei bine, la revedere, doamnă Norris. N-aţi vrea să veniţi o dată să luaţi prînzul cu noi ?- Desigur, nu la hotelul nostru. Dar daţi-mi de veste şi vom lua prînzul *oriunde* doriţi, în oraş.
— Iţi mulţumesc, dragă. Mulţumesc foarte mult. Mă rog, o să vedem !
Doamna Norris avea o ţinută regală, împietrită, aztec- regală.
în cele din urmă, toată lumea îşi luă rămas bun, şi porţile maiestuoase sc închiseră în urmă lor.
— Cum aţi venit pînă aici ? întrebă doamna Burlap pe un ton impertinent.
— Cu un taxi, un Ford vechi — dar unde o fi ? întrebă Kate scrutînd întunericul. Urma să ne aştepte sub copâcii *fresno* de vizavi, dar nu-i de văzut.
— Ce curios ! se miră Owen şi dispăru în noapte, în căutarea taxiului.
— în ce direcţie mergeţi ? îşi continuă doamna Burlap interogatoriul.
— Spre Zocalo, răspunsă Kate.
— Noi trebuie să luăm un tramvai în direcţia opusă, o informă femeia cu faţa de bebeluş bătrîn.
Judecătorul şonlicăia pe trotuar ca o pisică pe

ţigle încinse. Peste drum, aştepta un grup de băştinaşi cu pălării mari şi haine din pînză albă, cam afumaţi de pulque. La staţia de tramvai de pe partea lor, aştepta o ceată de muncitori, in haine orăşeneşti.

— Poftim, aveţi arfibele categorii, spuse judecătorul, agitîndu-şi bastonul intr-un mod vindicativ. AmbSle^ categorii !

— Ce categorii ? întrebă Kate, surprinsă.

— Acolo-s peonii şi aici îs ebreros [1], cu toţii beţi. Toţi beţi criţă. '

Într-un spasm de ură frustrată, judecătorul se' întoarse cu spatele spre ea.

în aceeaşi clipă văzură luminile unui tramvai ivindu-se ca un dragon în mijlociii drumului întunecos, care se aştemea între zidul înalt şi copacii uriaşi.

— Asta-i tramvaiul nostru, spuse judecătorul, străduindu-se, nervos, să se caţăre pe scară cu ajutorul bastonului.

— Dumneavoastră mergeţi în direcţia opusă ! îi strigă femeia fanată, cu faţa de bebe şi pălăria de satin în trei colţuri, începînd să se aţ^e de parcă se pregătea să înoate pe pavaj.

Perechea se năpusti avid în tramvaiul iluminat, la clasa intîi. Băştinaşii se înghesuiau la clasa a doua.

Vagoanele se îndepărtară zăngănind. Familia Burlap nici nu-i spusese măcar bună seara. Se temuseră ca nu cumva să fi făcut cunoştinţă cu nişte persoane pe care n-ar fi dorit să le cunoască sau pe care nu merita să le cunoască.

— Femeie insipidă i rosti Kate cu glas tare, uitîndu-se după tramvai Ce pereche de prost-crescuţi I

Era puţin speriată de băştinaşii uşor ameţiţi care aşteptau tramvaiul peste drum. Dar mai puternic decît teama, 1 se impunea o certă simpatie pentru oamenii ăştia

oacheşi, tăcuţi, cu pălăriile lor mari de pai şj cămăşile rudimentare din pînză. Cel puţin, în vinele

[1] Muncitori (sj).

lor curgea sînge adevărat: erau ca nişte coloane de sînge negru.

In timp ce cuplul aeela american lipsit de sînge şi veninos, cu albeaţa lor greţoasă... !

Se gîndi la istorioara pe care o povesteau mexicanii; cînd Dumnezeu a plămădit primii oameni, i-a modelat din lut şi i-a vîrit la cuptor ca să se coacă. In prima serie au ieşit negri. „I-am copt prea tare“, şi-a spus Dumnezeu. Aşa îneît a plămădit o a doua tranşă şi a băgat-o la cuptor. Au ieşit albi. „Pe ăştia i-am copt prea puţin", şi-a spus DomnuL Şi a făcut o nouă încercare; De astă dată au ieşit bine rumeniţi şi calzi. „Pe ăştia i-am copt atît cît trebuie", a spus Dumnezeu.

Perechea aceea de americani, mutra aceea de bebeluş fanat şi judecătorul şchiop, ăştia nu erau bine copţi. Erau aproape necopţi.

Kate se uită la feţele tuciurii de sub felinarul de stradă. O înspăimîntau. Pentru ea constituiau* un fel de ameninţare. Dar simţea că, cel puţin, fuseseră copţi atîta cît trebuie.

Taxiul apăru hurducîndu-se, cu Owen care-şt scoase capul pe fereastră şi-i deschise portiera.

— L-am găsit pe şofer intr-o *pulqueria,* o informă el. Dar nu cred că-i beat. Vrei să rişti să ne ducă înapoi ? *Pulqueria* se numea *La Fior -de un Dia* — „Floare® care trăieşte o zi“, adăugă Owen cu un rîs nervos.

Kate ezită, uitindu-se la şofer.

— Să încercăm, spuse în cele din urmă.

Fordul o porni har-hui, în plină viteză, direct spre iadi.

— Spune-i să nu gonească atît de ţare, ceru Kate.

— Nu ştiu cum să-i spun, răspunse Owen, apoi răcni în englezeşte : Hei, şofer ! Nu atît de repede ! Nu goni cu asemenea viteză f

•— *No presto ! Troppo presto. Va troppo presto !*[I] *îi strigă Kate în italiană.*

Omul se uită la ei cu ochi negri, dilataţi de o insondabilă neînţelegere, după care apăsă pe accelerator.

— Nu face decit să gonească şi mai tare, rîse Owen nervos.

— Ah! Lasă-1 în plata Domnului, răspunse Kate în silă.

Şoferul gonea ca un diavol întruchipat, sau ca şi cum ar fi avut el un demon în trup. Dar gonea şi cu priceperea nonşalantă a diavolului. Nu era nimic de făcut, decît să-l laşi să zboare ca vîntul. '

— Nu-i aşa că a fost o după-masă oribilă ? întrebă Owen.

— Oribilă, confirmă Kate.

Capitolul III

KATE ÎMPLINEŞTE PATRUZECI DE ANI.

Intr-o dimineaţă, Kate se trezi cu vîrsta de patruzeci de ani. Nu-şi ascundea faptul faţă de ea însăşi, dar nu-1 comunică şi celorlalţi.

Era, realmente, o lovitură. Patruzeci de ani ! La vîrsta asta traversezi o linie despărţitoare. De o parte rămîn tinereţea şi spontaneitatea şi „fericirea[11]. De cealaltă parte se deschide altceva : rezerva, responsabilitatea, o oarecare reţinere de la „nebunii[11].

I Nu atît de repede. Prea repede. Mergi prea repede.

Era văduvă şi singură. Intrucît se măritase foarte de timpuriu, cei doi copii ai ei erau mari. Băiatul. avea douăzeci şi unu de ani, fata, nouăsprezece. Stăteau mai mult. la tatăl lor, de care Kate divorţase cu ani. în urmă, pentru a se mărita cu Joachim Leslie. Leslie murise, şi toată accastă jumătate de viaţă se încheiase.

Se urcă pe' terasa acoperişului plat al hotelului. Era o dimineaţă strălucitoare şi, pentru prima oară, sub albastrul cerului dinspre orizont se înălţa tnufaş Popoca- tepetl, o prezenţă masivă, uriaşă, sub bolta cerească, pur- tînd o pelerină de zăpadă pe umeri. Din crater se învălătucea un colac dc fum negru, ca un şarpe.

Ixtaccihuatlj Femeia Albă, seînteia şi părea foarte aproape, dai celălalt munte, Popocatepetl, se contura in depărtare, retras şi învăluit într-o umbră, un con de umbră atmosferică, cu fulgerări sclipitoare de zăpadă. Iată-i, cei doi monştri, veghind giganţi şi teribili asupra leagănului de omenire semeaţă şi sîngeroasă din Valea Mexicului. Înstrăinaţi, impunători, munţii cu mantii albe păreau sâ emită un sunet profund, să toaicâ asemenea unor pisici uriaşe cu un susur prea adine pentru ca urechea să-l poată prinde şi totuşi perceput -de sîngele din tine, o şoaptă de groază. Nu sugerau clevare sau elansare sau exaltare, aşa cum iţi evocă munţii înzăpeziţi din Europa. Ci o povară foarte grea, cu spinarea ‘albită, carc apăsa cumplit glia : şi moriţăiau ca doi lei la pindâ.

Privit superficial, Mexico City ar putea să apară plăcut, cu suburbiile pline de vile, cu arterele principale frumoase, cu miile-i de maşini şi paitidele-i de tenis şi dt bridge. Soarele străluceşte bogat zi de zi, şi flori mari, în culori vii, izbucnesc din copaci. E o permanentă sărbătoare.

Pînă cînd rămîi singur cu el. Şi atunci glasul lui

subteran e ca mîrîitul reţinut, mînios, răscolitor al unui jaguar pătat cu noapte. Exercită , o presiune nimicitoare, opri- mantă, asupra spiritului ; volutele grele ale dragonului
aztecilor, ale dragonului toltecilor, se încolăcesc in jurul tău şi îţi strivesc sufletul. Iar lumina strălucitoare a soarelui e brăzdată de o dîră întunecată de sînge mînios, neputincios, şi florile colorate pâr să-şi aibă rădăcinile in sînge vărsat. Spiritul acestui loc e crud, te trage în jos, te distruge.

Kate îl înţelegea perfect pe mexicanul care-i spusese :

El grito mexicana es siempre el grito del odio — strigătul mexican este întotdeauna un strigăt de ură. Faimoasele revoluţii începuseră, aşa cum spusese Don Ramon, cu *Viva!* şi se terminaseră întotdeauna cu *Muera !* Moarte ăstuia, moarte celuilalt, totul era moarte ! Moarte! Moarte ! — la fel de obsesivă ca şi sacrificiile aztece. Ceva pe veci lugubru, macabru.

De ce venise pe acest platou al morţii *T* Ca femeie, suferea şi mai intens decît bărbaţii ; pînă la urmă, bărbaţii se adaptează, se supun. Pe vremuri, existase în Mexic un elaborât ritual al morţii. Acum, însă, moartea era demonetizată, sordidă, vulgară, lipsită pînă şi de pasiunea propriului ei mister.

Kate şedea pe parapetul vechiului acoperiş. Jos, strada arata ca un abis negru, dar ea era înconjurată de lucirile aspre ale acoperişurilor plate, denivelate, din jur, pe care se tîrau fire de telefon desprinse şi printre care se zăreau, neaşteptat, curţile interioare, adinei şi întunecate ca nişte puţuri, cu flori care creşteau la umbră.

Chiar în spate se ridica o biserică veche, imensă, cu acoperişul cocoşat ca un animal ghemuit şi cu cupolele ca nişte băşici umflate, ornate cu ţigle' galbene, albastre şi albe ce străluceau pe fundalul cerului de un albastru intens. Femei băştinaşe, domefele, în fuste lungi, se foiau Be acoperişuri,

atîrnînd rufe spălate sau aşternîndu-le la uscat pe pietre. Iei-colo mai apărea cite o găină cocoţată. Şi, din cînd în cînd, cîte o pasăre trecea în zbor săgetat, proiectîndu-şi umbra. Nu departe se înălţa catedrala, cu turlele-i cafenii, groase ca nişte trunchiuri, şi cu vechiu-i

clopot vibrînd uriaş şi profund, atît de încet, încît sunetele joase se pierdeau în văzduh, aproape inaudibile. ' Totul ar fi trebuit sâ fie vesel, *allegro, allegretto* în această sclipire de aer luminos şi etalare de suprafeţe de acoperişuri Dar nu era ! Percepeai întruna tonul subteran întunccat, acea fatalitate neagră şi grea ca un şarpe.

Kate se întreba fără rost pentru ce venise acolo. Oriunde fusese pînă atunci, în Anglia, în Irlanda, în Europa, auzise acel c*onsumalum est* al propriului ei spirit. Totul era sfîrşit pentru ea, trecut într-un fel de premoarte. Şi totuşi, acest continent greu, al morţii întunecate, era mai mult decît putea îndura.

Avea patruzeci de ani; prima jumătate a vieţii i se » încheiase. Pagina colorată, cu florile ei, cu iubirile, cu etapele Drumului Calvarului, se terminase într-un jnor- mînt. Acum trebuia să întoarcă fila şi pagina nouă era neagră, neagră şi goală. ' .

Prinţa jumătate a vieţii ei fusese scrisă pe pergamentul luminos, neted, al speranţei, cu literele iniţiale superb împodobite pe un cîmp de aur. Dar pe Drumul Calvarului, din etapă în etapă, farmecul se evaporase, şi ultima'literă iluminată fusese un mormint '

Şi acum, fila strălucitoare fusese întoarsă, şi pagina neagră i se aşternea în faţă. Cum se poate scrie pe o pagină atît de profund neagră ?

Coborî de pe acoperiş, întrucît promisese să meargă azi să vadă frescele de la universitate şi din şcoli. Owen, Villiers şi'un tînăr mexican o aşteptau. Porniră pe străzile aglomerate ale oraşului, unde automobilele şi micile omnibuze numite c*amiones* goneau nebuneşte, iar băştinaşii, in veşminte de plnză albă, sandale şi pălării mari, tîndăleau în drum ca nişte stafii greoaie, amestecîndu-se cu burghezia, adică cu tinerele în rochii de crepdeşin roz pal şi tocuri înalte, şi domnii în pantofi strîmţi şi pălării de pai americane. O roială continuă în

dogoarea soarelui.

Kate traversă *piaza* cea mare lipsită do orice petec de umbră, din faţa catedralei-, unde tramvaiele se adună ca intr-un ţarc, pentru a luneca apoi mai departe, fiecare pe strada lui. Apoi zăbovi din nou ca să se uite la lucru- şoarele înşirate po trotuar, pentru vînzare : jucării, tărtă- cuţe pictate şi strălucitor lăcuite, *novedades* [1] din Germania, fructe, flori. Şi băştinaşii ghemuiţi pe vine pe lîngă mărfuri, bărbaţi tăcuţi, frumoşi, privindu-te cu ochii lor negri, lipsiţi de centru, vorbindu-ţi cu glasuri atît de molcome, şi ridicind, în mîinile brune, sensibile, jucărioarele pe care le-au cioplit şi le-au pictat cu atîta grijă ! Un apel ciudat, blînd şi trist, glasuri bărbăteşti stranii, atît de adinei, şi totuşi atît de domoale şi de catifelate. Sau femeile, femeile micuţe şi iuţi, în *rebozo* '-urile albastre, aruneînd priviri repezi din ochii lor întunecaţi şi vorbind sacadat, cu glasuri nervoase. Omul care tocmai îşi aranja portocalele, lustruindu-le cu o cîrpă, grijuliu, aproape cu tandreţe, stivuindu-le apoi în mici piramide strălucitoare, toate egale şi frumoase ! O anumită tandră sensibilitate a singelui greu, bărbătesc, un anumit farmcc ciripitor al femeilor ca nişte păsări, atit de liniştite şi de proaspete in feminitatea lor parcă abia îmbobocită. Şi, în acelaşi timp, veşmintele murdare, pielea nespălată, păduchii şi ciudata sclipire goală a ochilor negri, înfricoşătoare şi fascinantă totodată.

Kate cunoştea vinzătorii de fructe italieni, care-şi lus- truiau viguros portocalele frecîndu-le de mîneca hainei. Ce contrast faţă de,indianul ăsta marc, frumos, aşezat cu atîta delicateţe de parc-ar fi fost singur la bordura trotuarului şi lustruindu-şi portocalele cu încetineală, mîn- gîios, pînă le făcca să lucească, apoi potrivindu-lc cu gingăşie în mici

I Şal care se poartă pe cap şi pe umeri.

grămăjoare ; piramidele care costau doi sau trei centi una.

Curioasă muncă pentru un bărbat voinic, chipeş, cu o înfăţişare virilă ! Dar se pare că indienii preferă genul acesta de munci copilăreşti.

Universitatea era o clădire spaniolă, care fusese refăcută, arătînd nou-nouţă, şi apoi predată pe mîna tinerilor artişti ca s-o decoreze. De la începutul revoluţiilor în lume, nicăieri autoritatea şi tradiţia nu au fost mai definitiv răsturnate decît în domeniile ştiinţei şi artei din Mexic. Ştiinţa şi arta sînt apanaje ale celor tineri. Daţi-i înainte, băieţi !

Şi băieţii i-au dat înainte. Dar chiar şi pe. atunci singurul artist de excepţie nu mai fusese un băieţandru şi făcuse o lungă ucenicie în Europa.

Kate văzuse cîteva reproduceri ale frescelor lui Ribera. Acum făcu înconjurul patio-urilor universităţii, contem- plind originalele. Erau interesante — omul îşi cunoştea meşteşugul.

Dar impulsul care le .generase era impulsul urii ce-1 măcina pe artist. în numeroasele fresce care reprezentau indieni, se simţea simpatia faţă de aceştia, dar numai din punctul de vedere ideatic, social. Nici o clipă nu per- cepeai răspunsul spontan al sîngelui. Indienii aceştia turtiţi constituiau simboluri în marile scripte ale socialismului modern, erau figuri ce exprimau patosul victimelor industriei moderne şi ale capitalismului. Acesta era rolul lor : simboluri în documentele socialismului.

Kate se gîndi la omul' pe care-1 văzuse cu o jumătate de oră înainte, lustruind portocale : strania lui fru- museţe, o certă bogăţie a făpturii fizice, forţa impresionantă cu care pulsa sîngele în el, şi o imensă neajutor are, o profundă neîncredere,'fatală şi demonică.

Pe coridoarele universităţii roiau domnişoare cu păru) tuns scurt, pulovere băieţeşti şi bărbiile împinse înainte cu acea caracteristică, deliberată

„tinereţe-şi-ardoare“ a zilelor noastre. Pe deplin conştiente de tinereţea şi de ardoarea lor. Şi foarte americanizate. Profesori tineri tre-

ceau cu prietenoasă amabilitate, aparent total inofensivi.

Cîţiva artişti lucrau la fresce, iar Kate şi Owen le fură prezentaţi. Erau bărbaţi — sau mai curînd băieţi — la care pînă $i pigmenţii păreau să existe doar pentru *epater le bourgeois* [1]. Şi Kate era sătulă de *epatisme* în aceeaşi măsură ca şi de burghezie. Nu o interesa acel en *ipatant le bourgeois.* £patei*r-ii erau la fel de plicticoşi ca şi burghezii, două jumătăţî ale aceleiaşi agas&rL Micul grup trecu în vechea mănăstire iezuită, folosită acum ca şcoală secundară. Aici îi întîmpinară noi fresce.

Dar aparţineau altui artist. Şi nu erau decît nişte caricaturi atît de neelaborate şi de urîte, încît Kate încercă osenzaţie de repulsie. Artistul intenţionase să fie şocant, dar poate că însăşi această deliberare îl împiedicase să fie atît de şocant pe cît ar fi vrut. Frescele reuşiseră să fie urîte şi vulgare. Caricaturi stridente ale capitalismului,- bisericii, femeii bogate şi ale lui Mammon, pictat în mărime naturală şi cu o violenţă nudă, împodobeau curtea interioară a vechii clădiri cenuşii, unde tinerii îşi formau educaţia. Oricărui privitor cu un dram de simţ al măsurii, lucrurile i-ar fi apărut ca o discordanţă.

— Ah, dar sînt încîntătoare ! exclamă Owen*

Sensibilitatea lui era şocată, deci, ca şi la lupta cu tauri, se simţea mulţumit. Gîndea că era un lucru cu totul nou şi stimulator să decorezi în asemenea manieră instituţiile de învăţămînt.

Tînărul mexican care-i însoţea făcea şi el parte din cadrele didactice ale universităţii : lin tip scund, binevoitor, de vreo douăzeci şi şapte—douăzeci şi - opt de ani, care scria inevitabile poezii sentimentale,

---

I A epata burghezia (fr.).'

făcuse parte din guvernămînt, ba chiar ca membru al Camerei Deputaţilor, şi visa să plece la New York. Avea o mutră proaspătă şi copilăroasă, uşpr bosumflată. Lui Kate îi plăcea. Era în stare să rîdă cu poftă, sinceră, tinerească, şi nu părea deloc prpst.

Atîta timp cît nu era vorbă de preocuparea lui maniacă pentru politică. Atunci devenea automat ca o cursă de şoareci. Şi plicticos.. .. ■».

— A, nu-! exclamă Kate în"TStS^caricaturilor. Prea sînt urîte. îşi zădărnicesc propriile scopuri

— Dar sînt intenţionat urîte, protestă tînărul Garcia. Trebuie să fie urîte, nu ? Pentru că şi capitalisfnul'e urît, şi Mammon e urît, şi preotul careşi întinde miinile ca si înhaţe banii sărmanilor indieni e urît, nu ?

Rîse cam neplăcut.

— Caricaturile sînt prea ^ostentative, comentă Kate. Sînt ca nişte înjurături vulgare, asta nu-i artă.

— Imaginea asta, de pildă, nu-i adevărată^ întrebă Garcia arătînd spre reprezentarea unei femei ^ase, intr-o rochie scurtă şi strimtă, cu şolduri şi uni ca nişte protuberanţe, călcînd peste feţele oamenilor săraci.

— Aşa arată, nu ?

— Cine arată aşa ? întrebă Kate. Mă irită. Un anume echilibru trebuie păstrat.

— în Mexic, nu ! răspunse tînărul, iar.obrajii bucălaţi i se înroşiră. în Mexic nu se poate păstra un echilibru, pentru că lucrurile stau atît de ral. In alte ţâri, da, *probabil* că puteţi fi echilibraţi, pentru că lucrurile nu sîr.t atît de rele ca la noii Dar aici totul e atît de rău, înelt im mai poţi fi uman. Trebuie să fii mexican. Trebuie să fii mai mult mexican decît uman, nu-i aşa ? N-ai încotro. Trebuie să-i urăşti pe capitalişti, în Mexic trebuie să-i urăşti, altfel nimeni nu ar putea trăi. N-am putea trăi Dacă eşti mexican nu poţi fi uman, e imposibil. Trebuie să fii sau socialist mexican, sau capitalist mexican, şi ă urăşti.

Ce altceva poţi face ? Urîm capitalismul pentru că ruinează ţara şi poporul. *Trebuie* să-l urîm.

— Dar, întrebă Kate, cum staţi cu cele douăsprezece milioane de pauperi — majoritatea indieni — despre care vorbeşte Montes ? Orice-aţi face, nu le puteţi asigura -un nivel de trai normal. Şi ei nici nu înţeleg măcar

cuvintele capitalism şi socialism. Ei sînt adevăratul Mexic,

Şi nimeni nici nu se uită măcar la ei, decît doar ca să-i v transforme într-uft «•«««« *belii* *. Din punct de vedeie uman, nici nu există pentru voi.

— Nu pot exista din punct de vedere uman, sînt mult prea ignoranţi, strigă Garcia Dar dacă am putea ucide pe toţi capitaliştii, atunci...

— Atunci s-ar găsi cineva care să vă ucidă pe voi, răspunse Kate. Nu, nu-mi place. Nu voi sînteţi Mexicul. Nici măcar nu sînteţi mexicani adevăraţi. Sînteţi pe jumătate spanioli, cu capetele împuiate de idei anarhice europene, şi nu urmăriţi decît să vă impuneţi ideile voastre,^mic altceva. Nu aveţi in voi glanda compasiunii. Nu sînteţi ceea ce ar trebui să fiţi.

Tînărul o asculta cu ochi mari, rotunzi, şi faţa bucălată i se îngălbenise. In cele din urmă, înălţă din umeri şi îşi desfăcu braţele, într-un gest pseudo-mediterânean.

— Mă rog ! Se poate să fie aşa ! spuse el cu oarecare frivolitate ironică. Poate că dumneavoastră ştiţi totul. Se poate ! De obicei, străinii ştiu totul despre Mexic.

îşi termină fraza cu un rîs chicotit.

— Eu ştiu ce simt, răspunse Kate. Şi mai ştiu că vreau un taxi şi că vreau să mă întorc la hotel. Nu vreau să mai văd picturi stupide şi urîte.

Se întoarse la hotel, spumegînd din nou de furie. Se mira singură de starea ei de nervi. De obicei era bine dispusă şi liniştită. Dar ceva din ţara asta o irita şi îi crea asemenea accese de furie, încît îşi pierdea capul. O furie arzătoare, virulentă.

Şi poate că, îşi spuse ea, mexicanii albi sau pe jumătate albi sufereau o curioasă reacţie în sîngele lor, care-i făcea să se găsească tot timpul într-o stare de furie şi de irascibilitate înfrînate; şi trebuiau să găsească o supapă pentru asemenea

sentimente. Erau nevoiţi să-şi ducă viaţa într-un complicat joc al frustrărilor, frustrarea vieţii în fluiul şi refluxul ei.

Poate că însuşi pămîntul exala ceva, sau dragonul din măruntaiele pămîntului. un soi de efluviu sau o vibraţie care se ciocnea de însăşi alcătuirea sîngelui şi a nervilor - din fiinţa umană. Poate că era o emanaţie a vulcanilor. Sau poate că se degaja direct din rezistenţa întunecată şi tăcută, ca un şarpe, a acestor mase de oameni greoi, în vinele cărora cui'gea, în cea mai mare parte, singele băii în, lent, potrivnic, al vechilor indieni.

Cine ştie ? Dar exista ceva, şi ceva foarte puternic. Kate se întinse pe pat şi reflectă asupra furiei ei organice. Oare nu era nimic de făcut ?

Dar tînărul Garcia era într-adevăi* foarte drăguţ. După- masă veni s-o viziteze şi îi trimise sus cartea lui de vizită. Kate, regretîndu-şi ieşirea faţă de el, îl*ţ»rimi cam în silă.

— Am venit, începu tînărul pe un ton de demnitate uşor rigidă, de parcă ar fi fost un ambasador într-o misiune, am venit să vă spun că, de fapt, nici mie nu-mi plac caricaturile acelea. Nici mie nu-mi plac. Şi nu-mi place ca tinerii — fetele şi băieţii, nu-i aşa ? — să le aibă tot timpul sub ochi. Nici mic nu-mi place. Dar, în acelaşi timp, cred că aici, în Mexic, nu avem de ales. Oamenii sînt foarte răi, foarte hrăpăreţi, nu ? — singurul lucru pe care-1 urmăresc e să adune cît mai mulţi bani, şi nu le pasă de ceilalţi. Aşa încît trebuie să-i urîm. Da, trebuie. Dar caricaturile nu-mi plac nici mie.

îşi ţinea pălăria cu ambele mîini şi umerii îi tresăltau în încleştarea dintre sentimentele care-1 munceau.

Brusc, Kate izbucni in rîs, şi atunci începu şi el să ridă, dar cu oarecare tristeţe şi fistîceală.

- — E foarte drăguţ din partea dumitale că ai

venit să-mi spui toate astea, exclamă ea cu căldură. . —Nu, nu e drăguţ, răspunse el încruntîndu-se. Dar nu ştiu ce să .fac. Poate că dumneavoastră fîiigţţi;¡gşsprc

mine că sînt.. altfel... că nu sînt aşa cum sînt. Şi nu vreau să gîndiţi aşa.

Tînărul roşi, părînd foarte-stingherit. Sinceritatea lui ~ avea o notă curioasă, naivă, dacă eră într-adevăr sincer. Pe de altă parte, dacă voise să joace-un rol sofisticat, l-ar fi jucat mai bine. Faţă de Kate, însă, dorea să fie sincer.

— într-adevăr, ştiu că şi dumneata simţi, din multe puncte de vedere, ceea ce simt şi eu, continuă Kate, rî- zînd. Ştiu că.te prefaci numai a fi dur şi necruţător.

— Nu, răspunse el cu tărie, privirea devenindu-i solemnă şi tăioasă. Sînt dur şi necruţător. îi urăsc într-adevăr pe oamenii aceia care nu fac decît să ia totul din Mexic — banii şi *totul!* îşi întinse mîinile într-un gest categoric. îi urăsc pentru că trebuie să-i urăsc —r nu-i aşa ? Pe de altă^parte, însă, îmi pare rău că trebuie să urăsc atît de mult. Da, cred că îmi pare rău. Aşa cred.

îşi uni sprîncenele într-o expresie de intensă simţire. Pe faţa lui tinerească, proaspătă, bucălată, se instalase o încruntare de ură şi resentiment — tot atît de sinceră.

Kate îşi putea da seama că nu-i părea într-adevăr rău. Era vorba doar de două. stări sufleteşti antagonice, cea firească, blajină,, sensibilă şi cea de ură şi de resentimente amare, care alternau în el ca soarele şi umfcra pe o zi noroâsă, succed îndu-se inevitabil. Limpede la el era simplitatea, în pofida complexităţii sentimentelor, ca şi faptul că resentimentele lui nu aveau nimic personal, se plasau dincolo de persoane, chiar dincolo de el însuşi.

Ieşiră împreună să ia un ceai în oraş şi, în absenţa ei, fu căutată de Don Ramon, care îşi lăsă cărţile de vizită,

' cu colţul îndoit, precum şi 6 invitaţie la cină pentru ea şi pentru Owen. Cărţile acelea de'vizită cu

colţul îndoit aveau o corectitudine protocolară de modă veche.

Răsfoind zidrul, Kate îşi opri privirile pe un articolaş ciudat. Citea spaniola fără prea mari dificultăţi. Nu reuşea Sr-o vorbească, pentru că mereu îi veneau pe buze cuvinte
Italieneşti şi se crea o brambureală. Citea de obicei In „Excelsior“ sau în „Universal[1]* pagina de ştiri în limba engleză — atunci cînd exista. După aceea răsfoia paginile in spaniolă, în căutarea unor lucruri menite să-i stîr- .neasca interesuL

Articolaşul de acum era inserat printre informaţiile în limba spaniolă şi purta titlul: „Zeii *Antichităţii se reîntorc în Mexic*.*

Se arăta că în satul Sayula, din Jalisco, pe malul lacului Sayula, se iscaseră unele frămîntări, datorită unui incident mai mult sau mai puţin comic, petrecut cu o zi în urmă pe la ora prînzului. Femeile care locuiesc în căsuţele de pe mal pot fi văzute, dimineaţă de dimineaţă, curînd după răsăritul soarelui, coborînd la apă, cu boccele mari în mînă. Se aşază în genunchi pe stînci sau pe bolovani, în grupuri mici, ca un cîrd de păsări de apă, şi spală rufe în undele line ale lacului, oprindu-se din această îndeletnicire ori de cîte ori o veche canoa plutească pe lingă ele cu cîte o singură pînză larg de»9şm'ată. Decorul şi scena s-au schimbat foarte puţin din vremurile lyi Mofttezuma şi pînă jcum, adică din acele timpuriVcînd băştinaşii veneraU spiritul apelor şi aruncau în *ele mici reproduceri de idoli din lut ars, pe care lacul le restituie unfiori urmaşilor vechilor idolatri; pentru a menţine treze unele practici care, oricum, nu au fost cu. totul date uitării.

- Cînd .soarele fierbinte-se ridică pe cer, femeile întind rufele pe nisipul sau pe prundişul de pe ţărm şi se retrag în umbra sălciilor graţipase, care îşi păstrează verdele proaspăt chiar şi pe parcursul anotimpului cel mai uscat al anului. Şi, cu o zi înainte, în vreme ce se odihneau după spălat, grupul

de femei umile şi superstiţioase au văzut, înmărmurite, un bărbat impunător înălţîndu-se gol din apele lacului şi îndreptîndu-se spre ţănn. Faţa lui, au povestit ele mai tîrziu, era smeadă şi împodobită de o barbă, dar trupul îi strălucea ca auruL

Ca şi cum nici n-ar fi observat ochii numeroşi care-
1 Urmăreau, bărbatul a înaintat liniştit şi maiestuos pînă la taal. Acolo s-a oprit un moment şi, alegind din ochi o Pereche de pantaloni de pînză din accia purtaţi de ţărani li cîmp, care se uscau la soare, s-a aplecat şi i-a îmbrăcat, acoperindu-şi goliciunca.

Femeia care văzu cum pantalonii soţului ei îi sînt {uraţi chiar de sub ochi se ridică şi începu să strige la străin, chemîndu-le şi pe celelalte femei în ajutor. Dar ’ străinul îşi întoarse spre ea faţa întunecată şi îi spuse pe un glas liniştit :

— De ce strigi ? Potoleşte-te ! Pantalonii îţi vor fi înapoiaţi. Zeii noştri sînt pregătiţi să se reîntoarcă la voi. Quetzalcoatl şi Tlaloc, vechii voştri zei. au de gînd să revină. Fii liniştită, ca să nu te găsească zeii plîngînd şi văicărindu-te. M-am, înălţat din lac pentru a vă vesti uă zeii se întorc în Mexic, că sînt gata să revină la vechea lor vatră.’

Uşor domolită de această vorbire, femeia păgubită se supuse şi nu mai scoase o vorbă. Străinul îşi însuşi apoi şi o cămaşă de pînză. pe care o îmbrăcă ; după aceea se făcu nevăzut.

După un timp, femeile acelea simple îşi adunară curajul de a se întoarce la bordeiele lor amărîte. Şi astfc4 povestea ajunse la urechile poliţiştilor, care porniră pe dată în urmărirea hoţului.

întîmplarea, însă, nu s-a încheiat aici. Pe la asfinţit, cînd soţul sărmanei femei prădate se întorcea de Ia cîrnp, apropiindu-se de porţile satului, fără să se gîndească, desigur, la altceva decît la odihnă şi la mîncarea de seară, un bărbat

inveşmîntat intr-un *serape* [1] negru se apropie de el, desprinzîndu-se din umbra unui zid dărăpănat, şi-l întrebă : ,,Ţi-e teamă să vii cu mine ?" Ţăranul, un om curajos, îi răspunse fără zăbavă : „Nu, Senor !“ Şi îl urmă

[1] Pătură, de obicei viu colorată, pe care o poartă pe umeri ţăranii din America Latină.

pe necunoscut pe după zidul dărăpănat şi prin tufişurile unei grădini părăsite. Pătrunseră într-o încăpere întunecată, sau o pivniţă, unde ardea o singură luminiţă <.•<■ dezvălui o cadă mare de aur în care patru omuleţi, mai scunzi decit copiii, turnau apă cu miresme dulci' Ţăranul uimit auzi spunîndu-i-se să se spele şi să se înveş- mînteze în straie curate, pentru a se pregăti să întîmpine reîntoarcerea zeilor. Se aşează în cada de aur şi se spălă cu săpun parfumat, în timp ce piticii turnau apă asu- pră-i. *„Aceasta,* îi spuseră ei, *este baia lui Quetzalcoail. Baia de foc urmează să vină."* Apoi i-au dat straie curate din pînză albă, o pălărie nouă brodată cu stele şi sandale cu curele din piele albă. Şi, pe lîngă accstea, i-au dat şi o pătură nouă, albă cu dungi albastre şi negre şi cu flori în formă de stea la mijloc, precum şi două monede de ■ argint. *„Pleacă,* i se spuse. *Şi cînd vei fi întrebat de unde ai pătura, răspunde că Quet'zălcoatl* a *întinerit iarăşi* Bietul om se întoarse acasă înfricoşat ca nu cumva poliţia să-l aresteze pentru furt.

„Satul e în plină fierbere, arăta ziarul, iar Don Ramon Carrasco, eminentul nostru istoric^ şi arheolog, a cărui *hacienda*[I] se găseşte în vecinătatea lacului, şi-a făcut cunoscută intenţia de a se deplasa cît mai curînd cu putinţă la locul cu pricina, pentru a cerceta originea acestei noi legende. Intre timp, poliţia urmăreşte cu atenţie desfăşurarea evenimentelor, fără să ia, pentru moment, vreo măsură. Adevărat este că asemenea mici fantezii crează
o plăcută diversiune de la şirul de crime, banditisme şi injurii, pe care e de datoria noastră să le raportăm."

Kate se întrebă ce-o fi stînd în spatele acestei

I Fermă, plantaţie, pe care se găseşte de obicei si o casă marc. uneori un conac (sp.).

poveşti **j** dacă era şi altceva decît o simplă născocire. Şi totuşi, o lumină cu totul deosebită părea să se răsfrîngă din chiar cuvinţele anostului articol de ziar.

Dorea să plece la Sayula. Dorea să vadă lacul cel mare in care trăiseră cîndva zeii şi de unde erau aşteptaţi să reapară. Printre toate amărăciunile cu care Mexicul îi înnegura spiritul, se strecurase acum o ciudată rază de mister şi de miracol, aproape ca o speranţă. Strania irizare înţunecată a unei minuni, a unei magii

Şi numele Quetzalcoatl o fascina. Citise despre acest zeu. Quetzal este-denumirea unei păsări care trăieşte.la mari înălţimi, in ceţurile munţilor tropicali, şi a cărei coadă are -un penaj frumos, preţios pentru azteci Coatl este un şarpe. Deci Quetzalcoatl înseamnă Şarpele cu Pene, atît de hidos reprezentat în statuia colţoasă, penată, contorsionată, de la Muzeul Naţional.

Dar, din cîte îşi amintea ea vag, Quetzalcoatl fusese un fel de zeu cu faţa frumoasă şi cu barbă; vîntul era suflarea lui, iar ochii lui vedeau fără a fi văzuţi ca stelele în timpul zilei. Ochi care pîndesc îndărătul vîntului ta stelele dincolo de albastrul cerului de zi. Şi Quetzalcoatl a trebuit să părăsească Mexicul pentru a se cufunda din nou în adînca baie a vieţii. Era împovărat de ani. Şi plecase către răsărit, poate că se afundase în mare, sau poate că plutise spre ceruri ca un meteor, din piscul vulcanului Orizaba: se întorsese pe tărîmUrile lui [ca] un păun care se înfoaie în noapte, sau ca pasărea Paradisului, coada scînteindu-i asemenea dîrei lăsate de un meteor. Quetzalcoatl ! Cine ştie ce însemnase el pentru aztecii morţi sau pentru indienii bătrini care-1 cunoscuseră înainte ca aztecii să-şi fi ridicat zeitatea pe soclul groazei şi al răzbunării ?

O învălmăşeală de sensuri contradictorii,

Quetzalcoatl. Şi de ce nu ? Spiritul irlandez al lui Kate era sătul de sensurile bine definite şi de un zeu cu o semnificaţie fixă. Zeii trebuie să fie iridiscenţi, asemenea curcubeului după furtună. Omul crează zeul după chipul şi asemănarea sa, şi zeii îmbătrînesc odată cu oamenii care irau creat. Dar furtunile continuă să clatine cerurile, şi conceptul-zeităţii se cutremură mini os sus, deasupra capetelor noastre. Zeii mor odată cu oamenii care i-au. făurit. Dar coriceptul-zeităţii mugeşte de-a pururi, asemenea mării, cu un vuiet prea puternic pentru a putea fi auzit. Asemenea mării zbuciumate de furtună, care se izbeşte de stînciie oamenilor vii, înăspriţi, măcinîndu-le fărîmâ cu fărîmă. Sau ca mările din licăritoarea, eterica plasmâ'a lumii, ce scaldă picioarele şi genunchii oamenilor precum seva pămîntului scaldă rădăcinile copacilor*- Omule, trebuie să renaşti ! Pînă şi zeii trebuie să renască. Trebuie să renaştem împreună.!

în felul ei vag, feminin, Kate înţelegea acest imperativ. Ea îşi trăise viaţa. îşi avusese amanţii ei, cei doi soţi â ei. îşi avea copiii ei. Pe Joachim Leslie, soţul ei mort, îl iubise cu toată dragostea pe care o femeie o poate dărui unui bărbat : adică pînă la graniţele iubirii umane. Şi pe urmă îşi dăduse seama că iubirea umană are limitele ei, dai' că există şi un dincolo. Şi Joachim fiind mort, spi-i ritul ei, vrînd-nevrînd, depăşise graniţa. Acum nu mai iubea iubirea îh sine. Nu mai jinduia după iubirea unui bărbat, nici măcar după iubirea copiilor ei. Joachim trecuse într-o eternitate a morţii, iar ea trecuse odată cu el într-o anumită eternitate a vieţii. In care jindul după tovărăşie şi compasiune şi iubire umană o părăsise. Ii luase locul ceva infinit de intangibil, dar infinit de bine- cuvîntat : o linişte care depăşea puterea de înţelegeri.

Dar, în acelaşi timp, avea loc o bătălie înverşunată între ea şi lucrurile pe care Owen le ntxmea viaţă : ca,

de pildă, luptele cu tauri, ceaiurile în societate sau distracţiile de felul artelor în aspectele lor modeme, de efi>
' ziune a urii. Acel element puternic şi degenerat care se numea viaţă şi care-şi înfăşură îh jurul ei unul sau altul dintre tentaculele sale!

Şi atunci, încerca să evadeze în singurătatea ei pură, în acel aflux de seninătate şi pace, de o fragilitate ea de floare, care depăşea puterea de înţelegere. Se evapora numai dacă te gîndeai la el, atît era de gingaş, de evanescent. Şi totuşi, unica ei realitate.

Trebuie să renaşti! Din însăşi încleştarea cu caracatiţa vieţii, cu dragonul existenţei incomplete sau degenerate, trebuie să extragi această dulce floare a fiinţei tale, pe care cea mai vagă atingere o anihilează.

Nu, ea nu mai avea nevoie de iubire, de senzaţii, de ceva care să-i umple existenţa. Avea patruzeci de ani, şi floarea sufletului ei se deschidea în acei neasemuiţi, tîrzii zori ai maturităţii. Mai presus de orice, trebuia să se cruţe de contactele lumeşti, Dorea în jurul ei numai tăcerea altor suflete care dăduseră în floare, plutind subtil ca un parfum. Prezenţa a ceea ce rămîne pe vecie negrăit.

Şi în hidoşenia şi paroxismul zăngănelilor morţii care se cheamă Mexic, gîndea că izbuteşte să discearnă acest
- lucru în ochii negri ai indienilor. Simţea că şi Don Ramon şi Don Cipriano auziseră acea chemare fără sunet, răzbind prin toată larma odioasă din jur.
- *

Poate că această nevoie o adusese în Mexic : departe de Anglia şi de mama ei, departe de copii, departe' de orice. Nevoia de a fi singură cu floarea dezbobocită a sufletului ei, în acea tăcere delicată, plină de armonie care se găseşte îrr miezul lucrurilor..

Lucrul numii Viaţă" nu-i decil o greşeală pe care am comis-o în mintea noastră. Şi de ce să perseverezi într-o _greşeală ?

Owen era greşeala întruchipată ; la fel şi Villiers; la fd şi acest Mexico City.

Kate voia să iasă la,, aer.- să se dcscîlceascâ din pro- priile-i gînduri.

Făgăduisem să meargă în acea seară la cină la Don Ramon. Soţia accstuia era plecată în Statele Unite la cei doi fii ai lor, dintre care unul, ce urma o şcoală în California, se îmbolnăvise, nu prea grav. Mătuşa lui Don Ramon urma să îndeplinească oficiile de gazdă.

Casa lui se găsea în afara oraşului, la Tlalpan}.' Era luna mai, vremea călduroasă, iar ploile încă nu începu- seră. Rafala din după-amiaza luptei cu tauri fusese un accident.

_ — Mă întreb, spuse Owen, dacă ar trebui să îmbrac un costum de seară. Adevărul e că mă simt umilit ori de cîte ori mă maschez în haine pretenţioase.

— Atunci nu te mascA ! răspunse Kate pe care o enervau încercările lui Owen de a da cu piciorul spinilor mărunţi ai convenţiilor sociale şi, în schimb, înghiţea cu delicii întregul porc spinos.

Ea coftori într-o rochie simplă, cu partea de sus din catifea_neagră şi fusta largă, dintr-un brocart fin, verde argintat, galben şi negru. îşi pusese şi un colier lung'tiin jad şi cristal.

Kate avea darul de a arăta ca o zeiţă osianică, foiţa ei feminină şi fineţea strălucind parcă din însuşi materialul rochiei. Dar nu părea niciodată „dichisită".

— Vai de mine, tu te-ai pus la patru ace, strigă Owen exasperat, trăgindu-se de gulerul moale al cămăşii. Şi umerii decoltaţi !

Porniră spre suburbia îndepărtată cu tramvaiul, care. seara circula foarte repede ; deasupra capetelor seîn- teiau stele mari, clare, ce cădeau sau atîrnau cu o oarecare sclipire de ameninţare. în Tlalpâm plutea

parfumul greu al florilor de noapte, învăluite într-o întunecime compactă, în care licăreau (îîteva luciri intermitente de licurici. Mereu aceeaşi chemare grea a parfumurilor florilor tropicale. Lui Kate i se părea că se amestecă în ele un iz de sînge sau dc sudoare.

Era o noapte foarte caldă. Sunară la porţile de fier de la intrare, ciinii lătrară şi un *mozo* [1] le deschise cu precauţie, închizînd grăbit porţile de îndată ce păşiră pe aleea întunecată de sub copaci.

' Servitor fsp).

Don Ramon purta un frac alb ; Don Cipriano de asemenea. Dar mai erau şi alţi musafiri, tînărul Garcia, un ; alt tînâr palid, care se numea Mirabal, şi un domn mai în /îrstă, cu cravată neagră, care răspundea la numele de Toussamt. Singura doamnă în afară de ea era Dona Isabel, mătuşa lui Don Ram6n, Purta o rochie de dantelă neagră cu guler înalt, cît£va şiraguri de perle, şi avea un aer :imid, speriat, absent, ca de Călugăriţă, în faţa tuturor acestor bărbaţi. Faţă de Kate, însă, era foarte amabilă, tandră, vorbind engleza cu o voce plîngăcioasă, ofilită. Dineul constituia un calvar îmbinai-cu un ritual pentru acest suflet monahal, bătrînicios.

Dar foarte curind deveni clar că bătrîna tremura de_o bucurie amestecată cu spaimă. îl venera pe Ramon, cu o adoraţie oarbă, de călugăriţă. Era evident că nici măcar nu auzea lucrurile care se vorbeau. Cuvinţele alunecau .pe • suprafaţa conştiinţei ei. fără să o pătrundă.

Dedesubtul suprafeţei, nu exista decît tremurul călugăriţei in prezenţa atîtor bărhaţi şi emoţia sacră de a se afla în faţa lui Don Ramon, în chip de gazdă.

Casa era o vilă spaţioasă, discret şi simplu mobilată, cu un gust natural.

— Locuiţi tot timpul aici ? îl întrebă Kate pe Don . Ram6n. Niciodată la *hacienda* ?

— De unde ştiţi că am o *hacienda ?*

— Am citit în ziar — e lîngă Sayula.

— Ah ! răspunse el, zeflemisind-o din ochi. Aţi aflat despre reîntoarcerea zeilor lin antichitate ?

■— Da. Nu credeţi că e interesant ?

— Ba aşa cred.

— îmi place cuvîntul QuetzalcoatL. — *Cuvîntul!* repetă el.

Tot timpul s-ar fi zis că o tachina din priviri.

— Ce părere aveţi, doamnă Leslie, strigă tînărul palid, Mirabal, într-o engleză cu o rezonanţă ciudată şi cu accent ,

franţuzesc. Nu credeţi că ar fi minunat daCă zeii s-ar reîntoarce în Mezic ? Propriii noştri zei ?

Părea să-i aştepte răspunsul cu intensă nerăbdare, ţi- nîndu-şi lingura de supă suspendată la jumătate de drum şi ochii albaştri fixaţi pe faţa lui Kate.

Aceasta păru să nu fi înţeles bine.

— Nu vă referiţi la ororii^ alea aztece ? întrebă ea.

— Ororile aztece ! Ororile aztece ! Poate că pînă la urmă nu sînt chiar atît de oribile. Dar chiar dacă ar fi fost, aceasta s-ar fi datorat faptului că aztecii erau legaţi de mîini şi de picioare. Se aflau .într-un *cul-de-sac*[1] de unde nu puteau vedea altceva decît moartea. Nu sînteţi de aceeaşi părere ?

— Nu cunosc îndeajuns situaţia lor.

— Nimeni nu cunoaşte mai mult. Dar dacă vă place *euvîntul* Quetzalcoatl, nu credeţi că ar fi minunat dacă s-ar reîntoarce ? Ah, *numete* zeilor ! Nu găsiţi că *numele* sînt ea nişte seminţe, pline de o magie neexplorată ? Huitzilo- pochtli ! — ce minunat! Şi Tlaloc ! Ah ! Le iubesc ! Le repet mereu şi mereu. Itzapapalotl — Fluturele Obsidian. Itzapapalotl ! Rostiţi-1 şi veţi vedea că vă face bine la suflet. Itzapapalotl! Tezcatlipoca! Erau bătrîni cînd au venit spaniolii, şi aveau nevoie de o nouă baie a vieţii. Dar acum, reîmbăiaţi în tinereţe, cît de minunaţi trebuie să fie ! Gîndiţi-vă la *lehova ! lehova !* Gîndiţi-vă la *Isus Hristos.* Cit de subţiratice şi de sărăcăcioase sînt . aceste

I nume! Chiar *Jesus Cristo !* Sînt nume moarte, toată viaţa din ele a secat. Ah, ar fi timpul ca Isus să se întoarcă la lăcaşul de moarte al zeilor, să se îmbăieze îndelung şi să reîntinerească. E un tînăr zeu foarte, foarte | bătrîn, nu credeţi ?

0 privi lung pe Kate, apoi îşi scufundă lingura în | farfuria cu supă.

' Fundătură, impas (fr.).

Ochii lui Kate se dilatară, de uimire în fata acestui torent de vorbe ale tînărului Mirabal. După aceea rîse.

— Cred câ-i puţin cam coplcşitor, spuse ea, pe un ton neutru..

— Ah ! Da ! Exact ! Exacl ! Dar ce bine e să te simţi copleşit ! Ce minunat ar fi dacă m-ar cople.ji ceva şi pe mine ! Ah,, ce bine mi-ar părea !

Ultimul cuvînt fu rostit cu o rezonanţă pur franţuzească şi tînărul îşi lăsă din nou lingura în farfuria cu supă. lira zvelt şi palid, dar părea să ardă de o energie intensă, nebunească.

— Vedeţi, interveni tînărul Garcia, ridieîndu-şi spre Kate ochii rotunzi, de un negru luminos, într-un fel pe jumătate agresiv, pe jumătate sfios, trebuie să facem ceva pentru Mexic. Dacă nu facem nimic, va dispărea, nu ? Cine ştie, poate că mai există ceva.

— Dar de ce să dispară Mexicul ? se miră Kate. Doar sînt atît de mulţi copii pretutindeni în Mexic.

— Da. Dar la ultimul recensămînt al lui Porîirio Diaz, rezultatul a fost de şaptesprezece milioane de locuitori. Şi la recensămîntul de anul trecut au ieşit doar treisprezece milioane. Poate că numărătoarea nu a fost foarte exactă. Dar dacă într-un răstimp de douăzeci de ani populaţia a scăzut cu patru milioane,- atunci pînă în şaizeci de ani nu vor mai exista mexicani ; numai străini, ei nu mor.

— Ah, dar cifrele sînt întotdeauna greşite ! exclamă Kate. Statisticile sînt înşelătoare.

— Poate că doi şi cu doi nu fac patru, spuse Garcia. Nu ştiu dacă c aşa. Dar ce ştiu sigur e că atunci cînd scazi doi din doi nu mai rămîne nimic.

— Credeţi că s-ar putea ca Mexicul să dispară ? îl întrebă Kate pe Don Ramon.

1
1
1

— Mă rog, s-ar putea. Să dispară devenind americanizat.

1
1
2

— A, îmi dau seama <îe pericolul americanizării, sări Owen. Asta *ar fi* groaznic. Aproape că-i mai bine să dispară.

Owen era atît de american, încît invariabil debila asemenea lucruri.

— Dar mexicanii arată foarte viguroşi, interveni iarăşi Kate.

— Sînt viguroşi doar ca să poată căra poveri foarte grele, răspunse Don Ramon. Dar mor foarte repede. Mănîncă tot ce nu trebuie, beau tot ce nu trebuie, şi nu au nimic împotrivă să moară. Au copii mulţi şi îşi iubesc copiii. Cînd le moare însă un copil, părinţii spun : „Ah, va fi un *angelito*[1] !" Aşa încît se veselesc şi au impresia că li s-a făcut un hatîr. Uneori am senzaţia că direct se bucură cînd le mor copiii. Şi alteori cred că le-ar plăcea să transfere Mexicul *en bloc* în paradis, sau în ceea ce se găseşte dincolo de zidurile morţii., Oricum, îşi spun ei, acolo'o să fie mai bine.

Urmă un răstimp de tăcere.

— Ce trişti sînteţi cu toţii ! spuse Kate speriată.

Dona Isabel dădea porunci grăbite servitorului.

— Cine cunoaşte Mexicul dincolo de suprafaţă, nu poate fi decît trist, rosti Julio Toussaint pe Un ton sentenţios, deasupra cravatei sale negre.

— Ştiu eu ? il contrazise Owen. Mie mi se pare. dimpotrivă, o ţară veselă. O ţară de copii mari, poznaşi, iresponsabili. Sau de oameni care ar *putea* fi veseli, dacă s-ar bucura de un tratament omenesc. Dacă ar avea

'locuinţe confortabile şi simţul unei libertăţi reale. Dacă ar şti că au controlul asupra propriilor lot vieţi şi a propriei lor patrii. Dar aflîndu-se în gheara unor străini, aşa cum se întîmplă de sute de ani încoace, desigur că viaţa nu li se pare vednică de a fi trăită. Fireşte că nu lf> mai pasă dacă trăiesc sau mor. Pentru că nu se simt *liberi.*

ʼ îngeraş (sp).

'— Liberi pentru ce ? întreba Toussaint.

— Pentru a face din Mexic ţara lor. Pentru a nu mal fi atît de săraci şi la discreţia străinilor.

— Sînt la discreţia a ceva mai rău decît străinii, reluă Toussaint. Daţi-mi voie să vă explic. Sînt la discreţia propriului lor fel de a fiT Aşa stau lucrurile. Cincizeci la sută din populaţia Mexicului e alcătuită din indieni puri, ori mai mult sau mai puţin puri. Din rest, un mic procent sînt străini sau spanioli. Şi rămîne marea masă a celor ce conduc treburile, care au sânge amestecat, mai cu seamă un amestec de sînge indian şi sînge spanioL Aceştia sînt mexicanii, cei cu sînge amestecat. Iată-ne pe noi cei de la masa asta. Don Cipriano este indian pur. -Don Ramon este aproape un spaniol pur dar, după toate probabilităţile, are în vine şi puţin din sîngele indienilor Tlaxcalan. Senor Mirabal e un amestec de francezi şi de spanioli. Senor Garcia are, precis, un amestec de sînge indian şi spaniol. Eu însumi port îh mine sînge francez, spaniol, austriac şi indian. Foarte bine ! Cînd se amestecă două feluri de .sînge de aceeaşi rasă, rezultatul poate să iasă bun. Europenii sînt o masă de arieni, "rasa este aceeaşi. Dar cînd amesteci europeni cu indieni americani, înseamnă să combini două rase diferite şi să produci metişi. Ei bine, metisul e o calamitate. De ce ? Pentru că nu-i nici una, nici alta, e divizat împotriva lui însuşi. Sîngele uneia dintre rase îi dictează un anurrtît lucru, celălalt îi dictează altceva. E un nefericit, o calamitate pentru el însuşi. Şi fără de speranţă.

Şi acesta e Mexicul. Pentru mexicanii cu sînge amestecat nu mai e nici o Speranţă. Şi atunci nu rămîn decât două lucruri de făcut. Sau toţi străinii şi toţi mexicanii să plece aiurea şi să lase Jara indienilor, indienilor pur-» sînge. Dar în cazul ăsta se ridică o dificultate : cum îi mai poţi distinge pe indienii pur-sînge după atîtea generaţii ? Sau metişii ori mexicanii cu sînge amestecat, care se găsesc tot timpul în frunte, să continue a distruge
ţara, pînă ciad or 6â fie inundaţi dş .americanii din

Statele Unite. Noi ne aflăm acum in situaţia In care se afli California şi New Mexico : potopiţi de Marea Moartă a albilor.

. Dar daţi-mi voie şi vă mai spun ceva. Sper că cei aliaţi aci de faţă nu sîntem puritani. Sper că pot afirma că totul depinde de momentul actului sexual, tn momentul împerecherii fuzionează sau spiritul tatălui cu spiritul mămei, ?i atunci vor zămisli o nouă făptură cu suflet, sau nu fuzionează decît germenii procreaţiei.

Gîndiţi-vă puţin. Cum au fost concepuţi, de secole încoace, mexicanii ăştia cu sînge amestecat ? în ee spirit ? Cum credeţi că se producea momentul împerecherii ? Daţi-mi aoest răspuns, şi atunci îmi veţi fi expus raţiunea pentru, care aifi pierdut orioe speranţă în oe priveşte Mexicul, raţiunea pentru care nu poate exista vreo speranţă, pînă cînd se va autodistruge. In ce spirit s-au împerecheat bărbaţii spanioli, sau alţi străini, cu femeile indiene ? Ce fel de spirit era âcela ? Ce fel de. împerechere ? Şi în acest caz, la ce fel de progenituri vă aşteptaţi ?

—Dar ce fel de spirit există între bărbaţii albi şl femeile albe"? întrebă Kate.

— Cel puţin, răspunse didacticul Toussalnt, sîngele este omogen, aşa încît continuitatea conştiinţei se produce automat.

— Detest această producere automată a continuităţii conştiinţei, ripostă Kate. .

—Mă rog ! Dar face ca viaţa .să fie posibilă. Fără continuitatea conştiinţei, nu ar exista decît haos. Şi asta se întîmplă în cazul raselor amestecate..

— Şi, pe de altă parte, urmă Kate, sînt convinsă că
- bărbaţii indieni îşi, iubesc femeile. Bărbaţii par foarte virili şi femeile par foarte plăcute şi feminine.

— E posibil ca progeniturile indienilor să fie pur-sînge şi să existe o continuitate a sîngelui. Dar conştiinţa indieni-

ţ — şarpele eu pena *

lor e potopită de apele stătute ale Mării Moarte a

conştiinţei albilor. Să luăm exemplul lui Benito Juarez, un indian pur. Şi-a lăsat vechea-i conştiinţă inundată de noii*' idei ale albilor, şi de aici a ţîşnit un munte de vorbărie goală, noi legi, noi constituţii şi tot restul. Dar asta-i ca
o buruiană. Creşte ca o buruiană la suprafaţă, seacă puterea solului indian de la bază, şi ajută la procesul de ruinare. Pentru Mexic, nu există nici o altă speranţă, decît un miracol.

— .Ah ! exclamă Mirabal, agitîndu-şi paharul cu vin. Nu-i minunat să ştii că numai un miracol ne poate salva Şi cînd trebuie să producem miracolul? *Noi!* Noi *! Noi* trebuie să făurim miracolul. Se lovi emfatic cu pumnul în piept. Da, socotesc că e minunat !

După care se întoarse la porţia lui de curcan în sos negru.

— llitaţi-vâ la mexicani ! Lji începu Toussaint o nouă diatribă. Nu se sinchisesc de nimic. Mincarea cu care se hrănesc e atit de ardeiată cu *chile,* incit le arde intestinele, -perforîndu-le. Şi nu-i deloc nutritivă. Trăiesc în locuinţe de care s-ar ruşina şi un[s] cîine. şi zac în ele dir- diind de frig. Dar de făcut, nu *fac nimic.* 'Ar putea să-şi încropească foarte uşor un culcuş din pănuşe de porumb sau din alte frunze. Dar nu-l fac. Nu fac nimic. Se înfăşoară într-un *sera* pe subţire şi se culcă pe o rogojină subţire direct pe pămînt, fie câ-i uscat sau jilav. Ori nopţile mexicane sînt reci. Şi ei zac ca nişte cîini de pripas, de parcă se culcă pentru ca să moară. Dar ce zic cu. ca nişte cîini ? Cîinii îşi caută un loc uscat, adăpostit. Pe cînd mexicanii, nu. Oriunde, fără nimic, nimic ! E teribil! Absolut teribil ! Ai zice, că vor sa se pedepsească pentru faptul de a fi incă in viaţă.

— Atunci de oe fac atîţia copii ? întrebă **Kate.**

— De oe ? Din acelaşi motiv, pentru că 'j»U le pasă. Nu se sinchisesc. Nu se sinchisesc de'bani, nu se sinchisesc - să facă ceva, nu se sinchisesc de nimic, **nimic,** nimic !

Găsesc o plăcere în femei, aşa cum găsesc în *chile*. Le place să simtă piperul roşu arzîndu-le intestinele şi la fel"
Ic place şi celălalt lucru, sexualitatea, care la rîndul ei îi arde pe dinăuntru. Dar după momentul de plăcere, nu le mai pasă de nimic. Nu se sinchisesc nici cît negru sub unghie. Şi ăsta e un lucru rău. Vă spun, scuzaţi-mă tâ repet, dar totul, absolut totul depinde de momentul împerecherii. în clipa aceea multe simţiri cunosc un punct de paroxism : speranţa omului, onoarea, credinţa, încrederea, crezul lui în viaţă şi în creaţie şi în divinitate, toate aceste lucruri ating o criză în momentul împerecho-
i ii. Şi toate aceste lucruri se transmit, prin continuitate, copilului. Credeţi-mă, ştiu jcă e o idee fixă a mea, dar ' - adevărată. E absolut adevărată.

— Cred că c adevărată, răspunse Kate cu răceala.

— A, credeţi ! Atunci, bine ! Uit aţi-vii la Mexic-, Singurii oameni *conştienţi* sînt metişii,' oamenii cu singe amestecat, zămisliţi în lăcomie carnală şi în Brutalitate eyoistă. ;

— Unii cred în amestecul de rase, spuse Kate:

— Ah ! Cred$_v$ zău ? Cine ?

— Unii dintre cei pe care-i numiţi dumneavoastră oameni serioşi. Pretind că metişii sînt mai buni decît indienii.

— Mai buni ! Bine ! Indianul i.şi are deznădejdea sa. Momentul împerecherii este momentul deznădejdii lui supreme, cînd se zvîrle in abisul disperării.

Sîngele european, austriac, din Julio Toussaint, sîngele în care se aţîţase focul înţelegerii conştiente, se potoli brusc, lăsînd ceea ce era mexican în el să se scufunde intr-o apatie iremediabilă.

— "E adevărat, interveni Mirabal, smulgîndu-se din apatia lui. Mexicanii care ştiu să simtă, se prostitueazâ întotdeauna într-un fel sau altul, aşa încît, pînă la urmă, mi pot să *facă* nimic. Iar indienii, la rîndul lor, nu potf ace nimic, pentru că nu mai speră in nimic. Dar noaptea e întotdeauna mai întunecoasă înainte de

ivirea zorilor. Trebuie să producem miracolul. Miracolul e superior pînă şi momentului împerecherii.

Dădea impresia că se străduie să vorbească printr-un «fort de voinţă.

Cina se încheie în tăcere. In timpul schimburilor de replici sau al declaraţiilor înflăcărate, slujitorii serviseră roîpcărurile şi vinurile. Dona Isabel; ignorînd cu desăvîr- şirfe tot ce se discuta, urmărea şi dădea dispoziţii servitorilor, cu îngrijorare nervoasă şi cu emoţie, miinile încărcate de bijuterii vechi tremurîndu-i din pricina agitaţiei. Don Ramon fusese tot timpul atent ca oaspeţii să se simtă bine, âscultînd totodată conversaţia. Ochii lui mari, căprui, erau inscrutabili, faţa impasibilă. Dar cînd vorbea, iji însoţea spusele de un rîs uşor, • ironic. Şi totuşi în ochi îi ai;dea un foc mocnit, o lumină incomprehensibilă, dar neînduplecată,

Kate simţea prin toţi porii că era confruntată cu bărbaţi. Bărbaţi care înfruntau nu moartea sau jertfa de sine, ci o soluţie de existenţă. Pentfu prima dată în viaţa- ei 6imţea un fel de strîngere de inimă, vecină cu teama, pricinuită de aceşti bărbaţi care treceau dincolo de oele ştiute'de ea, dincolo de profunzimile ei.

Cipriano se uita în farfurie, genele-i scurte, curbate, de un negru intens, ascunzîndu-i ochii negri ; din cînd în cînd arunca o privire neagră, strălucitoare, fie celui care vorbea, fie lui Don Ramon, fie lui Kate. Trăsăturile feţei îi erau neclintite, dar extrem de serioase, de o ■ seriozitate care avea. o notă copilărească în ea. Genele de tăciune i se ridicau însă atît de ciudat de pe ochi, cu o intensă virilitate inconştientă şi, în timp ce minca, miş^- cările miinii erau atît de curioase, repezi, uşoare, — avînd acea uşurinţă a gestului cu care ar fi împuşcat sau ar fi Implîntat un cuţit în trupul vreunui adversar — iar buzele-i vineţii păreau atît de inconştient sălbatice pe

cînd mesteca sau rostea cîte o replică laconică, îneît Kate simţea că i se opreşte inima în loc. Avea în el ceva primitiv şi intens, intensitatea şi cruzimea semisălbaticu- lui. Privindu-1, Kate reuşea si înţeleagă fascinaţia exercitată de şarpe asupra imaginaţiei aztece. Ceva luneeos, neîmplinit şi totuşi vital din acest om îţi sugera că ia vinete lui curge un sînge cu reflux lent, de reptilă. Da, asta era, sîngele cu reflux lent al puternicelor reptile, al dragonului din Mexic.

Fără să-şi dea seama, Kate se strîngea în sine ori de cîte ori ochii lui negri, mari, strălucitori, se întorceau *a* clipă în direcţia ei. Erau altceva decît ochii *întunecaţi* ai lui Don Ramon. Erau negri, negri ca nestematele la care nu te poţi uita fără o senzaţie de teamă Şi fascinaţia ei era amestecată cu teamă. Se simţea ca o pasăre pîndită de un şarpe.

Se mira aproape că Don Ramon nu se temea de el. Pentru că observase că, de obicei, cînd un indian se uită la un alb, amîndoi se feresc, evită ca privirile să li se întîlnească. Lasă între ei jan spaţiu larg de teritoriu neutru. Dar Cipriano se uita la Ramon cu o ciudată Intimitate, strălucitoare, fermă, parcă agresivă,, care trăda, însă, în acelaşi timp, o încredere aproape ameninţătoare.

Kate îşi dădu seama că Ram6n avea multe de înfruntat. Dar îşi păstra pe faţă o expresie surîzătoare, derutantă, ţi îşi lăsa în piept capul frumos, cu părul negru uşor argintat, de parcă şi-ar fi ascuns chipul pe după
un văl.

— Credeţi că s-ar putea înfăptui aoest miracol ? îl întrebă Kaţe.

—Miracolul e mereu prezent pentru omul care-şi poate tjece mîna prin el, ca să şi-l însuşească, răspunse Ramon.

După ce terminară cina, ieşiră pe terasa care răspundea-în grădină, unde lumina din casă cădea pe

pomii
- înfloriţi, pe tufele sumbre de yucca şi pe trunchiurile ciudate, contorsionate, ale dafinilor de India, erei ud un efect supranatural.

Cipriano se aşează lingă Kate şi işi aprinse o ţigară.

— E un întuneric straniu, întunericul ăsta mexican,, Bpuse ea.

— Vă place ?

— încă nu ştiu. Dar dumneavoastră ?

— Da. Foarte mult. Cred că cel mai mult îmi place ceasul qînd ziua scapătă şi noaptea se furişează ca o fiinţă însufleţită. Atunci, parcă te simţi mai liber, nu vi se pare ? Ca florile care-şi exală parfumul numai noaptea, iar peste zi sînt nemirositoare.

— Poate că nopţile de aici mă înspăimîntă, rîse Kate.

— Da. Şi de ce nu ? Miresmele florilor de noapte le pot înspăimîntă, dar e o spaimă bună. O spaimă care face plăcere, nu găsiţi ?

— Spaima mă înspăimîntă.

Ciprano rîse.

— Vorbiţi o engleză' atît de englezească, urmă Kate. Aproape toţi mexicanii care vorbesc engleza o vorbesc cu accent american. Chiar şi Don Ramon.

— Da. Don Ramon a studiat la Universitatea Columbia. Dar eu am fost trimis să învăţ în Anglia, întîi la Londra, apoi la Oxford.

— Cine v-a trimis ?

— Naşul meu. Era englez, episcopul Severn, episcopul de Oaxaca. Aţi auzit de el ?

— Nu.

— Era un om foarte cunoscut. A murit abia acum zece ani. Era şi foarte bogat, înainte de revoluţie. Avea o *hacienda* mare în Oaxaca, şi un conac cu o bibliotecă foarte frumoasă. Dar i s-a luat totul în timpul revoluţiei şi i-au vîndut lucrurile, sau i le-au distrus. Desigur că nu şi-atr dat seama de valoarea lor.

— Şi v-a adoptat ? .

— Da, într-un fel. Tatăl meu era unul dintre supraveghetorii de pe *hacienda*. Cînd eram copil, am venit într-o zi la tata, care discuta cu episcopul, ca să-i arăt oeva ce ţineam în mîini.— aşa, în felul ăsta (îşi făcu palmele căuş). Eu nu-mi mai amintesc, dar mi s-a povestit. Eram mic — să fi avut trei sau patru ani. Şi în mîini ţineam un scorpion galben, unul mic, foarte veninos, nu ?

îşi înălţă cupa mîinilor mici, fine, măslinii, de parcă ar fi vrut să-i arate lui Kate creatura.

Mă rog, episcopul stătea de vorbă cu tata şi a văzut primul ce aveam eu în mîini. Mi-a cerut pe dată să pun scorpionul în pălărie — în pălăria lui de episcop, nu *1* Firește că am făcut ce mi-a spus, am pus scorpionul în pălărie, aşa încît nu m-a muşcat. Dacâ m-ar fi înţepat, aş fi murit, fără îndoială. Dar eu nu ştiam, aşa încît presupun că *alacrăn(* nu era interesat. Episcopul era un om foarte bun, foarte inimos. Ţinea la tatăl meu, aşa incit mi-a devenit naş. S-a interesat tot timpul de mine. m-a trimis întîi la şcoală aici, pe urmă în Anglia. Spera că o să mă fac preot. Spunea întotdeauna că singura speranţă pentru Mexic ar fi să aibă preoţi buni, dintrţ băştinaşi. Don Cipriano îşi încheie povestirea pe un tor trist.

— Şi n-aţi vrut să vă faceţi preot ?

— Nu, răspunse el cu amărăciune. Nu !

— Nici un moment ?

— Nu. în Anglia totul era diferit faţă de Mexic. Pînă şi Dumnezeu era diferit şi Fecioara Maria. Erau atît dc schimbaţi, încît am simţit că nu-i mai recunosc. Pe urmă am început să înţeleg mai bine, şi cînd am înţeles, mi-am pierdut credinţa. înainte, fusesem convins că imaginile lui Isus şi ale fecioarei şi ale sfinţilor rînduiesc toate treburile de pe lume. Şi lumea mi se părea atît de ciudată, tai ? Nu-mi puteam da seama că e rea, pentru că totul îmi apărea straniu şi

misterios pe cînd eram copil în Mexic. Abia în Anglia am aflat despre legile naturii şi am învăţat puţină ştiinţă. Şi cînd am înţeles de ce răsare soarele şi de oe apune, şi cum e alcătuită lumea in realitate, m-am simţit cu totul alt om Şi naşul dumneavoastră nu a fost decepţionat ?

— Poate că da, un pic. Dar trî-a întrebat dacă .n-aş prefera să mă fac militar şi i-am răspuns eă da. Pe ■ urmă,, cînd a izbucnit revoluţia — aveam pe atunci douăzeci şi doi de ani — a trebuit să mă întorc in Mexic. *

— Ţineaţi la naşul dumneavoastră ?

— Da, foarte mult. Şi cum revoluţia i-a răsturnat viaţa, am simţit că trebuie să fac ceea ce dorea el. Dar eram conştient că adevăratul Mexic nu era Mexicul în care credea dînsul. Ci cu totul 'altul. Bătrînul era prea englez şi prea blînd ca să poată înţelege. în timpul revoluţiei, am încercat să fiu de partea celor care mi s-au părut mai buni. Aşa îneît, vedeţi, am fost întotdeauna pe jumătate preot, pe jumătate ostaş.

— Şi nu v-aţi căsătorit niciodată ?

— Nu. Nu m-am putut căsători pentru că simţeam tot timpul că naşul meu e, prezent, ori eu ii făgăduisem să fiu preot — lucruri de felul ăsta, înţelegeţi. Cînd a murit, mi-a spus să-mi urmez întotdeauna îndemnurile conştiinţei şi să ţin minte că Mexicul şi toţi indienii sînt în mîinîle Domnului, şi mi-a cerut să-i făgăduiesc că nu voi lua niciodată partea eelor ce sînt împotriva Domnului. Era bătrîn cînd a murit, avea şaptezeci şi cinci de ani.

Kate îşi dădea seama de influenţa personalităţii puternice, chiar grandioase, a bătrînului episcop asupra indianului impresionabil: Putea înţelege ciudata retragere în castitate, caracteristică poate sălbaticului. Şi, în acelaşi timp, simţea intensul jind masculin, cuplat, poate, în pieptul bărbatului cu o ferocitate de mascul.

— Soţul dumneavoastră a fost James Joachim

Leslie, faimosul lider irlandez ? întrebă el, apoi adăugă : Nu v-au rămas copii de la el ?

— Nu. Aş fi dorit mult un copil de la Joachim,jîar nu a fost să fie. Am însă un fiu şi o fiică din prima mea căsătorie. Primul meu soţ a fost avocat, şi am divorţat de el pentru Joachim.

— V-a plăcut... primul soţ ?

— Da, îmi plăcea. Dar niciodată fiu i-am nutrit un sentiment profund. M-am măritat foarte tînără. şi el era mult mai în virstă decît mine. într-un fel, mi-era drag. 'Dar pînă cînd nu l-am intîlnit pe Joachim, nu am ştiut
că poţi simţi penku un bărbat şi altceva, nu numai să-ţ fie, pur şi simplu drag. Credeam că asta-i tot ce-ţi poale inspira un bărbat — ţie să-ţi placă şi el să te iubească. Mi-au trebuit ani de zile pînă să înţeleg că o femeie nu *poate* iubi un bărbat care nu-i altceva decît un cetăţean cumsecade, la locul lui. Cînd l-am intîlnit pe Joachim mi-ani dat seama că o femeie ca mine *poate* iubi numai un bărbat care luptă ca să *schimbe* lumea, să o facă mai liberă, mai vie. Bărbaţi ca primul meu soţ, Care sînt oameni demni de încredere, dar care'nu fac altceva decît să lase lumea să-şi vadă de treburi, în acelaşi stadiu în care au găsit-o ei, te dezamăgesc teribil, cîndva, pe undeva. Alături de ei te simţi vîndută. Totul nu-i decît un tîrg, lotul devine meschin. O. femeie care nu-i un om absolut fc..nal nu poate iubi decît un bărbat care luptă pentru ceva ce depăşeşte viaţa banală.

— Şi soţul dumneavoastră a luptat pentru Irlanda.

— Da — pentru Irlanda şi pentru ceva de care nu şî-a dat niciodată seama pe deplin. Şi-a ruinat sănătatea.. Şi cînd era pe patul de moarte, mi-a spus : „Kate, poate* că te-am dezamăgit. Poate că nu am izbutit într-adevăr să ajut Irlanda. Dar nu m-am putut ajuta nici pe mine. Am senzaţia că te-am adus pînă în poarta vieţii şi teram părăsit acolo. Kate, nu fi

deziluzionată de viaţă din pricina mea. Eu, într-adevăr, nu am ajuns nicăieri. Nu am ajuns la nimic. Simt că pe undeva am săvîrşit o greşeală. Dar poate că atunci cînd voi fi mort, voi fi în stare să fac pentry^tine mai mult decît am făcut cît am fost în viaţă. Spune-mi că n-ai -să te simţi niciodată dezamăgită.*[1]

Urmă o pauză de tăcere. Amintirea omului pierdut o năpădise din nou, cu toată durerea ei.

— Şi nu mă simt dezamăgită, continuă ea pe o voce care începuse să-i tremure. Dar l-am iubit. Şi a fost cumplit că a trebuit să moară... deşi n-ar fi trebuit, n-ar fi trebuit !

îşi îngropa faţa în mîini şi lacrimi amare începură să i se prelingă printre degete.

Cipriano rămase nemişcat ca o statuie. Dar din inima lui ţîşnea acea tandreţe pătimaşă, neagră şi tălăzuitoare, de care sînt în stare indienii. Poate că avea să-i treacă, lăsîndu-1 din nou indiferent şi fatalist. Dar. oricum, pentru moment era învăluit într-un nor negru, aprig, de pătimaşă tandreţe bărbătească. Se uita la mîinile albe şi moi care acopereau faţa lui Kate, la smaragdul mare, solitar, de pe degetul ei, şi se simţea copleşit de un soi de reverenţă. Reverenţa, misterul, magia care-1 inundau în adolescenţă, cînd îngenunchea în faţa figurii de copil a Sfintei 'Maria de la Soledad. Se afla şi acum în prezenţa unei zeiţe cu mîini albe, misterioasă, strălucind cu o lumină selenară, şi cu intensa putere a durerii.

Curînd, Kate îşi desprinse miinile de pe faţă şi, cu capul în jos, începu să se scotocească după o batistă. Firește, nu avea. Cipriano îi întinse batista lui frumos împăturită. O luă fără să spună un cuvînt, îşi şterse faţa de lacrimi şi îşi suflă nasul..

— Vreau să mă duc să mă uit la flori, rosti ea cu vocea strangulată.

O zbughi în grădină, cu batista in mînă. Don

Cipriano Se ridică şi îşi trase scaunul la o parte, pentru a-i face loc să treacă, apoi rămase jun moment în picioare, prfrirak în grădină, înainte de a se aşeza din nou şi a-şi aprinde o nouă ţigară. *

Capitolul IV

i

A RAMINE SAU A M; RAMINE

Owen trebuia să se întoarcă în Statele Unite şi o întrebă pe Kale dacă ea mai dorea să rămînă in Mexic. Fapt care o puse în încurcătură. Nu era uşor pentru o femeie să se afle singură în ţara asta. Dar îşi tocise aripile în efortul de a se smulge de acolo. Se simţea ca o pasăre în jurul căreia se încolăcise un şarpe. Mexicul era şarpele.

Curioasa influenţă a acestei ţări care te trage la fund, te trage la fund ! Auzise pe un bătrîn american, ce trăise patruzeci de ani in republică, spunîndu-i lui Owen : „Nici un om înzestrat cu o puternică şiră. a spinării morală nu trebuie să încerce să se stabilească in Mexic. Dacă o va face, se va dezagrega din punct de vedere moral şi fizic L am văzut sute de tineri americani care s-au prăbuşit."

Te trage la fund. Asta-i ceea ce năzuieşte Mexicul să facă din tine; cu o stăruinţă lentă,' de reptilă, te trage la fund. Iţi împiodieă spiritul să-şi ia avînt. Te gyleşte de simţul libertăţii avintate, neîmpiedicate. **

—r Nu există libertate totală, îl auzise pe Don Ram6n repetînd cu vocea(lui calmă, adîncă, primejdioasă. Nu există libertate totală. Cei mai mari eliberatori sînt, în ' general, sclavii unei< idei. Cei mai liberi oameni sînt

sclavii

1
2
6

convenţiilor şt ai opiniei publice sau, mai mult, sclavii maşinismului industrial. Nu există libertate totală.

— Şi dumneavoastră... dumneavoastră nu sînteţi liber ? îl întrebase Kate.

— Eu ? răspunsese el rlzînd. Mi-am pierdut mult timp preîăcîndu-mă că aş fi. Am crezut că-mi pot urma- propria cale. Pină cînd mi-am dat seama că a-ţi urma propria cale înseamnă să adulmeci în dreapta şi în stingă, ca un cline care caută un os. Nu am găsit o cale nici spre propria-mi făptură. Nimeni nu cunoaşte calea către el însuşi. Fiece om care urmează un drum este călăuzit de trei. lucruri : de lăcomie — şr eu clasific ambiţia în categoria lăcomiei — sau de o idee sau de o inspiraţie.

— Eu gîndeam că soţul meu era inspirat în ceea ce priveşte problema Irlandei, răspunse Kate cu îndoială.

— Şi acum ce gîndiţi ?

— Da ! Poate că şi-a turnat .vinul bun într-un burduf vechi, putred, care nu mai ţinea. Nu ! Libertatea, aşa cum
o înţelegem noi, este un burduf putred, vechi Nu mai poate păstra vinul inspiraţiei sau al pasiunii.

— Şi Mexicul! reluase Don Ramon. Mexicul este o altă Irlandă. Ah, nimeni, nimeni nu poate fi propriul său stăpîn. Dar dacă trebuie să'slujesc, refuz să slujesc o idee care plesneşte din toate încheieturile şi lasă vinul să se scurgă. Vreau să slujesc natura care mi-a dat bărbăţia. Pentru un bărbat nu există altă libertate decît cea a zeului bărbăţiei sale. Mexicul liber e un tiran, şi vechiul Mexic, colonial şi ecleziastic, era alt soi de tiran. Cînd un om nu poate impune altceva decît propria-i voinţă —chiar dacă e vorba de bunăvoinţă —s nu face decît să tiranizeze.

— Şi atunci ce-i de făcut ? Absolut nimic ? întrebase Kate.

In ce priVea voinţa ei, n-ar mai fi vrut sâ facă nimic. Prâbuşească-se cerurile I

— In cele din urmă, te simţi mînat îndărăt, deparţ

acolo unde-1 cauţi pe Dumnezeu, răspunsese Ramei stingherit.

— Detest chestia asta cu căutarea-lui-Dumnezeu, cm detest şi religiozitatea.

— Ştiu ! răspunsese el rîzînd. Şi eu am suferit 4 aşa-zisa-inevitabilă religie.

— Şi nu poţi să-l găseşti într-adevăr pe Dumneze, Nu Înseamnă decît un soi de sentimentalism, o reîntoarcem tîx îş la vechile cochilii găunoase.

----Nu ! replicase el calm. Nu-1 pot *găsi pe Dumneze[*
în vechiul lui înţeles. Ştiu că ar fi un sentimentali^ dacă aş pretinde aşa ceva. Dar mi-e silă de Omenire şi c voinţa umană pînă şi de propria-mi voinţă. Mi-am d< seama că *voinţa mea,* oricît de inteligent aş fi, n-ar îi semna decît o pacoste în plus pe faţa pămîntului, dj momentul în care aş încerca să mi-o impun. Şi voinţei altor oameni sînt şi mai păcătoase.

— Oh ! nu-i aşa că viaţa-i oribilă ? Fiecare 'om îi cearcă tot timpul să-şi impună propria-i voinţă — alt< oameni şi lui însuşi — şi aproape întotdeauna în mo prezumţios.

Ramon schiţase o grimasă de repulsie.

— în ce mă priveşte, ăsta-i lucrul care-mi face sii d,c* viaţă. La început, s-ar putea să fie amuzant: si-, impui propria voinţă, rezistînd tuturor voinţelor pe ca» aiţii încearcă să ţi le impună ţie. Dar la un anumit pune simt că mi se face greaţă, îmi simt pînă şi *sufletul* îngre ţoşat. Sufletul mi-e îngreţoşat, şi nu văd nimic în faţ decît moartea ; doar dacă voi reuşi să descopăr altcevi

Kate îl ascultase în tăcere. Drumul pe care-1 parcursea el ii era cunoscut, dar ea nu-1 urmase încă pînă la capă[1] Deocamdată, încerca încă mîndria propriei ei — da, pre priei ei *voinţe.*

— Ah, oamenii sînt respingători, spusese ea.

— Voinţa mea devine pînă la urmă şi mai respingi toare. Voinţa mea, în calitatea ei de propria mea voinţi e şi mai dezgustătoare pentru mine decît voinţele celorlalţi. Dacă sînt intr-adevăr zeul propriului meu

mecanism, U’obuie sau să abdic, sau să mor de scîrbă — de scîrba de mine însumi.

— Ce amuzant ! comentase ea.

— E foarte nostim, replicase Ramon, sardonic.

— Şi atunci ? îl întrebase ea, privindu-1 cu o provocare răutăcioasă.

li răspunsese cu o privire lentă, în care strălucea un licăr ironic.

— Atunci, repetase el. Atunci... întreb ce altcevîi există pe lume în afară de voinţa umană ? Pentru că ideile şi idealurile nu sînt dccît instrumentele voinţei umane şi ale lăcomiei.

— Nu în întregime. S-ar putea să existe şi idei dezinteresate.

'— S-ar putea ? Dacă nu e interesată lăcomia, atunci e interesată voinţa.

' — Şi de ce nu ? Doar nu putem fi nişte entităţi detaşate.

— Mie îmi face greaţă — eu caut altceva.

—- Şi ce găsiţi ?

— Propria mea bărbăţie.

— Ce înseamnă asta ? întrebase ea pe un ton batjocoritor.

—• Dacă aţi căuta şi aţi descoperi propria dumnea-voastră feminitate, aţi înţelege.

— Dar eu posed propria mea feminitate.

— Şi atunci... cîrid îţi descoperi propria bărbăţie... sau feminitate, continuase el zîmbind, atunci ştii. că nu-ţi. aparţine şi că nu poţi face orice vrei cu ea. Pentru că nu provine din voinţa ta proprie. Provine... din miezul lucrurilor... Dincolo de mine, îfl miezul lucrurilor, e Dumnezeu. A sădit în mine bărbăţia şi mi-a lăsat-o în păstrare.. Nu ain nimic altceva decît propria-mi bărbăţie.

Kate nu mai voise să-l asculte şi schimbase subiecte discuţiei, întorcîndu-se la banalităţi.

Dar întrebarea imediată care i se punea era dacă să mai rămînă în Mexic sau nu. Nu o preocupau

procesele sufleteşti ale lui Doi Ramon — nici măcar ale ei. O prt- ocupa viitorul imediat. Să rămînă în Mexic ? Mexicul însemna oamenii cu feţe tuciurii în straie de pînză şj pălării mari: ţăranii, peonii, p*elados,* indienii, sau ta nume or mai fi avînd. Băştinaşii.

Mexicanii cu feţe palide din capitală, politicieni, ai tL-jn. profesionişti, oameni de afaceri, nu o interesau. Nici aeţj *hacvendados* sau proprietarii dc ferme, cu pantalonii lor strînşi pe pulpe şi cu molateca lor senzualitate — victim» palide ale propriei lor indiscipline emoţionale. Pentru ea, Mexicul însemna masele de peoni tăcuţi. Şi se gîndi iarăşi 15 ei, la oamenii aceia tăcuţi, cu spinările rigide, care-s-i mînau şirurile de măgăruşi de-a lungul drumurilor de ţară, prin praful infinitei uscăciuni a Mexicului. Pe lîngă zidurile părăginite, pe lîngă casele părăginite, pe lingă *hăciendas* părăginite, de-a lungul nesfîrşitei pustietăţi rămase în urma revoluţiilor ; pe lîngă vastele întinderi de' agave, pe lingă cactuşii uriaşi, sau pe lîngă îngrămădirile de aloe cu giganticele lor rozele impertinente în vîrf şi frunzele ascuţite care acopcră cu lamele lor de oţel mile şi mile de pămînt din Valea Mexicului: cultivate pentru prepararea acelei băuturi rău-mirositoaiv, *pulque.* Coatele Mediteranei au chiorchini de struguri negri, bătrjna Europă are berea din malţ, China are opium din macii albi. Dar din ţărîna mexicană ţîşnesc mănunchiuri de subii negre fără luciu, monştri care nu înfloresc decît o singură dată, dar înalţă spre cer un imens boboc nedesfoiat. Bobocul falie e tăiat, stors, şi din zeama hi se prepară pulque. *Aqua miel* !' *Pulque-!*

Dar tot e mai bun *pulque* decît rachiul alb, arzător,' distilat din agave : *meţcal, tequila ;* sau decît oribilul rachiu din trestie de zahăr,, *aguardiente,* care se prepară
in ţinuturile de jos.

I Apă de miere.

Şi mexicanii îşi pirjolesc stomacul cu aceste bestiale licori de foc, şi apoi îşi cauterizează rănile cu ardeiatul chile. înghit flăcările iadului ca ei stingă alt foc.

Cîmpuri* înalte de grîu şi porumb. Cimpuri şi mai înalte, şi mai strălucitoare, de trestie de zahir de un verde luminos. Şi printre ele se strecoară eternul peon din Mexic, în straiele lui de ptnză albă, cu faţa smeadă, doar pe jumătate vizibilă, cu pantalonii largi, din pînză crudă fluturîndu-i în jurul gleznelor cînd merge, sau suflecaţi peste' picioarele, frumoase, arămii.

Omul sălbatic, sumbru, mîndru, din nord ! Oamenii prea des degeneraţi din Valea Mexicului, cu capetele înilţîndu-se prin spărtura poncho-urilor ! Oamenii voinici din Tascala, care vînd îngheţată,'cornuri uriaşe, semiîn- dulcite, sau turtă de miere. Indienii, mici, iuţi, iuţi ca păianjenii, de jos din Oaxaca ! Băştinaşii cu feţe ciudate, ca de chinezi, dinspre Vera Cruz ! Feţele smolite şi ochii mari, negri de pe coasta Sinaloa ! Bărbaţii chipeşi din Jalisco, purtînd o pătură purpurie, îndoită pe umăr.

Erau multe triburi şi vorbeau limbi diferite, mult mai străini între ei decît sînt francezii, englezii şi germanii Unii faţă de alţii. Nu alfcătuiau nici măcar nucleul unei naţiuni; de aci naţionalismul furibund al unora. Şi nu erau nici măcar o rasă.

Şi totuşi sînt un popor. Există o anumită®fcalitate indiană care penetrează totul. Fie că-i vorba Ae oamenii în salopete albastre şi pălării cu boruri late din Mexico City, sau de bărbaţii cu gambe frumos modelate în pan- , talonii strimţi, sau de muncitorii agricoli îmbvăcaţi în hainele lor fluturătoare din pînză, cu toţii au un misterios element comun. Mersul ţanţoş, cu trupul cabrat, genunchii mult înălţaţi şi paşii mici. Legănarea cochetă a pălăriilor uriaşe. Umerii traşi spre spate sub un *serape* ca o mantie regală. Şi majoritatea bărbaţilor sînt frumoşi, cu pielea arămie, de un bronz cald, netedă şi vie, cu

ţinuta mîndră a capetelor, cu părul negru lucios» ca un penaj sălbatic, bogat! Ochii lor negri,' care te privesc cu mirare şi care sînt lipsiţi de un centru. Zîmbetul lor spontan, fermecătac, cînd tu le zknbeşti mai întîi. Dar ochii rămîn neschimbaţi.

Era însă necesar să-şi amintească- şi de un mare numfe de bărbaţi mai mărunţi, cu înfăţişări insignifiante, urnii dintre ei scorţoşaţi de jeg, care, cînd se furişau ca o pisică pe lingă tine, te priveau cu o ostilitate rece, înecată parcă tn mîl. Oameni veniâoşl, slabi, ţepeni, rect şi inanimaţi ca scorpionii, şi la fel de primejdioşi.

Şi feţele cu adevărat înfricoşătoare ale unor creaturi din oraş, feţe umflate de otrăvitoarea *tequila,*. cu ochi negri, înceţoşaţi, rotindu-şi privirile rele. Nicăieri nu mai întilnise asemenea feţe care să reflecte răul pur, brut, feţe reci ca nişte gîngănii, cum apăreau in Mexico City.

Ţara îi inspira un straniu sentiment de deznădejde şi totodată de neînfricare. Iată un popor nefrînt, opunind
o rezistenţă eternă, care trăia fără speranţă şi fără să-i pese de nimic. Ba chiar vesel, rîzînd cu nepăsarea totalei lipse de preocupări .

Intr-un fel, erau ca irlandezii ei, dar împinşi mult mai departe. Şi mai aveau o însuşire de care irlandezii pretenţioşi şi conştienţi de sine rareori dau dovadă : în. măruntaiele lor ardea cîteodată un straniu foc de compasiune.

Şi, în acelaşi timp, Kate se temea de ei. Aveau să o tragă în jos, să o tragă în jos spre adîncurile tenebroase ale nimicniciei. .

La fel şi femeile. Cu fustele lor lungi şi bogate şi cu picioarele desculţe, cu şalurile mari, albastru închis, care se numesc *rebozo,* înfăşurate în jurul capetelor mici, feminine, şi a umerilor, erau însăşi întrUchiparea-supunerii sălbatice, a feminităţii primitive a lumii, care e atît de mişcătoare şi atît de bizară. Femeile

îngenuncheate într-o ' biserică întunecoasă* cu feţele ascunse de rebozo-ul albastru închis, paloareă fustelor largi, revărsate pe podea, «petele ŞL umerii strîns înfăşuraţi, şi trupurile legănîn- di-se în extazul devoţiunii şi al spaimei. O biserică ticsită dţ femei înfăşurate, întunecate, prosternate în sălbatica, vnila implorare a spaimei şi a beatitudinii, o umplea pe Kate de înduioşare şi de repulsie. Se ghemuiau pe jos *c*a rişte creaturi incomplet create.

Părul lor negru, moale, neîngrijit, pe care şi-l scârpihau de păduchi; capetele pruncilor cu ochi rotunzi, iundu-se ca nişte dovleci din şalurile ce înfăşau umerii camelor, gleznele şi labele picioarelor niciodată spălate, traşi ca nişte reptile strecurate pc sub fustele, de pînzfi. lingi, înfoiate, murdare ; şi iarăşi o'chii negri ai femeilor'' [o jumătate create,^ochi blinzi. chemători şi lansînd totuşi c ciudată insolenţă ! Aveau în ei ceva ce stătea la pindâ. icolo unde ar fi trebuit să fie centrul ochiului de femeie ; >tătea la pîndă ca un şarpe. Teama ! Teama de a nu fi în tare să atingă creaţia deplină. Ineluctabila neîncredere ţi insolenţă pînditoare, insolenţa care sfida o creaţie mai haltă, insolenţa care te frapează în ochii unui şarpe.

Kate, ca femeie, era mai înfricoşată de femei decît de bărbaţi. Femeile erau mai mărunte şi mai insidioase, bărbaţii erau mai mari şi mai nepăsători. Dar îţi ochii 'iecăruia, în acel centru nccreat, pîndeau răul şi insolenţa.

Şi uneori se întreba dacă America era într-adevăr narcle -continent al morţii, acel uriaş NU / care se ipunea DA-ului european şi asiatic, ba char şi african. Să fi fost într-adevăr oala în care se contopeau rasele, în care oamenii din continentele creatoare erau retopiţi, nu în vederea unei noi creaţii, ci în omogenitatea morţii ? Să fi fost marele continent al descompunerii, iar oamenii săi agenţii unei rrystice destrucţii ? Trîgînd, trăgînd de sufletul creat din om, pînă cînd, in sfîrşft, reuşea sa smulgă germenele

creşterii, lăsind în urmă doar o creatură cu reacţii mecanice şi automate şi cu o unică-inspiraţie., dorinţa de a seca substanţa vie din orice fiinţă spontană şi dotată cu viaţă. . -

Asta să fie semnificaţia Americii ? se întreba Kate uneori. Să fie marele continent al morţii', continentul care readucea la haos tot ce construiseră celeilalte continente *?* Continentul al cărui spirit local lupta doar ca să smulgă, ochii de pe chipul lui Dumnezeu ? Asta să fi fost America ?

Şi toţi oamenii care căutau săfiiş acolo, europeni, negri, japonezi, chinezi, toate culorile şi toate rasele, erau oamenii stinşi, în care impulsul dumnezeirii se fărîmase, aşa incit îşi făceau adăpost în mârele continent al negaţiei, unde voinţa omului se declară ,.liberă", liberă să smulgă sufletul omenirii ? Aşa să fi fost ? Asta să fi explicat marea . migraţie către Lumea Nouă, migraţia sufletelor stinse tre- cînd de partea democraţiei văduvite de dumnezeire, de partea energicei negaţii ? Şi va izbuti oare marea strădanie de negaţie a americanilor să fringă inima omenirii ?

Gîndul acesta o frăminta iar şi iar.

Şi ea, ea pentru ce venire în America ?

Pentru că fluxul vieţii secase in ea şi ştia că in Europa nu-1 va putea reanima ?

Cît de frumoşi erau băştinaşii ! Oare pentru că erau idolatri ai morţii, idolatri ai lui Moloch, dc asta erau atît de neînfricoşaţi şi de frumoşi ? Simpla acceptare a morţii şi neînfricata recunoaştere a nimicniciei îi făceau atît de

1 rufaşi şi

de impasibili ? t

Oamenii albi avuseseră cîndva un suflet şi îl pierduseră. Pivotul focului fusese nimicit în ei şi vieţile lor începuseră sâ se rotească în direcţia inversă, împotriva mişcării soarelui. Expresia răsturnată din ochii atîtor oameni albi, expresia nimicului, a vieţii carc se roteşte în direcţie inversă ! împotriva mişcării soarelui !'

Dâr feţele smolite ale băştinaşilor, cu strania lor flacără blîndă a vieţii care se roteşte peste un vid întunecat ! Să fi fost şi ele lipsite de un pivot şi răsucite în direcţia

* i inversă, aşa ca ale atîtor oameni albi ?

Flacăra stranie, blîndă, a curajului în ochii negri ai mexicanilor ! Şi totuşi nu era înnodată- în jurul-unui

centru, centrul acela care înseamnă sufletul omului într-un om.

Şi toate strădaniile oamenilor albi de a capta sufletul oamenilor tuciurii din Mexic într-o făptură definitiv închegată nu duseseră la altceva decît la dezagregarea albilor. Înfruntat cu fluxul lent, întunecat, al indianului, omul alb se prăbuşeşte pînă la urmă, se prăbuşeşte cu Dumnezeul lui şi cu energia lui cu tot. Tn încercarea de a converti omul întunecat la modul de viaţă al omului alb, albul a căzut, neajutorat, în golul pe care voise să-l umple. Năzuind să salveze sufletul altuia, omul alb şi-a pierdut sufletul său şi s-a prăbuşit peste sine însuşi.

Mexic ! Ţara vastă, rîpoasă, uscată, sălbatică, cu cîte o biserică minunată în fiecare peisaj, înălţîndu-se de parcă ar fi răsărit din nimic. Privelişti răvăşite de revoluţii, cu biserici uitate, înalte, superbe, biserici ale căror cupole par abcese umflate, gata să spargă, ale căror turle şi turnuri sînt ca pagodele tremurătoare ale unei, rase ireale. Biserici splendide, în aşteptare, deasupra cocioabelor şi adăposturilor de paie ale băştinaşilor, aşteptînd, ca nişte strigoi, să fie eliberate.

Şi nobilele *hacienias* dărăpănate, cu alei lăsate de izbelişte, care evocă splendoarea ruinată a fostelor ferme.

Şi oraşele din Mexic, mici şi mari, pe care spaniolii le-au făcut să apară din nimic. Pietrele trăiesc şi nnor odată cu spiritul ziditorilor. Şi în Mexic spiritul spaniolilor moare, aşa îneît pînă şi pietrele din clădiri mor. Băştinaşii se înghesuie acum în centrul frumoaselor *plazas,* iar clădirile spaniole adastă în jur, într-un indescriptibil plictis pustiit, într-un soi de uscată epuizare. Rasa cucerită ! Cortes a venit cu

călcîiul lui de fier, cu voinţa lui de fier, un cuceritor '..Dar o rasă cucerită, doar dacă nu i se inoculează un nou suflu de inspiraţie, suge treptat sîngele cuceritorilor, în tăcerea nopţii stranii şi cu greutatea unei voinţe golite de speranţă. Aşa îneît acum, în Mexic» rasa cuceritorilor e moleşită şi lipsită de coloana vertebrală, copiii plîngîndu-i într-o deznădejde neajutorată.

Să fie obscura negaţie a continentului ?

Kate nu se putea uita la pietrele Muzeului Naţional din Mexic fără să încerce deprimare şi spaimă. Pretutindeni, şerpi tolăniţi, încolăciţi -în jurul lor ca nişte grămăjoare de excremente, sau şerpi cu colţi şi pene care depăşeau orice vis de groază. Şi asta. era tot.

Impunătoarele piramide ale lui San Juan Teotihuacan. Casa lui Quetzalcoatl împodobită cu şarpele şerpilor, ameninţînd cu colţii la fel de albi şi de puri astăzi ca şi în veacurile uitate, cînd făuritorii lor trăiau. Quetzalcoatl nu murise. El nu-i la fel de mort ca Bisericile spaniole, acest atotîncolăcitor dragon de groază al Mexicului.

Cholula, cu biserica pe loclil unde se înălţase vechiul altar. Şi aceeaşi greutate, aceeaşi de negrăit senzaţie de apăsare, de tragere în jos, se degajă din piramida boantă. Scufundare, oprimare, deprimare. Şi marea piaţă de bunuri comestibile, degajînd spaima şi fascinaţia ei.

Mitla, sub dealurile lui, în valea scorojită de - uscăciune unde vîntul învolburează în cumplite vîrtejuri praful şi sufletele moarte ale unei rase stinse. Curţile cu. coloane-^ sculptate, emanînd fascinaţia dură a unghiurilor ascuţite, fascinaţia spaimei şi a repulsiei. Mitla, dur, în patru colţuri, ascuţit, tăios, zigzagat, ca loviturile continue ale unui topor de piatră. Lipsit de armonie, de graţie, de farmec. O, continent" american, cu negrăita-ţi lipsă de farmec, care-ţi este ţelul final? Vei fi mereu cuţitul sacrificiului, ori de cîte ori vei scoate limba la lume ?

Americă lipsită de farmec ! Cu frumuseţea ta dură, vindicativă, vei aştepta mereu să izbeşti cu moarte ?

Va fi lumea victima ta eternă ?

Atîta timp cît se va lăsa victimizată. Şi totuşi I Şi totuşi! Glasurile blajine ale băştinaşilor 1 Glasurile băie-
ţilor asemănătoare cu ciripitul păsărilor în copacii din *piaza* din Tehuacan. Atingerile catifelate, blindeţea ! Să fi ipst oare calmul sumbru al morţii ? In glasurile lor să fi răsunat muzica prezenţei morţii ?

Se gîndi din nou la ce-i spusese Don Ramon. „Te trag la fund ? Mexicul te ţrage la fund, oamenii te trag la fund ca o greutate legată de picioare. Dar poate că te trag în jos aşa cum te trage forţa gravitaţională a pămîn- tului, tocmai ca să-ţi poţi menţine echilibrul. Poate că te trag în jos aşa cum glia trage în jos rădăcinile copacului, ca să-1 împlinte mai adînc în pămînt. Oamenii fac încă parte din 'Arborele Vieţii, ale cărui rădăcini se afundă către miezul pămîntului. Frunzele desprinse şi aeroplanele zboară în vînt, în ceea ce se numeşte libertate. Dar Arborele Vieţii are rădăcini fixe, adinei, solid înfipte.

Poate că omul âre nevoie să fie tras în jos, cît mai adînc, pînă ce-i cresc din nou rădăcinile în locuri cît mâi profunde. Pentru ca mai tîrziu să-şi poată trimite în înălţimi seva şi frunzele noi.

Pentru mine, oamenii din Mexic sint aidoma copacilor, păduri pe care albii le-au doborît atunci cînd au venit. Dar rădăcinile copacilor sînt profunde şi vii şi vor trimite de-a pururi la suprafaţă noi vlăstare.

Şi fiecare vlăstar ce răsare răstoarnă o biserică spaniolă sau o fabrică americană. în curînd pădurea întunecată o să crească iar, şi o să zgîlţîie clădirile spaniole, măturîndu-le de pe faţa pământului..

Pentru mine, lucrul cel mai important sînt acele rădăcini care se înfig dincolo de rămăşiţele distrugerilor. Acelea sînt rădăcinile vieţii. Nu mai e nevoie decît de cuvînt pentru <?a pădurea să înceapă a crcşte din nou. Şi un om între oameni va rosti cuvîntul!“

Rezonanţa ciudată, ca de osîndă, a cuvintelor lui ! Dar în pofida senzaţiei de osîndă care-i împovăra

inima, Kate nu avea să plece încă. Va mai rămîne în Mexic.

Capitolul V

LACUL

Owen părăsi Mexicul. Villiers mai rămase cîteva zile ca să o însoţească p.e Kate pînă la lac. Dacă avea să-i placă, şi dacă va găsi o locuinţă, putea rămîne acolo. Cunoştea destulă lume în Mexic şi în Guadalajara pentru ca sâ nu se simtă solitară. Dar se ferea încă să călătorească prin ţară, neînsoţită.

Voia să plece din Mexico City. Noul preşedinte se instalase, în relativa linişte, dar se făcea simţită o oarecare impertinenţă a lepădăturilor, drojdia băgăreţilor care încerca Să iasă la suprafaţă. Kate nu era snoabă. Nu avea vreo prejudecată legată de clasele sociale. Dar ura josnicia, aspectele sordide. îi repugsau cîinii rîioşi. Erau băgăreţi şi înfigăreţi, roşi de invidie şi de răutate, mulţi dintre ei chiar turbaţi. Ah ! nu ! Trebuia să se ferească de cîinii rîioşi, cu mîrîielile lor şi colţii lor îngălbeniţi.

înainte de plecare, luă un ceai cu Cipriano.

— Cum te împaci cu noul guvern ? U întrebă ea.

— Eu apăr legea şi constituţia. Se ştie că nu am de-a face cu *cuartelazos** sau cu revoluţiile. Şeful meu este Don Ramon.

— în ce sens ?

— Veţi înţelege ma; tîrziu.

Era clar că avea un secret important pentru el -şi pe carerl păstra cu sfinţenie. Dar o învălui într-o privire strălucitoare, de parcă ar fi vrut să-i spună că în curîpd avea să-i împărtăşească şi ei taina, şi atunci se va simţi mult mâi fericit.

Se uita la ea cu un fel de curiozitate pe sub genele lui negre, precaute. Kate era una dintre irlandezele maii

■ Rebeliuni militare (sp.).

plinuţe la trup, cu un pâr mătăsos, castaniu, ochi căprui şi un atrăgător aer de calm,[1] deşi puţin distant.

Marele ei farmec consta în această expresie de dulce repaus, şi de amabilă, nonşalantă inaccesibilitate. Era mai 'înaltă şi mai voinică decît Cipriano. Acesta era scund,' aproape ca un băieţaş. Dar radia de energie şi sprîncenele i se arcuiau negre, cu o semeţie barbară,: peste ochii negri, insolenţi.

O urmărea tot timpul, cu un fel de fascinaţie : cu aceeaşi vrajă pe care o aruncaseră asupră-i, în copilărie, absurdele păpuşi cu înfăţişarea Madonei. Kate era pentru el misterul, iar el idolatrul aflat sub vraja semi-extatică a misterului. Dar în clipa cînd se ridica din îngenunchere, îşi lua aceeaşi pozâ de ţanţoşă împăunare pe care
o avusese înainte de a fi (îngenuncheat ; şi îşi depozita adoraţia în buzunar. Cipriano emana o forţă magnetică, pe care educaţia europeană nu i-o diminuase. Întreaga Iui educaţie se întindea ca o peliculă de ulei alb peste lacul negru al conştiinţei barbare. De aceea lucrurile pe care le spunea nu erau prea interesante. Dar personalitatea lui *era.* Făcea ca atmosfera din jurul său să pară mai întunecată, însă mai bogată şi mai intensă. Uneori, prezenţa lui era foarte înviorătoare, ca un tonic pentru sînge. Alteori, însă, însemna pentru Kate o insuportabilă povară. Gîfîia ca să se elibereze de el.

— Ţii la Don Ramon ? îl întrebă.

— Da, răspunse el, pindind-o cu ochi negri. E un om minunat.

Cît de banal sunau cuvintele lui! Un alt element agasant legat de Cipriano : engleza lui era atât de banală. Nu se exprima cu adevărat. Nu făcea decît să plescăie uşor în uleiul de la suprafaţă.

— Ţii la el mai mult decît la episcopul care ţi-a fost naş ?

Don Cipriano înălţă din umeri, încurcat.

— La fel de mult. Ţin la el la-fel de mult

După acest răspuns, îşi pironi plivirile în gol, cu un aer de semeţie şi de insolenţă.

— Sînt două persoane foarte diferite, nu-i aşa ? urmă

*el după o pauză. Dar în unele privinţe se aseamănă. Den
Rămân ştie mai bine ce e Mexicul. Şi ştie mai bine şi ce sînt eu. Episcopul Sevem nu cunoştea adevăratul Mexic.— cum ar fi putut, din moment ce era un catolic devotat 7 Dar Don Ramon cunoaşte adevăratul Mexic, nu ?

— Şi care e adevăratul Mexic ?

— Mă rog, trebuie să-l întrebaţi pe Don Ramon. Eu nu sînt în stare să vă explic.

Ii ceru părerea lui Cipriano asupra deplasării ei în regiunea lacului.

— Da, răspunse el. Puteţi merge. O să vă placă. Plecaţi întîi la Orilla, nu ? Luaţi un bilet de tren spre' Ixtlahuacan. Şi la Orilla e un hotel cu un director german. Pe urmă, din Orilla, luaţi un vaporaş şi în cîteva ore sînteţi la Sayula. Acolo o să găsiţi o casă unde să locuiţi.

Kate îşi dădea seama că Cipriano dorea mult ca ea să facă acest lucru.

— La ce depărtare de Sayula e *hacienda* lui Don ' Ramon ? întrebă ea.

— E aproape. 0 oră de drum cu barca. El se află acum acolo. Şi la începutul lunii viitoare plec şi eu cu divizia mea la Guadalajara, care are un nou guvernator. Aşa că voi fi şi eu în vecinătate.

Asta-i un lucru plăcut.

— Credeţi ? întrebă el precipitat.

j T=- Da, răspunse Kate, controlîndu-se şi măsurîndu-1 cu o privire calmă. Mi-ar părea rău să pierd legătura cu ‘ Don Ramon şi cu dumneata.

Fruntea lui Cipriano trădă o oarecare încordare inconştientă, dar trufaşă, îngîmfată şi, în acelaşi timp, imploratoare şi încărcată de dorinţă.

— Vă place Don Ram6n foarte mult *1* întrebă el. Aţi vrea să-l cunoaşteţi mai bine ?

în glasul lui tremura îngrijorarea;

' — Da. în zilele de azi întîlneşti atît de puţini oameni pe care să-i poţi respecta — chiar dacă te temi puţin de ei. Pe mine Don Ramon'mă sperie puţin — şi îi port *cel* mai *mare* respect, încheie ea pe o notă de

sinceritate.

— Asta-i bine. E foarte bine. Merită să-l respectaţi mai mult decît pe oricare altul. •

— Se poate, răspunse Kate întorcîndu-şi încet privirile spre Cipriano.

—- Da. da ! strigă acesta cu nerăbdare. Aşa e ! Veţi descoperi, singură mai tîrziu. Şi Ramon vă place pe dumneavoastră. Mi-a spus să vă cer să veniţi la lac! Cînd ajungeţi la Sayula, scrieţi-i de îndată şi, fără îndoială, el vă va ajuta să găsiţi o locuinţă şi tot ce vă trebuie.

— Să-i scriu ? întrebă Kate cu oarecare şovăială.

— Da, da ! Negreşit, noi nu spunem decît ceea ce gindim cu adevărat.

Omuleţ ciudat, cu acea inflamabilă *hauteur*[1] şi cu infatuarea lui ; părea că ceva îl arde pe dinăuntru şi nu-i dă astîmpăr. Şi avea o încredere aproape puerilă în celălalt om. Totuşi, Kate nu era convinsă că, pe undeva, într-un colţişor al sufletului, nu-i purta şi puţină pică lui Don Ramon.

Kate şi Villiers luară trenul de noapte spre vest. Unicul vagon Pullman era arhiplin : oameni care plecau la Guadalajara şi la Colima şi pe coastă. Printre, ei, trei ofiţeri, cam stingheriţi în uniformele noi, dar*"fi fălin- du-se în acelaşi timp, privind în gol, ca şi cum ştiau că

• erau bătători la ochi, şi stînd cuminţi pe locurile jgr, de parcă ar fi vrut să treacă neobservaţi. Mai erau doi fermieri, cu pantaloni lipiţi de gambe şi pălării cît roata carului, brodate cu fir de argint. Unul dintre ei era un

[1] Truiie (fr.).

lungan cu o mustaţă mare, celălalt, scund şi cărunt. Dar amîndoi aveau picioarele frumos modelate, nervoase, ale mexicanilor, şi feţe neclintite. Mai încolo, se găsea o văduvă îngropată în văluri de doliu, însoţită de o *criada,*
o cameristă. Restul erau orăşeni, oameni de afaceri mexicani, timizi, dar aferaţi, şterşi. dar plini de importanţa.

Vagonul Pullman arăta curat şi îngrijit, cu canape-

lele-i de pluş verde. Dar, deşi era plin, părea pustiu în comparaţie cu un Pullman din Statele Unite. Pentru că toată lumea era extrem de tăcută, de blîndâ, de controlată. Fermierii îşi împăturiseră frumoasele *serapes ţi* le aşezaseră cu grijă pe scaune. ca şi cum secţiunea lor de canapea ar fi fost un loc izolat. Ofiţerii îşi împăturiseră mantalele şi îngrămădiseră sub scaune şi pe scaune o sumedenie de pachete mici, cutii de pălării .şi feluriţi' bocceluţe. Oamenii de afaceri aveau cele mai curioase bagaje : sacoşe mari de pînză, pe care erau scrise motto- uri lungi şi înduioşătoare, brodate cu lînă.

Şi toată această mulţime era pătrunsă de un simţ aî controlului de sine, al blîndeţii şi al autoeclipsării : o ciudată, blajină sensibilite. amestecată cu teamă. A călători într-un Pullman era în sine un lucru bătător la ochi,- aşa îneît trebuia să fii atent.

' Afară, o seară cenuşie : sezonul ploilor se apropia într-adevăr. O rafală de vint împroşcă geamurile cu pral şi cu cîţiva stropi de ploaie. Trenul ieşi din zona inform.! uscată, prăfoasă^*de la marginea oraşului, şerpui încn .cîteva minute şi se opri în mijlocul străzii principale dm suburbia Tacubaya. Prin umbrele cenuşii ale amurgului, frînă greoi în plină stradă, şi Kate privi la oamenii adunaţi în grupuri, cu pălăriile - aplecate peste feţe ca să-> ferească de vînt, cu păturile înfăşurate în jurul umerilor şi ridicate pînă sub ochi, ca să-i ferească de praf ; stăteau nemişcaţi, ca'' nişte fantome sumbre, lăsînd să se vadă doar seînteierea ochiler între borul mare al pălăriei şi marginea întunecatului serape *;* în timp ce călăuaek

măgari alergau frenetic, într-un nor de praf, agitîndu-şi

braţele ca nişte demoni, scoţînd ţipete scurte, ascuţite, Pentru a împiedica animalele să se vîre printre vagoanele "trenului. Cîini tăcuţi intrau şi ieşeau de SUD vagoane, femei cu feţele aacunse de rebozo-uri albastre se. apropiau de tren ca să vîndă *tortiUas* învelite într-o cîrpă menita a le ţine calde, sau pulque într-un urcior de lut, sau bucăţi de pui înecate într-un sos roşu, gros, uleios ; sau portocale,

banaifl, *pitahayas,* orice. Şi după ce cîţiva oameni cumpărară cîte ceva, femeile îşi adăpostiră mărfar ile sub braţ, pe sub *rebozo,* din cauza prafului, îşi acoperiră feţele şi rămaseră nemişcate, să _ se uite la tren.

Era ora şase. Pămîntul arăta uscat şi vechi. în faţa unei' case, cineva aţîţa un foc de cărbuni. Oameni treceau grăbiţi, luptînd cu vîntul care le balansa pălăriile mari. -Călăreţi pe cai mici, iuţi şi frumoşi, , cu puşca atîmîndu-le pe spate, se apropiau în trap de tren, zăboveau un timp uitîndu-se~ apoi dispăreau din nou în trap, către niciunde.

Şi trenul continua să stea în stradă. Kate şi Villiers coborM. Privirăşiragurile de scînţei care săreau din focul aţîţat de o fetiţă, pentru a coace *tortUlas.*

Trenul mai avea un vagon de clasa a doua şi unul de clasa întîi. Clasa a doua era ticsită' de ţărani indieni, îngrămădiţi ca puii în coteţ, purtîndu-şi boccelele şi coşurile şi damigenele şi alte obiecte fără număr. O femeie ţinea un păun sub braţ. îl lăsă jos şi încercă în zadar să-l ascundă sub fustele ei voluminoase. Păunul refuza să se lase ascuns. îl ridică iar, şi-l aşează pe genunchi şi privi

1 în jur peste' talmeş-balmeşul de borcane, damigene, coşuri, dovleci, pepeni, puşti, boccele şi fiinţe omeneşti.

în faţa trenului era o maşină blindată cu o gardă de soldaţi piperniciţi, în uniforme murdare de pînză. Cîţiva soldaţi se căţăraseră, cu puştile lor, pe acoperişul trenului : observatorii.

Şi întregul tren, colcăind de viaţă, era ciudat de liniştit, de ^năbuşit. Pooate că permanentul simţ al primejdii îi

face pe oameni atît de tăcuţi; toţi îşi vorbeau in şoaptă, fără nici o gălăgie sau stridenţă. Şi cu o ciudată, şoptită politeţe. Un fel de lume a demonilor.

In .cele din urmă, trenul se urni. Dar dacă ar fi rămas pe vecie In locul acela, nimeni n-ar fi fost prea surprins. Căci cine ştie ce-i aştepta mai departe ?

Rebeli, banditi, poduri aruncate în aer.— orice era posibil.

Oricum, încet, greoi, trenul porni la drum prin marea vale vlăguită. Munţii care o încercuiau cu atîta neîndu- plecare nu erau vizibili decît cînd te apropiai mult de ei. Prin crăpăturile şi spărturile cîtorva bordeie de chirpici se zăreau strălfulgerările roşii ale focurilor. Chirpiciul era cenuşiu-negricios, încropit din cenuşă de lavă, deprimant. In depărtare se aşterneau cimpurile uscate, ici-cblo cu petece verzi, irigate. Se ivi şi o *hacienda* năruită, cu coloane care nu susţineau nimic. Se lăsa întunericul, dar umbrele erau suflate de vîntul prăfos ; valea părea împresurată de o tristeţe uscată, stătută, pbosită.

Deodată se porni o rafală de ploaie răpăitoare. Trenul trecea pe lîngă o' *hacienda* de -*pulque*. Şirurile de agave uriaşe îşi depănau în întuneric mustăţile ţepoase, negre ca smoala.

Brusc, toate luminile din vagon se aprinseră şi conductorul se grăbi să tragă în jos storurile pentru ca nu cumva strălucirea ferestrelor să atragă gloanţe din întunericul de afară.

S-a servit o cină sărăcăcioasă la'un preţ exorbitant, şi după ce farfuriile şi tkeimurile au fost strînse, conductorul apăru iar şi se apucă să facă paturile, trăgînd în jos, cu zgomot, canapelele de sus. Pasagerii ii aruncară priviri de protest pentru că nu era decît ora opt. Dar mexicanul cu mutră de mops care avea această însărcinare şi ajutorul său ciupit de vărsat se strecurau cu obrăznicie printre canapele, vîrau o cheie în broasca de sus şi apoi trăgeau în jos, cu o bufnitură, paturile pliate. Iar pasagerii me^ xicani se duceau în fumoar sau la toaletă, umili ca nişte cîini bătuţi.

- La opt şi jumătate, nu se mai auzi o vorbă şi toată lumea -se retrase discret la culcare. Nimic din agitaţia smulgerii butonilor de la guler sau din familiaritate^ „casnică" a vagoanelor Pullman din Statele Unite. Ca nişte animale supuse, se căţărară cu toţii în paturile dindărătul perdelelor de serj verde.

Lui Kate nu-i plăceau vagoanele Pullman,

discreta .lor indiscreţie, apropierea promiscuă a celorlalţi oameni, închirciţi ca tot atîtea larve dincolo de perdelele de serj verde. Şi, mai mult ca orice, detesta oribila intimitate a zgomotelor ce preced mersul la culcare. îi repugnau şi zbaterile dezbrăcatului în cuptorul cuşetei, "izbind, fără să vrei, în stomacul îngrijitorului care închidea pe dinafară butonii perdelelor verzi.

• Şi totuşi, din momentul m care se culcă,.stinse lumina şi ridică storul ferestrei, trebui să admită că era mai bine decjt în *vagon-lits* europene ; şi poate că era chiar lucrul cel mai bun care se putea face pentru oamenii nevoiţi să călătorească noaptea într-un tren.

După ploaie, sus pe platoul înalt se stîrnise un vînt rece. Se ridicase luna şi cerul era limpede. Stînci, cactuşi înalţi, cărnoşi, şi mile întregi de agave. Trenul opri din nou într-o gară mică, întunecoasă, cocoţată chiar pe muchia pantei muntoase ; siluete înfăşurate în *serapes* întunecate ţineau în miini felinare roşiatice, sinistre, care nu iluminau feţe, ci numai goluri negre. De ce-o fi stînd atîta trenul aici ? Sâ se fi întîmplat ccva ?

în cele din urmă porniră din nou. In clarul de lună văzu precipitîndu-se dedesubt un povirniş' de stînci şi cactuşi, iar jos, în vale, luminile sclipitoare ale unui oraş. Kaite zăcea în cuşeta ei privind la coada trenului care şerpuia încet pe panta sălbatică, dinţoasă. Pe urmă se lăsă furată de somn.

Se deşteptă într-o gară ce arăta ca un infern tăcut, cu chipuri negre care se apropiau de ferestre, ochi ce scîn- teiau în obscuritate ; femei în *rebozos* alergînd de-a lungul trenului şi balansînd într-o mină platouri cu came, *ta- males*[1], *tortillas ;* bărbaţi cu feţe negre întinzînd fructe şi dulciuri, cu toţii strigîndu-si marfa într-o babilonie d< glasuri înăbuşite, murmurate. Kate văzu ochi stranii licăritori apropiindu-se de ferestrele vagonului Pullman şi mîini care se întindeau spre geam, oferindu-şi mărfurile Speriată, trase în jos fereastra. Plasa de sîrmă nu o apăra îndeajuns.

• Peronul gării era cufundat în întuneric. Dar spre capătul trenului putea vedea ferestrele iluminate ale vagonului de clasa întîi. Un om care vindea dulciuri striga d[1] zor : *Cajetas ! Cajetas !*[2]

Se simţea în siguranţă in interiorul vagonului, unde nu făcea decît să asciflte pe cîte cineva tuşind îndărătul perdelelor verzi şi să perceapă neliniştea acută a tuturor mexicanilor culcaţi în cuşetele lor întunecate. întregul Pullman negru vibra de o neliniste reţinută, teama ca s-ar putea să aibă loc vreun atac asupra vagoanelor.

Adormi din nou şi se trezi cînd trenul opri într-o gară puternic iluminată: Queretaro, probabil. Copacii aveau un aer teatral în lumina electrică. *Opales !* se auzi o voce bărbătească anunţîndu-şi marfa pe un ton moale. Dacă Owen ar fi fost acolo, ar fi coborît în pijama ca să cumpere pietre de opal. Nu ar fi putut rezista ispitei.

Dbrmi intermitent în zgilţîirea vagonului, vag con- , ştientă de gările unde oprea trenul şi de noaptea adîncă ee învăluia cuprinsul. Deodată, tresări puternic din somn. Trenul staţiona într-o tăcere de moarte, iju se auzea un sunet. Urmă însă o hurducătură înspăimântătoare, cînd
vagoanele fură trecute pe altă linie. Probabil că ajunseseră la Irapuato, unde drumul se ramifică, ei luînd-o spre vest.

Trebuiau să sosească la Ixtlahuacan puţin după ora şase dimineaţa. Conductorul o trezi în zori, înainte de răsăritul soarelui. Un ţinut uscăcios, cu tufişuri de *mcsquite* ghimpoase în lumina leşioasă a zorilor ; apoi cîmpuri de grîu verde alternînd cu grîu copt. Şi oameni care se grăbeau să secere griul palid, copt, legînd apoi paiele scurte în snopi mici. Un cer senin şi o umbră albăstrie pe pămînt. Pante pîrjolite, acoperite de miriştea ţepoasă a' porumbului. O *haciendа* părăginită şi un om călare, înfăşurat într-o pătură, mînînd o adunătură liniştită de vaci, oi, tauri, Japi, miei, ce se năluceau în lumină zorilor ieşind de sub o

I Cutiuţe (sp.).
‘ Unde ? (sp.).

arcadă dărăpănată. Un canal lung pe lingă linia ferată, un canal-lung căptuşit cu frunze de un verde strălucitor din care se iveau căpşoarele violete de *lirio,* zambila de apă. Soarele se înălţa pe cer, roşu,. Şi într-o clipă izbucni aurul bogat, orbitor, al unei dimineţi mexicane.

Kate se îmbrăcase şi şedea faţă-n faţă cu Villiers cînd ajunseră lă Ixtlahuacan. Conductorul îi dădu jos baga-˙ jele. Trenul'opri într-o gară pustie. Coborîră. începea.o nouă zi.

în lumina puternică a dimineţii, sub un cer de turcoază, cuprinse din priviri gara părăsită, şinele, cîteva camioane staţionate şi o vastă lipsă de viaţă. Un băieţandru îi luă valizele din mîini şi alergă peste liniî spre curtea gării, pavată cu pietre năpădite de bălării: Intr-o lparte zăcea un tramvai vechi tras de doi catîri, ca o relicvă. Cîţiva bărbaţi înfăşuraţi pînă la ochi în pături purpurii traversau şinelg, cu paşi tăcuţi.

— *Adonde* ? [1] întrebă băiatul.

Dar Kate se duse întîi să-şi controleze bagajele. -Nu lipsea nimic.

— La Hotel Orilla. răspunse ea.

Băiatul îi spuse că trebuiau să se urce în tramvai, aşa încît se urcară in tramvai. Conductorul dădu bici catîrilor, şi o porniră în dimineaţa calmă, grea. pe pavajul pietruit, denivelat, ciuruit de gropi, printre zidurile joase, crăpate, de pe care se desprindea tencuiala, şi printre căsuţe de , chirpici, in ciudata dezolare fără noimă a unui orăşel . mexican amărît; se îndreptau spre *piaza.* Strariîa pustietate, totul golit de viaţă ! •

Din cînd în cînd, oameni călare tropăiau pe lîngă' ei, din .cînd în cînd, bărbaţi masivi, în *serapes* purpurii şi pălării mari, treceau tăcuţi, văzându-şi de drumul lor. Un băiat călare pe uri măgar înalt distribuia laptele din bidoanele. , roşii, globulare, care atîrnau de o parte şi de alta a şeii. Strada era pietroasă, accidentată, goală, steârpă. Pietrele păreau moarte, oraşul părea construit din pietre moarte. Viaţa umană începea sâ pîlpîie greoi, în silă, în ciuda incitări tei forţe solare.

In cele din urmă ajunseră în *piaza,* cu copaci înstelaţi de mănunchiuri de floq» roşii sau albăstrii, în jurul fîn-t'mii cu apă lăptoasă. Apa albicioasă- clipocea în bazine şi femei nepieptănate, cu ochii cîrpiţi de somn, ieşeau de sub arcadele năruite ale *portales* şi traversau pavajul spart, pentru a-şi umple urcioarele.

Tramvaiul se opri şi cei trei pasageri coborîră. Băiatul dădu jos valizele şi îi anunţă că acum trebuiau să meargă

•la rîu, ca aă ia o barcă. • - • -A

. îl urmară >upuşi, pe trt>tuarele desfundate, unde în orice moment îţi puteai scrînti glezna sau fractura un picior. Pretutindeni aceeaşi indiferenţă plictisită, aceeaşi paragină, aceeaşi senzaţie de murdărie şi de neputinţă, de sordidul nepăsării paroxistice, sub splendoarea cerului

• de dimineaţă şv în puritatea aerului mexican. Şi acelaşi (simţ al vieţii, care se retrage, al vieţii în reflux, lăsînd în | urmă-i o ruină secată.

:' iu

9 — cu ţene

Ajunseră, la marginea oraşului, lîngă un pod prăfuit, 1 cocoşat, un zid spart şi un rîu brun-palid, unduind în 1 valuri pline. La piciorul podului, ciorchini de oameni. Fiecare se întrecea să-şi ofere barca. Kate se interesă de o barcă cu motor, barca hotelului. I se răspunse că nu exista aşa ceva. Nu-i veni a crede. Atunci un individ cu faţa Oacheşă, părul negru căzut pe frunte şi o oarecare inten- ; sitate în priviri, le spuse :

— Da, da, hotelul a avut o barcă, dar s-a stricat. Trebuie să luaţi o barcă cu vîsle. într-o oră şi jumătate sînteţi la hotel.

— Aşa de mult ? se minună Kate.

— O oră şi jumătate.

— Şi sînt leşinată de foame ! Cît vrei pînă la hotel ?

— *Doi pesos.*

Omul ridică două degete în sus.

Kate acceptă şi omul alergă la barcă. Kate observă că era schilod, avea labele picioarelor întoarse înăuntru. Dar cît era de iute şi de vînjos !

Kate şi Villiers urcară de pe cheiul spart în barcă. Sălcii de un verde pal, crescute pe malurile de pămînt ale rîului, . franjurau apa brun-palidă. Rîul nu era foarte lat, dar curgea între maluri înalte. Trecură pe sub pod şi pe lîngă o ambarcaţiune cu şiruri de bănci. Barcagiul îi lămuri că vasul mergea în susul rîului, la Jocotlan : şi îşi flutură mina pentru a le indica direcţia. Ei pluteau în josul apei, printre bolţile sălciilor plîngătoare de; pe maluri*

Barcagiul schilod trăgea vîrtos la vîsle, cu forţă şi energie. Cînd Kate îi vorbea în spaniola ei stîlcită, şi omul nu o prea înţelegea, îşi încrunta sprîncenele cu îngrijorare. Şi cînd ea rîdea, îi răspundea printr-un zîmbet blînd, sensibil, melancolic, spontan. Evident, era un om onest, serios şi generos. Exista în bărbaţu ăştia o anumită frumuseţe contemplativă şi o imensă forţă fizică. De ce oare ţara îi inspira sentimente atît de amare ?

Dimineaţa era încă proaspătă pe rjul gălbinicios, între malurile de pămînt, tăcute. în aer plutea un abur albăstrui şi păsări de apă negre alergau iute, nepăsătoare, încoace şi încolo, de la marginile rîului pe

pămîntul uscat, răscopt al malurilor, de pe care vegetaţia începuse să dispară. Din rîul îngust trecuseră într-o albie lată. Albăstrimea şi ceaţa umedă a nopţii care se dizolvase păreau să dăinuie încă printre arbuştii de piper, răzleţiţi dincolo de malul îndepărtat.

Barcagiul vîslea scurt şi puternic în apa subţiratică, mo^le ; se oprea - din cînd în cînd doar ca să-şi şteargă broboanele de sudoare de pe faţă cu o cîrpă pe care o ţinea alături de el, pe bancă. Sudoarea îi curgea ca apa pe pielea de un bronz-arămiu, iar părul negru de pe capul lui înalt, de indian, fumega de umezeală.

— Nu e nici o grabă, îi spuse Kate,-zîmbind.

— Ce spune Senorita ?

— Nu e rtici o grabă, repetă ea.

Barcagiul se opri, zîmbind, trase adînc aer în plămîni, şi o lămuri că acum vîslea împotriva curentului apei. Rîul ăsta mai larg venea din lac, bogat şi greu. Iată ! cînd se oprea un moment, barca începea să se răsucească şi să pornească în derivă. îşi reluă în grabă vîslele.

Barca înainta încet, în liniştea zorilor, pe undele molatece, pline, gălbui, care purtau mici tufe--plutitoare de zambile de apă. Cite o salcie răzleaţă se mai ivea pe mal, sau cite ,un arbust de piper, cu frunzişul de un verde delicat. Dincolo de copaci şi de maluri se înălţau dealuri mari, cu coame turtite, incredibil de uscate, aproape coapte, ca biscuiţii. Cerul albastru se rezema golaş pe crestele despuiate de verdeaţă, lipsite de viaţă, cu excepţia suliţelor, de cactus de un verde metalic, care străluceau întunecat şi misterios în ocrul aridităţii. Era din nou Mexicul, sterp, scorojit de uscăciune, îmbăiat într-o lumină nudă, crudă, ireală.

Pe o fîşie de pămînt neted de lîngă apă, un peon cocoţat] pe crupa unui măgar mîna alene cinci vaci maiestuoase, ca să se adape la rîu. Animalele mari, bălţate negru eu alb, păşeau ea-n vis pe lîngă arbuştii de piper de pe mal, asemenea unor somptuoase obiecte de lumină şi de umbră ; vacile blazate înaintau agale în incredibila tăcere şi strălucire a dimineţii.

Pămîntul, aerul, apa erau amuţite de lumina nouă, rămăşiţele albastre ale nopţii 1topindu-se ca o răsuflare.

Nici un sunet, nici un suflu de viaţă. Marea lumină era mai puternică decît însăşi viaţa. Doar sus în tăriile văz-duhului, nişte condori se roteau cu aripi mvdare, aşa cum era totul în Mexic.

—. Nu te grăbi, îi spuse Kate din nou barcagiului care îşi tampona faţa, sudoarea prelingîndu-i-se din părul ne-gru. Putem merge mai încet.

Omul zîmbi dezaprobator. . .

— N-ar vrea Senorita să treacă în spatele bărcii? întrebă el.

La*începu< Kate nu inţ< lese ce-i cerea. Omul v-îslise spre o cotitură dinspre malul drept, pentru a ocoli cu-rentul. Lîngă malul stîng, Kate observase cîţiva inşi care se scăldau • bărbaţi a căror piele udă lucea în frumosul, colorit arămiu al băştinaşilor goi ; printre ei,, putea desluşi un bărbat solid cu pielea de acel gălbui smîntînos propriu mexicanilor de la oraş. Privi, dincolo de curentul rîului, la lucirile trupurilor goale pe jumătate scufundate în apă.

Se ridică pentru a se duce la pupa bărcii, unde şedea Villiers. în clipa aceea zări capul negru şi umerii rumeni ai unui om care înota spre barcă. Kate îi făcu un semn cu mina şi. în clipa în care dădu Să se aşeze, omul se ridică In picioare în apă şi se apropie de barcă ; valurile se jucau nebuna: cu pe care şi-o legase în jurul şoldurilor. Avea pielea netedă, udă, de o culoare frumoasă, şi mus-culatura armonioasă a indienilor. Venea spre barcă dîn-du-şi la o parte părul de pe frunte. '

Barcagiul rămase neclintit, uitînda-se la el, dar fără prea multă surpriză. Un zîmbet subtil, poate că zeflemitor,
ii mijise pe sub nări. Ca şi cum s-ar fi aşteptat la aşa ceva..

— încotro mergeţi ? întrebă omul din apă, in timp ce valurile cafenii îi plesneau pulpele puternice.

Barcagiul aşteptă' ca să-i răspundă clienţii lui, dai văzind că aceştia păstrau' tăcerea, spuse pe o voce scăzută, parcă îri silă :

— Orilla.

Omul din apă prinse cu. mina prora bărcii, oprind-o, iar barcagiul porni să lovească uşor valurile cu vîslele, pentru a ţine barca în echilibru. Intrusul îşi zvîrli pe spate

părul lung, cu un gest de sfidare.

— Ştiţi cui aparţine lacul ? întrebă cu impertinenţă.

— Ce-ai spus ?nl întrebă Kate, privindu-1 cu răceală.

— Am' întrebat dacă ştiţi cui aparţine lacul, repetă tînărul.

— Cui ? întrebă. Kate, tulburată.

— Vechilor zei din Mexic. Dacă vă duceţi să .vedeţi lacul, trebuie să-i plătiţi un, tribut lui Quetzalcoati Bizar de calmăjierusinare ! Dar tipic mexicană.

— Şi cum anume ? întrebă Kate.

— îmi puteţi da mie ceva.

— Şi de ce să-ţi dau dumitale ceva, cînd e vorba de un tribut plătit lui^Juetzalcoatl ? bîigui £a.

— Eu sînt omul lui Quetzalcoati, eu ! răspunse tînărul cu aceeaşi calmă neobrăzare.

— Şi dacă nu-ţi dau nimic ?

Omul înalţă dia umeri şi îşi Întinse inimile în lături ; cînd -făcu gestul, alunecă uşor pe fundul apei.

— Dacă doriţi să vă faceţi un duşman din lac... răspunse el cu răceală, recăpătîndu-şi echilibrul în apă.

Şi, atunci, pentru prima oară, o privi pe Kate ic oehi. In aceeaşi clipă nerusinarea diabolică păru să se stingi In el, tensiunea specific americană se destinse, îl părăsi * Făcu un semn de concediere cu mina liberă şi împinse uşof barca înainte.

— Nu face nimic, spuse el cu o uşoară smucire insolentă a capului şi cu un zîmbet slab, insolent. Vom aştepta pînă răsare Luceafărul de Dimineaţă.

Barcagiul îşi puse încet, dar viguros vîslele în mişcare. Omul din ăpă rămase neclintit, cu soarele bătîndu-i în pieptul musculos, şi ochii aţintiţi pe barca ce se îndepărta, dar fără s-o vadă parcă. Privirea lui căpătase din nou acea ciudată detaşare, suspendată între realităţi, de care Kate îşi dădu acum subit seama că ţinea locul centrului din ochii băştinaşilor. Barcagiul, vîslind de zor, se uita peste umăr la bărbatul din apă ; şi faţa lui căpătase expresia abstractă, transfigurată, a omului suspendat între cele două aripi de energie încordată a lumii. O expresie de o frumuseţe extraordinară, care-ţi tăia răsuflarea, centrul mut, vulnerabil, al întregii vibraţii a vieţii, asemenea nucleului strălucitor, calm suspendat într-o celulă.

— Ce-a vrut să spună prin „Vom aştepta pînă răsare Luceafărul de Dimineaţă ?“ ihtrebă Kate.

Barcagiul zimbi vag.

[1]— E un nume, răspunse el.

Şi s-ar fi zis că nu ştia mai mult. Dar, în mod evident, simbolica acestor cuvinte avusese asupră-i un efect liniştitor, încurajator.

— De ce a venit să ne vorbească ? întrfebă Kate.

— E unul dintre oamenii zeului Quetzalcoatl, Senorita.

— Şi dumneata ? Eşti şi dumneata unul dintre ei ?

— Cine ştie ? răspunse barcagiul lăsîndu-şi capul pe un umăr. Pe urmă adaugă^: Cred că da. Sîntem mulţi.

Se uită la ea cu acea scînteietoare, intensă semiabsfrac- tizare, o strălucire neclintită emanată de ochii lui negri, şi care. îi evocă brusc lui Kate luceafărul de dimineaţă, sau luceafărul de seară, perfect suspendat intre noapte şi soare.

— Dumneata porţi luceafărul de dimineaţă în ochi, îl spuse ea barcagiului.

Omul o răsplăti cu un^zîmbet de o extraordinar^ frumuseţe.

— Senorita înţelege, răspunse el.

Apoi faţa i se prefăcu din nou într-o mască brună, sumbră, ca piatra semitransparentă, şi omul porni să vîslească din toate puterile. Rîul se lărgea în faţă lor, mahirile descreşteau în înălţime pînă la nivelul apei, ajungînd să semene cu bancuri de nisip plantate cu sălcii şi trestii. Peste vîrf urile'sălciilor se ivea o pînză de vaporaş albă, pătrată,* înfiptă parcă în pămînt.

— Lacul e atît de aproape ? întrebă Kate.

Omul îşi şterse în. grabă faţa muiată.

— Da, Senorita ! Bărcile cu pînze aşteaptă vîntul ca să le împingă spre rîu. Acum o să trecem prin canal.

Indică, printr-o mişcare a capului spre spate, o trecătoare îngustă, sinuoasă, printre trestii. Kate se gîndi pe dată la micul rîu Anapo : acelaşi mister dens. Barcagiul, cu bronzul feţei nemişcate .brăzdat de încreţituri ce trădau în parte tristeţe, în parte exaltare, trăgea din răsputeri. Păsările de apă înotau prin păpuriş, ori se înălţau în văzduhul albastru. Sălciile plîngătoare

picurau verde fraged peste uscăciunea stearpă a pămîntului. Rîul devenise îngust şi unduios. Villiers îl ghida pe barcagiu, cu mişcări nonşalante cînd ale mîinii drepte, cînd ale mîinii stingi, pentru a-1 împiedica să se împotmolească într-unul din malurile şerpuite ale canalului.

în sfîrşit se simţea şi Villiers bine, acum cînd avea de făcut ceva practic şi mecanic, şi cînd se putea afirma, încolţise din' nou în el' nota americană de dominaţie mecanică.

Nu înţelesesejiimic din tot ce se petrecuse pînă atunci, şi cînd **o** întrebă pe Kate, aceasta se prefăcu a nu auzi. Ea percepuse un mister delicat, tandru, în rîu, în bărbatul . gol în apă, în barcagiu, şi nu suporta să-l vadă supus

grosolanei superficialit&ţi **americane li era lehamite** de automatismul american şi de grosolăziia şi uşurătatea **americană. Ii** dădeau **o senzaţie de greaţă.** .• — Era bine clădit* individul ăla care a opHt bana, De fapt ce-a vrut ? stărui Villiers.

— Nimic ! răspunse Kate.

Alunec.au **pe lingăi ţărn^urile de** culoarea lutului» **cu** bolovani dislocaţi, printr-o **mare de** vălurele, spre lumjLa **vastă,** albă, **a** lacului. **O briză** uşoară; adia dinspre răsărit, iscată din tăria dimineţii, şi suprafaţa friabilă **a** apei neadînci, gălbui, fremăta toată. Apa nisipoasă .de la mal **se** propaga 'pînă **la** barcă. **In** largul lacului, înaintau, Jegi- nîndu-se .încet, bărci cu pînze alhe*.pătrate, şi dincolo de deşertul apei pale, livide, se profilau în spaţiu dealuri albastre, distincte, la o depărtare de multe mile, dealuri albăstrite de distanţă, dar cu contururi net decupate.

' — Acum e mult mai uşor, spuse barcagiul zîmbindu-i lui Kate. Am ieşit din curent.

Vîslea ritmic prin undele fragile ale apei tulburi, şi din mişcările lui se degaja un simţământ de pace. Kate avea senzaţia că, pentru prima oară, înfruntase misterul băştinaşilor, acea stranie şi misterioasă blândeţe suspendată între o Şcylla şi o Charybda a violenţei; trupul mic, armonios, perfect cumpănit al păsării care, în'zborul ea, fîtfîje aripi de tunet şi aripi de foc şi de noapte. Dar la mijloc» între fulgerarea zilei şi tenebrele nopţii, între ţîşnirea fulgerelor şi descărcarea tunetelor, planează trupul liniştit, catifelat, al păsării, de-a pururi în deplin echilibru şf in plin avint. Misterul Luceafărului de Seară seînteind în tăcere, în depărtările spaţiului, - între scufundarea soarelui şi vastul, golul aflux al nopţii. Măreţia veghii Luceafărului de Dimineaţă, veghea dintre noapte şi zi, strălucitoarea punte dintre cele două contrarii.. •

Asemenea fragilă şi pură înţelegere se înfiripase acum între ea ţi barcagiu, între ea şi omul din. apă care îi voi-

Inse. Şi nu avea de gînd să o lase murdărită de glumele americane ale lui Villiers.

Se auzi un clipocit de valuri sparte. Barcagiul îi făcu semn să se uite în direcţia unde *o canoa, o* barcă indigenă, zăcea într-o rînă. Vîntul o împinsese în ţărm şi acum trebuia sl aştepte tot ca vîntul să o desţelenească. O altă barcă venea în jos, mînată de briză, cîrmind cu precauţie printre ape^ nisipoase de la mal, către gura canalului ce ducea spre rîu. Era încărcată cu *petates,* rogojini împletite din frunze, stivuite în maldăre mai înalte decît marginile negre ale bărcii. Bărbaţi în picioarele goale, cu pantalonii albi suflecaţi şi cu pieptul brun care se ivea din cămăşile desfăcute, împingeau barca, proptind pari în nisipurile care se învolburau ; pălăriile uriaşe li se legănau la smuciturile uşoare, ca de pasăre, ale capetelor.

Dincolo de bărci, în larg, izbucneau din apă stînci pe muchiile cărora stăteau cocoţate păsări cu siluete de ' pelicani. Traversaseră un mic golf şi se apropiau de hotel. Acesta se. înălţa pe un banc uscat deasupra apei palid- cafenii — o clădire lungă, joasă, în mijlocul verdelui fraged al unor bananieri şi al arbuştilor de piper. Pretutindeni în jur ţărmul se aşternea galben şi crud de uscat, de o uscăciune ce atingea cruzimea, presărat cu movile pe care se profilau statuile cactuşilor, împlîntaţi în nimic.

Exista şi un debarcader dărăpănat, şi un -hangar de bărci ceva mai departe, iar o persoană in pantaloni de flanel alb stătea în picioare pe ruinele zidăriei. Pe suprafaţa tulbure a apei, raţe şi păsări de baltă negre săltau'ca nişte dopur de plută. Fundul lacului era pietros. Barcagiul vîsli dînc barca puţin îndărăt şi o răsuci brusc. îşi suflecă mîneca, se aplecă peste proră şi-îşi afundă braţul : în apă. Cu o mişcare rapidă înşfăcă ceva, apoi îşi reluă,
; cu oarecare greutate, poziţia. In căuşul palmelor palide l ţinea o ulcică de lut, acoperită cu o crustă de sedimente. •

— Ce-i asta ? întrebă Kate.

'— *Ollita* zeilor, răspunse el. A vechilor zei morţi. ..uaţi-o, Senorita.

— Trebuie să-mi dai voie să ţi-o plătesc.

— Nu, Senorita. E a dumneavoastră, spuse omul cu

icea sinceritate sensibilă, bărbătească, spontană, de care iau uneori dovadă indienii.
Era un mic vas de pămînt, • rotund, cu protuberanţe.
— Priviţi aici, spuse omul, luîndu-i ulcica din ifeînă.
O întoarse pe dos şi-i arătă doi ochi gravaţi, precum şi urechile unui animal.
— O pisică ! exclamă ea. E o pisică !.
— Sau un coyot.
— Un coyot !
— Ia să văd ! ceru Villiers. Extraordinar de interesant ! Crezi că-i vechi ?
— E vechi ? întrebă Kate.
— Din vremurile vechilor zei, răspunse barcagiuL Apoi adăugă cu un zîmbet subit : zeii morţi nu mănîncă mult orez, tot ce vor sînt vasele de pămînt, atîta timp cît ei zac sub formă de oase sub apă.
Şi o privi pe Kate în ochi. ;
— Cît timp zac sub formă de oase ? repetă ea.
Şi îşi dădu seama de înţelesul cuvintelor lui : scheletele zeilor nu pot muri.
Se găseau la nivelul debarcaderului sau, mai bine zis, al mormanului de zidărie prăbuşită care fusese cîndva un chei de debarcare. Indianul coborî şi ţinu barca nemişcată pînă cînd Kate şi Villiers puseră piciorul pe pămînt. Pe urmă-le cără şi bagajele.
Omul în pantaloni albi apăru însoţit de un *mozo.* Era directorul hotelului. Kate îi plăti barcagiului.
— *Adios, Senorita,* strigă el cu un zîmbet. Quetzalcoatl să vă aibă în pază.
— Da ! îi strigă ea. La revedere.

Urcară aleea printre bananierii rufoşi, ale căror frunzt zdrenţuite, frecate de briză, scoteau un foşnet uscat. Fructele verzi se curbau în mănunchiuri moi, din care atîrnau florile ţepene, stacojii.

Directorul german veni să discute cu ei : un om de vreo patruzeci de ani, cu ochi albaştri deveniţi opaci şi pietroşi îndărătul ochelarilor, deşi. aveau un centru cu pupile bine definite. Fără îndoială, un german care trăia de mult în Mexic, în locuri singuratice. Expresia uşor rigidă, expresia de vagă frică sufletească — nu frică fizică —, expresia de înfringere. caracteristică

europeanului care a fost vreme îndelungată supus spiritului de rieînfrint al locului ! Dar înfrîngerea era localizată în suflet, nu în voinţă.

O conduse pe Kate la camera ei, aflată în aripa încă neterminată, şi-i comandă micul dejun. Hotelul se alcătuia diritr-o clădire joasă, veche, ca de fermă, GU O terasă ; aci se găseau sufrageria, holul, bucătăria şi birourile ; şi o aripă nouă, cu două etaje, cu cîte o sală do baie elegantă între două dormitoare, şi instalaţii foarte modeme; total distonante.

Dar' această aripă nouă era neterminată — rămăsese neterminată de mai bine de doisprezece ani, lucrările fiind abandonate odată cu fuga lui Porfirio Diaz. Acum avea să rămînă, probabil, pe veci neterminată.

Acesta' este Mexicul. Oricîte pretenţii s-ar ridica şi orice îmbunătăţiri arhitectonice s-ar face în afara capitalei, toate sînt fie distruse, fie lăsate neterminate, cu drugi ruginiţi sau traverse de oţel la vedere.

Kate se spălă pe mîini şi coborî la micul dejun. In faţa terasei lungi a vechii case ca de fermă, arbuştii, de piper răspindeau lumină verde şi mici păsări cardinal cu trupuri roşii şi capete strălucitoare, impertinente, ca nişte boboci de mac, săgetau printre fructele de piper roze, strîn- gîndu-şi aripile cafenii peste temeritatea roşului scăpărător. Un cîi'd de gîşte traversă, automat, prin soarele orbitor, îndreptîndu-se către eternul tremur al apei livide, pămlntii, de dincolo de stînci.

Locul avea o atmosferă stranie : pietros, dur, spart, împrejmuit de movile rotunde, golaşe, şl de limbile tufelor de cactuşi; un drum antic trecea pe lîngă casă, înfun-. dat in praful antic. O Vină de mister şi de cruzime, împietrirea spaimei, şi o sanctitate crudă, întîrziată.

Kate hoinări, înfometată, şi se bucură cînd mexicanul în cămaşă şi cu pantaloni peticiţi, o altă rămăşiţă întîrziată de pe vremea lui Porfirio Diaz; îi aduse ouăle şi cafeaua.

Părea mut, aşa cum totul din jur părea mut, pînă şi pietrele-şi apa. Doar macii aceia înaripaţi, păsările cardinal, aduceau un suflu de viaţă —- dar erau ireale.

Cu cîtă rapiditate alternează stările de spirit ! Cît timp fusese in -barcă. întrezărise superba neclintire a

Luceafărului de Dimineaţă, subtila calmă mediere între energiile cosmosului. O văzuse in ochii negri ai băştinaşilor, in răsăritul de soare al omului din apă cu trupul său bogat, liniştit, cald-indian.

Şi acum, din nou, tăcerea eca cea a pustietăţii, a încremenirii, a cruzimii : atmosfera nefirească, searbădă, de nosuportat a multor dimineţi mexicane. Se simţea din nou stingherită,"suferind de aceea indispoziţie care îţi torturează fibrele lăuntrice în această ţară a cactuşilor-^

Urcă în camera ei, oprindu-se la fereastra de pe coridor p^nlru a arunca o privire movilelor sălbatice ce se înşirau in spatele hotelului, în grămezi secătuite; cu ghemele cactuşilor de un verde întunecat înălţîndu-şi mecanic şi sinistru degetele sumbre in luminozitatea ameţitoare. Veveriţe cenuşii-pămîntii, ca nişte şobolani, ţopăiau neîncetat in jur. Sinistru, totul era sinistru. întunecat şi sinistru în lumina incandescentă a soarelui.

Inlră în camera ei, pentru că voia să fie singură. Sub fereastră, un curcan uriaş alb. «de un alb murdar, se împăuna pe lingă găinile calfenii Din cînd în cînd, îşi încordai moţul roz ţi dădea drumul la nişte chiuituri de. outcan, stridente ca nişte lătraturi de clina; sau îşi) rafiei» toate penele, ca. un păun alb murdar, şi pufnea, şuierîiMti cînd şi cînd şi ciugulindu-şi balastul penajului.

Mai încolo, eternul tremur al apei pămîntii, ireale şi; în depărtare, ţeapăna rezistenţă a dealurilor care-şi pierduseră albastrul virgin. Distincte, uşor înceţoşate în depărtările de aer uscat, dar cu contururi precise, ameninţătoare.

Kate făcu o baie în apa pămîntie care nici nu semăna a apă. Apoi se aşează pe zidăria prăbuşită, la umbra hangarului de bărci. Răţuşte albe săltau în apa joasă de dedesubt, sau se scufundau, iscînd nori de praf subacvatic. O canoa lopălă în direcţia ei; în picioare^ un bărbat zvelt, .cu gambe arămii, musculoase. Răspunse cu promptitudinea distantă a indienilor la semnul din cap făcut de Kate, acostă, apoi îşi cără *canoa* în hangar jjăşind desculţ şi mut pe pietrele de rîu de un verde strălucitor ; dispăru, lăsînd în: aer o umbră rece cum e cremenea.

Nici un sunet nu spărgea tăcerea dimineţii în afară de slabul clipocit al apei şi răzleţele ţipete stridente ale curcanului. Tăcere, o. tăcere primară, aborigenă, o tăcere goală, ca de viaţă înfrînată. Vacuumul unei dimineţi rae- xîteane. Reverberind uneori ţipetele curcanului.

Şi imensa, limfatica întindere de apă, ca o mare, fremătînd, fremâtînd, fremătînd pînă 'în ^tepărtări, pînă la munţii de nimic substanţializat. < .

In apropiere; un jet de bananieri zdrenţuiţi, movile sterpe cu eacţuşi imobili, iar în stînga, o *haciendă* cu-'bordeiele pătrate, de. lut, ale pedmlor. Cite un *ranchero* în pantaloni lipiţi pe pulpe şi o pălărie uriaşă trecea călare prin praf pe uri cal pipernicit sau, uneori, peorti încălecaţi pe crupa măgarilor, în pînzele lor albe fîlfîitoare, &e iveau ca nişte stafii.

Mereu cîte ceva fantomatic. Şi dimineaţa se' mistui dintr-odată, goală, vidă. Toate zgomotele strunite, orice urmă de via,ţă înfrînaţă, totul stăvilit. Ţinutul uscat pînă la invizibilitate, apa pămîntie, tulbure, de parcă nici n-ar fi fost apă. Laptele limfatic al peştilor, o numise cineva.

Capitolul VI

DEPLASAREA IN PARTEA DE JOS A LACULUI

în zilele lui Porfirio Diaz, ţărmul lacului începuse să devină Riviera Mexicului. Orilla urmînd să fie Nisa sau, cel puţin, un Menton al ţării. Dar revoluţiile erupseseră din nou şi în 1911 Don Porfirio şi-a luat tălpăşiţa, fugind la Paris cu treizeci de milioane de pesos în buzunar — cel puţin aşa se spune. Un peso echivalează cu o jumătate de dolar, şi aproape cu o jumătate de coroană.

In timpul revoluţiilor ce au urmat, Orilla, care începuse să fie considerată de americani un paradis pentru anotimpul iernii, recăzu în primitivism şi zidărie

prăbuşită, în 1921, mai avură loc crteva încercări slabe de refacere.

Hotelul aparţinea unei familii de germani-mexicani,- care erau şi proprietarii *haciendei* din vecinătate. Cumpăraseră proprietatea de la Compania Hotelurilor Americane, care luase iniţiativa construirii şi dezvoltării ţărmului lacului, şi dăduse apoi faliment în timpul diferitelor revoluţii.

Proprietarii germano-mexicani nu erau bine văzuţi de băştinaşi. Dar in acei ani, nici un înger din ceruri n-ar fi fost bine văzut dacă s-ar fi ştiut că deţine proprietăţi. Oricum, în 1921 hotelul a fost redeschis, într-o formă foarte modestă, avînd un director american.

Spre sfîfşitul anului, Jose, fiul proprietarului germano- âmerican, veni să stea la hotel, împreună cu soţia şi copiii, şi se instalară în aripa nouă. Jose era cam scrîntit, aşa cum sînt mai toţi străinii din a doua generaţie în Mexic. Urmînd să încheie nişte afaceri, se duse într-o zi la bancă la Guadalajara şi se întoarse cu o mie de pesos de aur, într-o valiză, ţinînd întreaga tranzacţie în mare secret — sau, cel puţin, aşa îşi închipuia el:

Cînd toată lumea ge retrase la culcare, pe-o noapte de iarnă cu lună plină,, doi oameni intrară în curte şi îl strigară pe Jose..Acesta, fără să bănuiască nimic, îşi lăsă soţia şi cei doi copii şi coborî. După un moment, se «uzi vocea lui strigîndu-1 pe directorul american. Directorul,'» crezînd că-i vorba de vreo negociere, coborî la rîndul lui. Dar cînd ieşi pe uşă, doi oameni îi imobilizară braţele, spunîndu-i : „Să nu sufli o vorbă !“

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Bell, care construise Orilla şi care locuia de douăzeci de ani pe ţărmul lacului.

După o clipă, însă, văzu că alţi doi oameni îl imobilizaseră pe Jose.

— Vino cu noi ! i se spuse.

Erau cu t.otul cinci mexicani — indieni sau pe jumătate indieni — şi doi captivi. Se duseră cu toţii — captivii în cămăşi şi papuci — în micul birou din capătul

clădirii vechi a hotelului, care fusese pe vremuri o casă de fermă.

— Ce vreţi ? îi întrebă Bell.

— Dă-ne banii ! îi răspunseră bandiţii.

— A, în ordine, spuse americanul.

Avea doar cîţiva pesos în seif. Il deschise, le arătă conţinutul, şi bandiţii luară banii.

— Şi acum, dă-ne restul! îi cerură ei.

— Nu mai e nimic, răspunse directorul, de perfectă bună-credinţă, pentru că Jose nu-i spusese nimic despre mia de *pesos*.

Cei cinci bandiţi începură să scotocească prin încăpere. Găsiră un maldăr de pături roşii — pe care şi le însuşiră — şi cîteva sticle de vin roşu, pe care le băură.

— Şi acum, f ă-te înooa cu banii !

— Nu pot să vS dau ceea fce nu există, stărui diretfonil.

— Bine ! răspunseră fii şi îşi scoaseră odioasele *machetes,* cuţitele grele-mexicane.

■ Jose, intimidat, aduse din ascunzătoare valiza cu ceâ o mie de *pesos.* Banii fură înfăşuraţi într-un colţ de pătură.

— Şt acum, veniţi cu noi, spusft-ă bandiţii.

— Unde ? întrebă directorul care, în sfîrşit, începuse si **Be sjferie.**

— Numai pînă la deal, unde o să vă părăsim, ca să nu puteţi telefona la Ixtlahuacan înainte" de a fi avut noi timpul să ne adăpostim în siguranţă.

Afară, sub luna plină, era foarte rece. Americanul dîi»-âîia în cămaşa şi cu o pereche de papuci de ca6ă în picioare. •

— Daţi-mi voie să-mi iau o haină, ceru el.

— Ia-ţi o pătură, răspunse indianul mai înalt.

Se înveli într-o pătură şi, cu braţele încleştate de cei doi oameni, II urmă pe Jose, captiv la rîndul lui, afară pe poartă, apoi prin praful' drumului, după caFe urcară povîmişul abrupt al uneia dintre movilele rotunde pe care se înghesuie mase sinistre de cactuşi, cu excrescenţe ca nişte degete monstruoase ce arată spre lună. Delușorul era pietros şi povîrnit, urcuşul mergea încet. Josâ, un iînăr gras de vreo douăzeci şi-opt de ani, protestă în felul

vlăguit al mexicanilor înstăriţi.

In cele din urmă, ajunseră pe creastă. Trei oameni îl tîrîră pe Jose deoparte, lăsîndu-1 pe Bell' lingă un tufiş de cactuşi. Luna strălucea cocoţată pe un cer mexican perfect. La poale, lacul licărea slab, desfăşurîndu-şi lungimea înspre apus. Atmosfera era atît de clară, îneît muntele din faţă, aflat la o depărtare de treizeci de mile, -se desluşea tăios şi încremenit in clarul de lună. Şi nici un sunet, nici o mişcare, nicăieri în vale se adăpostea hacienda,'cu peonii adormiţi în bordeiele lor. Dar la *ce* ajutor te puteai aştepta din partea lor ?

Jose şi cei trei oameni dispărură după un eactus ramificat care se ridica drept ca o legături de pari în jurul unui trunchi central, şi arunca o umbră puternică, de oţel. Americanul le putea auzi glasurile, discutind In şoaptă şi în -grabă, dar nu putea distinge cuvintele. Cei doi păzitori ai lui se îndepărtară puţin, ca să audă ce se vorbea după cactus.

Şi americanul, cunoscînd perfect pămînt ul pe care'i se rezemau tălpile şi cerul care-i atîrna deasupra capului, simţi în aer vibraţia neagră a morţii, fiorul negru al poftă de moarte. Le simţi inconfundabil, pulsînd In aer, aşa cum le poţi simţi în Mexic. Şi strania feRJcitate aborigenă, stirnită acum în cei cinici bărbaţi, se comunică sîngelui său.

Desfăcîndu-şi pătura, ascultă cu intensitate în clarul de lună. Şi auzi *buf ! buf ! buf-ul* unei *machete* lovind cu aviditate într-un trup omenesc şi apoi bizara voce a lui Jose implorîrid : *„Perdov,errie !“* — „IartS-mă strigătul de moarte al omului ucis.

Americanul nu mai stătu la gînd uri. Zvîrlindu-şi pătura, se jstrecură la, adăpostul cactuşilor şi, îndoindu-şi spinarea, *JO* zbughi pe povirniş la văle, ca un iepure. împuşcături de pistol răsunară în urmă-i dar, In general, mexicanii nu sînt ţintaşi buni. Papucii de casă îi zburară din picioare ; omul zvelt şi uşor goni, desculţ, peste pietre şi printre cactuşi, pînă jos. la hotel.

'Acolo îi găsi pe toţi trezi şi strigînd alarmaţi.

7— îl omoară* pe Jose, zbieră Bell, repezindu-se la telefon şi aşteptindu-se ca în orice clipă să-i vadă pe banditi ivindu-sedupă el,

Telefonul se găsea în sufrageria (Un clădirea veche.

Nici un răspuns — nici un răspuns — nici un răspuns ! In mica ei cameră dc dormit, bucătăreasa — trădătoarea •secretului — răcnea cit o ţinea gura Puţin mai încolo, în aripa nouă, soţia mexicană a lui Jose urla. Apăru, şi un servitor.

—«încearcă să prinzi la telefpn poliţia din Ixtlahuacan, îi spuse americanul, după care alergă în aripa nouă ca să-.şi ia puşca şi să baricadeze uşile. Fiica lui, o fată orfană de mamă, plîngea alături de soţia, lui Jose.

La telefoanele repetate nu răspundea nimeni. Spre dimineaţă, bucătăreasa, afirmînd că bandiţii nu aveau să atace o femeie, se duse la *hacienda* ca să mobilizeze peonii. Şi cînd răsări soarele rece, trimiseră un om să aducă poliţia.

Găsiră cadavrul lui Jose ciopîrţit de paisprezece tăieturi. Americanul fu transportat la Ixtlafiuac^in şi internat în spital, unde două femei băştinaşe îi extraseră ^ţepii de cactus din tălpi.

Bandiţii fugiseră în ţinuturile mlăştinoase.. Cîteva luni mai tîrziu, au fost recunoscuţi în Michoacan datorită păturilor furate. Fiind urmăriţi, unul din ei îi trăda pe toţi ceilalţi. «

După această tragedie, hotelul fu din nou închis, şi nu s-a mai redeschis decît cu trei luni înainte de sosirea lui Kate. ' ■

Villiers mai veni şi cu altă poveste. Cu un âit în urmă, peonii omorîseră pe administratorul uneia dintre proprietăţile de dincolo de lac. îl dezbrăcaseră complet şi-l lăsaseră gol puşcă, cu burta în sus, organele genitale tăiate şi vîrîteîn gură, nasul retezat, despicat în două, şi jumătăţile prinse de obraji cu ace de cactus.

— Nu mai îmi povesti toate grozăviile astea, strigă Kate.

Simţea că osînda e scrisă chiar pe firmament, oşînda şi oroarea.

Ii trimise lui Don Ramon, la Sayula, o scrisoare prin care îl anunţa că are de gînd să se întoarcă în Europa. Ce-i drept, ea personal nu văzuse nici o grozăvie în afară de lupta cu tauri. Şi, în schimb, trăise cîteva momente de înălţare *pa,* de pildă, călătoria cu barca spre hotel.'

Pentru ea, băştinaşii aveau un anumit mister şi o anumită frumuseţe. Dar nu putea suporta senzaţia de sufocare şi acum, în ultimele zil^ameninţarea ororilor.

Adevărat, peonii erau săraci lipiţi pămîntului. Lucrau pentru douăzeci de centi americani pe zi-, iar valoarea unui *peso* era de cincizeci de centi. Şi apoi, în trecut îşi primiseră salariul de-a lungul întregului an, pe cînd acum nu erau plătiţi decît în perioada secerişului şi a strîngerii recoltei. Nu munceşti, nu primeşti plată. Or pe parcursul sezonului uscat nu aveau ce munci.

— Şi totuşi, le spuse directorul german al hotelului — un om care condusese o plantaţie de arbori de cauciuc în Tabasco, o plantaţie de trestie de zahăr în statul Vera Cruz şi o *hacienda* cu culturi de grîu, porumb şi portocali în Jalisco — şi totuşi cu peonii nu-i o chestiune de bani. Şi nu de la peoni porneşte răul. Porneşte din -Mexico .City, de la liota de nemulţumiţi de acolo care nu vor decît să pună beţe în roate şi folosesc fel de fel capcane religioase ca să-i prindă pe cei săraci. Asta stă la origine. Şi pe urmă agitatorii împînzesc ţinutul şi-i contaminează pe peoni. Nu-i decît o boală molipsitoare, ca sifilisul.

— Şi *haciendados* de ce stau cu mîinile în sîn ?

— Un *haciendado* mexican ! Ochii neamţului scăpărară. *Gentlemanul* mexican e un om atît de curajos, încît în timp ce un soldat îi violează nevasta pe pat. el se ascunde sub pat şi îşi ţine răsuflarea ca să nu fie descope^ rit. Asta-i vitejia lui.

Kate îşi feri privirea în lături.

— Toţi *haciendados* vor ca Statele Unite să intervină. Ii urăsc pe americani, dar vor ca Statele Unite să intervină ca să le salveze proprietăţile şi banii. Aşa încît se declară de acord ca Statele Unite să anexeze Mexicul, mult iubita *patria,* şi să abandoneze minunatul lor steag verde-alb-roşu cu vulturul care ţine şarpele în gheare, de
dragul salvării aparenţelor şi *onoarei.* Sînt îmbibaţi pînă-n gît de *onoare* de felul ăsta.

„Mereu aceeaşi violenţă a amărăciunii", îşi spuse Kata în sinea ei. Şi se săturase de ea. Er ^sătulă de politică şi de cuvinte. O sufocau.

. — Aţi auzit de oamenii lui Quetzalcoati ? îl întrebă ea;

— .Quetzalcoati ! exclamă directorul, plescăind ultimul 1 în felul specific băştinaşilor. Asta-i altă înscenare a bolşevicilor ! S-au gîndit că ţăranii au nevoie de un Dumnezeu, aşa îneît s-au apucat să-l pescuiască din lac. Nu-i decît o nouă capcană ca să-i îndemne la altă revoluţie.

Directorul se îndepărtă, nemaisimţindu-se în stare să suporte discuţia.

„Doamne, gîndi Kate, e într-adevâr greu de suportat.*

Şi totuşi voia să i se vorbească mai mult despre Quetzalcoatl.

Mai tîrziu, cînd il revăzu pe directorul german, îi arătă' ulcica dăruită de barcagiu, spunîndu-i :

— Şiiaţk că se găsesc asemenea obiecte în lac ?

— Sînt foarte comune, răspunse el. Ia vremurile de idolatrie, obişnuiau să le arunce în apă. După cîte ştiu eu, s-ar putea să continue şi acum. Apoi le scot, ca să le vîndă turiştilor.-

- — Se numesc *ollitas* ale lui Quetzalcoati.

[1]— O nouă invenţie.

— De ce credeţi ?

— Încearcă să pună ceva nou la cale, asta-i tot. Au înfiinţat asociaţia aia „Oamenii lui Quetzalcoati", aici pe coasta lacului, şi mărşăluiesc cintînd. E o nouă şmecherie pentru a introduce' socialismul naţional. Nimic altceva.

— Şi ce fac aceşti „Oameni ai lui Quetzalcoati" ?

— Nu-i văd făcînd nimic decît să pălăvrăgească şi să se. înflăcăreze de propria lor importanţă.

T — ■—Dar care-i ideea ? - ------ - 7

— N-aş. putea să spun. Nici nu cred să existe vreo [v] idee. Dar chiar de-ar exista nu te-ar lăsa s-o cunoşti. Pentru că sîntem un *gringo*[l] — sau o *gringita* — în cel mai bun caz. Or secretul e pentru mexicanii puri. Pentru ***tos seiiores*** muncitorii, ^i los c***abaHeros*** peonii. In zhia de azi,. - fiecare- peon. e un ***caballero,*** un cavaler, şi fiecare muncitor e un ***senor.*** Cred că au de gînd şă-şi

---

I Denumire da£4 nord-americarulor ţi anglo-s&la&ilor irx Arae-
■ rica Latină.

procure un zeu al lor, ca să aibă cu ce să se fudulească.

— Unde a început chestia asta cu Quetzalcoatl ?

— Jos în Sayula. Se spune că Don Ramon Carraseo e în spatele întregii poveşti. Probabil că vrea să fie viitorul preşedinte, *sau poate că ţinteşte mai sus, poate că ar vrea să ajungă primul faraon mexican.

Ah, cît de obosită se simţea Kate-de toată vorbăria asta ; deznădejdea, urîţenia, cinismul, goliciunea cuvintelor ! Avea impresia că ar fi m stare să strige în guta mare, implorîndu-i pe zeii necunoscuţi să redea vieţii ei magia, să o salveze de putregaiul şi sterilitatea lumii.

Se gîndise dm nou să se reîntoarcă in Europa. Dar la ce bun ? Ştia prea bine. Pretutindeni politicianism şi nebunie şi misticism ieftin şi spiritualism sordid. Magia se evaporase. Tînăra generaţie, atît de inteligentă şi. de *interesantă,* dar-atît de lipsită de mister, de orice profunzime ! Şi cu cît era mai tînără generaţia, cu atît mai plată şi mai zăbăucă, şi din ce In-ce mai lipsită de magie.

N.u, nu putea, să se întoarcă în Europa. Şi nu ! Refuza sâi-şi însuşească aprecierile directorului hotelului in legătură cu Quetzalcoatl. Cum putea judeca un director de hotel ? Chiar dacă nu era un adevărat director de hotel, ci un supraveghetor de fermă ? Ea li cunoscuse pe Ranrân Carraseo şi pe Dbn Cipriano. Şi erau oameni adevăraţi. Doreau ceva care să transcendeze cotidianul. Va continua să creadă în ei. Orice, orice, în afară de această sterilitate a nimicului în care se împotmolea viaţa ei.

* Şi-o să-l expedieze pe Villiers. Era un om drăguţ, îi plătea. Dar şi el se îndrepta împotriva mişcării soarelui, bălăcindu-se in plăcerile dezintegrării şi ale anti-vieţii. Da, trebuia să-l expedieze. Trebuia, trebuia să se elibereze de aceste relaţii-mecanice.

Fiecare dintre ele, ca Villiers de pildă, era o roată dinţată în contact cu care toate acţiunile deveneau inversate. Tot ce spunea, tot ce făcea el răsturna fluxul vieţii ei,
o făcea şi pe ea -să meargă .împotriva drumului soarelui.

Şi nu voia să meargă împotriva soarelui: La urma urmei, în-pofida grozăviilor latente din Mexic, cînd îi îndepărtezi pe oamenii ăştia cu feţe întunecate de contactele nocive, te fac să simţi că viaţa e vastă, chiar dacă-i teri-

bilă, şi că moartea e un mister insondabil.

E posibil că uneori izbucneşte violenţa din ei. Dar ceva trebuie să izbucnească din cînd în cînd, dacă oamenii nu sînt simple maşini.

„Nu ! Nu ! Nu ! striga Kate propriului ei suflet. Vreau să fiu lăsată să cred încă în contactele umane ! Să nu mi se taie totul!“

Luă însă hotărîrea să-şi taie singură orice contact cu acea mecanică mişcare împotriva soarelui, Villiers • trebuia să se întoarcă în Statele Unite. Ea va rămîne singură în propriul ei mediu. Fără să fie.atinsă ds roţile dinţate ale celor ce merg invers. Să fie lăsată singură şi intangibilă. Să se ascundă, să fie ascunsă, inaccesibilă.

Şi totuşi, să lase să se strecoare în sîngele ei cate pulsa în direcţia soarelui căldura unor oameni necunoscuţi, care mergeau şi ei în aceeaşi direcţie. Să ferece porţi de oţel împotriva lumii mecanice. Dar să lase lumea soarelui să pătrundă spre ea, şi să o integreze în mişcare, mişcarea în direcţia curentului vieţii, cu soarele şi cu stelele asemenea unui copac ce-şi întinde ramurile înfrunzite.

Voia să locuiască într-o veche casă spaniolă, cu un patio cu flori şi cu o fîntînă. Să-şi întoarcă faţa spre interior, către puţinele flori învăluite de umbră. Să întoarcă spatele la lumea roţilor dinţate. Să nu mai privească niciodată oribila maşină a lumii. Să privească doar la mica ei fîntînă liniştită, la portocalii ei, să simtă că deasupra capului ei nu e decît cerul.

Şi astfel, potolindu-şi neliniştile, îi scrise din nou lui Don Ramon că vine la Sayula să-şi caute o casă. II expedie pe Villiers. Şi a doua zi porni la drum, însoţită de un servitor, în vechea barcă cu motor a hotelului, către satul Sayula.

Aveau de parcurs treizeci şi cinci de mile, pe lacul lunguieţ. Dar în secunda în care barca porni, Kate simţi cum o pătrunde calmul. Un bărbat înalt, cu faţa smeadă, stătea la pupa bărcii, folosind ritma -şi supraveghind motorul. Ea şedea pe nişte perne, la mijloc. Şi servitorul tînăr se cocoţase pe proră.

Porniră la drum înainte de răsăritul soarelui, cînd lacul

era îmbăiat într-o lumină neclintită. Tufe răzlețe de zambile de apă pluteau pe undele Subțiratice, cu cîte' o frunză verde ridicată, ca o micuță pînză de barcă, și clătinînd cîte o delicată floare mov-albăstrie.

„Redă-mi misterul și fă ca lumea să reînvie pentru mine ! striga Kate către propriul ei suflet. Și izbăvește-mă de automatismul oamenilor !“

-Soarele se înălță și o lumină alburie începu să joace pe vîrfurile munților. Barca o luă pe lîngă țărmul nordic, înconjurînd promontoriul pe care, cu douăzeci de ani în urmă, răsăriseră vile elegante, dar care acum era din nou cotropit de sălbăticie. Totul arăta calm și încremenit

• în lumina dimineții timpurii. Uneori, pe cîte un petec pleșuv de pe'dealurile uscate se iveau puncte albe ; păsări ? Nu, țărani în pînzele lor albe, peoni care lucrau cu sapa. Se detașau atît de minusculi și de distincți, evocîndu-ți păsări albe cățărate pe deal.

Dinook) de cotitură erau izvoarele calde, biserica, satul inaccesibil al indienilor pari care nu vorbeau spaniola. La poalele dinei uscate, povîrnite a dealukii, se rătăciseră dțiva copaci

Motorul pufăia de zor și barca feaiota, cu omul de la pupă pîndind, SncoHcit ca un șarpe; apa-lapte-de-pește sclipea și răsfrîngea o **lumină** densă, astfel în cit muiații din depărtare apăreau aburiți. Kate, In umbra tendei, alunecă într-un soi de toropeală. >

Treceau pe Ungă insula care adăpostea ruinele forță- - rețeț ți ale temniței Era toată numai rocă *și ariditate, cu ziduri mari, dărăpănate, și cu scoica unei biserici ivin-<du-9e printre^ stâncile chinuite și ierburile cenușii; se-cătuite. Indienii o apăraseră vreme îndelungată împotriva spaiualilar. Mai tîrzru, spaniolii folosiseră insula ca fortăreață împotriva indienilor, și mai tîi^iu ca lăcaș de pedeapsă. Acum totul arăta o ruină respingătoare, plină de scorpioni și lipsită de orice altă viață. Doar în golfu- lețul dinspre uscat trăiau vreo doi pescari și o turmă de capre ; puncte vfi, răsărind id-colo printre știrici. Și un nefericit de individ plantat pe insulă de conducere ca să înregistreze schimbările meteorologice.

Nu, Kate nu dorea să acosteze: Era un loc prea

sinistru. Îşi scoase merindele «fin coş, se osp&tă cu un prînz frugal • şi aţipi.

Se simţea înfricoşată de ţara asta. Dar numai sufletul ei şi nu trupul era cel ce cunoştea frica. îşi dăduse pentru prima oară seama, în mod final şi fatal. sab ce fel de amăgire se zbătea. Eagîndise pînă atunci că fiecare individ posedă un eu complet, un suf let complet, o individualitate completă. Şi acum avusese revelaţia dară, atît de dară ■de parcă ea se prefăcuse într-o pouă făptură, că lucrurile nu stăteau astfel. Bărbaţii şi femeile aveau euri incomplete, alcătuite din bucăţi adunate laolaltă, oarecum la întâmplare, şd nu prea bine asamblate. Curai nu fuşese creat In întregime. Bărbaţii de azi erau semicreaţi şi femeile la fel Creaturi care existau şi funcţionau cu o certă regularitate, dar care se prăbuşeau într-un disperat vălmăşag de inconsecvenţe.

Pe jumătate creaţi, asemenea gîzelor care aleargă atît de repede, se află în treabă şi se pomenesc dintr-o dată cu aripi, dar care, de fapt, nu sînt decît nişte larve înaripate. O lume de creaturi semicreate, pe două picioare, nutrindu-se cu hrană şi degradînd unicul mister care le fusese lăsat -. sexul. Ţesînd^ o sumedenie de cuvinte, îngropîndu-se înăuntrul coconilor de cuvinte şi de idei pe care şi le-au ţesut în juru-le şi pierind, cei mai mulţii inerţi şi sufocaţi în interiorul coconilor.

Creaturi semicreate, de cele mai multe ori semiconştiente şi semiresponsabile, aeţionîiid în roiuri cumplite, ca lăcustele.

îngrozitor gînd ! Şi, asemenea,gîzelor, afirmînd voinţa colectivă de a evita răspunderea făuririi unei făpturi sau a unei identităţi mai complete. Ciudata rezistenţă şi ură înverşunată în faţa îndemnurilor de a-şi purifica eul. Fanatismul morbid al neîntregitului.

în marea lumină fremătîndă a lacului, avînd în spate ameninţătorii munţi cu coaste albastre ai Mexicului, Kate părea înghiţită în cuşca anatomiei moarte a unui schelet. Era înfricoşată, mistic înfricoşată, de bărbatul care se ghe- muia la proră,; cu gambele lui netede şi spinarea suplă, ca de şarpe, pîndindu-o cu ochi negri. O semicreatură, dotată cu voinţa dezintegrării şi a morţii.

Şi bărbatul înalt din spatele ei, de la cîrmă, care avea ochii aceia curioşi, fumurii fosforescenţi, pe sub gene negre, întîlniţi uneori la indieni. Era frumos şi liniştit şi închis în sine. Dar pe buze îi flutura semisurîsul diabolic, pînditor, expresia se- mibatjocoritoare a ilnei creaturi parţiale, 'conştientă de puterea sa de a distruge o creatură mai deplină.

Şi totuşi, îşi spuse Kate, amîndoi aceşti bărbaţi radiau de virilitate. Şi nu aveau să o brutalizeze decît dacă ea le-ar fi comunicat asemenea gînd şi dacă, printr-un anumit gen de laşitate, i-ar fi incitat la asemenea faptă. Sufletele lor erau în formare, răul nu era sădit în ele, pendulau în ambele direcţii.

Şi în sufletul ei striga către misterul mai mare, către acea forţă care planează în interstiţiile aerului fierbinte, opulentă şi grea. Avea senzaţia că ar putea înălţa mîinile şi prinde potenţa aceea care pluteşte pretutindeni, în aşteptare. „Vino !“ îi spuse, inhalînd adînc aer în plămini, şi adresîndu-se tăcutei răsuflări vitale ce zace, nerevelată, în atmosferă, în aşteptare.

Şi în timp ce barca aluneca lin şi degetele ei răsfirau apa caldă a lacului, Kate simţi din nou plenitudinea pogorînd asupră-i, plinătatea, pacea şi puterea. Plinătatea umplindu-i sufletul asemeni preaplinului strugurilor pîrguiţi, Se gîndi în sinea ei : „Ah, cît am greşit nedăruindu-mă mai curînd celeilalte prezenţe, neinspirînd mai devreme răsuflarea vieţii ! Ce copilărie să mă tem de bărbaţii ăştia doi!“

Făcu ceea ce se temuse să facŞ mai înainte : le oferi sandvişurile şi portocalele rămase in coş. Şi fiecare dintre cei doi bărbaţi o privi : ochii fumurii se uitară în ochii ei şi ochii negri se uitară în ochii ei. Şi omul cu ochi fumurii, care era mai viclean decît celălalt, dar şi mai mîndru, îi spuse din ochi: *„Sintem vii! Eu iţi cunosc sexul şi tu îl* cunoşti *pe al meu. Cunoaştem misterul, dar sintem* bucuroşi să-l *ocolim. Nu-mi atinge onoarea mea firească, şi iţi jnulţumesc pentru această favoare.“*

Toate acestea erau în privirea lui, în privirea iute şi mîndră ; iar în liniştitul *Muchas grazias !*[1] Kate desluşi

[1] I Mulţumesc mult (sp.).

aprecierea masculului, un bărbat bucuros să-şi .păstreze onoarea şi să simtă comuniunea graţiei. Poate că impresia se datora cuvîntului spaniol *„grazias".* Dar în sufletul ei simţea comuniunea graţiei.

Şi acelaşi lucru se petrecea- şi cu bărbatul cu ochi negri. Era mai umil. Dar cînd îşi curăţă portocala şi zvîrli

coaja galbenă în apă, Kate desluşi liniştea, umilinţa şi patosul graţiei din el : ceva frumos şi cu adevărat bărbătesc, greu de găsit la un bărbat alb, civilizat. JNu pornea din spirit. Pornea din sîngele întunecat, puternic, neştirbit ; de acolo pornea înflorirea sufletului.

Şi îşi spuse în sinea ei: „La urma urmei, e bine că mă aflu aici. E atît de birie să fiu în barca asta, pe lacul ăsta, ’ cu aceşti doi oameni tăcuţi, semibarbari. Ei pot absorbi harul graţiei şi îl putem împărtăşi ; e o comuniune, ei şi eu. Mă bucur că sînt aici. E un lucru mult mai bun decît dragostea : dragostea pe care am cunoscut-o cu Joachim. Aceasta este plinătatea vinului. “

— Sayula ! exclamă omul de la proră, arătînd în faţă.

Văzu în depărtare un loc cu copaci verzi, ţărmul plat
şi o clădire mare care sărea în ochi.

— Ce clădire e aceea ? întrebă.

— Gara.

Kate se arătă impresionată, -aşa cum se cuvenea, pentru că era un edificiu în aparenţă nou şi impozant. Un vapor mic, solitar, pufăia la oarecare distanţă de un chei de lemn, şi bărci negre, încărcate cu marfă, vqjaeau, ca magnetizate, spre el, apoi se întorceau la ţărm. Vasul .emise un ţipăt de sirenă şi, încet dar cu.gravitate, porni I luînd apa în piept şi tăind lacul de-a curmezişul, îndrep- r tîndu-se spre punctul unde cele. două turnuri albe, gemene, din Tuliapân se năluceau miniaturale, îndepărtate, ţ peste marginea apei.

Trecură de chei şi, după ce ocoliră bancul de nisip I presărat cu sălcii, putu'vedea Sayula : turle de biserici I albe, gemene, cu caneluri şi formă de obelisc deasupra f arbuştilor de piper ; în spate uri dîmb singuratic, împes- [triţat de tufişuri uscate, distinct, cu contururi de desen % japonez ; în

depărtare, munţii Mexicului, cu creste ondu- ’ late, coaste albastre şi Versante plate.

Totul arăta calm, delicat, aproape japonez. Cînd se apropiară mai mult, Kate văzu plaja şi rufele întinse pe nisip la uscat; sălciile verzi, firoase, arbuştii de piper si vilele îngropate în frunziş şi flori, perdelele atîrnătoare de bougainvillea violete, pete roţii de hibiscus, opulenţa trandafirie a oleandrilor înalţi şi, ici-colo, cîte un palmier.

Barca se îndrepta spre un chei de piatră pe care era pictată o reclamă de cauciucuri de automobil. Văzu cîteva bănci, cîţiva copaci sîrmoşi izbucniţi din nisip, un chioşc care vindea băuturi, o mică promenadă şi bărci albe înţepenite pe o plajă nisipoasă. Cîteva femei aşezate sub umbrele mari, cîţiva scăldători in apă şi cortine de copaci de un verde, profund sau încărcaţi de ciorchini de flori roşii, adumbrind vilele.

„Ei bine,-îşi spuse Kate. Nu e un loc prea sălbatic şi nici supracivilizat. Nu e ruinat, ci mai curînd renovat. Păstrează contactul cu lumea, dar lumea are un impact foarte slab asupră-i.“

Se duse la hotel, aşa cum o sfătuise Don Ramon.

— Veniţi din Orilla ? Sînteţi doamna Leslie ? Don Ramon Carraseo ne-a trimis o scrisoare în legătură ca dumneavoastră.

I se găsise o casă! -Kate plăti barcagiii şi dădu mina cu ei. Ii părea ţău că n-o să-i mai vadă. Iar ei o priviră la plecare cu un licăr de regret. îşi spuse în sinea ei: „In oamenii ăştia e viaţă şi bogăţie. Se străduiesc să ajungă să respire Marea Respiraţie. Sînt ca nişte copii, neajutoraţi. Şi sînt şi demoni. Dar cred că, pe undeva* ceea ce doresc ei cu înflăcărare este răsuflarea' vieţii şi comuniunea cu cei bravL.“

Era surprinsă de ea însăşi că folosea dintr-o dată asemenea limbaj. Dar vlăguirea şi simţul ei de pustiire fuseseră atît de totale, încît acum, cealaltă răsuflare din aer $i puterea întunecat albăstrie a

pămîntului deveniseră subit mai reale decît aşa-zisa ei realitate. Realitatea concretă, discordantă, exasperantă se dizolvase şi-i luase locul o lume blîndă o potenţelor, fluxul întunecat, catifelat al pămîntului, plăpmda, ind suprema răsuflare de viaţă dinăuntrul aerului. Dincolo de aprigul soare pîndeau ochii întunecaţi ai unui soare nai adînc^, ^ între coastele albastre ale munţilor băfcea în taină o inimă puternică, inima pămîntului.

Casa era întocmai ce-şi dorise : o Clădire joasă, în' formă de L, acoperită cu ţiglă, avînd podele aspue, roşii. şi o terasă spaţioasă; celelalte două laturi ale patio-ului erau completate de o pădurice deasă de mango, aflată dincolo de zidul scund. Pătratul patio-uhii îngrădit de pereţii casei şi de păduricea de mangoera vesel, colorat de oleandri şi hibiscus, iar în mijlocul ierbii încărcate'de seminţe se deschidea un bazin cu apă. Ghivecele de flori aliniate de-a lungul terasei erau pline de muşcate şi de plante exotice. La capătul cel mâi îndepărtat .al paîio-ului, puii scurmau pe sub silenţioasa imobilitate a bananierilor . zdrenţuiţi. Iat-o : casa ei de piatră, răcoroasă, adumbrită, cu fiecare încăpere răspunzînd pe tţrasă ; terasa sau *piazza* ei spaţioasă, umbroasă, privind drept spre . soarele seîn- teietor, spre florile scăpărătoarer'Spre iarba bogată, spre apa încremenită, spre bananierii îngălbeniţi, spre splen-doarea întunecată a arborilor de mango cu umbră densă.

■Odată cu casa îi revenea şi o Jnana mexicană, cu două fiice cu-păr bogat şi un fiu. Această familie lo-cuia înjr-un bîrîog din spatele bovindoului sufrageriei. Acolo, pe jumătate ascunse de copac}, se găseau- o fîntînă şi o latrină, o bucătărioară şi o cămăruţă în care dormea întreaga famil^ pe rogojini aşternute pe jos. Acolo se zbenguiau pui pricăjiţi, iar bananierii murmurau sub atingerea degetelor vîntului.

Kate avea de ales între patru dormitoare. Se decise să-şi facă dormitorul ei din camera cu ferestre

joase zăbrelite, care dădeau spre iarba aspră şi strada pietruită, închise uşile şi ferestrele şi se' culcă spunindu-şi : „Acum sînt singură. Şi nu am de făcut decît un singur lucru : să nu mă mai las angrenată în roţile dinţate ale lumii, şi să nu las să-mi scape lucrul ăsta mare, tainic, pe care l-am dobîndit."

Era obosită, cuprinsă de o ciudată istoveală care o făcea să simtă că nu ar mai putea depune nici un efort. Se trezi la ora ceaiului, dar nu exista ceai în casă. Juana se repezi pînă la hotel să cumpere.

Juana era o femeie de vreo patruzeci de ani, scurtă, cu o faţă plină, măslinie, ochi negri lipsiţi de centru, un păr neîngrijit şi un mers şchiopătat. Vorbea repede, cu prune în gură, şi adăuga cîte un „n" la toate cuvintele. Tot ce ţinea de ea, pînă şi limbajul, avea o notă şleam- pătă.

— No, *Uina, no hay masn* [1] — pronunţa *masn* în loc de mas. Şi i se adresa lui Kate in felul vechi mexican, spunîndu-i NifLa, ceea ce înseamnă „copilă[11]. E o formulă onorabilă în discuţiile cu o stăpînă.

Juana avea să-i cam pună nervii la încercare. Era o văduvă cu antecedente dubioase, o fiinţă pătimaşă, lipsită de control, robustă, dar afişînd o certă indiferenţă şi delăsare. Proprietarul hotelului o asigură pe Kate că era cinstită, dar dacă ea prefera să-şi găsească o altă *criada,* foarte bine.

Era clar că între cele două femei avea să se poarte o mică bătălie. Juana era încăpăţînată şi recalcitrantă : viaţa JIU o tratase cu mănuşi. Şi avea în ea o insolenţă fundamentală.

Dar, pe de altă parte, se lăsa purtată de subite efuziuni fierbinţi şi vădea acea curioasă g^ierozitate şi acel altruism proprii băştinaşilor. Avea să fie cinstită, pur şi simplu din sfidare şi din indiferenţă, atîta timp cît nu era silită să adopte poziţii antagonice.

Şi totuşi, încerca prudent terenul, urmărind totul

I Nu, Nina, nu mai este (sp.). _

cu privirea vag zeflemitoare şi precaută a ochilor negri — aşa cum era de aşteptat. Şi Kate simţea că acel strigăt i

Nina, — „copilo", prin care i se adresa, conţinea o uşoară notă de batjocură răuvoitoare.

Dar nu putea decît,să meargă înainte şi să se încreadă în femeia cu faţa smolită şi ochii lipsiţi de centru.

A doua zi, Kate îşi adună destulă energie îneît să exileze din salon o garnitură de mobilă din lemn curbat şi răchită, precum şi cîteva tablouri şi etajere.

Dacă există vreun instinct de societate ţnai plicticos decît toate celelalte din lume, este cel mexican. în centrul salonului cu podele roşii din casa lui Kate existau două semilune ■: o banchetă de răchită cu braţe şi picioare din lemn curbat ne^ru, flancată de o parte şi de alta de cîte două scaune de răchită cu picioare curbe negre, faţă-n faţă cu o banchetă identică din răchită cu braţe şi picioare din lemn curbat maro, flancată de o parte şi de alta de eîte două scaune din răchită cu picioare curbe maro. Aţ fi zis că cele două banchete şi cele opt scaune erau ocupate de stafiile tuturor banalităţilor mexicane rostite de-a lungul vremurilor, stafii aşezate faţă-n faţă, cu ge-

*nunchii vizavi unii de ceilalţi şi tălpile odihnindu-se pe oribilul covor verde cii trandafiri roşii, care ocupa centrul obosit al salonului. însăşi priveliştea acestui aranjament era înspăimîntătoare.

Kate răsturnă simetria de faţă-n faţă, ajutată fiind de cele două fete, Maria şi Concha, şi de ironica Juana, care transportară garnitura maro şi etajerele de bambus •într-unul din dormitoarele libere. Juana privea cu cinism noile aranjamente şi ajuta dînd ordine. Dar cînd Kate îşi deschise cufărul şi pescui dinăuntru, vreo două carpete în culori luminoase, vreo două şaluri fine şi cîteva obiecte menite să dea o înfăţişare mai umană salonului, *criada* începu să

exclame :

— *Que bonita J Que bonita, Nina! Mire que bort ita![I]*

Capitolul VU

Sayula era o mică staţiune pe malul lacului ; nu pentru bog ăt aşii jr ina av i, căci asemenea specie nu caaieîdsta in. Mexic, ci pfentru negustorii din Guadalajara, şi pentru excursionişti de sfîrşit de săptămînă. Dar chiar şi asemenea turişti apăreau destul de rar.

Totuşi localitatea era dotată cu douâ hoteluri, râmase de pe vremea lui Don Porfirio, ca şi maj&citafcea vilelor. Vilele de pe ţărm erau închise, unele xlintre ele chiar abandonate. Locuitorii satului trăiau intr-o permanentă spaimă. Existau multe pricini de teroare, dar :^a maî cumplită dintre toate o constituiau bandiţii.

Bandiţii jsînt nişte oameni care, neavînd bani, neavînd le lucru, neavînd perspective, se apucă de furturi şi de crime, făcîndu-şi din acestea o profesiune -vremelnică — Jneori pe durata întregii vieţii. Se ascund prin satele lor sălbatice pînă cînd sînt trimise trupe care-i hăituiesc, ii atunci se adăpostesc prin munţii sălbatici -sau prin ţinuturile mocirloase.'

. Sayuîa, avea ramificaţia ei de cale ferată şi trenul ei, o dată pe zi. Calea ferată lucra în pierdere şi se lupta cu extincţia. • '

Şi Sayula mai poseda acea adevărată nebunie a America : automobilul. Aşa cum pe vremuri bărbaţii îşi doreau un cal şi o spadă, astăzi îşi doresc un automobil. Aşa cum -pe vremuri femeile tînjeau după un cămin' şi

o lojă permanenta la teatru, astăzi tînjesc după „o ma-

I Ce drăguţ! Ce drăguţ, Nyia ! Ia te uită ce drăguţ !

şină“. La fel şi membrii mai săraei ai clasei de mijloc Sxista în Sayula un iureş neîntrerupt_de maşini, motociclete şi autobuze — aşa-numitele camiones — pe unica şosea oropsita care o lega de Guadalajara. O unică spe-

ranţa, un unic crez, un unic destin î să călătoreşti în-' tr-un *camion* şi sâ posezi o maşină.

Gînd Kate sosi în localitate, circulau o serie de zvonuri alarmante legate de bandiţi, dar ea nu le acordă »fci
o atenţie. Seara, ieşi în *piaza,* ca să se găsească printre oameni. *Plaea* era un pătrat mărginit de copaci înalţi, avînd în centru un chioşc de fanfară ieşit din uz şi o promenadă de jur împrejur, de la care pomeau străzile pietruite pf unde treceau măgăruşii şi *camtânes.* In partea de nord exista o porţiune de piaţă adevărată, unde se ţineau zilele de tîrg.

Fanfara nu mai cinta în Sayula şi *elegancîa* nu se mai plimba pe promenada pavată de sub copaci. Dar pavaful era încă bun şl băncile mai mult sau mai puţin solide. Şi acum, scuarul era monopolizat şi băncile ocupate de peoni şi de indieni cu păturile lor şi straiele Ier albe. Ce-i drept, dăinuia încă legea potrivit căreia peonii trebuiau să poarte panlaloni in *piaza* şi nu izmenele largi, filfîitoare, în care munceau la cîmp. Dar peonii înşişi *doreau* să poarte pantaloni in locul şalvarilor folosiţi la truda lor umilă. ^

Plăza aparţinea acum pionilor. Se îngrămădeau pe bănci, sau se plimbau de jur împrejur în sandalele şi cu păturile lor. Pe drumul pietruit din puri fa de nord se înşiruiau gherete care vindeau mîncare ţ-i în jurul căniră se producea mare înghesuială după ora şase : era mai ieftin să mânînci în oraş la sfîrşitul unei zile de muncă. Femeile, acasă, n-aveau decît să se îndoape cu ***tortillns,*** indiferent de căldura de afară, cu supă sau cu tocătnra de carne amestecată. La gheretele care vindeau teqtrfîa. bărbaţi, femei şi băieţi şedeau pe bănci, cu coatele pe tejghea. într-un colţ se juca un joc de-a ghicitelea : un om. aflat în centru, întorcea nişte'cărţi de joc şi întrcni'-t ***piaza*** răsuna de strigătele : ***..Cinco de apadas*** *!* Ret; ***dp copas-!***[1] O femeie corpolentă, viguroasă,

I Cinci de pici ! Rigă dc cupă ! (sp).

imperturbabilă, cu o ţigară lipită de buză şi primejdie în ochii negri cu privirile plecate, şedea în noapte şi vindea *tequilXi.* Vînză- torul de dulciuri stătea lîngă tejghea şi oferea zaharicale la un *centavo* bucata. Şi jos, pe trotuar, mici felinare de tinichea luminau piramidele de fructe de mango sau greţoasele prune roşii tropicale, — doi sau trei *centavos* grămada —, în timp ce vînzătorii, cite o femeie cu fusta înfoiată sau cite un bărbat cu acea curioasă expresie de răbdătoare umilinţă, se cincheau pe vine, în aşteptarea vreunui muşteriu, reflectind ciudata indiferenţă fatalistă şi blajina răbdare, atît de derutante pentru un străin. Să ai de vînzare prune roşii în valoare totală de treizeci de centi ; să le stivuie.şli pe trotuar în piramide miniaturale de cîte cinci bucăţi, să aştepţi întreaga zi şi în plină seară ghemuit pe jos şi privind trecătorii de la picioare în sus, pînă la îndepărtata faţă a unui eventual cumpărător, iată ce constituia o ocupaţie şi un mod de existenţă. Continua şi noaptea, la lumina felinarelor de tinichea a căror flacără pîlpîia, ondulată de vînt.

De obicei se mai găseau vreo doi tinerei scunzi cu chitare de mărimi diferite, aşezaţi faţă-n faţă ca doi cocoşi gata de luptă, şi cîntînd o melopee interminabilă, un cîntec de lebădă intonat cu vocea scăzută a eternelor balade, nu prea muzical, trist, nesfîrşit, intens, audibil doar din imediata apropiere : şi psalmodiau întruna pînă le răguşeau gîtlejurile. Cîţiva bărbaţi înalţi, întunccaţi, înfăşuraţi în pături roşii, stăteau prin jur, ascultînd indiferenţi, şi rar', foarte rar, aducînd o contribuţie de cite un *centavo.*

■ Printre gheretele cu mîncare 3e pripăşea cîte un trio, de astă dată două chitare şi o vioară, iar doi dintre muzicanţi erau orbi : orbii cîntau şi din gură, cu glasuri ascuţite, rostind cuvintele într-un ritm precipitat, şi totuşi nu foarte desluşit. Însuşi cîntatul părea un act de taină, cîn- tăreţii âpropiindu-se mult unul de celălalt, faţă în faţă, de parc-ar fi vrut ca

melancolica baladă să fie reverberată în secret de piepturile lor, numai între ei doi, întorclnd spatele la lume.

Şi întregul sat se afla în *piaza,* care arăta ca o tabără străbătută de zgomotul reţinut, înăbuşit, al vocilor repezi. Rar, foarte rar, cîte uri glas se înălţa^ peste murmurul vocilor bărbăteşti, peste susurul muzical al femeilor, peste ciripitul copiilor. Rareori, vreo mişcare mai rapidă ; doar plimbarea înceată a bărbaţilor în sandale — numite *hua- raches* — tîrşiite pe trotuar cu un fîşîit ca' de gîndaci pe hîrtie. Uneori, ţîşnind dintre copaci, băieţandri desculţi săgetau printre umbre şi îndărăt, printre oamenii liniştiţi şi îndărăt. Erau nedomoliţii lustragii de ghete, care, într-o ţară de desculţi, roiesc ca nişte muşte agasante.

în capătul dinspre sud, peste drum de copaci şi înspre colţul hotelului, avea loc o necontenită străduinţă de ocupare; a locurilor dintr-o cafenea, cu mesele si syaunele îq stradă. Aici, în zilele din timpul săptămînii. cine cuteza să-şi afişeze prestigiul, se aşeza la o masă şi bea o bere sau un pahar de *tequila.* Majoritatea acestora erau străini. Şi peonii, şezînd imobili pe băncile din jur. îi priveau cu ochi de vasilisc. pe sub borurile mari ale pălăriilor.

Dar sîmbăta şi duminica se producea uri adevărat sp^. taeol. Maşinile şi *camioncs* se îngrămădeau împlclifin- du-se şi şuierind. Şi din ele aterizau, ca nişte păsări stranii^ fete zvelte, fermecătoare, cu rochii de organdi, feţe pudrate ş| părul tăiat scurt. Flnturau în *piaza,* plimb'ndu-se braţ la braţ. strălucitoare în organdi roşu şi şifon nlba^.ru şi muselină albă şi alte maleriale diafane roz. rrniv şi portocalii, cu părul retezat, cu braţe subţiri, tuciurii. înlănţuite, feţele întunecate ciudat de macabre sub fardul greu, tirizind spre alb, dai- albul clovnului sau al cadavrului.

Intr-o lume de peoni masivi, frumoşi, fluturau

aceste fluturătoare neînsoţite, cu o strălucire de rtuluro şi cu n stridenţă discordantă. Cantitatea de fi.fi, tinmi dichisiţi care trebuie să se asorteze cu fluturătoarele, era neii[I], destulătoare. Totuşi existau fi/i în pantaloni albi de flanel, pantofi altoi, sacauri âe culoare închisă, pălării de pai corecte şi bastoane. Fi/i[II] arătîrvd mult mai feminini decît neaslimpăratele fluturătoare ; şi mult mai nervoşi, şovăielnici. Cu totfte acestea, *ftfi* galanţi, fvtmînd cu gesturi graţioase şi elegante, vorbind o castiliană pe cît pasibil degantâ, şi arătînd de parcă pînă într-un an urmau să fie aduşi jertfă cine ştie cărui zeu mexican ; după ce vor fi îndeajuns de îngrăşaţi şi de parfumaţi. Viţeii de sacrificiu erau puşi la îndopat. •

Sîmbăta, fi/i şi fluturătoarele şi excursionişţii din 'maşinile de la oraş — foarte puţini la număr — încercau să fie veseli ca nişte fluturaşi în sinistrul Mexic. închiriau muzicanţi cu chitare şi viori, şi muzica de jaz începea să freamăte, puţin cam siropoasă, fără destul nerv.

Şi pe pavaj, sub copacii din alameda [1] — sub copacii din piaza, chiar pe lîngă mesele şi scaunele cafenelei, perechile de tineri începeau să se rotească, d la *mode*. Rochiile de organdi roşii şi roz şi galbene şi albastre se învirteau de zor cu toţi pantalonii de flanel alb aflaţi la indemlnă ; unii dintre pantalonii de flanel alb se terminau în pantofi eleganţi, albi cu lîşii negre sau cu vîr- furi cafenii. Şi unele dintre rochiile de organdi se terminau cu gambe în ciorapi verzi şi pantofi verzi, altele în gambe e Ia *nature* şi pantofi albi. Iar braţelfe subţiri, tuciurii se încolăceau în jurul umerilor bleumarin, sau bleumarin cu dungă albă, ai /i/i-lor. Şi feţele nemăsurat de blînae ale bărbaţilor surîdeau sfios, cu duioşie' paternă către feţele spoite, drăguţe, nepăsătoare, .ale fetelor ; surîsuri "dulci, paternale, senzuale, care-ţi sugerau voluptatea

I ~ *f*

II Alee mărginită de copaci (sp.).

victimei.

Dansau pe trotuarele din p^a, **pe** aceleaşi trotuare pe care peonii se plimbau agale, sau stăteau adunaţi în grupuri privind cu ochi negri, inscrutabili, la ciudatele un-
duiri de fluture ale dansatorilor. Cine poate şti ce gî^_ deau ? — dacă încercau admiraţie ori invidie sau poate că numai o tăcută, rece împotrivire cu feţe negre. Im, potrivire exista oricum.

Peonii tineri, în bluzele lor albe şi cu *serapes* violete împăturite şi azvîrlite nepăsător pe un umăr, se plimbau agale, cu pălăriile mari, grele, bine echilibrate, igno- rînd deliberat dansatorii. încet, cu un pas greu şi cu 0 calmă legănare, înaintau irezistibil prin mijlocul drumul^ ca şi cum dansul nici nu ar fi existat. Şi *fifi* In pantaloni albi, cu organdiurile în braţe, cîrmeau cu agilitate ca evite trecerea greoaie, necontenită a tinerilor peoni, ea re se plimbau vorbind între ei, zîmbind şi fulgerîndu-şj dinţii albi, puternici, cu un negru sînge rece care se lăsa ca o mălură pînă şi peste muzică. Dansatorii şi peonii plimbăreţi nu se atingeau, nu se îmbrînceau. In Mexic' nu te loveşti din întîmplare de un om. Dar în faţa opoziţia invizibile, dansul se destrăma. Şi indienii aşezaţi pe bsiic j îi urmăreau pe dansatori, o bucată de timp. După cate le opuneau greaua negaţie a indiferenţei, ca un bolovan pţ spirit. Misterioasa capacitate a indienilor, aşa cum şedeau acolo atît de liniştiţi şi de compacţi, de a stăvili orice clocot de viaţă, de a înăbuşi orice lumină sau efervescenţa de culoare.

Exista şi o sală de dans pentru băştinaşi. Dar era izolată între patru pereţi. Şi întregul ritm şi înţeles era diferit greoi, cu o vînă de violenţă. Dar chiar şi acolo, dansator^ erau reprezentaţi de meseriaşi, mecanici sau hamali de ^ gară, adică de populaţia semiurbană. Nici un peon — sail apr oape nici unul.

Aşadar, nu după mult timp, fluturii de organdi şi in

pantaloni albi renunţau, sucombau, se lăsau o dată în plus striviţi sub pasivitatea bolovănoasă a rezistenţei demonicilor peoni.

Ciudata, vadicala opoziţie a indienilor in faţa a ceţa ce se numeşte spirit. Spiritul le făcea' pe fluturătoare s-j.şj
fluture aripile de organdi, ca un fluture. Spiritul îndoia Pantalonii de flanel alb ai unui *fiji,* făcîndu-1 să-şi ia un Patetic avînt. Şi împreună încercau sâ reconstituie elegantele şi frivolităţile spiritului modern.

Dar peste acestea toate, ca o greutate de obsidian, cade negaţia pasivă a indianului. El înţelege sufletul, pen- tm că vine din sînge. Dar spiritul, care e un element [su]perior şi constituie calitatea civilizaţiei moderne, e re- Pudiaî obscur şi barbar, în totalitatea lui. Pînă nu devine Meseriaş sau pînă nu intră în vreo relaţie cu maşinismul, [m]dianul nu se lasă atins de spiritul modern.

Se. poate că această pondere a repudierii spiritului Modern face ca Mexicul să fie ceea ce este.

Dar e posibil ca automobilul sâ-şi croiască "drum pînă Ş[I] Prin inaccesibilul suflet al indianului.

Kate se întristă cînd văzu dansul destrămîndu-se. Şe- [2]use la o măsuţă, cu Juana în chip de *duena* şi sorbise [u]n absint.
. Maşinile care se întorceau la oraş plecară devreme, |ptr-un mic grup. Era mai bine să se afle împreună, dacă bandiţii ieşiseră cumva la drumul mare. Pînă şi *fiji* pur- tâu oiţe un pistol la şold.

Dar era sîmbătă, aşa că, unii dintre reprezentanţii „eleganţei" rămîneau in localitate pînă a doua zi ; ca să se scalde în lac şi să se zbînţuie în soare.

Era sîmbăţş, aşa încît piaza roia de lume. iar pe străzile Pietruite care porneau de la scuar, numeroase făclii pîl- Pîiau şi fremâtau pe jos, iluminind cîte un vînzător ne- Si'icios sau o înşiruire

---

I Doamna de pompanie (sp.).

de pălării de pai, sau un maldăr de rogojini care se numesc *petates,* sau piramide de portocale venite de dincolo de lac.

Era sîmbătă, şi duminică dimineaţa e zi de tîrg. Aşa [lr]tcit, deodată, *piaza* căpătă o potenţa densă şi grea. Veniseră indienii din satele din jur şi de dincolo de lac.

Şi aduseseră cu ei acea ciudată, grea potentă care, atunci cînd indienii se adună mai mulţi laolaltă, pare să vibreze din ce în ce mai adine.

In cursul după-amiezei, cum vîntul suflase dinSpre sud, marile *canoa,* bărci cu carcase negre şi cu cîte o singură pînză uriaşă, plutiseră pe lac, încărcate cu băştinaşi şi cu produsele lor, aduse la tîrg. Toate punctele albe care erau satele de pe celălalt mal, sau de pe clinele muntoase îndepărtate, îşi trimiseseră sălbatica lor contribuţie la îmbulzeală.

Era sîmbătă, şi Instinctul indian de viaţă în puterea nopţii, de cîte ori se adună mai mulţi laolaltă, fusese stîr- nit. Oamenii nu se mai duceau acasă. Cu toate că tîrgul avea să înceapă abia în zori, nimeni nu se mai gîndea la somn.

Pe la orele pouă, după ce dansul /i/i-lor ^e spărsese, Kate desluşi un nou gen de sunet, o bătaie de tobă, sau de tam-tam, şi văzu un puhoi de peoni îndreptîndu-se spre partea întunecată din *piaza,* acolo unde avea să se ţină a doua zi tîrgul. Locurile fuseseră deja ocupate, tarabele ridicate, şi coşurile uriaşe, ovoidale, în'care ar fi putut încăpea doi oameni, fuseserărezemate de ziduri.

Se auzea un duduit înăbuşit de tobă. ritmic ca un puls, dăinuind straniu în văzduhul noptatic, apoi nota prelungă a unui fluier picurînd o melodie sălbatică, neemoţională. acompaniată de ritmul sincopat al tobei. J£ate, care ascultase tobele şi cîntecele sălbatice ale pieilor-roşii din Arizona şi New Mexico, simţi răspîndindu-se în aer acea pasiune atemporală, primară, a raselor ^preistorice, cu intensa şi

complicata lor semnificaţie religioasă. îi aruncă Juanei o privire întrebătoare, iar ochii negri ai acesteia îi răspunseră cu o privire furişă.

— Ce-i asta ? întrebă Kate. .

— Muzicanţi, cîntâreţi, răspunse Juaaa evaziv.

— Dar e *altfel* de muzică.

:— Da, e nouă.

— Nouă?

— Da, numai de puţină vreme se aude pe aici.

Şi de unde vine ?

— Cine ştie ? răspunse Juana, înălţind din umeri cu un gest la fel de evaziv.

— Vreau s-o ascult, spuse Kate.

— Dar sînt numai bărbaţi acolo.

— O să ne ţinem şi noi puţin maj departe.

Kate se îndreptă spre puhoiul dens şi tăcut de bărbaţi cu pălării mari. Toţi stăteau cu spatele .spre ea.

Se urcă pe treapta unei case şi reuşi să vadă un spaţiu rămas liber în mijlocul îmbulzelii de oameni, lîngă zidul de piatră pe care atîrnau ghirlande de bougainvillea şi de flori de plombagină, luminate de torţele scînteietoare, din lemn cu arome dulci, pe care un băiat le ţinea în ambele mîini.

Toba se găsea în centrul spaţiului liber, iar toboşarul stătea cu faţa spre mulţime. Era gol pînă la brîu, purta şalvari umflaţi din pînză albă ca neaua, legaţi în jurul mijlocului cu o eşarfă roşie, şi în jurul gleznelor, cu cordele roşii. Capul descoperit era legat, peste frunte, cu o panglică roşie de care -erau prinse, la spate, trei pene drepte, stacojii ;"în mijlocul frunţii, un ornament din turcoază : un cerc albastru cu o piatră rotundă, albastră, în centru. Şi fluierarul era despuiat pînă la brîu, dar peste umăr purta un frumos *serape* alb, cu margini albastre şi negre şi cu franjuri. Bărbaţi cu umerii goi, strecuraţi prin mulţime, împărţeau nişte file de hîrtie, Şi în tot acest timp, ciudatul fluier din pămînţ ars repeta o melodie barbară, stranie, iar toba batea ritmul

sîngeluL

Tot mai mulţi oameni se scurgeau din *piaza* către acest loc. Kate coborî de pe treaptă şi se apropie cu sfială. Voia să citească o filă. Omul i-o dădu fără să o privească. Şi atunci se retrase sub un portal luminat, ca să poată citi. Era un soi de baladă, fără rime, în limba spaniolă. In partea de sus a hîrtiei apărea a reproducere rudimentară a unui vultur îifcercuit în inelul unui şarpe,- care îşi ţinea coada în gură ; o bizară deviere de la stema mexicană ce reprezintă un vultur căţărat pe un nopal — un cactus înalt cu frunze mari, plate — ţinind în plisc şi în gheare un şarpe care se zvîrcoleşte.

De astă data, vulturul era prins în cercul şarpelui, care avea nişte semne negre în jurul spinării curbe, ca nişte raze scurte ce arătau spre interior. Privită de la oarecare depărtare, emblema sugera un ochi.

<

„In lăcaşul dinspre soare-apune
Cufundat în pace, dincolo de şfichiuirea cozii luminoase
a soarelui,
în liniştea adîncă din care se zămislesc apele,
Dormeam eu, Quetzalcoatl.

In grota ce.se cheamă Ochiul Negru,
De dincolo de soare, privind prin el ca printr-o fereastră, Acolo e lăcaşul. Acolo se zămislesc apele,
Acolo se înfiripă vînturile.
Păşind pe apele de după viaţă'
M-am ridicat din nou, ca să văd o stea căzînd şi să simt
un suflu rece peste faţă. Suflul mi-a ăpus : „Du-te !“ Şi iată,
Sosesc !

Steaua ce căzuse se ofilea, murea,
l-am auEit cîntul de pasăre ce
moare :
„Numele meu e Isus şi sînt jiul
Măriei Acasă voiesc a ma-ntoarce.
Mama mea, Luna, s-a întunecat.
O. frate Quetzalcoatl!
Frînează dragonul soarelui;
Leagă-tcu umbră în timp ce trec eu,
*Ih dfum spre'casă. Ajută-mi să mă-ntorc /**

Am legat colţii de lumină ai Soarelui,
Şi l-am ţinut în frîu cît a trecut Isus în **%**
umbra cea fără de margini, ' în ochiul
Tatălui ceresc, în pîntecul împrospătării.

Şi iar pogorît-a suflul peste mine.
Am luat sandalele Mîntuitorului
Şi An pornit în jos pe lunga clină povîrnită
Dindărătul muntelui soarelui.
Pînă cînd am văzut dedesubt Sfîrcurile
albe ale Mexicului meu,
Mireasa mea.

Isus crucificatul
Doara*e în ape tămăduitoare
Somnul cel lung.
Dormi, dormi, frate Isuse, doarme-ţi sofnnul!
Mireasa mea cea dintre mări Îşi piaptănă
părul cel negru,
Şoptindu-şi în sinea ei : „Quetzalcoati !“.

Se adunase acum o mare de oameni şi din mijlocul mulţimii se înălţa caldă şi strălucitoare lumina roşiatică a făcliilor din lemn de ocote, iar în văzduh plutea o dulce aromă de răşină. Kate nu putea vedea nimic din pricina masei de bărbaţi cu pălării mari.

Fluierul îşi încetase picurarea, iar toba batea bufniri lente, ritmice, ce acţionau direct asupra sîngelui. Incomprehensibila cadenţă găunoasă a tobei era ca o vrajă ce-ţi înfăşură mintea, făcîndu-ţi inima să' pulseze la fiecare bătaie şi întunecîndu-ţi voinţa.

Bărbaţii din mulţime începură să se lase în jos, aşe- zîndu-se sau ghemuindu-se pe vine, cu pălăriile între genunchi. Acum se aşternea o mare de capete negre, trufaşe, uşor împinse înainte, pe suportul umerilor viguroşi, bărbăteşti.

Lingă zid era spaţiul liber, cu toba în centru. Tobo. şarul cu pieptul gol înclina toba îrispre el,

umerii stră- lucindu-i netezi şi rumeni în lumina scânteietoare. Ală* turi de el se afla un alt bărbat care ţinea un stindard sus* pendat de un par Aung. Pe cîmpul albastru al stindardului apărea soarele galben, cu un centru negru, şi printre, cele patru mari raze galbene se inserau patru raze negre, astfel încît soarele arăta ca o roată ce se învîrteşte cu o mişcare ameţitoare.

Mulţimea se aşezase, iar cei şase bărbaţi, despuiaţi pînă la brîu, care împărţiseră filele cu balada şi făcuseră ordine printre oamenii de faţă, se întoarseră acum şi se einchiră pe jos într-un cerc în al cărui centru şedea to- boşarul ghemuit pe vine, înclinîridu-şi spre piept toba dintre genunchi. în dreapta lui se afla purtătorul stindardului, în stînga fluierarul. Erau cu totul nouă bărbaţi în cerc, al zecelea fiind, băiatul care supraveghea torţele de ocote, aşezate acum pe o piatră rezemată de un trepied din trestie.

Noaptea părea să fi încremenit în tăcere. Murmurul de voci, ca răpăiala de seminţe scuturate, care umpluse *piaza,* se stinsese. Pe trotuare, pe sub copaci, continuau să circule trecători neinteresaţi de- manifestaţie, care apăreau însă curios de singuratici, siluete izolate evoluînd în lumina amurgită a lămpilor electrice, mînate de cine ştie ce treburi excepţionale. Păreau exilaţi în afara nucleului vieţii.

în secţiunea de nord a pieţei, gheretele continuau să fie iluminate, oamenii vindeau şi cumpărau. Dar şi această porţiune părea izolată, în afara adevăratei realităţi, aproape ca o amintire.

După ce se aşezaseră bărbaţii, se apropiaseră şi femeile, cu stinghereală, şi se lăsaseră pe jos, într-un cerc exterior, cu fustele înfoiate înflorite în jurul lor, cu întuneca- '.t'le rcbazon înfăşurate strîns In jurul capetelor mici, rotunde. sfielnice. Unele dintre ele, prea timide ca să se alăture, se aşezusecă pe băncile cele _mai apropiate din *piaza.* Şi altele, pur şi simplu

plecaseră. Intr-adevăr, multă lume, bărbaţi şi lemei, se făcuseră nevăzuţi de îndată ce auziseră prima bătaie de tobă.

Aşa înctt *piaza* era ciudat de pustie.^ De o parte se găsea ghemul compact de oameni din jurul tobei, iar de cealaltă, lumea exterioară, părînd pustiită şi ostilă. 'Numai pe strâduţa_ mdhorîtâ care dădea spre pata de întunecime a lacului, oamenii stăteau ca nişte fantome pe jumătate iluminate . bărbaţii cu feţele acoperite de *sevapes,* pîndind din umbră,, drepţi, tăcuţi, ascunşi.

Dar Kate, retrasă sub portalul unei case, cu Juan& aşezată .pe prima treaptă, la picioarele ei, era fascinată de cercul bărbaţilor pe jumătate goi, scînteind In strălucirea torţelor. Capetele lor eţau negre, trupurile netede şi rumene, cu acea frumuseţe specific indiană care are uneori ceva crunt în ea. Torsurile pline, mătăsoase, frumoase, ale oamenilor tăcuţi, cu capetele uşor înclinate în faţă ; umerii . netezi, rotunjiţi, dar atît de laţi, ţinînd în echilibru o spinare viguroasă ; umeri uşor căzuţi* în relaxarea unei forţe latente, .somnolente ; pielea întinsă, roşiatică, de o strălucire întunecată ; piepturile puternice, atît de bărbăteşti, dar lipsite de. musculatura încordată â albilor ; şi feţele negricioase, închise, încuind o conştiinţă întunecoasă ; mustăţile negre şi bărbile delicate ce încadrau muţenia ferecată a gurii : toate acestea erau straniu de impresionante. făcînd să vibreze în suflet emoţii adinei, înfricoşătoare. Bărbaţii aceia care şedeau acolo, cu întreaga duioşie întunecată a trupurilor lor, ,atît de liniştiţi şi de catifelaţi, erau, in acelaşi timp, înfricoşători. Tăcerea şi moliciunea lor avea ceva negru, greu, de reptilă. Pînă şî torsurile nude erau inveşmîntaţ thtr-o umbră subtilă, într-o tainică obşcuritate. Dacă în' activi loc ,s-ar fi aflat oameni albi, ar fi avut o Înfăţişare .musculoasă şi deschisă,

de o francheţe aparţinând însuşi fizicului lor, o prezenţă de suprafaţă. Dar indienii erau cu totul altfel. însăşi nuditatea lor revela adâncurile ascunse, pline de mister ale tainei lor fireşti, eterna lor invizibilitate. Ei nu aparţineau regnului luminii.

Amuţiseră cu toţii'; tăcerea aşteptării se adinei in încremenirea de moarte a nopţii. Bărbaţii cu umerii goi şedeau nemişcaţi, cufundaţi în ei înşişi, şi ascultînd cu ure^ chea întunecată a sângelui. Eşarfele roşii le încingeau mijlocul,' pantalonii largi, albi, scrobiţi, erau legaţi cu cordele roşii în jurul gleznelor, iar picioarele tuciurii, în *huara- ches* din curele roşii, păreau negre în strălucirea torţelor. Ce doreau de la viaţă aceşti oameni care şedeau atît de neclintiţi, fără să-şi afirme în vreun chip prezenţa, dar degajând o forţă atît de masivă, uluitoare ?

Kate se simţea atrasă şi respinsă în acelaşi timp. Era atrasă, aproape fascinată, de strania putere *nucleară* a bărbaţilor din cerc. Aveau ceva ca un nucleu viu de viaţă nouă, crescînd şi dezvoltîndu-se în întuneric, li repugna însă ciudata masivitate, scufundarea spiritului în structura pământului, asemenea unui fir de apă neagră. Ii repugna împotrivirea mută, densă, la orice orientare spirituală 4 celor cu -feţe palide. Şi totuşi; îşi spunea ea, aici şi numai aici, viaţa ardea cu o flacără nouă, profundă. Restul vieţii, aşa cum o cunoştea ea, îi apărea clorotică, decolorată, sterilă. Anemica paloare şi vlăguire a lumii ei ! Şi aici, trupurile acestea întunecate, rumene în strălucirea unei torţe, ca miezul focului veşnic ; fără îndoială că aici se aprindea o scânteie nouă a omenirii.

Ştia că aşa este. Şi totuşi prefera să stea la margine . în afara oricărui contact

Omul care purta stindardul soarelui îşi înălţă faţa, ca şi cum ar fi avut de gînd să vorbească. Dar nu vorba. Era bătrîn ; barba lui rărită era ninsă cu fire cărunte, şi fire cărunte îi cădeau peste gura cu buze groase, vineţii, lai faţa lui avea acea curioasă

îngroşare, brăzdată de titeva

riduri adînci, proprie bătrinilor acestui neam. Totuşi părul îi creştea des, viguros, iar trupul îi era neted şi puternic. Doar umerii erau ceva mai moi, mai grei, mai lăsaţi decît ai bărbaţilor tineri.

Ochii lui priviră un timp fără să vadă. Poate că era într-adevăr orb ; sau poate că se abstractizase total, în timp ce o grea aducere aminte se zbătea în el, făcînd ca faţa să-i apară lipsită de văz.

Apoi începu, cu o voce măsurată, limpede, îndepărtată, ce părea un straniu ecou al bătăilor stinse ale tobei :

— Ascultaţi-mă, bărbaţi ! Ascultaţi-mă, femei ale acestor bărbaţi. Cu multă vreme în urmă lacul de aici a început să c^eme bărbaţi în ceasurile tîrzii ale nopţii. Dar nu existau barbaţi. Micii *charales* [1] înotau pe lingă maluri, căutînd parcă ceva, iar *băgări,* precum şi alţi peşti mari, săltau din apă şi se uitau în jur. Dar bărbaţi nu existau.

Şi atunci unul dintre zeii cu feţe ascunse păşi afară din apă şi urcă pe deal — bătrînul arătă cu mîna, în noapte, către invizibilul deal rotund din spatele satului

— urcă pe deal şi se uită în jur. îşi înălţă ochii spre soare şi prin soare văzu soarele negru dindărăt, cel care a plă- 'friădit soarele luminos şi lumea, şi care le va înghiţi din nou ca un puhoi de apă.

Şi spuse : *„A sosit* timpul ?“ Şi de dincolo de soarele luminos s-au întins cele patru braţe negre ale soarelui mai mare, şi în umbra lor răsăriră bărbaţi. Puteau vedea pe cer cele patru braţe întunecate ale soarelui negru. Şi purceseră la drum.

Omul de pe creasta dealului, care era un zeu, se uită la munţi şi la şesuri şi văzu că oamenii erau foarte însetaţi ; limba le atîrna afară de

sete. Aşa încit le spuse : „Veniţi ! Veniţi aici ! Iată dulcea mea apă !“

Veniră precum cîinii, alergînd cu limba scoasă, şi în- genunchează pe malul lacului. Şi oriiul din vîrful dealului îi auzi gîfîind pentru că băuseră prea multă apă.

[1] Specie de peşti tropicali, foarte mărunţi.

Le spuse : „Aţi băut prea mult în trupurile voastre ? Nu au oasele voastre indeajunsă uscăciune ?“

Şi atunci oamenii îşi făcură case pe malul apei şi omul din vîrful dealului, care era un zeu, îi învăţă să semene porumb şi fasole şi să construiască bărci. Dar grăi către ei: „Nici o barcă nu o să vă salveze atunci cînd soarele negru- va înceta să-şi jnai întindă braţele întunecate pe cerJJ

Şi mai grăi omul de pe deal„Eu sînt Quetzalcoatl, cel ce a suflat umezeală în gurile voastre uscate. V-am umplut piepturile cu răsuflarea de dincolo de soare. Eu sînt vîn- tul care suflă dinspre inima pămîntului, sînt brizele care se rotesc ca şerpii în jurul gleznelor voastre, a picioarelor şi a pulpelor voastre, înălţînd capul şarpelui din trupul vostru, în care- e sădită puterea voastră. Cînd şarpele din trupul vostru îşi înalţă capul, fiţi cu grijă ! Sînt eu, Quetzalcoatl, cate mă ridic în voi, mă ridic pînă dincolo de ziua luminoasă, către soarele de întuneric de îndărăt, acolo unde pînă la urmă va fi sălaşul vostru. Eîe n-ar fi fost soarele negru de dincolo de soarele zilei, de n-ar fi fost cele patru braţe negre din ceruri, voi aţi fi fost doar oase, şi stelele ar fi fost oase, şi luna o cochilie găunoasă zvîrlită pe o plajă uscată, iar soarele galben un căuş gol, ca ţeasta subţire, descărnată, a unui coyot mort. Aşadar, fiţi cu grijă L

Fără de mine nu sînteţi nimic. Aşa cum eu, fără de soarele de dincolo de soare, n-aş fi nimic. *

Cînd scrarele galben e înălţat pe cer, rostiţi:

„Quetzalcoatl îşi va ridiea mîna-şi mă va ocroti, altminteri aş arde pînă lă cenuşă şi glia s-ar vesteji.[14]

Căci, Vă grăiesc vouă, în palma mîinii mele sălăşluieşte apa vieţii şi pe podul mîinii mele sălăşluieşte umbra morţii. Şi-atunci cînd oamenii mă uită, îmi ridic dosul palmei, a bun rămas ! Bun rămas şi umbra morţii !

Dar oamenii m-au uitat. Oasele lor s-au umezit, iar inimile li s-au vlăguit. Cînd şarpele din trupul lor şi-a înăl

ţat capul, au spus : „Asta-i şarpele blind care face tot ce dorim noi“. Şi cînd nu puteau indura văpaia soarelui, au spus : „Soarele &-a miniat. Vrea să ne bea. Să-i dăm mai bine să bea sîngele victimelor noastre".

Şi ş-a făcut că ramurile de umbră întunecată s-aa mistuit din ceruri, iar Quetzalcoati le-a jelit şi a imbâtrî- nit, adumbrindu-şi faţa cu mma. pentru a o ascunde de ochii oamenilor.

Jelea şi spunea : „Vreau să plec. Sînt bâtrrn, sînt aproape un schelet. Oasele biruie acum tn mine, inima mea e *o* tigvă uscată. Am ostenit în Mexic."

Şi a strigat către Stăpînul-Soare, soarele cel negru, cu nume nerostit: „Mă ofilesc şi mă albesc ca o tărtăcuţă veştedă. Mă prefac în oase. Mexicanii mă reneagă Sînt irosit, istovit şi hătrîn. Ia-mă Ia tine l*[r]

Şi atunci soarele negru a întins un braţ şi l-a înălţat pe Quetzalcoati la ceruri. Şi soarele negru a făcut un semn cu degetul şi oamenii albi au năvălit dinspre răsărit Şi au venit cu un zeu mort pe o cruce şi au spus : „Iată! Acesta este fiul lui Dumnezeu. Emort, e un schelet! Da, zeul vostru e însîngerat şi mort. E un schelet. îngenuncheaţi şi j,eliţi-l şi plîngeţi ! In schimbul lacrimilor voastre el vă va aduce alinare, de acolo dintre morţi, şi cînd veţi pieri vă .aşteaptă un loc printre trandafir ii _fără de mireasmă de dincolo de viaţă.

Iată ! Mama lui îl plînge şi apele lumii se scurg printre degetele ei Vă va da să beţi, vă va tămădui, vă va călăuzi către ţara lui Dumnezeu, tn ţara lui Dumnezeu nu veţi mai plînge. Acolo, dincolo de porţile morţii, cînd veţi trece din cuşca oaselor in grădina rozelor albe."

Şi mama plîngâtoare şi-a adus în Mexic fiul mort pe cruce, ca să-şi facă sălaş în templele noastre. Iar oamenii nu mai priveau spre ceruri, ci spuneay^ „Mama îşi varsă lacrimile. Rodul pîntecelui ei e un schelet. Să nădăjduim 1» locul acela dinspre soare-

apuae, unde morţii trăiesc în
ipace printre trandafirii fără mireasmă în paradisul lui. Dumnezeu."

Căci preoţii spuntam : „Ce frumos e dincolo fe groapă !“

Dar preoţii au tmbătrmit şi lacrimile mamei au secat, şi fiul de pe cruce, a strigat c&tre soarele negru de dincolo de soare : *J0e* se *întâmplă* cu *mine ? Sînt mort pe* rec® *şi numai mort ? Va trebui să fiu întotdeauna doar* mort, *doar os pe o cruce de* os ?“

Şi strigătul a fost auzit m Irnne. dincolo de stelele nopţii, dkicolo de soarele zflei.

Isus grăit-a din nou : ttk sunai ceasul ? Maică mea « bătrînâ ca luna care păleşte in z&ri, şi oasele ei bătrîoe nu mai p&t pHSnge. TvebvAe să pierim pe veşnicie ?“

Atunci cel mai mare dintre cei doi sori sari a vorbii cu gUas puternic, de dutcolo de soarele zilei : „îmi voi ' lua fiul la sinul meii, o voi lua pe *natna lui în poala mea. Asemenea unei femei, li voi adăposti -în pîntecele meu, şi ou Indurarea mea ii voi îmbăia în baia uitării şi a păcii şi a reînnoirii. “

Asta e tot. Aşa încît ascultaţi bărbaţi, şi voi. femei ale acestor bărbaţi ! ,

Isus s-a dus acasă la tatăl lui, şi Mana s-a dus sâ doarmă în pîntecele tatălui ceresc. Şi prin somnul cej lung se vor tămădui de moarte.

Dar tatăl ceresc nu o să ne lase singuri. Nu sînteta părăsiţi.

Tatăl a privit in jur şi a văzut Luceafărul de Dimineaţa, veghind neînfricat între năvala soarelui cel galben şi fuga îndărăt a nopţii. Aşa încît Cel Mare, al cărui nune nu a fost niciodată rostit, a spus : .,Cine eşti tu, paznic luminos ?" Şi steaua zorilor a răspuns : „Sînt eu, Luceafărul de Dimineaţă, cel care în Mexic am fost Quetzalcoatl Sint eu, cel care priveşte de dincolo de soaiele galben ^ care-şi plimbă ochii pe faţa nevăzută a lunii. Sînt «u, steaua în cumpănă, între beznă şi ureuşul

soarelui.
cel numit Quetzalcoatl, aşteptînd în floarea puterilor mele."[I]

Şi tatăl a răspuns : ,.E bine. E bine.“ Şi apoi : „A sosit timpul. “

Ascultaţi, bărbaţi şi femei ale bărbaţilor : A sosit timpul ! Aflaţi că acum e timpul. Cei ce au plecat vin din nou. Cei ce au venit, pleacă din nou. Rostiţi : Bine *aţi venit,* şi apoi, *Drum bun.*

„Bine aţi venit! Drum bun !“

Bătrînul încheie cu un strigăt înăbuşit, de parcă într-adevăr se adresa zeilor :

„Bienvenido ! Bienvenido ! Adios ! Adios."

Pînă.şi Juana, aşezată la picioarele lui Kate, strigă, fără să-şi dea măcar seama :

„Bienvenido ! Bienvenido ! Adios ! Adios ! Adios-n !“

Ultimul adios îl tărăgănă într-un firesc şi omenesc „n“.

Toba începu să bată într-un ritm stăruitor, intens, şi flautul, sau fluierul, îşi înălţă glasul ciudat. îndepărtat.

Cînta iar şi iar acea melodie bizară pe care Kate o, ascultase la început.

Pe urmă; unul dintre bărbaţii din cerc îşi ridică vocea şi porni să cînte imnul. Cîr\ta în felul Vechilor indieni piele-roşie, cu intensitate şi reţinere în acelaşi timp, un fel de cînt interiorizat,, ca pentru propriul său suflet. n£â- dresîndu-se lumii din afară, şi nici măcar cerurilor sau către Dumnezeu, aşa cum cîntă creştinii. Dar cu o intensitate frînată, ca în transă, adresîndu-se misterului său lăuntric, necîntînd în spaţiu ci în cealaltă dimensiune a existenţei umane, acolo unde omul se regăseşte în infinitul spaţiu aflat înlâuntrul axei spaţiului nostru rotitor. Spaţiul, ca şi pămîntul, e în necontenită mişcare. Dar ca şi pămîntul are o axă. Şi cînd pătrunzi în axa spaţiului lumesc afli o vastitate în care pînă şi'copacii vin şi pleacă, iar sufletul îşi află

I O vorbă e de-ajuns (lat.).

căminul propriului său vis, se simte acasă, nobil şi necontestat.

Bizarul, interiorizatul puls al tobei şi cîntâreţul ce cînta lăuntric îţi răscoleau sufletul, rotindu-1 îndărăt către însuşi centrul timpului, care e mai bătrîn decît vîrstele epocilor. începea pe o notă înaltă, îndepărtată şi, păstrîndu-şi vocea la distanţă, aluneca în ritmuri subtile, fugitive, aparent lipsite de măsură şi totuşi cadenţate lăuntric de toba care-ţi dădea un spasm, un zvîcnet sacadat. Mult timp nu puteai recunoaşte nici un fel de melodie ; era pur şi simplu un strigăt furiş, continuu, îndepărtat, ceva ca un urlet de coyot venind de la mari distanţe. Era într-adevăr muzica vechilor indieni din America.

Nu puteai recunoaşte vreun ritm, nu puteai recunoaşte vreo emoţie, aproape că nici nu era muzică. Ci mai curînd un ţipăt îndepărtat, în noapte. Dar îţi pătrundea sufletul, cel mai antic şi mai veşnic suflet al tuturor oamenilor, singurul loc în care familia umană şe întîlneşte într-un contact nemijlocit.

Kate ştiu pe dată : era ca un fel de destin. Zadarnic i s-ar fi împotrivit. Nu exista nici presiune, nici efort, nimic special. Sunetul răsuna din miezul cel mai lăuntric al omului, din ceea ce e atolprezent, din locul în care nu e nici speranţă, nici emoţie, unde pasiunea stă cu aripile încrucişate pe cuib, iar credinţa e un arbore de umbră.

Asemenea destinului, asemenea osîndei. Credinţa este însuşi pomul vieţii, şi merele ei sînt pe făptura noastră, merele ochilor, mărul bărbiei, mărul inimii, merele sînilor. mărul pîntecelui, cu miezul său adînc, merele bucilor, merele genunchilor, merele micuţe, alăturate, ale degetelor de la picioare. Sîntem pomul care-şi poartă veşnic poamele.

Verbum sat [4].

Unicul cîntăreţ îşi încetase cîntul, şi numai toba batea continuu, atingînd subtil şi conştient senzitiva membrană a nopţii. Şi apoi un glas din cerc se înălţă din

nou în cîntec şi, asemenea păsărilor ce-şi iau zborul dintr-un copac, vocile oamenilor se ridicară una după alta, alcătuindu-se in- t'-'-un torent tumultuos şi avîntat de glasuri bărbăteşti, puternic, intens şi de o ciudată greutate, ca un cîrd de păsări negre zburînd şi cufundîndu-se la unison. Şi toale păsările negre păreau să fi ţîşnit din inimă, din pădurea lă- ~ luntri că a piepturilor bărbăteşti.

Unul cîte unul, glasurile din mulţime se descătuşară, asemenea păsărilor venind din depărtări, atrase de vrajă- Cuvintele nu aveau nici o însemnătate. Orice vers, orice cuvînt izbucnit din cavernele pieptului, din sufletul cel veşnic ! Kate era prea sfioasă şi prea şovăitoare ca să poată cînta : prea marcată de deziluzii. Dar auzi eeoul în sufletul ei, ca o mierlă în suflet. Şi Juana cînta fără să-şi ' dea seama, cu o voce feminină, cîrîită, făurind inconştient cuvintele. *

Oamenii pe jumătate despuiaţi întinseră mîinile şi îşi luară *serapes ; serapes* albe, cu margini albastre şi dungi cafenii ca pămîntul şi franjuri negre. Un om se ridică din mulţime şi se îndreptă către lac. Se întoarse cu un braţ de lemne de ocote şi cu surcele, pe care 1* adusese una dintre bărci. Şi aprinse un foc mic. După un timp, un alt om se duse după lemne, şi aprinse alt foc în ctemtrul cercului, în faţa tobei. Pe urmă^se duse o' femeie, păşind molatec, cu tălpile desculţe, sub fusta bogată de pînză. Şi aprinse un foc vesel printre femei.

Aerul era poleit de strălucirea flăcărilor şi îndulcit de arome ca de mirodenii, Cîntecul se înălţa şi cobora, apoi se stinse cu totul. Se înălţă, şi se stinse. Toba jSulsa întruna, atLngînd membrana întunecată a nopţii Apoi se stinse şi ea. In tăcerea absolută se putea desluşi neclintirea amuţită a lacului negru. -

Pe urmă toba începu iar să bată, într-un ritm nou, însufleţit. Unul dintre bărbaţii aşezaţi, îmbrăcat într-un *poncho* alb cu margini albastre şi negre, se ridică, îşi

scoase sandalele şi începu să schiţeze paşi de dans. Nepă[1]- sător, dansînd greoi, dar cu o curioasă sensibilitate, ca de pasăre, a picioarelor, începu să bată ţărâna eu tăJptte des-
culţe, de 'parcă ar Ii vrut să păşească de-a dreptul adînc în pămînt. Singur, tu un curios ritm de pendul, înclinîrtdu-se uşor în faţă, copleşit parcă dc greutatea şirei st^naru, oălca pămîntul în bătăile tobei, genunchii înălţîndu-i-se pe rînd subiranjurile Întunecate ale păturii," cu o ciudat împroşcare -de negru. Un alt bărbat îşi lăsă *hnaraches* In eentrui cercului, lîngă foc, şi începu să danseze. Omul şi tabaîşi înâlţară glasurile.într-un cîntec sălbatic, orb. Bărbaţii începură să-şi dezbrace portcho-urile. Şi curind, cu piepturile şi feţele concentrate aurite de lumina focului, «e ridicată toţi, cu torsurile despuiate şi picioarele desculţe, şi începură să danseze în pasul de pasăre sălbatică *

„JCel adormit să se deştepte ! Cel adormit să se deş-tepte / Cel ce păşeşte în praf pe poteca şarpelui va dobîndi locul rîvnit; pe poteca prafului va ajunge la locul râvnit şi va fi înveşmîntat în pielea şarpelui : fi-va înveşmîntat în pielea şarpelui pămîntului^ care este ' părintele pietrei ; care este părintele pietrei şi bîrna pămîntului ; părintele argintului, al aurului, ăl focului, bîrna pămîntului din osul părintelui pământului, al şarpelui lumii, al inimii lumii, care bate precum bate coada şarpelui în praf, în mişcarea lui pe pămînt, din inima lumii.

Cel adormi-it să se -de-eştepte ! Cel adormi-it să se de-eştepte ! Cel adormit să se deştepte ca şarpele prafului pămîntului, al' pietrei pămîntului, al osului pămîntului.[14]

Cîntecul părea să fi prins noi aripi sălbatice, după ce scăzuse şi se prelinsese într-un ultim reflux. Era asemenea valurilor care se înalţă din nevăzut şi cresc pînă capătă formă şi o albeaţă . fulgerătoare evanescentă şi foşnetul extincţiei. Iar dansatorii, după ce daffsară în cerc, în- tr-o lentă, profundă

concentrare, fiecare dintre ei neclift- tindu-se din locul lui, călcînd acelaşi praf, frămîntîn- du-1 cu tălpile moi, desculţe, începură, lin, lin, să se rotească, pînă cînd întregul cerc se roti în jurul focului, cu acelaşi pas lent, scormonitor, care frămînta praful. Şi toba continua să bată acelaşi puls neschimbător, ca o inimă, iar cîntecul creştea, se avînta şi scădea, retrăgîndu-se pîiaă la un. fel de extincţie, şi apoi avîntîndu-se iar.

Pînă cînd tinerii peoni nu mai. putură rezista. îşi scoaseră sandalele şi pălăriile şi păturile şi, sfielnic, cu picioare neexperimentate, dar care purtau totuşi în ele vechiul ecou al pasului, se aşezară în spatele dansatorilor care se roteau şi'dansară bătînd pămîntul pe loc. Curînd, în spatele cercului rotitor se alcătui un alt cerc, nemişcat, zvîcnind în paşii pe loc.

Şi apoi, deodată, unul dintre dansatorii cu umeri goi din cercul interior păşi îndărăt, intrînd în cercul exterior şi, printr-o uşoară înclinare, imprimă întregului cerc o mişcare rotitoare,. în direcţia inversă celuilalt cerc. Aşa în- cit acum erau două roţi de dansatori, una înăuntrul celeilalte, rotindu-se în direcţii contrare. ,

Mereu, mereu, în pulsul tobei, în fluxul şi refluxul cîntecului, rotindu-se ca roţi de umbre în" jurul focului. Pînă cînd focul începu să moară şi toba se opri brusc şi ; oamenii se împrăştiară, întorcîndu-se la locurile lor-

Urmă tăcere, apoi murmur scăzut de glasuri şi zvon de rîsete. Kate îşi spusese adeseori că, rîsul peonilor izbucneşte din ei printr-un sunet asemănător cu cel al durerii. Dar acum rîsetele se răspîndiră ca nişte flăcări mici, invizibile, ţîşnite din jăraticul vorbelor.

Fiecare dintre ei aştepta. Şi totuşi nimeni nu clinti cînd bătaia tobei răsună din nou ca o chemare. Continuări să vorbească, ascultînd cu o a doua conştiinţă. Apoi se ridică un om, îşi zvîrli pătura şi mai aruncă lemne peste focul din centrul cercului. După care pomi printre oamenii aşezaţi, către locul unde

şedeau femeile în plinătatea fustelor înfoiate. Acolo aşteptă, surîzind cu o expresie absentă. Pînă cînd se ridică o f^tă şi veni spre el cu cea mai. deplină sfială,. strîngîndu-Şţ cu mîna dreaptă *rebozo* peste capul plecat şi luînd mîna bărbatului în mîna ei stîngă. Ea a fost cea care a înălţat mîna nemişcată a bărbatului în mîna ei, cu o smucitură uşoară, timidă - Bărbatul rîse şi o conduse printre oamenii aflaţi acum în picioare, lîngă focul din centru. Ea îl'urmă cu capul plecat, ascunzîndu-şi, fîstîcită, faţa. Şi unul lingă celălalt, mînă în mină, începură să frămînte pămîntul cu pasul greoi de dans, alcătuind primul segment mobil în cercul interior care stagna. 7

Acum toţi bărbaţii stăţeau cu faţa spre femei, aşteptînd să fie aleşi. Şi femeile iuţi, cu capetele ascunse în şalurile 4or, păşeau înainte şi prindeau mîna dreaptă a bărbatului ales. Oamenii cu umerii goi, din cercul interior, fură curînd aleşi. Cercul interior, alcătuit din perechi de femei şi bărbaţi, se închise repede. .

— Veniţi, *Niiia,* - veniţi ! strigă Juana privind în sus spre Kate cu ochi negri strălucitori.

— Mi-e teamă, răspunse Kate.

Şi ăsta era adevărul.

Unul dintre bărbaţii cu pieptul despuiat se desprinsese din mulţime, traversase strada şi stătea aşteptînd liniştit, cu faţa întoarsă, lîngă portalul unde se adăpostise Kate.

— Priviţi, *Nifia!* Dascălul acesta vă aşteaptă. Veniţi odată ! O, *Niiia,* haideţi!

Vocea femeii scăzuse pînă la acel croncănit surd, acea magică chemare a femeilor din popor, şi ochii ei negri străluceau ciudat, pîndind faţa lui Kate. Aceasta, aproape hipnotizată, făcu cîţiva paşi lenţi, fără voie, către omul care stătea cu faţa întoarsă.

— Aveţi ceva împotrivă ? îl întrebă ea în engleză, total fîstîcită. Şi îi atinse degetele cu degetele ei.

Mîna lui, caldă şi întunecată şi sălbatic de suavă, îî prinse degetele uşor, aproape cu indiferenţă, şi totuşi cu o apropiere fizică barbară, şi o conduse spre cerc. Kate îşi lăsă capul în jos şi dori să-şi fi putut ascunde faţa după un văl. In rochia ei albă şi cu pălăria de pai verde se simţea parcă din nou virgină, o tinără virgină. Aceasta era calitatea pe care i-o redaseră bărbaţii aceia.

Timid, stîngaci, încercă să prindă pasai dansului. Dar pantofii o făceau să se simtă neflexibilă, izolată, iar ritmul nu trepida în sîngele ei. Se mişca stlnjenită.

Bărbatul de lîngă ea îi ţinea însă mina în aceeaşi strîrr- . gere uşoară, catifelată, şi trupul lui se legăna nestingherit, cu acelaşi puls de pendul. Nu ţinea seama de ea. Şi totuşi -îi stringea degetele cu o atingere delicată, moale.

Juarta îşi zvîrlise din picioare ghetele şi ciorapii şi, cu. faţa ei neagră, brăzdată ca o mască de obsidian, ochii strălucindu-i cu acea flacără feminină, fără de virstă, întunecată şi de nestins, călca pămîntul în pasul dansului.

„Precum pasărea soarelui calcă în zori pămîntul asemenea găinii cafenii şi, asemenea găinii care scuturămerele naşterii din crengile pîntecelui ei, dă ouă de aur, ouâ ce ascund globul soarelui în apele cerului, în căuşul găoacei pământului care-i albită de focul sîngelui, calcă şi tu pă- mîntul, iar pămîntul o să zămislească precum găina sub picioarele păsării soarelui; sub picioarele inimii, sub picioarele gemene ale inimii. Calcă pămîntul, calcă pămîntul care se ghemuieşte ca un pui cu aripile închise. în...“ Cercul începu să se[1] rotească, iar Kate se învîrtea uşor între doi bărbaţi, tăcuţi şi absorbiţi, ale căror braţe atingeau braţele ei. Şi unul dintre ei îi ţinea degetele uşor, fără să le strîngă, dar într-o apropiere transcendentă. Şi cîntecul sălbatic se înălţă din nou ca o păsare care coborîse doar pentru o clipă, iar toba schimba ritmurile într-un chip de neînţeles.

Cercul exterior era alcătuit numai din bărbaţi. Kate avea impresia că simte pe spate, ca o suflare, bizara strălucire întunecată a ochilor lor. Bărbaţi, bărbaţi întunecaţi, colectivi, neindividualizaţi. Iar ea femeie, rotindu-se pe marea toată a feminităţii:

Bărbaţi şi femei deopotrivă dansau cu feţele aplecate, lipsite de expresie, abstracte, profund

absorbiţi, bărbaţii de bărbăţia supremă, femeile de feminitateâTsupremJi. Era sex-ualitate, dar sexualitatea înaltă, nu cea josnică. Apele de deasupra pămîntului rostogolindu-se peste apele de sub Spămînt, ca un vultur care se roteşte tăcut jjeste propria-i umbră.

Kate simţea că sexul şi feminitatea ei erau captate şi identificate în oceanul vag rotitor al unei vieţi în mişcare, cerul întunecat al bărbaţilor coborînd şi învîrtindu-se asu- pră-i Nu mai era ea, se volatilizase şi propriile ei dorinţe se dizolvaseră în oceanul marii dorinţe. Aşa cum bărbatul
l ale cărui degete le atingeau pe ale ei era pierdut în oceanul bărbăţiei lui, aplecîndu-se peste faţa apelor.

înceata, vasta, gingaşa rotire a ocear^ilui de deasupra î peste oceanul de dedesubt, fără urme de zvîrcoliri sau de ţ spumă. Doar pura conjuncţie lunecătoare. Ea, topită în fe- f minitate. Şi în locul unde degetele ei atingeau degetele bărbatului, scînteia calmă, ca luceafărul dimineţii, strălu- cindPlntre ea şi suprema bărbăţie a bărbaţilor.

Cît de straniu să fii cufundaţă în dorinţă dincolo de dorinţă, să fii topită în trup dincolo de individualitatea trupului, cu scînteia contactului zăbovind ca un luceafăr de di- [mineaţă între ea şi bărbat, între marele eu feminin şi marele eu al bărbatului. Chiar al celor doi bărbaţi de lîngă
1 ea. Ce frumoasă, lentă roată a dansului, două mari şuvoaie cergînd în contact, în direcţii opuse.

Nu cunoştea faţa omului ale cărui degete le ţinea. Ochii |ei orbiseră, faţa lui era faţa cerului întunecat, doar atingerea degetelor scăpăra o ^|^Mkre era şi a ei şi a lui.

Picioarele ei începuseră să simtă ritmul pasului de [dans. Începea să fnveţe să se elibereze de greutate, să se ■elibereze de imboldurile întregii ei vieţi, să lase viaţa si

curgă lent, întunecos, într-un jet cu refluxuri, să c,urg$ ritmic, în jeturi domoale, scurgîndu-se din picioarele ei în trupul negţu al pămîntului. Dreaptă, puternica precum un par al vieţii, şi totuşi lăsînd ca întreaga sevă a puterii ei să se scurgă în jos, la rădăcinile pămîntului.

Pierduse noţiunea timpului. Dar însuşi dansul părea să se apropie de sfîrşit, deşi ritmul rămase acelaşi pînă la capăt.

Glasul încetase să cînte, numai toba îşi' continua bătăile. Deodată, toba păru să tresară, şi după aceea urmă liniştea. Pe loc mîinile se descătuşară, dansul se sparse, [1] fragmentîndu-se. Bărbatul îi dărui UD zîmbet scurt, îndepărtat, şi se mistui. Nu avea să-i recunoască faţa vreodată, ⌡Dar prezenţa i-ar fi putut-o recunoaşte.

_____,

Femeile se retraseră deoparte, înfăşurîndu-şi *rebozo-u-ft* rile strîns pe unjpri. Bărbaţii se ascunseră în păturile lor. Iar Kate şe întoarse spre întunecimea lacului.

— Vreţi să şi plecaţi, *Nina* ? se auzi vocea Juanei răsunînd cu o blîndă, distantă dezamăgire.

— Trebuie să,plec, răspunse Kate în grabă.

Şi porni cu paşi repezi spre bezna lacului, Juana^rler- gînd după ea cu pantofii şi ciorapii în mînă.

Kate voia să se retragă cît mai curînd în casă cu noua ei taină, strania taină a feminităţii ei supreme, cu care nu se putea obişnui. Va trebui să se cufunde în acest mister

Gonea pe cărarea denivelată de la marginea lacului ee respira înfăşurat în umbră, deşi stelele luminau îndeajuns încît să se distingă carcasele negre şi catargele Cftnoelor, profilate pe întunecimea apei. Noapte, noapte fără de timp, fără de ceasuri ! Kate nu voia să se uite la ceas. Avea să-l aşeze cu faţa; în jos, ca^^g-i vadă cifrele fosforescente. Nu voia să fie îngrădită de timp.

Şi pe cînd luneca în somn, auzea în urechi'sunetele

lo-J bei, ca un puls bătînd într-o piatră.

Capitolul VIII

• NOAPTEA IN CASA

Dincolo de gardul casei lui Kate creştea un copac mare, numit arborele *cuenta* pentru că îşi presăra pe jos fructele, nişte boabe micuţe,, tari, ca nişte bile de marmură neagră, de o rotunjime perfectă, pe care băştinaşii le adunau in şiraguri de mărgele, *cuşntas,* sau le înşirau ca mătănii pentru rugăciuni. Cînd se înnopta, uliţa etfa cufundată în beznă şi căderea acestor c*uentas* ştirbea tăcerea.

Nopţile, care păruseră prietenoase, începură să fie bîn- tuite de spaime. Frica îşi scosese din nou capul. O bandă de hoţi se organizase într-unul din satele de pe malul lacului, un sat de oameni urîcioşi, gata în orice clipă să se transforme în bandiţi. Şi bandiţii aceştia, invizibili peste Zi, cînd ejrau camuflaţi în simpli pescari saii muncitori agricoli, de cum se lăsa noaptea încălecau pe cai şi porneau să prade orice casă singuratică sau insuficient apărată.

Şi apoi, faptul că o bandă de răufăcători hăituia me- Ifeagurile, dădea curaj tuturor hoţilor şi tiaăloşilor izolaţi să* intre în acţiune. Orice se întîmpla, era pus pe seama, bandiţilor. Şi astfel, mulţi oameni pe care nici nu i-ai fi /bănuit, cu o înfăţişare cinstită, dar cu sufletul muşcat de vechi instincte de prădăciune, se furişau noaptea cu *ma- chetes* sau poate cu un pistol, ca să-şi înfigă degetele în plăcinta beznei.

Kate simţi din nou frica închegîndu-se şi îngroşîndu- se în tăcerea neagră a nopţilor mexicane, pînă cînd şi zgomotul unei *cuenta* care pica începu să-i pară înspăimîntâ- tor. Zăcea întinsă pe pat şi asculta graiul întunericului care se îndesea. Din depărtare se auzea şuierul prelung, strident, al gărzilor poliţieneşti. Şi

curînd patrula de poliţişti călare clămpănea uşor prin preajmă. Dar în cele mai
multe ţări, poliţiştii nu sînt niciodată prezenţi atunci cînd e nevoie de ei.""*"

Se apropia anotimpul ploilor şi vîntul ■ noapte ser stîrnea de pe lac, isclnd zgomote stranii prin frunziş şi zgîlţîînd uşile şubrede ale casei. Servitorii se aflau departe, în văgăuna lor. Şi noaptea, în Mexic, fiecare distanţă se isrnlpayă în sine însăşi, ca un om înfăşurat într-o mantie neagră, care-ţi întoarce spatele:

Dimineţile, se înfiinţa Juana venind de la piaza, cu ochii ei ca două picături de cerneală şi cu atavica, ostenita expresie de maimuţă speriată, zugrăvită pe faţa ei de bronz. O rasă îmbătrânită în supunerea faţă de spaimă şi neputincioasă Bă se descătuşeze de ea. Pe dată, Juana în-J qepea să bhguie, într-un şuvoi semiinteligibil, o poveste! despre o casă devastată şi o femeie înjunghiată. Şi-i spu- V nea lui Kate că proprietarul hotelului îi trimisere vorbă I că nu-i deloc sănătos să doarmă singură în casă. Trebuia 1 neapărat să se mute la hotel.

întregul sat era cuprins de acea ciudată spaimă cep ti- I liană care-i copleşeşte pe oamenii de culoare. O panică, un simţ al demonicului, al grozăviei, care pluteşte greu în - aerul nopţii. Cînd se revarsă zorii albaştri, totul se înse-j ninează. Noaptea însă, aerul se îngroaşă din nou, asemenea! sîngelui care se încheagă.

Spaima, firesţe, .se comunica de la om ia om. Kate erai convinsă că dacă Juana şi familia ei nu s-ar fi ghemuit cti acea teamă de reptilă în capătul cel mai îndepărtat al[1] casei! ea nu ar fi fost înfricoşată. Dar Juana arăta ca o şa- 1 pîrlă trăsnită de groază.

Nu exista nici un bărbat în casă. Juana avea doi fii : Jesus, în vîrstâ di! vreo douăzeci de ani, şi Ezequiel dai vreo şaptesprezece. Dar Jesus — ea îi pronunţa numeleşl *Hezusn* — avea în grijă micul motor cu gazolină care înn! treţinea lumina electrică şi dormea împreună cu Ezequiei'l In mica uzină, pe jos. Aşa îneît Juana se pitea cu celei două fiice ale ei, Concha

şi Maria, în vizuina din spatelej

2
1
2

casei şi părea să emane prin toţi parii mirosul rîneed al spaimei.

Satul era înecat de groază. De obicei, *piaza* era animata pînă pe la zece seara, iluminată de focurile de cărbuni şi traversată întruna de vînzătorul de îngheţată, care-şi ţinea găleata în creştet şi striga la nesfîrşire : *Nieve t Nieve !,* în timp ce oamenii pălăvrăgeau sau îi as- cultau pe tinerii dntăreţi la ghitară.

Acum însă, după ora nouă piaţa era pustie, arătînd ciudat dt pietroasă şi de vidă. *Jefe* [1] dăduse ordin ca orice ,om găsit pe stradă după ora zece să fie arestat.

Kate se grăbea să se întoarcă acasă şi se încuia în ■cameră. Nu-i uşor să înfrunţi panica unor oameni cu ochi f de tăciune, semibarbari. Simţămîntul se propaga prin aer,
[ca un drog, crispîndu-ţi inima şi paralizîndu-ţi spiritul cu senzaţia răului iminent: un rău negru, oribil.

Zăcea în pat, în deplin întuneric : la ora zece, curentul electric se întrerupea în tot satul şi începea regnul tene- fbrelor primare. Putea simţi răsuflarea demonică propa- Igîndu-se în valuri prin atmosferă.

îşi amintea de .poveştile sinistre ale băştinaşilor, pe >ţbare le auzise. Şi se gîndea din nou la oamenii aceştia, aparent atît de liniştiţi, de buni, cu surîsul lor blajin. Pînă şi Humboldt a observat cu privire la mexicani că puţini oameni au un zîmbet atît de blînd şi, în acelaşi timp, ochi atît de aprigi. De fapt, ochii-lor nu erau aprigi. Dar în feţele de un negru brut, apăreau ca un tăi? de lumină albă. Şi în negreala brută se poate deştepta pofta ’ de sînge, dezgropată din sedimentele unui trecut neereat: Necreat, semicreat, acest popor se afla la discreţia influenţelor întunecate, sedimentate în străfundurile sufletului. Şi totuşi erau oameni liniştiţi, blînzi şi binevoitori, yădind un soi de transparentă, naivitate. Dar cînd ceva îi tgîlţîia în adîncuri, norii, negri se ridicau în e^ şi oamenii ’M lăsau din nou copleşiţi, de patima lugubră a morţii, a.ser

[1] Şef (al poliţiei) (sp.).

tei de sînge, a urii încarnate. Un popor incomplet finisat, aflat la discreţia unor instincte atavice, nestăvilite.

Kate simţea că undeva, în străfundurile sufletelor lor, zăcea un resentiment insondabil, ca o rană deschisă. Resentimentul greu, sîngeros, al oamenilor care n-au fost niciodată în stare să-şi dobîndească un suflet, care n-au fost în stare să-şi dobîndească un nucleu, să-şi închege o integritate individuală din haosul pasiunilor şi potenţelor şi al morţii. Oameni prinşi în mrejele vechilor patimi şi j vechilor fapte, ca în volutele unui şarpe negru care lei strangulează inima. Povara grea, urît-mirositoare a unui trecut necucerit.

Şi sub greutatea acestei poveri, trăiesc şi mor, fără să le pară prea rău cînd mor. înfundaţi şi încîlciţi în elemente, neputincioşi să se descătuşeze. înnegriţi de un soare prea puternic, supraîncărcaţi de electricitatea tăioasă a/ aerului mexican, torturaţi de clocotul mocnit al vulcanilor de sub tălpi. îngrozitoarele elemente potenţiale ale continentului american, care dăruiesc oamenilor trupuri puternice, dar le apasă sufletul, împingîndu-1 în jos şi împiedicîndu-1 să renască. Sau, cînd un om ajunge sa aibă un suflet, elementele malefice i-1 destramă treptat* pînă cînd se descompune în idei şi activităţi mecanice, într-un trup dominat de energie mecanică, dai cu sufletul mort, în putrefacţie.

Aşadar, aceşti oameni, incapabili să biruie elementele, oameni traşi în jos dc încercuirea şerpească a soarelui şi a electricităţii şi a emanaţiilor vulcanice, sînt supuşi unor mereu reînnoite instincte insondabile, stîrnite de resentiment, o ură diabolică îndreptată împotriva vieţii in-, săşi. Şi atUnci, bufnitura unui pumnal greu împlintat în-- tr-un trup viu. acesta e lucrul cel mai bun. Nici o plăcerej trupească nu poate

egala asemenea voluptate. Spasmodicul zvîcnet de satisfacţie, cînd cuţitul pătrunde în carne sîngele[1] cald ţtşneşte !

Este inevitabila satisfacţie supremă a unui popor icîlcit in trecut şi incapabil să se smulgă din el. Un popor ere n-a fost niciodată mîntuit şi nu a cunoscut un mîn- titor.

Căci pentru mexicani Isus nu este un mîntuitor. E un *tu* mort, înmormîntat în mormîntul lui. Popoare întregi se pă îngropate sub lenta depunere a trecutului, asemenea liiui miner înmormîntat de viu în subteran de o prăbu- ie a pămîntului. Pînă cînd apare un salvator, care să le late drumul spre lumina soarelui.

Dar albii nu au adus nici un fel de salvare în Mexic, [împotrivă, s-au pomenit şi ei, pînă la urmă, îngropaţi fclaltă cu dumnezeul lor şi cu rasa cucerită.

Ceea ce Constituie un *status quo.*

Kate zăcea în întuneric şi gîndea intens. în acelaşi | thp, asculta intens, crispată de groază. Nu-şi putea stă- pii inima. Părea să i se fi dislocat şi, realmente, o durea.

niciodată pînă atunci, era speriată exclusiv fizic, spera în sîngele ei. Sîngele îi era încleştat într-o paralizie *f* groază.

în Anglia, în Irlanda, în timpul războiului şi al revo- fciei, cunoscuse teama *spirituală.* Teama îngrozitoare **de Biată** ; pentru că, în vremea războiului, naţiunile **se** [msformă în gloate. Teama de gloată care, asemenea unui **Im** rău, vrea **să** frîngă *spiritul* liber al oamenilor indivi- lali. Era vorba de dorinţa rece, colectivă,, a unor milioane

Ît oameni ce urmăreau să frîngă spiritul indivizilor mai Reminenţi. Voiau să frîngă acest spirit aşa îneît să poată şlansa marea rostogolire în jos, către vechile niveluri ale şuii interlope, dominate de adoraţia banului şi de plă- ■ea de a ucide. Gloatele !

lîn acele ziie, Kate cunoscuse chinul spaimei reci, soli

Aceasta fusese spaima cea mai cumplită pe care o Isc pînă atunci. Dar îi supravieţuise-,
■Acum, însă, simţea crisparea spaimei fizice. Inima ei lea smulsă din loc, încordată de durere.

Aţipi ţi se trezi brusc, la un zgomot uşor. Se ridică în capul oaselor. Uşile dinspre terasă aveau obloane. Uşile propriu-zise erau încuiate, dar obloanele rămâneau deschise pentru a lăsa să pătrundă aerul prin **feres**truicile de sus ale uşii, deschise şi ete. ~Pe fundalul de un cenuşiu întunecat al nopţii se detaşa ceva ce îi păru a îi o pisică neagră strecurîndu-se pe pervazul ferestruicii.

— Ce-a fost asta ? strigă automat.

Pe loc, forma neagră ue mişcă, pieri, şi Kate ştiu că fusese braţul unui bărbat care încercase sâ ajungă pînă la zăvorul uşii Rămase o clipă ca împietrită, gata să strige. Dar nu mai urmă nici o mişcare. Aşa încît se aplecă şi aprinse o luminare.

O chinuia o panică ciudată, care o paraliza şi-i trăgea inima din loc. Rămase inertă, covîrşitâ de spaimele nopţii. Luminarea avea o strălucire întunecată. Din depărtare răzbea un bubuit de tunet. ^Noaptea era oribilă, iar Mexicul i se părea înfiorător, negrăit de înfiorător.

Ii-era cu neputinţă să se relaxeze, să-şi simtă - inima revenindu-i la loc. „Acum, îşi spuse Kate, am ajuns la discreţia acestor lucruri, m-am pierdut cu desăvlrşire “ Era teribil să se simtă pierdută, ruptă de ea însăşi in oroarea spaimei

„Ce pot face ?“ se întrebă singură, adunindu-şi curajul. „Cum mâ pot ajuta ?‘; Ştia bine că e absolut singură.

O bună bucată de timp nu se simţi în stare sâ facă vreun gest. Pe urmă, incercă oarecare uşurare spunîn- du-şi : ,.Cred în rău. Şi nu trebuie sâ cred în rău. Panica şi omorurile nu se stîrnesc decît atunci cînd oamenii din frunte lasă sâ le scape controlul. Eu nu cred in rău. Nu cred câ bâtrinul Pan poate să ne readucă la vechile: intu-' necatele forme ale

conştiinţei, dacă noi nu dorim acest, lucru. Eu sînt convinsă că există o forţă superioară are, atita timp cît ne încredem in ea. ne va dărui putere. Pînă şi omul care a vrut să pătrundă aici nu ar fi avut ntr-a-devâr tăria si o facă. încerca doar să fie josnic şi ticălos,

Har ceva din el l-ar fi oprit, l-ar fi făcut să se supună unei credinţe şi unei forţe superioare. “

Se linişti singură în felul acesta, pînă cînd îşi adună destul curaj ca să se scoale din pat şi să închidă[1] ferestruicile de sus ale uşii. După care porni din cameră în cameră, pentru a se asigura că totul era bine încuiat. Şi constată cu mulţumire că se simţea la fel de speriată de scorpionii de pe jos ca şi de grozăviile de afară.

Se asigură că cele cinci uşi şi şase ferestre din aripa cu camere comunicante erau zdravăn zăvorite. Avea sen--"" zaţia că e pecetluită în întuneric, cu luminarea ei. Pentru a controla cealaltă aripă a casei, unde se aflau sufrageria şi bucătăria, ar fi trebuit să străbată terasa.

Se simţi mai potolită, aşa cum se găsea închisă cu strălucirea întunecată a luminării. Şi în inima ei, frământată încă de junghiul spaimei, îşi spuse : ,,Joachim afirma că răul este coloana vertebrală degenerată a vechilor moduri de viaţă pe care conştiinţa noastră le-a depăşit. Acestea generează crima şi viciul. Dar tobele de sîmbătă seară şi ritmurile antice şi dansul acela in jurul tobei nu ţin de vechile forme sălbatice de exprimare ? O întoarcere conştientă la sălbăticie. Aşa încit poate că reprezintă Sn-‘. tr-adevăr răul".

Nevoia ei de încredere izbucni însă din nou la su-prafaţă :

,,Nu J Nu pot să fie o simplă reîntoarcere neputincioasă, dictată de panică ! Constituie o alegere deliberată, conştientă. Trebuie_ să rfe reîntoarcem la trecut, pentru a ' reînnoda vechile fire. Trebuie să preluăm vechile impul-

i suri frinte, care ne vor restabili legătura cu misterele ^ cosmosului, acum cînd ne aflăm la capătul propriei noastre rezistenţe. Trebuie să o facem ! Don Ramon are dreptate, Cred că e într-adevăr un om mare. Pînă acum gîndeam că nu mai există oameni mari, doar mari financiari, mari artişti, şi aşa mai departe, dar nu *oameni* mari. Se vede că e într-adevăr un om mare.“.

Şi glndul acesta o linişti total.

Dar de îndată ce stinse luminarea, puternice scăpărări de lumină albă ţişniiă prin toate crăpăturile ferestrelor şi tunetele se rostogoliră ca nişte ghiulele uriaşe, strivitoare. Bubuiturile păreau să cadă de-a dreptul pe inima ei. Zăcu în pat, zdrobită, torturată, într-un soi de isterie pasivă. Şi isteria o făcu să stea la pîndă, încordat şi abject, pînă în zori. Dimineaţa, se simţi complet doborîtă.

îşi făcu apariţia şi Juana, arătînd la **TÎndul** ei ca o gînganie moartă şi rostind fraza convenţională :

— Cum aţi petrecut noaptea, *Nina* ?

— Prost, răspunse Kate.

1 Şi îi istorisi întîmplarea cu pisica neagră sau cu braţul omului.

— Mire !I exclamă Juana pe o voce înăbuşită. Biata copilă nevinovată o să fie omorîtă in patul ei ! Nu, Nina, trebuie să vă duceţi să dormiţi la hotel. Nu, JTU, Nina, nu se poate săjnai lăsaţi obloanele deschise. Nu, nu, imposibil ! Ia spuneţi, vă duceţi sâ dormiţi la hotel ? Şi cealaltă Senora s-a dus. —

— Nu vreau să plec de aici, răspunse Kate.

— Nu vreţi să plecaţi, *Niiia* ? Ah ! *Entonces 1* Enton- ces *!I Nina*, am să-i spun lui Ezequiel să vină şi să doarmă in faţa uşii dumneavoastră, cu pistolul lui. Are un pistol, şi o să doarmă în faţa uşii dumneavoastră, şi atunci o să puteţi ţine obloanele deschise ca să**ntre aer proaspăt. Ah, *Nina,* noi sărmanele femei avem nevoie de un bărbat cu un pistol. Nu trebuie să fim lăsate singure peste noapte. Ne e frică, copiilor mei le e frică. Ia te uită, un hoţ care a încercat să deschidă zăvorul uşii ? închipuiţi-vă ! Nu, *Nina,* am să-i spun lui Ezequiel chiar azi la prinz.

La prînz, Ezequiel se înfiinţa, păşind ţanţoş. Era un tinăr sălbatic, sfios, foarte drept, foarte mîndru, pe

---

I **la te uită ! (sp.).**

jumă- tata barbar. Vocea i se spărgea, cu o rezonanţă ciudată.

Rămase locului, timid, c^ i se spuse ce urma să facă. Pe urmă se uită la Kate cu ochi negri, strălucitori, sirn- ţindu-se de pe acum salvatorul ei.

— Da ! Da ! spuse băiatul. Am să dorm aici, pe coridor. Nu vă temeţi. Mă duc să-mi iau pistolul.

O porni rapid şi se întoarse cu pistolul, o armă veche, cu ţeavă lungă.

— Am cinci gloanţe, spuse el' arătîndu-i arma. Dacă deschideţi uşa peste noapte, trebuie să-mi spuneţi -mai intîi o vorbă. Că altfel, cum văd ceva mişcind, trag cinci focuri. Pst ! Pst !

Văzîndu-i scinteierea din ochi, Kate înţelese cu cită satisfacţie ar fi tras cinci focuri în orice ar fi mişcat in noapte. Gîndul că s-ar fi putut trage şi.în el nu-1 pre-ocupa cîtuşi de puţin.

— Şi, *Nina,* adăugă Juana, dacă veniţi vreodată acasă tîrziu, după ce s-au stins luminile, trebuie să strigaţi *Ezequiel* ! Că dacă nu, *Bum ! Bum !* şi nu se ştie cine ar putea fi omorit.

Din acea zi. Ezequiel dormi pe o rogojină aşternută pe terasa de cărămidă din faţa uşii lui Kate, învelit într-o pătură şi cu pistolul alături. Aşa îneît ferestruicile răma- £ seră dcschise şi aerul putu să pătrundă. In prima noapte, Ka4?e nu se simţi în stare să închidă un ochi din pricina sforăitului sălbatic al băiatului. In viaţa ei nu auzise un zgomot^ cu asemenea colosal răsunet. Ce plămâni avea băiatul ăsta î Era un sunet venit parcă dintr-o altă lunie, stranie şi primitivă.' Zgomotul îi alunga somnul, totuşi avea în c-1 ceva ce îi plăcea. Un soi de forţă sălbatică.

Capitolul IX

CASA DE LAS CUENTAS

Curînd, Kate începu să le îndrăgească **pe** Juana **cea** şleampătă şi şchioapă şi pe fetele ei. Concha avea paisprezece ani; era o fată masivă, greoaie, barbară, cu **o** coamă de păr negru, ondulat, pe care şi-l scărpina întruna. Maria avea unsprezece ani — o fetişcană timidă, pirpirie, ca o pasăre, cu nişte ochi mari care păreau aproape să absoarbă lumină din jur.

O familie indiferentă. Juana recunoştea că Jesus avusese alt tată, dar dacă te uitai la restul copiilor, îţi făcea impresia că fiecare dintre ei avusese un tată diferit. Toată această familie vădea o fundamentală şi sardonică nepăsare faţă de viaţă. Trăiau de azi pe miine, o viaţă de o indiferenţă îndărătnică, apăsătoare, fără să se sinchisească de trecut, fără să se sinchisească de prezent sau de viitor. Nu erau 'interesaţi nici măcar de bani. Cheltuiau într-un minut tot ce aveau şi pe urmă nici nu-şi mai aduceau măcar aminte.

Lipsiţi de orice ţel, de orice năzuinţă, trăiau absolut *h terre,* jos, pe pămîntul negru, vulcanic. Nu erau animale pentru că bărbaţii şi femeile şi copiii lor nu pot fi animale. Asemenea îngăduinţă nu ne-a fost acordată. *Pleacă, dar odată plecat, nicicînd nu te vei mai putea.întoarce !,* astfel sună glasul marelui Impuls care ne împinge, creator, înainte. Cînd omul încearcă, în mod brutal, să se reîntoarcă la nivelurile vechi, anterioare, ale evoluţiei, nu reuşeşte să o facă decit în sensul cruzimii şi al mizeriei.

Astfel, în ochii negri ai familiei licăreau teama nesănătoasă, mirarea şi mizeria. Mizeria făpturilor omeneşti care se cuibăresc neputincioase în afara eurilor lor ne- create, incapabile să-şi separe un suflet din haos, şi indiferente la orice altă victorie. Oamenii albi devin şi ei făpturi lipsite de suflet. Dar

ei au cuccrit ligile de bază ale metalului şi energiei, aşa Incit se învirtejesc vijîind în maşini, făcînd turul vidului propriei lor pustietăţi.

Kate desluşea o notă profund patetică în familia Juanei. Dar îi inspira în acelaşi timp şi o anumiţă repulsie.'

Juana şi copiii ei, din momentul în care o acceptaseră pe *Nina* ca fiind a lor, i se devotaseră cu intensă loialitate. îşi făcuseră un punct de onoare din a fi oneşti pînă la cea mai mică prună din coşul cu fructe. Şi erau însufleţiţi de zelul de a o sluji.

Fiind indiferenţi la mediul înconjurător, trăiau în -cruntă murdărie. Pămîntul era marea lor ladă de gunoi. Orice lucru de care nu aveau nevoie era aruncat pe jos şi nimeni nu se sinchisea. Aproape că le plăcea să vieţuiască într-un mediu de purici, cirpe vechi, cocoloşi de hîrtie, coji de banane şi sîmburi de mango. Iată o bucati de pînză ruptă din rochia mea. Pămînt, primeşte-o! Iată ghemotoace de păr căzute cînd m-am pieptănat. Pămînt, primeşte-le !

Kate, însă, nu putea suporta. Ea se sinchisea. Şi, pe dată, familia se bucură, se simţi aţîţată de faptul că ec se sinchisea. Măturară patio cu o mătură din crengi, pînă cînd zgîriară aproape suprafaţa păminti^lui. Ce nostim ! Lui *Nina* îi păsa de toate astea ?

Pentru ei, Kate era o sursă continuă de mirare şi de amuzament. Dar nici un moment nu o considerau superioară ca rang social. Era o fiinţă minune, pe jumătate de neînţeles, pe jumătate amuzantă^

Nina dorea ca *aguador*[1] să-i aducă repede două botes[1] de apă caldă, de la izvoarele fierbinţi, ca să se spele pe tot corpul, dimineaţă. de dimineaţă. Ce nostim ! Fugi, Maria, -spune-i lui *aguador* să vină in grabă cu apa pentţ'u *Nina!*

* **Sacagiul (sp.).**

• **> Bidoane (sp.).**

Şi după aceea, ţoale Irei fură aproapr supâratv tind o văzură pc Kate încuindu-se in casă pcnîţi a-şi face baia. Pentru ele era ca un fel de zeiţă, menită să le veselească şi să le uimească ; drept care trebuia să le

fie mereu accesibilă.
Şi curînd Kate descoperi că o zeiţă care trebuie să fie mereu accesibilă fiinţelor omeneşti nu prea e de invidiat.

Nu, nu era o simplă sinecură să fii *Nina.* Dis-de-dimi- neată începea, harşt-harşt, mătura de crengi în curte. Kate stătea în pat cu uşile încuiate şi obloanele deschise. Zarvă afară. Cineva încerca să vîndă două ouă. Unde e Nina ? Doarme. .Dar precupeţul nu voia să plece. Zarva continua.

Aguador-ul! Ah, apa pentru baia lui Nina ! Doarme, doarme !

— Nu dorm, strigă Kate, trăgindu-şi un capot pe ea şi descuind uşa.

Pe dată dau buzna ^în casă fetele cu cada, aguador-ul cu două canistre pătrate de benzină, pline cu apă fierbinte. Doisprezece centauos ? Doisprezece c*entavos* pentru aguador. No *hay !* Nu avem doisprezece centauos. Mai tîrziu ! Mai tîrziu ! Aguador-ul pleacă tropăind, ţinîndu-şi băţul pe umăr. Kate încuie uşile şi obloanele şi începe să-şi facă baia.

— Nina ? Nina ?
— Ce este ?
— Ouă fierte sau prăjite sau rancheros ? Cum le doriţi ? \
— Fierte.
— Cafea sau cacao ? >
— Cafea!
— Sau poate că vreţi ceai ?
— Nu. cafea.

Baia continuă.

— *Nina ?*

— Da. , '

— Nu mai este cafea. JNe aucem să cumpărăm.

— Atunci dă-mi ceai.

— Nu, *Nina* ! Mă duc să cumpăr. Aşteptaţi-mă.

— Atunci, du-te !

Kate îşi ia micul dejun pe terasă. "Masa e aranjată, încărcată cu fructe şi piine albă şi cornui i dulci.

— Bună dimineaţa, Nina, cum aţi petrecut noaptea ? Bine ? Lăudat fie Domnul} Maria. cafeaua ! Mă duc sâ pun ouâle la fiert. O, *Nina,* să nu iasă tari!«Ia te uită ce picioare de Madonna ! Uita^i-vă ! *Bonitos* ![1]

Şi Juana se apleacă, fascinată, ca să atingă ou degetele ei negre picioarele albe şi moi ale lui Kate, încălţate în sandale uşoare — doar o baretă de-a curmezişul labei piciorului.

Ziua a început. Juana se consideră total devotată lui Kate. Curînd îşi expediază fetele la şcoală. Cîteodată se duc, de cele mai multe ori, nu. *Nina* zice că trebuie să meargă la şcoală ! Auzi ! Auzi ! Spune Nina că trebuie să mergeţi la şcoală. Afară cu voi ! Valea !

Juana şchioapătă în sus şi-n jos pe terasă, de la bucătărie la masa pentru micul dejun, cărînd farfuriile una cîte una. Pe urmă le spală, cu un pleoscăit puternic.

Dimineaţa ! Soarele scînteietor se revarsă peste patio, peste florile de hibiscus, peste zdrenţele fluturătoare, galbene şi verzi, ale bananierilor. Păsările vin şi dispar, cu o rapiditate tropicală. In umbra deasă a păduricii de mango, indieni în straie albe se mişcă asemenea unor stafii. Senzaţia soarelui dogoritor, sau, şi mai impresionantă încă, senzaţia umbrei întunecoase, intense. Un freamăt de viaţă, şi totuşi apăsătoarea greutate a tăcerii. O pîlpîiie orbitoare, o strălucire incandescentă, şi totuşi senzaţia de apăsare.

*** Frumoase (sp).**

Kate stătea singură, legănîndu-se în fotoliul

balansoar de pe terasă şi prefăcîndu-se **a** coase. Fără zgomot, **îşi** face apariţia **un** moşneag cu un ou, **pe** care-1 ţine misterios, ca **pe un** simbol. Doreşte *patrona* să îl cumpere **cu** cinci c*entavos* ? Juana i-a oferit numai patru c*entavos.*
In ordine ? Unde e Juana ?

Femeia îşi face apariţia, venind din piaza cu alte • achiziţii. Oul! Patru c*entavos.* Socoteala cheltuielilor de la piaţă. *Entonces ! Entonces ! Luego! Luego ! Ah, Niiia, fio. tengo memoria* !I Juana nu ştie să scrie şi să citească. Dimineaţă de dimineaţă se duce la piaţă cu *pesos,* cumpără o sumedenie de mărunţişuri, fiecare de cîte unul sau doi *centavos.* Şi dimineaţă de dimineaţă face socotelile. *f'* Ah ! Ah ! Unde am rămas ? N-am ţinere de minte. Bun, va să zică... ah... da... am cumpărat ocote de trei *centavos* I Cît face ? Cît face, Nina ? La cît am ajuns ?

Era un joc care o aţîţa pe Juana pînâ-n măduva oaselor ; îi plăcea să socotească fiecare *centavo* pînă ajungea la suma exactă. Dacă îi lipsea un *centavo* din mărunţiş, rămînea ca paralizată. Şi se ivea din bucătărie, din cinci în cinci minute. \

— Lipseşte un *centavo, Nina.* Vai, cît sînt de proastă ! Dar am să Vă dau unul de la mine.

— Nu-ţi face griji, Juana. Nu te mai gîndi la asta!

•— Ba da, ba da ! şi iar şchiopăta preocupată.

Pînă cînd, o oră mai tîrziu, un strigăt puternic răsuna din capătul casei. Juana îşi făcea apariţia fluturînd o legătură de verdeaţă :

— *Mire ! Niiia ! Compre perjii a un centavo* — am cumpărat pătrunjel de un *centavo.* Acuma-i în regulă ?

— E în regulă.

Şi viaţa putea iarăşi să meargă mai departe.

Existau două bucătării, una lîngă sufragerie, aparţi- nlndu-i lui Kate, şi un şopron strimt, pe sub

---

I Atunci! Atunci **1 îndată** ! îndată ! Ah, **Nifia,** nu am memorie **I**

bananieri,
aparţinînd familiei. De pe terasă, Kate privea direct In bucătăria Juanei. Avea o gaura neagră în chip de fereastră.

Plici / Plici! Plici!

„Şi eu care o credeam pe Concha la şcoală !‘ îşi spuse Kate.

Nu ! acolo, în întunecimea ferestrei, apăreau coama şi faţa tuciurie a Conchei, furişînd priviri ca un animal dintr-o cavernă, în timp ce prepara *tortillas*. *Tortillas* sînt un soi de pite de aluat din făină de porumb, care se coc pe o farfurie plată din pămînt ars, ţinută deasupra focului. Şi prepararea lor constă din turtirea între palme a unei bucăţi de aluat, bătută cînd cu o palmă, cind cu cealaltă, pînă cînd *tortilla* capătă subţirimea, rotunjimea şi aşa-zisa uşurime dorite.

Plici ! Plici ! Plici t Plici ! Plici ! Plici ! Ineluctabil ca ritmul unui păianjen care-şi ţese pînza, acest sunet al Conchei pălmuind *tortillas* în arşiţa dimineţii şi furişînd priviri prin gaura neagră a bucătăriei. La scurt timp după ora douăsprezece, pe gaura neagră avea să iasă fumul. Concha zvîrlea *tortillas* crude pe farfuria mare de pămînt ars, aşezată deasupra focului slab, de lemne.

S-ar putea ca Ezequiel să vină sau nu, cu alura lui foarte bărbătească — cu un *serape* aruncat pe umăr şi pălăria mare de pai, cochet pusă pe o parte — ca să mănînce *tortillas* la prînz. Dacă avea de lucru pe un ogor mai îndepărtat, nu-şi făcea apariţia decit odată cu căderea serii. Dacă venea, se aşeza jos pe prag şi femeile îl serveau cu *tortillas* şi-i aduceau apă de băut, de parc-ar fi fost un rege şi nu un băieţat)dru. Şi i se auzea vocea aspră, spartă, dînd porunci.

„Porunci" e cilvintul potrivit. Cu toatevcă era un băiat liniştit şi blînd şi foarte conştiincios, cind vorbea - cu mama şi cu surorile lui i se pti tea desluşi în ton porunca regească. Vechile prerogative alţi masculului. Kate avea poftă să-şi bată joc de el.

Apoi sosea şi prînzul ei : una din încercările grele la care sy a supusă : O supă fierbinte, grasă. Inevitabilul

orez fierbinte, gras şi cam piperat. Inevitabila carne într-un sos gras, fierbinte şi gros. *Calabacitas* saju pătlăgele vinete fierte, salată, uneori cîte un dulce preparat cu lapte, şi coşul mare, plin cu fructe. Deasupra creştetului, arzătorul soare tropical de la sfîrşitul lunii mai.

După-amiaza, căldură şi mai puternică. Juana porneşte cu fetele şi cu farfuriile. Spală vasele în lac. Gh^rftuite pe bolovani, înmoaie farfuriile una cîte una, apoi lingurile şi furculiţele, în apa lăptoasă a lacului, după cai% le lasă la soare să se usuce. Uneori, Juana spîiiă şi cîte lin prosop-două în lac şi, cîteodată, fetele se scaldă. Tră- gind de timp — trăgînd de timp.

După masa, venea de obicei să ude grădina Jesus, băiatul cel mare, un vlăjgan ciudat, greoi, şlinps. El îşi lua prînzul la hotel, de fapt locuia acolo, hoteluf era căminul lui. Asta nu înseamnă că ar fi avut cu adeVărat un cămin, nu mai mult decît un *zopilote* [1]. Dar întreţinea planta[3], şi făcea tot felul de treburi mărunte pentru hotel, lucrînd zi de zi pînă la zece şi jumătate seâra, pentru douăzeci şi doi de *pesos,* adică unsprezece dolari pe lună. Purta o cămaşă neagră, iar părul negru, des
ii cădea peste fruntea joasă. Semăna cu un animal. Şi totuşi, purta, pentru că aşa i se ordonase, o cămaşă
- neagră de fascist; avea un rinjet curios, animalic, şi instinctul de a coborî totul pînă la el.

Intre fiu şi .mamă se stabilise o oarecare curioasă intimitate, de indiferentă zeflemisire reciprocă. Cînd Juana era strîmtorată, Jesus ii dădea ceva bani. Exista o firavă legătură de sînge între ei. Dar în afara acesteia, indiferenţă completă.

Ezequiel era ceva mai fin. Zvelt şi atît de ţanţoş, Sncit aproape că se curba spre spate. Era foarte timid, *farouche* '. Totodată, mindru şi însufleţit de mai muUă răspundere faţă de familia lui. Refuza să lucreze la hotel. Pentru nimic in lume. El era muncitor agricol şi se mîndiea cu această calificare. O treabă bărbătească,

---

I **Vultur (sp.).**

jumătăţile de slujbă echivoce nu erau de el.

Cu toate că era muncitor cu simbrie, cînd lucra pe cîmp nu avea senzaţia că slujeşte un stăpîn. Slujea pămin- tul. Undeva, în sufletul lui, simţea că pămîntul îi aparţine şi că, într-o măsură, el aparţine pămîntului. Poate că era un atavic simţămînt tribal, din vremea proprietăţii comune asupra pămîntului şi, a muncii în comun.

Cînd avea de lucru, cîştiga un *peso* pe zi. Dar adeseori nu găsea nici o muncă şi, de multe ori, nu primea decît şaptezeci şi cinci de c*entavos* pe zi. Şi cînd pămîntul era uscat, încerca să capete de lucru la şosea, cu toate că treaba asta nu-i plăcea. Dar îşi cîştiga peso-ul lui pe zi.

Foarte des nu găsea nici o treabă. Uneori, zile întregi, chiar şi săptămîni, tîndălea, neavînd nimic de făcut, nimic de făcut. Dar cînd guvernul socialist a început să dea ţăranilor bucăţi de pământ, prin divizarea marilor *hacien- das*$_y$ a -primit şi Ezequiel un petic în afara oraşului. Se ducea acolo şi aduna pietre, pregătindu-se să-şi clădească o colibă. Şi spărgea pământul cu o săpăligă, singura lui unealtă. Dar nu exista nici ş legătură de sînge între el şi petecul ăsta de pământ care,îi fusese dat, nu izbutea Bă se ataşeze de el. Era neîncrezător şi schimbăcios in ce' privea proprietatea lui. nu avea nici un stimulent, nici un impuls.

în zilele cînd muncea, se întorcea acasă pe la ora şase, salutind-o timid pe Kate cînd trecea pe lîngă ea. In primitivismul lui, era, într-un fel, un gentleman. Pe urmă, infundindu-se în văgăuna familiei, înfuleca *tor*-tilla după *tortilla,* împăturite in două, în timp ce şedea pe jos, cu spinarea la perete ; înghiţe*a cu repeziciune turtele pieloase cu gust do mortar, pentru că porumbul se fierbe mai intii în var, ca să poată fi uşor decorticat. După ce isprăvea cu un leanc de turte, accepta un altul,' servit pe o frun2ă lată de către bucătăreasă, adică de Concha. Juana, de cînd gătea pentru- *Nina,* nu - mai catadicsea să bucătărească pentru ai ei. Uneori i se oferea lui Ezequiel şi un amestec de carne cu chile,

pe care-1 răzuia din oala de lut, ajutîndu-se de o *tortilla.* Alteori, carnea lipsea. Dar de fiecare dată se ospăta cu o indiferenţă oarbă, repezită, care pare să le fie caracteristică mexicanilor. Ai zice chiar că mîncatul le inspiră' oarecare repulsie, şi că le este total indiferent ce anume şi cînd mănîncă.

Din clipa în care-şi termina masa, ţîşnea ca o săgeată în piaza, pentru a se afla împreună cu bărbaţii. Şi femeile se aşezau pe jos, care cum se nimerea. Uneori Kate se întorcea pe la ora nouă şi găsea casa goală : Ezequiel era în *piaza,* Jcfana şi Maria dispărute cine ştie pe unde, şi Concha sărind adormită, ca un maldăr de cîrpe, pe prundişul din patio. Cînd o striga K^e, îşi înălţa capul, uimită şi lipsită de orice speranţă; apoi se rtdica în picioare, ca un cîine, şi se tîra pînă la gard. Strania apatie a plictiselii şi a lipsei de speranţă care-i covirşea pe toţi o împietrea de teamă pe Katş.

Ciudata indiferenţă faţă de tot, indiferenţa chiar faţă de ceilalţi ! Juana spăla o dată pe săptămînă cîte o cămaşă şi o pereche de pantaloni de pînză pentru fiecare dintre fiii'"ei, şi cu asta eforturile ei materne luau sfîrşit. îi vedea rar, de cele mai multe oti habar nu avea de ceea ce făcea Ezequiel, unde sau oe lucra. Pur şî simplu ştia că s-a dus la lucru şi nimic mai mult.

Şi totuşi, uneori a\Tea‘ accese dc fierbinte şi aprigă maternitate protectoare, atunci cînd băiatul era prost tratat, ceea ce se întîmpla destul de des. Şi cînd i se părea că e bolnav, o copleşea un sentiment de neagră fatalitate. Kate era aceea care o îmboldea să se ducă să-i cumpere cîte un medicament elementar.

Asemenea animalelor, şi totuşi nu întocmai ca animalele. Pentru că animalele işi sînt suficiente lor înşile în izolarea şi în nepăsarea în care trăiesc. La animale nu-i vorba de indiferenţă, ci de o plenitudine intrinsecă. Pe cînd familia Juanei încerca întruna un soi de dureroasă senzaţie a incompletului, şi se lăsa sufocată de teribila apatie a plictisului. *

Cele două fete nu ^e puteau despărţi — se ţineau mereu una de alta. Totuşi Concha o necăjea des pe naiva şi simpluţa Măria, cea cu ochi imenşi. Şi Maria era mereu înlăcrimată. Cîteodată, începeau brusc să arunce cu pietre una în cealaltă. însă neurmărind să-şi atingă ţinta. Şi Juana le ocăra cu o vehemenţă care, într-o clipită, se prefăcea din nou în nepăsare.

Ciudată sălbatica ferocitate cu care fetele se băteau cu pietre. Dar şi mai ciudat faptul că ţinteau astfel încît să nu se nimerească[N] Kate remarcase aceeaşi tendinţă în sălbăticia cu care se atacau băieţii pe plajă ;. aruncau pietroaie unul în celălalt cu intensă cruzime. Dar aproape întotdeauna urmărind, cu o bizară expresie în ochi, să nu-şi atingă ţinta.

Şi totuşi nu chiar întotdeauna. Uneori aplicau crude lovituri directe. Şi atunci rănitul se prăvălea pe jos urlind şi zăcea ca mort. Iar ceilalţi băieţi se retrăgeau, cuprinşi de o tăcuta spaimă. Dar rănitul continua să zacă pe jos, deşi nu foarte grav lovit.

Şi. uneori, se ridica deodată cu o grimasă asasină pe faţă şi îşi urmărea adversarul cu o piatră. Iar adversarul o lua, abject, la sănătoasa.

întotdeauna se petrecea acelaşi lucru cu tinerii :' o necontenită, nesfîrşită hîrjoană şi încăierare. La fel cum se întîmplă cu indienii roşii. Dar indienii trec arareori de la simplă pălăvrăgeală la violenţă. Pe cînd băieţii mexicani aşa fac. Şi aproape de fiecare dată, un băiat luiba't de furie îşi urmăreşte adversarul pînă cînd îl răneşte ; urmează o abjectă prăbuşire a celui rănit. După care, de obicei, rănitul reînvie, cuprins la rîndu-i de o frenezie ucigaşă, iar primul atacant fuge speriat, în mod josnic. Şi unul şi celălalt adoptă pe rînd cîte o atitudine abjectă.

Familia Juanei o nedumerea în mod bizar pe Kate. Simţea că ar trebui să facă ceva. Voia să-i ajute. Aşa-înrît porni să se ocupe cîte o oră pe zi de cele două fete, învăţkidu-le să citească, să coasă, să deseneze Maria voia să înveţe să citească — asta era dorinţa ei. în primele zile, începură bine. Dar curînd disciplina şi solicitarea atenţiei impuse de Kate le făcu pe fete să

adopte din nou tonul batjocoritor, caracteristic continentului american.

0 batjocură calmă, invizibilă, răuvoitoare, o dorinţă de a răni. Fetele se insinuau în viaţa ei, ii invadau intimitatea şi, cu o curioasă neobrăzare, făceau tot ce puteau ca să treacă peste ea.

— Concha, nu te rezema de mine. Stai pe picioarele tale.

Rinjetul ostil de pe faţa Conchei cînd se propti pe propriile ei picioare ! Şi apoi :

— Nina, dumneavoastră aveţi păduchi în păr ?

întrebarea era pusă cu o anume subtilă insolenţă indiană.

— Nu ! strigă Kate cu o furie bruscă. Şi acum plecaţi ! Plecaţi! Plecaţi de lingă mine. Să nu vă mai văd apropii ndu-vă !

Se strecurară afară, umile. Aşa-i trebuia dacă voia Bă le educe !

Kate primi musafiri din Guadalajara — mare tărăboi ! Dar în timp ce musafirii luau împreună cu ea ceaiul pe terasă, în celălalt capăt .al patio-ului, la plină vedere, Juana, Concha, Maria şi Felipa, o verişoară de vreo Şaisprezece ani, se cinchiseră pe prundiş, cu splendidul lor păr negru desdetit pe spate, -şi se căutau una pe alta in cap de păduchi. Timau să fie văzute. Şi erau. Voiau ca elementul fundamental al păduchilor să fie aruncat în ochii oamenilor acelora albi.

Kate coborî de pe terasă.

— Dacă e nevoie să vă scoateţi păduchii, spuse ea adre- s'mdu-se Juanei pe o voce care tremura de furie, vînaţî-i acolo, in curtea voastră, unde nimeni nu vă poate vedea.

O clipă, ochii negri, lipsiţi de centru, ai Juanei scăpă- rară de o ironie răutăcioasă cind intîlniră privirea lui Kate. Dar un minut mai tirziu, toate patru, umile şi abjecte, cu părul lor negru revărsat pe spate, se retraseră.

Juanei îi făcea plăcere că fusese in stare să aprindă flacăra miniei în ochii lui Kate. Ii făcea plăcere. Simţea

că are şi ea o anumită putere. Adevărat, se cam temea de mînia pe care o deşteptase. Dar asta îşi dorea. Nu avea nevoie de o *Nina* care să nu-i inspire puţină teamă. Şi ţinea la putinţa ei de a deştepta acea mînie care-i provoca un fior de teamă.

Ah, rasele negre ! Temperamentul irlandez al lui Kate era îndeajuns de înrudit ca să poată percepe ceva din misterul lor.

Atîla timp cît omul alb îşi menţine impetuozitatea mîndrului său marş înainte, rasele negre i se supun, vrînd- nevrînd. Dar în momentul în care albul are cea mai mică îndoială asupra propriei sale capacităţi de a conduce, rasele negre încep să-şi afirme tăria.

Ceea ce se şi întîmplă. Pentru că omul alb, oricît ar face pe grozavul, e muncit de îndoieli cu privire la supremaţia sa.

Şi atunci, goneşte înainte în plină viteză către *debăcle**.

Din momentul în care Kate şi-a manifestat repulsia bruscă faţă de aceste femei căutătoare de păduchi, care încercau să o tragă în jos, şi-au schimbat şi ele atitudinea şi au începuţ să o slujească din nou, cu o reală întristare care nu se putea sâ nu-i meargă la inimă. Pe
Juana nu o interesa absolut nimic. Totuşi nu voia să rupă acest ultim fir de relaţie socială care o lega de Kate şi de lumea de sus, lumea luminii de zi şi a aerului curat. Nu, pînă la urniă nu voia să o alunge pe Nina a ei. Nu, nu, singurul lucru pe care-1 dorea cu adevărat era să o servească pe *Nina* a ei.

Dar, în acelaşi timp, nutrea o adîncă ostilitate împotriva bogătaşilor, a albilor. Poate că, pînă la urmă, omul alb a scăpat frînele din mînă. Cine ştie ? Conducerea presupune bravură, puterea de a merge înainte, şi poate că toate astea au -şi fost trădate de omul alb. Aşa încit negrii pot să-şi înalţe şi ei capetele.

Juana obişnuia să vină la Kate şi să-i istorisească întîmplări din trecut. Şi atunci, ochii ei negri căpătau acea sinistră lucire batjocoritoare şi faţa ei de aramă

brăzdată îşi lua masca de reptilă, in timp ce gura ii turuia de zor :

— *Usted sabe, Nina, los gringos, los gringitos llevan todo — ştiţi, Nina, gringos şi gringitos ne iau totul...*

Gringos erau americanii. Kate era inclusă de Juana printre *gringitos :* străinii albi. Era un nou atac.

— E posibil, îi răspunse Kale cu răceală. Dar spune-mi, te rog, iau eu ceva din Mexic ?

— Nu, Nina, nu !

Zîmbetul de subtilă satisfacţie adia pe sub spoiala de bronz de pe. faţa Juanei. Reuşise s-o atace pe cealaltă femeie, s-o atingă la coarda sensibilă.

— Nu vorbesc de dumneavoastră, *Niiia !*

Dar cuvintele ei ascundeau o mare doză de protest.

S-ar fi zis că cele trei femei aproape voiau s-o izgonească ; s-o insulte, s-o tragă în jos, s-o determine să dorească să plece. Nu se puteau stăpîni. Întocmai ca şi irlandezii, ar fi fostr în stare să-şi taie un deget ca să-şi pedepsească mîna.

Rasele negre !

In acelaşi timp, însă, aveau o reală notă patetică. Ezequiel, la paisprezece ani, lucrase timp de două luni pentru un alb, ajutîndu-1 să-şi clădească o casă. Lucrase In schimbul unui *se râpe.* La sfîrşitul celor două luni. albul l-a dat afară, şi nici urmă de *serape. O* decepţie amară.

Dar, firește, nu Kate purta răspunderea acestor fapte. Juana, însă, părea aproape s-o acuze.

Un popor lipsit de energia de a merge înainte — cum ar fi putut să nu cadă pradă exploatatorilor ? Dar coloana vertebrală a acestui popor e înţepenită de o rezistenţă ostilă.

„Eu însă nu vreau să-i exploatez, îşi spuse Kate. Nicidecum. Dimpotrivă, doresc să le dau mai mult decît primesc eu de la ei. Dar insinuările lor insultătoare sînt lipsite de onestitate. Eu nu-i insult. Am foarte mare grijă să nu le rănesc orgoliul. Şi ei, în schimb, mă asaltează- cu atacurile lor eentipede şi se bucură cînd mă simt insultată."

Dar nici temperamentul ei irlandez nu se lăsa mai prejos. Aşa încît era capabilă să le îndepărteze pe Juana şi pe fete, să se izoleze de ele. Din momentul în care se simţeau îndepărtate, reaua lor voinţă se potolea şi îşi aminteau brusc de ceea ce aştepta Kate de la ele. Cît timp se arăta prietenoasă, uitau. Uitau să mătură patio, uitau să se ţină curate. Numai cînd se simţeau îndepărtate,- zvîrlite in izolare, îşi aduceau aminte.

Băiatul, Ezequiel, părea să aibă mai multă onoare decît femeile. Niciodată nu se preta la atacuri insidioase.

Şi cînd casa era din nou curată şi liniştită şi aerul părea purificat, sufletul se reînnoia şi vechiul ei sentiment duios faţă de-familie încoltea iar. Curioasa lor agitaţie permanentă : veneau şi plecau întruna, ca nişte păsări: vigurosul plici-plici-pliciuit de *tortillas ;* plescăitul.zgomo- tps al sosului de roşii cu chile turnat peste *metate* de JTuana. Zgomotul găleţii cufundate în puţ cînd Jesus venea să ude grădina !

2
3
4.

Nota amuzantă, nostimada tuturor acestor lucruri! Tjt ce făceau trebuia să fie amuzant, altfel n-ar fi putut si lucrezc. Nu se puteau abstractiza pînă la rutină. Niciodată. Totul trebuia să fie distractiv, variat, să aibă un iz de aventură. De bună seamă că rezulta confuzie, dar, la urma urmei, o confuzie vie, nu ceva mort şi uscat. Kate îşi amintea de servitorii ei din bucătăriile englezeşti : absolut mecanici şi, într-un fel, neumani. Mă rog, acum avea de-a face cu cealaltă extremă.

Aici nu putea domni nici un fel de disciplină sau nietodă. Deşi Juana şi fetele ei ţineau într-adevăr să facă ceea ce dorea Kate, lucrurile erau realizate după cum le tăia pe ele capul. Uneori, Kate se simţea direct zăpăcită ; în fond, liniile mecanioe de conduită sînt mult mai uşor de urmat. Dar, pe cît posibil, îngăduia familiei să-şi facă voia. De pildă, trebuise să se obişnuiască cu peregrinările mesei pe care mînca : o măsuţă rotundă, ăl cărei loc era pe terasă. La micul dejun, o găsea uneori discret aşezată sub plantele de lîngă salon, la prinzul de la ora unu îşi relua locul pe terasă : la ceai, se putea găsi sub un copac, sau pe iarbă. Uneori, Juana hotăra că *Nina* trebuia să ia cina, cave consta din două ouă rancheros, în sufragerie,, izolată, la capătul mesei lungi de paisprezece persoane.

La fel se întîmpla şi cu farfuriile. Kate nu putea înţelege de ce, după ce vasele erau spălkte cîteva zile la rînd în lighenele din bucătărie, deodată Concha o pornea spre lac, cu oalele şi farfuriile nespălate îngrămădite într-un coş pe care-1 ţinea pe umăr. Doar ca să se amuze.

Copii ! Dar de fapt, nu erau deloc copii. Nu aveau nimic din minunata *ins*oucfcmce [1] a copilăriei. Purtau în sufletele lor o cunoaştere întunecată : o grea povară a rezistenţei. Lucrau pe apucate, cum le venea cheful ; uneori puteau fi foarte harnice, alteori

zăceau zile întregi

*Nepăsare. liDsă (£r.).

tolănite pe jos, ca porcii. Cîteodată erau foarte vesele, rîzînd în gura mare aşa cum stăteau aşezate pe jos, în cerc, ca în O *mie şi una de nopţi*. Pentru ca deodată să cadă într-o adîncă melancolie, opunînd rezistenţă pînă şi veseliei lor firesti. Cînd munceau, uneori aruncau fără nici un motiv unealta pe care o ţineau in mînă, de parcă ar fi regretat că se dăruiseră unei munci.

Complet nepăsătoare în ce priveşte morala, femeile mexicane îşi schimbă' mereu iubiţii, dar bărbaţii se împotrivesc tot timpul să se dăruiască cu trup şi suflet. De fapt, nu doresc cu adevărat lucrul pe care-1 caută. Femeile sînt acelea care trag de ei. Kate socotea că e un lucru foarte neObişnuit cînd vedea vreodată un tînăr şi o tînără hîrjonindu-se şi zbenguindu-se în întuneric, pe drumul dinspre lac. Bărbaţii şi femeile mexicane nu-şi plimbă dorinţele sexuale la drumul mare, aşa, ca albii. Dar rîsul subit, rîsul excitat al bărbaţilor, un sunet atît de bizar, in care se amestecă durerea şi dorinţa, împotrivirea îndărătnică şi pasiunea neînfrînată, era ceva ce nu se putea uita.

Pentru Kate, gospodăria ei era o povară. Intr-un anumit sens, femeile erau nişte paraziţi — voiau să trăiască din viaţa ei, şi Să o tragă în jos, în jos. Dar, pe de altă parte, erau atît de generoase cu ea, atît de bune şi de drăguţe, încît' uneori i se păreau minunate. Pentru ca subit să se izbească din nou de acea indiferenţă inconştientă, grea, reptiliană, indiferenţa şi rezistenţa lor.

Femeile acestea constituiau pentru ea un simbol al întregii vieţi a băştinaşilor. Bărbaţii se ţineau întotdeauna laolaltă, drepţi, frumoşi, balansîndu-şi pălăriile mari pe creştetul capului şi şezînd, stînd în picioare sau ghemui n- du-se ,pe vine cu o

impasibilitate de şarpe. Iar femeile şedeau separat, molatece, parcă ascunse, înfăşurate strîna în *rebozos* negre. Bărbaţii şi femeile păreau să-şi întoarcă mereu spatele unii altora, de parcă evitau să se vadă. Nici un fel de flirt între ei, nu-şi făceau curte. Doar cîte o privire ocazională, scurtă, întunecată, semnalul uneî dorinţe ascuţite ca un pumnal, o privire care era dăruită Şi primită.

Femeile păreau, în general, dure — de o blindă duritate — şi hotărîte să-şi facă voia : să-şi schimbe bărbaţii dacă doreau. Şi bărbaţilor nu prea părea să le pese. Dar 'femeile'erau cele care doreau bărbaţii.

Femeile băştinaşe, cu părul lor lung, negru, revărsat pe spatele rumen, se scălţlau la un capăt al plâjii, purtînd de obicei o cămăşută sau o fustiţă. Bărbaţii nici nu le luau în seamă. Nu aruncau nici măcar o privire înspre partea aceea de plajă. Nişte femei care se scăldau, atîta tot. De parcă ar fi fost nişte *charales* care înotau, făcînd parte naturală din viaţa'lacului. Bărbaţii lăsau femeilor acea anumită porţiune de lac. Iar femeile se bălâoeau în apa joasă de la mal, izolate ca nişte, păsări de baltă, turnîndu-şi în cap şi peste braţele arămii apă dintr-o tigvă de dovleac.

Femeile din clasa peonilor, liniştite, modeste, dar sub nici un chip călcate în picioare. Îşi vedeau de ale lor, înfăşurate in rebozos ca în propria lor întunecime. Mergeau cu paşi repezi, învolburîndu-şi fustele largi, ciripind ca nişte păsări. Sau se bălăceau în lac, cu părul lung despletit pe spate, şi îşi turnau apă în cap : iarăşi ca păsările. Sau treceau cu o ciudată, lentă inevitabilitate de-a lungul malului, ţinînd un urcior cu apă, greu, roşu, cocoţat pe un umăr, şi arcuindu-şi un braţ pe deasupra capului ca să prindă marginea urciorului. Toată apa trebuia cărată de la lac. Şatul nu avea apă curgătoare. Sau, în după amiezele de duminică, şedeau in bătătura caselor şi se căutau una pe alta de păduchi. Cele mai atent despădu- cheate

erau strălucitoarele beltes [1] ale satului, cu superbul lor păr negru, ondulat. Aceasta constituia un fel de act public, vrednic de laudă.

Bărbaţii erau figurile cele mai impunătoare. Se afirmau în aer. Erau dominanţi. De obicei se adunau în grupuri- răzleţe, discutînd liniştit, sau păstrînd tăcere; întotdeauna stăteau sau şedeau la oarecare distanţa unul de celălalt, îărâ să se atingă. Adeseori cîte un bărbat se posta singur la un colţ de stradă, în *serape,* stînd neclintit timp de ore întregi, asemenea unui spectru. Sau cîte unul zăcea încremenit pe plajă, ca un cadavru zvîrlit de ape. Impasibili, nemişcaţi, şedeau unul lingă altul pe băncile jlin *piaza,* fără să schimbe o vorbă. Fiecare dintre ei izolat în propria-i soartă, cu ochi negri şi iuţi ca de şarpe, şi la fel de inexpresivi.

Kate avea impresia că lucrul suprem pe care l-ar fi putut produce ţara asta ar fi fost o relaţie puternică de la bărbat la bărbat. Căsătoriile erau un lucru realizat la întîmplare. Deşi bărbaţii erau foarte duioşi şi ocrotitori faţă de copiii mici. Mai tîrziu, îi dădeau uitării.

Dar sexualitatea în sine era un lucru puternic, cu care nu se putea glumi şi de care nu făceau paradă. Marele mister. Şi un mister mai mare decît individul. Individul aproape că nu conta.

Lui Kate i se păreau foarte stranii bordeiele indiene de pe malul lacului, nişte vizuine mici, încropite din paie sau păniişe de porumb, cu ţînci pe jumătate despuiaţi şezind pe pămîntul gol, cu cîte o femeie soioasă şi sordidă trebăluind în jur, cu maldăre de cîrpe şi de oase presărate pretutindeni, şi un miros pătrunzător de excremente umane. Oamenii ăştia nu aveau simţul mirosului. Şi la mică distanţă de gaura care slujea de uşă, tăcut şi drept, stătea bărbatul, frumos şi impasibil. Cum era posibil ca un mascul uman atît de arătos să fie absolut indiferent, să îndure

I Frumoasele (fr.).

asemenea sinistră mizerie ?

Iată-1, inconştient de tot ee-1 înconjoară. Şi totuşi părea să aibă viaţă şi pasiune in el. Şi Kate ştia bine cît erau de puternici. Nici un om din lume nu poate purta în spate poveri mai grele, şi pe distanţe mai lungi decît Indienii aceştia. Văzuse într-o zi un indian străbatind strada cu un pian în spinare : susţinîndu-1 cu o curea trecută în jurul frunţii. Cu fruntea şi cu spinarea îl căra, mergînd. Femeile cară greutăţile legîndu-le cu o bandă in jurul pieptului. Deci forţă există. Şi, aparent, există şi o viaţă pasională. Dar nu ţi energie. Nicăieri în Mexic nu vezi vreun semn de energie. Aceasta pare să fi fost epuizată.

Pînă şi noua pătură meşteşugărească; deşi o imită pe cea din Statele Unite, nu deţine o reală energie. Există şi cluburi ale muncitorilor. Muncitorii se dichisesc şi îşi tac apariţia cu cîte o fată frumoasă la braţ. Dar totul nu pare decît o slabă imitaţie.

Şi iată că familia lui Kate a crescut, fără ca ea să se fi aşteptat. într-o bună zi a sosit din Ocotlan o fată frumoasă, de vreo cincisprezece ani, cu ochi mari, bovini, înfăşurată *într-un *rebozo* de pînză neagră şi cu o înfăţişare oarecum'fhai orăşenească în sfiiciunea ei de madonă : Maria del Carmen. Alături de ea, Julio, un tînăr mîndru şi înverşunat, de vreo douăzeci şi doi de ani. Erau proaspăt căsătoriţi şi veniseră în vizită la Sayula. Julio era vărul Juanei.

Ar putea să doarmă în patio cu ea şi cu fetele ? întrebă Juana. N-au de gînd să stea decît două zile.

Kate rămase uimită. Maria del Carmen trebuie să fi avut ceva sînge spaniol, frumuseţea ei era corcită cu Spania. Părea chiar rafinată şi superioară. Şi totuşi urma să doarmă pe jos, ca un cîine, împreună cu tînărul ei soţ. Iar el, atît de drept şi de mîndru. nu poseda nimic altceva pe lume decît un serape vechi.

— Dar în casă sînt trei dormitoare libere,

răspunse Kate. Pot sâ doarmă într-unul din ele.

Paturile erau separate. Or să mai aibă nevoie de pături ? o întrebă Kate pe Juana.

Nu ! Or să se învelească cu *serape* al lui Julio.

Julio era zidar. Cu alte cuvinte, înalta pereţii de chirpici ai căsuţelor. Se născuse la Sayula şi venise să facă o vizită în satul lui de baştină.

Vizita se prelungi. Julio venea acasă la prînz şi seara ; căutş de lucru. Măria del Carmen, îmbrăcată în unica ei rochie neagră, se ghemuia pe vine şi plesnea *tortillas* în palme. Avea îngăduinţa să gătească în bucătăria Juanei. Stătea acolo trăncănind şi rîzînd cu fetele. Seara, cînd venea acasă, Julio se aşeza pe jos, cu spatele rezemat de perete, impasibil, în timp ce Maria del Carmen îi mîngîia părul negru. Se iubeau. Dar nici măcar acum el nu se lăsa în voia iubirii.

Fata voia să se întoarcă la Ocotlan, de unde era ea, şi unde se simţea mai *senoritk* decît aici, în Sayula. Dar Julio refuza. Bani nu aveau : tînăra pereche trăia din vreo cinci cenţi americani pe zi. ~

Kate cosea. Maria del Carmen, care nu ştia nici să însăileze o cămaşă, o urmărea cu ochi mari. Kate o învăţă să croiască şi îi cumpără o bucată de material de bumbac. Maria del Carmen îşi cosea acum singură o rochie !

Julio găsi de lucru, cu un *peso* pe zi. Vizita se tot prelungea. Kate gîndea că Julio nu se poartă prea frumos cu Maria del Carmen : cînd îi vorbea, glasul lui liniştit devenea poruncitor. Şi Maria del Carmen, care dusese o viaţă ' oarecum orăşenească, era cam nemulţumită. Se îmbufna.

Vizita se întinse pe săptămîni. Pînă şi Juana se cam săturase de rudele ei.

Dar Julio strînsese ceva bani. In cele din urmă. inchirie o căsuţă de chirpici ca o singură cameră, plătind un . *peso* şi jumătate pc săptămînă. Maria del Carmen urma să se mute la casa ei. .

Kate avu prilejul să le vadă întreg echipamentul : o rogojină de pai; trei farfurii de lut ars, cinci oale de pămînt, două linguri de lemn, un cuţit şi pătura veche a lui Julio. Asta era tot. Dar Maria del Carmen se muta la casa ci.

Kate îi dădu în dar o plapumă mare de puf, cu mătasea cam uzată, două cupe şi alte cîteva oale de lut. Maria del Carmen era in al nouălea cer.

— Ce bine ! Ce bine î O, Doamne ! o auzea Kate stri- gind prin patio. Arh căpătat' o acoperitoare. Am căpătat o acoperitoare ! ■ '

In sezonul ploios, nopţile pot deveni foarte reci, din cauza evaporării. Băştinaşii zac in toiul nopţii ca şopîrlele, amorţiţi şi doborîţi de frig. Se culcă pe o rogojină subţire, aşternută pe pămîntul jilav, acoperindu-se cu un colţ de pătură veche. Aceeaşi cumplită inerţie îi face să îndure frigul, fără să încerce vreo schimbare. Ar putea foarte**bine sâ-şi facă un culcuş din pănuşe de porumb sau din frunze de banan. S-ar putea şi înveli cu frunze de banan.

Nici gînd ! Zac pe o rogojină subţire aşternută pe pămîntul jilav şi dîrdîie de frig noapte după noapte, n6apte după noapte.

Dar Maria del Carmen dusese o viaţă oarecum orăşenească.

— Vai, ce bine ! Ce bine ! Am căpătat o acoperitoare !,

Capitolul X

DON RAMON ŞI DOS A C/VRLOTA

Trecuseră **vreo** zece zile de la sosirea ei la Sayula, pînă cînd Kate **să** primească un semn do la

Don Rămân. **Intr-o zi se** plimbase cu **o** barcă pe lac şi îi văzuse casa, după cotitura dinspre yest. Era **o** clădire roşiatic-gălbuie, **cu două** etaje, **un** mic debarcader din piatră şi **o** pădurice de mango care o despărţea de lac. Printre copaci, îa depărtare de lac, răsăreau două şiruri de cocioabe de chirpici ale peonilor. *'

Hacienda fusese pe vremuri foarte mare. Dar irigaţia se făcea cu apă de la deal şi, în urma revoluţiei, toate apeductele se spărseseră. Acum nu mai avea la dispoziţie decît *o* cantitate mică de apă. Don Ramon avusese adversari în guvern. Drept care, o mare parte din proprietatea lui fusese luată şi împărţită pionilor. Nu-i mai -rămăseseră decit vreo trei sute de acri — pierduse cele două sute de acri de la coastă. In jurul casei cultiva cîţiva acri de pomi fructiferi, şi într-o vilcea dintre dealuri avea o plantaţie de trestie de zahăr. Pe clinele dinspre poalele muntelui puteau fi văzute petice de culturi de porumb.

Dar Dona Carlota avea bani. Ea venea din Torreon şi incasa încă un venit serios de pe urma minelor.

Un mozo sosi într-o bună zi cu un bilet din partea lui Don Ramon : ar putea să-i facă o vizită lui Kate împreună cu soţia lui ?

Dona CarlQta era o femeie slabă, blîndă, cu ochi foarte mari, uşor speriaţi, şi un păr moale, castaniu. Era de origine pur europeană — tată spaniol şi mamă franţuzoaică ; arăta total deosebită de matroanele mexicane trupeşe, bovine şi excesiv de pudrate. Faţa îi era palidă, fanată, şi lipsită de orice fard. Silueta ei subţire, mobilă, avea ceva englezesc în ea, dar ochii căprui, stranii, foarte dilataţi, nu erau englezeşti Vorbea numai spaniola şi franceza. Dar spaniola ei era atît de clară, răspicată şi uşor plîngătoare, încît Kate o pricepea foarte bine.

Cele două femei se înţeleseră pe dată, dar se simţeau puţin nervoase una faţă de cealaltă. Dona

Carlota era delicată şi sensibilă ca ,un căţel Chihuahua, ba chiar avea şi aceeaşi ochi uşor proeminenţi. Rareori întîlnise Kate o femeie cu asemenea fineţe şi blîndeţe de cîine. Cele două femei discutau între ele. Ramon, masiv şi amuţit, se
Unea în rezervă. S-ar fi zis că femeile se aliciseră împotriva tăcerii lui, împotriva semnificaţiei puternice, atit de diferite, a persoanei sale.

Kate ştiu pe dată că Dona Carlota îl iubea, dar cu o iubfce care acum se prefăcuse aproape numai în *voinţă.* îl- Sdorase şi trebuise să renunţe la a-1 mai adora. Pusese nevoită să-l pună sub semnul întrebării. Şi de acum înainte nu avea să mai înceteze de a-i pune acţiunile sub semnul întrebării.

Aşa îneît Ramon se ţinea deoparte, puţin stînjenit, cu capul lm frumos înclinat uşor spre piept, şi cu mîinile-i negre, sensibile, bălăbănindu-i-se între genunchi.

— Am petrecut de minune, spuse Kate dintr-odată, adresîndu-i-se. Am dansat un dans în jurul tobei, cu oamenii lui Quetzalcoati. *

— Am auzit, răspunse Don Ramon, cu un zîmbet cam ţeapăn.

Dona Carlota înţelegea engleza, deşi refuza să o vorbească.

— Aţi dansat cu oamenii lui Quetzalcoati! spuse ea în spaniolă, cu o voce îndurerată. Dar, Senora, 'de ce aţi făcut aşa ceva ? 0._ de ce-aţi făcut-o ?

— M-a fascinat.

— Nu. nu trebuie să *vS* lăsaţi fascinată. Nu ! Nu ! Nu e bine. Ce să vă spun, eu sint atit de necăjită că soţul meu se interesează de lucrurile astea. îmi pare atît de rău !

Juana aduse o sticlă de vermut : era tot ce putea oferi Kate musafirilor, dimineaţa.

— Aţi fost să vă vizitaţi băieţii în Statele Unite ? o întrebă Kate pe Dona Carlota. Cum se simt ?

— O, mai bine, mulţumesc. Sînt bine ; de fapt, cel

mic e foarte delicat.

— Nu l-aţi adus acasă ?

— Nu ! Nu ! Cred că e preferabil pentru ei să rămîni la şcoală. Aici... aici... sînt atitea lucruri care i-ar tulbura. Nu ! Dar vor veni luna viitoare să-şi petreacă vacanţa

— Bine ! Asta înseamnă că am să-i cunosc şi eu Vor sta aici, nu ?... la lac ?

— Mă rog... nu ştiu sigur. Poate că o să-i ţin aici pentru scurtă vreme. Ştiţi, eu sînt atît de ocupată în Mexico City, cu *Cuna.*

— Ce e *Cuna?* întrebă Kate ; ştia doar că în spaniolă cuna înseamnă leagăn.

Află că era vorba de un cămin pentru copiii abandonaţi condus de cîteva obscure surori carmelite. Şi Dona Carlota era directoarea căminului Kate îşi dădu seama că soţia lui Don Ramon era o catolică ferventă, aproape exaltată. Se lansă într-o discuţie înfierbîntată despre biserică şi despre activitatea ei legată de *Cuna.*

-— In Mexic se nasc atîţia copii, urmă ea. şi mortalitatea infantilă e atît de crescută ! Ah, dacă i-am putea salva şi pregăti pentru viaţă ! Facem şi noi cîte ceva, cit putem.

Se părea că pruncii nedoriţi puteau fi livraţi la uşa *Cunei,* ca nişte pachete. Mama nu trebuia decît să bată la uşă şi să înmîneze coletul viu.

— Prin asta evităm ca o sumedenie de mame să-şi neglijeze copiii şi să-i lase să moară, continuă Dona Carlota. După aceea, facem şi noi ce ne stă în putinţă. Dacă mama nu ne lasă un nume, botez eu copilul. Ceea ce se întîmplă foarte des. Mamele ne înmînează pur şi simplu un prunc gol-goluţ, uneori fără un nume şi fără o cîrpă în care să-l învelească. Şi noi nu punem nici o întrebare.

Copiii nu erau păstraţi cu toţii la cămin. Doar un număr mic dintre ei. In rest, se găsea cîte o indiană cumsecade care era plătită ca să-şi ia copilul în casă.

In fiecare lună trebuia să se înfăţişeze împreună cu eopi-
Iul la *Cuna,* ca să-şi primşască leafa. Indienii nu sînt răi cu copiii. Nepăsători, dar rareori răi.

Pe vremuri, poveşti mai departe Dona Carlota, aproape fiecare doamnă din societatea bună din Mexic primea în casă unul sau mai mulţi dintre aceşti copii abandonaţi şi îi creştea în familia ei. Un act dictat de generozitatea largă, patriarhală, înnăscută în inima spaniolilor-mexi- cani. Dar acum, prea puţini copii mai erau adoptaţi. în schimb, erau îndrumaţi, pe cit posibil, să devină timplari sau grădinari sau servitori, iar fetele se făceau croitorese şi, vinele dintre ele, chiar profesoare.

Kate o asculta cu un interes stînjenit. îşi dădea seama cît de umanitară era această caritate mexicană; o simţea aproape ca pe un fel de mustrare. Poate că ceea cc fâoea Dona Carlota era lucrul cel mai umanitar cate putea fi făcut în această ţară semisălbatică, neajutorată. Dar, în acelaşi timp, totul era atît de lipsit de speranţa, incît îţi sfişia inima.

Pînă şi Dona Carlota, încrezătoare cum era în operele ei de caritate, avea, oarecum, un aer de victimă : o victimă blîndă, sensibilă, uşor şocată. Arăta de parcă un vrăjmaş tainic îi sugea sîngele.

Don Ramon şedea impasibil, ascultînd fără să audă ; solid şi nemişcat împotriva freamătului emoţional al soţiei sale. O lăsa să facă ce-i plăcea. Dar opunea o rezistenţă tăcută, gvea, neclintită faţă de activitatea şi de vorbăria ei. Şi Dona Carlota ştia acest lucru şi tremura cuprinsă de o agitaţie nervoasă, în timp ce îi vorbea lui Kate despre Cuna, cîştigîndu-i simpatia. Pînă cînd aceasta din urmă avu senzaţia că exista o doză de cruzime In liniştea pasivă, marcată a lui Don Ramon. Ci cruzime masculină, nepăsătoare şi încremenită ca un idol de piatră.

— N-aţi vrea să veniţi să petreceţi o zi cu mine.

cit mă aflu aici cu Don Ramon ? întrebă Dona Carlota. Casa
noastră e golaşă şi grosolană. Nu mai e ce a fost. Dar y fi_casa dumneavoastră, daqă veţi veni.

Kate acceptă şi le spuse că ar prefera să facă drumii pe jos, pe coastă. Nu erau decît patru mile pînă la ei ş desigur că dacă va pleca însoţită de Juana se vă găsi **ît** deplină siguranţă.

— Am să trimit un bărbat să vă însoţească pe amîndouă, spuse Don Ramon. S-ar putea să nu fiţi chiar în deplină siguranţă.

— Unde este generalul Viedma ? întrebă Kate.

— O să încercăm să-l aducem şi pc el cînd o să veniţi, răspunse Dona Carlota. Mie mi-e foarte drag Don Cipriano, îl cunosc de mult şi a fost naşul băiatului meu mai mic. Acum e comandantul diviziei din Guadalajara, şi nu prea poate veni des pe la noi.

— Mă întreb de ce s-a făcut militar ? urmă Kate, Pare mult prea uman pentru aşa ceva.

— Şi chiar este foarte uman. Dar e general, da, da, îi place să comande ostaşilor. Şi, vă spun, e un om foarte puternic. Are mare influenţă asupra regimentelor. Ostaşii cred in el, da, cred în el. Ştiţi, are acel gen de putere pe care o posedă unii dintre indienii de tip superior, puterea de a-i face pe alţii să-i urmeze şi să lupte pentru ei. înţelegeţi ? Aşa e Don Cipriano. Şi nimeni nu l-ar putea schimba. Dar cred că o femeie ar face minuni cu el. A trăit atîta amar de vreme fără o femeie în viaţa lui. Nu-1 interesează femeile.

— Dar ce-1 interesează ? întrebă Kate.

— Ah ! Dona Carlota tresări ca înţepată de un ac. Apoi aruncă o privire rapidă, involuntară spre soţul ei şi adăugă : Nu ştiu. Realmente nu ştiu.

— Oamenii lui Quetzalcoati îl interesează, replică Don Ramon cu o voce grea şi un zîmbet vag.

Dona Carlota părea în stare să-l secătuiască de once degajare sau putere de a persifla. Arăta rigid şi oarecum prostănac.

— Ei, asta-i ! Poftim ! Oamenii lui Quezalcoatl — frumos interes i-ai mai găsit! Ce să spun, frumos lucru ! fremătă Dona Carlota în felul ei blajin, fragil, dojenitor.

Pentru Kate era evident că femeia aceasta îi adora pe amîndoi bărbaţii şi vibra de împotrivire la nebunia lor, căreia nu i-ar fi cedat niciodată.

Această împotrivire absolută, tremurătoare, oarbă, a soţiei lui, conjugată cu adoraţia ei neputincioasă, părea a fi o grea povară pentru Ramon.

într-o dimineaţă, pe la orele nouă, îşi făcu apariţia un slujitor căruia i se încredinţase misiunea de a o conduce pe Kate la *ha*ciend.a, care se numea Jamiltepec. Avea cu el un coş, şi făcuse cumpărături la piaţă. Era un om mai în vîrstă, cu o mustaţă căruntă şi ochi tineri, strălucitori; părea plin de vigoare. Picioarele lui goale încălţate in *huaraches* erau aproape negre din pricina expunerii la soare, dar veşmintele, de un alb sclipitor, îi străluceau.

Kate se bucura să meargă pe jos. Singurul lucru deprimant în viaţa ei din sat consta în faptul că nu se putea plimba prin împrejurimi. Exista întotdeauna posibilitatea de a fi atacată sau prădată. Se plimbase ea, cît de departe putuse, în fiecare direcţie din împrejurimile satului, dar numai în compania lui Ezequiel. începuse să se simtă prizonieră.

Aşadar, se bucura să pornească la drum. Dimineaţa era limpede şi fierbinte, iar lacul brun-palid părea liniştit ca o fantomă. Oamenii se mişcau pe plajă, arătînd dc la distanţă micuţi ca nişte puncte albe : puncte albe umane, îndărătul prsfului uşor, ridicat de măgari. Kate se întrebase adeseori de ce în peisajul mexican oamenii arătau întotdeauna ca nişte mici pete ; nişte pete de viaţă.

Veneau de la malul lacului pe drumul zgrunţuros,

prâfos, dinspre vest, care se aşternea intre panta povîr- nită a muntelui şi fîşia de teren plat de la mal. Pe o întindere de aproape o milă se înşirau vile, cele mai multe dintre ele închise, unele năruite, cu pereţii prăbuşiţi şi

geamurile Sparte. Numai plantele înfloreau luxuriant peste dărîmături.

în spaţiile libere se iveau colibele fragile de paie ale băştinaşilor,' presărate la intîmplare, parcă împrăştiate de vînt. La marginea drumului de la poalele dealului se îngrămădeau bordeiele de chirpici, ca nişte cutii ; păsările de curte ae zbenguiau de colo-colo, porcii cafenii sau cenuşii cu pete negre se foiau grohăind. copii negricioşi, cu reflexe portocalii, se zbînţuiau. sau zăceau cu faţa îţi jos, adormiţi în mijlocul drumului, poponeţele goale bom- bîndu-li-se în aer.

Numeroşi ţărani schimbau stuful acoperişurilor sau peticeau ţiglele, abordînd un aer de importanţă, pentru că îşi luaseră asemenea misiune. Se prefăceau a fi grăbiţi, şi pe bună dreptate ar fi trebuit să fie, deoarece ploile puteau începe de pe o zi pe alta. Pe terenurile pietroase de lîngă lac, pămîntul era arat sau mai curînd zgîriat cu un plug de lemn tras de o pereche de boi.

Kate cunoştea partea aista din drum. Văzuse vila frumoasă de pe dîmb, cu egretele ei de- palmieri, şi cu aleile frumos aşternute, înfăşurate parcă într-un giulgiu, ca morţii gata să se prefacă din nou în ţarină. îi părea bine că depăşise vilele şi ajunsese la partea de drum care cobora din nou spre lac, pe sub copacii umbroşi, cu păstăi mari, răsucite, încolăcite. în stînga se întindea apa de culoarea guşei de porumbel, săltînd uşor peste pietrele de un cafeniu palid. în jurul unui ochi de baltă format de un pîrîiaş ce străbătea plaja, un grup de femei spălau rufe, iar în apa joasă de la mal se scăldau alte două femei, părul negru atîrnindîi-le pe spate, des şi ud. Puţin mai încolo, un bărbat înainta prin apă, aplecîndu-se din cînd îq cînd pentru a arunca, dibaci, o plasă rotundă, pe care o ridica apoi înoet, culegînd din ea peştişorii subţiri, sclipitori, care se numesc *charales.* în dimineaţa strălucitoare totul părea ciudat de tăcut şi de distanţat, de parcă ar fi ţinut de o perioadă de timp foarte îndepărtată.

O briză uşoară adia dinspre lac, dar praful gros dc suE tălpi era fierbinte. în partea dreaptă, dealul urca precipitat, copt de soare, galben, refractînd căldura şi intensa uscăciune şi exalînd acel- miros slab, deshidratat, caracteristic Mexicului, de parcă pămîntul ar fi asudat pînă la secătuire.

în tot acest timp, şiruri de măgăruşi împovăraţi măcinau praful, iar oamenii care-i minau călcau drept şi tru-; faş îndărătul lor, privind cu ochi ca nişte găuri negre, dar 'răspunzînd întotdeauna la salutul lui Kate cu un respectuos *Adios !* Şi Juana repeta ca un ecou laconicul ei *Adiosn !* Schiopăta şi gîndea că e îngrozitor din partea lui Kate să întindă pe jos patru mile, cînd ar fi putut să se hurduce într-un automobil hodorogit închiriat, sau să fi traversat lacul într-o barcă, sau chiar să fi încălecat pe spinarea unor măgăruşi.

Dar să mergi atîta drum pe jos ! Kate ii desluşea resentimentul în tărăgănatul, sardonicul ei *Adiosn* ! însă bărbatul care venea în urma lor păşea energic şi saluta trecătorii cu voioşie. Pistolul îi umfla brîul.

O faleză abruptă de stîncă galbenă se proiecta deasupra drumului. Cărarea şerpuia ocolind-o şi strecurîn- du-se apoi într-o porţiune de şes deschis. Cîmpuri întregi de piatră seacă şi garduri vii de mărăcini prăfuiţi şi de cactuşi ! în stînga, cortina verde a sălciilor de pe malul lacului. în dreapta, dealurile se abăteau înspre interior pentru a întîlni coastele diafane, canelate ale munţilor uscaţi. în faţă, în depărtare, dealurile făceau o buclă, curbîndu-se din nou spre ţărm, separate între ele printr-o nişă, ca o crăpătură. Acest coridor lega proprietăţile de pe ţărm ale lui Don Ramon cu vîlceaua în care cultiva trestie de zahăr. Şi în locurile upde dealurile coborau din nou spre lac, apăreau un mănunchi de arbori mango, întunecaţi, şi etajul de sus, roşiatic, al casei de la hacienda.

— Am ajuns ! strigă omul din spate. Aici e. Jamiltepec, Senorita ! La *hacienda de Don Ramon.*

Şi cînd ii rosti numele, ochii îi luciră. Era un peon mîndru şi părea cu adevărat fericit.

— Ia te uită ! Da* ce departe-i pînă acolo ! strigă Juana.

— Data viitoare am să vin singură sau însoţită de Ezequiel, o ameninţă Kate.

— Nu, *Nina !* Nu spuneţi una ca asta ! Numai că azi- dimineaţă m-a cam durut piciorul.

— Da. E mai bine ca altă dată să nu te- m&i car după mine.

— Nu, *Nina !* îmi place să merg, îmi place foarte mult.

Roata înaltă de moară care pompa apă din lac se învîrtea cu voioşie. De la nişa crestată între dealuri se deschidea o. vîlcea la capătul căreia curgea un pîrîu. Spre lac, acolo unde valea se nivela în teren plat, se iveai o livadă de bananieri, ocrotită de briza lacului printr-o perdea de sălcii. <Şi la poalele dealurilor, unde drumul se pierdea în umbra arborilor mango, se înşirau pe două rînduri căsuţele de chirpici, ca un sat retras la depărtare de şosea.

Printre copaci, pe cărarea ce urca dinspre lac, veneau femei purtînd urcioare cu apă pe umăr ; copiiiţse jucau în faţa uşilor, tăvălindu-se cu fundurile goale in praful gros ; ici-colo se ved?a cîte o capră priponită. Bărbaţi în, straie albe, murdare, şedeau rezemaţi de colţurile casei, cu braţele şi picioarele încrucişate, sau se ghemuiau pe vine pe lîngă pereţi. Dar în nici un caz nu dădeau impresia unui *dolce* far *niente*. Păreau să aştepţe ceva, să se găsească in eterna aşteptare a ceva.

— Pe aici, Senorita ! strigă omul cu coşul, apropiin- du-se de Kate şi indieîndu-i panta mai uşoară care urca printre copaci spre poarta albă a *haciendei*. Aici e !

Vorbea tot timpul cu îneîntare, de parcă ar fi fost vorba de o ţară a minunilor.

Uşile mari ale zaguan-ului, intrarea, erau deschise şi in umbra portalului şedeau doi

soldaţi. Prin spaţiul deschis,

ÎS ” Şarpele cu pene

presărat cu paie, din fata porţilor, înaintau doi peoni, fiecare dintre ei purtînd pe cap o încărcătură mare de banane. Soldaţii spuseră ceva şi peonii se opriră în loc, apoi se întoarseră încet, cu poverile lor galbene-verzui, pentru a se uita la Kate şi la Juana şi la slujitorul Martin, care se apropiau de porţi. Pe urmă se întoarseră din nou şi porniră să străbată, desculţi, curtea.,

Soldaţii se ridicară în picioare. Martin, apropiindu-se din nou cte Kate, o conduse prin poarta boltită a curţii idînc brăzdate de făgaşele carelor cu boi. Juana venea dupâ Kate, scoţînd mici zgomote umile.

Kate se găsi într-o curte interioară mare, fără copaci, :are părea pustie. O curte împrejmuită, pe trei laturi, de zidurile înalte ale şoproanelor şi grajdurilor.- Cea de-a patra latură, din faţă, era constituită de casa cu ferestrele puternic zăbrelite şi faţada răspunzind spre interior, lipsită însă de uşă. în locul uşii se afla un» alt *zaguân* sau gang, cu porţi închise, care pătrundea direct în casă.

Martin înaintă şi bătu în porţile închise. Kate rămase puţin în urmă şi îşi plimbă privirile peste întreaga curte. Intr-un şopron din colţ, patru bărbaţi goi pînă la brîu .egau mănunchiuri de banane. Un alt om, retras la umbră, tăia buşteni cu un fierăstrău, iar doi bărbaţi, în plin soare, descărcau povara de ţigle de pffe spinarea unui măgăruş. In alt colţ se afla un car cu doi boi negri pătaţi cu, alb, stînd în aşteptare, cu capetele plecate.

Porţile mari se deschiseră şi Kate pătrunse in cel de-al doilea *zaguân,* care era o intrare spaţioasă, avînd intr-o parte scări. Kate zăbovi, privind prin porţile de fier larg deschise din faţa ei la o grădină mărginită de uriaşi irbori mango, şi spre lacul cu golfuleţul lui artificial în care erau acostate două bărci. Lacul părea să emane o lumină orbitoare, filtrată printre trunchiurile negre ale irborilor

mango.

O servitoare închise porţile mari ale curţii in urma musafirilor, şi Kate se îndreptă spre sciţri..

— Pe aici, Senorita.

Se auzi un clopflt sunînd la etaj. Kate urcă treptele. Şi iat-o în capul scării pe Dona Carlota, într-o rochie de muselină albă, cu pantofi şi ciorapi albi ; prin contrast, faţa ii arăta curios de galbenă şi de fanată. Părul castaniu, moale, era pieptănat peste urechi. îşi întinse braţele arămii cu o ciudată efuziune :

—• Deci aţi venit ! Şi aţi mecs pe jos, aţi făcut tot drumul pe jos **?** Doamne,- atîta drum prin soare şi prin **pi ui !** Veniţi, veniţi să vă odihniţi un pic:

Luă mîna lui Kate şi o conduse pe terasa din capul scărilor.

— E frumos aici ! exclamă Kate.

Se opri pe terasă şi privi, dincolo de arborii mango, spre lac. Pe apa alburie, ireală, o canoa îndepărtată plutea purtată de vînt. In fundal se înălţau munţii albăstrii, ca- nelaţi ; se deslușea, la distanţă, pata albă a unui sat. pă- rînd, în lumina dimineţii, să aparţină altei lumi, altei vieţi, altui timp.

— Ce sat e acolo ? întrebă Kate.

— Acela ? Acela de acolo ? E San Ildefonso, răspunse Dona Carlota cu nervozitatea ei fremătîndă.

— Dar e foarte frumos aici ! repetă Kate.

— *Hermoso — si ! Si, bonilo*!', răspunse cealaltă femeie cu glasul ei tremurat şi vorbind numai spaniola.

Casa. din cărămidă roşiatică şi gălbuie, avea două aripi scurte îndreptate spre lac. Terasa, pe zidul căreia se cățã- rau plante verzi, agățătoare, înconjura casa pe cele trei laturi, iar acoperişul era susţinut de nişte coloane mari, pătrate, înfipte în pătnint. La parter, coloanele alcătuiau un soi de pergolă, desfăşurată şi ea pe trei laturi, iar în micuţa curte de

piatră pe care o mărgineau -se găsea un bazin cu apă. In spate, se întindea grădina cam neglijată, scăldată în soarele puternic şi în umbra arborilor mango.

/ Veniţi, aveţi nevoie de puţină odihnă.

(— Aş vrea numai să-mi schimb pantofii, spuse Kate:

Fu condusă într-un dormitor înalt, simplu, cam golaş, - pardosit cu dale de cărămidă roşie. Acolo încălţă pantofii şi ciorapii de schimb pe care-i adusese Juana, şi se odihni puţin.

Cit stătu întinsă, auzi bufniturile înăbuşite ale unui tam-tam ; în afara acestor% şi a unui cocoş care cînta, nici un alt zgomot nu ştirbea liniştea dimineţii mexicane, atît de radioasă şi totuşi ciudat de goală. Şi toba, bubuind surd, cu o neagră stăruinţă, îi dădea o stare de nelinişte. Părea un sunet venit de dincolo de orizont.

Kate se ridică şi intră în salonul lung, înalt, unde o găsi pe Dofia Carlota discutînd cu un om îmbrăcat în negru. Salonul, cu cele trei uşi-ferestre ce dădeau pe terasă, cu pardoseala din cărămizi roşii, pătrate şi uzate, pereţii înalţi de un verzui decolorat, tavanul spălăcit, traversat de numeroase grinzi de lemn, şi cu sărăcia-i de mobilă, părea să facă parte mai curînd din exterior, ca un fel de frunzar construit pentru umbră. îţi crea acea impresie specifică locuinţelor din climatele calde, anume că sînt alcătuite doar din trei pereţi între care zăboveşti un moment, pentru ca după aceea să mergi mai departe.

.Cînd intră Kate în încăpere, omul in negru se rţdică şi dădu mîna cu Dona Carlota, înclinîndu-se adine, cu deferenţă. Apoi, înclinîndu-se la fel de respectuos în direcţia lui Kate, se îndreptă spre uşă şi se făcu nevăzut.

. — Veniţi, o pofti Dona Carlota pe Kate. Sînteţi sigură că nu mai simţiţi nevoia de odihnă ?

Trase spre ea unul din fotoliile balansoar de răchită, care pînă atunci se legănase în mijlocul camerei, *en rotite* spre nicăieri.

— E perfect ! exclamă Kate. Ce liniştit' pare

totul aici! Cu excepţia tobei. Sau poate că tocmai toba face ca totul să pară atît de liniştit. Deşi am avut întotdeauna impresia că lacul degajă o linişte a lui, specială.

— Ah, toba ! strigă Dona Carlota, înălţind o mînă cu un gest de exasperare nervoasă, extenaată. Eu nu pot s-o* suport. Nu, nu pot, nu pot îndura să o aud !

Şi se legănă iit balansoar, cuprinsă de o agitaţie subijtă.

— Te loveşte parcă sub centură, spuse Kate. De fapt, ce e ?

—' Ah, nu mă întrebaţi ! E soţul meu.

Făcu un gest de disperare şi se legănă cu furie, aproape pîriă la inconştienţă.

— Don Ramon bate toba ?

— El, să bată ? Dona Carlota tresări. Nu ! Ah, nu ! Nu bate el personal. A adus doi indieni din nord care bat.

— Zău ? întrebă Kate pe un ton neutru.

Dona Carlota se legăna în balansoar cu un fel de semi-inconştienţă. Pe urmă păru să se readune.

— Trebuie *să vorbesc* cuiva, trebuie ! spuse, îndrep- tîndu-şi brusc spinarea ; faţa îi era gălbuie şi ridată, părul castaniu, moale, i se blegise peste urechi, ochii căprui licăreau cu o curioasă disperare. Pot să vă vorbesc dumneavoastră ?

— Vă rog, răspunse Kate, oarecum stînjenită.

— Ştiţi ce face Ramon ? întrebă ea aruneîndu-i lui Kate o privire furişă, aproape bănuitoare.

— Vrea să readucă domnia vechilor zei ? întrebă Kate, vag.

— Ah ! strigă Dona Carlota, cu aceeaşi disperată, uşoară fluturare a manii. Ca şi cum ar fi *posibil!* Ca şi cum aşa ceva ar fi posibil! Vechii zei ! Imaginaţi-vă, Se- nora ! Vechii zei ! Dar ce sînt aceştia ? Nimic decit nişte iluzii moarte. Şi încă nişte iluzii hîde, respingătoare. Ah ! Eu l-am considerat întotdeauna pe soţul meu un om atît de inteligent, atît de superior

mie ! Şi e cumplit cînd eşti nevoit să-ţi revizuieşti părerea. Doamne, ce *nonsens !* Cum de îndrăzneşte ? Cum îndrăzneşte să trateze cu seriozitate un asemenea nonsens ? Cum de îndrăzneşte'?

— El crede în lucrul ăsta ?

— El ? Dar. Senora... Dona Carlota îşi forţă un jalnic, amar zîmbet de dispreţ. Cum ar putea ? Ca şi cum ar fi un lucru posibil ! La urma urmei, Ramon e un om cultivai. Cum ar putea crede într-un asemenea nonsens ?

— Atunci de ce o face ?

— De ce ? De ce ? în vocea Donei Carlota răsuna o notă de negrăită epuizare. Cred că şi-a pierdut minţile, aşa eum.se întimplă cu mexicanii. A înnebunit, ca Francisco Vilia.

Kate se gîndi mirată la faimosul Pancho Villa, col cn faţa pungită, simţindu-se incapabilă să vadă vreo legătură intre acesta şi Don Ramon. • ^

— Toţi mexicanii, de îndată ce încearcă să se depăşească pe ei înşişi, îşi pierd nunţile. îi'covîrşeşte propria lor trufie. Şi atunci nu mai înţeleg nimic, nimic altceva decît propria lor voinţă dementială, voinţa de a deveni foarte, foarte importanţi. Nu-i vorba decît de o vanitate

• masculină. Nu credeţi, Senora, că vanitatea este începutul şi sfirşitul bărbaţilor ? Nu credeţi că Hristos a venit pe lume tocmai ca să zădărnicească această primejdie, tocmai ca să-i înveţe pe oameni cuviincioasa umilinţă ? Ca să-i înveţe ce înseamnă păcatul trufiei ? De asta bărbaţii: fl. urăsc pe Hristos şi îi nesocotesc învăţămintele. Nu cunosc altceva pe lume decît propria lor vanitate.

Kate gîndise adeseori în acelaşi fel. Ajunsese la concluzia finală că bărbaţii întruchipau deşertăciunea deşer-

- tăciunilor, nimic decît deşertăciune. Trebuia, neapărat, să-i măguleşti, să-i faci să se simtă mari. Nimic altceva.

— Şi acum, soţul meu vrea să treacă la cealaltă extremă a lui Hristos. **Vrea** să-şi **exalte** mîndria şi vanitatea fi **să** ajungă mai presus **de** Dumnezeu. Ah, e cumplit, e **cumplit! O nebunie copilărească.** Dar ce altceva e bărbai ul **dacă nu un copil care are nevoie de o** guvernantă şi de **o mamă ? Ah, Senora, nu mai pot îndura !**

Dona Carlota îşi acoperi faţa cu mina, pălind să fie în pragul unui leşin.

— Dar Don Ramon are şi ceva măreţ în el, spuse Kate, încercînd să pară convingătoare, deşi în acele momente simţea că îl urăşte.

— Măreţ ! Da, are talente. Are mari talente ! Dar ce înseamnă talentele pentru un om care nu face decît să 3e pervertească ?

— Spuncţi-mi, în realitate ce credeţi că urmăreşte ?

— Puterea ! Doar puterea ! O putere prostească, ticăloasă. Ca şi cum în ţara asta n-ar fi existat destulă dezlănţuire de putere. Dar el... el... el vrea să fie deasupra tuturor. El... el... vrea să fie venerat. Să fie venerat. Venerat! Vrea să fie un Dumnezeu. El, pe care l-am strîns în braţele mele. E un copil, aşa cum sînt toţi bărbaţii... nişte copii. Şi acum... vrea să fie venerat.

Izbucni într-un rîs strident, isteric ; - îşi îngropă faţa în mîini şi continuă să rîdă strident, risul fiindu-i întrerupt de sughiţuri seci, sinistre.

Kate rămase îngrozită, aşteptînd ca Dona Carlota să-«i revină. Istericalcle însă nu o impresionau şi încercă să-şi exercite voinţa fermă, de femeie, pentru a le opri.

— în fond, spuse ea cînd Dona Carlota se mai potoli, continuînd să-şi ţină însă faţa în palme, nu e vina dumneavoastră. Noi nu putem fi răspunzătoare nici măcar de soţii noştri. *Şliu* acest lucru, întrucît soţul meu a murit, şi eu n-am putut să-l împiedic. Şi

âtunqi... atunci am învăţat că oricit am iubi o altă persoana, nu putem face r.imic ; cind e vorba de chestiuni vitale*, sîntem cu totul neajutorate. Cînd vor să moară, trebuie să-i lăsăm în voia lor; sau cind vor să facă lucruri nebuneşti, lucruri care unei femei îi par atît de nebilneşti !

Dona Carlota o privi lung pe Kate.

— L-aţi iubit foarte mult pe soţul dumneavoastră^ şi a murit ? întrebă ca cu o voce moale.

— L-am iubit. Şi niciodată, niciodată n-am să iubesc Un alt bărbat. N-aş putea. Am pierdut capacitatea de a mai iubi.

— Şi de ce a murit ?

— Ah, pînă şi asta s-a întîmplat din vina lui. Şi-a zdrobit sufletul'şi spiritul în chestiunile politice ale Ir-' landei. Ştiam că ceea ce făcea nu era un lucru bun. Ce importanţă are Irlanda, ce importanţă are naţionalismul Şi toate aiurelile astea ! Sînt atît de stupide şi de *vieux* jeu[1]. Ah ! Cît de bine ar fi fost dacă Joachim s-ar fi mulţumit să-şi trăiască viaţa liniştit, alături de mine. Ar fi fost atît de plăcut, atît de frumos ! Am încercat şi am tot încercat să-l conving. Dar degeaba. Vota să se omoare cu afurisitele alea de probleme irlandeze, şi zadarnic am încercat să-l împiedic.

Dona Carlota o privi lung pe Kate.

— O femeie trebuie sâ încerce să-şi împiedice bărbatul cînd acesta o apucă pe un drum greşit, spuse ea. Aşa cum încerc eu sâ-1 împiedic pe Rămân. Şi el va fi omorît, toţi sînt omorîţi, aşa cum a fost şi Francisco Villa. Şi cînd sînt morţi, la ce mai foloseşte totul ?

— Numai cînd sînt morţi îţi dai seama că nu a folosit la "nimic.

— Aşa e ! O, Senora, dacă gîndiţi că m-aţi putea ajuta în problema lui Rămân, ajutaţi-mă, faceţi-o ! Căci treaba asta va duce sau la moartea

---

I Demodate (fr.).

mea sau la a lui. Şi'eu sînt cea care va muri, deşi el greşeşte. Doar dacă n-or să-l omoare mai înainte.

— Spuneţi-mi ce vrea să facă. Ce *gîndeşte* că vrea să lac# ? Aşa cum gîndea soţul meu că vrea să realizeze o Irlandă liberă şi un popor irlandez măreţ. Dar eu am ţtiut tot timpul că irlandezii nu mai sînt un popor măreţ şi că nu-i va putea elibera. Irlandezii nu sînt buni decît

să distrugă ■— distrugeri lipsite de noimă. De parcă ceva^ din ei U împinge la distrugere,

— Ştiu I Ştiu ! Asta se întîmplă şi cu Rămân, Vrea să-i distrugă pînă şi pe Isus şi pe Sfînta Fecioară. Imaginaţi-vă ! Să-i distrugă pe Isus şi pe Sfînta Fecioară, ultimul lucru care le-a mai rămas oamenilor ăstora.

— Dar el ce pretinde că vrea să facă ? ~'

— Spune că vrea sâ stabilească o nouă legătură între popor şi tradiţie. Spune că omul şi-a pierdut legătura cu rădăcinile. Şi că nu o va putea redobîndi decît dacă un nou gen de mîntuitor i-o va putea dărui. Şi fiecare legătură nouă e diferită de cea veche. Acum, zice Ramon, oameni\ l-au pierdut pe Dumnezeu. Isus nu-i mai poate conduce spre eL Deci e nevoie de un nou salvator, cu o nouă viziune. Dar, vai, Senora, pentru mine toate acestea sînt false. Dumnezeu înseamnă iubire, şi dacă Ramon s-ar supune iubirii, ar şti că l-a găsit pe Dumnezeu. Dar el e pervers. Ah, dacă am putea fi împreună, iubindu-tie, bucu- rîndu-ne de frumuseţea lumii şi *aşteptînd în iubire !* Ah, Senora, *de* ce, *de ce* nu poate înţelege asemenea lucru ? De ce nu-1 poate înţelege ? In loc să se lanseze în toate

'astea...

Ochii Donei Carlota se umplură de lacrimi care i se revărsară pe obraji. Şi lui Kate îi dădură lacrimile, şi începu să-şi tamponeze faţa.

— N-are nici un rost, spuse ea cu un sughiţ de plîns. Ştiu că n-are nici un rost : orice am face. Nu

vor să fie fericiţi şi liniştiţi. Ei vor fie lupta, fie aceste oribile legături false. Tot ce facem e zadarnic. De asta e totul atît de amar, atît de amar ! .

Cele două femei şedeau în balansoarele lor cu braţe de lemn arcuite şi plîngeau. Şi în timp ce sughiţau de plins, auziră un pas pe terasă, lipăitul uşor al sandalelor ţărăneşti..

Era Don Rămân, atras inconştient de tulburarea femeilor.

Dona Carlota îşi şterse în grabă ochii şi nasul. Kate îşi suflă nasul cu un zgomot de trompetă, iar Don Ra- mon apăru în prag.

Era îmbrăcat în alb sclipitor, într-un costum de peon : bluză albă şi pantaloni largi, albi. Dar costumul era din- tr-un în uşor scrobit, strălucitor, aproape nenatural de alb. In faţă îi atîrnau de sui) bluză capetele unui brîu îngust de lină, alb cu dungi albastre şi negre şi franjuri roşii. Picioarele goale li erau încălţate în *huarackes* din curele de piele albastră şi neagră şi cu tălpi groase, vopsite în roşu. Pantalonii fîlfîitori erau legaţi pe glezne cu şireturi albastre, roşii şi negre.

Kate il privi aşa cum stătea în soare, într-un «alb atît de orbitor, îneît părul negru şi faţa lui oacheşă apăreau ca nişte găuri în atmosferă. Făcu cîţiva paşi şi capetele fcrîului i se legănară pe coapse, iar sandalele lipăiră.

— Mă bucur să te văd, îi spuse lui Kate, strîngîndu-i mîna. Cum ai venit ?

Se trînti într-un scaun şi rămase nemişcat. Cele două femei îşi înclinară capetele, ascunzîndu-şi feţele. Prezenţa bărbatului părea să fi dat o notă deplasată emoţiei lor. Ramon le ignoră toate semnele de neliniştc, trecind peste acestea cu voinţa lui de oţel. Prezenţa lui degaja o anu-* mită forţă. Femeile se mai înseninară puţin.

— Nu ştiaţi că soţul meu a devenit un om din popor... un adevărat peon... — un Senor Peon, asemenea contelui Tolstoi care a devenit un Senor

Mujic, spuse Doîa Chilota cu o încercare de ironie.

— Oricum, îi stă bine, comentă Kate.

— Ei ! făcu Don Ramon. Să dăm 'diavolului ce-i al diavolului.

Dar în foaţă ţinuta lui era ceva ferm, de neinfi int. S-ar fi zis că numai eul lui de suprafaţă vorbea şi ridea cu femeile. In adînçuri, puternic şi inscrutabil, nu avea nici un fel de legătură cu ele.

La (el se comportă şi în timpul prînzului. Conversaţia era superficială, spartă de intervale de tăcere. Părea evident că Ramon gîndea într-o lume a lui, în deplină muţenie. Şi greutatea tăcută a voinţei *sale,* care acţiona din altă sferă, le făcea pe femei să se simtă eclipsate.

— Ramon, Senora gindeşte ca şi' mine, spuse Dona Carlota. Nu poate suporta zgomotul tobei aceleia. E necesar să bată şi în după masa asta ?

Urmă un moment de pauză şi. în cele. din urmă, Ramon răspunse :

— Numai pînă după ora patru.

— E *neapărat* sa suportăm zgomotul ăsta şi azi ? stărui Carlota.

— De ce nu şi azi 9a în toate celelalte zile ? întreba el.

Dar fruntea i se întunecase şi era clar că voia să se sustragă prezenţei celor două femei.

— Pentru că Senora e la noi ; şi sint şi eu aici ; şi nici uneia dintre noi nu ne place. Mîine. Senora nu va mai fi aici, iar eu mă întorc în Mexico City. Aşa încît de ce să nu ne cruţi astăzi ? Fără îndoială că poţi avea atîta consideraţie faţă de noi două.

•Ramon se uită întîi la soţia lui, apoi la Kate. în ochi îi scapăr a minia. Şi Kate aproape că simţi cum în pieptul lui robust inima i se dilata răvăşită de mînie. Ambeie femei amuţiră. Dar le făcea plăcere că aveau puterea de a-1 înfuria.

— De ce nu o iei pe doamna Leslie cu barca pe lac ? spuse el, încercînd să se controleze.

Dar pe sub sprîncenele întunecate clocotea o furie indignată.

— S-ar putea să nu avem chef de aşa ceva.

După care Ramon făcu ceva ce Kale nu mai văzuse niciodată piuă atunci. Pur şi simplu, aşa cum stăteau toţi trei la masă, îşi retrase conştiinţa din prezenţa lor, lăsîn- du-le pe cele două femei aşezate în faţa unei porţi zăvorite, fără să mai intervină cu'nimic.

Kate se simţi şocată $i părăsită, apoi invadată de o furie lentă care-L aprinse obrajii sidefii.

— O, spuse ea, eu' pot pleca acasă mai devreme.

— Nu ! Nu ! protestă Dona Carlota, cti un vaiet spaniol. Nu mă părăsiţi ! Rămineţi cu mine pînă diseară.şi ajuta- ţi-mă să-l amuz pe Don Cipriano. Vine la' cină. __.

Capitolul XI STAPÎNII ZILEI ŞI AI NOPŢII

După ce se termină masa de prînz, Ramon se retrase în camera lui, ca să doarmă o oră. Era o după-amiază liniştită, fierbinte. în partea de vest a lacului se adunaseră nori drepţi, superbi, ca nişte mesageri. Ram6n intră în camera sa, închise uşa-fereastră şi trase jaluzelele pînă se' făcu întuneric, cu excepţia firelor de lumină galbenă care se cerneau ca o substanţă printre crăpături.

îşi scoase hainele şi, în întuneric, îşi înălţă pumnii încleştaţi deasupra capului, într-o tensiune verticală, ea de rugă încordată. Ochii îi erau plini de întuneric şi, treptat, întunericul îi cuprinse şi creierul, pînă cînd orice urmă de raţiune i se spulberă din minte. Doar o voinţă fierbinte se ridica in el vibrind, încolţind din şira spinării, într-o imensă tensiune. Arcul invizibil al trupului se încordase în întuneric cu o putere inumană, vertical, pînă cind,săgeţile sufletului orb se lansară spre ţintă.

Apoi, dintr-odată, braţele încleştate, tremuri/ido, i se destinseră, trupul i se relaxă. Omul se reîncărcase de forţă. Frinsese cătuşele lumeşti şi se simţea liber în cealaltă lume, a lui.

încet, cu gingăşie, impunindu-şi să nu gmdească, să nu-şi amintească, să nu tulbure şerpii veninoşi ai conştiinţei mentale, luă **o** pătură fină, subţire, şi-o înfăşură ia jurul trunchiului gol, şi se culcă pe un teanc de rogojini aflat pe jos. Adormi într-o clipă.

Dormi un ceas, cufundat în deplină uitare. Apoi, brusc, îşi deschise larg ochii. Văzu întunericul catifelat şi firele de lumină care se subţiaseră. Soarele îşi schimbase locuL Ascultînd, i se păru că nu există nici un sunet pe lumfe; nu exista nici o lume.

Pe urmă începu să audă. Auzi uruitul slab al unui car cu boi; şi foşnetul frunzelor în vînt; şi un ciocănit uşor, ritmic, şi chemarea unei păsări.

Se ridică şi se îmbrăcă cu mişcări grăbite, în întuneric, după care deschise larg uşile dinspre terasă. Era miezul după-amiezei; sufla un vînt cald şi norii de bronz întunecat se stivuiseră spre apus, ascunzînd soarele. Dar ploaia încă nu avea să se pornească: Luă o pălărie mare de pai Şi şi-o potrivi pe cap. Pălăria avea în faţă un cerc de pene negre, albe şi albastre, ca un ochi, sau ca un soace. Auzi Tvon de glasuri femeieşti. Ah, femeia aceea bizară! Uitase de ea. Şi Carlota ! Carlota se afla aici ! Se gîndi un moment la ea şi la ciudata ei împotrivire. Pe urmă, înainte de a simţi că îl cuprinde furia, îşi umflă pieptul într-o nouă încordare neagră, inconştientă, ochii i se întunecări şi senzaţia că ar întîmpina vreo împotrivire îl părăsi.

Cu paşi iuţi, în-derivă, străbătu terasa, îndreptîndu-se spre treptele de piatră care duceau la intrarea interioară. Ieşi în curte şi văzu sub un şopron doi oameni încărcind legături de banane în spinarea măgarilor. Soldaţii moţăiau în *zaguân.* Prin porţile deschise văzu un car cu boi retră- gîndu-se pe aleea de sub copaci. Din curte răzbea un zgomot răsunător de metal bătut pe nicovală. Venea dinspra colţul unde se afla o fierărie In care luGrau un bărbat şi un băieţandru. Sub alt şopron, un timplar dădea la rindea

nişte scînduri. [

Don Ramon rămase o clipă locului, privind în jur. Asta era lumea lui. Şi spiritul său se răspîndea deasupra acestei lumi ca o umbră răcoroasă, înviorătoare, 1ar tăcerea forţei sale îi dăruia seninătatea;

Lucrătorii deveniră pe dată conştienţi de prezenţa lui. Una după alta, feţele smede, înfierbîntate se înălţară, apoi se lăsară din nou în jos. Prezenţa lui era miraculoasă pentru aceşti bărbaţi, care se temeau să se apropie de el, chiar să-l privească. însă acum că-1 văzuseră, munceau mai vioi, de parcă le-ar fi insuflat o viaţă nouă.

Intră în fierărie, unâe băiatul umfla foalele învechite, iar fierarul ciocănea într-o bucată de metal, cu lovituri scurte, uşoare. Omul continuă să lucreze fără să-şi ridice capul, cînd se apropie patronul.

— Asta-i pasărea ? întrebă Ramon privind piesa de metal care se răcise pe nicovală.

— Da, *Patron !* Pasărea. E bună ?

Şi fierarul îl privi de astă dată cu ochi negri, strălucitori, in aşteptare.

Apoi înălţă cu cleştele bucata de metal neagră, turtită, avînd forma unei limbi, iar Ramon o privi îndelung.

— Aripile i le pun pe urmă, spuse fierarul.

Ramon trasă cu mina lui brună, sensibilă, un contur imaginar, in afara marginilor piesei de fier. Făcu de trei ori acelaşi gest. Şi mişcarea păru să-l fascineze pe fierar.

— Ceva mai suplă... aşa ! spuse Ramon.

— Da, *Patron !* Da, da ! înţeleg, replică omul cu însufleţire.

— Şi restul ?

— Priviţi-1!

Omul îi arătă două cercuri de oţel. unul mai mic şi unul mai mare, şi nişte bucăţi plate, triunghiulare.

— Aşază-le pe jos !

Fierarul aşează pe jos cercurile, unul în interiorul celuilalt. Pe urmă, cu gesturi repezi, sensibile, potrivi bucăţile triunghiulare cu ba,za spre cercul exterior şi vîrfurile pe cel interior. Erau şapte triunghiuri, care alcătuiau în-* spaţiul dintre cele două cercuri un soare cu şapte raze.

— Pune acum şi pasărea, ii ceru Ramon.

Omul luă cu repeziciune piesa lunguiaţă de oţel : avea forma rudimentară a unei păsări, cu două picioruşe, dar încă fără aripi. O plasă în centrul cercului interior, aşa încît picioarele să atingă partea de jos, iar creasta partea de sus.

— Aşa ! Stă bine, spuse fierarul.

Ramon contemplă marele simbol de fier de pe jos.

Se auzi zgomotul porţilor de la intrarea interioară. Kate şi Carlota ieşiseră In curte.

— Să le strîng ? întrebă fierarul cu grabă.

— Nu are nici o importanţă, răspunse Ramon liniş-tit.

Kate stătea în pragul fierăriei şi privea la marea cunună de oţel de pe jos.

— Ce-i asta ? întrebă ea cu voioşie.

— Pasărea înăuntrul soarelui.

— Asta vrea si fie o pasăre ?

— Cînd va avea aripi.

— A, da ! Cînd va avea aripi. Şi la ce foloseşte?

— Foloseşte ca simbol pentru popor.

— E drăguţ.

— Da.

— Ramon, i se adresă Dona Carlota, vrei să-mi dai cheia bărcii ? Martin o să ne plimbe pe lac.

Ramon scoase o cheie din brîu.

— De unde ţi-ai procurat brîul ăsta atît de frumos ? întrebă Kate.

Era vorba de brîul alb vîrstat cu albastru şi negru şi împodobit cu franjuri roşu.

— Asta ? întrebă el. Le ţesem aici.

— **Şi sandalele le-ai făcut tot aici ?**

— Da. Sînt confecţionate de Manuel. Am să-ţi arăt atelierele mă tîrziu.

— O, mi-ar plăcea să le văd... Sandalele sînt frumoase; găsiţi, Dona Carlota ?

— Da ! Da! E adevărat. Dar nu ştiu dacă lucrurile frumoase sînt întotdeauna şi înţelepte.^ Asţa nu ştiu, Se- fiora. Dumneavoastră, dumneavoastră ştiţi ce e înţelept 7

— Eu ? Mie nu-mi prea pasă de înţelepciune.

— A ! Nu vă pasă... Credeţi că e înţelept din partea lui Ramon să poarte veşminte ţărăneşti şi *huaraches ?*

Pentru prima dată, Dona Carlota se exprima într-o [e]Hgleză vorbită rar.

— A, da ! strigă Kate. Arată atît de frumos ! Hainele bărbaţilor sînt hidoase, şi Don Rămân arată atît de bine

- costumul ăsta !

Cu pălăria mare ţixată pe creştet, Don Ramon avea un cert aer de nobleţe, şi autoritate.

— Ah ! strigă Dona Carlota, uitîndu-se la cealaltă femeie tu ochi inteligenţi,- uşor speriaţi, şi balansînd pe <ieget cheia bărcii. Mergem să ne plimbăm pe lac ?

Cele două femei se îndepărtară. Ramon, rîzînd în sinea lui, ieşi pe poartă şi străbătu curtea exterioară, pînă ®j unse în faţa unei clădiri cu formă de hambaţ, aşezată în vecinătatea copacilor. Intră în hambar şi scoase un şuie- *at uşor. I se răspunse de sus, unde se deschise o trapă:

*"on Ramon urcă scările şi intră într-un fel de atelier de •rtist şi de tîmplărie. Un tînăr grăsun, cu păr creţ, purtînd o bluză de'artist şi ţinînd în mînă un cioçan şi o daltă,„U întîmpină, salutîndu-1.

— Cum merge ? întrebă Ramon.

— Mă rog... bine...

! Artistul lucra la un cap sculptat în lemn. Mai mare decît mărimea naturală şi artificializat. Dar sub

contururile artificializate se desluşea clar^asemănarea cu Don «Ramon.

— Pozaţi-mi o jumătate de oră, îi ceru sculptorul.

Ramon îi poză in tăcere, în timp ce artistul stătea aplecat peste statuie, lucrînd cu o liniştită concentrare. Şi
în tot acest timp, Ramon rămase drept, aproape nemişcat, îii vasta neclintire a repausului şi a concentrării,' fără să se gîndească la nimic, dar degajind aura neagră a forţei sub vraja căreia lucra sculptorul.

— Ajunge, spuse în cele din urmă, ridicîndu-se.

— Dat înainte de plecaţi, oferiţi-mi modelul de postură.

Ramon îşi dezbrăcă încet bluv-a, dindu-şi la iveală torsul nud, încins in talie cu brîul vărgat în albastru şi negru. Cîteva clipe păru să-şi adune puterile. Apoi, deodată, în concentrarea unei intense, trufaşe implorări, îşi înălţă braţul drept deasupra capului şi rămase ca încremenit, în timp ce braţul stîng ii atîrna moale, degetele atingîndu-i coapsa. Pe faţa lui apăru acea expresie fixă, intensă, de trufie şi de implorare în acelaşi timp.

Artistul îl privi cu uimire şi cu o apreciere în care se amesteca şi teama. Bărbatul acela robust şi încordat, cu ochii mari, negri, privind cu intensă mîndrie, dar şi cu implorare, dincolo de orizontul natural, ii insufla artistului spaimă şi îneîntare. îşi înclină capul.

Don Ramon se întoarse spre el.

— Acum e rîndul dumitale. *

Artistul era speriat. Păru să tremure. Dar întîlni ochii lui Ramon. Şi, pe dată, liniştea concentrării pogorî asupră-i ca o transă. Brusc, fără să rupă transa, îşi înălţă un braţ, iar faţa-i palidă, rotofeie, căpătă o expresie de seninătate,
o transfigurare nobilă, împietrită ; ochii albaştri cenuşii îi erau calmi, trufaşi, privind spre un dincolo, cu o expresie de implorare. Şi cu toafte că stătea în

bluza lui, cu fața-i grăsulie şi cu părul creţ, dobîndise liniştea de- săvîrşită a nobleţei. I

— E bine, spuse Ramon, înclinîndu-şi capul.

'Artistul îşi schimbă subit expresia. Ram6n îi întinse ambele mîini, pe care .omul le luă în mîinile lui. După aceea, ridică mîna dreaptă a lui Ramon şi şi-o lipi cu podul palmei de frunte.

— *Adios 1* îi spuse Ramon după ce-şi îmbrăcă din nou bluza.

— *Adios,* Serâor.

Şi cu o privire de mîndră bucurie, se reîntoarse la lucrul lui.

Ramon vizită apoi casa de chirpici, cu gard de trestie, umbrită de un uriaş arbore mango, unde Manuel, soţia şi copiii lui, împreună cu două ajutoare, torceau lină şi ţeseau. Sub un pîlc de bananieri, două fetiţe dărăceau cu

• sîrg lînâ albă şi cafenie ; soţia lui Manuel şi o fetişcană torceau fire fine, subţiri. Pe o frînghie atîrnau sculuri de lînă -vopsită, roşie, albastră şi verde. Şi sub şopron, Manuel şi un tînăr ţeseau la două masive războaie manuale.

— Cum merge ? întrebă Don Ramon.

— *Muy bien! Muy bien* !I. răspunse Manuel cu acea curioasă expresie de transfigurare în ochii lui negri şi în zîmbet. Merge bine, foarte bine, *Senor !*

Ramon se opri ca să se uite la frumosul *serape* alb întins pe războiul de ţesut. La margini avea un zigzag din lînă neagră şi albastră, alcătuit din mici forme ca de diamant, iar la capete un model complicat din alte diamante negre şi albastre. Manuel tocmai începuse să lucreze centrul, numit *boca,* adică gura ; şi urmărea cu grijă modelul care era prins cu ţinte pe muchea războiului. Era un desen simplu : acelaşi simbol pe care-1 făurea şi fierarul — un şarpe care-şi ţinea coada în gură, triunghiurile negre de pe spatele lui alcătuind

I Foarte bine (sp.)..

partea exterioară a cercului ; şi în centru, un vultur albastru, drept, cu aripi subţiri, care atingeau pîntecele şarpelui, şi picioare subţiri, prinse în cercul interior format de trupul şarpelui.

Ramon se întoarse în casă, traversînd terasa de sus şi cotind spre aripa unde se găsea camera lui. Aici îşi trînti pe umăr un *serape* împăturit şi ieşi din nou pe terasă. La capătul aripii care se proiecta spre lac, se găsea o altă terasă, pătrată, cu un acoperiş de ţigle şi o begonie de culoarea coralului ce atîrna de pe stîlpii masivi. Terasa, sau mai curînd *loggia,* era aşternută cu rogojinile băştinaşe, împletite din frunze de palmier, aşa-numitele *petates ;* într-un colţ se afla o tobă şi băţul de bătut in ea. La capătul dinspre interior al loggiei era o scară de piatră ce ducea spre o uşă de fier.

Ramon rămase un timp nemişcat, uitîndu-se spre lac. Norii se dizolvaseră, fîşia de apă emana o luminozitate albicioasă. In depărtare, desluşi pata dansantă a unei bărci, probabil cea vîslită de Martin care plimba doamnele.

Ramon îşi scoase pălăria şi bluza şi rămase neclintit, gol pînă la bi'îu. Apoi ridică băţul tobei şi, după ce aşteptă cîteva momente ca sufletul lui să-şi recapete pacea, începu să bată chemarea ritmică, rară, pătrunsă totuşi de un ciudat impuls in cadenţa-i lentă, dar puternică, de un-doi. Părea să fi concentrat în bătaia tobei vechea **frtrtă** barbară.

Un timp stătu singur cu toba sau tam-tamul inălţat prin chingă pînă în dreptul genunchilor ; bătea cu mina dreaptă, iar faţa îi era golită de orice expresie. Dinspre terasa interioară veni alergînd un bărbat cu capul descoperit. Era îmbrăcat in veşminte de pînză, albe ca zăpada, dar cu un *sera pe* negru împăturit pe umăr, şi ţinea în mînă o cheie. îl salută pe Ramon ridicîndu-şi mina şi du- cînd-o în faţa ochilor, apoi coborî scara de piatră şi deschise uşa de otel.

Imediat urcară o serie de bărbaţi, toţi îmbrăcaţi la

fel, în pînză albă- şi *huaraches*, fiecare dintre ei cu un *serape* împăturit pe umăr. Purtau brîuri albastre, iar sandalele erau albastre cu alb. Veni şi sculptorul, şi Manuel, îmbrăcaţi şi ei în haine de pînză.

Erau cu totul şapte oameni, în afară de Ramon. Ajunşi în capul scării, efectuară salutul, unul după altul. Apoi îşi scoaseră serape-urîle cafenii, ţesute la margini cu ovaluri albastre umplute cu alb, le aruncară pe jos, lîngă zid, aşe- zîndu-şi pălăriile alături. După aceea îşi dezbrăcară bluzele şi le azvîrliră peste pălării.

Ramon lăsă toba din mîini şi se aşeză pe propriul lui *serape* cu dungi albastre şi negre, împodobit cu franjuri roşii. Toboşarul indian preluă toba. Ceilalţi bărbaţi se aşezară în cerc, cu picioarele încrucişate, despuiaţi pînă la brîu, tăcuţi. Cîţiva aveau pielea de o culoare cafenie roşcată, iar doi dintre ei erau albi. Culoarea lui Ramon era brun-gălbuie. Şezură un timp în deplină tăcere; doar pulsaţia monotonă, hipnotică a tobei comunica aerului vibraţii. Apoi toboşarul începu să cînte cu acea bizară voce înceată, interiorizată, ce părea să rămînă circumscrisă în perimetrul lor ; cinta în anticul falsetto al indienilor :

„Cel adormit — să se deştepte ! Cel adormit — să se deştepte ! Cel ce păşeşte pe poteca şarpelui va dobîndi locul rîvnit; pe poteca prafului va ajunge la locul rîvnit şi va fi înveşmîntat în pielea şarpelui..."

Unul cîte unul, glasurile oamenilor i se alăturară, pînă cînd se lăsară cu toţii cuprinşi de ritmul orb, infailibil, al străMoşeştii lumi barbare. Şi cu toţii cîntau pe acea voce scăzută, interiorizată, de parcă sunetele ar *ii* ţîşnit din cele mai vechi şi întunecate unghere ale sufletului, răs- pîndindu-se nu în afară, ci înlăuntru, ca şi cum sufletul îşi îngîna sieşi un cîntec.

Cîntară un timp, lă un straniu unison, că un stol de păsări ce zboară cu o conştiinţă unică. Şi cînd

toba vibră în cea din urmă bătaie, vocile se stinseră cu un clipocit în gîtlej.

Se aşternu tăcerea. Apoi oamenii se întoarseră unul spre celălalt, vorbindu-şi şi rîzînd domol. Ramon stătea cu faţa înălţată, privind în depărtări, în trufaşa-i implorare. După un timp porni să vorbească pe un glas mîndru, dar interiorizat:

. „Nu există înainte şi După, ci numai Acum. ~

Marele Şarpe îşi încolăceşte şi descolăceşte plasma inelelor lui, şi stelele se nasc, iar lumile pier. Totul se petrece numai prin încordările şi destinderile plasmei.

Eu sînt întotdeauna, grăieşte somnul său. •

Precum omul cufundat în somn adînc nu ştie de nimic, dar *este,* tot astfel *este* Şarpele încolăcit al cosmosului care-şi trudeşte plasma.

Precum omul cufundat în somn adînc nu are nici mîine, nici ieri. ci doar *este,* tot astfel limpedele, clar-văzătorul Şarpe al eternului cosmos este Acum, de-a pururi Acum. v

Acum, şi numai Acum şi de-a pururi Acum.

Dar visele se înfiripă şi se sting în somnul Şarpelui.

Şi- lumile se înfiripă precum visele şi se sting precum visele.

Şi omul e un vis în somnul Şarpelui.

Şi numai somnul lipsit de vise răsuflă *Eu Sînt.*

În Acum, cel lipsit de vise, *Eu Sînt.*

Visele se înfiripă aşa cum se c-uvine să se înfiripe şi omul e un vis înfiripat.

Dar plasma cea lipsită de vise a Şarpelui e plasma unui om, a trupului său, a sufletului său şi a spiritului, care laolaltă formează un tot.

Şi somnul perfect al Şarpelui *Eu sînt* este plasma unui om care-i un întreg.

Atunci cînd plasma trupului şi plasma sufletului şi plasma spiritului alcătuiesc un întreg în Şarpele Eu Slnt.

Eu sînt Acum.

A-fost e un vis, şi *va-fi* e tot un vis, ca două picioare grele, separate.

Dar Acum, Eu Sînt.
Copacii dau frunze în somnul lor şi florile răsar din vise, în purul Eu *Sînt.*
Păsările uită de tulburarea viselor lor şi cintă CD glas tare in Acum, Eu Sînt! Eu Sînt !
Căci visele au aripi şi picioare, şi dramuri de străbătut, ttrădanii de împlinit.
Dar Şarpele sclipitor al Acum-ului e lipsit şi de aripi ţi de picioare, e neîmpărţit şi perfect încolăcit.
Aşa cum zace pisica încovrigată în inelul Acum, iar Taca zace arcuită, botul atingîndu-i pîntecele.
Cu picioare de vis o zbugheşte iepurele pe deal. Dar tind se opreşte locului, visul a trecut, a intrat în Acum cel fără de timp, iar ochii lui sînt vastul Eu Sînt.
Numai omul visează, visează şi visează, şi trece de la ris te vis. asemeni celui ce se zvircoleşte în pat.
Visează cu ochii şi cu gura, visează cu mîinile şi pi- :ioaiele, cu falusul. cu inima, cu pintecul. cu trupul şi tufletul şi.spiritul, într-o furtună de vise.
Şi aleargă de la vis la vis, în speranţa visului desăvîrşit.
Dar vă spun vouă, nu există vis desăvîrşit. pentru că fiecare vis are o durere şi *o* nevoie, o, nevoie şi o durere.
Şi nimic nu e desăvîrşit, decît dacă visul moare în somnul Eu Sint.
Cînd visul ochilor se întunecă, şi e inceTcuit de Acum.
Şi visul gurii răsună in ultimul Eu Sînt.
Şi visul mîinilor e un somn ca o pasăre ce doarme pe apă şi e săltată şi purtată fără ca să ştie. -
Şi visul picioarelor şi al degetelor atinge miezul lumii, unde Şarpele doarme.
Şi visul falusului atinge marele Nu Ştiu.
Şi visul trupului e nemişcarea unei flori în întuneric.
Şi visul sufletului se pierde în parfumul lui Acum.
Şi visul spiritului tresare şi îşi lasă capul culcat şi

îftcă e alături de Luceafărul de Dimineaţă.
Pentru că fiecare vis se naşte din Acum şi se consumă In Acum.
In miezul florii care e sclipitorul Şarpe, cel **fără** de vise.
Şi ceea ce se pierde e un vis, şi ceea ce sporeşte e un. vis. In veci nu e decît Acum, Acum şi Eu Sînt.“

Tăcerea se lăsă peste cercul de bărbaţi. De afară se auzea uruitul carului cu boi, iar dinspre lac un uşor ples- net de visle. Dar cei şapte bărbaţi şedeau cu capetele aplecate, într-o semi-transă, ascultîndurşi sufletele.

Pe urmă toba începu să bată încet, cu de la sine putere parcă. Şi un om porni să cînte, cu voce înăbuşită :

• ..Luceafărul de Dimineaţă,
Stea între noapte şi zi legănată, *
Ca pasărea ce aripile—şi înalţă şi aşteaptă,
Cu cea de întuneric spre stingă îndreptată,
Iar aripa luminii întinsă înspre dreapta,
Luceafărul in zori ni se arată.

Da, sînt veşnic aici,
Printre-ale spaţiului fire,
Aripa zilei ating
Şi pe chip iţi aduc strălucire,
Cealaltă aripă e-n beznă.
■Iar eu sînt in eternă neclintire,

Da, sînt mereu aici. Sînt* stăpîn
Peste toate. Dar cei ce-n lume au putere
Mă văd doar printre aripi,
Mă văd şi mă pierd din vedere.
Şi totuşi sint neclintit In
cereştile sfere.

Mulţimile nu-mi văd figura
Zăresc doar aripile în mişcare,
Ceva care se naşte, ceva care dispare.
Schimbîndu-se ca frigul şi căldura.
Dar cel care ştie să privească Prin zorii de zi şi
sfifşitul de noapte Stăpîn va fi peste calea de fapte
Nevăzute pentru privirea lumească.

„ Drumul dintre tenebre şi piscuri luminoase,
Cărarea ca un şarpe, în curbe sinuoase E
doar substanţa umbrei din zilele frumoase.

Sînt aici; nemişcat. Pe veci încremenit ■
Intre două aripi de zbor nesfîrşit,
• Spre-adincuri de pace, de senin infinit.

Profund, -in văi de albastru cereşc,
Departe de-orico luptă zbuciumată,
Mă veţi găsi pe mine, cel care nici nu cresc Şi nici
nu pier, nu voi pieri vreodată. '

Sînt dincolo de tot ce se zvîrcoleşte Sînt dincolo de
luptă şi iubire.
Sînt ca o stea, o apă ce nu se vălureşte Şi-i spală pe
fei vrednici, iviţi din omenire."

— Ascultaţi! se înălţă glasul.lui Ramon în tăcere. Noi vom fi conducători printre oameni. Dar conducători ai oamenilor şi stăpîni ai oamenilor nu vom fi. Ascultaţi ! Noi sîntem stăpînii nopţii. Stăpînii zilei şi ai nopţii. Fii ai Luceafărului de Dimineaţă. Fii ai Luceafărului de Seară. Oameni ai Luceafărului de Dimineaţă şi de Seară.

Noi nu sîntera stăpîni ai oamenilor : cum ar putea oamenii să ne facă stăpîni ? Nu sîntem nici conducători ai oamenilor, pentru că oamenii nu ne merită.

Nu există a da şi a lua. Cînd degeteTe care dau ating degetele ce iau, Luceafărul de Dimineaţă scapără pe dată, la contact. Nu există nici dat şi nici luat, nici mînă care întinde, nici mînă ce primeşte, ci numai steaua dintre ele, iar mîna albă şi mîna neagră dintr-o parte şi din cealaltă sînt invizibile. Floarea de iasomie absoarbe în cupa ei datul şi luatul, iar parfumul îmbinării se înalţă pătrunzător în aer.

Nu vă gîndiţi nicicînd să daţi şi să primiţi, lăsaţi doar iasomia să înflorească.

Nu lăsaţi să se irosească nimic de la voi prin risipă, nu lăsaţi să vi se răpească nimic.

Şi la rîndu-vă nu luaţi nimic de la alţii Nici măcar mireasma trandafirului, nici zeama rodiei, nici dogoarea focului.

Ci spuneţi trandafirului : Iată ! Te desprind din tufiş şi răsuflarea ta e în nările mele, iar răsuflarea mea e caldă în adîncurile tale. Fie să rămînă acest legămînt între noi I

Şi fiţi grijulii cînd desfaceţi rodia: căci ţineţi în mîinile voastre un apus de soare. Spuneţi-i: eu vjp la tine, vino şi tu la mine. Luceafărul de Seară fie intre noi!

Şi cînd pîlpîie focul, iar vîntul e rece şi vă întindeţi mîinile spre flacără, ascultaţi-i graiul: „Ah ! Tu eşti ? Vii către mine ? Iată, mă pregăteam pentru cea mai lungă călătorie, pe cărarea şarpelui* Dar din moment ce-ai venit la mine, vin şi eu la tine. Şi dacă tu cazi în mîinile mele, cad şi eu în mîinile tale, iar florile de iasomie pe lemnul aprins fie între'noi. “

Nu prădaţi nimic de la alţii şi nu lăsaţi să se prade nimic de la voi.

Căci prădătorul şi prădatul frîng deopotrivă rădăcinile florii de iasomie şi scuipă peste Luceafărul

de Seară.

Nu luaţi nimic pentru a spune : *Am* | Căci nu puteţi poseda nimic, nici măcar pacea.

Nimic nu poate fi posedat, nici aurul, nici pămîntul, nici iubirea, nici viaţa, nici liniştea, .nici măcar durerea sau moartea, ş i nici salvarea.

Nu spuneţi despre nimic : ,,E ai meu'[1].

Spuneţi doar E cu mine".

Căci aurul care e cu tine zăboveşte ca luna ce se - retrage in zori de pe cer, privind peste spaţiu în direcţia ta şi spunindu-ti : „Iată ! Sîntem îndatoraţi unul celuilalt. Iată ! Perîfrk acest scyit răstimp, tu şi cu mine ne sîntem datori.'[1] •

Şi glia ta iţi spune : „Ah. fătul meu dintr-un tată îndepărtat ! Vino şi înalţă-mă— înalţă-mă un pic pentru ca macii şi griul să poată-inflori în vintul uşor ce se slîrneşte între pieptul meu şi al tău. Apoi cufundâ-te cu mine şl vom alcătui o singură movilă !“

Şi ascultaţi la glasul iubirii grăind : „Iubitule, sînt secerată de spada ta precum e cosită iarba, şi asupră-mi au pogorit întunericul şi tremurul Luceafărului de Seară. Pentru mine tu eşti întunecime şi nicăieri. O, tu, cînd răsări şi mergi pe calea ta. vorbeşte-mi, spune-mi doar atît :5tc<^a s-a înălţat intre noi."

Şi spuneţi vieţii voastre : „Şint al tău ? Eşti a mea ? Sînt eu arcul albastru al zilei în jurul nopţii tale nearcuite ? Sînt ochii mei amurgul nici unuia dintre noi, acolo unde atirnă -suspendată steaua ? E buza mea de sus apusul şi buza mea de jos revărsarea zorilor, şi tremură steaua înăuntrul gurii mele ?"

Şi spuneţi păcii voastre : ..Ah ! înalţă-te. stea nemuritoare ! Apele zorilor trec peste tine şi mă poartă pe valurile lor î*[1]

Şi spuneţi durerii : „Secure, mă dobori ! Dar o scinţeîe a zburat de la marginea rănii mele ! Taie, cît

îmi îngrop faţa în mîini, părinte al Stelei !“

ŞL spuneţi puterii voastre : „Iată, noaptea spumegă peste picioarele şi coapsele mele, ziua spumegă din ochii mei şi din gura mea, scurgîndu-se în marea din pieptul meu. Iată că se întîlnesc ! Pîntecele meu e un fluviu de vigoare ce curge peste stavila de oase din spatele meu şi o stea atîrnă peste fluviu, la marginea unor zori fră- mîntaţi.“

Şi spuneţi morgii voastre : „Fie aşa ! Eu şi sufletul meu venim la tine, Luceafăr de "Seară ! Carne, tu te duci. în noapte. Spirit, drum bun, e sărbătoarea ta. Acum pără- seşte-mă ! în suprema mea goliciune, mă îndrept spre suprema goliciune a Stelei."

Capitolul XII

PRIMELE APE

Bărbaţii se ridicaseră. îşi îmbrăcaseră bluzele. îşi puseseră pălăriile şi, o clipă, îşi acoperiseră ochii cu mîria, în semn de salut în faţa lui Ramon, după care coborîseră scara de piatră. Şi uşa de fier zornăise în urma lor, iar îngrijitorul se întorsese cu cheia, o. aşezase pe tobă şi se retrăsese fără zgomot.

Ramon continua să şadă însă pe *serape,* du umerii goi rezemaţi de zid şi cu ochii închişi. Era ostenit şi se afla în acea stare de extremă detaşare în care e greu să revii îndărăt pe pămînt. Cu urechea exterioară putea desluşi zgomotele *haeiendei,* chiar şi clinchetul linguriţelor de ceai, glasurile femeilor şi, ceva mai tîrziu, sforăitul în- ’ fundat, anevoios, al unei maşini care urca drumul deni-

veljit şi care apoi, ridicînd un 'triumfal nor de praf, intră În curie.

Ii venea greu să se reîntoarcă la lucrurile astea. Zgomotele erau percepute de urechea lui exterioară, dar Înăuntrul urechilor, ca într-o scoică, răsuna mugetul slab, vast şi inaudibil al cosmosului. Ii venea greu să suporte contactul cu banalităţile cotidiene, cînd trupul şi sufletul lui erau«dăruite cosmosului.

Ar fi dorit să mai fie lăsat un timp în vălurile izolării. Dar nu-1 lăsau — mai cu seamă Carlota. Il voia prezent pentru ea : într-un contact familial.

Il striga de zor :

— Ramon ! Ramon ! Ai terminat ? A venit Cipriano.

In vocea ei era un amestec de teamă şi de temeritate ce nu ţinea cont de teamă. v.

Ramon îşi împinse părul pe spate, se ridică şi ieşi repede aşa cum era. cu torsul gol. Refuza să se înveşmîn- teze în cotidiana familiaritate, din moment ce sufletul îi era atît d^ nefamiliar.

Luau ceaiul pe terasă, şi Cipriano, în uniformă, stătea cu jloamnele. Se ridică în grabă şi se îndreptă, cu braţele întinse, spre capătul terasei; ochii negri îi străluciră cu o intensitate vecină cu suferinţa cînd îşi lăsară privirile pe faţa celuilalt bărbat. Şi Ramon se uită la el **cm ochi** mari, care-1 vedeau, dar care nu-şi schimbară expresia.

Cei doi bărbaţi se îmbrăţişară, unindu-şi piept ut ile şi. o clipă, Cipriano îşi lăsă mîinile negricioase pe umerii goi ai omului mai voinic, "rămînînd nemişcat, lipit de pieptul lui. Apoi, încet, făcu un pas îndărăt şi 1 privi pe Ramon fără să scoată o vorbă.

La rîndul său, Ramon îşi puse, absent, mîna pe'umărul lui Cipriano, privindu-1 cu un zîmbet vag.

— *Que tal,* îl întrebă din vîrful buzelor. Cum îţi merge ?

— Bien / *Muy bien,* răspunse Cipriano, continuind să priveascâ la faţa lui cu ochi negri scormonitori,

miraţi ca
de copil, de parcă, ar fi vrut să afle de pe chipul lui Ramon lucruri noi pentru el.

Ramon privi în ochii negri, indieni, cu un pmbet blînd de recunoaştere, iar Cipriano îşi lăsă capul în jos, ca şi cum ar fi vrut să-şi ascundă faţa ; părul negru, pe care-1 purta destul de lung, dar bine periat spre spate, îi căzu peste frunte. ■

Femeile urmăreau scena în deplină tăcere. Apoi, cînd cei doi bărbaţi se îndreptară agale spre masa de ceai, Carlota începu să umple ceştile. Dar mîna îi tremura atît de puternic, încît ceainicul zăngănea ciocnindu-se de cești şi trebui să-l lase jos şi să-şi încleştеze palmele în poala rochiei de muselină albă.

— V-aţi plimbat cu barca pe lac ? întrebă Ramon absent, încercînd să-şi revină.

— A fost încîntător ! exclamă Kate. Dâr foarte calc cînd ne bătea soarele.

Ramon zîmbi vag şi îşi trecu mîna prin păr. Apoi sprijinindu-şi un braţ de parapetul terasei, se întoarsţ ca să se uite spre lac şi, fără să-şi dea seama, un suspir îi înălţă» umerii.

Stătu aşa, cu spatele spre femei, gol pînă la brîu superb, cu părul răvăşit de vînt, privind spre lac. Cipriant se ţinea pe lîngă el.

Kate văzu cum suspinul înălţase umerii netezi, liniştiţi cafenii-gălbui. Pielea catifelată, arămie, a spatelui, de < mătăsoasă, *pură* senzualitate. îi transmise un fior. Umerii lai'gi, pătraţi, înalţi, cu gîtul şi capul înălţîndu-se drept, trufaş ! Trupul bogat, cărnos, im pieptul plin, al bărbatului, o făcea să ameţească. Fără voie, îşi imagina întruna un pumnal înfipt între umerii aceia puri, virili. Înfipt parcă pentru a le frînge aroganţa şi distanţarea.

Asta-i ! Goliciunea lui era atît de distantă, de intan gibilă, aparţinînd altui timp. Astfel, încît, numai a te gînd la ea părea o violare, numai a te uita la ea cu ochi iscodi tori. Kate îşi simţi inima scufundîndu-se.

Probabil acesta
a fost felul în care Salomeea s-a uitai la loan. Şi frumu-I seţea lui loan o fi fost la fel cu aceasla : ca o rodii? pe un | copac întunecat, în depărtare ; un trup gol, dar nu dezbrăcat. De-a pururi liniştit şi gol, înveşmîntat insa într-o altă lumină, lumina acelei zile mai bogate decît ziua noastră meschină, iscoditoare, hoţească.

In clipa în care Kate îşi închipui pumnalul înfipt între .umeri, inima i se scufundă în piept de durere şi de ruşine, şi se simţi împietrită. Mai bine să-şi însuşească în suflet muţenia, mai bine să-şi smulgă razele scormonitoare din ochi. Mai bine să se scuture de eul ei iscoditor, stăruitor, şi să lunece in starea potolită, detaşată, pentru care goliciunea nu e pricină nici de ruşine şi nici de aţîţare. ci e înveşmîntată ca o floare în propria-ţ adîncă. senină conştiinţă de dincolo de perceperea .ieftină.

Briza serii adia uşor. Bărci pluteau în lumina sidefie ; în depărtare, soarele părea ţesut din fir de aur. Pe ţărmul celălalt al lacului, la o distanţă de douăzeci de mile, se lăsase o ceaţă opalescentă, ca o spumă, părind să aibă aceeaşi structură lăptoasă ca şi apa. Kate întrezărea petele
* albe ale turlelor îndepărtatei biserici din Tuliapan.

Jos, dincolo de grădina de la poalele casei, se întindea păduricea deasă de arbori mango. Printre frunzele întunecate şi roşiatice, se înfoiau păsări purpurii, ca nişte boboci de mac care se deschideau brusc, şi perechi de "păsări cu pieptul galben, ca nişte fluturi aurii. Cind se opreau o .clipă şi îşi strîngeftu aripile, dispăreau, deoarece pe spate erau cenuşii. Şi cînd apărură şi păsările cardinal, dispărură şi ele, pentru că aripile erau cafenii ca o teacă.

— în ţara asta păsările au toată culoarea dedesubt, , observă Kate.

Ramon se întoarse brusc spre ea.

— Se spune că Mexico înseamnă *dedesubt,* răspunse - el zîmbind şi trîntindu-se într-un fotoliu balansoar.

Dona Carlota făcuse, un mare efort ca să se stăpînească fi. cu ochii fixaţi pe ceşti, turna acum ceaiul. Ii înmînă lui-Ramon ceaşca, fără să-l privească. Dacă l-ar fi privit, ar fi părăsit-o forţa. Ar fi început să tremure de o mîriie stranie, isterică ; ea, care era măritată cu el de atîţia ani, ea, care îl cunoştea, ah, îl cunoştea atît de bine ; şi totuşi, şi totuşi, nu-1 sesizase complet. Nu sesizase nimic din el.

— Carlota, dă-mi o bucată de zahăr, ii ceru Ramon pe o voce domoală...

Dar la auzul glasului lui, Carlota încremeni, de parcă o înşfăcase o mînă nevăzută.

— Zahăr ! Zahăr ! repetă ea absentă, ca pentru sine însăşi.

Ramon se înclină în faţă, în fotoliul balansoar, ţinîndu-şi ceaşca în mînă ; pieptul i se reliefă. Iar pînza subţire a pantalonilor, întinsă pe pulpe, părea să-l reveleze mai deplin chiar decît goliciunea torsului. Kate înţelese de ce pantalonii de pînză erau interzişi în *piaza.* Carnea vie de dedesubt se afirma prin ei.

Ramon era frumos, aproape oribil de frumos, cu capul lui negru,- calm de parc-ar fi fost lipsit de greutate, deasupra gîtului bronzat, neted. Degaja o senzualitate pură, avînd o puternică puritate a ei proprie, ostilă genului de puritate a lui Kate.

încins în jurul mijlocului cu brîul albastru, care îi presa un fald în carne, şi îmbrăcat în pînza subţire ce părea să pulseze de viaţa pulpelor, emana o fascinaţie ca de narcotic, impunîndu-şi senzualitatea pură, fină, împotriva ei. Ciudata, blinda, liniştita lui siguranţă de sine, de parc-ar fi fost instalat în propria-i aură întunecată! Şi s-ar fi zis că această aură a lui milita împotriva prezenţei ei şi a prezenţei soţiei sale. Emitea un efluviu atît de puternic, încît părea să o ameţească,

să-i amorţească mîinile şi picioarele.

Şi era total calm, în deplin repaos, lipsit de dorinţă, domol şi de nimic aţîţat, închis în propriul său ambiente. Şi Cipriano, pornit pe acelaşi drum: amîndoi atît da liniştiţi, de întunecaţi, de grei, ca o greutate imensă carc le dobora pe cele două femei.

Kate ştia acum ce simţise Salomeea. Ştia cum arătase Ioan Botezătorul, cu frumuseţea lui teribilă, distanta, inaccesibilă şi totuşi exercitind atîtâ atracţie:

„Ah ! îşi spunea în sinea ei. Să incShid ochii în fata lui şi să-mi deschid doar sufletul. Să-mi închid ochii iscoditori, *văzători,* şi să rămîn în neclintire alături de aceşti doi bărbaţi. Ei au ceva ce eu nu am, âu o bogăţie de care eu şînt lipsită. Ei s-au dezbărat de acea lăcomie a ochiului, de dorinţa care se manifestă prin ochi. Ochiul lacom, rîvnitor, ştiutor, imaginativ, acesta e blestemul meu, de *'] el* mă lovesc. E blestemul blestemelor, blestemul Evei. Blestemul Evei a pogorît asupră-mi, ochii mei sînt ca două cîrlige, cunoaşterea mea e ca un cîrlig de undiţă prin branhii, care mă trage într-o spasmodică dorinţă. O, cine mă va elibera de cangea înşfăcătoare a ochilor mei, de impuritatea privirii mele rivnitoare ! Fiică a Evei, cu. viziune hrăpăreaţă ! De ce nu mă salvează oamenii ăştia de ascuţişul ochilor mei ?

Se ridică şi se duse la marginea terasei. Două păsări cu pieptul galben ca floarea de păpădie râsăriră din propria lor invizibilitate. In micul golf, cu micul debarcader unde barca era trasă la mal şi legată cu un lanţ, doi oameni stăteau în apă aruncînd o plasă mare, rotundă, cu ochi mărunţi, în care prindeau minusculii peşti argintii numiţi c*haraîes,* ce scînteiau prin undele maronii ca nişte aşchii de sticlă.

— Ramon, o auzi Kate pe Dona C&rlota, n-ai vrea să îmbraci ceva pe tine ?

Soţia nu mai fusese in stare să indure.

— Da! Mulţumesc pentru ceai, spuse Ramon ridi- cîndu-se.

Kate îl urmări in timp ce traversa terasa, cu kniştea lui specifică, sandalele lipâind uşor pe dalele de piatră.

— O, Senora Caterina, se auzi iar vocea Donei Carlota. Veniţi să vă beţi ceaiul. Veniţi!

Kate se reîntoarse la masă spunînd ’v E atîta pace aici!

Pace ! o îngînă Carlota. Ah, mie nu mi se pare deloc paşnic. E o linişte oribilă, care mă sperie.

— Vii des aici ? îl întrebă Kate pe Cipriano.

— Da. Destul de des. O dată sau de două ori pe săp- tămină, răspunse el, privind-o cu o tainică cunoaştere în ochii lui negri, pe care Kate nu o putu pricepe.

Bărbaţii ăştia voiau să-i smulgă *voinţa,* era ca şi cum ar fi vrut să-i ia lumina zilei.

— Acum va trebui să plec, spuse ea. Curînd o să apună soarele.

— Ya «o? întrebă Cipriano cu vocea lui moale, catifelată, în care răsuna o notă de surpriză şi de reproş. Vrei să şi pleci ?

— O, nu, Senora! protestă Carlota. Rămîneţi pînă miine. Da, rămîneţi cu mine pînă mîine.

— Cei de acas,ă ne aşteaptă, răspunse Kate, şovăind.

— A ! Pot să trimit un băiat să le spună că veţi sosi mîine. Da ? Rămîneţi ? Ah, ce bine, ce bine !

Şi îşi lăsă mîna, mîngîietor, pe braţul lui Kate, apoi se ridică să dea dispoziţii servitorilor.

Cipriano îşi scoase tabachera. îi oferi o ţigară lui Kate.

— Să iau una ? întrebă ea. E viciul meu.

— Ia una. Nu e bine să fim prea perfecţi.

— Nu e bine, aşa-i ?' rîse ea, pufăind din ţigară.

— Şi numeşti asta pace ? întrebă el cu o ironie de neînţeles.

— De ce nu ?

— De ce caută oamenii albi întotdeauna pacea ?

— Dar ăsta-i un lucru firesc. Toţi oamenii doresc

pacea. Dumneata n-o cauţi ?

— Pacea nu-i decît perioada de odihnă de după un război. Aşa îneît nu-i mai firească decît lupta.

XI — Şarpele cu pene

— Dar există şi un alt soi de pace : pacea care depă- | şeşte orice, înţelegere. Pe aceea o canoştL?

— Nu cred s-o cunosc.

— Păcat î

— Ah, vrei să-mi dai învăţăminte! Dar cu mine lucrurile stau altfel. Orice om are două spirite in el. Unul
e ca dimineaţa din anotimpul ploilor, foarte liniştită, şi j| dulce, şi umedă, nu ? cu păsări care cintă, cu păsări care zboară, totul e foarte proaspăt. Şi celălalt spirit e asemenea sezonului uscat: lumina stabilă, puternică, :fierbinte ^ a zilei, ce pare că nu se va schimba , niciodată.

— Dar îl preferi pe primul, nu-.i aşa ?

— Nu ştiu, răspunse Cipriano. Al doilea ţine mai mult.

■— Sînt convinsă că preferi dimineaţa proaspătă.

»— Nu ştiu ! Nu ştiu ! Cipriano zîmbi chinuit, şi Kate îşi dădu Beama că, într-adevăr, nu ştia. In cel dintîi, simţi ᵥ florQe respirînd pe tulpini,- tulpinile viguroase şi pline <de sevă, nu ? Şi iloarea deschizîndu-se ca o faţă omenească, plină de parfum şi .de dorinţă. Şi o femeie poate - fi aşa. Dar toate astea trec, şi soarele începe să ardă dogo- i ritor, foarte fierbinte, nu ? Atunci totul în om.se schimbă, se înnegreşte, nu ? Şi florile se usucă şi se încreţesc, iar pieptul omului 'urată ca o oglindă de oţel. Iar pe dinăuntru . e numai întunecime, se încolăceşte şi se descolăceşte ca «un şarpe. Şi .toate florile zac veştejite pe tulpinile uscate,-; nu ? Şi atunci lemeile nu mai există pentru bărbat. Se mistuie ca şi florile. -

-— Şi atunci ce doreşte bărbatul ?

— Nu ştiu. Poate că doreşte să fie un om foarte

mare şi să domnească peste toţi oamenii.

— În cazul acesta de ce n-o face ? întrebă Kate.

Cipriano înălţă din umeri.

— Şi dumnedta, urmă el, dumneata eşti pentru mina ca dimineaţa despre care ţi-am vorbit.

— Am împlinit de curînd patruzeci de ani, răspunse ea cu un rîs şovăielnic.

Cipriano înălţă iarăşi din umeri..

— Asta nu are importanţi. B totuna. Trupul dumitale îmi apare ca tulpina florii despre care ţi-am vorbit, şn pe chipul dumitale va fi întotdeauna o dimineaţă din anotimpul ploilor.

— De ce-mi spui toate astea ? întrebă "Kate, lăsîndu-s* străbătută, fără voia ei, de un fior.

— De ce să nu ţi le spun ? Eşti ca o dimineaţă răcoroasă, foarte proaspătă. Noiţ cei din Mexic, sintem la capătul unei zile fierbinţi şi uscate.

O'privi lung, cu un straniu licăr de «dorinţă în ochii lui negri, ceea ce lui Kate i se păru a fi o curioasă insolbnţ^ ascunsă. îşi înclină capul ca să-şi ferească faţa de ' el, şi începu să se legene in balansoar.

— Aş dori să mă căsătoresc cu dumneata, urmă Cipriano, dacă te vei mai căsători vreodată. Aş dori-să mă căsătoresc cu dumneata.

— Nu cred că mă voi mai căsători vreodată, izbucni Kate, simţind cum pieptul i se înălţa agitat, de parcă se sufoca, şi o ţoşeaţă întunecaţă i se răspîndca în obraji fără voia ei.

—JCine poate şti ? replică Cipriano. •

Ramon venea pe terasă, cu frumosul' său serape alb împăturit pe umărul gol; pătura avea'la margini un desen albastru eu negru, iar la capăt franjuri stacojii care se mişcau şi se legănau în timp ce mergea. Se rezemă de unul dintre stUpi şi se uilă la ei doi. Cipriano îi aruncă acea eiudată privire de intimitate primitivă.

— Tocmai îi spuneam Senorei Caterina că dacă doreşte să se remărite vreodată, să mă ia pe mine.

v — Asta înseamnă a-vorbi pe şleau, răspunse Ramon privindu-l pe Cipriano cu aceeaşi intimitate şi zîmbind.

După. un moment îşi mută privirea spre Kate, cu o scînteie de zunbet în oehii lui căprui, în timp ce o umbră de stranie cunoaştere îi adia pe faţă. îşi încrucişă braţele la piept, cum fac indienii cînd e rece şi vor să se protejeze

de frig, şi în carnea brun-gălbuie, ca opiumul, protuberantele sinilor i se înălţară, pline şi netede.

— Don Cipriano afirmă că oamenii albi caută întotdeauna pacea, spuse Kate, privind în sus, la Ramon, cu ochi torturaţi. Voi nu vă consideraţi oameni albi ? întrebă cu o uşoară, deliberată impertinenţă.

— Nu mai albi decît sîntem, zîmbi Ramon. Nu sîntem albi ca un crin.

— Şi voi nu căutaţi pacea ?

— Eu ? Eu nu mă gîndesc la ea. Cei slabi au moştenit pămîntul, după cum grăia proorocirea. Dar cine sînt eu, ca să le invidiez pacea ? Nu, Senora. Arăt eu ca un propovăduitor al păcii ? Sau ca un propovăduitor al războiului ? Pentru mine viaţa nu cunoaşte asemenea diviziuni.

— Nu ştiu ce doreşti, replică ea, privindu-1 cu aceiaşi ochi torturaţi.

— Ne cunoaştem pe noi înşina doar pe jumătate, poate nici măcar pe jumătate, spuse Ramon zîmbind, în timp ce ochii îşi schimbau expresia.

Avea în el o anume bunătate vulnerabilă, care o făcu pe Kate să se întrebe dacă ea şi-a dat vreodată seama, cu adevărat, ce înseamnă sentimentul de părinte. Misterul, nobleţea, inaccesibilitatea şi vulnerabila compasiQQe a bărbatului în izolata sa paternitate.

— Nu-ţi plac oamenii cu pielea cafenie ? o întrebă el cu blîndeţe.

— Socotesc că sînt frumoşi **la** vedere, răspunse **ea.** Dar..î sŞ cutremură uşor... îmi pare bine că sînt albă.

— Gîndeşti că n-ar putea exista un contact ? o

întrebă cu simplitate.

—• *Da,* răspunse ea. Asta gîndesc.

Şi în timp ce rostea aceste euvinte, ştia bine că Ramon **era pentru ea mai** frumos decît orice bărbat alb blond, **şi că, într-un** fel foarte îndepărtat, contactul fizic cu el **ar fi fost mai preţios** decît orice alt contact pe care-1 **cunoscuse pînă atunci.**

Dar, cu toate că Rămân avea asupra ei o anumită putere, Kate ştia bine că nu o să profite şi că nu o să caute niciodată un contact mai apropiat cu ea. Caracterul incomplet al lui Cipriano era cel care o căuta, părînd să-i încalce independenţa.

Auzind glasul lui Ramon, Carlota apăru, stingherită, într-o uşă. Dar cînd constată că vorbea englezeşte, se retrase invadată de furie. După un timp reapăru, ţinînd în mîini un vas mic cu un buchet de flori cu petale groase, smîntînii, de culoarea freziilor, şi foarte parfumate.

— Ah, ce frumoase sînt ! exclamă Kate. Sînt flori de templu. In Ceylon, băştinaşii intră în templu şi lasă cîte o floare din astea la picioarele marilor statui ale lui Buddha. Şi mesele de ofrande sînt acoperite cu aceleaşi flori, frumos aranjate. Băştinaşii au un delicat simţ oriental în aranjarea lucrurilor.

<— O ! exclamă Carlota. Nu le-am adus pentru nici un fel de zeitate. Le-am adus pentru dumneavoastră, Senora; Sînt atît de parfumafl^^'

— Nu-i aşa ? spuse Kate.

Cei doi bărbaţi se îndepărtară. Ramon rîdea.

— Ah, Senora ! începu Carlota, aşezîndu-se, încordată, la .masă. Aţi putea vreodată să mergeţi pe urmele lui Ramon ? Aţi putea renunţa la Sfînta Fecioară ? Mai curînd mi-aş da viaţa,

— Cert e că nu avem nevoie de alfi zei, răspunse Kate cu oarecare oboseală.

— De alţi zei, Seijora ? strigă Dona Carlota şocată. Dar cum ar fi posibil ? Dop Ramon săvîrşeşte un păcat mortal.

Kate nu-î răspunşe.

— Şi vrea să tragă în păcat, după el, alţi şi alţi oameni. Păcatul trufiei ! Bărbaţi îmbătaţi de propria lor îngîmfare. Păcatul cardinal al bărbaţilor. Ah, i-am smis eu ! Şi-mă bucur atît de mult, Seftora, că şi dumneavoasfră gîndiţi ca şi mine. Mi-e atît de teamă de femeile ameĭi- cane. Vor să cucerească spiritele bărbaţilor, drept care le acceptă toate nebuniile şi toate ticăloşiile... Sînteţi ca- I tolică, Senora ? 9

— **Am** fost crescută într-o mănăstire. ■

— Ah, desigur, desigur 1 Ah, Senora, care femeie ar 1 avea inima să-l ţintuiască pe Isus din nou pe cruce, să-l 1 răstignească a doua oară ? Dâr bărbaţii, bărbaţii ! Toată I povestea asta cu Quetzalcoati! Ce mascaradă, Senora I 1 Dar dacă n-ar fi în acelaşi timp şi un păcat îngrozitor ! 1 Şi ăştia doi oameni inteligenţi, cultivaţi ! îmbătaţi de 1 propria lor îngîmfare. 1

— Asta se întîmplă frecvent cu bărbaţii.

Era C(lsuI asfinţitului $i deasupra capelelor se tolănise ȷ Un nor drept şi gros **ca** o blană ; marginile orizontului] rămăseseră însă senine. Soarele era invizibil. Luneçase 1 învăluit într-un. abur dens, roşiatic, **dincolo** de crestele ondulate ale munţilor. Dealurile §ş decupau sinilii şi în- *1* treaga atmosfei **ă era** îmbăiată într-un fluid roşu ca somonul ; apa cafenie se încreţea în **.vălurele** trandafirii. Băieţii şi bărbaţii **care** se scăldau de-a lungul malului păreau muiaţi într-o vîlvătaie,

Kate **şi** Carlota urcaseră pe ***azotea,*** acoperişul plat dinspre capătul terasei. De acolo puteau **vedea** lumea : ; **hacienda şi** curtea **ei** asemănătoare cu **o** fortăreaţă, dru- ' mul care **se** pierdea adînc între copaci, bordeiele de lut negru de la marginea şoselei părăginite şi cîteva focuri golaşe, aprinse în faţa uşilor. Aerul roz se topea într-un albastru de lavandă şi sălciile de pe ţărm se profilau verzi şi strălucitoare în lumina trandafirie. Dealurile din spate se precipitau abrupt, ca nişte rambleuri, uscate şi învă-

păiate. în depărtare, în josul lacului, turnurile din Sayula, ca două obeliscuri, scînteiau printre copaci. Vilele ascunse trăgeau cu ochiul Dincolo de sclipitoarea luminozitate a marginilor lacului, bărcile intrau în conuri de umbră.

Şi într-una din aceste bărci se găsea neconsolata Juana, condusă acasă.

Capitolul XIII PRIMA PLOAIE

Rămân şi Cipriano se îndepărtară în direcţia Iacului Şi Cipriano îşi schimbase vestimentaţia ; îmbrăcase straie albe şi sandale şi arăta mai bine decît în uniformă.

^— Am avut o discuţie cu Montes, cînd a fost la Gua- dalajara, spuse el, adresîndu-se lui Ramon.

Montes era preşedintele republicii.

— Da ? Şi ce-a spus ?

— E prudent. Dar .nu-şi agreează colaboratorii. Cred că se simte cam izolat. Şi ar dori să te cunoască mai bine,

, — De ce ?

— Poate că ai fi în stare să-i oferi un suport morsl. Ai putea să ajungi secretar de stat şi să devii preşedinta, cînd termenul lui Montes va expira.

— îmi place Montes. E sincer şi pasionat. Tu 3 apreciezi ?

— Da, răspunse Cipriano. De fapt, mai mult sau

maj puţin. E suspicios şi gelos, se teme ca nu cumva un altul să împartă puterea cu el. Voia sâ afle dacă am să-l susţin,

>— Şi i-ai dat a înţelege că ai să-l susţii ?

— I-am spus că pe mine nu mă interesează decît Mexicul şi persoana ta. ~

— Şi ce ţi-a răspuns ?

— Mă rog, nu e prost deloc. Mi-a spus : „Don Ramon vede lumea cu alţi ochi decît o văd eu. Cine ştie care dintre noi doi are mai multă dreptate ? Eu vreau să salvez ţara asta de sărăcie şi de analfabetism, iar el vrea să-i salveze conştiinţa. Eu- afirm că un om flămînd şi ignorant nu are loc pentru o conştiinţă. O burtă goală se macină pe sine însăşi, şi-o minte goală la fel, deci conştiinţa nu are unde să existe. Iar Don Ramon spune că atunci cînd Un-om are conştiinţa, nu importă dacă e flămînd sau ignorant. Mă rog, el poate merge pe calea lui, eu pe a mea. Cred că nu o să ne împiedicăm niciodată unul dc celălalt. Iţi dau cuvîntul meu că nu am să mă amestec în treburile lui. El mătură patio, iar cu mătur drumul inare.“

— înţelept ! comentă Ramon. Şi e onest în convingerile lui.

— De ce să nu devii peste cîteva luni secretar de stat ? ŞL pe urmă să-i urmezi la preşedinţie ?

— Ştii bine că nu urmăresc lucrul ăsta. Eu mă aflu într-o altă lume şi acţionez într-o altă lume. Politica tre-
. buie să-şi vadă de propriul ei drum şi societatea să facă ce doreşte. Pe mine lasă-mă cu ale mele. Cipriano. A fi preşedinte ar însemna un eşec pentru mine.

Cipriano îl urmărea pe Ram6n cu ochi negri, atenţi, în care se îmbinau dragostea şi teama şi încrederea, dar Şi neînţelegere^; precum şi bănuiala care însoţeşte întotdeauna incomprehensiunea.

— Eu unul nu înţeleg ce vrei, mormăi el.

— Ba da, ba da, înţelegi. Politica lui Montes şi ţoală această religie socială instaurată de el îţi crează impresia că spală coaja oului ca să-l facă să al*ate curat. Pe cînd eu vreau să pătrund în miezul oului, chiar în gălbenuş; ca să-l determin să dea naştere unei păsări vii. Da, Cipriano ! Mexicul e ca un ou vechi, străvechi, pe care pasărea Timpului l-a ouat de foarte demult. Şi l-a clocit timp de secole, pînă cînd a ajuns să miroasă a stricat în cuibul omenirii. Şi totuşi, Cipriano, oul e bun. Nu e alterat. Numai că scînteia nu a pătruns în miezul lui. Montes vrea să cureţe cuibul şi sâ spele oul. Dar între timp, oul o să se răcească şi oSâ moară. Bietul Montes, toate ideile cu care se făleşte el sînt americane şi europene. Şi bătrîna turturea a Europei n-o să clocească niciodată oul americanilor cu piele neagră. Statele Unite nu pot sâ moară pentru că nu sînt vii. Statele Unite sînt un cuib cu ouă de porţelan, confccţionate artificial. Aşa încît pot fi ţinute curate. Dar aici, Cipriano, aici, haide să clocim puiul înainte de a face curăţenie.

Cipriano îşi lăsă capul în piept. îl punea mereu la încercare pe Ramon, pentru a constata dacă l-ar putea schimba. Şi cînd vedea că nu poate, se supunea, şi noi focuri de bucurie se înteţeau in el. Dar intre timp încerca, încerca întruna.

— Nu-i bine să amestecăm cele două lucruri, continuă Ran»on. Cel puţin în acest stadiu al treburilor, nu se pot amesteca. E necesar să închidem ochii şi să plonjăm adînc, dincolo de suprafaţă, adine .spre străfunduri, ca nişte umbre. Asemenea căutătorilor de perle. Dar tu salţi mereu la suprafaţă, ca un dop de plută.

Cipriano zîmbi cu tîlc. Ştia el ce ştia.

— Trebuie să desfacem stridia cosmosului şi să ne extragem din ea bărbăţia. Atîta timp cît n-am ajuns la perlă, nu sîntem decît nişte ţînţari pe suprafaţa

oceanului, continuă Ramon.

— Bărbăţia mea e ca un diavol înăuntrul meu, spuse Cipriano.

— Adevărat. Şi asta pentru că bătrîna stridie l-a ţinut închis, ca pe o perlă neagră. Trebuie să-l laşi **să** ţîşnească **afară.**

— Ramon, n-ar fi grozav sa fim ca un şarpe, un şarpe destul de mare ca să-şi înfăşoare inelele în jurul globului pămîntesc şi să-l facă să crape ca un ou ?

'Rămân se uită la el şi rîse.

— Ceea că am pulea face aşa ceva, urmă Cipriano CQ un zîmbet domoL Şi n-ar fi bine ?

Ramon scutură din cap, rîzînd.

— Am gusta, cel puţin, o clipa plăcută, spuse el.

«— Şi cine are nevoie de mai mult ?

O scîntqfe se aprinse şi în ochii lui Ramon. Apoi fie struni, se readună.

— Şi la ce-ar duce ? spuse d cu gravitate. Dacă oul s-ar sparge şi noi am rămîne, ce altceva am putea face

să alergăm urlînd prin coridoarele pustii ale beznei ? La ce bun, Cipriano ?

Ramon îl părăsi şi se îndepărtă. Soarele asfinţise, noaptea începea să se cearnă, ţn sufletul lui, mînia grea, 2vicniluc.t r. prinsese din. nou viaţă. Carlota i-o însufleţea : două Femei păreau să insufle viaţă raons&ului negru Şti miniei sale lăuntrice, pînă cînd începea săr-1 biciuiască din nou cu coada. Iar Cipriano il stîrnea pină începea sâ urîe do dorinţă.'

„Bărbăţia e ca un diavol ce urlă înăuntrul. meu“ îşi Bpiist- Ramon, parafrazind cuvintele lui Cipriano.

Şi recunoştea justeţea urletelor,, bărbăţia lui fiind ferecată in el$_{r}$ umilită, întărîtată. Il inundă furia împotriva Carlotf'l, a lui Cipriano, a oamenilor lui. împotriva întregii omeniri; se simţea debordind de furie, ca un demon.

Oamenii lui aveau să-l trădeze, ştia acest lucru. Şi Cipriano avea să-l trădeze. In momentul cînd se va ivi

o cit de mică fisură vulnerabilă, aveau să-l străpungă. Vor săii pe el, venind de nicăieri, ca un păianjen uriaş, şi-i vov muşca, picurîndu-şi veninul.

Cînd se va ivi o cît de mică fisură vulnerabilă. Şi care om e infailibil ?

Urcă scara exterioară, pătrunse pe uşa laterală de firr de sub copacii grei, intră în camera lui şi se aşează pt pat.

— Vin apele, se auzi glasul unui slujitor.

Ramon închise uşile şi camera se cufundă în întuneric. Apoi îşi smulse hainele de pe el, spunind : „Odată cu veşmintele îndepărtez de mine şL lumea exterioară !“ Stînd gol şi invizibil în mijlocul camerei, îşi zvîrK în sus braţul *ţi* pumnul încleştat, cu toată * puterea, gata parcă să-şi dărtme zidurile pieptului. Mîna stingă îi atîrna inertă, degetele arcuindo-se uşor pe coapsă.

intens ca jetul unei fîntîni mute, convulsionat de patimă, se împinse cu forţă şi pătrunse în întunericul invizibil. Pînă cînd undele întunericului îi inundară conştiinţa, mintea» pînă cînd valuri de întuneric se sparserâ peste memoria lui, pînă cînd se lăsă înecat de flux şi, tremurînd, lunecă in regnul repausului. Invizibil în beznă, rămase molatec, relaxat, privind cu ochi mari la întuneric şi simţind fecunditatea neagră a fluidului lăuntric re- vârsîndu-i-se peste inimă, peste pîntec, spiritul dizolvin- du-i-se în spiritul mai vast, întunecat, netulburat de gîn- durL

îşi acoperi faţa cu mîinile şi rămase liniştit, în pură inconştienţă, fără să audă, fără să simtă, fără să ştie, ca o algă neagră înecată de ape. Fără timp, fără lume, **In** . adîncurile ce nu cunosc un timp şi o lume.

Apoi, cînd inima şi pîntecele îşi reveniră, nuntea începu din nou să licărească uşor, ca o flacără ce pîlpîie fără să se avînte.

Îşi şterse faţa cu mîinile, se înfăşură în faldurile *sera*pe- ului pe care şi-l trase peste cap şi, înconjurat, parcă, de aura unei suferinţe, ieşi, luă tam-tamul şi cobori scara cu el.

Martin, omul care îl venera, se invîrtea prin *zaguă*a.

— *Ya, Patrăn,* spuse iei.

— *Ya.*

Omul dădu o fugă pînă Sn bucătăria mare,. Întunecoasă, unde ardea o lampă, şi se întoarse în grabă cu un braţ de rogojini din pai împletit.

— Unde, *Patron ?* întrebă el.

Ramon ezită o clipă in mijlocul curţii şi privi Ia cer.

— *Viene el agua* [I] ? întrebă el.

— *Creo que si, Patron.* [II]

Se îndreptară spre şopronul unde fuseseră împachetate bananele şi încărcate in spatele măgăruşilor. Acolo, omul zvîrli pe jos teancul'de p*etates.* Ramon le aranjă. Guisleno veni în grabă cu beţe de trestie. Avea de gînd să confecţioneze torţe, cele mai simple cu putinţă : cîte trei fire groase de trestie, legate la gît cu o sfoară, alcătuiau un trepied, înalt pînă la talie. în vîrful furcilor cu trei capete aşează cîte o piatră de lavă plată, uşor scobită. Pe urmă veni din casă alergînd cu o bucată de lemn de ocote aprins. Trei sau patru surcele de ocote, fiecare de mărimea unui deget, produseră seîntei şi, curînd, flăcările se ridicară din piatra de lavă, iar în curte porniră să danseze umbrele.

Ramon îşi scoase *serape*-le, îi împături şi se aşează pe el. Guisleno aprinse o altă torţă-trepied. Ramon şedea cu spatele la perete, iar lumina focului juca pe fruntea lui arămie, uşor încruntată. Pieptul îi strălucea ca aurul în seînteierea flăcărilor. Luă toba şi bătu chemarea lentă, monotonă, Văscolitoare. O clipă mai tîrziu, doi sau trei bărbaţi veniră alergînd. Veni şi toboşarul, iar Ramon se ridică şi ii înmînă toba. Toboşarul o luă şi alergă cu ea în curtea exterioară, apoi pe cîmpul înyăluit de noapte, unde lansă

I **Vine apa ? (sp.).**

II'J **Cred că da, stăpîne. (sp).**

chemarea repede, cu vioiciune.

Ramon îşi reîmbrăcă serape-le ale cărui franjuri roşii îi atingeau genunchii şi stătu nemişcat, cu părul ciufulit de vînt. în jurul umerilor i se încolăcea şarpele ţesut, iar capul îi ieşea prin mijlocul păsării albastre. Veni şi Ci- . priano din casă. Purta un *serape* stacojiu cu caffcniu-în- chis : un soare mare. roşu în centru, zigzaguri roşii la margini şi franjuri cafenii care ii cădeau pînă la genunchi.

Se aşează lîngă Ramon, privind la faţa acestuia. Dar frunte* lui Ramon era plecată, iar ochii pironiţi pe întunecime* hambarelor din celălalt capăt al curţii. Privea în inima lumii; pentru că feţele oamenilor şi inimile lor sînt nisi. puri mişcătoare. Doar din inima cosmosului îţi poţi sorbi tăria. Şi dacă îşi putea menţine sufletul în contact cu inima lumii, un sînge nou din inima lumii va pulsa cu tărie în vinele lui, împlinindu-i bărbăţia.

Cipriano îşi întoarse ochii negri spre curte. Soldaţi; lui se apropiaseră, adunîndu-se într-un mic grup. In jurul focului stăteau trei sau patru bărbaţi în *serapes* **închise** la culoare. Cipriano, alături de Ramon, arăta strălucitor ca o pasăre cardinal. Pînă şi sandalele îi erau viu colorate, roşii ca ceara de pecetluit, iar pantalonii largi de pînză erau legaţi pe glezne cu şireturi roşii şi negre. In lumina focului, faţa îi arăta foarte smeadă şi-rumenită, ciocul
i se ascuţea drăceşte, ochii îi scînteiau sardonic. Luă mîna lui Ramon în mîna lui mică şi continuă să i-o ţină.

Peonii veneau întruna, balansîndu-şi pălăriile mari. Femeile alergau desculţe, înfoindu-şi fustele largi, purtîaj prunci înfăşuraţi în întunecimea rebozos-urilor copiii mai mărişori se ţineau de poala lor. Cu toatele seîngră, mădiră spre lumina flăcărilor, ca nişte animale sălbatice, privind la cercul de bărbaţi în *serapes* negre şi la măreţul Ram6n înveşmîntat în alb-albastru şi în umbră, înălţîv du-şi trufaş capul frumos şi avîndu-1 alături pe Cipriar^ ca

o strălucitoare pasăre cardinal.

Carlota şi Kate apărură în uşa interioară. Carlota rţ. mase locului, înfăşurată într-un şal de mătase neagră. Se lăsă pe una din băncile de lemn pe care şedeau de obicei soldaţii şi îşi plimbă privirile la scînteierea rubin a focului, la cercul de bărbaţi întunecaţi, la fru.' moaşa siluetă înaltă a soţului ei, la strălucirea ca de petală de mac a lui Cipriano, la grupul soldaţilor scunzi, în uniforme de culoarea prafului, la şuvoiul masiv peoni, fem&i şi copii. Pe poartă veneau mereu alţi oameni, toba bătea, şi o voce înaltă repeta întruna:

„Cineva pe poartă va intra, Acum in momentul ăsta greu] Lumina faţa-i va scălda.
Vei fi tu ? Sau voi fi eu ?

Cineva se va-ndrepta spre foc, Acum. în momentul ăsta greu-! Cuvintele îl vor opri in loc Vei fi tu ?
Sau voi fi eu ?

Cineva în uşa zăvorită o să bată,
Acum în momentul ăsta greu,
Şi-un glas ii va răspunde : Nu te-am văzut vreodată.
Vei fi tu ? Sau voi fi eu ?'*

%

De cîte ori rostea cuvîntul „.greu“, îl însoţea de un chiot sălbatic, iar refrenul „Vei fi tu ? Sau voi fi eu ?“ răsuna ca o trîmbiţă.

Kate îşi strinse şalul galben în jurul umerilor şi inaintă încet spre grup.

Afară, toba lansă un răpăit rapid, după care amuţi. Toboşarul intră în curte şi îşi luă locul în cercul bărbaţilor aflaţi in picioare, iar porţile mari fură închise şi baricadate. Urmă un răstimp de adincă tăcere.

Ramon continua să privească în spaţiu, pe sub fruntea Înclinată. Apoi începu să .grăiască, pe o

voce domoală, interiorizată :

„După cum înlătur acest veşmînt, tot astfel înlătur ziua care a trecut peste mine."

îşi scoase serape-le şi rămase cu el pe braţ. Toţi bărbaţii din cerc făcură acelaşi lucru, rămînind cu pieptul şi cu umerii dezgoliţi. Cipriano arăta foarte tuciuriu şi viguros, deşi era scund alături de Rămân.

„înlătur ziua care a trecut, continuă Ramon pe aceeaşi voce interiorizată şi domoală, şi rămîn cu pieptul descoperit în noaptea zeilor." «

Apoi îşi coborî privirea In pămînt.

„Şarp6 al pămîntului, urmă el, şarpe care sălăşluieşţj în focul din miezul pămîntului, vino ! Vino ! Vino ! Şarpe din focul miezului pămîntului, încercuieşte precum am-yj gleznele mele, înalţă-te precum viaţa în jurul genunchi, lor mei, lasă-ţi capul pe coapsele mele. Vino, odihneş. te-ţi capul în palma mea, leagănă-ţi capul între dog^ tele mele, şarpe din adîncuri! Sărută-mi tălpile şi gitg, nele cu gura ta de aur, sărută-mi genunchii şi pulp$_{0}$l$_{e}$ şarpe înfierat cu flacără şi umbră, vino ! Şi cuibăreşte-H capul în căuşul degetelor mele. Aşa !“

Glasul era catifelat şi hipnotic. Se stinse în tăceri Şi s-ar fi zis intr-adevăr că o prezenţă misterioasl deplasase nevăzuta din subteranele pămîntului. Peonii aveau senzaţia că văd într-adevăr un şarpe de aur lucitor iar întunericul viu încercui încet gleznele şi genunchii i$_{u}$[Rămân şi îşi cuibări capul între degetele lui, lingindu-j palma cu limba-i bifurcată.

Se uită la ochii mari, dilataţi ai peonilor ; propriii sg Ochi erau larg deschişi şi stranii.

„'Vâ spun vouă, urmă el, şi vă spun adevărul. In inim$_{a}$ acestui pămînt doarme un*$arpe uriaş, drept îh miezul f<j$_{=}$ $_{x}$ culuL Cei ce coboară în mine îi simt dogoarea şi năduşea il simt mişcîndu-se. Este şarpele viu al pămîntului, pentry că pămîntul are viaţă. Şarpele pămîntului e uriaş, $tîn- cile sînt solzii lui şi copacii

cresc printre ei. Călcaţi p. **un** şarpe atît de uriaş, încît lacul acesta e **ca o** picături
de ploaie între' inelele lui adormite. Şi totuşi trăieşte. Pămîntul trăieşte. ,

Şi dacă şarpele *ar muri, am pieri cu toţii. Pentru că numai viaţa lui frăgezeşte pămîntul şi-l face să vâ dea Porumb. Din rădăcinile solzilor săi dezgropăm argint' şi aur, iar copacii îşi împlîntă rădăcini adînci în el, aşa cum părul de pe faţa mea are rădăcini în buzele mele.

• Omul simte cum din măruntaiele pămîntului se ridică in el bărbăţia precum seva în porumbul mîndru ce-şi desfoaie frunzele verzi. Fiţi mîndri ca porumbul, şi lăsaţi ca rădăcinile să vi se înfigă adine, adine, pentru că, iata, Ploile vin şi e timpul să creştem şi noi în Mexic."

Ramon se opri din vorbă şi toba vibră lent. Toţi bărbaţii din cerc priveau în pămînt, iar mîna stingă le atîrna inertă.

Carlota, care nu îndura să audă, veni lingă Kate, amuţită de cuvintele soţului ei. Şi Kate privea, fără voie, . în pămînt *şi, în taină, îşi lăsase degetele mîinii stingi sa atîrne moi pe pînza rochiei. Dar se temu de ce ar putea să i se întîmple şi îşi ascunse repede mîna în şal.

Deodată toba răsună puternic, după care urmă o bufni-
• tură bizară, tulburătoare.

Toată, lumea privi în sus. Ramon îşi înălţase braţul drept, încordat, în aer şi îşi ridicase ochii spre cerul negru. Oamenii din cerc făcură acelaşi gest, braţele goale se înăl- tară ca tot atîtea rachete.

— Sus ! Sus ! Sus ! strigă o voce sălbatică.

— Sus ! Sus ! strigară bărbaţii din cerc, într-un cor •sălbatic.

Fără voie, şi bărbaţii din mulţime tresăltară, îşi zvîr- hră braţele în sus şi îşi întoarseră feţele către cerurile negre. Chiar şi cîteva dintre femei cutezară

să-şi înalţe braţele goale.

Dar Kate nu-şi ridică braţul.

Urmă o tăcere de moarte, pînă şi toba amuţise. Apoi se auzi: glasul lui Ramon, vorbind către bolta întunecată :

„Aripile tale mari sînt negre, Pasăre, şi în noaptea asta zborul ţi-e jos. Zbori jos, peste Mexic, şi în curîn4 o să simţim pe faţă fîlfîirea aripilor tale.

Da, Pasăre ! Tu zbori încotro ţi-e vrerea. Zbori dincolo de stele, te caţări pe soare. Zbori dincolo de văzul nostru şi te pierzi îndărătul rîului alb al cerurilor. Dar te întorci precum raţele nordului, în căutarea apei şi a iernii.

Te piteşti in miezul soarelui şi îţi înfoi penele. Te ghemuieşti în rîul stelelor şi stîrneşti în juru-ţi praf de stele. Zbori departe, în cea mai adîncă văgăună a cerului, de unde s-ar părea că nu njai e întoarcere.

Dar vii îndărăt către noi şi pluteşti deasupra creştetelor noastre, iar noi simţim pe feţe fîlfîirea aripilor tale...“

In timp ce vorbea, vîntul se stîrni în rafale subite; o uşă se trînti în casă cu zornăit de geamuri zgîlţîite, iar copacii scoaseră un suspin sfîşietor.

„Vino; Pasăre a cerurilor! strigă Ramon frenetic: Vino ! O, Pasăre, aşază-te o clipă pe încheietura mîiitii mele, pe creştetul meu, şi dăruieşte-mi puterea cerului şi înţelepciunea. O, Pasăre ! Pasăre a tuturor cerurilor nemărginite, chiar de-ţi baţi aripile în tunet, şi scapi din pliscul tău şarpele alb al focului .ce pătrunde din nou în pămînt, adînc printre stînci, din nou la el acasă; chiar daeă vii tunătoare, vino ! Lasă-te o clipă pe încheietura mîinii mele cu încleştata putere a tunetului şi arcuieşte-ţi aripile peste creştetul meu, precum umbra norilor ; şi apleacă-ţi pieptul către fruntea mea şi binecuvîntează-mă cu soare. Pasăre rătăcitoare, Pasăre de pe alte tărimuri, cu tunete în vîrf de aripi şi şarpele fulgerelor în plisc, cu cer albastru la subţioara aripilor şi nori în arcul gîtului, cu soare în penele pîrj olite de pe piept şi putere în

gheare, cu înţelepciune în /.bor, coboară o clipă la mine, coboară !“ Rafale subite de vînt trăgeau de flăcările torţelor, pînă cînd începură să foşnească, iar lacul porni să bolboro

sească tn clipoceli găunoase pe sub trosnetele copacilor. Departe, peste dealurile negre, scăpărau fulgere scurte.

Ramon îşi lăsă în jos braţul. Toba reîncepu să bată. Şi atunci vorbi din nou :

„Aşezaţi-vă o clipă, Ihainte ca Pasărea să-şi scuture aripile de apă. Şi le va scutura curind. Aşezaţi-vă."

Urmă un freamăt. Bărbaţii îşi traseră serapes peste j
ţaţă, femeile îşi strînseră *rebozos* în jurul umerilor şi cu
toţii se aşezară pe pămînt. Doar Kate şi Carlota rămaseră
in picioare, la marginea mai îndepărtată a grupului. Ră- | bufnirile de vînt trăgeau de flăcări; bărbaţii îşi aşezară pălăriile pe jos, in faţa lor.

„Pămîntul e viu şi cerul e viu, se auzi de astă dată ^ glasul firesc al lui Ramon, iar între ele trăim noi. Pămîntul mi-a sărutat genunchii şi mi-a insuflat tărie în pintece. Cerul s-a cătărat pe încheietura mîinii mele şl mi-a insuflat tărie în piept

Dar precum Luceafărul de Dimineaţă stă în cumpănă între pămînt şi cer, o stea se poate ridica în noi şi rămîne în cumpănă între inimă şi pîntece.

Aceasta este bărbăţia bărbaţilor, iar pentru femei, fe-> minitateq.

Bărbaţi, voi nu sînteţi încă bărbaţi; femei, voi nu sînteţi încă femei-

Alergaţi, vă zbateţi şi muriţi, şi încă n-aţi descoperit steaua bărbăţiei care să se ridice în voi, bărbaţi, steaua feminităţii care să strălucească senină între sînii voştri, femei!

Vă spun vouă, pentru cel ce o doreşte, steaua bărbăţiei va răsări în d, făcîndu-1 mîndru şi desăvîrşit ca Luceafărul de Dimineaţă.

V Şi steaua feminităţii va răsări în femei, venind de dincolo de muchea păttuntului şi de hăul cenuşiu al

cerului; > Aveţi curajul aniîndurora, curajul fulgerului şi al cur tremurului de pământ,

Şi înţelepciunea amândurora, înţelepciunea şarpelui $ pe cea a vulturului.

Şi pacea amîndurora, pacea*şarpelui şi pe cea a soa* tejui.

Şi puterea amîndurora, puterea din adîncul cel ■ mai lăuntric al pământului şi pe cea din faţa cea mai din afarj
a soarelui. •

Dar pe fruntea voastră, bărbaţi, strălucească nepri» * hănittQ Luceafăr de Dimineaţă, pe care nici noaptea, nici ziua, nici pământul şi nici cerul nu-1 pât înghiţi şi nu-1 pot stinge.

Iar între sinii voştri, femei, steaua zorilor ce nu poate fi întunecată.

Luceafărul de Dimineaţă vă trimite un sol, un zeu care a murit în Mexic. Dar el şi-a dormit somnul şi cei ce nu se văd i-au spălat trupul în apa renaşterii Aşa încît s-a deşteptat, a împins lespedea de pe buza mormîntului şi şi-a întins mădularele amorţite. Şi acum păşeşte peste orizonturi cu mai mare repeziciune decît se prăvăleşte îndărăt pe pământ ,piatra de pe mormîntul său.

Fiul Stelei se întoarce ch paşi mari şi vioi la Fiii Oamenilor.

Nu priviţi cu ochii de ieri, nu ascultaţi în felul în care aţi ascultat ieri, nu respiraţi, nu mirosiţi, nu gustaţi, - nu înghiţiţi hrană şi băutură în felul io carfe aţi făcut-o ieri. Nu sărutaţi cu buzele de ieri, nu atingeţi cu mîinile, nu mergeţi cu picioarele de ieri. Buricul vostru* să nu ştia de ziua de ieri, pătrundeţi în femeile voastre cu un trup nou, faceţi ca trupul nou să le pătrundă.

Căci trupul de ieri e mort şi Xopilote cel care se

nutreşte cu stîrvuri îi dă tîrcoale. ,

înfâjuraţi din voi trupul de ieri şi făuriţi-vă un trup nou. Asemenea zeului care vine spre noi. Quetzalcoatl vine din umbrele morţii cu un trup nou, ca o-stea.

Da, chiar sjfcum cînd sînteţi aşezaţi pe pămînt şi rotunjimea trupului vostru atinge rotunjimea pămintulu^

spuneţi : «Pămînt, pămînt, eşti. viu aşa cum sînt vii globulele din trupul meu. Suflă asupră-mi sărutarea din miezul pămîntului, chiar ăcum cînd sînt aşezat pe tine.»

Aşa ş-a grăit. Pămîntul freamătă sub voi, cerul îşi desfăşoară aripile deasupra voastră.. Duceţi-vă la casele voastre, înfruntând apele ce vor să cadă şi şmulgeţi-vă pe veci de ziua voastră de ieri.

Duceţi-vă la casele voastre şi nădăjduiţi să deveniţi bărbaţi ai Luceafărului de Dimineaţă, femei ale Stelei din Zori.

încă nu sînteţi bărbaţi şi femei..."

Se ridică şi făcu sfemn oamenilor să plece. Intr-o clipă . toţi fură în picioare, foindu-se şi grăbindu-se cu acea liniştită grabă mexicană, care pare să curgă domol pe suprafaţa pămîntului.

Vîntul negru se dezlănţuise în ceruri sfîşiind arborii mango cu hîrşîitul strident al pinzei rupte. Bărbaţii Işi ţineau cu mîna pălăriile mari pe cap şi alergau cu genunchii îndoiţi, iar serapes-urile fluturau. Femeile îşi strîngeau pe ele rebosos-urile Şi alergau desculţe spre *zagvăn.*

Porţile mari erau deschise, un ostaş cu o puşcă de-a curmezişul spatelui stătea ţinînd o lampă de furtună. Oamenii se strecurau în fugă pe porţi ca nişte stafii, pier- zîndu-se apoi în cîmpul negru, asemenea unor ghemotoace de hîrtie învîrtejite în neant, abătute de vînt din . zborul lor. într-o clipă, se topiră cu toţii în tăcere.

Martin baricadă porţile mari. Ostaşul aşează lampa

pe banca de lemn, apoi se alătură camarazilor ghemuiţi în şalurile negre, adunaţi ciorchine, ca nişte ciuperci, în caverna neagră a *zaguăn-M\m.*

Unul dintre ei se cocîrjase pe banca de lemn, înfăşurat în pătură ca un şarpe, cu capul complet dispărut.

— Vine apa ! strigau servitorii agitaţi, cînd Kate urcă împreună cu Dona Carlota.

Lacul era negru, ca un puţ gigantic. Deodată, vîntul se năpusti cu violenţă în arborii mango, stîmind un straniu

zgomot de sfîşiere, ca şl cum o membrană din aer ar fi fost sfîrtecată. Oleandrii cu flori albe din grădina de jos se îndoiră pînă aproape de pămînt, florile albe, fantomatice, picînd desprinse în lumina palidă a lămpii — ca un felinar de stradă — care străjuia pe zidul intrării principale. Un palmier tînăr se aplecă şi îşi presără frunzele pe jos. S-ar fi zis că un formidabil Moloh invizibil se rostogolea deasupra lumii exterioare. Dincolo de lac, spre sud- vest, fulgerele scăpărau şi alunecau pe cer, ca o scriere prevestitoare de rău. Şi tunete surde, înăbuşite, se des- cărcau lăuntric, sinistru.

— Mă sperie ! strigă Dona Carlota, ducîndu-şi mîna la ochi şi alergînd în capătul mai îndepărtat al salonului golaş.

Cipriano şi Kate rămaseră pe terasă, privind cum florile colorate din ghivece se cutremurau şi îşi spulberau petalele, pierind în hăul de beznă. Kate îşi încleştă capetele şalului. Dar vîntul se strecură neaşteptat pe sub pătura lui Ciprianq^i i-o ridică în aer, trîntindu-i-o apoi în cap, ca pe o vîlvataie roşie. Kate urmări cum pieptul lui lat, puternic, indian, se înălţa^n timp ce braţele **se** luptau să-i elibereze capul. Cît era de întunecat la culoare, oit primitivism fizic, cit era de frumos şi de musculos, cu carnea netedă, plină ! Dar s-ar fi zis că totul era în el însuşi şi pentru el însuşi. Nimic nu se propaga din el pentru a întîmpina pe cineva din afară. Totul pentru el, ig- norind lumea exterioară.

— Ah ! Apa ! strigă Cipriano, trăgîndu-şi în jos se- rapc-le.

Primele picături grele se repeziră, întunecate, asupra florilor, ca nişte săgeţi. Kate se retrase în uşa salonului. O întreită ţîşnire de fulgere, asemenea unui trident, izbucni deasupra dealurilor, păru să încremenească o frîn- tură de secundă, apoi se

destrămă în beznă. Şi, deodată, se năpusti ploaia, cu un zgomot ca de spargere, ca şi cum
o navă mare s-ar fi sfărimat în bucăţi. Şi odată cu ea, un curent de aer îngheţat. **In** tot acest timp, la Început într-o parte **â** cerului şi **pe** urmă **în** alta, o rapidă succesiune de fulgere albastre, foarte albastre, spinteca cerul şi aprindea aerul într-o clipă de lumină albastră, în care se năluceau siluetele copacilor şi fantoma unei grădini; apoi se stingea, iar tunetele bombăneau şi explodau continuu.

Kate privi uluităla prăvălirea maselor de apă, în străfulgerările albastre zărise grădina sculundată parcă sub un eleşteu şi drumurile prefăcute în rîuri repezi. Era rece. Întră tn casă.

Un servitor mergea din cameră în cameră cu o lanterna, ca să vadă dacă n-au ieşit la iveală scorpioni. Găsi unul care o lua la goană pe podeaua din camera lui Kate, şi un altul căzut din grinzile tavanului pe patul Car- loteî.

Carlota şl Kate se aşezaseră în fotoliile balansoar din salon şi se legănau, trăgind în piept mirosul bun, reavăn, şi respirînd aerul bun, răcorit. Kate aproape că uitase gustul aerului răcoros. îşi strînse şalul pe umeri.

—Ah, da, vă este rece! spuse Carlota. De acum înainte trebuie să fiţi prudentă serile. Uneori, în sezonul ploilor, nopţile sînt foarte red. Trebuie să aveţi întotdeauna pregătită o pătură de rezervă. Servitorii, bieţii de ei, zac pe jos şi dîrdiie de frig, iar dimineaţa cînd se scoală arată ca nişte cadavre. Dar curind soarele ii încălzeşte din nou ; şi gîndesc, pare-se, că trebuie să îndure tot ce vine peste ei. Aşa că uneori se pling, dar nu. iau nici O: măsură.

Vîntul se astîmpărase brUsc. Kate era stînjenită, stîn- jenită, cu mirosul de apă, aproape de gheaţă, în nări, şi cu sîngele încă înfierbîntat şi întunecat.

Se ridică şi ieşi din nou pe terasă. Cipriano se găsea în acelaşi loc, nemişcat şi inscrutabil ca un monument, în şalul lui roşu şi cafeniu.

Ploaia se potolea. Jos, în. grădină, două slujnice desculţe alergau prin ,apă, in lumina leşinată a lămpii din

zaguăn, şi aşezau *ollaş* [I] şi canistre pătrate de gazolină sub şuvoaiele de apă care se scurgeau din burlane; cînd se umpleau, cărau in grabă In casă recipientele Înspumate. Aveau să le scutească de drumuri la lac pentru a lua apă.

:— Ce gîndeşti despre noi ? o întrebă Cipriano.

— Totul e foarte straniu pentru mine, răspunse Kate uşor înspăimîntată de noapte.

— E un lucru bun, nu ? urmă el pe un ton de în-; cîntare, 1

— Puţin înfricoşător, replica ea cu un surîs vag.

—- Dar cînd te obişnuieşti cu el pare fu*esc, nu ? Pare firesc... aşa cum şi este. Şi cînd pleci intr-o ţară ca Anglia, unde totul e sigur şi de-a gata, îţi lipseşte. Şi te întrebi*;* ;„Oare ce-mi lipseşte ? Ce anume lipseşte de aici ?“

Părea să exulte de bucurie in întunecimea lui înnăs-cută. Era curios că, deşi vorbea o engleză foarte eorectâ, ei i- se părea străină, mai - străină decît spaniola Donei Carlota.

— Nu pot înţelege oamenii care vor să aibă totul, întreaga viaţă, în siguranţă şi de-a gata, cum se intlmplă In Anglia şi în America. E bine să fii *treaz. Sur le qui*
vi*ce* nu ?
, —Poate că da.

— Aşa încît îmi place cînd Ramon le spune oamenilor că pămîntul c viu, că cerul are în el o pasăre mare pe care nu o putem vedea. E bine să gîndim aşa, pentru că atunci sîntem tot timpul *sur le*

I In gardă ifi\).

qui vive, nu ?

— Dar nu e. obositor să fii tot timpul *sur le qui vive* ?

— De ce ? De ce-ar fi obositor ? Nu, eu găsesc că, dimpotrivă, e înviorător. Ah, ar trebui să te măriţi şi să trăieşti în Mexic. Sînt convins că, pînă la urmă, ţi-ar plăcea. Ai fi din ce în ce mai vie.

—>- Sau din ce în ce mai lipsită de viaţă. Am impresia că ăsta se intlmplă cu majoritatea străinilor.

— De ce să fii lipâită de viaţă ? Nu înţeleg. De ce lipsită de viaţă ? Ai aici o ţară în care noaptea e noapte, şi în care ştii cînd vine ploaia. Şi un popor faţă de care trebuie să fii tot timpul sur *le qui vive,* tot timpul! Şi asta-i foarte bine, nu ? Nu poţi moţăi. Ca o pară. Nu spuneţi voi că para moţăie ? Nu ? — c*uando se echa a perder ?*[1]

— Da, răspunse Kate.

— Şi apoi îl ai şi pe Ramon. Cum ţi se pare Ramon ?

— Nu ştiu. Nu vreau să mă pronunţ definitiv. Dar cred că e prea mult.., merge prea departe. Şi nu cred că e mexican.

— De ce nu ? De ce să nu fie mexican ? E mexican.

— Nu în felul în care eşti dumneata.

— Cum adică nu în felul în care sînt eu ? E mexican.

— Impresia mea e că Ramon aparţine bătrinei, bătrî- nei Europe.

— Şi impresia mea e că aparţine bătrînului, bătrînului Mexic — ca şi celui nou, adăugă Cipriano, in grabă.

— Dar dumneata nu crezi in el.

— Cum ?

— Dumneata... dumneata personal. Nu crezi în el. Socoteşti că totul nu-i decît un soi de joc, ca şi celelalte. Pentru voi, mexicanii, toate sint doar nişte jocuri, nişte lucruri regizate. Voi nu credeţi cu *adevărat* în nimic.

— Cum să nu credem ? Eu nu cred în Ramon ? Mă rog, poate că într.un. anumit fel, nu. N-aş fi in stare să îngenunchez în faţa mi şi să-mi înalţ braţele şi să vărs lacrimi la picioarele lui. Dar... dar şi eu crcd în el. Nu în felul în care înţelegi dumneata credinţa... ci în felul meu. Şi am să-ţi spun de ce. Pentru că are puterea de a mă constrînge. Cînd am crescut mare şi naşul meu nu m-a mai putut constrînge să cred, am fost foarte nefericit. Dar Ram6n mă *constrînge,* ceea ce e foarte bine.

Sînt .fericit la gîndul că nu mă pot elibera. Te-ar tace şi pe dumneata fericită.

[1] **Cînd** se deteriorează (sjf.).

— Să ştiu că nu mă pot elibera de Don Ramon ? întrebă ea ironic.

— Da, şi asta. Şi să ştii că nu te poţi elibera de Mexic. Şi chiar de un om ca mine.

Kate făcu o pauză înainte de a răspunde sarcastic :

— Nu cred să mă facă vreodată fericită gîndul că nu m-aş putea elibera de Mexic. Dimpotrivă, dacă n-aş fi sigură că pot pleca oricînd aş dori s-o fac, n-aş putea îndura să stau aici.

Dar în sinea ei îşi spunea : „Poate că Ramon e singurul de care nu m-aş putea elibera pentru că, într-ade- văr, atinge o coardă foarte adîncă din mine. Dar de tine, micule Cipriano, nici n-ar trebui măcar să mă eliberez, pentru că nu m-aş putea lăsa vreodată prinsă de tine.“

(— Ah, urmă el. 4şa gîndeşti. Pentru că nu ştii. Dumneata nu poţi gîndi ctecît cu gînduri americane. E firesc. In urma educaţiei pe care ai primit-o, nu poţi avea decît gînduri americane, nu poţi gindi decît cu gînduri SUA. Aproape toate femeile simt aşa, pînă şi femeile mexicane din clasa hispano-americană. Nu pot g'indi decît cu gînduri SUA, pentru că acestea se potrivesc cu felul în care îşi coafează părul. La fel sc întimplă şi cu dumneata. Gîndeşti ca o femeie modernă, pentru că a părţii lumii anglo- saxone sau teutonice, şi pentru că te coafezi într-un anumit fel, şi pentru că ai bani şi eşti independentă. Dar gîndeşti aşa numai pentru că ţi-au fost sădite asemenea gînduri în cap, aşa cum în Mexic cheltuieşti *centavos* şi p*esos,* pentru că ăştia sînt banii care ţi-au fost puşi în buzunar. Ăştia ţi-au fost daţi de bancă. Aşa îneît, deşi afirmi că eşti liberă, in realitate *nu* eşti. Tot timpul eşti constrînsă să gîndeşti cu gînduri SUA — eşti c*onstrinsă.* N-ai mai multă alegere decît are un sclav.

Aşa cum peonii trebuie să mânînce *tortillas* şi iar *tortillas* pentru că nu **au** nimic altceva, dumneata eşti nevoită să gîndeşti cu gînduri americane, spunîndu-ţi că eşti o femeie liberă. Şi zi de zi eşti obligată să mănînci asemenea *tortillas,*
tortillas. **Pînă cînd nu ştii dacă ţi-ar mai putea place şi altceva**

— Ce altceva ar putea să-mi placă 7 întrebă Kate adre- Bînd o grimasă întunericului.

— Alte gînduri, alte simţiri. Te temi de un bărbat ca mine, pentru că îţi spui că nu te-aş trata â *l'amâricaine.* Şi ai dreptate. Nu te-aş trata cum trebuie tratată o femeie americană. De ce-aş face-o ? Nu doresc. Nu mi se pare un lucru bun.

-— Ai trata o femeie in felul vechilor mexicani, nu-i aşa? Ai ţine-o in ignoranţă şi ai închide-o*în casă, nu-i aşa ? întrebă Kate cu sarcasm.

— N-aş"putca-o ţine în ignoranţă, din moment ce de la bun început n-ar fi ignorantă. Dar ceea ce ar trebui s-o mai învăţ eu, nu i-aş preda în stilul american.

— Şi atunci ? ^

— Quien sabe ? Ca *resie* o *voit* *.

— *Et continuera* â *y rester* răspunse Kate rîzind.

Capitolul XIV

ACASĂ LA SAYULA

Diniincatfa [vcn]> [c]u un cer de un albastru perfect, cu prospeţime în aer şi cu o luminozitate azurie

deasupra copacilor şi a munţilor îndepărtaţi ; păsările străluceau ca nişte boboci abia deschişi, scinteind în văzduh.

[1] **Cine şt.'e ? (sp.). Asta îămîne de văzut (fr.).**

[1] **Şi va continua să rămînă tir.).**

Cipriano se întorcea cu maşina la Guadalajara, iar Carlota urmă să-l însoţească. Kate se pregătea să se in- toarcă acasa cu barca pe lac.

Carlota era uneori o adevărată tortură pentru Ram6n. Părea a fi deţinut încă puterea de a-1 sfîşia pînă în adîncuri. Nu-i afecta intelectul sau spiritul, ci vechiul lui eu emoţional, pasional : îl atingea parcă în măruntaie şi-l făcea să sîngereze lăuntric.

Pentru că o iubise, ţinuse la ea : iybise făptura afectuoasă, pătimaşă, bizară, uneori fragilă, care fusese Carlota. Ani la rînd o preţuise şi o răsfăţase.

Dar începind chiar de pe atunci, treptat*, natura lui se schimbase. Nu încetase să ţină la ea şi nu dorise alte femei. Dacă s-ar fi intîmplat aşa ceva, Carlota l-ar fi putut înţelege. încoltise în el o nevoie lentă, oarbă, dar peremptorie care-l îmboldea să se lepede de eul lui emo- _ ţional, spiritual şi mental, să-l azvîrle în cuptorul de unde avea să se făurească o fiinţă nouă, întreagă.

Avea însă necazuri cu Carlolâ. Ea îl iubea şi considera sentimentul ei drept factorul cel mai important. 11 iubea emoţional. Iar spiritual, iubea omenirea. Mental, era convinsă că are deplină dreptate.

Şi totuşi, pe măsură ce se scurgea timptil, Ramon se schimbase inevitabil. Zvîrlise în cuptor eul emoţional pe care-1 iubea ea, pentru a-1 topi în altă personalitate.

Iar Carlota se simţea frustrată, înşelată. De ce nu putea continua Ramon să fie blînd şi bun şi iubitor, îhcercînd să facă întreaga lume mai blîndă,. mai bună

şi mai iubitoare? Nu putea pentru că i se înfipsese în cap ideea că lumea îşi epuizase toată bunătatea şi blîndeţea şi iubirea, şi că a merge mai departe pe această linie ar fi însemnat perversitate. Şi că venise Vremea unei încete dar vitale schimbări în altceva... în ce anume, nu ştia nici el*

Emoţia iubirii părea să fi îngheţat în inima lui, ca găoacea unei crisalide. însemna pentru el stadiul larvar "1 al creştinismului, urmînd să evolueze în altceva.

Dar pentru Carlota semnifica tot ce avea ea. această emoţie a iubirii faţă de "soţ, de copii, de oameni, de animale, de pasări, de copaci. Pentru ea însemna totul, întru-. chiparea lui Hristos şi a Fecioarei Maria. Cum ar fi putut renunţa la ei ?

Aşa îneît continua să-l iubească, să iubească omenirea', nestrămutat, patetic, îndărătnic, diabolic. Se ruga pentru soţul ei şi se cheltuia în opere de binefacere.

Dar dintr-un flux iniţial spontan, supus unor neprevăzute fluctuaţii, iubirea se prefăcuse în voinţă pură. Acum iubea cu *voinţa* ei : aşa cum se întîmplă în general cu oamenii albi. Sufletul i se umpluse de caritate : această crudă formă a bunătăţii. Farmecul şi vraja eterică o părăsiseră, începuse să se ofilească, devenise încordată. îşi blama soţul şi se ruga pentru el. Şi pe măsură ce misterul spontaneităţii, murea în ea, voinţa se oţelea, pînă cînd ajunse să fie toată numai voinţă : o voinţă pierdută.

Curînd reuşi să-şi însuşească viaţa fiilor ei, trăgîndu-i spre sine cu patosul şi subtila ei voinţă. Ramon era prea mîndru şi prea furios ca să lupte pentru ei. Erau copiii ei. N-avea decit să-i aibă.

• Fiii vechiului său trup. Cel nou nu avea copii şi, probabil, nu urma să aibă vreodată.

— Dar ţine minte, îi spuse el cu logica lui meridională, tu nu iubeşti decît cu voinţa ta. Nu-mi place dragostea pe care i-o porţi Dumnezeului tău : nu-i decît o

afirmare a voinţei tale. Nu-mi place dragostea pe care . mi-o porţi mie : e acelaşi lucru. Nu-mi place dragostea pe care o porţi copiilor tăi. Dacă vreodată voi descoperi în ei scînteia dorinţei de a fi salvaţi de dragostea ta, voi face tot ce-mi-stă în putinţă ca să-i salvez. Intre timp, mergi înainte cu dragostea ta, cu voinţa ta. Dar să ştii că îmi displace. îmi displace stăruinţa ta. îmi dis-
place felul în care vrei să monopolizezi sentimentele, îmi displac operele tale de binefacere. Dezaprob întreaga linie pe care merge viaţa ta. înmoi şi corupi băieţii. Tu *nu* îi iuţ>eşti, tu nu faci decît să-ţi proiectezi voinţa-iubire asupră-le. Intr-o bună zi se vor întoarce şi te.vor urî pentru ceea ce faci din ei. Aminteşte-ţi că ţi-am spus-o.

'Dona Carlota se cutremurase pînă la ultima ei fibră sub şocul acestor cuvinte. Dar unica reacţie a fost să . $e ducă la Mănăstirea Bunei Vestiri şi să se roage. Şi ru'gîndu-$se pentru Ramon, în miresmele sanctităţii, avu impresia că repurtase o victorie asupra lui. Se întorsese acasă cu un triumf pur, friabil, ca o floare ce se deschide pe un mormînt; pe mormîntul lui.

Şi de atunci încolo Ramon o pîndise în frumoasa, agitata, iritanta ei blîndeţe, aşa cum ar fi pîndit duşmanul cel mai apropiat. - /

Viaţa şi-a lăsat urma peste multe fiinţe omeneşti, stin- gînd în ele suflul spontaneităţii şi lăsîndu-le doar voinţa uscată. A sufocat zeul sau zeiţa din femeie şi i-a 4ăsat doar caritatea, împreună cu voinţa.

— Carlota, îi spusese Don Ramon, ce fericită ai fi dacă ai putea purta un doliu adine după mine. Dar n-ara să-ţi ofer această fericire.

Ochii ei de căprioară îi aruncaseră o privire stranie.

— Şi asta e în nuinile Domnului, îi răspunsese, gră> bindu-fce să plece.

Şi acum, în dimineaţa de după prima ploaie, Carlota se ivi în uşa camerei lui, unde Ramon şedea

şi scria. Ca şi cu o zi în urmă, era gol pînă la mijloc, brîul cu semnţ albastre îi încingea talia, stringîndu-i pantalonii fîlfî- itori — ca nişte largi pantaloni de pijama încrucişaţi în faţă şi legaţi în jurul mijlocului.

— Pot să intru ? întrebă ea cu nervozitate.

— Intră ! răspunse el lăsînd din mină condeiul şi scu< lîndu-se în picioare.

Nu exista decît im singur scaun şi i-1 6feri, dar Carlota ie aşează pe patul rfestrîns, ca şi cum ar fi vrut să-şi afirme dreptul ei firesc. Şi în acelaşi fel se uită la pieptul" lai gol —; afirmîndu-şi şi de astă dată dreptul maritali

— După micul dejun plec cu Cipriano, începu ea.

— Da, mi-ai mai spus-o.

, — Peste trei săptămâni vin băieţii în vacanţă.

— Da.

— Nu doreşti să-i vezi ?

— Dacă ei doresc să mă vadă pe mine.

— Sînt convinsă că doresc.

— Atunci adu-i aici.

— Socoteşti că e plăcut, pentru mine ? întrebă ea, încle?tîndu-şi mîinile^

— Nici tu nu faci lucrurile plăcute pentru mine, Carlota.

— Cum aş putea ? Ştii bine ce gîndesc, păcătuieştî. Cînd te-am ascultat aseară.., e ceva atît de frumos în toate astea... şi totuşi atît de monstruos. *Atit de monstruos !...* Oh, mi-am spus în sinea mea : „Ce face omul ăsta ? Dintre toţi oamenii din luine tocmai omul ăsta. care ar fi putut să fie o binecuvîntare pentru ţara lui şi pentru omenire...“

— Mă rog, şi în loc să fie o binecuvîntare, ce e ?

— Ştii ! Ştii bine ! Nu pot să mai îndur. Nu tu trebuie să mîntuieşti Mexicul, Ramon. A făcut-o Christ.

— Nu prea s-ar spune.

— Ba da. Ba da. Şi el te-a făcut fiinţa minunată

care eşti,. pentru a putea duce la împlinire mintuirea, în numele lui Christ şi al iubirii. Şi în schimb, tu...

— In schimb, cu încerc altceva, Carlota. Dar crede-mă, dacă adovăratul Christ nu a fost în stare să salveze Mexicul, şi nu a fost în stare, sînt sigur că antichristul alb al carităţii şi al politicii şi al reformelor demagogice vor reuşi să-l distrugă definitiv. Acest lucru, şi numai ăsta, mă face să adopt poziţia mea. Tu, Carlota, cu operele tale de caritate, şi oameni ca Benito Juarez cu aşa-asele lui reforme, şi restul politicienilor binevoitori, care se pretind supraîncărcaţi de milă perrtra oameni şi In reali* tate îi urăsc; aceştia sînt antidhrist. Vechea lume e vechea lume.-Dar lumea asta nouă, care chipurile vrea s& salveze poporul, asta-d antichrist ! Aceştia sînt Christ cu otravă în cupa împărtăşaniei. Şi de aceea eu. mă rup din rezerv^ şi din atitudinea mea obişnuită. Nu vreau ta oamenii să fie otrăviţi.

— De unde $tii că tu însuti nu eşti altceva decît un otrăvitor al poporului ? Eu asta gîndesc că eşti.

— N-ai decît să gîndeşti. Eu gîndesc despre tine; Carlota, că nu ai fost in stare să-ţi dobîndeşti deplina, definitiva feminitate : ceea ce e un lucru diferit de vechea feminitate.

— Feminitatea e mereu aceeaşi.

— Nu, nu e ! După cum nici bărbăţia nu *e.*

— Dar oe crezi tu că poţi face ? LA ce poate să ducă acest nonsens al lui Quetzalcoati ?

— Quetzalcoati nu-i decît un cu vînt, un simbol pentru oamenii ăştia. Nimic mai rmilt. Tot ce urmăresc eu 'e să-i fac să găsească începuturile căii către propria lor identitate masculină şi identitate feminină. Bărbaţii nu sînt încă pe deplin bărbaţi, după cum femeile nu sînt încă femei. Sînt jumătate şi jumătate, incoerenţi, nişte creata* In parte oribile, în parte patetice, In parte bune. Numai ipe jumătate sosiţi te destinaţie. Şi tu eşti la fel, Carlota 1 Şi cam eu am izbutit să găsesc cm soi

de cheie la propria mea conştiinţă masculină, e necesar pentru mine să înctro acum şi cu ei.

— Ai să dai greş.

— 'Nu? Orice s-ar întîmpla cu «tine, va r&mîne o nouă vibraţie, o nouă chemare in aer, an nou răspuns ia >6Ufietal oamenilor.

— Or să te [1] rădeze. Ştii ce spune pînă şi. prietenul tătf Toussaint despre tine ? „Viitorul prevăzut de Ramon, Carraseo nu-i decît trecutul istoriei omenirii."

— O mare parte din el e trecut. Fireşte, Toussaint nu poate vedea decît această parte.

— Dar nici fiii tăi nu cred în tine. Au o neîncredere instinctivă. Cypr'ian mi-a spus cînd 'am fost să-l v^d * „Tata continuă cu vorbăria aia stupidă despre reîntoarce^ rea vechilor zei ? Aş vrea să înceteze. Ar fi extrem de neplăcut pentru noi dacă s-ar scrie despre el în gazete."

Ramon rîse.

— Băieţii sînt ca nişte gramofoane. Vorbesc cu glasul discului care s-a pus' în ei.

— Tu nu dai ascultare graiului pruncilor şi sugarilor, Epuse Carlota cu amărăciune.

— Vai, Carlota, dar pruncii şi sugarii nu au nici o alegere. Mamele şi profesorii lor îi transformă de la bun început în mici gramofoane, aşa încît ce lilteeva pot face decît să vorbească şi să simtă în conformitate cu discul pe care mama sau profesorul l-au introdus în ei. Poate că pe vremea lui Hristos pruncii şi sugarii nu erau atît de exploataţi de cei mai vîrstnici.

Totuşi, deodată, zimbetul se şterse de pe faţa lui Rămân. Se ridică şi arătă uşa cu mîna.

— Pleacă, rosti pe un ton coborît. Pleacă ! Am respirat destul mirosul spiritului tău !

Carlota continuă să şadă pe pat, înmărmurită, uitîndu-se la el cu ochi speriaţi, dar încăpăţînaţi şi

---

I Mediu (fiO- i

insolenţi, ferîndu-se de mîna lui întinsă de parcă ar fi amenințat să o lovească.

Pe urmă, focul din ochii lui Ramon se stinse, iar braţul îi căzu moale. Chipul lui oglindi din nou expresia aceea senină, distantă.

— Ce mă interesează pe mine toate astea ? spuse eL Şi punîndu-şi bluza şi pălăria, ieşi pe terasă, rupîfl- du-se de ea cu trupul şi cu sufletul.

Carlota îi auzi lipăitul uşor al sandalelor. Auzi şi rezonanţa slabă a uşii de fier de pe terasă, la care numai el avea acces. Şi Rămase pe patul lui ca un morman de ţărînă, ţărînă la ţărînă, pîrjolită, şi doar cu tăciunii voinţei mocnind sub spuză.

Cînd se duse să-i caute pe Kate şi pe Cipriano, ochii ei aveau o strălucire neobişnuită.

După micul dejun, Kate fu condusă cu barca acasă. Simţea o curioasă deprimare la glndul că părăsea *hacienda:* ca şi cum, de aci înainte, viaţa ei era acolo şi nicăieri în altă parte.

Casa ei i se păru pustie, banală, vulgară. Pentru prima dată în viaţă, simţea- banalitatea şi goliciunea propriului ei *milieu* *. Deşi Casa de *las Cuentas* nu era propriul ei *milieu.*

— Ah, *Niiia,* ce bine ! Ce bine că v-aţi întors ! *Ay,* peste noapte, ce de-a apă ! Multă ! Multă ! Dar dumneavoastră eraţi în siguranţă la *hacienda,* Niiia! Ah, ce frumoasă-i *hacienda.* asta Jamiltepec 1 Şi ce om bun e Don Ram6n — nu-i aşa, Nina ? Are mare grijă de oamenii lui. Şi Senora, vai cît de înţelegătoare e !

Kate zîmbi şi se arătă binevoitoare. Dar simţea nevoia să se retragă în camera ei şi să-i strige : „Pentru numele -lui Dumnezeu, scuteşte-mă de trăncăneala asta ieftină !“ Era din nou slcîită de slujitoarele ei. Din nou acea mută, subterană răzvrătite împotriva vieţii, ce pare să aparţină societăţii mexicane modeme. Insuportabila notă de batjocură uşuratică, ce pare să zacă dedesubtul aproape a

oricărei vorbiri moderne. Colcăia sub strigătul constant al Juanei: „Nina *!* Nina *!*

Cînd Kate îşi lua mesele, Juana obişnuia să se aşeze pe jos, la oarecare distanţă, şi să vorbească, să vorbească, conglomeratele de cuvinte bătindu-i-se la gură, cu termi- ' naţiile lor tărăgănate, meditative ; şi în tot acest timp, îşi urmărea stăpîna cu ochii aceia negri, nevăzători, în care

Bcărirea de lumină se aprindea cu încetineala curioasă, răutăcioasă, a zeflemeli! Indiene.

Kate nu era o femeie bogată — nu avea decît venitul eimoderat.

— Ah, bogaţii ăştia !... înoepea Juana.

, — Eu nu sînt bogată.

— Nu sînteţi bogată, Nitia ? întrebă vocea cînlătoare, iningîioasă. Atunci sînteţi săracă ?

Cuvintele erau rostite cu o ironie de nedescris.

— Nu, nu sînt nici săracă. Nu sînt bogată şi nu sînt săracă.

— A, nu sînteţi bogată şi nu sînteţi săracă, Nina f repeta Juana cu vocea ei de pasăre, în care răsuna, într-adevăr, nesfîrşita,.vindicativa bătaie de joc a păsării.

Deoarece cuvintele nu însemnau nimic pentru ea. Pentru ea, care nu avea nimic, care nu ar fi putut să aibă vreodată ceva. Pentru ea, Kate făcea parte din clasa apeea sinistră a bogaţilor. Şi Kate simţea că în Mexic era o crimă să fii bogat, sau clasificat printre bogaţh Şi nu atît o crimă, cît o anomalie. Bogaţii constituiau o clasă anormală, ca un cîine cu două capete sau un viţel cu cinci picioare. Erau priviţi nu cu invidie, ci cu acel lept, etern antagonism şi cu acea curiozitate a „normalîlor" faţă de anormali. Lenta, coroziva ridiculizare indiană, ţîşnită din natura de piatră de lavă a indienilor împotriva a tot ce se ridică deasupra nivelului pietrei de lavă.

— E adevărat, *Nina,* că ţara dumneavoastră e într-a- colo ? întrebă Juana arătînd cu degetul în jos, spre

-măruntaiele pământului.

—Nu chiar ! Ţara mea e mai curînd într-acolo... şl Kate îşi înclină degetul arătînd suprafaţa pământului.

— Ah, într-acolo 1

Şi Juana se uită chiorlş la Kate ca şi cum ar fi vrut să spună: „La ce te poţi aştepta din partea unor oameni

care vin de la marginea pămîntului, ca nişte mlădite de *camote* [1].

— Şi-i adevărat că acolo, în ţara dumneavoastră, sînt • joameni numai cu un singur ochi... aici ?

Juana se izbi cu degetul în mijlocul frunţii. - %

— Nu. Asta nu-i adevărat. E numai o poveste.

*— Aha ! făcu Juana. Nu-i adevărat. Ştiţi ? Aţi fost vreodată în ţara unde trăiesc oameni din ăştia ?

' — Nu ! Am fost în toate ţările, şi nu există astfel de oameni. ’ L - •'

— *Verdad ! Verdad !* strigă Juana, cutJrinsă de uimire. Aţi fost în toate ţările şi nu există astfel de oameni... Dar in ţara' dumneavoastră, toţi oamenii sînt *gringos* ? Nu aveţi decît *gringos ?*

Voia să spună că nu existau oamefîi adevăraţi, sarea pămîntului, aşa cum era ea.

— Sînt toţi oameni ca mine, răspunse Kate cu răceall

— Ca dumneavoastră, *Nina ?* Şi vorbesc ca dumnea> voastră ?

— Da. Vorbesc ca mine.

— Şi sînt mulţi ?

— Mulţi ! Mujţi 1

— Nu mai spuneţi ! exclamă Juana, răsuflînd înspăi- mîntată la gîndul că pot exista, lumi întregi de oameni din ăştia anormali, ridicoli. >

Şi Concha, sălbăticiunea aceea tînără, rîgîitoare, a holba pe fereastra bucătăriei la strania menajerie a *Ninti* şi a musafirilor ei albi. Concha, plesnind *tortillas* în palme, era ix:ală. . .

Kate se îndreptă spre bucătărie. Concha pălmuia tncjsa, coca de porumb pe care o cumpăra în *piaza* cu opt *cenlavos* kilogramul.

I **Patate, un soi de bulbi (sj)).**

— *Nina I* striga cu vocea ei răguşită. Dumneavoastră uimeaţi *tortillas* ? '—

— Citeodată.

— Poftim ! Mîncaţi acum una.

Concha întinse o labă neagră cu palma rozalie, în care ţinea o *tortilla* ponosită.

— Nu acum, răspunse Kate.

Nu-i plăceau turtele greje cu gust de var.

— Nu vreţi ? N-o muţeaţi ? întrebă Concha cu un ris strident, neobrăzat.

Aruncă *tortilla* refuzată deasupra unui mic teanc de turte.

Concha făcea parte dintre cei care n-ar fi mîncat pîine pentru nimic in lume : ziceau că nu le place, că asta nu-i hrană. *

Kate stătea pe terasă şi se legăna în balansoar, în timp ce soarele îşi turna razele în pătratul verde al grădinii, palmierul îşi desfăcea' evantaiele transluciде în lumină, planta hibiscus îşi bălăbănea florile de două ori roşii, adică trandafirii cu stacojiu, izbucnite de-a dreptul din lemnul brun artulpinii, iar portocalele verzi, întunecate, păreau să transpire pe măsură ce creşteau.

Ora prînzului, o arşiţă înnebunitoare : şi odată cu ea, supa grasă, fierbinte, orez cu sos gras, peştişori aşchioşi, prăjiţi, bucşţi de came fiartă şi vinătă fiartă, un coş mare, vîrfuit, cu fructe mango, papaya şi zapote — toate fructele tropicale pe care nu le pofteşti la vreme de mare căldură.

Şi mica Maria, desculţă, intr^o rochie roşie şleampătă, ruptă, o servea la masă. Ea era cea tandră. Stătea lîngă Juana în timp ce aceasta o împroşca cu vorbăria ei, cuvintele înspumîndu-i-se, ca nişte bule negre, în gură, Şi se aţftopia întruna ca să atingă pe furiş braţul alb al lui Kate ; şi iar il atingea pe furiş. Neîntîmpinînd nici o reacţie, îşi lăsa pe furiş braţul ei pirpiriu, negru, pe umărul lui Kate, cu cea măi uşoară şi mai diafană atingere

imaginabilă, iar ochii negri, stranii şi mari ii licăreau de o fantqjnatică beatitudine neagră, foarte ciudată, iar faţa-i copilărească, ciuprfă de"vărsat şi vag imbecilă, căpăta o expresie de neagră-'şi vicleană Incîntare. Şi cînd Kătţ
ii dădea la o parte braţul subţirg, negru» ciumt devăfsat, copila se retrăgea la orecare distanţă, ejcpr&ia de tudine dc pe faţa ei se destrăma, dar ochii ilegri continua; să strălucească, absorbiţi parcă într-un soi de extaz transportat, geptilă.

Pînă apărea Concha şi o îmbrîncea cu cotul, făcînd o remarcă brutală, sălbatică, pe care Kate nu o putea înţelege. Iar Juana îşi întrerupea fluxul negru şi cleios, uitîn- du-se la fetele ei şi adresîiidu-le o mustrare lipsită de orice rezultat.

Victima, inevitabila victimă prigonită şi inevitabilul prigonitor.

Teribifa, teribilă goliciune fierbinte a dimineţilor mexicane, povara negrului *ennui*[1] ce plutea in atmosferă. Îi crea lui Kate impresia că podeaua sufletului ei cazUse. Se ducea la malul lacului, ca să scape de casa aceea, de familia aceea.

Odată cu venirea ploilor, copacii din grădinile părăginite de pe coasta lacului se învăpăiaseră, căpătînd o culoare stacojie, şi se revărsaseră în flori de culoarea lavandei". Flori tropicale 'efemere, roşii-trandafirii, stacojii, violacee. Minunate pete de culoare. Dar asta era tot: doar pete. împroşcau culori, ca artificiile.

Şi Kate se gîndi la albul pufos al florilor de porumbar, primăvara în Irlanda, la păducelul cu boabe de coral-îptr-o dimineaţă umedă, pe cimp, la degeţelul roşu de pe lîngă stîncile golaşe, la tufele de iarbă neagră şi de buruieni, la poienile de campanule. Şi o copleşi un dor cumplit dc acasă. Dorinţa aprigă de a scăpa de aceste efervescenţe tropicale, lipsite de noimă.

I Plictis (fr.).

In Mexic, vîntul era un curent vijelios, ploaia, un torent năvalnic de apă pe care trebuia să-l eviţi, soarele te

Izbea cu ostilitate, înverşunat şi buimăcitor. Pământ rigid, Uscat, ireal, cu un soare care-1 ciocănea ca metalul. Sau tenebrele, fulgerele, violenţa explozivă a ploii.

Nici o fuzionare domoală, nici o contopire. Nici o voalată îmbinare de soare şi de ceaţă, nici o dezmierdare în aer, nicieînd. Ori dogoare aspră, ori frig aspru. Linii dure, drepte, sau zigzaguri care îţi răneau pieptul. Nici o aromă dulce, proaspătă a pământului -Mirosul Mexicului, oricît ar fi fost de slab, îţi sugera violenţă şi demente în conflict chimic.

Kate colcăia de furie şi de resentimente. Se aşeza sub cîte o salcie de pe mal şi citea un român de Pio Baroja, un roman mînios, plin de Nu ! Nu ! Nu ! — *ich bin der Geist der stets verneint!* *. Dar ea era mult mai mînioasă şi mai plină de repudieri decît Pio Baroja. Spania nu poate personifica Nu-ul în măsura în care-1 personifică Mexicul.

Salcia atîma pletoasă peste ea. Şedea în umbră, pe nisipul cald, atentă să nu-şi expună nici măcar gleznele în soarele muşcător. Plutea un miros vag, vechi, de urină. Lacul era atît de liniştit şi de neclar încît părea aproape invizibil. La mică distanţă, nişte femei oacheş^ ingenun- cheau în apa de la mal, îmbrăcate doar în* cămăşile ude în care se seăldaseră. Unele spălau rufe, altele îşi turnau dintr-o tigvă de dovleac apă peste capetele negre şi umerii rumeni-tuciurii, în intensa presiune a arşiţei, fii stînga ei se vedeau cjoi copaci groşi, un gard de trestie şi cîteva colibe indiene de paie. Acolo se termina plaja, iar micile petice . de pământ ale indienilor se întindeau pînă la Iac.

Cînd privea spre lumina orbitoare, avea senzaţia că e izolată într-un sîmbure de umbră întunecată, in timp ce lumea se mişca în pete incoerente prin dogoarea" incandescentă. Observă un puşti negricios, aproape gol, păşind

cu solemnitate masculină spre marginea lacului. Nu avea decît Vreo patru ani, dar era mai bărbătos decît un adult. Odată

* Eu sînt spiritul ce neagă întruna (germ.).

cu dezvoltarea vieţir sexuale apare o anumită vulnera' bilitate pe care bărbaţii aceştia copii, cu feţe bucălate, capete negre şi spinări rigide nu o au. Kate îl ştia pe puşti. Cunoştea zdreanţa roşie care-i ţinea loc de' cămaşă şi cîrpele flenduroase care închipuiau pantalonii de pînză ai acestui bărbat miniatural, îi cunoştea scăfîrlia rotundă, neagră, mersul ţeapăn, ferm, ochii rotunzi, şi felul de a alerga iute, brusc, ca un animal care o zbughește.

„Ce-o fi avînd ţîncul în mină ?'* se întrebă ea,- urmă, rind mica siluetă care se mişca în lumina ameţitoare.

La capătul braţului întins al copilului se bălăbănea o pasăre de apă, ţinută de picioruşul palmat, cu capul în jos, aripile zbătîndu-i-se slab. Era o pasăre de baltă neagră, cu o bară albă pe sub aripi, unul din numeroasele specimene care se bălăcesc în cîrdun pe la rnalul lacului hătut de soare.

Puştjul mărşălui ţeapăn în apă, ţinînd pasărea răsturnată, care, in .pumnul lui mic, părea mare cit un vultur. Un alt băieţaş alerga in urma lui. Cei doi puşti înaintară vreun metru in apa caldă, unduioasă, pe sub lumina covir- şitoare şi, apleeîndu-se grav, ca doi bătrini, lansară pasărea în apă. Plutea, dar nu izbutea să vîsleaseă. Undele umflate
o înălţau, dar băieţii o trăgeau în jos, ca pe o cirpă, cu un fii' pe care i-1 legaseră de picioruş.

Atît de liniştiţi, atît de tăcuţi, atît de întunecaţi, ca doi minusculi maturi, bucâlaţi erau cei doi puşti solemni, cu zdreanţă lor de pasăre. ~

Kate se întoarse, scirbită, la cartea ei, simţipdu-şi ner
vii ascuţiţi la maximum. La un moment dat. auzi - plescăitul unei pietre în apă. Pasărea plutea, dar firul

legat de, picior era ataşat de o piatră. Vietatea zăcea la cîţiva metri ■depărtare de ea, fremătLnd uşor. Şi cei doi micuţi bărbaţi, pătrunşi de o sobră fermitate şi o calmă, neagră Voluptate, eulfegeau pietre de pe plajă şi le zvîrleau, cu înverşunare indiană, în sărmana vieţuitoare care de-abia mai zvîcnea. J'inteau drept în ea. Ţmcul în zdrenţe roşii stătea ca un mic războinic, cu braţul ridicat, şi arunca, cu toată forţa . lui, în pasărea ferfeniţită.

Kate se repezi pe plajă ca o răbufnire de vînt.

— Urîcioşilor ! Copii răi ce sînteţi ! Plecaţi, plecaţi de. sici, copii urîcioşi, băieţi urîcioşi ! strigă ea dintr-o suflare, cu stăpînită intensitate.

Puştiul cu scăfîrlie rotundă îi aruncă o privire neagră, cu ochii lui de bărbat, apoi amîndoi o luară la fugă şi se făcură nevăzuţi.

Kate intră în apă şi ridică pasărea udă, caldă. Bucata de sfoară grosolană atîrna de picioruşul inert, verzui. Pasărea făcu o slabă încercare de a-i muşca mîna.

Ieşi repede din lac şi rămase in plin soare ca să-i dezlege piciorul. Pasărea era mare cît un porumbel. Zăcea în ttiîna ei cu absolu la inerţie a sălbăticiunii captive.

Kate se aplecă şi îşi scoase pantolii şi ciorapii. Privi în jur. Dinspre colibele de trestie adăpostite în umbra copacilor nu se ivea nici un semn de viaţă. îşi sufleca fusta şi păşi desculţă în apa fierbinte, împiedieîndu-se de pietrele colţuroase de la fund. La mal, apa lacului era foarte joasă. înainta chinuit, împleticindu-se la tot pasul, ţinîndu-şi cu o mînă fustele şi strîngînd cu cealaltă trup- Şorul cald, ud, nemişcat al păsării. Pînă cînd, în sfîrşit, apa îi ajunse la genunchi. Lansă pasărea neagră-verzuie şi b împinse uşor spre undele mai umflate ale întinderii^ de apă tulbure, care, în lumina orbitoare, părea ştearsă, aproape invizibilă.

Zăcea ca o pată de noroi, sau o zdreanţă

plutitoare, pe apa spălăcită.

— înoată ! înoată odată ! îi strigă Kate, încercînd s-o îndemne să înainteze în larg.

Dar, fie că nu putea, fie că nu voia, pasărea rămase pe loc.

Oricum, însă, nu le mai era accesibilă celor doi puşti. Kate se munci să facă drum întors peste pietrele ascuţite şi se retrase la copacul ei, la umbra ei, la cartea ei, de**parte de muşcătura turbată a soarelui. Clocotind de furiş reţinută, ^arunca mereu cîte o privire spre cfrpa plutî* toare şi spre colibele-indiene tuf undate in umbra neagră.**

Da, pasărea îşi muia pliscul în*apă. şi îşi scutura căpşorul. Părea să-şi revină. Dar nu lopăta. Se lăsa înălţată de unde, şi undele o împingeau spre ţărm.

— Proasto ! strigă Kate cu nervozitate, încercînd să-i transmită-voinţa de a înota în larg.

Alte două păsări, două picăţele negre cu punctuliţb albe pe cap îşi făcură apariţia din întinderea pală a lacului, înotînd de zor către ţărm. Una dintre ele înţepă cu pliscul pasărea inertă, ca şi cum ar fi vrut să-i spună : „Bună ! Ce ţi s-a mtîmplat ?“ După care îi întoarse spatele şi, uitînd cu totul de ea, înotă pînă la mal, urmată de tovarăşa ei.

Kate privi cu îngrijorare jalnicul smoc de pene nemişcat. Oare n-o să se ridice, n-o să le urmeze pe celelalte două ?

Nu ! Continua să zacă artiorţită, uşor săltată de unde, scuturîndu-şi doar, din cind in pînd, căpşorul.

Cele dou4 păsări vioaie îşi făceau drum, înotînd aferate printre pietre.

O bucată de timp, Kate continuă să citească.

Cînd îşi înălţă din nou privirile, nu mai-zări pasărea. Dar celelalte două ţopăi au -nepăsătoare peste pietre.

Mai citi un timp.

Următorul lucru care se ivi fu un vlăjgan necioplit de vreo optsprezece ani, îmbrăcat într-o salopetă, care venea cu paşi mari spre apă, urmat de puştiul-bărbat, alergînd desculţ, dar foarte hotărît, după el. Kate îşi simţi inima incremenindu-i.

Cele două păsări de la ţărm îşi luară zborul şi se pierdură pe faţa apei, în strălucirea incandescentă. Salvate !

Dar vlăjganul în salopetă şi pălărie mare, cu umerii aceia indieni, rigizi, pe care uneori Kate îi ura, scor- monon printre pietre. Ea era convinsă că pasărea rănită dispăruse.

Dar nu ! Iată că mj ! Băieţandrul cu umeri ţepeni se ap'.ecă ^i ridică ghemotocul ud. Se lăsase purtată îndărăt la tânxi.

Băiatul se răsuci, bălăbănind în mînă pasărea pe care
o ţinea de vîrful unei aripi, şi i-o înraînă copilului-bărbat. După aceea, satisfăcut, se îndepărtă de mal.

U[! Cum ii ura în clipa aceea Kate pe oamenii ăştia,, teribila micime, **terre d terre** *!* Umerii lor americani largi şi rigizi, piepturile bombate şi, mai ales, mersul lor, mersul lor ţanţoş, lipsit de viaţă. De parcă ar fi fost impulsionaţi de un motor instalat în spinare..

Incovoindu-se şi ţinîndu-şi ochii în pămînt, astfel încît să poată furişa priviri spre Kate fără ca aceasta să-i vadă faţa, băieţandrul se întoarse în umbra colibelor. Şi în urma lui, minusculul mucos, bucăţica de bărbat, păşea ţeapăn, grăbit, ţinînd de o aripă nefericita pasăre care abia de mai mişca. Din dnd în cînd, îşi întorcea spre Kate faţa rotundă cu ochi negri, privind-o vindicativ, cu înfrigurare, ca nu cumva să se repeadă din' nou la el. O sticlare masculină, neagră, înfrigurată, adresată femeii albe, mari şi bazare.

Kate îl privea la rîndul ei, de sub umbra copacului. „Dacă privirea te-ar putea ucide,

mucosule, te-aş ucide !“ gîndi. Şi puştiul îşi întorcea mereu faţa spre ea', cu mişcări de ceasornic, în timp ce gonea palpitînd spre gaura din gardul de trestie pe care dispăruse băieţandrul.

Kate se întrebă dacă era cazul să salveze din îtou pasărea aceea prostănacă. Dar la ce bun ?

Ţara asta trebuia* să-şi aibă victimele ei. America trebuia să-şi aibă victimele ei. Atît cît va dăinui, va fi continentul împărţit între prigoniţi şi prigonitori. La ce bun să se mai amestece ?

Se ridică plină de ură împotriva păsării vlăguite şl a mucosului cu faţa posacă, ce continua să-şi întoarcă spre ea, cu îngrijorare, luna plină.

Ciorchini de femei adăstau pe lîngă apă. Spre vest, se înălţau în văpaia soarelui vilele lăsate de izbelişte şi cele două turnuri albe, gemene, ale bisericii, ridicate în bătaie de joc, ca două degete, deasupra flăcărilor stacojii ale copacilor şi întunecimii arborilor mango. Se uită la ţărmul jigărit şi simţi în nări mirosul Mexicului, extras de soarele fierbinte din ţarina muiată de ploi : un miros de excremente de oameni şi de animale, uscate în soare, pe un pămînt uscat, uscat; şi de frunze uscate ; şi de frunz» de mango ; şi de aer pur, cu o rămăşiţă de fum de gunoaie arse.

— Dar va veni şi ziua în care voi pleca, spuse Kate cu glas tare.

Legănîndu-se în- balansoarul de' pe terasă, ascultînd plici-pliciul de *tortillas* venind din capătul îndepărtat al patio-ului, şi ciudatele croncăneli metalice ale păsărilor, şi văzînd norii mgrămâdindu-se spre apus, purtînd,în ei povara tunetelor încă nenăscute, simţi că nu mai poate indura ; că nu mai poate îndura vacuitatea şi presiunea; oribilul elementarism necreat, atît de primitiv ; pînă şi soarele şi ploaia erau primitive, 'primitive.

Şi se miră de viziunea neagră din ochii puştiului. De vidul lor ciudat. Nu putuse concepe că pasărea aceea era
o făptură vie, cu o viaţă a ei. Toţi ai lui priveau cu ochi negri lâ lumea elementelor, şi elementele apăreau monstruoase şi crude, aşa cum şi soarele era monstruos, şi strivitoarele mase de ploaie rece şi neagră erau monstruoase, şi pămîntul crud, uscat, uscat.

Şi prin această monstruozitate a elementelor scăpărau şi amenînţau alte prezenţe : nişte fiinţe teribile şi barbare care se numeau *gringos,* oamenii

albi, şi monstruoşii bogătaşi bine înţoliţi, cu putere de zei barbari, demonici Şi alte lucruri barbare ca păsările care puteau să zboare
şi şerpii care se tîrau şi peştii care puteau să înoate şi să muşte. Un univers monstruos, barbar, populat de monştri mici şi mari, în care omul putea supravieţui doar prin rezistenţă şi permanentă pîndă, ferindu-se să se abată de la întunecimea lui..

Şi uneori era bine să te mai răzbuni un pic pe monştrii care fîlfîiau şi se tîrau. Pe monştrii mari şi pe cei mici. Pînă şi pe monstrul acela de pasăre, care avea propria ei m'onstruoasă natură păsărească. Pe aceasta îşi putea vărsa puştiul lunga răzbunare omenească şi, o dată, se putea simţi şi el tare.

Era orb la condiţia de făptură inofensivă, luptînd să-şi găsească drumul fluturător prin viaţă, a victimei sale. Nu vedea în ea decît încă un monstru din vidul exterior.

Tăindu-şi drum prin oceanul de ameninţare al monştrilor, orbi la receptivitatea celorlalte făpturi, căznin- du-se să reziste, să nu dea îndărăt, să nu meargă înainte. De aci, piepturile împăunate şi mersul ţanţoş. De aci, spinările rigide, nesimţitoare, fizicul b«gat şi firile grele, ursuze, grele precum cărămizile de lut negricios-cenuşiu, grele şi încărcate de o obstinată masivitate şi de UIT soi de amărăciune uscată.

Capitolul XV

LEGENDELE SCRISE ALE LVI QUETZALCOATL

cufunda în beznă. Dar în general nu se comporta

astfel Adeseori refuza să ia fiinţă pînă pe la şapte, sau chiar şapte şi jumătate ori opt seara. Insă farsa cea mai neplăcută pe care o putea juca era să dispară brusc în mijlocul cinei sau exact cînd seri ai o scrisoare. Dintr-odată nă- tvălea noaptea mexicană, cu o bufnitură. Şi atunci toată lumea începea să alerge orbeşte după chibrituri şi lumî- nări, strigînd cu glasuri înspăimântate. De ce erau întotdeauna înspăimîntate ? Pe urmă, lumina electrică încerca să revină la viaţă, ca o fiinţă rănită, şi o lucire roşiatică, sinistră, începea'să pilpîie în becuri. Cu toţii îşi ţineau răsuflarea — avea să se reaprindă sau nu ? Cîte- odată expira de-a binelea; alteori îşi recăpăta suflul şi ardea cam leşinată, dar oricum mai bine decît nimic.

Acum că se instalase sezonul ploilor, situaţia era dis> perată. Seară de seară lumina cădea răpusă. Şi Kate stătea cu luminarea ei ostenită, tremurătoare, în timp ce fulgerele albastre îi revelau siluetele întunecate ale plantelor din patio. Oameni pe jumătate întrezăriţi se strecurau, tainic, spre capătul unde era locuinţa Juanei.

Intr-o asemenea seară se aşează Kate pe terasă, înfrun- tînd adîncurile noptatice. în salonul gol ardea o luminare, Cînd şi cînd, în strălucirea albastră a fulgerelor care spărgeau fără zgomot întunericul de smoală, zărea ole-' andrii şi papaya din patio. Răbufneau bubuieli îndepărtate de tunete, furtunile dind tîrcoale lacului ca nişte jaguari flăminzi.^

De cîteva ori se auzi scîrţîitul porţii şi scrîşnetul prun* dişului ; cineva străbătu aleea, o salută şi se îndreptă spre locuinţa Juanei, de unde se zărea lumina lucioasă a unui muc ce plutea în ulei. Pe urmă răzbi un zvon de glasuri scăzute, monotone, care cîteau sau recitau ceva. Şi cînd se stîmi vîntuî, iar fulgerele zburară din nou printre arboti ca nişte păsări albastre, se porniră şi pocnetele

sacadate

ale boabelor de cu*entas* care picau din copac.

Kate se simţea stingherită şi cam descurajaţi. îşi dădea, seama că ceva se petrecea, in colţul: Juanei. ceva tainic, în întuneric. Şi ca era eşuată pe terasă, în izolare.

Dar, la urma urmei, era casa ei şi avea dreptul sâ ştie ce puneau la cale oamenii ei. Se ridică-, din fotoliul balansoar şi străbătu terasa, dînd o/col bovindoului sufrageriei. Această încăpere, care avea două uşi ce răspundeau spre patio, fusese deja.încuiată.

In colţul îndepărtat de dincolo de fîntînă, văzu un grup aşezat pe jos, în faţa bucătăriei Juanei. Din mică văgăună a bucătăriei, venea lumina fitilului ce plutea în ulei ; un glas intona rar, şi toate feţele erau întoarse în direcţia lui, în lumina tulbure ; femeile sub glugile negre ale rebozos-urilor, bărbaţii cu pălăriile pe cap şi *serapes* pe umeri.

Cînd auziră paşii lui Kate, toţi ochii se întoarseră spre ea şi un glas murmură cîteva cuvinte de avertizare. Juana se ridică în picioare.

■— A, e Nina ! îi linişti ea. Veniţi, *Niiia,* sărman suflet nevinovat, singur-singurel in noapte ! '

Bărbaţii din grup se ridicară — il recunoscu pe tînărul Ezequiel care-şi scoase pălăria in faţa ei. Se mai găsea acolo Maria del Carmen, tînăra căsătorită, iar înăuntrul cocioabei, eu lampa de ulei pe jos, se aflau Julio, proaspătul însurăţel, Concha şi Mana, şi încă doi străini;

— Am auzit voci... se scuză Kate. N-am ştiut că eşti dumneata; Julio. Ce mai faci ? Mă intrebam ce poate să fie.

Urmă un moment de-dăcere împietrită. Juana o rupse :

— Da, Niiia ! Veniţi ! Foarte frumos din partea dumneavoastră că aţi venit.. Concha, scaunul

pentru *Nina !*

Concha se ridică de pe jos cam, în silă şi aduse scău- naşul scund care, cu excepţia unui pat, constituia singura piesă de mobilier a Juanei.

— Nu vă deranjez ? întrebă Kate..

— Nu, Nina, dumneavoastră sînteţi o prietenă a lui Don Ramon, *ver'dad ?*

—Da, răspunse -Kate.

— Şi>noi... citeam Legendele.

— Da?

— Legendele lui Quetzalcoati, adăugă Ezequiel cu oarecare bravadă în vocea lui tinără, lătrătoare.

— Continuaţi. Pot să ascult şi eu ?

— 'Ia auziţi ! **Nina** vrea să asculte. Citeşte, Julio, citeşte ! Zi-i înainte.

Se aşezară din nou cu toţii pe jos, Julio lîngă lampă, dar îşi înclină capul, ascunzindu-şi faţa în umbra:pălăriei mari.

— *Entcmces !* — Citeşte odată, îi ceru Juana.

— Se teme, murmură Maria del Carmen, lăsindu^şî mîna pe genunchiul tînărului. Oricum, citeşte, Julio ! Pen, tru că *Nina* vrea să asculte.

După un moment de şovăială, Julio spuse pe o voce înăbuşită:

— Atunci s-o iau de la capăt.

— Da, de la capăt ! Citeşte ! consimţi Juana.'

Tînărul scoase de sub pătură o foaie de hîrtie, ca un prospect de reclamă. în partea de-^sus era imprimat simbolul lui Quetzalcoati, numit Ochiul, adică inelul >cu pasărea în centru.

începu să citească pe *o voce voalată :

,.Hu sînt Quetzalcoati, cel cu faţa neagră, care a trilt pe vremuri în Mexic.

Pînă ciad a venit un străin de peste mări, un străin cu faţa albă, care vorbea într-un chip ciudat. Şi-a arătat mîinile şi picioarele în care avea găuri de cuie. Şi a grăit; «Numele meu e Isus şi mi se spune Hristos. Oamenii m-au ţinut .răstignit pe cruce pînă

cînd am murit. Dar m-am sculat din locul unde m-au îngropat şi m-am înălţat .lâ tatăl meu. Acum tatăl meu mi-a spus să vin in Mexic»
Spuse Quetzalcoati: Şi vii singur ?
Răspunse *Isus :* Nu, Mama mea e cu mine. 'A >v&r&t multe lacrimi cind m-a' văzut răstignit. Aşa că o B&*i

tină pe fiii Mexicului în poala ei, iar cînd femeile Mexicului or să plîngă, o să le strîngă la piept şi o să le aline.

Spu$e *Quetzalcoatl :* Asta-i bine. Şi, frate cu numele Isus, ce-ai de gmd să faci în Mexic ?

Răspunse Istis : Sâ aduc linişte in Mexic. Să-i îmbrac pe ceî goi, sâ pun merinde pe buzele celor flămînzi, şi daruri în mîinile tuturor oamenilor, şi pace şi iubire în inimile lor.

Spuse *Quetzalcoatl:* Foarte bine. Eu sînt bătrîn. Nu mai pot face mare lucru. Acum trebuie să plec. Bun rămas, popor al Mexicului. Bun rămas, frate ciudat, căruia ţi se spune Isus. Bun rămas, femeie numită Maria. Mi-a sunat Ceasul să plec.

Aşadar Quetzalcoatl aruncă o ultimă privire poporului , său, îi ţmbrăţişă pe Isus şi pe mama lui, Maria, şi plecă. Se d\îfcj» tu paşi înceţi. Dar în urechi îi răsunau bubuiturile împlelor lui dărîmate în Mexic. Totuşi, se duse cu paşi înceţi, pentru că era foarte bătrîn şi sătul de trai lung. Urcă povîrnişul inuntelui şi păşi peste neaua albă a vulcanului. Şi pe măsură ce se îndepărta, se înălţa în urmă-i plinsetul unui popor care mura, şi vîlvătaia satelor care ardeau. Şi îşi spuse în sinea lui: «Fără îndoială, sînt plînsetele mexicanilor ! Dar nu trebuie să le dau as- cuh&re, pentru că Isus a venit acolo şi el va usca lacrimile din toţi ochii, iar mama lui va aduce tuturora buţurie.»

Şi . a mai spus : «Fără îndoială, arde Mexicul. Dar nu se Tc&de să privesc, pentru că acum cînd a venit Isus toţi oaftienii vor fi fraţi, iar femeile vor şedea lîngă poalele albăstre ale Măriei, surîzînd în pace şi iubire.»

Aşa încît bătrînul zeu a urcat pe piscul muntelui şi a- privit în casa albastră a cerurilor. Şi pe o uşă din zidul aîbasttu a văz® o.tnare întunecime, şi stele şi o lună care strălucea. Şi dincolo de întunfeciffife a văzut o singură stea mare, ca o poartă luminoasă. Apoi din vulcan se înălţară limbi de foc care-1 încerquiră pe bătrînul Quet-

zalcoatl cu aripi şi pene scânteietoare. Şi cu aripile de foc şi penele de scintei Quetzalcoatl zboară sus, sus, ca *o* flacără plutitoare,, ca o pasăre licăritoare, sus, in văzduh, către treptele albe ale cerului, care duc la zidurile' albastre unde e poarta ce duce spre întuneric. Acolo a intrat, şi dus a fost.

Căzu .noaptea ; Quetzalcoatl pierise şi oamenii din lume au văzut doar o stea tupindu-se sub ramurile joase ale întunericului.

Oamenii din Mexic au spus : «Quetzalcoatl a plegat. Pînă şi steaua lui a dispărut. Acum trebuie să ascultăm de acest Isus care vorbeşte o limbă străină.- Aşa în^ţ, au învăţat o vorbire nouă de la preoţii care au venit peste apele mări, către răsărit. Şi s-au făcut creştini.[J]

Julio, care se lăsase transportat de lectură, se. între-[1] rupse brusc, întrucît povestea de pe^hîrtie se terminase.

— E o legendă frumoasă, spuse Kate.

— Şi adevărată ! strigă sceptica Juana.

— Se poate să fie adevărată, comentă Kate.

. -? Senora, interveni Concha, ţipînd. E adevărat că raiul e sus şi că din rai cobori pe nişte scări de nori pînă la marginea cerului, aşa cum cobori de la dig pînă la lac ? E adevărat că *El Senar* vine şi se opreşte pe trepte şi se uită în jos la noi, aşa cum ne uităm noi în lac 'ca să vedem *charales ?*

Conexa îşi înălţă faţa smoliţă, sfidătoare şi îşi scutură masele de păr, aşteptînd răspunsul.

— Eu nu ştiu chiar totul, răspunse Kate. Dar s-ar putea să fie adevărat.

— Vezi, ea crede, spuse Concha, întorcîndu-şi faţa spre mama ei.

— Şi e adevărat, întrebă şi Juana, că El *Seiior, El Cristo del Mundo* e un *gringo* şi că vine, împreună cu sfînta lui mamă, din ţara dumneavoastră ?

— Nu din ţara mea, ci dintr-o ţară apropiată.

[1] — I-auzi! exclamă Juana înmărmurită. El *Seflor* c un *grtnguito* şi sfînta lui mamă e o gringuita. Da, se

iştie sigur. Ia uitaţi-vă ! Ultaţi-vă lapicioarele *Ninei.* Tamanpi* cioarere *Saritissimei* / Uitaţi-vă I

Kate avea picioarele goale în sandale uşoare — o simplă baretă de-a curmezişul piciorului. Juana atinse, fascinată, unul din picioarele albe ale Ninei.

— Picioare de *Santissima !* exclamă ea. Şi ea, Sfiata Fecioară, e o *gringuita.* Şi ea a venit peste mare ca şl dumneavoastră, Nina ?

— Da, a venit peste mare.'

Ah, asta se ştie ?

I ;— Da, asta se ştie.

— Ia gîndiţi-Vă numai! *Santissima* e o *gringuita,* şl a venit de peste mare, ca şi *Nina,* din ţările *Ninei !*

Juana vorbea cu o uimire răutăcioasă, îngrozită, în-clntată, batjocoritoare.

— Şi Domnul e un ***grtnguito*** — un ***gringuito*** curat ? se repezi Concha.

— Şi, Nina, cei care l-au omorît pe El ***Senor*** erau *gringos* ? Nu-i aşa că nu mexicanii l-au omorît ? Erau *yringos* cei care l-au pus pe cruce ?

— Da, răspunse Kate. Nu erau mexicani.

— *Erau grirtgos ?'*

~ Da, gringos.

r~ -Cu toate dă şi el era un gringo ?

•— Da, răspunse Kate, neştiind ce să mai spună.

.•— Ia te uită ! reluă Juana pe vocea ei scăzută, uimită, rău voitoare. Va să zică era *gringo,* _şL_*J.ţi *gringos* l-au răstignit.

— Dar asta s-a întîmplat cu multă vreme în urmă, adăugă Kate în grabă.

— Cu multă vreme în urmă, zice *Niiia, o* îngînă Juana, ca un ecou, ,pe aceeaşi voce uluită, în care răsunau veneraţia şi groşza.

Urmă un răstimp de tăcere. Chipurile întunecate ale fetelor şi bărbaţilor aşezaţi pe jos erau întoarse spre Kate, urmărind-o cu priviri fixe, îh semiobscuritate, şi cintărindu-i fiecare cuvint. Afară, tunetele mormăiau în puncte diferite.

— Şi acum, *Nina,* se auzi glasul limpede, răcoros,

a] Măriei del Carmen, *El* Şeilor se întoarce înapoi la tatăl lui şi Quetzalcoati al nostru vine iarăşi ?

— Ne părăseşte şi *Santişsima ?* interveni repede Juana. •Ia te uită ! *Santissima* ne părăseşte şi v^ne în schimb Quetzalcoati, ăsta ! Asta n-are mama ?

— Poate că are o soţie, spuse Kate.

— *Quien sabe* ? murmură Juana.

— Se zice că acolo sus, în paradis, a întinerit, **se** bigi iar temerara Concha.

— Cine ? întrebă Juana.

•— Asta, nu ştiu cum îi zice, şopti Concha, ruşinîndu-se să rostcască numele.

— Quetzalcoati,. preciză Ezequiel, cu vocea lui lătrătoare. Da, a întinerit: Acum e un zeu în floarea vîrstei, bina clădit.

— Aşa se spune, aşa se spune, murmură Juana. Inchipuie-ţi !

— Aşa stă scris aici ! strigă Ezequiel. E scris **aici,** In cea de-a doua legendă !

— Citeşte-o şi pe asta, Julio. **

Julio, fără să mai şovăie, scoase o a doua hîrtie:

„Eu, Quetzalcoati din Mexic, am făcut cea mai lungi călătorie.

Dincolo de zidul cel albastru **al** cerului, **dincolo** de **sălaşul** luminos aj ^soarelui, dc-a curmezişul **cîmpurilor de** întuneric unde stelele se răspîndesc **ca** arborii, **ca arborii şi** hăţişurile, departe de inima tuturor lumilor, **şi aproape de** păimint, ca Luceafărul de Dimineaţa.

Şi în inima tuturor lumilor aşteptau aceia ale căxor **chi**puri nu le puteam vedea. **Şl** cu glasuri ca **de albine şu-**

Şoteau între ei : «Acesta este Quetzalcoatl al cărui păr s-a albit de cenuşa vînturată din focurile vieţii. El vine singur Şi agale.»
Şi atunci, cu mîini pe care nu le puteam vedea, mi-au prins mîinile mele şi in braţele lor, pe care nu le puteam vedea, am murit.

Dar pe cînd eram mort, şi numai oase, ei nu mi-au azvîrlit osemintele, nu m-au împrăştiat în cele patru vîn- turi şi nici în cele şase. Nu, nici măcar în vîntul care **suflă** în miezul pămîntului, şi nici măcar în cel ce suflă sus, ca un deget care arjită.

«E mort, ziceau ei, dar nu şi părăsit.»- Aşa încît au luat mirul întunericului şi mi-au uns fruntea şi ochii, mi l-au picurat în urechi şi în nări şi în gură, în tăcerea îndoită dintre cei doi sîni ai mei, în buricul meu îngropat Şi în părţile mele tainice din faţă şi dindărăt ; şi în păţitele mîinilor şi pe movilele genunchilor şi pe tălpile picioarelor.

Pe urmă, mi-au uns capul cu mirul întunericului. Şi după aceea au spus : «E pecetluit. Aşezaţi-1 deoparte !»

Şi. m-au aşezat în fîntîna care fierbe întunecat în >nima lumilor, departe, îndărătul soarelui, şi acolo am zăcut eu, Quetzalcoatl, în caldă uitare.

Am dormit somnul cel mare, cel fără de vise.

Pînă cînd un glas a strigat: «Quetzalcoatl !-*

Am întrebat: «Cine e acolo ?«•

Nimeni nu a răspuns, dar glasul a repetat: «Quetzalcoatl.»

Am întrebat: «Cine eşti ?»

Şi mi-a răspuns : «Nu sînt nici aici, nici in altă parte. Eu sînt tu. Scoală-te !*

Dar totul.atîrna greu pe mine, ca piatra de mormînt ^ întunericului.

Am întrebat: «Dar nu-s bătrîn ? Cuni să rostogolesc Piatra ^ceasta ?*

. «Cum să fii tu bâtrîn cînd eu sînt un om nou ? Am să rostogolesc eu piatra. Scoală-te !»

M-am sculat şi piatra s-a prăvălit de-a rostogolul, zdrobind hăurile spaţiului. Şi mi-am spus în sinea mea

: «Sînt un ort nou, Sînt mai tînâr decît cei tineri şi mai vîrsthic decît cei vîrstnici. Iată ! M-am desfăcut pe tulpina ' timpului, precum o floare, şi mă aflu în miezul florii bărbăţiei mele. Nu mă frige nici dorinţa, dorinţa do a rupe, de-a face bobocul să se desfoaie ; şi nici nu tinjesc precum sămînţa ce zboară înspre ceruri. Cupa florii mele s-a desfăcut; în ea plutesc stelele rînduite cu grijă. Tulpina mi se înalţă în aer, rădăcinile mi se înfig în -beznă, soarele nu mai e decît un pocal plin înăuntrul meu.

lată l Nu sînt nici tînăr, nici bătrîn, sînt floarea deschisă, sînt nou. ,,

Şi astfel m-am sculat şi mi-am dezmorţit mădularele şi am privit în jur. Soarele se găsea dedesubtul meu, învăluit în ceaţa arşiţei, ca o pasăre fierbinte ce pluteşte în miezul zilei peste lumi. Şi pliscul lui era lung şi foarte ascuţit, arăta ca un balaur.

Şi o stea palidă şovăia ostenită, aşteptînd să treacă. Am s^igat tare, spunînd : «Cine eşti ?»

«Numele meu e Isus, fiul Măriei.
Mă întorc la mine acasă.
Mama mea Luna s-a întunecat.

Frate Quetzalcoatl,
Struneşte sălbaticul soare dogoritor,
* Leagă-1 cu umbră pînă trec eu,
lngăduie-mi săjnâ întorc la mine.» ^

Am prins soarele şi l-am ţinut strîns, şi palida stea a lunecat în umbra mea, ducînjdu-se încet spre întinderile.

întunecate de dincolo de focul soarelui. Apoi, s-a aşezat j să se hodinească pe povîrnişul tăcerii, şi-a scos sandalele şi le-am încălţat eu.

«Isuse, cum îndură mexicanii aripile iubirii ?» l-am întrebat. . .

]

«Sufletele mexicanilor sînt prea grele pentru aripile iubirii, ei au înghiţit piatra deznădejdii»*

«Şi unde e doamna, mama ta, cea în mantie albastră, care avea să-i aline în poala ei ?»

«Mantia ei s-a veştejit în praful lumii, şi ea e istovită de nesomn, nentru că glaSul poporului striga zi şi noapte, iar pumnalele mexicanilor sînt mai ascuţite decît aripile iubirii iar îndărătnicia lor e mai tare ca speranţa. Iată ! fîntîna lacrimilor se usucă în ochii bălrînilor şi în poala lor nu se mai găseşte alinare, ei nu vor decît odihna Domnule Quetzalcoatl, mama mea a plecat înainte de mine, s-a dus în patul ei. tecS^alb din lună.»

«Ea a plecat, şi tu, Isus, Crucificatul, ai plecat. Atunci ce se va alege de Mexic ?»

«O, Quetzalcoatl, ei încă nu ştiu că eu şi mama mea am plecat. Sînt suflete mînioase, frate Quetzalcoatl ! Şi Îşi slobozese mînia. Mi-au sfărîmat bisericile, ntj-au supt tăria, au ofilit buzele Fecioarei. Ne-au alungat şi ne-au tirit de acolo ca pe un bătrîn şontorog şi pe o femeie, gîrboviţi de bătrineţe şi cu lacrimii^ secate. Aşa că am fugit pe ascuns. Şi noi acum nu căutăm decît odihna, ca să uităm pe veci de fiii omului, cei care au înghiţit piatra deznădejdii.» Atunci am spus eu : «Foarte bine. vezi-ţi de drum. Eu, Quetzalcoatl, mă voi duce la ei Dormi somnul cel fără de vise. Drum bun la răscruce de drumuri, frate Isus.»

Şi a spus el : «O, Quetzalcoatl! Au uitat de tine ! De şarpele cu pene. De şarpele-pasăre. Nu te mai vor.-

Am spus eu : «Du-te pe drumul tău, căci praful pâmîntului ţi-a umplut ochii şi ţi s-a aşternut pe buze.

Cît 'despre ţnine, şarpele din miezul pămîntului

doarme în pin-
tşcele şi în şalele mele, pasărea din înaltul văzduhului se caţără pe fruntea mea şi îşi freacă plisçul de pieptul meu. Eu, eu sînt stăpînul celor două eăi, sînt stăpînul susului şi josului, lată ! Eu sînt eu ! Stăpînul celor două căi. Pe cînd tu ai fost stăpînul doar uneia dintre ele. Care te duce acum la somn. Drum bun.»

Aşa îneît Isus s-a dus să-şi doarmă somnul, iar Maria; mama durerilor, zace pe patul lunii albe, istovită dincolo de lacrimi. c

Iar eu, eu mă aflu în prag. Trec graniţa. Eu sînt Quetzalcoati, stăpînul celor dOUţ căi, stea in cumpănă între zi şi întuneric."

u .Tînărul isprăvi de citit şi se aşternu tăcerea:

Capitolul XVI

CIPRIANO ŞI KATE

In după-amiezile de duminici, canoele mari, negre, cu pînzele lor pătrate, se materializau din ceaţa subţire care plutea peste lac, venind dinspre vest, din Tlapaltepec, încărcate cu teancuri înalte de pălării de pai, cu mormane de pături, GU olărie de pămînt ars, lucrată la Ixtlahuacan şi Jaramay şi Les Zemas, cu maldăre de rogojini, cu seîn- duri şi cărbuni şi portocale din Tuliapan şi Cuxcueco şi San Cristobal, cu munţi de pepeni galbeni, globulari, cu coaja verzui-închis şi grămezi de pătlăgele roşii, mango, legume ; cu încărcături de cărămizi şi ţigle arse pică la un roşu închis, însă destul de friabile, şi iar cărbuni ţi twnq din munţii secătuiţi de dincolo de lac.

Kale se ducea aproape întotdeauna duminica, pe la ora cinci după masă, să privească ambarcaţiunile cu fundul plat acostîhd în apele joase de la mal şi

descărcîndu-şi apoi mărfurile în lumina roşiatică a asfinţitului. îi plăcea să urmărească oamenii alergînd pe scînduri cu braţele' pline de pepeni verzui şi stivuindu-i apoi în movile pe nisipul zgrunţuros, pepeni verzui cu pîntecele galben pal. îi plăcea să vadă cum răsturnau -roşiile la marginea lacului şi cum erau apoi săltate de apă în timp ce femeile le spălau. 0 mică mare de roşii, săltînd pe undele lacului.

Cărămizile lungi, grele erau aranjate în grămezi de-a lungul fîşiei de dig dărîmat, şi turme de măgăruşi veneau pe plaja colţuroasă pentru a fi încărcaţi, imprimîndu-şi copitele mici în nisipul pietros şi filfîindu-şi urechile.

Cargadores [1] roiau în jurul bărcilor cu cărbuni, cărind în spinare sacii grei.

—Aveţi nevoie de cărbuni, *Nina* ? strigă un *cargador* înnegrit de funingine care-i cărase in spate bagajele de la gară.

— Cu cît ?

-— Douăzeci şi cinci de *reales* amîndoi sacii.

— îţi dau douăzeci de *reales* pe ei.

— Fie şi douăzeci de *reales,* Senorita. Dar mai'îmi daţi doi reales pentru transport.

— Transportul ţi-1 plăteşte proprietarul. Eu îţi mai dau douăzeci de *centavos.*

Omul o porni desculţ peste pietrele ascuţite, cu cei doi saci mari de cărbuni pe umeri. Oamenii ăştia cară încărcături uriaşe, parcă fără să-şi dea seama că sînt grele. Ba părînd chiar mulţumiţi să simtă o greutate extraordinară strivindu-le -spinările de fier şi să izbutească să-i tină piept.

Coşuri cu guava de primăvară, coşuri cu lămîile dulci numite *limas,* coşuri cu lămîi pitice, verzi şi galbene, nu mai mari decît o nucă ; fructe mango portocalii şi verzui,

x, [1] Cărăuşii (sp.).

portocale, morcovi, fructe de cactus în mare abundenţă, cîţiva cartofi noduroşi, ceapă turtită, albă-sidefie, ***cala- bacilas*** [1] mici şi calabadtas verzi-pătate, ca nişte broaşte, camotes coapte şi crude — îi plăcea rrtult lui Kate să urmărească şirurile de coşuri străbătind plaja şi trecînd de biserică.

Şi apoi, de obicei la urmă, oale mari, roşii, ollas roşii pîntecoase, pentru păstrat apa, tigăi de lut şi urcioare cu desene smălţuite galbene şi negre, discuri mari, plate, din pămînt ars, pentru copt tartillas — mormane de olărie.

Pe coasta dinspre vest, bărbaţii alergau pe plajă purtînd pe cap cîte douăsprezece pălării una peste alta, ca nişte pagode ambulahte. Alţii alergau cu grămezi de *huaraches* frumos ţesute sau cu sandale grosolane împletite din curele. Şi alţii purtau pe umeri teancuri de *serapes* de culoare închisă, cu desene de un roz ţipător.

Era fascinant. Dar, în acelaşi timp, plutea 1n atmosferă ceva greu, posomorit. Oamenii aceştia veneau la tîrg ca la un fel de bătălie. Nu veneau pentru plăcerea de a vinde, ci pentru înfruntarea ursuză cu cei care aveau nevoie de mărfurile lor.""Resentimentul ciudat, negru, era mereu prezent.

Cînd clopotele bisericii dăngăneau chemînd la slujba de seară, tîrgul începea. Pe trotuarele din jurul pl*hzei* se îngrămădeau indieni ghemuiţi pe vine, cu bunurile lor .rînduite în faţă : piramide de pepeni verzui, şiruri de oale de pămînt, maldăre de pălării, perechi de sandale, unele lîngă altele, munţi de fructe, o expoziţie întreagă de butoni de guler şi alte mărunţişuri numite noredades, tăvi cu zaharicale. Şi 6amenii continuau să vină cu măgăruşi încărcaţi.

Cu toate acestea, TIU auzeai un strigăt, abia desluşeai cîte o voce. Nimic din animaţia, din zarva

sălbatică [1] unui tîrg mediteranean. Tot timpul acelaşi greoi frecuş, al To- tojţei : mereu, mereu, o măcinare lăuntrică a spiritului, asemenea cremenei brun cenuşie a pietrei de lavă.

Cînd se lăsa întunericul, vânzătorii îşi aprindeau micile lor lămpi de tmichea, ţi flăcările pîlpliau şi 6e înălţau iluminînd feţele negricioase ale bărbaţilor ghemuiţi pe pămînt, in îmbrăcămintea lor albă şi pălăriile mari, aştep- tlnd să se ivească muşteriii. Nu le invitau niciodată să cumperi. Nu-şi lăudau mărfurile. Nici măcar nu se uitau la tine. S-ar fi zflş că resentimentul şi indiferenţa lor statică « să-i împiedice pînă să şi vîndă.

Uneori, Kate găsea "tîrgul vesel şi degajat. Dar de cele mai multe ori simţea o greutate inefabilă care se lăsa încet, invizibil, peste spiritul ei. Şi-i venea să fugă, de acolo. Mai. presus de orice, simţea nevoia alinării pe care i-a aduceau Don Ramon şi legendele lui Quetzalcoati. Aceasta i se părea a fi unica evadare dintr-o lume lugubră.

Circulau iar zvonuri despre o revoluţie, aşa îneît la tîrg se simţea stinghereala şi acea măcinare de piatră neagră a spiritului. Dădeau tîrcoale ostaşi cu o înfăţişare străină, purtînd pălării prinse cu un nod sub bărbie, pumnale şi pistoale, şi avînd chipuri sălbatice, nordice : siluete înalte, zvelte. Hoinăreau doi cîte doi, vorbind într-un dialect **-ciudat,** nordic,^şi părînd mai străini chiar decît Kate.

Tejghelele cu de-âle gurii erau strălucitor iluminate. Rînduii întregi de bărbaţi şedeau pe băncile de scindurî îrînd supă şi mîncînd hrană caldă, pe care o luau direct cu degetele. Lăptarul venea călare, bidoanele mari de lapte legănîndu-se în faţa lui, şi îşi croia cu grijă drum printre ■oamenii adunaţi în faţa

I Dovlecei (sp.).

tejghelelor cu mîncare. Cînd ajungea în dreptul lor, începea să distribuie căni de lapte din bidonul din faţă, continuînd să Stea însă r igid în şa, şi apoi, tot călare, asemenea unui monument ecvestru, îşi bea şi el fcoilul'de supă, şi mîncă tamales sau tortillas presărate cu carne tocată, foarte iute.. Peonii se «invîrteau liniştiţi în jur. Ghitarele răsunau, aproape in taină. Cîte un auto-'

mobil venind de la oraş Îşi tăia drum prin mulţime, încărcat cu fete,, tineri, taţi orăşeni, cOpii, claie peste grămadă.

Intensa presiune a vieţii asupra flăcărilor lămpilor de • pe jos! Puhoiul de bărbaţi îmbrăcaţi în alb, cu pălării mari, circulînd alene, şi de femei in *rebozos* negre, păşind în tăieere. Copaci întunecaţi boltindu-şi crengile deasupra capetelor. Porţile hotelului seînteind, scăldate în lumina electrică. Fete de la oraş în rochii de organdi albe. zmeurii,' albastre. Grupuri de cînlăreţi, cinlind ca pentru ei. Şi toate zgomotele surde, înăbuşite.

Acel simţămînt de ciudată, grea infrînare, neagra putere de negare din sufletele peonilor. Era aproape jalnic sâ vezi fetele drăguţe şi mlădioase din Guadalajara învîr- tindu-se de jur împrejur, braţ la braţ,, atît de diafane în rochiile lor vaporoase, roşii, albe, albastre, portocalii, cău- tînd pe cineva care să se uite la ele, să Ie ia în Seamă. Şi peonii emiţînd din sufletele tor doar vaporii negri ai ne»' gării, care poate că era ură. Păreau, băştinaşii aceştia, si aibă capacitatea de a vătăma aerul cu rezistenţa lor d« stîncă neagţă.

Lui Kate îi venea aproape să plîngă- de mila fetelor zvelte, vioaie, drăgălaşe ca nişte flori de hirtie, avide 52 atragă atenţia, dar ignorate şi victimizate.

Deodată se auzi o împuşcătură. îfitr-o clipită toţi vînzS- torii de la tîrg săriră în picioare şi se împrăştiară, revăr- slndu-se pe străzile apropiate sau-

adăpostindu-se prin prăvălii. încă o împuşcătură ! Kate, din locul unde se afla, zări peste piaza care. se golea rapid un om aşezat pe o bancă şi descărcînd un pistol în aer. Un derbedeu de la oraş, pe jumătate beat. Oamenii ştiau bine despre ce era vorba. Totuşi, în orice moment, ticălosul ar fi patut să-şi lase pistolul în jos şi să tragă la Intîmplare. Aşa încît toată lumea se îndepărta îii grabă, topindu-se şi lăsînd *piaza* pustie. s

Încă două împuşcături, bum-btim I Tot în aer. Şi, în acelaşi moment, un ofiţer scund, in uniformă, ţîşm din

strada întunecată în care afla postul militar şi pe care erau acum aşternute stivele de pălării mari. Se duse de-a dreptul la beţivul care şedea cu picioarele răşchirate, flu- turîndu-şi pistolul "în aer ; şi pînă să apuci sâ-ţi tragi răsuflarea, pleosc ! ple*sc ! îl pălmui pe pistolar întu pe un obraz şi apoi pe celălalt; palmele răsunară la rîriâul lor ca nişte împuşcături. Şi, în aceeaşi clipă, înşfăca braţul care ţinea pistolul şi zvîrli arma la distanţă.

Doi dintre ostaşii bizari' se apropiară pe dată şi imobilizară braţele beţivului. Ofiţerul le şopti ceva, soldaţii salutară şi se îndepărtară cu prizonierul.

Pe loc', mulţimea năvăli îndărăt în *piaza,* indiferentă. Kate se aşeză pe o bancă ; inima îi bătea să-i spargă pieptul. îl văzu pe prizonier trecînd pe sub un felinar: pe obraz i se prelingeau şuviţe de sînge. Juana, care fugise, veni acum în goană îndărăt şi, apucînd-o pe Kate de mînă, îi spuse :

— Nina ! Uitaţi-vă ! E domnul general!

Kate tresări şi se ridică în picioare^ Ofiţerul o saluta.

— Don Cipriano ! strigă 6a.

— El însuşi, îi răspunse. Te-a speriat rău beţivanul acela ?

• — Nu prea ! M-a tulburat numai. N-am simţit vreo intenţie rea îndărătul faptei lui.

— Nu ! Era numai beat.

— Totuşi am să mă duc acasă.

— Pot să te însoţesc ?

— Dacă doreşti.-

Don Cipriano veni lîngă ea şi cotiră împreună pe după biserică, pe ţărmul lacului. Peste munţi atîrna luna şi dinspre apus adia o briză răcoroasă, nu prea puternică. .Venea de la Pacific. In bărcile de la marginea apei sclipeau luminile roşiatice, unele afară, altele înăuntru,

sub tendă, sau în micile adăposturi alie ambarcaţiunii. Femeile pregăteau cîte o îmbucătură de hrană.

— Ce noapte frumoasă! exclamă Kate trăgînd adînc ª©r în plăminL

— Cu luna abia ştirbită, adăugă el.

Juana venea în spatele lor, .iar în tihna ei, doi ostaşi cu pălării cu boruri late.

— Soldaţii te escortează pe dumneata ? întrebă Kate.

— Probabil.

— Dar luna nu-i la fel de frumoasă şi de prietenoasă ca aceea din Anglia sau din Italia, schimbă ea vorba.

— Totuşi e aceeaşi planetă.

— Da, dar în America clarul de lună e altfel. Nu-ţi inspiră aceeaşi bucurie ca în Europa. ‚Ai parcă senzaţia că vrea să te rănească.

Don Cipriano rămase o clipă tăcut, apoi răspunse :

— Poate că în dumneata există ceva europenesc care răneşte luna noastră mexicană.

— Dar eu sînt de bună credinţă.

— Bună credinţă europeană. Poate că nu-i aceeaşi ca buna credinţă mexicană.

Kate era uluită.

— Cum să-mi închipui că luna voastră, mexicană, are ceva împotriva mea ?-Mse ea cu ironie.

— Cum să-mi închipui că dumneata ai ceVa împotriva lunii noastre mexicane ! răspunse el.

— Nu am nimic împotriva ei.

Se apropiaseră de colţul străzii lui Kate. La acest colţ se afla un grup de copaci şi sub ei, dincolo de gardul viu,, cîteva «colibe roşii. Kate se amuza adeseori de măgarul care o ţinea peste zidul jos de piatră uscată, şi de berbecii negri, cu coarne încîrligate, legaţi de cîte un copac scor- buros, ori de ţîncul gol sub o fărîmă de cămăşuţă, care o

zbughea ascunzîndu-se pe după perdeaua de mărăcini.
Kate şi Cipriano se aşezară pe terasă. Ea îi oferi vermut, dar fu refuzată.
Rămaseră in tăcere. De la uzina electrică de peste drum, cea supravegheată de Jesus, răzbea un slab ţac-ţac l
4
Un cocoş cucurigi puternic şi răguşit dindărătul bananilor".

— Ce absurd ! observă Kate. Cocoşii nu eîntă la ora asta.

— Numai în Mexic cîntă ! rîse Cipriano.

— Da ! Numai.aici !

— îşi închipuie că luna noastră e soarele, nu-i aşa 7 continuă el să o tachineze.

Cocoşul cîntă cu şi mai mult elan, iar şi iar.

— E foarte drăguţă casa dumitale, şi patio, urmă Cipriano, dar Kate nu-i răspunse. Sau nu-ţi place ? insistă el.

— Uite ce e, spuse ea în cele din urmă, eu nu am nimic de făcut. Femeile astea nu-mi dau voie să fac vreo I treabă. Dacă vreau să-mi /mătur camera, se holbează la mine şi strigă : Que *Nina ! Que Nifta !* de parcă m-ar vedea stind cu capul în jos şi picioarele în sus, ca să-le distrez pe ele. Cos, deşi nu-mi place. Asta înseamnă viaţă ?

— Şi citeşti! spuse el, privind la teancurile de reviste „ ţi de cărţi.

— Ah, dar toate cărţile şi jurnalele sînt atît de stupide şi de lipsite de viaţă ! exclamă Kate. *

Urmă iar un răstimp de tăcere. După care, Cipriano iaterveni:

— Dar ce-ai vrea să faci ? După cum spui, cusutul nu te interesează. Ştii, Lndiencele Navajo, cind ţes o pătură, lasă la sfîrşit un loc

gol prin care să-şi elibereze sufletul — ca nu cumvş. să-şi prindă sufletul în ţesătură. Mi-am spus întotdeauna că Anglia-şi-a ţesut sufletul în'toate textilele ei, în tot ceea ce fabrică. Şi nu a lăsat niciodată un loc gol prin care să şi-l elibereze. Aşa îneît sufletul Angliei se găseşte acum în produsele ei şi nicăieri în altă parte. •

— Dar Mexicul nu *are* un suflet. A înghiţit piatra deznădejdii, aşa cum spune legenda.

— Da ? Aşa crezi ? Eu nu sînt de aceeaşi părere. Sufletul e ceva pe care il modelezi, ca pe 'un desen într-«

pătură. E foarte frumos cînd linurile îşi deapănă' diferitele fire, de diferite culori, şi desenul prinde formă. Dar odată terminat — nu mai prezintă interes. Mexicul nu a început încă să ţească modelul sufletului său. Sau poate că tocmai începe — cu Ramon. Nu crezi în Ramon î

Kate ezită înainte de a răspunde :

— Rim6n, da l'Cred în el ! Dar dacă foloseşte la «ava să încerce aici, în Mexic... rosti ea cu încetineală.

— Trăieşte în Mexic. Şi încearcă aici. De ce n-ai încerca şi dumneata ?

— Eu ?

— Da ! Dumneata 1 Ram6n nu crede în zeii lipsiţi de femei, aşa spune. De.ce n-ai fi dumneata femeia din panteonul lui Quetzalcoatl ? Sau, dacă vrei, zeiţa I

— Eu, o zeiţă în panteonul mexican ? strigă Kate izbucnind într-un rîs uimit. -

— De ce nu ?

— In primul rînd nu stnt mexicană.

— Dar poţi foarte lesne să fii o zeiţă în acelaşi panteon cu Don Ramon şi cu mine.

Pe chipul lui Cipriano părea să ardă o inscrutabili flacără de dorinţă, iar ochii lui o

urmăreau seînteind. Kate nu se putea împicdica sâ simtă că Cipriano era devorat de o ambiţie intensă, oarbă, al cărei obiect era, parţial, şi ea : un obiect pasional, care îl aţiţa pe micul indian pînă la culmile cele mai fierbinţi ale făpturii lui

— Dar nu mă tentează să fiu o zeiţă într-un panteon mexican, spuse ea. Mexicul mă înspăimîntă. Don Ramon e minunat. Dar mi-e teamă că or să-*l distrugă.

''— Vino şi ajută-ne să împiedicăm, acest lucru.

“ cum ? *.

— Te căsătoreşti cu mine.* Tot te plîngi că hu alchimic de făcut. Atunci mărită-te cu mine, şi ajută-ne pe Ramda şi pe mine. Ramon spune că avem nevoie de o femeie alături de noi. Dumneata eşti femeia potrivită. Sînt foarte multe de'făcut.

— Dar n-aş putea fi de ajutor fără să mă mărit ?

— Cum s-ar putea ? răspunse el cu simplitate.

Şi Kate ştia că aşa stăteau lucrurile.

— Dar vezi, continuă ea, eu nu simt nici un impuls să mă mărit cu dumneata, aşadar cum aş putea-o face ?

— De ce nu ?

— Vezi, Mexicul mie mi se pare *într-adevăr* îngrozitor. . Privirile negre ale oamenilor fac să mi se închircească inima şi să mi se încrînceneze carnea pe mine. E ceva îngrozitor in toate astea. Şi eu nu vreau groază în sufletul meu.

Cipriano rămase tăcut şi insondabil. Kate nu putea ghici cîtuşi de puţin ce gîndeşte, dar s-ar fi spus că un nor negru se lăsase asupră-i.

— Şi de ce nu ? rosti el în cele din urmă. Groaza e o realitate. De ce să nu existe şi puţină groază, cum îi spui dumneata, printre toate celelalte ?

Se uită la ea cu totală şi scînteietoare seriozitate, pe care Kate o resimţi ca pe o' povară.

— Dar... bîigui ea uimită.

— Şi eu îţi inspir oarecare groază... Şi de ce nu ? Poate că şi eu încerc oarecare oroare în faţa ochilor dumitale de culoare deschisă şi a mîinilor astea puternice şi albe. Dar ăsta e un lucru bun...

Kate îl privi înmărmurită. Tot ce-ar fi dorit în acel moment ar fi fost să fugă, să evadeze dincolo de hotarele acestui continent cumplit.

— Ai să te obişnuieşti cu ea, urmă Cipriano. Ai să te obişnuieşti cu gîndul că în viaţa dumitale trebuie să existe şi puţină teamă, şi puţină groază. Măritä-te cu mine şi ai să descoperi multe lucruri care nu sînt îngrozitoare. Stropul de groază e ca sămînţa de susan în nuga, dă tocmai savoarea

pătrunzătoare. E bine să se găsească acolo.

Şedea urmărind-o cu ochi negri, scăpărători, şi vor- bindu-i cu o raţiune stranie, nefirească. Dorinţa lui părea curios de impersonală, trupească şi totuşi deloc personală.

Avea senzaţia că, pentru Cipriano, ea purta un alt nume şi făcea parte dintr-o alta specie. De parcă numele ei ar fi fost, de pildă, Itzpapalotl, de parcă s-ar fi născut in locuri neştiute şi ar fi fost o femeie necunoscută pină şi faţă de ea însăşi.

Da, desigur, desigur, o copleşea cu voinţa lui.

Kate îşi pierduse răsuflarea de uimire, pentru că o făcuse să întrevadă *posibilitatea fizică* de a se mărita cu el ; un lucru care, pînă atunci, nici prin vis nu-i trecuse. Dar desigur, desigur, nu *ea* ar fi fost aceea care s-ar fi ’ putut mărita cu el. Ci o femelă străină din lăuntrul ei, pe care nu o cunoştea şi nu o recunoştea.

Cipriano emană un soi de pasiune întunecată, exaltată.

— Nu pot crede că aş fi în stare să o fac, spuse ea.

■— Fă-o, îi ceru el, şi atunci o să-ţi dai scama.

Kate se înfiora uşor şi se duse să-şi ia ceva pe umeri. Se întoarse înfăşurată într-un şal spaniol, cafeniu, bogat brodat cu fir de argint. îşi încîlci cu nervozitate degetele printre franjurile lungi, de mătase cafenie. Intr-adevăr, totul i se părea sinistru, respingător. Totuşi detesta s.ă-şi spună că, de fapt, era speriată, că era lipsită doar de curajul de a o face. Şedea cu capul pledat, lumina căzîn-dii-i pe părul mătăsos şi pe broderia grea, argintie, â şalului pe care şi-l îrifăşurase strîns, aşa cum se-înfăşoară femeile indiene în *rebozos.* Iar ochii lui negri o urmăreau şi se uitau la şalul bogat cu o licărire curioasă, intensă. Pină şi şalul îl fascina.

*— Ei bine ! spuse el brusc. Pe cînd ?

— Pe cînd, ce ? întrebă Kate, privind cu adevărată teamă în ochii lui negri.

— Căsătoria.

Se uită la el, aproape hipnotizată de uimirea că ajunsese atît de departe. Dar pînă şi acum nu avea puterea de a-l.fşce să se retragă.

— Nu ştiu, răspunse ea.,

— Ce-ai zice să fie în august ? La intii august ?

— Eu aş spâne că niciodată,

Pe neaşteptate, păru să-l copleşească furia neagră **a** indienilor. Pe urmi se scutură însă de ea, eu o îndlrjftS indiferenţă. ,

— Vrei să vii mîine la Jamiltepec să-l vezi pe Ramon ? Doreşte să-ţi vorbească. /

Şi Kate dorea să-l vadă pe Rampn. Era un lucr» pe care-î dorea mereu. , - -

— Să vin ? întrebă ea.

— Da. Vtno mîine dimineaţă împreună eu mine, Iii automobil. Da *7*

— Aş vrea să-l revăd pe Don Ramon.

— Ţi-e teamă de el, nu *T* Dar nu ţi-e groază, întrebă Cipriano cu un zîmbet curibs.

— Nu. Dar Etern Rămân nu e cu adevărat mexican.

— Nu-i cu adevărat mexican ?

— Nu ! Pare european.

— Zău ? Pentru mine ef e... Mexicul.

K?te nu răspunse şi îşi adună puterile.

— Am să vin mîine la Jamiltepec cu » baros sau am să.

- iau barca cu motor a Iui Alonso ! O să ajung pe la era zece.

— Foarte bine, răspunse Cipriano* pregătindu-se să plece.

Cînd rămase singură, Kate «ui bubuit de tobă venind dinspre *piaza.* Probabil o nouă reuniune a oamenilor lui Quetzalcoatl. Dar nu avea nioi dorinţa* nici curajul de a ieşi din nou în ziua aceea.

Se duse la culcate^ şi zăcu breazăˌ' respirînd întunericul din casă. Prin crăpăturile ferestrelor se cernea albul luni şi prin pereţi auzea pulsaţia surdă a tobei. Totul © covîrşea şi o înspăimîntă. Zăcea & pat, ticluind planuri de evadate. Trebuia să evadeze. 9 s&-şi Iacă îk grabă bagajele şi -o să dispară ; poate că o să ia trenul pînă la Manzanil®, pe coastă, şi de acolo vaporul pînă în California, la Los Angeles sau la San Franciscoi Să evadeze brusc, şl apoi **ai** fugă lntr-e ţară de.albi, unde să poată respira în voie. Ce bine ar fi ! Da, asta o să .facă !

Noaptea se scurgea, bătăile tobei, încetaseră ; îl auzi pe Ezequiel venind acasă şi culcîndu-se pe salteaua din faţa uşii ei. Unicul sunet era eîntatul răguşit al cocoşilor în noaptea poleită de lună. Şi In camera ei, ca şi cum cineva ar fi aprins un chibrit, se m luminiţa verzuie **a** unui licurici, intermitentă, bă ici, ba colo.

Deşi prost dispusă şi speriată, se lăsă furată de somn.

Şi din momentul acela dormi adînc.

In mod curios, dimineaţa se trezi cu o senzaţie de putere nouă. Sra ora şase şi soarele proiecta ftşii galbene prin crăpăturile obloanelor. Deschise fereastra dinspre stradă şi privi prin zăbrelele de fier la mica alee umbroasă de lîngă zidul grădinii şi apoi, .peste zid, la verdele translucid al frunzelor de banan, fîşîitoare, la pămătufurile zdrenţuite ale palmierilor, cocoţate la mare Snălţkne, luîndu-se la

întrecere cu vîrfurfle turlelor gemene' ale bisericii încununate de erucea grecească cu patra braţe egale.

Pe uliţă era mişcare : vaci greoaieînaintînd încet spre fac, în umbră albăstrie a zidului, şi un viţel cu ocbl mari şi spirit de aventţură care se rădeţise de turmă să se uite prin gardul ei la iarba verde, umafe' şi la flori. Peotiul tăcut care venea în urma vitelor îşi înălţă truse braţele, fără zgomot, şi viţelul îşi reluă drumul. Nici un alt sunet în afară de tropăitul molcom al vacilor.

Pe urmă doi băieţi care se străduiau să mîneun taur aş spre lac. Animalul îşi cabra .întruna crupa, izbind cu copiţele, şi băieţii o luau la fugă. încercară apoi să-l împingă de umeri şi tăuraşul îşi repezi In ei capul tînăr, bont. Băieţii erau. cuprinşi de starea de uimire semifrerwticâ îh care cad indienii cîad intîmpină împotrivire şi frustrare, Adoptară aloluţia obişnuită -de a şe trage la oarecare depărtare şi de a zvîrli cu pietroaie în animal.

— Nu ! strigă Kate de la fereastră. Nu aruncaţi cu pietre ! Minaţi-1 cum trebuie !

Băieţii tresăriră de parcă s-ar fi căscat cerurile, lăsară pietrele din mîini şi se tirîfâ spăsiţi în urma tăuraşului, care înainta zigzagat.

Un moşneag foarte bătrîn apăru la fereastră cu o farfurie plină de frunze de cactus tînăr, tocate, pe care cerea trei *centavos.* Lui Kate nu-i plăceau frunzele de cactus, dar le cumpără. Un alt bătrîn îi împinse un cocoşel roşu printre gratiile ferestrei.

— Du-te cu el în patio, îi spuse Kate.

Şi închise fereastra dinspre stradă, •pentru că începuse invazia.

Dar aceasta se mută la altă uşă.

— Nina *!* Nina *!* se auzi vocea Juanei. Zice bătrînul că vreţi să cumpăraţi puiul ăsta ?

— Cit cere ? întrebă Kate trăgîndu-şi pe ea un capot.

— Zece reales. . »

— A. nu ! spuse Kate deschizînd uşa dinspre patio şi apărind în rochia ei de casă din mătase roz-pal, brodată cu flori mari, albe. Nu mai mult de un *peso.*

— Un *peso* şi zece *centavos,* pledă bătrînul legănînd cocoşul roşu ^ mîini. E frumos şi gras, Senorita. Ia puneţi mîna !

Ii întinse lui Kate cocoşul ca.să-1 cîntărească în mîini şi să-şi dea seama de greutatea lui. Kate îi făcu semn să i-1 înmîneze Juanei. Cocoşul roşu bătu din aripi şi scoase un cucurigu de prostest în momentul transferului. Juana îl clniări în mîini şi făcu o grimasă.

*— Nu, nu-ţi dau decît un *peso* pe el, hotărî Kate. Bătrînul făcu un semn de încuviinţare, îşi primi pesoul ş'. se topi ca o umbră. Concha se ivi de pe undeva, luă cocoşul şi. pe data, strigă batjocoritor :

— *Estă muy flaco !* E foarte slab.

— Bagă-1 în coteţ, îi ceru Kate. Il lăsăm să se îngraşe.

Patio părea lichefiat de lumină şi de umbre.

Ezequuil

îşi împăturise salteaua şi plecase. Flori mari, trandafirii, se legănau în vîrful ramurilor de hibiscus ; plutea mireasma uşoară a trandafirilor gălbui, semi-sălbatici. Arborii mango erau parcă şi mai falnici în această dimineaţă ; arătau ca nişte stinci, iar fructele tari, verzi atîrnau printre frunzele de bronz asemenea organelor unui Animal, atit de grjele de viaţă erau.

— *Está muy flaco,* continua să strige în' derâdere tinăra Concha, in timp ce ducea cocoşul spre coteţul de sub bananieri. E sfrijit.

Toată lumea urmări cu atenţie introducerea cocoşului roşu printre celelalte păsări sfrijite. Cocoşai cenuşiu, mai bătrîn, se retrase în c61ţul cel mai îndepărtat al coteţului de unde îl privi pe intrus cu îtilgere în ochi. Cocoşul roşu. cel *muy flaco,* stătea ghemuit în alt colţ mai uscat. Deodată, însă, îşi înfoie penele şi scoase un cucurigu strident, guşa roşie umflîndu-irse ca o barbă agresivă. Iar cocoşul cenuşiu se foi, pregătindu-şi tunetele răzbunării. Găinile, însă, nu le acordară nici o atenţie.

Kate rise şi intră în casă, în prospeţimea dimineţii, pentru a se îmbrăca. Pe uliţa din faţa ferestrei treceau femeile cu urcioarele roşii pe un umăr, ducîndu-se la lac să le umple. îşi petreceau întotdeauna un braţ peste cap, pentru a susţine urciorul de pe umăr. Mişcarea era contorsionată, diferită de felul mîndru în care femeile din Sicilia îşi poartă urcioarele.

— Nina *! Nina !* strigă Juana de afară.

— Aşteaptă o clipă !

Dorea să-i ofere o nouă foaie cu o legendă a lui Quel- zalcoatl.

— Uitaţi-vă, *Niiia,* asta-i legenda care s-a citit aseară.

Kate luă foaia şi se aşeză pe pat să o. parcurgă.

Quetzalcoatl priveşte în jos la Me!dc

•Isus ajunsese departe pe povîrnişul cel întunecat, cînd a întors capul şi a privit în urmă. „Frate Quetzalcoatl ! a strigat el. Trimite-mi pozele mele.

Şi pozele mamei mele şi pe cele' ale sfinţilor med. Trimite-mi-le pe calea cea mai repede, pe calea scînteilor, ca să le pat strînge In braţe, ca pe nişte amintiri eînd mă voi cufunda in somn."
Şi Quetzalcoatl i-a răspuns : „Ţi le voi trimite.[8]
Dup* aceea a rîa, văzînd cum soarele îl săgeta aprig.
Şi-a înălţat mîna şi l-a stăvilit cu umbra lui.

Şi aşa a trecut de soarele galben care în zadar a plesnit ‘ din coadă ca un dragon.
Şi după ce a trecut de cel galben, a văzut pămîntul dedesubt.
Şi a ^văzut Mexicul zărind ca o. femeie negricioasă cu sfîrcuri albe.

Minunîndu-ge a păşit mai departe şi s-a uitat la el, , .* La trenurile lui, la căile ferate, la automobilele lui, La ©raşele-i de piatră şi la bardeiele-i de paie.
Şi a spua: „Ce ciudat arată totul !“

S-a aşezat în scobitura unui nor şi a văzut oamenii care lucrau pe cîmp supravegheaţi de străini.
A. văzut oamenii orbi, clătinîndu-se pe picioare de-atîta rachiu.-
A văzut femeile care nu erau curate.
. A văzut inimile tuturor, care erau negre, şi grele,' cu piatra mîniet căzută la fund.

„Fără îndoială, a spus el, am regăsit un popor foarte ciudat l"
Şi apleeîndu-se de pe norul lui şi-a spus In gînd : , „Am să le strig :
Holâ ! Holi, Mexicanos ! Priviţi o clipă către mine.
Rotiţi-vă ochii. încoace, *Mexicanos !"*
Dar ei nu au întors capetele şi >rm as privit către ei,
Holalâ, Mexicanos! Eolată I

. „Au asurzit !“ îşi spuse Quetzalcoatl Şi atunci a suflat peste ei, şi-a suflat răsuflarea în feţele lor.
Dar în înlemnkea lor nici anul nu şi-a dat seama,

„Holalâ ! Oe mai popor ! Cu toţii înlemniţi!“

O stea căzătoare aleargă pe cer ca un dine alb pe cîmpie. El o şuieră de două ori» pînă ce-i căzu în pabnă,
In palmari zăcu şi se înnegri.
Era Piatra Schimbării.
„Asta e piatra schimbării !“ zise el,
O scutură un timp în palmă şi se juçă cu ea.
Apoi deodată observă bătrînul lac şi cr- azvîrli în el Piatra căzu ,
Şi doi oameni priviră în sus

„HolaM ! spuse el, Mexicanos I Măcar doi dintre voi s-au deşteptat *V* Rîse şi unul din cei doi îl auzi rîzînd.
„De ce rîzi ?“ întrebă Primul Om al lui Quetzalcoati.
' „Aud glasul celui dinţii dintre oamenii mei întrebîn-du-mă de ce rid ?
Holalâ Mei*icanos !* E caraghios !
Să-i vezi atît de mohorîţi şi de greoi !

Hey '.Primul om întru numele meu ! Ascultă la mine !
* Iată semnul meu Pregăteşte-
mi un loc.

Trimite-i lui Isus îndărăt pozele lui, ale Măriei, ale sfinţilor şi ale tuturor. Spală-te şi freacă-ţi trupul cu ulei In cea de-a şaptea zi. tot omul să se spele şi să-şi ungă pielea cu ulei ; la fel şi femeile ! Nici o vietate să nu umble pe trupurile oamenilor şi să nu se cuibărească în umbra părului lor.* Spune acelaşi lucru şi femeilor.
Spune-le că sînt nişte proşti şi că eu rîd de ei.
Cînd i-am văzut, primul lucru a fost să rîd de asemenea
proşti
Asemenea buturugi, asemenea broaşte cu pietroaie în
burtă !

Spunele că sînt ca broscoii cu pietroaie în burtă, care nu pot sări
Spune-le că trebuie să-şi lepede pietrele din burtă,
Să se scuture de toropeală,
De amorţeală,
Ori dacă nu, ara să-i înăbuş.

O să zgîlţîi pământul, o să-i înghit de vii, împreună cu oraşele lor.
*
Ara să vărs foc şi cenuşă peste ei şi am să-i sufoc. Am să le prefac sîngele în lapte acru putrezit.
Vor sîngera sînge stricat, în putreziciune.
Pină şi oasele or să li se fărîme.
Spune-leaşa, Primul om intru numele meu !

Căci soarele şi luna sînt vii, şi-i pindesc cu ochi de scîntel.
Şi pămîntul e yu, gata să se scuture de.purici,

Şi stelele sînt pregătite cu pietre pe care să le arunce
în feţele oamenilor, Şi aerul care-şi suflă răsuflarea sănătoasă în nările şi
în piepturile oamenilor, E gata să sufle duhoare, făcîndu-i pe toţi să piară.

Stelele şi pămîntul şi soarele şi luna şi vîntul
Sînt gata să se prindă în joc războinic în jurul vostru, oameni!
Şi vor porni jocul de îndată ce voi rosti eu un cuvînt
Căci soarele şi stelele şi pămîntul şi pînă şi ploile s-au săturat
Să vă tot împingă seva vieţii la buze.
îşi spun unul altuia : „Hai să terminăm odată
Cu tribul ăsta de oameni rău, mirositori, cu broaştele astea ce nu pot sari.
Cu cocoşii ăştia ce nu pot cînta
Cu porcii ăştia ce nu pot grohăi
Cu carnea asta împuţită Cu
vorbele astea tocite Cu banii
ăştia ce-s păduchi
Cu oamenii albi, şi roşii, şi galbeni, cafenii şi negri,
Care nu-s nici albi, nici roşii, nici galbeni, nici cafenii, nici negri.

Ci au doar pielea murdară..
Haideţi să facem o curăţenie de primăvară a lumii
Căci oamenii ăştia nu-s decît păduchi pe pielea pă-
nuntului.
Sugîndu-1 pînâ-i fac răni."

Asta-i ce-şi spun între ele stelele şi soarele şi luna şi | vîntul şi ploile ; i
Şi-s gata să se prindă-n joc. - Aşadar
spune-le oamenilor că vin,
Vin.să-i curăţ pe dinăuntru şi pe dinafară,
Să înlătur lespedea de mormînt de pe sufletele lor şi din peştera pîntecelui lor,.
Să-i pregătesc **să** fie oameni

Sau dacă nu, sJT-i pregătesc pentru altceva.

Kate citi i'oaiă din nou şi din nou şi e întunecime năvalnică, asemenea unui vîvtej de vînt, mohorî iimineaţa. lşi luă cafeaua pe terasă, şi fructele grele de papa va păreau să se prelingă ca nişte stropi imenşi din izvorul invizibil al fîntînii vieţii non-umane. Avea senzaţia că vede marele izvor, marele impuls al cosmosului, ţîşnind intr-o viaţă spectrală. Şi oamenii doar ca nişte păduchi de plantă îmbulzindu-se pe mlădiţele tinere *—■ o aberaţie. Cît de monstruoasă e depănarea şi desfăşurarea vieţii cosmosului,' de parcă pînă şi fierul ar putea creşte ca lichenii adînc în pămînt, şi apoi înceta să mai'crească, ba chiar să piară. Fiorul şi piatra să-şi dea duhul, atunci cînd le-ar suna ceasul. Şi oamenii sînt mai prejos chiar decît păduchii de plantă ce sug tulpinile tufişurilor, atîta timp cît trăiesc doar prin afaceri şi burtă. Paraziţi pe faţa pămîntului.

.Porni încet spre plajă. Lacul era albastru în lumina dimineţii, iar munţii din faţă, palizi şi uscaţi şi striaţi* ca nişte munţi din deşert. Doar la poale, pe lîngă lac, fişii de copaci întunecaţi şi petele albe ale satelor.

Lîngă ea, profilate împotriva luminii, cinci vaci cu boţurile, în apă, adăpîndu-se. Feraei îngenunoheate pe stînci umpleau urcioarele roşii. Pe nişte pari bifureaţi, înfipţi pe ţărm, atîrnau plase pescăreşti foarte subţiri,, puse la zvîntat, şi pe una din plase stătea o păsăruică, cu faţa la soare ; era roşie ca un strop de sînge proaspăt din arterele aerului.

Dinspre bordeiele de paie de sub copaci se ivi mucosul ei, cel cu pasărea de baltă, şi se îndreptă sprfc Kate strîn- gînd ceva în palmă-. îşi desfăcu mîna în faţa ei : ţinea în palmă trei văsuleţe minuscule, acele ollitas pe care baştinaşii le aruncaseră în apă cu multă vrane în urmă, pentru beneficiul zeilor.

— *Muy chiquitas* [1], spuse el, în felul lui repezit, ca. un miniatural negustor ce încerca să-şi plaseze marfa. Le cumpăraţi ?

— Nu am bani la mine. Mîine.

— Mîine ! rosti el brusc, ca o împuşcătură de pistol

— Mîine ! repeţi Kate.

El o iertase, dar ea, nu.

In frumoasa dimineaţă de duminică cineva cînta, des-, tul de frumos, ljisînd parcă sunetul să se alcătuiască de la sine.

Un baiat pîndea cu un laţ, pîndea aidoma unei pisici, ca să prindă păsările. Pasărea roşie că un strop de singe proaspăt fremăta toată pe plasa aproape invizibilă, apoi zbură ci. o săgeată. Băiatul pîndea pe sub verdele delicat-al sălciilor, împleticindu-se de rădăcinile groase, împlîntate în nisip.

Pe lîngă marginea apei zburară patru păsări întunecate,

[cu .gîtările întinse, lopătînd tăcut pe suprafaţa tăcută a ! lacului, într-o traiectorie calmă, zimţuiti de aripi

[1] Foarte micuţe (sp.).

Kâte cunoştea dimirieţile acestea de la malul lacului.

O hipnotizau aproape ■ ca moartea. Păsări roşii ca nişte ¡ picături de sînge, în verdele fraged al sălciilor.

Aguador-u| grăbindu-se spre casa ei, cu cobiliţa pe umeri şi două j bidoane grele, pătrate, de gazolină, pline cu apă: fierbinte, g atîrnîndu-i la cele două'capete. Venea de la izvorul fierbinte-ca să-i aducă ei raţia zilnică de apă caldă. Acum tînărul păşea desculţ, cu unul din crăcii pantalonilor ridicat 1 peste piciorul gol, cu spatele uşor înclinat sub povară, cu] faţa tuciurie, frumoasă, ascunsă în umbra pălăriei ma; păşea în tăcere, într-o abstracţie vecină cu moai'tea. /

Din apă săltaîh grupuri de căpşoare negre, -că nişte păsări de baltă. Să fi fost într-adevăr păsări ? Să fi fost capete ? Să fi fost viaţă umană sau ceva intermediar, cea care-şi înălţa din lac umerii portocalii, uzi, strălucitori, pe sub capetele negre ?

Ştia foarte bine cum urma să se desfăşoare ziua. Treptat, soarele avea să îngroaşe şi să închege aerul de deasupra capului. Şi, treptat, pe măsură ce se api'opiâ după- amiaza, electricitatea din atmosferă se concentra invizibil. Plaja încinsă de căldura oarba, plaja presărată cu gunoaie, mirosind a murdărie şi a urină.

Contururile devenind tot mai vagi în lumina incandescentă, pe măsură ce aerul se îngroşa — Kate putea simţi electricitatea apăsîndu-i ceafa ca un fier încins. O năucea ca morfina. Şi, între timp, pe cînd după-amiaza se moleşea în tăcere, nori ca nişte arbori albi ridicîndu-se de dincolo de munţi, înălţîndu-se şi întinzindu-şi ramuri negre pe cşr, ramuri din vîrful cărora săgetau fulgerele ca nişte păsări. •

Şi în mijlocul siestei apatice, subitele rostogoliri ale tunetelor, biciuirea rece a ploii.

Ora ceaiului, amurgul. Ultimele bărci- pregătindu-se de plecare, aşteptînd vîntui în pînze. Vîntal bătea dinspre vest, bărcile care se îndreptau spre est şi spre sud plecaseră, pînzele li se pierdeau în depărtare, pe lac. Dar băr-

cile cu destinaţia vest aşteptau, aşteptau, apa-clipocind sub chilele lor negre, plate.

Ambarcaţiunea mare din Tlapaltepec, care adusqse mulţi oameni din vest, aşteptă pînă noaptea tîrziu. Era ancorată la cîţiva metri de târm şi, la căderea serii, pasagerii coborîră pe plaja întunecată, obosiţi să mai aştepte la bord Se strînseră ciorchine la marginea apei care lingea plaja.

Canoa mare, spaţioasă, cu fundul turtit, cu tenda de lemn şi unicul ei catarg, zăcea ceva mai încolo, neagră şi masivă în noaptea întunecată. Sub acoperişul de lemn ardea o lampă ; de pe ţărm puteai privi înăuntru, in acest cămin al pasagerilor.

Un om scund, cu pantalonii suflecaţi, veni pe plajă să transporte pasagerii la bord. Bărbaţii se aşezau cu spatele la el, ţinîndu-şi picioarele larg desfăcute. Omul se apleca iute, îşi vîra capul în furca picioarelor cîte unui bărbat şi se înălţa cu un om pe umeri. Apoi păşea prin apă pînă la barca neagră şi îşi descărca povara vie la bord.

Cînd era vorba de o femeie, se ghemuia în faţa ei şi femeia. i se aşeza pe un umăr. Ii înlănţuia picioarele cu braţul drept, iar ea»se ţinea de capul lui negru. Şi o căra la vapor ca pe un fulg.

Curînd barca se umplu de oameni. Şedeau pe podea, pe rogojini, cu spinările spre parapet, iar coşurile care atîrnau de tavan se legănau în ritmul in caro se balansa vasul, Unii bărbaţi îşi aşternură *serapes* pe jos şi se încovrigară pe ele, ca să doarmă. Lampa le lumina chipurile în timp ce şedeau, sau zăceau, sau dormeau, sau vorbeau în şoaptă.

O femeie măruntă ţîşni din întuneric, apoi dispăru din nou. Uitase ceva. Dar vasul nu avea să plece fără ea. pentru că vîntul încă nu îşi'schimbase direcţia.

Catargul inalt se ridica drept, dar pînza mare atîrna pleoştită in falduri, de-a lungul tavanului, aşteptînd. Lampa se legăna, oamenii adormiseră sau stăteau întinşi.

Probabil că nu aveau să pornească înainte **de** miezul |

nopţii. Şi.pe urmă, pe lac, îndărăt la Tlapaltepec ;■ stufărişul de la capătul lacului, orăşelul cu *piaza* lui moartă, | cu casele-i moarte şi uscate, din chirpici negru, cu străzi- le-i părăginite,- cu liniştea-i stranie, înmormîntată, ase-: menea oraşului Pompei.

Kate îl cunoştea. Atît de- sinistru şi de mort, încît o înfricoşa, o deruta.

Dar azi ! Azi nu avea să hoinărească toată dimineaţa pe ţărm. Astăzi trebuia să plece cu o barcă cu motor la Jamiltepec, ca să-l vadă pe Ramon. Să discute cu ei chiar şi despre căsătoria cu Cipriano.

Ah cum ar putea, să se mărite cu Cipriano şi*să-şi dă- , ruiască trupul acestui fel de moarte ? Să preia în pieptul ei povara acestei întunecimi, greutatea acestei stranii tristeţi ? Să moară înainte de a muri, să se stingă eît mai trăia încă sub soare ? *

■-

A, nu ! Mai bine să evadeze într-o ţară de oameni'albi Dar se duse fermă să aranjeze cu Alonso închirierea bărcii cu motor.

' Capitolul XVH

CEA BE A PAÎRA LEGENDA ŞI EPISCOPUL

Preşedintele republicii, în calitatea sa de mătură nouă, măturase poate cam prea temeinic pentru gustul poporali^ aşa încît acum se produsese o nouă „răscoală,[11]. Nu una foarte mare. Dar care. atrăgea, desigur, după sme, banditisme. furturi şi sate îngenuncheate.

Ramon era hotărlt *să* se ferească de orice contaminare politică. Dar deja biserica, şi alături de-

ea Cavalerii lui Cortes şi o anumită facţiune- 'neagră*' "luaseră atitudine. împotriva lui. Prepţii începuseră să-l vestejească de la amvon — Încă nu prea puternic — numind u-1 .un ambiţios Antichrist. Totuşi, cu Cipriano alături, şi cu divizia lui Cipriario din vest, nu avea de ce să se teamă.

Dar era posibil ca generalul să fie nevoit să plece pentru a apăra guvernul.

— Mai presus de orice, spuse Ramon, nu vreau să capăt culoare politică. Nu vreau să mă las împins în direcţia nici unui partid. Daciă nu pot râmîr.e necontaminat, mai bine renunţ la tot. Dar biserica,o să mă.împingă spre socialişti. Nu-i vorba de mine, ci de spiritul nou pe care vreau să-l instaurez. Or, cea mai sigură cale de a-1 ucide — şi ca oricare fiinţă vie poate fi ucis — este aceea sde a-1 Subsuma vreunui partid politic.

— De ce să nu stai de vorbă cu episcopul ? îl întrebă Cipriano. Şi eu vreau să-l văd. Adică să fiu comandantul. ■> diviziei din vrat $i să nu profit cu' nimic ?

— Da, încuviinţă Ramon cu încetineală Am să mă duc la Jimenez. IsF-am gîndit şi eu la asta. Da, am de ghid să folosesc toate mijloacele care-mi stau îh putere. Montes
o să ne susţină pentru că urăşte biserica şi urăşte tot ce i se impune din afară. El vede posibilitatea unei biserici „naţionale". Mie, însă, nu-mi pasă de e biserică naţională.. Numai că trebuie să vorbeşti limba poporului tău. Ştţi că preoţii interzic oamenilor să citească. legendele ?

— Şi ce importanţă are ? întrebă Cipriano. Oamenii de azi sînt destul de .perverşi încîţ să citească-tocmai ce ii ae interzice.

—'Poate că **da.** N-am s& ţin seama de preoţi. Am să fac să crească noua mea legendă cît pămîntul e frică umed. Dar trebuie aă fim foarte atenţi la micile grupări de interese.

— Ramon ! Ce-ar fi dacă ai izbuti să prefaci întregul I Mexic într-o ţară a lui Quetzalcoatl ? I

— Aş fi Primul Om «al lui Quetzalcoatl. Mai mult de

1 atîta nu ştiu.

— Şi[1] nu te-ar interesa , ce se înlîmplă cu restul , omenirii ? I

Ramon zîmbi. Vedea în ochii lui Cipriano licărirea speranţei unui „Război Sfînt"[1].

— Mi-ar plăctea, răspunse el zîmbind, să fiu unul dintre iniţiaţi. Sau dintre iniţiatori. Fiecare ţară îşi are propriul ei salvator, Cipriano, sau fiecare popor îşi are salvatorul lui. Şi oamenii de frunte ai fiecărui popor formează aristocraţia naturală a omenirii. Trebuie să avem aristocraţi pe care să-i recunoaştem. Dar o aristocraţie naturală, nu artificială. Şi, într-un anumit fel, lumea trebuie sâ fie organic unită : lumea omului. Djir în sensul concret al cuvîntului, nu in cel abstract. Toate legile şi pactele şi programele internaţionale ! Ah, Cipriano ! Toate astea sînt o plagă internaţională ! Frunzele unui copac mare nu pot creşte pe crengile altui copac mare. Rasele de pe glob sînt ca şi copacii, pînă la urmă nu se pot amesteca şi nu pot fuziona. Se feresc unele din calea altora,, ca şi copacii. Alternativa ăr fi să se înghesuie unele peste altele, şi atunci rădăcinile li s-ar încîlci şi ar fi o luplâ pe viaţă şi pe moarte. Numai florile se pot amesteca. Şi aristocraţii naturali ai fiecărei rase reprezintă florile rasei respective. Iar Spiritul umanităţii poate zbura din floare în floare, ca un fluture, fertilizînd copacii prin florile lor. Numai aristocraţii naturali se pot înălţa deasupra naţiunilor lor ; dar chiar şi atunci, nu se pot desprinde, de rasa lor. Numai aristocraţii naturali pot fi internaţionali, sau universali. Aşa a fost întotdeauna. Popoarele nu se pot amesteca în mai mare măsură decît ar putea frunzele de mango să crească pe un pin. Da, şi dacă eu doresc ca mexicanii să înveţe numele lui Quetzalcoatl, este pentru că vreau să-i fac să vorbească în graiul propriului lor sînge. Aş dori ca lumea teutonică să gîndească din nou în termenii lui Thor- şi Wotan şi a copacului Igdrşsil. Aş dori ca lumea druidică să poată vedea că în străvechea iede>ăstă misterul lor şi ca ei înşişi sînt Tuatha De

Danaan în viaţă, dar înăbuşiţi. Şi un nou Hermes ar trebui să se întoarcă în lumea mediteraneană, un nou Ashtaroth in Tunis, un Mithras în Persia, un Brahma neştirbit in India. Şi atunci eu, Cipriano, eu, Primul Om al lui Quetzalcoatl, cu tine, Primul Om al lui Huitzilopochtli. şi poate cu soţia ta. Prima femeie a lui Itzpapalotl, nu ne-am putea inlîlni, în deplină seninătate, cu alţi mari aristocraţi ai lumii, cu Primul Om al lui Wotan, şi cu prima femeie a Freyei, cu primul lord al lui Hermes şi cu prima Laay a lui Astarte. cu primul născut al lui Brahma ? Iţi spun, Cipriano. atunci s-ar putea bucura omenirea, atunci cînd primii oameni mari ai vestului i-ar întîlni pe primii oartleni mari ai sudului şi ai răsăritului în Valea Sufletului! Ah, pămîntul are Văi ale Sufletului, care nu sînt'centre comerciale sau industriale. Iar misterul este unul şi acelaşi, doar oamenii trebuie să-l vadă sub chipuri felurite. Floarea de hibiscus şi scaietele şi genţiana înfloresc pe acelaşi Arbore al Vieţii, dar în lume apar ca flori cu totul deosebite ; şi aşa trebuie să fie. Eu sînt o floare de hibiscus şi tu eşti o floare de yucca, şi Caterina ta e o narcisa sălbatică, iar Carlota mea e o pansea albă. Iată sîntem doar noi patru şi totuşi alcătuim un buchet complex. Aşa este. Bărbaţii şi femeile de pepâ- mînt nu sînt bunuri manufacturiere, ca să fie interşanjabile. Dar Arborele Vieţii este unul singur, aşa cum aflăm numai cînd sufletele ni se deschid în cea din urnă înflorire. Dar nu are inriportanţă. In momentul de faţă trebuie sâ lupt să-mi croiesc drumul meu în Mexic, iar tu să ţi-1 croieşti pe al tău. Aşa încît haide s-o faCem. •

- Se îndepărtă spre atelierele şi spre oamenii care lucrau sub îndrumările lui, .în timp ce Cipriano se duse să-şi rezolve corespondenţa şi planurile sale militare.

Amîndoi fură întrerupţi de duduitul unei bărci cu motor care intră în micul debarcader. Eră Kâte escortată de Juana, înfăşurată într-un şal negru.

Ramon, îmbrăcat în alb, încins cu brîul lui brodat în desene albastre şi negre şi purtînd pe cap pălăria mare în care era încrustat ochiul de culoarea turcoazei al lui Quetzalcoatl, coborî s-o întîmpine. Şi Kate purta o rochie albă,,
o pălărie vsrde şi un şal de mătase galben paL

— "Mă bucur să mă găsesc iarăşi aid, îi'spuse ea te- tinrindu-i mîna. Jamiltepec a devenit un soi de Mecca pentru mine ; tinjeuc. după eL

* — Atunci de ce nu vii mai des ? Aş dori să vii.

— Mi-e teamă să nu inoportunez.

— Nu ' Dacă ai vrea, ai putea să ne fii de ajutor.

— O ! răspunse ea. Sînt atît de speriată ţi de sceptică tn ce priveşte marile iniţiative. Asta se datorează, cred, faptului şă în străfundurile mele sini speriată de mulţimi, de masele de oameni. Aşadar, cum aş putea avea pretenţia sâ mă alătur oricărui... oricărui gen de Armata Salvării ? — ceea ce e un fel oribil de a descrie mişcarea durttitale. *"

' Don Ramon rîse. - -

— Nici mie, răspunse el,_ nu-mi plac mulţimile. Dar aceştia sînt oamenii mei.

— De cînd mă ştiu, de cînd eram o copiliţă, nu m-am 6imţit bine'în societate. Mi s-a ^ţovestit aă, pe cînd avefem patru ani, ori de cîte ori părinţii mei dădeau o petrecere,

îi cereau guvernantei să mă aducă să spun noapte bună tuturor musafirilor dichisiţi care stăteau acolo mîAefad şi bînd. Presupun c&

mă giugiuleau şi îmi ţpunoau lucruri drăgălaşe, cum se procedează cu un copil, iar eu răspundeam invariabil: „Sînteţi cu toţii nişte maimuţe !“ Ceea ce era de mare efect. Dar încă din copilărie încercam repulsia pe care e încerc şi acum. Pentru mitie, oamenii slot nişte maimuţe care execută, felurite giumbuşlucuri.

— Chiar şi cei care-ţi skit apropiaţi ■?

Kate ezită, apoi mărturisi parcă fără voie :

— Da, mă tem că da. Ambii mei soţi-— pînă ţi Joachim — erau atît de îndărătnici în micile lor stupidităţi — ca nişte maimuţe. Gînd ă murit Joachim, am încercat o teribilă reacţie de adversitate. îmi spuneam : „Ce i maimuţă sfrijită mai e şi asta, pentru care mi-am cheltuit sîngele din mine ?“ Găseşti că-i îngrozitor din partea mea, nu ?

-— Intr-adevăr. Dar cred că, în anumite-momente, cu toţii simţim la fel. Sa\i am simţi dacă ara avea curajul. Nu-i decît. una dintre dispoziţiile noastre trecătoare.

— Cîteodată îmi spun că asta e reacţia mea *permanenţi* faţă de oameni. îmi place omenirea, coral şi pdmîn- tul şi misterul lor. Dar oamenii individuali — pentru Bune aînt nişte maimuţe.

— *Puros* monos*,* răspunse el în spaniolă. *Y* Io que fcfl- *een, puras monerias.* Maimuţe curate 1 Şi tot eeea se lac nu sînt decît simple maimuţăreli ! Totuşi ai eopa.

— Da ! Da ! spuse Kate luptîndu-ae cu tine însăşi: Am copii de la primul meu soţ.

— Şi ei ? *Monos y no mas ?*[1] '

— Nu, răspunse ea încruntîndu-se şi părînd furioasă pe ea însăşi. Numai în parte.

I Maimuţe şi nimic mtfi mult ? (sp.).

—- Asta e un lucru rău, replică Ramon dătinînd '-din cap. Şi totuşi, adăugă el, ce sînt copiii mei pentru mine dacă nu niște maimuţici ? Şi mama lor... şi mama lor... Ah, nu ! Senora Caterina, nu-i un lucru bun. Trebuie să învăţăm să ne descîlcim din încilceala relaţiilor cu oamenii. .Cînd mă apropii prea mult de un tufiş de trandafiri, devine ceva neplăcut care mă înţeapă. Trebuie să ne descîlcim de'persoane şi de personalităţile lor. Oamenii, într-un fel, ne domină, ne domină conştiinţa. Aşadar căutăm o scăpare ; dai' nu există decît una singură ; să căutăm, din-" colo de oameni, viaţă adevărată.

— **Asta-i ce fac eu ! strigă Kate. -Nu fac nimic altceva Cînd am fost absolut smgură cu Joachim într-o căsuţă** unde eju mă ocupam de toată treaba gospodărească şi nu cunoşteam pe nimeni, nu făceam altcevş decît să trăiesc Şi să simt viata adevărată. Pe atunci mă consideram liberă, eram fericită.

— Dar el ? întrebă Ramon. Şi el era liber şi fericit ?

— Era. Dar aici intervine atitudinea de maimuţă. Nu-şi îngăduia o fericire modestă. El avea nevoie de *oameni* în jur şi de o cauză, ca să se poată chinui.

— Atunci de ce nu ai continuat să trăieşti singură în căsuţă, fără el ? De ce călătoreşti, de ce întîlneşti atîţia oameni ? "

Kate nu răspunse ; eră foarte furioasă. Ştia prea bine că nu ar fi putut trăi singură. Vacuitatea o dobora. Avea nevoie de un bărbat care să astupe golul şi să-i creeze un echilibru. Dar chiar atunci cînd îl avea, în inima ei îl dispreţuia, aşa cum dispreţuia cîinii şi pisicile. Intre ea şi omenire exista un subtil, neputincios antagonism.

Avea o fire darnică şi le lăsa oamenilor toată libertatea. Servitorii se ataşau de ea şi toţi cei care o

cunoşteau o simpatizau şi o admirau. Era însufleţită de o puternică vitalitate şi vădea o anume certă *joie de vivre.*

Dar sub toate acestea se ascundea o invincibilă adversitate, chiar un dezgust faţă de oameni. Nu ură, ci mai curînd dezgust. Cu orieine ar fi avut de a face, oriunde, In orice împrejurări, după un timp o copleşea dezgustul. Mania ei, tatăl, surorile, primul soţ, chiar şi copiii ei pe care îi iubea, şi Joachim care-i inspirase o dragoste pătimaşă, toţi, după un timp, o umpleau de un anumit dezgust, de repulsie, trezindu-i dorinţa de a-i arunca în ma? rea, finala *oubliette*

Dar nu există o mare, finală oubliette ; sau, cel puţin, nu e finală pînă cînd nu te arunci tu însuţi în ea.

La fel se întîmpla şi cu Kate. Pînă cînd nu. avea să se arunce în cea din urmă şi întunecată *oablietle* a morţii, nu avea să scape de adîncui; ,nesfîrşitul ei dezgust pentru fiinţele umane. Intilnirile trecătoare erau bine venite, chiar pasionante. Dar relaţiile strînse, sau cele de lungă durată nu însemnau decît reactivări mai mici sau mai mari ale violentului ei dezgust.

Acum şedea împreună cu Ramon pe o bancă sub oleandrul cu flori albe din grădina de jos. Faţa lui era nemişcată şi impasibilă. In nemişcarea lui percepea, cu un amestec de tristeţe şi de greaţă, starea ei, ba mai mult, îşi dădea seama că şi propria lui reacţie, în ce privea oamenii individuali, era aceeaşi. Contactele *personale* il umpleîu şi pe el de dezgust. Carlota îl dezgusta. Pînă şi Kate îl dezgusta. Uneori chiar Cipriano il dezgusta.

Dar acest lucru se întîmpra numai pentru că şi numai * cînd îi întîlnea pe un plan,pur personal. Acesta era dezastruos, il făcea să-i deteste şi să se deteste.

Era necesar să-i întilnească'pe un alt plan, în contacte de altă natură : intangibile, distante, lipsite

de *intimitate.* In relaţii în care sufletul lui era prins în alta parte, astfel încît miezul fiinţei sale nu putea să se aşeze de nimeni, rămînea detaşat.

Cu Cipriano era cel mai sigur. Cipriano şi el, chiar cînd se strîngeau în braţe cu căldură după o perioadă de absenţă, se îmbrăţişai) sub semnul recunoaşterii singurătăţii dăinuitoare şi stăruitoare a fiecăruia dintre ei, asemenea Luceafărului de Dimineaţă.

Dar femeile n-ar fi acceptat aşa ceva. Ele tînjesc după intimitate — şi intimitatea înseamnă dezgust. Carlota ar fi dorit să fie permanent şi perfect identificată cu Ramon, drept care il ura şi ura tot ce i se părea că-1 îndepărtează de. la aceafetă* permanentă şi perfectă identificare. Avea oroare de toate acestea, şi Ramon ştia.

Bărbaţii şi femeile ar trebui să fie coinştienţi că pe acest pămînt nu se pot întîlni in mod absoluţi In cea mai strinsă îmbrăţişare, în cea mai tandră atingere există o mică prăpastie care, deşi infinitezimală, aproape non-exia- tentă, e totală. Oamenii ar trebui să. se încline, să se supună cu reverenţă în faţa - acestei prăpăstii. Chiar cînd o femeie îi este unui bărbat mai dragă decît însăşi viaţa, lui, el rămîne el şi ea rămîne ea, iar prăpastia dintre' ei nu se - poate închide; Orice încercare de a o suprima ar însemna o violare.

Eu sînt' eul meu final, venit din depărtările de dincolo; de la Luceafărul de Dimineaţă. Restul e adunătură. Toi ce-i în mine adunătură din măreţul cosmos se poate în- • tîlni şi atinge cu tot ce e adunătură în fiinţa iubită.

Dar acesta nu e miezul făpturii mele — nu va fi niciodată.

Dacă ne-am în tîlni în piiez, ar trebui să renunţăm la ceea ce e întîmplător în „noi, la' eul cotidian şi, după ce ne-am descotorosi de noi înşine, ne-ara întîlni, inconştienţi, In Luceafărul de Dimineaţă. Fără

o' transfigurare nu vom putea ajunge vreodată acolo.- Vom rămîne locului, trăgînd de lesă.

Ramon ştia ce înseamnă să tragi de lesă. Trăsese de el însuşi pînă se făcuşi aproape bucăţi, înainte de a fi găsit drumul spre el însuşi, spre miezul făpturii lui, spre miezul existenţei lui, pe care îl numea Luceafărul de Dimineaţă, pentru că-oamenii trpbuie să dea tuturor lucrurilor cîte un nume. [k] Ştia ce înseamnă să ratezi şi să continui a rata. Cu Carlota ratase total. Ea il solicita cu-posesiv iute, iar el se otelea în rezistenţă. Cînd Carlota era de faţă, pînă şi piep^ tul lui gol devenea ostentativ şi agresiv de gol. Dar astea . toate proveneau din faptul că îl considera proprietatea ei.

Cînd oamenii se întîlnesc în miezul făpturii lor, nu sînt nici goi, nici înveşmîntaţi; transfigurarea e plenară, nici un element parţial nu se poate distinge. Iar perfecta putere finală are şi forţa inocenţei.

Aşa cum şedea pe bancă alături de Kate, Rămân avea trista senzaţie a greutăţii şi a inadvertenţei. Cea • de-a

- treia legendă creată de el -colcăia de mînie şi de amărăciune. Carlota îi amăra sufletul. Pe de altă parte, în Mexico

City, cîţiva indivizi turbulenţi se legaseră de ideea lui şi[L] 3 dăduseră o turnură burlescă. Invadaseră una dintre bisericile oraşului, smulseseră ţi zvîrliseră imaginile sacre şi atîrnaaeră in locul lor figurile groteşti de carton ale lui Iuda, pe care mexicanii le aruncă in aer de Paşti. Fără îndoială, izbucnise un scandal. Iar Cipriano, ori de cite ori se deplasa pentru cîtăva. vreme, îmbrăca masca inevitabilului general mexican, fascinat. de prilejul de arşi afirma ambiţiile personale şi de a-şi impune propria voinţă. Pe urmă mai -era şi Kate, cu repulsiile ei profunde şi cu dorinţa de a da foc lumii.

Rămân îşi simţea, spiritul afundindu-se şi picioarele devenindu-i ca de plumb. Există un'singur

lucru pe care un bărbat 11 doreşte cu adeverit toată viaţa : să-şi găsească drumul către Luceafărul lui, de Dimineaţă, şi acolo să fie singur. De acolo, să-şi salute' semenii şi să se
[1] bucure de femeia care l-a urmat pe tot acest drum.

î)ar a găsi drumul îndepărtat, foarte îndepărtat, pînă la miezul luminos al tuturor lucrurilor, e greu, e ceva ce solicită întreaga putere"şi întregul curaj ale unui om. Dacă-şi croieşte drum singur, e teribil de greu. Dar dacă fiecare mînă trage de el ca să-l ţină locului, dacă mîinile dragostei îl înşfacă de măruntaie şi mîinile urii, îl apucă de păr, atunci orice evadare devine aproape imposibilă.

Acest lucru îl simţea Ramon : „încerc imposibilul. Ar fi mai bine să renunţ şi să caut să extrag plăcerea din viaţă, atîta cît durează ea, uitînd de plăcerea care* se află dincolo de plăceri. Sau mai bine să iau drumul deşertului în pustnicie, ca să ajung la steaua unde îmi pot dobîndi, în sfîrşit, întregimea. Drumul anahoreţilor. Căci sufletul meu tînjeşte să se consume, şi am ostenit de ceea ce oamenii numesc viaţă. In viaţă fiind, vreau să mă înalţ către locul unde sînt *eu.t*

„Şi totuşi, îşi spunea el, dacă o femeie ar fi cu mine în Luceafărul de Dimineaţă, cît de fericit m-aş simţi ! Şi bărbatul care ar fi acolo cu mine, cît de minunată mi s-ar părea prezenţa lui ! Fârâ îndoială, Luceafărul de Dimineaţă e un loc de intîlnire pentru noi, pentru bucuria noastră."

Şezînd pe bancă alături, Ramon şi Kate uitaseră unul de celălalt, ea cufundată adine în trecutul care-i inspira atîta dezgust, el cufundat în viitor şi străduindu-se să-şi învioreze spiritul toropit.

Cipriano se ivi în tăcere pe balcon şi privi în jur. Tresari aproape cînd dădu cu ochii de cele două persoane de pe banca de sub oleandrul cu flori albe, cele două persoane despărţite, în tăcerea lor, de mile

întregi, de lumi întregi.

Ramon îi auzi paşii pe balcon şi îşi înălţă privirile.

— Venim sus ! îi strigă, ridieîndu-ee şi uiţîndu-se la Kate. Vrei să urcăm ? Doreşti să bei ceva *rdee, tepache* sau suc de portocale ? Gheaţă nu avem.

— Aş dori nişte suc de portocale şi apă.

Ramon chemă un slujitor şi-i dădu dispoziţii.

Cipriano era îmbrăcat în pantaloni albi şi bluză albă,
ca şi Rămân. Dar brîul lui era roşu, brodat cu linii curbe negre, ca dîrele unor şerpi.

— Te-am auzit venind, îi spuse el lui Kate. Gindeam că poate ai plecat din nou, adăugă, privind-o cu un reproş negru în ochi : tristeţea ciudată, şovăielnică, a barbarului care nu ştie ce trebuie să facă. Dar amestecată şi cu resentiment.

*— încă n-am plecat, răspunse Kate.

Ramon rîse şi se trînti pe un scaun.

— Senora Caterina gîndeşte că sîntem cu toţii nişte maimuţe, dar poate că acest anume spectacol de maimuţăreală c cel mai amuzant dintre toate. Aşa.că o şă-1 mai urmărim un timp.

Cipriano. indian autentic, se simţi rănit în mîndria lui şi micul cioc negru care-i împodobea bărbia păru să capete un aer prevestitor de rele.

— Asta-i un fel denaturat de a prezenta lucrurile, rîse Kate.

Ochii negri ai lui Cipriano o priviră cu ostilitate. Avea impresia că işi bate joc de el. Şi, de fapt, in străfundurile sufletului ei de femeie, asta şi făcea. în sinea ei rîdea de el. Ceea ce nici un bărbat n-ar putea îndura, şi cu atît mai puţin un bărbat cu pielea neagră.

— Nu ! adăugă Kate. îndărătul tuturor acestor lucruri se ascunde altceva.

— Ah ! făcu Ramon. Bagă de seamă ! Un dram de milă e întotdeauna primejdios.

— Nu ! Nu se ascunde mila, răspunse Kate roşind.

De ce eşti atît de îngrozitor cu mine ?

— Maimuţele sfîrşesc întotdeauna prin a fi îngrozitoare cu spectatorii/

Kate îşi înălţă privirea spre Ramon si surprinse licărul de furie din ochii lui.

— Am venit aici, spuse ea, ca să aflu mai multe despre panteonul mexican. Ba chiar mi s-a dat a înţelege că aş putea şi eu să fac parte din el.

— A, ăsta-i un hicru bun ! replică Ramon. Un specimen rar de maimuţă femelă sporeşte menajeria lui Ramon. Sînt convins că ai fi un număr de atracţie. Te asigur că panteonul aztec a mai numărat cîteva zeiţe frumoase.

— Eşti oribil ! strigă Kate.

— Haide ! Haide! Să ne menţinem în limitele principiilor, *Senora mia.* Sîntem cu toţii maimuţe. *Monos so- mos — Ihr seid alle Affen* | Aşa grăit-au gurile pruncilor şi sugarilor, cum ar spune Carlota. Iată această mică maimuţă mascul care se numeşte Cipriano. Are ideea maimuţărească de a se căsători cu dumneata. N-ai decît un cu- vînt de spus. Şi cînd te vei sătura de el, te va lăsa să pleci ; sau cînd se va sătura el de dumneata. E general şi mare *jefe.* Ţe-ar putea face maimuţa regină a maimuţelor

din Mexic, dacă ai dpri. Şl ce altceva pot face maimuţele declt să se distreze ! *Vamos ! Embobemonos* [1]*!* Să vă fiu eu preot 7 Vom©* *! Vamos !*

Se, ridică brusc, cu o violenţă vulcanică şi fugi de Ungă ea.

Cipriano se uită mirat la Kate care pălise subit.

— Ce i-ai spus ? o întrebă el.

— Nimic, răspunse ea ridictadu-se. Cred că aş faee nai bifiţ să plec.

Fu chemată Juana şi, Împreună cu Alonso, porniră la drumul de tntoarcero pe lac. Kate stătea cu o încăpăţînată îmbufnare sub tenda bărcii. Soarelţ ardea cumplit şi strălucirea apei e orbea. îşi puse ochelarii negri care o făceau să arate monstruos.

— Muche color, *Nifia !* Muche color / repeta Juana In spatele ei. Evident, criado se îmbibase de *tepmche.*

Pe apa de un cafeniu pal pluteau vag tufe mici «le zambile ds baltă, înălţînd cîte o frunză In chip de pSnsă. Lacul era presărat cu asemenea tufe plutitoare. Ploile grele minaseră aluviuni din rtul Lerma şi măturaseră acrii de lirio de la capetele mlăştinoase ale apelor^aflate la vreo treizeci de mile depărtare, împrăştiindu-le pe întreaga suprafaţă a lacului, pînă cînd ţărmurile fură împotmolite, iar îndepărtatul rîu Santiago, care pornea din lac, se Înnămoli. In ziua aceea Ramon scrise cea de-a patra legendă :

„Ce a vizut Quetzalcoati in Mexic.

Ce-i cu chipurile astea ciudate din Mexic ?

Feţe palide, feţe galbene? Ăştia nu sînt

I Sînteţi cu toţii maimuţe (gerfn.).

mexicani [1] **Haide I Sfi ne prostim, să ne maimuţărim ! (sp.).**
De unde vin ele şi de ce ?

; Lâpîn al celor două căi, toţi aceştia sînt străini. ^ Şi vin de nicăieri. • >
Uneori vin si ne îndruge felurite poveşti,
Dar de fapt sînt hrăpăreţii.

Şi ce vor de la noi ?
Vor aurul, vor argintul munţilor noştri,
Şi ţiţeiul, îmbelşugatul ţiţei de pe eoasteie noastre,
Ne sug zahărul tulţânile zvelte ale trestiilor, Se-nfruptă din griul holdelor noastre, din porumbul din lanuri;
Ne sorb cafeaua din boabele tufişurilor, vor pkiă şl cauciucul cleios.
înalţă hornuri uriaşe care fumegă.
Şi în case mari adăpostesc-maşinării ce latră ;
Cu coate de-oţel îşi croiesc drum pretutindeni Şi mii de fire mînuiesc din gheare I Grozave sînt maşinile străinilor hrăpăreţi !
Şi voi, mexicani şi peoni, voi ce faceţi ?

Lucrăm cu maşinile lor, lucrăm pe cîmpurile lor,
Şi ne plătesc cu pesos din argint mexican.
Ei sînt cei deştepţi.

Şiri mirdfiţi ?

Nu-i îndrăgim şi niciodată nu-i vom îndrăgi Feţele Ier sînt urîte, dar lucrurile pe care le fac sînt fruţnoase.
Şi voinţa lor e ca maşinăria de oţel.,
Ce putem noi face ?
Văd drăcii, negre străbătindu-mi ţara,
Da ! Trenuri negre şi camioane şi automobile.

Trenuri şi camioane, may.tH şi aeroplane.
Ce minunat ! spune peonul ce urcă într-un tren.
Ce minunat să urci în autobuz şi pentru douăzeci.

centavos să te laşi purtat j.

Ce minunat, în oraşele mari, unde totul aleargă, şi lumini mişcătoare lucesc, să hoinăreşti fără treabă » Ce minunat să intri intr-un cinematograf Şi să-ti danseze **in** faţa ochilor poze din lumea-ntreagă » Ce minunat ar fi să luăm lucrurile astea din mina hrăpăreţilor **şi** să le facem ale noastre ţ Luaţi-vă îndărăt holdele, argintul **şi** ţiţeiul, **lUSji** trenurile şi fabricile şi mâşinile
Şi folosiţi-le, căci sînt ale voastre !
Ce minunat !

Oh, proştilor ! Mexicani, şi peoni!
Dar meritaţi voi să fiţi stăpîni ai maşinilor pe care nu le puteţi făuri,
Pe care n-aţi putea decît să >e stricaţi,
Voi, nătîngilor !

Cum au străbătut aceste fete palide, aceste feţe galbene, apele pămîntului ?
Oh, proştilor ! Mexicani şi peoni cu inimi de glod ! Au venit ghemuiţi pe vine ?
Aşa cum voi nu faceţi nimic decît să.vă ghemuiţi pe vine, să vă holbaţi cu ochii pustii, să beţi licoarea diavolului, sâ vă-ncăieraţi şi să vă înjungheaţi, Şi-apoi să''alergaţi ca nişte câni ursuzi lâ chemarea stâpînilor albi.

Oh, cîini şi nătîngi de mexicani şi peoni !
Cu inimi apoase şi genunchi tremurlnzi.
Cu suflet năclăit şi amorţit.
La ce sînteţi voi buni decît să putreziţi în. robie ?

Nu meritaţi un zeu !
Iată ! Universul îşi încolăceşte dragonii,
Dragon ii din cosmos se scutură de furie,
Dragonul morţilor neîmpăcaţi ce dorm în nordul alb ca zăpada
Biciuieşte cu coada în somn şi vînţurile urlă,

măţurînd stîncile reci.
Stafiile morţilor răciţi şuieră în urechile lumii,
Pregătiţi-vă pentru osîndă !

Căci vă spun vouă ! nu există morţi morţi, nici măcar morţii voştri.
Sînt morţi ce dorm în apele Luceafărului de Dimineaţă care le înviorează mădularele, Sînt morţi ce plîng în ploile amarnice,
Sînt morţi ce se înghesuie în îngheţatul nord, dîrdîind şi clănţănind printre gheţuri
Şi urlînd de ură.
. Sînt morţi ce se tîrăsc prin măruntaiele pîrjolitoare ale pămîntului,
| Aţîţînd focurile în sfredelitoare amărăciune.
! 'Sînt morţi ce zac pe sub copaci, pîndind cu ochi de I* scrum ca să-şi înhaţe victimele.
I Sînt- morţi ce năpădesc soarele, precum reiuri de muşte negre, ca să-i sugă vigoarea. Sînt morţi.ce veghează cînd pătrundeţi în femeile . voastre,
Şi se reped în pereţii pîntecelui lor, se zbat pentru putinţa de a se naşte, se luptă la poarta deschisă de voi,
i Scrîşnesc din dinţi cînd se închide şi îl întîmpină cu ură pe cel ce-a pătruns pentru a se naşte din nou, Făt al morţilor vii, al morţilor ce trăiesc fără a fi **reînvioraţi.**

Vă «spun vouă, pacoste pe voi; cu toţii veţi muri
Şi fiind morţi, nu veţi mai fi reînvioraţi.
Nu există morţi morţi.
Fiind morţi veţi bate drumurile precum clinii cu 1
coastele rupte 1
In căutarea resturilor şi gunoaielor vieţii, pe potecile a
nevăzute ale aerului. 9

Morţii celor ee-au stăpînit focul trăiesc mai departe, ca I
şarjă de metal în foc. ■ Morţii cel«r ce-au 3
8
8

stăpînit apele ce leagănă şi licăresc 1
in talazurile mării. 1
Morţii celor ee-au stăpînit maşinile de-oţel se - înalţă I
- în mişcare, departe ! I
Morţii celor ce-au stăpînit electricitatea sînt însăşi
electricitatea. I
Dar morţiii celor ce n-au fost vrednici să stăpînească fl
ceva, fl
Se tîrăsc.precum cîinii de pripas pe cărările dosnice ale'j . ,
aerului. f
Adulmecînd după gunoaiele vieţii şi muşcînd cu j
boturi veninoase.]

Cei care-au stăpînit elementele lumii, mor în aceste î elemente şi în moarte găsesc adăpost. |
Dar voi Ce-aţi stăpînit voi dintre dragonii cosmosului ? Există dragoni ai soarelui şi ai gheţii, dragoni ai lunii şi ai pâmîntului, ai apelor sărate, dragoni ai tunetelor ;
JLxistă dragonul sclipitor al stelelor din lârgul cerului. Şi drept In mijloc, cu ochi neclipitor, dragonul
Luceafărului de Dimineaţă.

Luptă şi cucereşte ! spune Luceafărul de Dimineaţă.. Biruie-i pe dragoni şi virio' către mine.

La mLne-i plăcere, sînt cel mai din urmă. şi cel mai bun, sînt eleşteul de viaţă nouă.
Ci iată ! Voi, toropiţilor, o să trimit dragonii peste voi.
Şi ei vă vor fărîma oasele în dinţi,
Dar chiar şi aşa or să vi scuipe din gură, ca pe nişte cîini de pripas cu coastele rupte.
Şi nu veţi avea In ce să muriţi.
Iată ! Pe cărările dosnice ale aerului, cei morţi se ' tîrăsc ca nişte potăi !
Iată ! Dau drumul dragonflor !" Celui mare şi alb al nordului,
Celui al morţllar neîmpăcaţi, ce biciuieşte din coadă şi dă mereu
ţ>col. Bl suflă putreziciune rece asupră-vă, iar voi veţi
sîngera în piepturile voastre.

I

Am de gînd să stau de vorbă' cu dragonul focurilor lăuntrice,
Cel ce-i împărtăşeşte pe morţii armelor de *lot.*
Am să-i cer să-şi scoată căldura din picioarele voastre, aşa încît picioarele să vă fie reci ca moartea. Şi-am de gînd să-i cer dragonului apelor 'să se
năpustească
pe voi Şi să scuipe rugină în rî ur.il t voastre, in ploile
voastre.

Ramon îmbrăcă hainele negre de oraş, îşi puse o pală- ! rie neagră şi plecă să ducă

personal ultima legendă la tipografie. Semnul lui Quetzalcoati era imprimat în negru şi roşu, iar simbolul dragonului, la sfîrşit, în verde, negru, şi roşu. Fila imprimată era împăturită.

• Şase dintre sofdaţii lui Cipriano preluarâ pachetele de [1] tipărituri şi le transportară cu trenul : imul în capitală, 1 unul la Puebla şi Jalapa, unul la Tampico şi Monterrey, [1] unul la Torreon şi Chihuahua, unul la Sinaloa şi Sonora, şi unul la minele din Pachucha, Guanajuato şi din zona centrală. Fiecare ostaş difuza cîte o sută de bucăţi.. Dar în fiecare oraş exista cîte un cititor oficial de legende ; sau chiar doi, trei, pînă la zece cititori de oraş. Şi alţii _ care colindau satele, citind legendele.

Pentru că poporul era devorat de o sete stranie, sub-

- terană, pentru lucruri supranaturale. Cu toţii erau sătui de evenimente şi de ştiri şi de ziare, erau sătui chiar de cele învăţate la şcoală. Spiritul uman e sătul de pisălogeala

---

IŞi-aştept ziua din urnă **cînd dragonul tunetului,**

deşteptîndu-se sub pînzele de păianjen Pe care le-aţi zvîrlit peste el, se va scutura cu mînie Şi-şi va înfige acele electrice în oasele ■ î

va smîntîni sîngele cu venin electric. | Aşteptaţi ! Aşteptaţi ! încetul cu încetul toate vor

veni peste voi I

umană. S-ar părea să spună că a avut destulă parte de lucruri omeneşti sau inventate de oameni. Şi cu toate că nu fâîeau mare câz de legendele lui Ramon, aveau nevoie de ele, aşa* cum are omul nevoie de alcool ca să se mai descarce de sila şi de acel *ennui* provocat de lumea omenească, tea făcută de oameni.

Pretutindeni, în toate oraşele şi satele, noaptea ptîteau fi văzute torţele pilpund şi cîte Un grup de oameni, uneori în picioare, alteori aşezaţi pe jos, astultind glasul molcom al cîte unui cititor*.

Mai rar, în cîte o mică *piaza* izolată, răsuna şi bătaia sinistră a tam-tamului, venind parcă din văgăuna veacurilor. Întotdeauna erau de faţă doi bărbaţi îmbrăcaţi în *serapes* albe cu margini albastre. Şi urmau apoi cintecele lui 'Quetzalcoati şi, uneori, dansul lent, în cerc, in ritmul ancestral al tălpilor goale lovind pămîntul, ritmul Ame- ricii aborigene.

Căci, dintre toate rasele dispărute, numai aztecii şi zapotecii aveau dansuri născute din paşii de pasăre ai - indienilor roşii din nord. Poporul simte ritmul în singe şi nu-1 poate nicicind uita. îi revine mereu, însoţit de o senzaţie de teamă şi de bucurie şi de uşurare.

Singuri, oamenii nu aveau curajul să reînvie vechile mişcări, nici să se lase aţîţaţi de ritmul străbun. Vraja trecutului e copleşitoare. Dar în cîntecele şi legendele lui Quetzalcoatl glăsuia o voce nouă, vocea unei autorităţi. Şi cu toate că oamenii

vădeau mare încetineală în a se încrede în legende — erau poate cei mai înceţi şi cei mai neîncrezători — se agăţau totuşi de vechea-nouă senzaţie cu o anume teamă, bucurie şi uşurare.

Oamenii lui Quetzalcoatl evitau marile pieţe şi centre de activitate. Alegeau locurile mai laterale. Uneori, un om îmbrăcat într-o pătură neagră cu margini albastre sau cu semnul lui Quetzalcoatl pe pălărie se aşeza pe marginea unei fîntîni şi începeâ să citească cu glas tare. Era de-ajuns. Oamenii zăboveau ca să-l asculte. Citea fila pînă la capăt şi apoi spunea : „Am isprăvit de citit cea de-a patra legendă a lui Quetzalcoatl. Acum am s-o iau de la început."

Şi în felul acesta, prin glasul cu o notă îndepărtată, şi prin lenta monotonie a repetării, lucrurile se strecurau obscur în conştiinţa ascultătorilor.

încă de la început avusese loc scandalul cu efigiile lui Iuda. în Mexico City, săptămîna patimilor este, după toate aparenţele, săptămîna lui Iuda. Pretutindeni vezi oameni purtînd acasă, în triumf, păpuşile mari de carton vopsite în culori ţipătoare. • Toate reprezintă un bărbat grotesc. în mărime mai mult sau mai puţin naturală. De cele mai multe ori, figura lui Iuda reproduce un *hacendado'* ' gras mexicano-spaniol, adică un proprietar de pămint sau un mare fermier, în pantaloni strimţi, cu o burtă proeminentă şi mustăţi uriaşe, răsucite. Vechea

reproducere a patronului. Unele figuri ţi-1 evocă pe Punch, altele pe

Arlvchin Dar toate au obraji trandafirii şi ţinuta 'Vestimentară a omului alb. Niciodată nu vezi vreun Iuda cu ţaţa tuciurie a băştinaşilor mexicani; întotdeauna doar imaginea ţeapănă, grotescă, a unfii alb.

$i toţi aceştia sînt luda. Iuda e atracţia bîlciului, victima, marea figură a s&ptămînii sfinte, după cum scheletul şi scheletul călare‘pe cal constituie id»lul primei săptămâni din noiembrie, cînfl se sărbătoresc zilele marţilor şi" tuturor sfinţilor.

în sîmbătă Paştilor, figurile lui Iuda sînt atîrnate din balcoano. apoi sforile sînt tăiate şi, bang ! Strigăte de veselie, luda a explodat şi s-a prefăcut în nimic, datorită petardei din interior. Tot oraşul explodează de Iuda. .

, tn Mexico City avusese loc scandalul icoanelor smulse din biserici şi înlocuite cu aceste figuri de Iuda. Biserica începea să se pună în mişcare.

Dar în Mexic biserica trebuie să se piiştc cu mare precauţie : nu e .deloc populară şi ghearele i-au fast retezate, Clopotele nu pot sjana mai mult de trei minute Preoţii şi călugării nu pot să-şi poarte veşmintele în stradă, nimic mai mult decît vesta neagră hideaşă şi gulerul alb al clerului protestant. Aşa încît prelaţii se arată cît mai puţin cu putinţă în oraş şi niciodată pe arterele principale sau în plflzas.

Cu toate acestea, biserica are încă destulă influenţă. E drept că procesiunile religioase sînt interzise, dar nu şi . predicile de la amvon,

nu şi îndemnurile din confesional. "Montes, preşedintele, avea un ghimpe împotriva bisericii fi se gîndea expulzeze pe toţi preoţii străini, însuşi Mhiepiscopul era italian. Dar, în acelaşi timp, era şi cembativ

Dăduse dispoziţii tuturor preoţilor să interzică enoriaşilor de a asculta vreun cu vînt legat de Quetzalcoatl, să distrugă orice legendă care le-ar cădea în mînă, să îm- . piedice, pe cît posibil, ca liegendele să fie citite fl cîntecele fie cantate în parohiile tor.

Dar Montes dăduse ordin poliţiei şi armatei să acorde oamenilor lui Quetzalcoati protecţia legală cuvenită oricărui cştăţeaiL.

tnsă Mexicul nu-i degeaba Mexic şi deja se vărsase sînge de ambele părţi. Acesta era lucrul pe oaie Rămân dorea cel mai mult să-l împiedice, ştiind ca morţile violente nu pot fi şterse din sufletele oamenilor ca uşurinţa cu care e spălat sîngele de pe pavaj.

Drept care. cînd plecă la oraş întrebă la episcopia- de vest dacă episcopul ar consimţi să le acorde o audienţă lui şi lui Don Cipriano, urmînd să le fixeze locul întâlnirii. Episcopul, care era un vechi prieten şi sfătuitor al Carltv-tei, şi care-1 cunoştea destul de. bine pe Ramon, răspunde că i-ar primi cu plăcere pe acesta şi pe Senor General. a doua zi, dacă ar binevoi să-l viziteze acasă.

Episcopul nu mai locuia îp palatul episcopal, care f»j- sese transformat într-un oficiu poştal. Dar avea © teeu- inţă spaţioasă în vecinătatea catedralei, locuinţă care-i fusese oferită de credincioşi.

Ramon şi Cipriano îl găsiră pe bătrînuî slăbănog aş<* teptîndu-i intr-o bibliotecă

prăfuită şi neinteresantă. înveşmîntat intr-o sutană simplă, neagră, nu prea curată, cu pasturi violeţi. Ii întîmpină pe Ramon, care purta un costum negru de oraş, şi pe Ciprano, îmbrăcat în, uniformă, cu maniere afabile şi priviri bănuitoare. Dar se prefăcea a fi vioi şi jovial.

— A; Don Ramon, de cînd nu te-am mai vs^ut '. Cui»' mai merg treburile ? Bine, bine ? Ast^-i bun ! Şi îl bătu- pe Ramon pe nrnnecă, asemenea unui unchi sfătos. A, domnule general, ee onoare, ce onoare ! Fiţi bineveniţi ha aceuîi.ă. > ;> â-casă care e a dumneavoa&trâ. E'casa;. Excelenţelor > -HK[1] re ! La dispoziţia dumneavoastră, domnilor Nu'doriţi sâ luaţi loc 7

Se a;-' zară cu toţii în vechile fotolii de piele dîn locuinţa prafoasă, ponosită. Episcopul îşi privea cu nervozitate miinfle subţiri. îmbătrînite, şi inelul cu piatra de arnetist cam opacă.

— Bine. Sonore» ! repetă privindu-i cu ochii lui mici, ttegri. Sînt la dispoziţia dumneavoastră. Cu totul la dispoziţia Excelenţelor voastre.

— Dona Carlota e în oraş, Înălţimea voastră. Aţi vă- *ut-o ? întrebă Ramon.

— Da. fiule.

— **Deci cunoaşteţi ultimele veşti în legătură cu mine. V-a istorisit totul ?**

— Oarecum ! Oarecum ! Mi-a vorbit, biata de ea. cîte ceva in legătură cu dumneata. Slavă Domnului că-şi are fiii alături. Au sosit bine sănătoşi în ţara lor natală.

— **I-aţi văzul ?**

— Da ! Da ! Doi dintre cei mai dragi copii' ai mei. Poarte înţelegători, foarte inteligenţi, ca şi

tatăl lor ; şi, H ca el, făgăduind să ajungă foarte chipeşi. Da ! Da ! Domnule General, fumaţi dacă doriţi, nu ezitaţi ! .

Cipriano îşi aprinse o ţigară. Din pricina unor vechi asociaţii, se simţea nervos, dar se amuza.

— Părinte, cunoaşteţi totul in legătură cu ceea ce doresc eu să fac ? întrebă Ramon.

— Nu cunosc totul, fjule, dar cunosc destul. Nu vreau să aud mai mult. Eh ! oftă prelatul, e foarte .trist.

— Nu-i foarte trist, părinte, dacă v.u facem noi un lucru trist din asta. De ce să-l transformăm într-un lucru trist ? Cea mai mare parte a 'mexicanilor sînt indieni. Aceştia nu pot înţelege principiile înalte ale creştinismului, înălţimea voastră, şi biserica o ştie prea bine.

— Foarte bine, foarte bine, fiule! Dar le putem explica. le puterii transmite principiile. Şi ei sfni în mîinile Domnului, ca şi iepurii de pe deal.

— Nu, părinte, e cu neputinţă. Le trebuie o religie care să-i lege de elementele universului. Iepurii de pe deal or fi în mîinile Domnului, dar sînt şi la discreţia oamenilor.'

La fel şi cu mexicanii. Poporul se afundă din ce în ce mai adînc în inerţie şi în neputinţă, iar biserica nu-1 poate ajuta pentru că biserica nu deţine cuvîntul- cheie care să meargă Ia sufletul mexican.

— Şi sufletul mexican nu cunoaşte glasul Domnului ?

— Propriii dumneavoastră copii s-ar putea: să vă cunoască glasul, înălţimea voastră. Dar dacă v-aţi duce să vorbiţi păsărilor de pe lac sau căprioarelor din muftţi, credeţi că v-ar cunoaşte glasul ? Vor sta locului să vă asculte ?

— Cine ştie ? Se spune că au stat să-l asculte pe sfîntul Francisc din Assisi.

— Mexicanilor trebuie să le vorbiţi în propriul lor grăi şi să le daţi cuvîntul-cheie pentru sufletele lor. Eu am găsit cu vînt ul *Qv.etzalcoatl.* Dacă nu am dreptate, fie să pier. Dar am dreptate.

- Episcopul se foia în scaun, slînjenit. Nu voia să aildă toate acestea. Şi nu voia să răspundă. Oricum, era neputincios.

— Vorbeşti despre lucruri care îmi depăşesc înţelegerea, spuse episcopul, rşsucindu-şi inelul în deget. '

— Vă cer să facem pace, părinte. Eu nu urăsc biserica romano-catolică. Dar consider că în Mexic nu-şi are locul. Şi chestiunea cu efigiile lui Iuda m-a îndurerat pe mine mai mult decit pe dumneavoastră,, iar vărsările de singe mă amărăsc şi mai mult,

— Eu nu sînt un inovator, fiule, incit să provoc Vărsări de sînge.

— Ascultaţi-mă ! Am de gînd sâ înlătur, cu reverenţă, imaginile din biserica din Sayula şi, cu aceeaşi reverenţă, să le dau foc. După aceea, am să pun în biserică imaginea lui Quetzalcoatl.

Episcopul il privi pe furiş. Citeva-momente nu rosti
o vorbă. Dar tăcerca îi era pînditoare, încolţită.

— Ai cuteza să faci asemenea lucru, Don Ramon ?

— Da. Şi nimic nu mă va împiedica. Generalul Viedma este alături de min&

Episcopul 11 arunci o privire piezişă lui Cipriano.

— **Desigur, răspunse acesta din urmă.**

— Şi cu toate acestea este .un lucru complet ilegal, spuse episcopul eu acră amărăciune.

— Ce-i ilegal tn Mexic ? întrebă Ram6n. Numai slăbiciunea e ilegalii. Şi eu n-am să tiu slab, domnule.

— Eşti un am norocos, răspunse episcopul înălţînd din 'umeri.

Ufrnă un răstimp de tăcere.

i — Nu! continuă apoi Ramon. Am venit aici să vă c6r să facem pace, Repetaţi-i arhiepiscopului tot ce am' qpus. Există mai mulţi profeţi şi să sperăm că numărul lor va fi sporit.

— Şi dumneata eşti unul dintre aceşti profeţi, Don Ram6n ?

— Sigur că da, părinte. Şi voi vorbi în Mexic despre Quetzalcoati, am eâ-i înalţ biserica aici, şi am să deştept oamenii din toropeală. -

— Nu ! N-ai să faci decît **să** invadezi şi să iei cu • asalt bisericile lui Hriştos, **aşa** cum **ai** spus.

— îmi cunoaşteri intenţiile. Dar nu vreau să mă cert cu Biserica Romei şi nici să provoc duşmănii şi vărsări de sînge. Mă puteţi înţelege ?

—- Profanezi altarele, instalezi idoli păgîni, arzi icoanele Mintuitorului şi ale Fecioarei şi pretinzi că vrei pace ? spuse bietul episcop, care nu dorea altceva decît să fie lăsat în plata Domnului.

— Da, părinte.

— Fiule, ce pot să-ţi răspund ? Eşti un om buh, pălit îrtsă de nebunia trufiei. Don'Cipriano nii-i decît încă un general mexican. Eu sînt bătrîriul episcop al acestei dieceze, servitor credincios al Sfintei Biserici, fiu umil .al Sfiritului Părinte de la Roma.. Ce pot eu face ? Ce-ţi pot rfispunde? Domnule general, du-mă la cimitir şi îm- ipuşcărmă pe loc.

— Nu doresc aşa ceva, răspunse Cipriano.

— Astfel se vor termina lucrurile, îl asigură episcopul

— Dar de ce să se termine astfel ? strigă Rămân.

Spusele mele sînt lipsite de orice sens ? Nu le puteţi înţelege deloc ?

— Fiule, înţelegerea mea nu merge mai departe de credinţa mea, de datoria mea Eu nu sînt un om inteligent. Trăiesc doar prin credinţa şi prin datoria către slujba mea sfîntă. Înţelege că nu înţeleg.

— Bună ziua, părinte, spuse Ramon ridicîndu-se brusc.

— Du-te pu Dumnezeu, fiule, răspunse episcopul, ridicîndu-se la rîndul său şi înălţîndu-şi degetele într-un ge,st de binecuvîntare.

— Adios, *Senar !* îl salută Cipriano, ciocnindu-şi pintenii şi punîndu-şi mîna pe minerul săbiei, în timp ce se îndrepta spre uşă.

— *Adios, Senor* General, răspunse episcopul, urmări n- du-i din ochi cu străvechea lui răutate, pe eare cei doi e simţeau parcă înţepîndu-le cefele. «

— N-o să sufle o vorbă, spus© Cipriano pe cînd. coborau scările. Bătrînul iezuit nu vrea decît.să-şi menţină Scaunul şi puterea, împiedicîndu-şi inima să tetă. li cunosc eu. Lucrul cel mai preţios pentru ei, mai preţios chiar decît averile lor, e puterea'miriapodă pe care o au asupra oamenilor înfricoşaţi , mai cu seamă asupra femeilor.

— Nu ştiam că-i urăşti, rîse Ramon.

— Nu-ţi mai cheltui energia pe ei, dragul meu. Mergi înainte, poţi călca peste nişte şerpi striviţi, ca ăsta.

în timp ce treceau pe lîiigă grădiniţa din faţa oficiului poştal, unde scribii moderni stăteau la măsuţe aşezate pe sub arcade bătînd la maşină scrisori pentru sărmanii analfabeţi ce aşteptau, cu cei cîţiva *centauos* kt mînâ, ca mesajele lor să fie turnate într-o eastâian& fkiesti^ Ra» mân şi Cipriano erau salutaţi cu un respect uimit,

— **De ce să încerci sâ stai de varb& cm egiseopal— ăsta nici nu mai există, Am auzit c&**

lui CorLes a organizat aseară un mare ospăţ şi, nii s-a relatat — deşi eu nu cred — că au făcut jurăminte stropite cu sînge să curme viaţa mea şi a ta. Dar aş spune că pe mine m-ar înspăimînta mai mult jurămintele făcute de doamnele catolice. Ce mai, cînd un om se opreşte să-şi - descheie pantalonii ca să-şi lase udul, Cavalerii lui Cortes o iau la goană convinşi că a îndreptat un pistol asupra lor. Nu te gîndi la ei. prietene ! Nu încerca să-i îmbunezi. Or să pufnească pe nări şi or să devină insolenţi, gîndind că ţi-e fiică de dînşii. Şase soldaţi de-ai mei pot să calce în picioai>e tot noroiul ăsta, spuse generalul.

Acesta era oraşul şi spiritul oraşului.

Cipriano avea un apartament în palatul mare din Piaza de Armâs.

— Dacă mă însor, continuă el cînd intrară in patio-ul de piatră unde străjuiau ostaşii de gardă, dacă mă însor, am să închiriez o casă în colonie, ca -să fie mai. intimă.

Cînd se afla în oraş, Cipriano era amuzant. Părea să emane prin toţi porii mîndrie şi autoritate arogantă. Dar ochii lui negri, privind pe deasupra nasului fin şi a bărbuţei de ţap. nu te făceau să rîzi. Păreau să sesizeze totul în tăişul unei singure priviri. Un omuleţ demonic.

Capitolul XVIII

AUTODAFE

Ramon se întîlni în oraş cu băieţii lui şi cu Carlota, dar întîlnirea a fost total sterilă. Băiatul mai mare părea doar stînjenit de prezenţa tatălui, dar cel mai mic, Cy- prian, care era cam plăpînd şi foarte

inteligent, afişa faţă de tatăl său un aer distant, de nemulţumire

— Ştii ce cîntă lumea, tată ?

— Nu cunosc tot ce se cîntă. .

— Gintă... băiatul şovăi. Apoi, cu vocea lui limpede, tinerească, intonă pe melodia ***La Cucaracha*** *:*

Don Ramon nu fumează şi nu bea
Deşi Dona Carlota nu-1 ceartă niciodată.
In mantia albastră se va înveşmînta,
, Cea de la Sfînta Fecioară furată.

— Nu. nu mă voi înveşmînta în ea. răspunse Ramon zîmbind. Mantia mea are un şarpe şi o pasăre la mijloc, şi un zig-zag negru şi franjuri roşii. Ai face mai bine să vii s-o vezi.

— Nu. tată, nu vreau.

— De ce nu ?

— Nu vreau să fiu amestecat ia povestea asta. Ne face pe toţi să arătăm ridicoli.

— Şi cum iţi imaginezi că arăţi. în costumul ăsta de marinar, cu bluza în dungi, şi cu mutrişoara ta de sfînt ? Mai bine te-ai înveşmînta tu în chip. de pruncul Isus.

— Nu, tată. Dai dcîvadă de prost gust. Asemenea lucruri nu se spun.

— Ei, va trebui să-ţi mărturiseşti greşeala. Afirmi că nu se spun asemenea lucruri cînd tocmai eu, care îţi sînt' tată, le-am spus cu • un minut .în urmă şi tu m-ai auzit prea bine.

— Mă gîrideam' că. oamenii buni nu le spun, Oamenii cuviincioşi.

— Va ţrrbui din nou să-ţi mărturiseşti o greşeală, pentru că l-ai făcut necuviincios pe tatăl tău. Copil îngrozitor cc eşti!

Băiatul .roşi şi ochii i se umplură de lacrimi. Un timp

domni tăcerea.

— **Deci nu vreţi să veniţi la Jamiltepec ? îşi întrebi Ramon băieţii**

— Ba da. răspunse cu încetineală băiatul mai mare. 1 Aş vrea să vin şi să mă scald în lac şi să mă plimb cu barca. Dar... mi se spune că-i imposibil.
— Do ce ?
— SG spune că te îmbraci în haine do peon Băiatul era foarte timid.
— Sînt nişte haine foarte frumoase, ştii ?• Mai fru- } mease decît costumele astea marinar ale voastre.
—: Se mai spune că pretinzi că eşti zeul aztec Quet— zalcoatl. - - .
— Absolut deloc. Pretind numai că zeul ax tec Quetzal- ; c«atl se înt<iaree la mexicanv
— Dar, tată, asta nu-i adevărat \
— De unde ştii ?
— Pentru că e cu neputinţă
— De ce ?
— N-a existat niciodată vreun Quetzalcoatl, decît sub formă de idol.
— Şi exista vreun lsui altfel 'decît suh formă de ieoanâ ?
— Da, tată.
— U nde ?
— în ceruri.
— Atunci'şi Quetzalcoatl e tot în ceiuri.' Şi ce se află in ceruri, poate veni şi pe pămînt. Voi nu credep ?
— Nu poti
— Atunci continuaţi mai departe să nu credeţi, le spuse tatăl* rîzînd de ei şiridicîndu-se să plece.
'— E foarte rău că se cîntă eînteee despix- dumneata Ş*i.eă' aa- amestecata© şi. pe mama, reluă mezinul. Mă **d*ere**
— Freacă-te cu oţet aromat acolo unde te doare.
— Ge ora rău ; eşti, tată l
— Ce copil bun eşti, fiul meu ! Nu-i aşa ?
— Mu- ştiu, tată; Nu ştiu decît că dumneata eşti

rău. . — Vai, vai!. Asta te învaţă, la şcoala ta americană "?

— In trimestrul următor am de gînd -să-mi schimb numele, urmă Cyprian. Nu vreau să mă mai numesc Carrasco. Cînd vei fi dat la ziar, toată lumea o să ridă de noi.

— Vai ! vai! Eu rîd de pe acum de voi, broseoiule î Şi ce nume ai să-ţi alegi ? Poate că Espina. Ştii bine că numele Carrasco înseamnă un tufiş sălbatic care creşte pe terenurile mocirloase din Spania, de unde ne tragem noi. Nu vrei să fii tu spinul tufişului ? la-ţi numele de Espina, doar eşti o mlădiţă a vechiului tufiş. *Entonces, odios. Senar Espina, Espiniia.*_____,

— *Adios,* răspunse băiatui brusc, roşind de furie.

Rămân luă o maşină, pentru că pînă la Sayula exista un drum tăiat. Dar ploile aproape că-1 şterseseră. Maşirta se împleticea şi se hurduca prin hîrtoape. Intr-un loc, uri camion zăcea răsturnat acolo unde se rostogolise.

Pe platoul deşertului apăruseră ochiuri miei de apă şi plantele tropicale cosmos, roze şi galbene, tocmai îşi deschiseseră bobocii. Dealurile din depărtare deveniseră opace, pe măsură ce înfrunziseră copacii şi arbuştii invizibili. Pămîntul revenea la viaţă. '

Ramon se opri în Sayula ca să-i facă o vizită lui Kate. Nu o găsi acasă, dar sălbăticiunea de Concha se repezi pe plajă să o aducă.

— A sosit Don Ramon ! A sosit Don Ramon !

Kate veni acasă în fugă, cu nisip în pantofi. Găsi că Ramon arăta obosit şi sinistru în costumul Iui negru.

— Nu te aşteptam, îi spuse ea.

—- Sînt pe drumul de întoarcere de la ©raş.

Stătea aproape nemjgcat, cu o expresie de furie pe faţa lui brun-gălbuie şi îşi dădea întruna mustaţa La © parte de pe buzele-i încleştate, mînioase.

— Te-ai întîlnit cu cineva în oraş *V*îl întrebă.

— L-am văzut pe Don CipriaR©... şi pe Dona Carlota

şi băieţii mei.

— O, ce drăguţ ! Şi sînt bine 7

— Cu sănătatea o duc excelent, aşa cred.

Kate izbucni pe neaşteptate în rîs.

— Continui să fii furios. Tot din cauza maimuţelor ?

— Senora, spuse el înclinîndu-se în faţă, astfd încât j părul negru ii căzu uşor pe frunte, în ţara maimuţelor nu ştiu cine e împărat. Dar în ţara nebunilor, cred că sînt eu.

— De ce ?

Cum Ramon nu-i răspunse, Kate adăugă :

— Probabil că e o mîngîiere să te consideri împărat, chiar şi al nebunilor.

Rainon îi aruncă o privire tăioasă, apoi izbucni în rîs.

— O, *Senora mia !* Ce ne supără pe noi bărbaţii e că vrem întotdeauna să fim buni.

— Şi te căieşti ? rîse ea.

— Da. Sînt împăratul nebunilor. De ce-am stîrnit toată povestea asta cu Quetzalcoatl ? De ce ? Răspun-de-mi, te rog.

— Presupun că aşa ai dorit.

Ramon cumpăni un timp, impingindu-şi în sus mustaţa.

— Poate că-i mai bine să fii maimuţă dccît nebun. Totuşi mă împotrivesc să fiu considerat maimuţă. Car-lota e o maimuţă şi nimic altceva, şi cei doi băieţi ai mei sînt rişte maimuţici clasa întîi, în costume marinar. Iar eu sînt un nebun. Totuşi, care-i diferenţa dintre un nebun şi o maimuţă ?

— ***Quien sabe ?***

—r Primul vrea să fie bun şi cealaltă e conVinsă că e bună. Iar eu sînt un nebun care mă maimuţăresc. Maimuţele sînt întotdeauna convinse că sînt bune, de asta sînt maimuţe. Oh. de-ar sări lum?a în aer !

— N-o să sară ! '

— Adevărat. Mă rog ! *

Ramon îşi îndreptă spinarea şi păru să se readune.

— Senora Caterina, crezi că ai putea să te măriţi cu generalul nostru comun ?

— ţiu... nu ştiu, bîlbîi Kate. Nu prea cred.

— Nu-ţi stirneşte nici un pic de simpatie ?

■— Ba da. E vi'ti, şi exercită chiar şi o oarecare fascinaţie. Dar crezi că ar fi bine să mă mărit cu un om de altă rasă,, chiar dacă mi-ar stirni şi mai multă simpatie ?

— Ah ! Nu trebuie să generalizăm. Nu-i bine să te friăriţi cu nimeni, decît daca există pe undeva o reală fuziune.

— Şi simt că nu există, replică Kate. Simt că el vrea ceva de la mine, atît şl nimic mai mult ; şi poate că şi eu vreau ceva de la el. Dar nu mă va întilni niciodată. Nu va ieşi niciodată în întîmpinarea mea. ca să mă întil- neascâ. Va veni doar ca să ia ceva de la mine, iar eu va trebui să-l las să ia. Şi nu vreau sa fie numai atit. Doresc un bărbat care să-mi iasă în întîmpinare, cu care să mă Lntilnesc la jumătate de drum.

Don Ramon chibzui asupra spuselor ei şi clătină din cap.

— Ai dreptate, răspunse în cele din urmă. Numai că în chestiunile de felul ăsta nu ştii niciodată care este jumătatea de drum şi nici unde se află. O femeie care nu vrea decît să fie luată, şi apoi se agaţă de tine, e un parazit. Şi un bărbat care vrea doar să ia, fără să şi dea. e un animal de pradă.

— Mă tem că aşa e Don Cipriano. spuse Kate.

— Posibil, răspunse Ramon. Cu mine nu e aşa. Dar poate că ar fi, dacă nu ne-am întîlni... la ceea ce e jumătatea noastră de drum — adică într-o credinţă organică, aflată in centrul făpturilor noastre, şi pe care o recunoaştem fiecare dintre noi în celălalt. Nu crezi că ar putea exista aşa ceva şi între dumneata şi el ?

— Mă indoicsc că ar găsi necesar, cînd e vorba de o femeie. O femeie nu poate fi destul de importantă.

Ramon păstră tăcerea.

— Poate ! răspunse după un timp. Bărbatul îşi pierde întotdeauna controlul faţă de o femeie. Şi

tocmai faţă de
.o femeie n-ai trebui sâ scape frîn«-_'le . ar trebui să şe oţe- lea-s-că în-crezul său lăuntric şi acolo să încerce a o întîlni. Căci atunci cînd crezul lor lăuntric coincide, devine organic, şi numai atunci şi acolo o poate întîlni — nicăieri în alţă parte. Şi atîta timp cît nu există o fuziune, lucrurile sînt lipsite de noimă. E inutil ca un bărbat să si- tuiască o femeie şi e absolut îngrozitor ca o femeie să:; siluiască un bărbat. E un păcat, asta e. Păcatul e un lucru real, şi se ^seşJe în centrul oricărei siluiri. Şi bărbaţii şi
- femeile continuă să se siluiască unii pe ceilalţi. Orieît ar 'părea- de absurd, nu eu am s-o siiuiesc pe Carlota, ci ea mă va silui pe mine. Bizar şi absurd şi puţin ruşinos, dai' adevăraţ A-ţi pierde controlul, înseamnă sau să, siluieşti sau să te[1] laşi siluit. Dacă am putea rămîne credincioşi sufletelor noastre, ..şi în această credinţă să ne în tîlni m... Senora, eu nu am mare respect faţă de mine kisusai. Am ratat în relaţiile mele cu femeia, şi e un gen de ratare pe care nu-i plăcut s-o porţi în ti^e.

Kate îl privi cu mirare şi cu puţină teamă. De ce i se confesa ? Avea oaie de gînd să facă dragoste cu ea ? • Aproape că i se oprise respiraţia. Ramon o privea cu un fel de suferinţă zugrăvită pe frunte, iar în ochii lui întunecaţi se citea mînia, frustrarea, înţelepciunea şi o durere surdă.

— Regret, continuă el, că între Carlota şi mine este eeea ce este. Cine sînt eUr cum pot vorbi măcar despre Quetzalcoatl cînd inima mi-e pustiită de mînia împotriva femeii cu care m-am căsătorit şi a copiilor pe care mi i-a
-zămislit ea ? Nu ne-am întîlnit niciodată în sufletele Mastre, Carlota şLcu mine. La început am iubit-o şi ea voia să-i siiuiesc voinţa. Dar 'după un timp, bărbatul fcicepe să fie simtă stingherit. Nu poate dori întruna să siluiască © femeie, aceeaşi femeie. Cunoaşte retrageri, dă îndărăt. Pe urmă, m-a iubit

ea, şi a dorit să mă siluiască. tJn timp mi-a făcut plăcere. Dar şi ea a cunoscut dări îndărăt Băiatul cel mare este într-adevăr băiatul meu*
conceput în vremea cînd eu o silui am pe ea. Iar mezinul e băiatul ei, conceput în perioada cînd ea mă siluia pe mine. îţi dai seama cît de jalnic e totul ! Şi acum nu ne mai putem întîlni niciodată ; ea îşi întoarce faţa spre crucificatul ei Isus, iar eu spre necrucificatul şi necruci- ficabilul Quetzalcoati, care,' cel puţin, nu poate fi siluit.

— Şi sînt convinsă că n-ai să fad din el un siluitor.

— Cine ştie ? Dacă greşesc, în acest sens voi greşi. Dar înţelegi, Senora, Quetzalcoati reprezintă pentru mine simbolul a tot ce-ar putea fi mai bun într-un om. Universul e un cuib de dragoni, cu un mister total insondabil în centrul său. Şi dacă eu numesc acest mister Luceafărul de Dimineaţă, n-are nici o importanţă. Sîngele omului nu poate pulsa în mod abstract. Şi omul e o creatură care-ji dobîndeşte, palmă cu palmă; propria-i creaţie, -stnuigîiv- d-o din cuibul dragonilor cosmici. Sau, îor caz invers, o pierde palmă eu palmă, şi .se prăbuşeşte. Gr, in această dezintegrare în siluitori şi siluiţi, ne pierdem propria creaţie. Trebuie să ne smulgem împreună, cu forţă, femei şi jjărbaţi, altminteri sintem pierduţi. Trebuie să na smulgem laolaltă •»— cu forţă.

— Dar eşti dumneata un bărbat câre să aibă nevoie de o femeie în viaţa lui ?

— Sînt un bărbat care tînjeşte după împlinirea senzuală a sufletului său, Senora. Sînt un bărbat care nu crede în abnegaţia dorinţelor carnale. Sînt un bărbat aflat mereu pe marginea dorinţei de a-şi lua soţii sau concubinei atît de puternică e dorinţa acestei împliniri. Numai că acum ştiu prea bine că e inutilă — nu vremelnic, ci definitiv inutilă — siluirea unei femei prin dorinţă arzătoare. Indiferent cît de îndrăgostită ar fi de mine şi ctt de mult ar dori s-o siluiesc. N-are nici

un' rost, şi în3uşi miezul făpturii mele ştie că nu are rost. Vin, femei, cîş- tec — toate acestea — tot acest joc a luat sfîrşii Miezdl
făpturilor noastre îl refuză. Şi totuşi e foarte greu să ne smulgem împreună.

— Deci doreşti cu adevărat o femeie alături de dumneata ?

— Ah, Senora ! Dac-aş putea avea încredere în mine ; şi încredere în eâ ! Nu mai sînt un tinerel care-şi poate îngădui să greşească. Am patruzeci şi doi de ani şi sâ.- vîrşesc cel din urmă — sau poate că într-adevăr cel dintâi mare efort bărbătesc. Sper să mor înainte de a comite c*r*~ mare greşeală.

— De ce să comiţi o greşeală ? Nu e necesar.

— Pot să cad foarte lesne în greşeală. Pe de o parte, e foarte uşor pentru mine să devin un arogant şi un siluitor. Iar pe de altă ‘parte, e foarte uşor sâ mă neg cu totul şi să fac din viaţa mea un soi de sacrificiu. Din viaţa msa care e siluită. Intr-un anumit sens, e uşor să mă las siluit. Şi ieri m-am lăsat, in oarecare măsură. în faţa episcopului de Guadalajara. Ceea ce nu-i bine. Dacă ar fi să eşuez intr-o greşeală, Senora, aş prefera să ajung siluitor decît siluit. Ca pătimaş siluitor pot încă să retez, să extirp putreziciunea celeilalte posturi, adică oribila tendinţă şi dorinţă a oamenilor de a se lăsa siluiţi, o dorinţă respingătoare, dezonorantă.

—Dar de ce sâ nu te retragi, aşa cum ai spus. în eiil dumitale cel mai lăuntric şi acolo să intilneşti o femeie, s-o întilneşti, aşa cum ai spus, acolo unde cele două su.Cete fuzionează în cea mai profundă dorinţă a lor. Nu-i nr< sar să înfrunţi odiosul dezechilibru pe care-1 numeşti sih.ire.

— De ce n-o fac ? Dar ce femeie anume **-aş pute?;** in- tilni trupeşte, **fără** ca între noi **sâ se** instaleze **lenta r*** dare a siluirii de o parte sau de **alta** ? Dacă **m-aş căfe/irori** cu o femeie spaniolă sau cu **o** mexicană cu pielea **bsvnă,** mi s-ar dărui, cerînd

să fie siluită. .Dacă m-aş căsători cu o femeie anglo-saxonă sau din orice altă spiţă blondă, va voi să mă siluiască, cu întreaga voinţă a străvechilor demoni albi. Cele ce se vor siluite sînt nişte paraziţi ai

sufletului, şi îmi repugnă. Cele ce vor să siluiască bărbaţii sînt nişte vampiri Şi între aceste două categorii nu toai există nimic.

— Dai', fără îndoială, există şi *unele* femei bune..

— Arată-mi-le şi mie. Toate sînt virtuale Cajrlote sau... sau... da, Caterine. Sînt convins eă l-ai siluit pe Joachim al dumitale pînă ce a murit. Fără îndoială, a dorit-o ; poate chiar mai mult decît ai dorit-o dumneata. Nu-i numai o chestiune de sexualitate. E ceva ce ţine de voinţă. Victime .şi victimizatori. Clasele de sus tinjind să se considcre victimele claselor de jos şi, pe de alia parte, urmărind să facă victime din clasele de jos. Poli-
" ticieni tinjind să facă din popoare victimele altor popoare. Biserica, îmbătată de voinţa diabolică de a-i preface pe oameni in umile tiritoare ce tînjesc să fie victi- mizate, siluite — iţi spun^ lumea noastră e un loc de ruşine.

— Dar dacă dumneata doreşti să fii altfel, de. bună seamă că mai există şi alţi ciţiva oameni care o doresc.

— S-ar putea, răspunse Ramon devenind mai calm. S-ar putea. Aş dori să mă pot stăpini mai bine. Să mă pot ţine în mină, să mă pot menţine în zona de mijloc, unde pot fi liniştit. Luceafărul meu de Dimineaţă. Acum mă ruşinez că ţi-am vorbit cum ţi-am vorbit, Senora Caterina.

— De ce ? strigă Kate.

Şi, pentru prima oară, roşcaţa ofensei şi a umilinţei îi invada obrajii.

Ramon o văzu şi, o clipă. îşi lăsă mîna pe mîna ei.

— Nu, zise el. Nu mă ruşinez. Mă simt uşurat.

Kate roşi mai puternic simţinuu-i atingerea mîinii şi * rămase tăcută. Ramon se ridică in grabă, dorind să se . afle din nou singur eu sine însuşi.

— Duminică dimineap, cînd ai să- auzi tobele

bâtînd, vrei să vii în *piaza* ? Ai să vii ?

— **Pentru ce ?**

— Vino şi ai sâ vezi.

Dispăru ca o săgeată. .

Satul era plin de ostaşi. Cînd se duse la poştă, Kate li văzu tîndălind, in uniformele lor de pînză, pe lîngă intrarea postului militar. Trebuie să fi fost vreo cincizeci, său mai bine ; Oameni scunzi, nu soldaţii aceia înalţi cu pălării turtite. Aeeştia erau bărbaţi mărunţei, iuţi, îndesaţi, ea Cipriano, şi vorbeau un straniu dialect indian, cu glasuri foarte scăzute. Se arătau rar pe stradă. Parcă se fereau să fie văzuţi.

Dar noaptea, de la ora zece încolo, toată lumea era obligată să se închidă în casă şi, in întuneric, Kate auzea tropotul patrulelor călare.

Plutea o atmosferă de- aţîtaro şi de mister. Preotul parohiei, un grăsan autoritar de vreo cincizeci de ani, ţinuse o tunătoare predică de sîmbătâ'seara împotriva lui Ramon -şi a lui Quetzalcoatl, interzicînd rostirea numelui păgîn şi ameninţînd cu pedepse pe orice membra al parohiei care ar citi legendele sau .măcar le-ar asculta.

Drept care. cînd a ieşit din biserică a fost atacat şl a trebuit să fie sedvat de soldaţi. Aceştia l-au condus în siguranţă acasă. Dar triada lui, bătrîna care îi ţinea gospodăria, a auzit din partea mai multor femei că dacă părintele mai deschide vreodată gura împotriva lui Quetzalcoatl, o să se pomenească cu cîţiva centimetri de lamă de *luachete* în burdihan.

Aşa încît Sfinţia sa nu mai ieşi din casă şi slujbele au fost ţinute de tînărul lui asistent.

Toţi peonii care veneau sîmbătă cu bărcile pe lac, pentru tîrg, se duceţiu ia slujbă în biserica din Sayula. Uşile mari stăteau toată ziua deschise. Oamenii care se foiau.încoace şi-mcolo venind de la lac sau ducîndu-se spre el, î$i scoteau pălăriile mari cîfid păşeau prin faţa bisericii, descoperindu-şi capetele cu lin gest servil. întreaga «zi puteai vedea în biserică indivizi răzleţi,

îngenunchind prin

2
&
2

navele laterale sau printre bănci; bărbaţii îngenuncheat] ţinîndu-şi spinarea verticală, pălăriile mari alături, pe jos, şi capetele cu forma lor înaltă, curioasă, specific in- diană, acoperite cu păr des, negru, foarte drepte ; numai picioarele îngenuncheau umil, lipite ynul de celălalt. Fe-. meile, cu capetele înfăşurate în *rebozos* ca în nişte glugi negre, îngenuncheau printre bănci, cu coatele larg desfăcute, într-un fel de indolentă voluptate.

In serile de simbătă, caverna neagră a bisericii era iluminată de flăcările roşiatice, pîlpîitoare a numeroase luminări ; înăuntru, ciorchini de capete bărbăteşti negre, foială de femei, un du-te vino de oameni care soseau de la lac sau se duceau la tirg. O tăcere ădincă, generată- nu de veneraţie, ci de o anume voluptuoasă admiraţie a măreţiei şi a strălucirii, de un abandon senzual, aproape ca de victimă, în faţa Dumnezeului morţii, cel răstignit ' şi mînjit cu dire de sînge, sau în faţa drăguţei femei albe în mantilă aibastră, cu faţa ei de păpuşă sub coroana de aur : Maria, păpuşa păpuşilor. Nina *Ninel&r*.

Nu era vorba de adoraţie. Ci de un soi de langoare şi «ie lăbărţare a sufletului. ŞL mai era şi un lux, după o săp- tămînă întreagă de posomorala şi murdărie în satele sor-' dide alcătuite din bordeie de paie. Pe Kate însă o irita.

Bărbaţii se ridicau şi păşeau în vîrfuj sandalelor, fâ cîndu-şi cruce cu apă sfinţită în faţă şi în spate ; pe buric şi pe ceafă. Şi ochii negri le luceau de o vagă senzuali- tate. Nu cunoşteau reculegerea, nu deveneau mai grav^ mai puternici, mai întregi, ci doar mai indolenţi; mai lascivi, mai necontrolaţi.

• Un lucru trebuie să înveţe orice om, şi mai cu seamă indianul mexican : cum să-şi adune sufletul, adînc în- lâuntru] său, şi să-şi rămînă credincios sie însuşi; Or biserica, in loc să-i ajute pe oameni* la aşa ceva, îi îaj*. pinge lot mai mult într-o molatică neajutorare emoţional^ oferindu-le senzuala gralificaţie de a se simţi

victime, timizaţi, dar, în acelaşi timp, şi conştiinţa aseunsă pînă la efîrşit, victima e mai tare dccît călăul. Falşii slabi sînt blestemaţi, pentru că oi moştenesc pămîntul.

Duminica dimineaţa avea loc o slujbă devreme la răsăritul soarelui, o alta la ora şapte, o a treia la nouă şi o a patra la ora unsprezece. După aceea urma o mică orchestra de viori şi violoncele care executa o muzică de dans demodată : în special dimineaţa, puteau fi văzuţi numeroşi peoni şi femei îngenunchind pe podea, în freamăt de luminări fumegoase, miros de ceară topită, fuioare de fum de tămîie, şi în sunetul greu al corului de bărbaţi din galerie, cu voci puternice, masive, impresionante.

Şi oamenii plecau din biserică stâpiniţi de senzuală moliciune care, curind, in piaţă, avea sa se transforme , in ură. ancestrala ură insondabilă care zace în străfundurile inimilor indiene şi care ţişneşte la suprafaţă, neagră şi nebuloasă, după ce s-a legănat în graţia lasciva.

înăuntru, biserica **nu** era decît **un** interior mort, ca toate bisericilc mexicane, pînă şi catedrala Puebla. Interiorul aproape tuturor hisericilor mexicane tiă impresia unei goliciuni cinice, a unei cinice lipse de noimă, a unei scoici nude, cinice. -Bisericile italiene sînt clădite într-un stit foarte asemănător, totuşi în ele dăinuie umbra şi profunzimea unui vechi mister. Tainica tăcere.

Insă în Mexic, nu. Pe dinăuntru — e greu să le defineşti — sînt artificioase; goale de sunet ţi lotuşi lipsite de tăcere, simple şi totuşi vulgare, serbede, sterile. Mai serbede decît clădirea unei bănci sau decît o. cla^S de şcoală ori o sală de concert pustie, mai puţin misterioase decît oricare dintre acestea.

* Tot timpul le simţi tencuiala, mortarul, varul, vopseaua albăstrie sau cbnuşie minjită : şi poleiala aplicată, gata **să se** coşcovească. Chiar şi în ce'e mai maiestuoase biserici, poleiala e hidoasă, nu e'niciodată

aur. Nim’e nu-i discret, gingaş.

• Aşa arăta şi interiorul bisericii din Sayula, pe care Kate o vizitase în numeroase rînduri. Exteriorul alb era încîntător, se încadra admirabil în peisaj, cu cele două turle gemene, albe, ca de pagodă, întrezărite printre sălciile verzi. Dar înăuntru părea să nu fie altceva decît var zugrăvit cu şablonul în motive cenuşii. Ferestrele erau inalle şi numeroase, şi lăsau lumina să se cearnă ca într-o clasă de şcoală. Isus, vărgat cu dire de sînge, se afla într-unul din transepturi, iar Fecioara, o păpuşă în- vesmintată în satin fanat, stătea, şocată, într-o cutie de sticlă. O avalanşă de flori de pîj?ză, flori de hîrtie, dantelă grosolană şi argint cu efecte de tinichea. Totuşi biserica era curată şi foarte frecventată.

Luna Măriei trecuse, panglicile de hîrtie albă şi al-bastră fuseseră date jos, palmierii din ciubere fuseseră mutaţi de pe intervale, iar seara nu mai veneau fetiţe . în rochii albe şi cu coroniţe' de flori pe cap, ca să depună

•bucheţele. Curios cît de ieftine apar în Mexic vechile ceremonialuri europene : doar un soi de parodie vulgară.

Sosi şi Joia Verde, cu slujba mare şi biserica înţesată din zori şi pînă la prînz de peoni îngenuncheaţi. Avusese loc o mică procesiune de copii, în interior, pentru că legea interzicea procesiunile religioase pe străzi. Dar, într-un fel, toate acestea păreau lipsite de temei. Doar ca oamenii Să poată spurife că e o *fiesta* [1] şi deci să aibă un pretext pentru a fi mai indolenţi, mai lasă-mă să te las, mai ne-

* controlaţi ca oricind. Marca dorinţă a mexicanului : să se afunde în'dulceaga-i inerţie. Una peste alta, asta era religia. In loc să le fi concentrat sufletul în vigoare şi intensitate, sărbătoarea religioasă îi lăsase şi mai dezintegraţi.

Oricum, săptămînile treceau şi biserica era la fel de populată ca de obicei. Dar, un ceas mai tîrziu, mulţimea

I Sărbătoare (sp.).

din biserică devenea mulţimea lui Quetzalcoati. O senzaţie în plus.

Pînă cînd cititorii de legende mai radicali strecurau in" lecturile lor cîteva insinuări anti-clericale. Şi peonii înce^ peau să se întrebe : >rEI *Senor* â fost un *gringo* şi *Santis- sirna* nu a fost decît o *gringuita ?*

Fapt care provoca represalii din partea preoţilor : la început simple admonestări, apoi vindicativele dezvăluiri • Şi ameninţărfale predicilor. Ceea ce însemna război.

Toată lumea aştepta ziua de sîmbătă. Veni şi aceasta, iar biserica rămase închisă. Sîmbătă Seara biserica se înfăţişă cufundată în întuneric şi zăvorită. Duminică, biserica arăta la fel de tăcută, cu uşile ferecate.

Prin mulţimea clin piaţă se răspîndi ceva ce semăna a consternare. Oamenii nu aveau unde să se ducă ! Dar o consternare împănată de curiozitate. Poate că urma să se petreacă ceva senzaţional.

Se mai ini im şi altă dată. In urma feluritelor revoluţii, multe dintre bisericile mexicane- fuseseră folosite ca grajduri pentru cai sau ca barăci pentru ostaşi. Adeseori bisericile au fost transformate în şcoli, săli de conceri sau cinematografe- Mănăstirile de maici sau de călugăi 1 au fost folosite in chip de cantonamente pentru soldaţi de rind Lumea se schimbă, în fond asta-i menirea ei.

în cea de-a doua sîmbătă, clnd biserica rămase tot închisă, era, întimplătoi*. un tîrg foarte bogaţi Sosiseră pe lac, dinspre sud, de la mare distanţă, chiar şi de la. Colima, mari cantităţi de fructe şi de alte materiale. Veniseră o sumedenie de oameni cu vaze de lemn lăcuit şi de femei cu oale de ceramică smălţuită.* Şi, ca de obicei, peoni ghemuiţi pe vine stăteau în faţa unei grămăjoare de prune tropicale greţoase — douăzeci de *centavos* grămada — sau des chile, sau fructe mango, stivuite îri piramide la marginea drumului.

, Un tîrg suprapopulat, -mai mult sau mai puţin, de indieni. Iar uşile bisericii, închise şi zăvorite, clopotele bisericii amuţite, pînă şi ceasornicul înţepenit. De fapt,

ceasornicul se oprise mereu. Dar pacea niciodată cu asemenea definitivă fermitate.

Nici tu slujbă, nici tu spovedanie, nici mică orgie do tămîie ş} de emoţii dezlănţuite. Mulţimea murmura şi arunca priviri temătoare în jur. Vînzătorii de jpe şosea se cincheau şi mai strîns pe vine, de parcă ar fi vrut să se facă mai compacţi şi mai Alici : se ghcmuiau pe pulpe, cu genunchii la înălţimea umerilor, ca nişte.idoli azteci Iar soldaţii, cîte doi, sau eîte trei, erau prezenţi pretutindeni. Şi Senoras şi Senoritas cu şaluri sau matftUe din voal negru se îndreptau grăbite spre biserieă pentru slujbă, şi scoteau exclamaţii de uimire în faţa porţilor ; se agitau, şi tqtul era freamăt şi foşnet şi pălăvrăgeală ; deşi ştiuseră foarte bine că biserica fusese închisă.

Dar era duminieă dimineaţă, şi ceva trebuia să se întîmple.

Pe la zece şi jumătate îşi făcu apariţia o barcă din care coborîră bărbaţi în straie albe ca zăpada, aducînd cu ei o tobă. îşi croirâ dium prin mulţime, pe nisip, pe sub copacii bătrîni, îndroptindu-se spre biserică.

In faţa uşilor care continuau să fie închise îşi scoaseră bluzele şi se aşezară în cerc, cu umerii negricioşi goi şi cu brîul albastru şi negru al lui Quetzalcoati legat în jurul rilijlocului.

Toba începu să bată puternic, vibrant, în timp ce oamenii cu capetele şi piepturile descoperite stăteau în cerc în faţa uşilor bisericii: **o** roată bizară de capete lucioase, negre-albăstrii, şi de umeri tuciurii deasupra pantalonilor albi ca neaua. Toba continua să bată monoton. Pe urmă fluierul de lut cu sunete înecate porni să intoneze o melodie.

Toţi oamenii din piaţă se înghesuiră în faţa porţilor bisericii. Dar acolo stăteau de gardă ostaşii Iar in interiorul curţii de piatră, soldaţii păzeau îngrăditura joasă, ca nu cumva cineva să se caţâre pe zid. Aşadar, mulţimea densă stătea afară şi sc zgiia la uşile închise, in soarele fierbinte de dimineaţă, adăpostindu-se'pe sub sălcii şi pe

sub arbuştii de piper. Majoritatea erau bărbaţi cu pălării mari ; dar printre ei se răzleţiseră şi ciţiva orăşeni, şi. cîteva femei, precum şi Kate, cu o umbrelă dc soare în dungi albastru închis. O masă compactă, tăcută. încordată, adunată în umbra presărată cu paiete de soare, o mulţime care se îngrămădea în jurul trunchiurilor de palmieri. sau se căţăra pe rădăcinile arbuştilor de piper. In spate erau parcate camioanele şi automobilele.

Toba emise un tremur final, după care amuţi, iar fluierul' de lut tăcu la rîndu-i. Se auzea clipocitul apelor lacului, clinchete de pahare şi zvonul glasurilor şoferilor adunaţi la o mică ospătărie. în rest, răsuflarea tăcută a mulţimii. Ostaşii distribuiau cîteva file printre oameni. Şi, deodată, o voce puternică, bărbătească, rezonantă, începu să cinte in.acompaniamentul surd al tobei.

Bun-răfnasul tui /sus

Bun-vămas, bun-rămas, *Despedida*[1]
■Sint ultimele zile, cele din urmă
cuvinte De mîine Isus şi Maria Vor fi din
nou oseminte.

E cale lungă, prea lungă Din Mexic pînă-
n Paradis.
Aruncă o privire, mamă Şi spune-ţi c-a
fost doar un vis.

Iacob şi Ioan şi Marcu . Filip şi Sân
Cristobal
• Sfintele Anna şi Theresa,
Guadalupe cu-obrazul oval,

*** Adio (sp.).**

Veniţi, totu-i sfirşit pentru noi.
' Să ne lăsăm cu toţii dflşi,
Pe trepte de lumină mă urmaţi,
Sîntem nişte sfinţi apuşi.

Joachim. Francisc şi Anton Maria cea
atît de felurit numita :
Purisima, Refugiul, Soledad,
Uitaţi de lumea asta urgisită.

Toţi sfinţii, madonele mele toate,
Păşiţi afară din altare !
Urmaţi-mă pe mine.-răstignitul Luaţi cu
voi însemne şi odoare

Străbateţi flăcările, călcaţi peste şcîntei,
Pătrundeţi iar în cerurile sfinte.,
Urmaţi-l iar pe cel ce vi-e păstor Vă
duceţi după el. luaţi aminte

*

Spuneţi rămas-bunşi daţi totul uitării Tot
ce-aţi văzut în ţara mexicană ;
Cereasca pace, divina uitare.
Vă fie de azi înainte hrană

In timp ce vocea intona cele de mai sus. sosi o allă barcă, iar soldaţii dădură mulţimea la o parte pentru a-i deschide cale lui Ramon, îmbrăcat în serape-le lui alb, cu margini albastre şi franjuri roşii, unui tînăr preot al bisericii, în sutană neagră, «şi unor alţi şase bărbaţi în *serapes* de culoare închisă, cu marginile albastre ale lui Quetzalcoatl. Această curioasă procesiune străbătu rîndurile celor adunaţi şi intră în curtea bisericii.

Cind se apropiară, cercul de bărbaţi din jurul tobei se desfăcu, şi oamenii se aranjară în semicerc. Ram6o, cu statura-i dominantă, se aşeză iridărătul tobei, cei şase bărbaţi în *serapes* 'întunecate se împărţiră cîte trei la fiecare aripă a semicercului, iar preotul ‘ tinăr şi suplu, în sutana lui neagră, rămase singur, în faţa mulţimii.

Ridică o mînă ; Ramon îşi scoase pălăria şi toţi bărbaţii triaţi acolo îl imitară.

Preotul se răsuci pe călcîie, se îndreptă spre centrul semicercului, unde se afla Ramon, şi-i înmînă cheia bisericii. După aceea rămase în aşteptare.

Ramon descuie uşile bisericii şi le deschise larg. Oamenii din primul rînd al mulţimii îngehunchează brusc la vederea interiorului bisericii întunecat ca o hrubă, în care licăreau însă luminile tremurătoare a zeci de. luminări aprinse, risipite în întreg spaviul misterioasei întunecimi, fremătindu-şi flăcăruile înceţoşate, pilpîinde, ca o mică pădure incendiată.

Mulţimea se foi, se codi, apoi îngenunche. Doar ici-colo, cîte un muncitor, cîte un şofer sau un feroviar rămaseră în picioare.

Preotul îşi înălţă şi mai sus mîna şi se reîntoarse cu faţa spre mulţime.

— Fiii mei, ‘ începu ^1, iar lacul păru să foşnească, acompaniindu-1 : Domnul i-a chemat acasă pe Isus şi pe mama lui, Maria. Vremea lor a apus în Mexic. Se întorc la tatăl ceresc.

Isus vă urează să rămîneţi cu bine,
Maria, mama lui, vă urează să rămîneţi cu bine Vă binecuvîntează pentru ultima oară, acum vă **părăsese**
Răspundeţi *Adiâs!* • »
Rostiţi *Adiâs !* fiii mei.

Oamenii din semicerc rostiră un profund *Adiâs-!’* las dinspre soldaţi şi dinspre mulţimea îngenuncheată răzbi
un ecou tremurat, murmurat* un Adids repetat iar . şi iar, ca e furtună mormăitoare.

Deodată, o rafală de vînt. stinse pădurea de luminări din interiorul bisericii spre care îşi aţintiseră oamenii privirile,- şi nu mai rămase decît întunericul. în lumina soarelui se căsca o hrubă de întuneric în care mai

licărea, ici-eolo, flacăra firavă a cîte.unei lumînărele: Bărbaţii din mulţime gemeau şi scoteau exclamaţii.

Pe urmă toba începu să vibreze uşor, şi doi dintre oamenii din semicerc porniră să cînte din nou cîntecul de bun-rămas, cu voci mărețe, rezonante. Erau cîntăreţi pe care Ramon, sau discipolii săi, îi culeseseră de prin .tavernele din Mexico City, oameni cu voci cultivate, uimitoare, din acea specie a tenorilor mexicani care par să facă pămîntul să crape. Artişti pe care „vremurile grele“ îi siliseră să-şi cîştige pîinea cîntînd prin cîrciumi. Şi- acum îşi dădeau drumul la voce cu întreaga disperare care le rodea sufletele, cu o demonică, deznădăjduită cutezanţă. Cmd se încheie cîntecul, preotul îşi înălţă din nou mîna şi dădu bunecuvîntarea. adăugind cu glas scăzut :

— Şi acum, spune Isus. lăsaţi-mă să plec împreună cu toţi sfinţii mei. Căci mă întorc la tatăl meu carele e în ceruri şi cu dreapta o •'conduc pe mama mea către pacea căminului ei.

Pe urmă se întoarse şi intră în biserică. Rarfton îl urmă. După el, intrară încet, unul fcîte unul, toţi bărbaţii din semicerc. Tăcerea de moarte fu spartă de cîteva dangăte ale clopotului din turn. Apoi încetă şi acesta. N

Şi o clipă mai tîrziu. din adincul bisericii, răsună o tobă,, cu un duduit îndepărtat, timorat, monoton.

Preotul apăru, din nou. în uşă, îmbrăcat în veşmintele lui albe, bogat împodobite cu dantelă, şi purtînd un crucifix înalt. Şovăi în prag, apoi ieşi în lumina soarelui. Cei îngenuncheaţi îşi împreunară palmele.

Luminările din biserică rămase încă aprinse îşi înclinau flăcările răzlețe către uşă. Don Ramon se ivi din întuneric, despuiat pînă la brîu, cu *serape*-\e împăturit pe umăr, şi purtind parul frontal al catafalcului pe care zăcea, într-o j ladă de sticlă,, teribilul Isus mort din Săptămîna Mare. Un bărbat înalt, măsliniu, gol pînă la brîu, purta pe umăr parul /din spate al catafalcului. Mulţimea gemu. Isus cel mort, in mărime naturală, părea

într-adevăr mort, în timp ce trecea pe porţile bisericii. Cînd pătrunse în mulţime, ; bărbaţii şi femeile îngenuncheate înălţară feţe oarbe şi îşi] ridicară braţele ; rămaseră aşa, cu braţele larg desfăcute,] într-un inexprimabil extaz de frică, închinăciune şi acceptare a morţii.

- După catafalcul lui Hristos mort, urmă o lentă procesiune de bărbaţi goi pînă la brîu, purtind statuie după statuie. Întîi cumplitul Christ osîndit, cu trupul despuiat, vărgat ca un tigru cu dîre de sînge. Pe urmă imaginea binecunoscută din altarul lateral: Isus cu plete lungi şi mîinile întinse. Pe urmă imaginea lui Isus din Nazaret. cu o cunună de spini.

Urmă Fecioara în mantila albastră, îndantelată, şi cu o coroană de aur. Cind apăru, cu înfăţişarea-i cam ieftină, în lumina orbitoare a soarelui, femeile începură să geamă. In urma ei, luminările care supravieţuiseră în biserică se stinseră una cîte una.

Urmă apoi cafeniul sfînt Anton din P.aaova, cu un copil în braţe. După. el, sfîntul Francisc uitindu-se ciudat la crucea pe care o ţinea în mîini. Pe urmă, sfinta Anna. Şi, în sfîrşit, sfîntul Joachim. Cînd se ivi şi el, se stinse ultima luminare dîn biserică şi nu mai rămaseră decît uşile deschise asupra tenebrelor.

Statuile rezemate ‘de umerii bărbaţilor cu piele tuciurie înaintară copilăreşte prin soare, pierzîndu-se apoi pe sub umbra copacilor. Toba veni cea din urmă, vibrînd slab.

Cînd oamenii se îndreptară spre lac cu marele Isus mort, coşciugul de sticlă scînteie orbitor în soare. Mulţimea murmură şi se legănă pe genunchi. Femeile strigară : „Puri- *sima ! Purisjma !* Nu ne părăsi !“ iar cîţiva bărbaţi exclamară repetat : *Senor ! Senor ! Senor !*

Dar strania procesiune îşi vedea încet de di um pe sub eţipaci. către nisipul zgrunţuros, şi ieşi din nou la-

lumină, coborînd spre lac. Adia o briză uşoară. în dogoarea soarelui. Serape-le împăturite pe umerii goi. netezi, fluturau la întîmplare.' statuile se legănau şi. din cînd în cînd. se împleticeau. Dar crucifixul înalt şi scăpărătorul coşciug de sticlă înaintau drept spre marginea apei. Apoi venea Isus într-o mantie fîlfiitoare de mătase roşie, urmat de acel Isus de lemn vrîstat cu dungi de vopsea, pe urmă Isus în alb. cu o mantie violetă ce flutura ca o basma, după care venea Maria în dantele ce tremurau peste satinul ţeapăn alb şi albastru. Sfinţii nu erau îmbrăcaţi în mătăsuri, ci doar vopsiţi : lemn vopsit.

Preotul suplu, cu dantelăria lui, se poticnea prin nisip sub greutatea crucifixului pe care era răstignit un Isus alb. cu faţa spre lac. La debarcader aştepta' o canoa cu pînze 'şi cu o pasarelă mare de lemn, rezemată de pupă. Doi bărbaţi desculţi, îmbrăcaţi în alb, îl susţinură pe preotul pirpiriu, al»[1] cărui manşete albe fluturară ca nişte steaguri cind se caţără pe pasarelă. Oamenii îl ajutară să se urce la bord şi să se îndrepte apoi spre proi'â, unde, în ' sxîn-ii, îşi depuse crucifixul, cu faţa spre exterior.

Vasul era deschis^ fără tendă sau tambuchi, dar avea nişte mese fixate, pentru depunerea statuilor. încet, urcă şi Tîamon pasarela, apoi coborî în barcă : lada mare de r? îc¹h‘ fu aşfvntă pe o masă. iar cei doi purtători ai cata-faVulu[5] t>uturâ. în fine, să-şi şteargă frunţile ude şi părul nt-grJ înfiei’bîntaţ si muiat. Ramon îşi trase pe el pătura si-şi puse pălăria pe cap, pentru **a se** feri **de** soare. **Vasul** sg legăna încet. Vîntul bătea dinspre vfest. Lacul era palid, | ireal, orbit de soare.

Una după alta. statuile fură înălţate peste pupă, se pro- filară o clipă pe cer, apoi coborîră în vas. pe mesele de unde puteau fi văzute, peste marginile negre ale canoei, de către puhoiul de oameni rămaşi pe ţărm.

Era o stranie şi ţipătoare adunătură de statui. Şi

totuşi, fiecare dintre ele avea un anumit patos, o amprenfă de oroare, aşa cum zăceau învălmăşite laolaltă pe suporturi, pentru ultimul lor drum. Şi lîngă fiecare dintre statui se • plantase purtătorul respectiv în serape şi eu pălăria pe . cap, susţinînd parii cu o mînă fermă.

Pe ţărm, soldaţii alcătuiseră un mic front, şi trei bărci cu motof, pline de ostaşi, aşteptau lîngă canoa. Coasta era înţesată de o masă de oameni. Numeroase bărci cu vîsle se apropiau, pline de curiozitate, de canoa, ca nişte peşti. Dar toate păstrau o precaută distanţă.

Marinarii desculţi începură să dezlipească barca de ţărm cu ajutorul prăjinilor. Se lăsau cu toată greutatea ■pe prăjini, şi se învîrteau prin apă, în jurul vasului. încet, canoa începu sâ plutească în apele joase. Părăsea lent ţărmul şi puhoiul de oameni.

Alţi doi marinari începură să înalţe rapid pînza mare, pătrată, albă. Se ridică iute dar greoi în aer şi prinse vîn- tul în plin. Pe pînză era imprimat marele semn al lui Quetzalcoatl : şarpele albastru încolăcit, avînd în centru, asemenea unui ochi, vulturul albastru pe un cîmp galben.

Vîntul bătea dinspre vest, dar barca se îndrepta spre sud-est, către mica insulă a Scorpionilor, care se iv^a ca un mamelon din ceaţa ce învăluia lacul. Şi barca plutea înainte, iar marele ochi părea să privească îndărăt, spre satuî eu sălcii verzi, biserica albă pustie şi puhoiul de oameni
-de pe ţărm. .

Bărcile cu motor escortau uriaşa. înceata canoe, iar bărcile mici cu vîsle o urmau de la distanţă, ca nişte irf- secte, neîndrăznind să se apropie prea mult. Apa bolborosea şi plescăia, oamenii de lingă statui îşi Încleştară -mai puternic o mînă pe pari, cu cealaltă ţinîndu-şi pălăriile, •chiul mare de pe catarg privea îndărăt, spre uscat, iar pînza albă fîliiia peste coşciugul de sticlă, peste Christul năclăit de ainge închegat, peste

statuile cu mantiile Lor lluturînde.

Pe ţărm, oamenii se răspîndeau sau se aşezau pe nisip aşteptînd şi urmărind vasul cu răbdare placidă, care era, pe jumătate, indiferenţă. Canoa devenea tot mai mică, m<*i puţin vizibil^ tapindu-se în lumină, iar bărcile cate o înconjurau apăreau ca nişte punctuleţe. Lacul iţi obosea ochii cu luminiscenţa lui.

Departe, pe sub copaci, în tăcere, sau poate că în uitare,

• ferneie cumpără un pepene verde cu coaja întunecată, îl sparse iabindu-1 de o piatră, apoi împărţi copiilor ei bucăţile mari, cu miez roşu. Bărbaţii presărau, în tăcere, sare peste feliile groase de castravete pe care le vindea o femeie, pe sub copaci. în tăcere, intrau în biserică, trecînd pe lîngă ostaşii ce păzeau uşile. _____,

Biserica era cufundată în beznă, cu excepţia luminii de zi care -pătrundea pe uşile deschise, şi rămăsese absolut goală : pereţii, podeaua, altarul, transepturile, toate goala şi pustii. In tăcere, oamenii ieşeau din^biserică.

Era ora prînzului, îmbăiată în arşiţă. Canoa se îndrepta ' încet spre mamelonul înălţat din ape, pe care locuia o ■ familie de indieni pescari, cu cele cîteva capre ale lor. t Pe o mică parcelă uscată cultivau fasole şi porumb, ta

! rest, insula nu era decît stîncă goală, hăţişuri de • mărăcini şi scorpioni.

Cu ajutorul prăjinilor, barca fu împinsă intr-un golfuleţ pietros. Se apropie încet de ţărm. Bărcile cu motor **o** precedaseră. Oameni tuciurii, goi, se ţi năpustiseră s& tţ scalde printre stînci. ,

Pînza mare se pleoşti, canoa se lipi de ţărmul pietros, oamenii săriră în apă, statuile fură descărcate şi cărate cu grijă pe stînci. Acolo îşi aşteptară purtătorii.

încet, procesiunea începu din nou să urce coastele

insulei zbîrlite, pe lîngă cele cîteva bordeie unde un cocoş roşu cucurigea printre gunoaie ; traversară stîncile, dincolo de hăţişuri, spre partea opusă a insulei.

Latura dinspre Sayula era numai stîncă ascuţită, care-ţi tăia tălpile. într-o scobitură pietroasă de la marginea apei fuseseră aşezaţi cîţiva Bolovani şi, deasupra lor, nişte bare de oţel, închipuind un grătar. Dedesubt fuseseră îngrămădite maldăre de surcele.; alte mormane de surcele aşteptau ceva mai departe.

Statuile şi coşciugul de sticlă cu Isus mort fură aşezate pe barele grătarului de oţel, toate laolaltă, într-o **j** patetică învălmăşeală. Rezemară cjipoi de ele şi crucifixul! cel mare. Era ceasul amiezii, căldura şi lumina cădeau vertical, aprig. Dar spre lac. nori fantastici'începuseră să **se Şi** înghesuie.

Dincolo de apă, dincolo de incandescenţa arşiţei, satul, cu copacii lui, cu căsuţele şi turlele albe ale bisericii, se nălucea ca un miraj.

Bărbaţii care veniseră în bărci se adunaseră grămadă pe stîncile micului amfiteatru. Ramon, folosind o lupă, aprinse cîteva fire de trestie şi de ocote. In strălucirea solidificată a soarelui ţîşniră flăcări iuţi, ca nişte şerpi tineri, răspîndind fum. In tăcere, Ramon dădu foc piramidei de surcele aşezată cu grijă sub grătarul pe care zăceau statuile.

Urmă un pîrîit'şi o pufnire de fum albicios, aroma dulce de ocote şi limbile de foc portocalii, semisubstan- ţiale, ţîşniră în aerul fierbinte. Rafale de fum săltară subit, flăcările izbucniră şi lemnul de ocote, mustind de răşină parfumată, începu să duduie. Sticla coşciugului mare scheuna straniu, dureros, în timp ce plesnea şi se fărîma în ţăndări. Printre barele de oţel se strecurau flăcări cafenii, insinuîndu-se între statuile care se înnegriseră pe dată. Veşmintele de mătase şi satin se prefăcură în scrum negru, rănile de vopsea se băşicară şi se scorojiră, negre.

Preotul cel tînăr îşi scoase veşmintele de pînză,

patra* tirul şi sfiţa şi, cir obrajii îmbujoraţi, le aruncă in flăcări. Pe urmă îşi lepădă şi sutana neagră şi reapăru îh straiele aibe ale oamenilor lui Quetzalcoati, cu pantalonii suflecaţi pînă la genunchi. Îşi zvîrli şi sutana în foc. Cineva ii întinse o pălărie mare şi un *serajpe* alb cu margini albastre.

Plutea miros de vopsea arsă, de lină, de ocote. Masa de foc fumegîndă năpădi statuile înnegrite, pînă cînd nu se mai desluşi nimic decît o viitoare de.fum şi de vîlvătăi brun-roşiatice, pîrîitoare, rîgiitoare, vuitoare'. Crucifixul în flăcări alunecă şi se prăbuşi într-o parte. Unul dintre păzitorii focului îl împinse îndărăt în cascada de jar de sub celelalte statui. Cei din jur, cuprinşi de o ciudată frenezie, aruncau mereu lemn proaspăt, răşinos, care aproape că exploda în foc. Bolovanii crăpau şi pocneau'ca nişte arme de fot. Coţi cei de faţă se traseră îndărăt, îndepăr- tindu-se de rugul vîjîitor care părea să se înalţe tot mai mult, palele de fum negru şi jerbele de scîntei desfâşu- rindu-se pînă în înalturile cerului.

Unul din bolovanii care sprijineau grătarul făcu explozie cu un zgomot asurzitor ; bucăţi de oţel şi cioturi dfe statui arzînde se prăvăliră mugind. Lada de sticlă dispăruse, dar panglici de oţel se ondulau, apoi se răsuceau, roşii, peste torentul de foc. Vergi ciudate de oţel apăreau de niciunde, proiectîndu-se afară din cărbunii încinşi.

Şi, curînd, nu rămase .decît strălucirea de rubin a jăraticului şi eleştee vîscoase de metal topit.

; Ramon stătea deoparte şi urmărea scena în tăcere, cu o faţă întunecată, aproape lipsită de expresie.

- Şi apoi. numai cînd ultimele flăcări albăstrii îşi dădură duhul înghiţite de mormanul de jăratic roşu,, de sus, de pe creastă, izbucniră rachetele, fîşîirid în aer, explodînd în albastrul dogoritor, revărsînd torente de scîntei verzui şi aurii.

Mulţimea rămasă pe ţărm văzuse arborele de fum eu ' trunchiul de flăcări. Acum, auzind pîrîitul greu al rache-' ’ telor, privitorii îşi înălţară ochii, exclamînd cu -groază

îmbinată cu dulcea voluptate a distrugerii :

— *Senor ! Senor !■ La Purisima J La Santisima **

Ca prin miracol, flăcările şi fumul şi rachetele se topiră în nimic, lăsînd aerul fierbinte imaculat. Jăraticul fu adunat cu lopeţile şi aruncat într-o rîpă.

Cînd canoa îşi ridică pînza pentru drumul de întoarcere. ţărmul lacului, deşi vag înceţoşat, arăta cafeniu şi neschimbat. Dindărătul munţilor uscaţi, tăcuţi, un nor se înălţa spre sud-vest, ca o uriaşă coadă albă, ca o coadă albă, miţoasă, de veveriţă care tocmai s-ar fi ivit de din- * colo de munţi. Şi coada albă, scămoşată, se lăbărţa pe cer, . spre zenit, drept către soare, Cînd canoa îşi desfăşură pînza, peste lacul de cretă alburie începu să se lase o străvezie peliculă de umbră.

Numai înspre capătul de jos al Insulei Scorpionilor aerul fierbinte continua să tremure. Ramon se întoarse într-una din bărcile cu motor. Cerul se întuneca, pregătin- du-se pentru tunete şi ploaie. Canoa, neputînd să-şi cro-' iască drum de-a curmezişul lacului, cîrmi spre Tuliapan. Bărcile care o înconjurau o urmară discret.

Acostară înainte de a se fi stîrnft vîntul. Ramon se duse la biserică şi ferecă uşile. •

t Mulţimea se împrăştie în vîht, *rebozos* fîlfîiau sălbatic, frunzele se desprindeau cu furie din copaci, praful se în- vîrtejea în aer. Sayula rămăsese văduvită de Dumnezeu şi,, irt inimile lor, oamenii se veseleau.

Capitolul XIX

ATACUL DE LA JAMILTEPEC

Brusc, aproape toţi soldaţii dispărură din sat: izbucnise o răzmeriţă la Colima. Un tren fusese oprit, existau victime omeneşti. Şi oinevâ, generalii Fulano şi Tulano se „pronunţaseră" împotriva guvernului.

Tulburări în atmosferă ; fiecare se bucura de aseme-

nea periodice înfiorări de teamă. Dar în afara acestdr înfiorări, lucrurile stăteau ca şi mai înainte. Biserica era închisă şi amuţită. Ceasul nu mergea. Timpul părea să se fi prăbuşit subit, zilele mărşăluiau serbede şi atemporale, in aceeaşi veche necalculată manieră a trecutului. Straniile, vechile, incalculabilele, neînregistrabilele, incomensurabilele zile ale anticii lumi păgîne ! Kate se simţea oarecum ca o sirenă ce se străduie să înoate într-un element străin. Era purtată de un curent subteran către ancestrala, antediluviana tăcere, în care lucrurile se mişcau fără nici un contact între ele. Şi ea se mişca şi exista fără contact, Pînă şi bătaia ceasornicului 'încetase. Aşa cum omul care se îneacă nu vede altceva decît apă, tot astfel Kate nu vedea decît faţa apelor fără timp.

Aşadar, firește, simţi nevoia să se agaţe de paiul ei.: Nu mai putea rezista. închirie un Ford vechi, hodorogit., care s-o hurduce pînă la Jamiltepec, pe drumurile desfundate ale după-amiezel

Ţinutul arăta ciudat şi pustiu, aşa cum arată ori de cîte ori se iscă o răzmeriţă. Ca şi cum spiritul vieţii ar fi secat şi n-ar fi rămas decît vidul, deşertul anti-vieţii, în ţinutul păcătos şi găunos.

Deşi nu era distanţă mare pînă la Jamiltepec, din momentul în care ieşiră din sat,-şoferul şi ajutorul său înce-

a?i

pură să se simtă speriaţi, să se ghemuiască de spaimă cai tiişte broaşte,

' Frica mexicană are o calitate cu adevărat misterioasă. De parcă bărbaţii şi femeile s-ar prăvăli pe jos, încolăcind u-se, ca nişte segmente de reptilă ruptă, incapabilă să se ridice. Kate făcea uz de toată voinţa ei împotriva acestui umilitor nonsens..

Ajunseră fără nici un fel de neplăcere la Jamiltepec. Locul arăta părăsit, dar normal. In curte se afla un car goţ. Nu se mai vedea nici un ostaş de gardă. Toţi fuseseră mobilizaţi împotriva răzmeriţei. Doar cîţiva peoni se invîrteau aiurea de ici-rcolo. Era o zi de *Jiesta,*

cînd nu se prea lucra. în casele peoniloi*, femeile turteau *tortilUz** intre palme şi preparau sos iute de chile, măcinînd seminţele de *metates. O fiesta.* Numai moara de vînt care pompa apă din lac îşi vedea înafhte de treabă, cu un păcănit uşor.

Maşina lui Kate trase in curte, şi doi *mozos* înarmaţi . cu puşti şi cartuşiere se apropiară .să discute în .şoaptă cu şoferul.

— Dona Carlota e aici ? întrebă Kate.

— Nu, Senora. *Patrona* nu e arici.

— Dar Don Ramon ?

— *Si, Senora ! Estă.*

Chiar în timp ce ezita, puţin nervoasă, Ramon apăru pe poarta interioară, îmbrăcat în hainele lui de un alb orbitor.

— Am venit să. te văd, îi spuse Kate. Nu ştiu dacă ai fi preferat să nu vin. Dar mă pot înapoia* pe loc cu maşina.

— Nu. Mă bucur c-ai venit. Mă simţeam cam părăsit, nu ştiu de ce. Haide să mergem sus.

— Patron, îl strigă şoferul pe un glas scăzut. Eu trebuie să rămîn?

Ramon îi şopti cîteva cuvinte. Şoferul era speriat şi nu voia să aştepte, li spuse lui Ramon că trebuie să fie înapoi la Sayula, la cutare şi cutare oră. Desigur, pretexte. Dar era evident că dorea să plece cît mai repede.

— Lasă-1 mai bine s.ă plece, o sfătui Ram6n pe Kate. Ai ceva împotrivă să te întorci acasă cu barca ?

—. Nu vreau să-ţi dato bătaie de .cap.

— £ mai puţină bătaie de cap dacă-1 laşi pe omul ăsta să plece ; şi apoi, oricînd vei dori, te poţi întoarce cu barca. Jn felul ăsta vom avea mai multă libertate.

Kate îi plăti şoferului şi Fordul se puse in mişcare zdrăngănind. După ce zdrăngăni un timp, execută un viraj în curte şi o zbughi prin *zaguun,* făcîndu-se nevăzut cît • mai curind cu putinţă.

Rămân dădu cîteva dispoziţii celor doi mozos înarmaţi. Se îndreptară, supuşi, spre ieşirea exterioară^

— De ce trebuie să fie înarmaţi ? întrebă Kate.

— O, se tem de 'bandiţi. De cîte ori e pe undeva o" răzmeriţă, toată lumea se teme de bandiţi. Ceea ce, desigur, îi stimulează pe bandiţi la acţiune.

— Dar de unde vin bandiţii ? stărui Kate în timp ce treceau prin intrarea interioară.

— Din satele din jur, o lămuri Rampn, trăgînd după el porţile grele şi barîndu-le cu un dnig de fier care mergea de la un perete la altul, * '

Curtea interioară era acum o mică închisoare, pentru că şi puternicele porţi de fier dinspre lac erau ferecate. Privi prin lucrătura de fier la micul eleşteu din grădină. Pluteau pe el cîţiva nuferi albaştri. In depărtare, lacul albicios apărea fantomatic în strălucirea soarelui.

Un servitor fu tr&nis la bucătărie, iar Ramon şi Kate urcară scările spre terasa de sus. Cît de singuratică, împietrit de singuratică şi de părăsită putea să arate *hocienda !* Pînă şi zidurile de piatră păreau să emane' pustie-, tate, singurătate, jriegare.

— Dar din care anume sate vin bandiţii? continuă Kate să stăruie.

— Din oricare dintre ele. Sc spune că, în special, din San Pablo sau din Ahaujijic.

— Sate foarte apropiate !

— Sau din Sayula, adăugă Ramon. Oricare dintre oamenii obişnuiţi, cu pălării, mari, pe care-i vezi in *plasra,* poate fi jun virtual bandit, cînd banditismul rentează ca profesie şi nu e pedepsit cu prea multă' severitate.

— rAj-mi Vine să cred.

— Dar e evident ! spuse el trintindu-se in fotoliul balansoar din faţa ei şi zimbindu-i peste masa de onix.

— Aşa o fi.

Ramon bătu din palme şi Martin, mozo-ul lui, veni sus. li dădu citeva ordine pe un ton jos, aproape murmurat. Omul îi răspunse şi mai în şoaptă. Pe urmă, stăpînul şi servitorul îşi făcură cîte urt semn din cap şi Martin „ plecă, lipăind din *huaraches* pe mica terasă. •

Ramon vorbea cu vocea aceea surdă, înăbuşită, atît de comună în ţinut, de parcă toţi s-ar fi temut să vorbească tare. Era un lucru neobişnuit la el, şi Kate îl

consemnă cu nemulţumire. Şedea, ’ privind lacul fremătător, palid-ca- ‘ Eeniu, printre arborii groşi de mango, ale căror fructe îşi schimbau culoarea de parcă s-ar fi înfierbîntat treptat. Munţii de pe ţărmul opus se decupau întunecaţi. Deasupra' creştetelor se Tolănise un nor n\are, negru, din care scăpărau, neaşteptat şi neplăcut, fulgere.

— Unde-i Don Cipriano ? ‘

— In momentul acesta, Don Cipriano e mai mult generalul Viedma. li împrăştie pe răsculaţii din Colima.

— Şi se lasă greu împrăştiaţi ?

— Probabil că nu. Oricum e o treabă care-i place lu? Don Cipriano. El e zapotec, şi cei mai mulţi dintre ostaşii lui sînt zapoteci din munţi. Le place să-i hăituiască pe cei
. de altă jiaţiqnalitate.

— Mă întrebam cum de n-a fost aici duminică, atunci cind ai scos statuile. Socotesc că a fost un lucru extrem de temerar.

— Aşa gîndeşti ? rîse el. Nu a fost, E mai puţin temerar să scoţi şi să distrugi ceva, decît să instaurezi un noiţ puls de viaţă.

— Dar mai întîi trebuie să distrugi tot ce-i vecii:.

— Toate statuile alea îmbîcsite, da. Dar nu ajută la nimic atîta timp cît nu ai altceva de pus în loc.

— Şi ai găsit ?

— Cred că da. Dumneata nu crezi ?

— Da, răspunse ea cu oarecare şovăială.

— Cred că d"a, repetă Ramon. Simt un suflu nou pul- sînd în mine. îşi băfea joc de ea, de ezitările ei. De ce nu ni te alături ?

— Cum ? Măritîndu-mă cu Don Cipriano ?

— Nu neapărat. Nu neapărat. Nu-i neapărat sâ te măriţi cu cineva.

— Şi ce ai de gînd să faci în continuare ?

— Am de gînd să redeschid biserica, pentru a-1 instala pe Quetzalcoati. Dar nu-mi plac zeii singuratici. Ca să se simtă bine, trebuie să fie mai mulţi laolaltă.

— Dar e nevoie de zei ?

— Cred că oamenii au nevoie de manifestări concrete ale ideilor. ■ •

Kate păstră o tăcere iritată.

— E nevoie şi de zeiţe. Şi asta^i o dilemă, adăugă el rîzînd.

în clipa aceea Don Ramon îşi îndreptă brusc spatele şi păru să asculte încordat. Răsunase o împuşcătură pe care Kate o auzise-, fără să o ia însă în seamă : pentru urechile ei putuse să fie un rateu de automobil sau de barcă cu motor.

Deodată se declanşa o scurtă rafală de împuşcături.

Ramon sări de pe scaun, mlădios ca o pisică, şi trînti uşile de fier din capătul de sus al scării, trăgînd totodată şi drugii care le barau.

— N-ai vrea să treci în camera asta ? o întrebă el. arătîndu-i o intrare întunecată. Acolo ai să fii în siguranţă. Rămîi înăuntru cîteva minute, pînă mă întorc eu.

în timp ce vorbea, un strigăt răzbi dinspre curtea din spate şi un glas de om care moare răcni : *Patron !*

m

Ochii lui Ramon se dilatară de furie, de o furie mortală. Faţa i se albi ca varul în timp ce se uita la Kate fără să o vadă, flăcări negre jucîndu-i în pupile. îşi trăsese afară-din brîu un pistol cu ţeavă lungă.

Tiptil, continuînd să nu o vadă, se strfecură rapid, cu mişcări mute pa de pisică, de-a lungul terasei şi sări de pe ultima treaptă a scării pe acoperiş. Picioarele-i păreau impulsionate de eterna patimă a mîniei.

Kate rămase înlemnită în uşa cămăruţei. Lumina zilei păru să se fi întunecat în ochii ei.

— *Holă !* Voi de colo ! se auzi vocea lui Ramon dfe pe.acoperiş, atît de sugrumată de furie, încît aducea mai curînd a rîs îndepărtat.

Drept răspuns, un zgomot confuz în curte şi cîteva împuşcături. Răspunsul lent, ferm, al împuşcăturilor !

Kate tresări cînd un şuier prelung sfîşie_ aerul. Aşteptă îngrozită. Pe urmă văzu că era o rachetă care ex-

plodă cu un zgomot ca de puşcă, sus, deasupra lacului, re-,, vărsîndu-se într-o jerbă de bule roşii, luminoase. Un semnal din partea lui Ramon.

Simţindu-se incapabilă să intre în cămăruţa întunecoasă, Kate aşteptă ca lovită de trăsnet. Dar, în străfundurile ei, ceva fremătă adînc, făcînd-o să străbată terasa în goană, să urce din cîţîva' paşi treptele şi să se caţăre şi ea pe acoperiş. îşi dădea seama că nu-i pagă dacă nioare, atîta timp cît murea alături de Ramon. Nu singură.

Acoperişul scînteia în soare. Era plat, dar denivelat. Alergă spre parapet în plină lumină, şi aproape că ajunsese în raza vizuală a celor de jos, din curte, cînd simţi, că o loveşte ceva şi cîteva bucăţi de moloz îi plesniră faţa şi-i căzură în păr. Se întoarse brusc şi zbură ca o albină îndărăt spre trepte.

Scara se forma într-un colţ al acoperişului, unde se înălţa un turnuleţ pătrat, cu bănci de piatră. Se lăsă să cadă pe una dintre bănci, privind cu groază spre bucla răsuciţă a treptelor, o scăriţă îngustă de piatră, prinsă Intre două ziduri solide.

Era aproape paralizată de şoc şi de spaima. Totuşi, în adîncurile ei se simţea calmă. Aplecîndu-se şi privind peste marginea acoperişului, in lumina liniştită a soarelui, îi era cu neputinţă si creadă în moarte.

- Printr-o ferestruică a turnului, văzu silueta albă şi .capul negru **aii** lui Ramon, detaşîndu-se în alt turnuleţ pătrat de po acoperiş. Un turnuleţ deschis,' abia mai înalt decît creştetul lui. Se pitise într-un^olţ şi stătea nemişcat, pîndind piezişprintr-p lucarnă. Pac ! se descarcă pistolul lui, ţintind în jos. Din curte se auzi un ţipăt înăbuşit, urmat de altă rafală de împuşcături.

Ramon se w îndepărtă puţin de lucarnă şi îşi scoase bluza albă, ca să nu-şi trădeze poziţia. Purta o cartuşieră •
. deasupia brîului. In umbra turnului, trupul lui arăta ciudat de întunecat în contrast cu pantalonii albi. îşi reluă pînda lîngă deschizătura lunguiaţă, îngustă, oblică, a turnului, Kate îl văzu ridicîndu-şi cu precauţie

pistolul, iar împuşcăturile rare şi deliberate, una, două, trei, îi
• răvăşiră nervii Şi din nou urmă o rafală de împuşcături de jos, şi o explozie de bucăţi de piatră şi de tencuială fumegîndă, sărind in aer. Pe urmă iar tăcere, o tăcere lungă. Kate stătea cu braţele strtns lipite de trup.

Norii se deplasaseră; • soarele avea o strălucire gălbuie, în lumina densă, munţii de dincolo de parapet îşi dădeau la iveală lîna verde a vegetaţiei fragede, ceţoase şi frumoase.

Totul era perfect liniştit. Ramon stătea nemişcat în umbră, lipit de zidul turnului şi privea în jos. Kate ştia că ţinea sub observaţie porţije mări, interioare.

Deodată însă, îl văzu mişcînd, Ţinînd pistolul în nună, Se aplecă şi începu să alerge, ca o pisică uriaşă ; spatele gol~ îi luci în soare cînd se ghemui la adăpostul parapetului, strecurîndu-se în goană spre celălalt turnuleţ- din faţă, Corespunzător primului.

Cel de-al doilea era un turn lipsit de acoperiş, şi se afla în vecinătatea lui Kate, care stătea ca vrăjită, încremenită în eternitate, pe banca de piatră din capul scării, urmărindu-1 pe Ramon. Acesta se lipi din nou de zid şi îşi apropie pistolul de lucarnă. Şi iar, una, două, trei, patru, cinci, împuşcăturile explodară cu încetineală. O voce de jos răcni *Ay-i! Ay~i! Ay-i* cu schelălăituri de animal rănit. O altă voce lansă nişte ordine. Ramon se lasă pe un
• genunchi, ca să-şi rejndarce pistolul. Pe urmă aprinse un chibrit, şi Kate tr^ăai» cumplit cînd o nouă racheţă spinteca feroce aerul, explodă ca o puşcă şi se fărîmă în bule de lumină roşie ce zăboviră îndelung pe cer, ca şi cum nu aveau nici un chef să moară acolo, departe, în înălţjmi. ,

– *m*
Kate oftă, întrebîndu-se ce-or fi însemnînd toate astea.
r Că însemnau moarte, ştia.-Dar cît de stranie, de abstractă ! Doar zgomotele astea de împuşcături ! Nu putea vedea . nimic din ce se p«trecea în afară. Ar fi dorit să privească jos, în curte. -

Ramon era la postul lui de observaţie, lipit de zid, pîndind, nemişcat. Din curte se auzeau. împuşcături', îm- proşcături de plumb. .Dar Ramon nu clintea. Kate nu-i Rutea vedea faţa, ci doar o porţiune din spate, umerii trufaşi, grei, cafeniu-gălbui, capul negru înclinat în faţă, într-o atitudine de concentrare, cartuşiera care-i cădea peste şolduri, pe pantalonii de pînză albă, fîlfîitoare. Nemişcat şi neted, la pîndă concentrată, ca însăşi tăcerea. Apoi, cu o muta şi diabolică repeziciune, îşi schimbă poziţia şi îndreptă din nou ţeava pistolului către o ţintă.

Era total inconştient de prezenţa ei ; ehiar şi de exis- trfiţa ei. Ceea ce, fără îndoială, era aşa cum trebuia să fie. Kate şedea neclintită, aşteptînd. Aşteptînd, aşteptînd, aş- , teptînd în acea eternitate de lumină gălbuie, cu o anume imperturbabilă suspensie de linişte în străfundurile ei. Va veni cineva din sat. Totul se va termina. Se va termina.

In acelaşi timp, tresărea şi- se uita la Ramon ori de cîte ori acesta trăgea..,Ah, cum mai ura zgomotul împuşcăturilor ![1]

Deodată, scoase un strigăt pătrunzător şi, dintr-o săritură, îşi părăsi adăpostul. Văzuse un cap negru ivindu-se pe scări.

înainte ca ea să-şi fi dat măcar seama, Ramon făcu un salt de pisică uriaşă şi, cînd intrusul sări de pe scară, două trupuri bărbăteşti se încleştară aproape în aer. Două trupuri bărbăteşti încleştate se prăbuşiră cu o bufnitură pe acoperiş, un pistol se descărca, mădulare uriaşe se împletiră

Pistolul lui Raţnon zăcea pe jos. Dar o nouă împuşcătură răsună, venind din înlănţuirea celor doi oameni, şi o roşeală de sînge, apărută brusc, de nicăieri, se întinse pe veşmintele de pînză albă, în timp ce bărbaţii se zvîrcoleau şi se răsuceau pe acoperiş.

Amîndoi erau masivi. Aşa cum se luptau pe jos, păreau dui giganţi. Ramon ..încleşta încheietura mîinii în care banditul strîngea revolverul. Celălalt, cu o faţă neagră sinistră, ochi care *l* se învîrteau în cap şi o

mustaţă rară, îşi înfipsese' dinţii albi în braţul gol al lui Răm ân şi nu i-1 slăbea, dezvelindu-şi gingiile roşii, în timp ce cu mîna liberă dibuia după cuţit.

Lui Kate nu-i venea a crede că faţa aceea neagră; lugubră, cu ochi fără văz şi gura muşcînd ca o fiară, ar putea fi conştientă. Răm ân ii înlânţuise mijlocul cu braţul. Piuă la urmă, banditul lăsă revolverul sâ-i scape, şi mîna neagră începu să rîcîie betonul, pentru â reinşfăca arma. Şiroaie de sînge i se scurgeau din dinţi şi totuşi , părea posedat de, un soi de superconştiinţă oarbă, de, par- c-ar fi fost un diavol şi nu un om. . .

Mina lui aproape că atinse pLsLolul Ini Ramon. Kate, îngrozită, alergă şi ridică arma de pe betonul încins, fugind cu ea.exact în clipa cînd trupul banditului se smuci, o smucitură puternică, sub greutatea trupului lui Ramaţi. Rate ridică pistolul. Ura diavolul acela pocit de sub Răm ân aşa cum nu urîse niciodată îr\ viaţa ei. Totuşi nu cuteza să tragă. - '

Ramon îi aruncă o privire şi îi strigă ceva. Nu-1 putu înţelege. Dar alergă din nou spre ei, pentru a fi în măsură să-tragă în omul de sub trupul lui Ramon. Chiar cînd se apropie, banditul se răsuci cu o nouă puternică smucire, îl înălţă pe Ramon şi, cu mîna liberă, izbuti să scoată cuţitul din brîul acestuia şi să-l-lnfigă orbeşte.-

Kate ţipă. O, cum ar fî vrut să poată trage ! Văzu pumnalul izbind într-o parte, înfigîndu-se pieziş în spatele lui Ramon. In acelaşi moment se auziră paşi împleticiţi pe scară şi un al doilea om cu faţă neagră sări de pe trepte pe acoperiş. _

Kate îşi încordă încheietura mîinii şi trase, fără să se uite, intr-un subit acces de control de sine. Capul negru se repezi spre ea, gata s-o doboare. Se dădu îndărăt, cuprinsă de groază, trase din nou şi ratâ ţinta. Dar chiar cînd omul trecu pe lîngă ea, văzu şuviţele de sînge roşu printre smocurile de păr negru de pe capul lui. Banditul se prăbuşi cu faţa în jos, .fesele zvîcnindu-i, întregul trup convulsionîndu-i-se şi contorsionîndu-i-se. Faţa i se lăţise într-un rînjet de moarte.

Mutîndu-şi privirile de la o grozăvie la alta, Kate îl

văzu pe Ramon cu chipul împietrit ca de moarte, 'cu braţul şi spatele şiroindu-i de sînge, ţinînd însă, de păr, capul banditului şi înfigîndu-şi spasmodic pumnalul în beregata acestuia, o dată, de două ori, în timp ce sîngele ţîşnea ca un proiectil roşu ; omul scoase un sunet bizar, ca de sifon care se descarcă, un gilgiit macabru ; apoi o ultimă teribilă convulsionare a şalelor, cane-1 răsturnă pe Ramon. Acesta rămase pe jos, îndoit, continuînd să-şi ţină o mînă înfiptă în părul omului şi să strîngă în cealaltă pumnalul însîiigerat ; se holba la faţş lividă, distorsionată, în care ferocitatea părea să fi îngheţat într-o privire fixă, inumană.

Apoi, fără să-şi scoată mîna din părul victimei Iii privi în jur, cu prudenţă. îi văzu pe omul lui Kate, părul negru năclăit de sînge, cu şiroaie de sînge scurgh- du-i-se în ochii căscaţi fioroşi, dar încefcînd încet să se ridice în genunchi. Părea a fi, cea mai stranie înfăţişare din lume : capul înalt, lunguieţ, cu părul muiat de şîn§e, pîrîiaşe de sînge prelingîndu-i-se pe fruntea îngusă, , zbîrcită şi peste sprîncenele negre şi scurgîndu-j-se 'n. ochii negri, îngheţaţi, 'zgîiţi, a căror ultimă privire exprima ferocitatea pietrificată şi absolută, ultima emanaţie a conştiinţei omului.

. Avea o faţă prelungă, îngustă, frumoasă, cu excepta ochilor, acele globuri de ferocitate sticloasă, şi ă dinţibr lungi, albi, care se iveau pe sub mustaţa pleşuvă.

Omul fusese redus la ultima oarbă condiţie a existenţei : ferocitatea lugubră, îngheţată..

Ramon eliberă, în sfîrşit, părul victimei sale, al căiei cap lunecă pe un umăr, dînd la iveală o beregată roş^ ' sfîrtecată. Se opinti şi se ridică în capul oaselor. Cel dea\ doilea bandit era în genunchi, dar izbutise să apuce nU nerul cuţitului. -Ramon se ghemui pe vine. Amţndoi st- teau perfect nemişcaţi. Dar Ramon îşi redobîndise ecli- librul.

în ochii negri, sticloşi ai banditului licări o privre vicleană. îşi încorda muşchii. Era gata să facă un saltşj să lovească.

Dar chiar în clipa cînd dădu să sară, Rămân îşi

aruitâ , pumnalul roşu strălucitor, ca o pasăre cardinal. Cuţiijţ

- zbură asemenea unei păsări şi, odată cu el, zburarăşi stropii de sînge* de pe mîna lui Ramon, împroşcînd-o paj şi pe Kate, care ţinea revolverul pregătit, pîndind lîitjj scară.

Banditul căzu din nou în genunchi, şi rămase o clij în această poziţie, de parcă s-ar fi închinat. Minerul r<ţu al cuţitului aruncat de Ram4ni ieşea din abdomen, pm pantalonii albi. O clipă mai tîrziu se frînse, se lăsă mole

jos si căzu din nou cu faţă la pămînt şi fesele îh aer. Ramon continua să şadă ghemuit la pîndă, într-o pos-tur& aproape supranaturală, cu ochii negri * scînteind de ?-en.ţie, de o veghe pură, animalică. Pe urmă se ridică «arte încet, străbătu betonul pătat de sînge, se îndreptă s!*e omul căztit, luă pumnalul curat care aparţinuse ^stuia, îi înălţă bărbia însîngerată şi, dintr-o lovitură, 11 înfipse cuţitul în beregată. Omul suportă atacul fără n'ci un zvîcnet.

După aceea Ramon se întoarse iar la victima lui. Il ^Xamină un moment cu mare atenţie. Dar faţa aceea r-eagră, hidoasă, era moartă.

Pe urmă îşi mută privirea, spre Kate care rămăsese ftigă scară, cu revolverul în mînă. Fruntea lui era pură S primitivă, ca o frunte de băieţandru, iar ochii aveau 0 lucire primitivă, j/irginală. Aşa cum trebuie să fi arătat bărbaţii primelor timpuri *— acea frumuseţe stranie care ^ asociază cu simplitatea primară.

în bună măsură nu o recunoscu. Totuşi,' pe undeva Părea să existe un licăr de recunoaştere.

— Sînţ morţi amîndoi ? întrebă ea, copleşită de groază de uimire.

— *Creo que si*![1] răspunse el în spaniolă.

Se întoarse să-i mai privească încă o dată şi ridică Pistolul care zăcea pe jos. Cînd se aplecă să-l ridice, Kate observă că mîna lui dreaptă era roşie de sîngele

care i se Prelingea d£ pe braţ. Ramon îşi şterse mîna de bluza fortului. Par şi pantalonii îi erau îmbibaţi de sînge şi i se lipiseră de şolduri. Părea să pu-şi dea seama.

Era aidoma unei fiinţe prSnare, cu conştiinţa abia germinată, cu sexualitatea ah ia germinată.

Cel de-ai doilea rănit emitea încă nişte suflete ciudate, căruţe, horcăite, sunete de natură pur fizică. Agresorul ^i Ramon zăcea cu braţeiagi picioarele oribil răşchirate,

[1] **Cred că da (sp.).** **..**

şi cu faţa odioasă înconjurată de o baltă de sînge care se innegtea.

_ — Supraveghează. scările ! îi porunci Rămân în spaniolă, privind cu ochi sălbatici dintr-o îndepărtată jungla.

Totuşi* în bezna, scîntei* sclipirea de recunoaştere. Se tîrî pînă în turnuleţ şi privi pe furiş. Apoi se tîrî îndărăt pe acoperiş, trase mortul cel mai apropiat pînă la parapet şi îl ridică atit cit să i se vadă capul peste margine. De jos, din curte, nu se auzi nici un zgomot. Pe urmă se aplecă şi el peste parapet şi privi 111 jos. Nici un sernn, nici un sunet.

* Lăsă cadavrul să cadă pe jos şi-i aruncă o ultimă privire. Pe urmă i se alătură lui Kate şi inspecta scările.

— Omul acela în care ai tras, 1-aizgîriat numai, cred că n-ai făcut decît să-l ameţeşti, îi spuse în cele din urmă.

—- Mai sînt şi alţii ? întrebă ea cutremurîndu-se.

— Cred că s-au cărat.

Era palid, aproape alb la faţă, cu aceeaşi frunte virginală, ca de băiat, semnificind parcă imuabilitatea timpurilor. ■'

— Eşti tare rănit ? îl întrebă Kate.

— Eu ? Nu ! şi îşi pipăi cu degetele însîngerate rana smgerîndă din spate.

După-amiaza se topea în înserare gălbuie...

Se duse din nou să se uite la fata hidoasă a primului

mort.

• — Il cunoşti 7 îl întrebă ea.

Ramon clătină din cap.

— Nu-mi dau seama. Bine că-i mort. Bine că-i mort. Bine eă am reuşit să-i omorîm pe amîndoi.

Şi se uită din nou la ea cu acel licăr de sălbatică recunoaştere. *

* — Ah ! Nu ! fe îngrozitor, răspunse Kate înfiorin-du-se.

— Norocul meu că ai fost aici. Ce bine că împreună am reuşit să-i omorîm. Ce bine că sînt morţi.

Lumina luxuriantă, galbenă, dindărătul norilor, aurea ţnuftţii crepusculari. Se auzi claxonul unui automobil. Ramon Se duse dig nou la parapet ; sîngele îi năpădea pantalonii, scurgîndu-se din ce în ce mai jos şi cînd se aplecă, pînza i se lipi de coapse. Lumina bogată, aurie, inunda acoperişul pătat de sînge. Plutea un miros în- , greţoşător.

•— Soseşte o maşină, anunţă el.

Kate se apropie, înspăimîntată-.

Văzu dealurile şi versantele interioare înotînd în lu-mina de bronz, de parc-ar fi fost lăcuite. Bordeiele negre ale peonilor, frunzele lugubre ale bananierilor se detaşai* nefiresc, iar copacii verzi-aurii întindeau crengi de umbră. Departe, pe şosea, apăru întîi un nor de praf, apoi scîn- teierea unui automobil. -

^ — Stai aici pînă cobor eu, îi spuse Ramon.

— De ce n-au venit peonii dumitale să te ajute ?

— Niciodată nu fac aşa ceva. Decît dacă sînt special înarmaţi.

îşi luă bluza de pe jos şi şi-o trase peste cap. Pînza bluzei Fu pe loc pătrunsă de sînge.

Coborî. Kate îi ascultă paşii pe scări. Jos, curtea era cufundată în umbră şi pustie, cu excepţia a două cadavre de bărbaţi îmbrăcaţi în straie albe : unul lingă *zaguân,* celălalt rezemat de un stîlp al şopronului.

Maşina se apropia printre copaci, 'claxonînd nebuneşte. Intră în *zaguăn.* Era încărcată cu soldaţi, pînă şi pe scări erau soldaţi, agăţaţi dfe portiere.

— Don Ramon ! Don Ramon ! strigă ofiţerul, sărind din maşină. Don Rămân !

Batea cu pumnii în poarta zoguân-ului interior.

De ce nu răspundea Ramon ? Unde era ? Kate se aplecă peste parapet şi ţipă ca o- pasăre sălbatică : «

— *Viene | Viene Don Ramon f El viene !*

Soldaţii îşi înălţară privirile spre ea. Se retrase îngroziţă. Apoi, cuprinsă de panică, coborî scara spre terasă.

Pe treptele de piatră erau dîre de sînge, iar jos, la bază, o baltă roşie. Pe terasă, lingă balansoare, doi morţi într-un lac de sînge.

Unul dintre ei era Rămân ? O clipă Kate îşi pierdu cunoştinţa. îşi reveni însă pe dată şi se tîrî pînă la el. Ramon căzuse, inundat de sîrîgele care-i curgea din rană, şi strîngînd în braţe trupul celuilalt bărbat, care sîngera la fel de abundent. Acesta din urmă deschise ochii, cu o străduinie sălbatică şi-, cu o voce gîtuită, orbit şi gata să moară, rosti un singur cuvînt : *„Patron !“*

Era Martin, devotatul *mozo* al lui Ramon. Murea şi întepenea în braţele stăpînului său. Şi Rămân, încercînd sări ridice, îşi forţase rana, provocindu-şi o hemoragie, şi leşinase. Zăcea ca mort. Dar Kate desluşi pulsul slab al venelor gîtului.'

Alergă orbeşte pe scări şi se luptă să dea la o parte, drugii de fier care barau poarta, strigînd întruna :

— Veniţi ! Să vină cineva ! Veniţi la Don Ramon ! Moaie !

Un băiat. înspăimîntât şi o femeie apărură dinspre bucătărie. Poarta fu deschisă exact- în clipa, cînd şase ostaşi călări năvăliseră în curte. Un ofiţer sări de pe cal şi alergă ca un iepure, cu revolverul în mînă, pintenii seînteindu-i. Se năpusti pe scări, ca un nebun. Cînd K^te urcă din nou, ofiţerul stătea tot cu revolverul in mînă, uitîndu-se 1^ Ramon.

— E mort ? întrebă năucit.

— Nu ! A pierdut foarte mult sînge.

Ofiţerii îl ridicară pe Ramon şi îl întinseră pe terasă, îi

scoaseră în grabă bluza. Rana din spate sîngera abun- , dent.

, — Trebuie să oprim hemoragia, spuse locotenentul. Unde-i Pablo ?

Se auzi pe dată răspunsul lui Pablo.

Kate alergă în casă pentru a aduce apă şi smulse de pe pat un cearşaf de pînză. Pablo era un medic tinăr, iftilitar. Kate ii întinse vasul, cu ,apă şi un prosop, apoi începu sâ rupă cearşaful în fîşii. Rămân zăcea gol pe podea, mînjit tot de sînge. Şi lumina scăpăta.

— Aduceţi lămpi! strigă tînărul doctor.

Spălă rana, cu mîim îndemînatice, privind-o în- deaproape, gata s-o atingă "u nasul.

— Nu-i grav ! spuse în cele din urmă.

Kate pregătise bandaje şi un tampon. Se apleca şi i i_e- Inmînă tînărului. Femeia de la bucătărie' aşeză pe jos j o lampă cu un abajur alb. Medicul o înălţă şi examina l din nou rana.

— Nu. nu e grav, repetă el.

Apoi, privind la ostaşii care stăteau nemişcaţi, zgîin-] du -st- la rănit, cu feţele negre scăldate de lumină, făcu un gest către unul. şi spuse pe un ton poruncitor:

— *Tu!*

Pe dată, locotenentul luă lampa, ţinînd-o deasupra trupului inei'f, în timp ce doctorul, ajutat de Kate, se străduia sâ oprească hemoragia şi să lege rana. Iar Kate, i privind carnea netedă, inertă, a lui Rămân, îşi spunea în sinea ei : „Asta e tot el, carnea asta moartă ! Şi faţa aceea care sfîrteca beregata banditului - era tot el! Şi fruntea aceea pură, şi ochii aceia distanţi, ca moartea-fecioară, era tot el. Chiar şi sălbaticul din vremi ancestrale era el. Uter bărbatul care mă cunoaşte pe mine, unde e ? Doar un om, printre toţi oamenii ăştia, nimic mai mult. O, Dumnezeule, -dă-i înapoi sufletul in trupul msîngerat. Fă să-i' revină sufletul, altfel pentru mine universul se va răei.“ Doctorul isprăvi bandajul provizoriu, cercetă şi ran» de pe br&ţ. ii şterse'sîngele de pe şale, de pe fese şi de pe picioare şi spuse : ,

— Trebuie să-l ducem în pat. Inălţaţi-i capul!

Kate susţinu capul greu, inert. Ochii îi erau întredeschişi. Doctorul îi apăsă buzele lipite, încercînd să le despartă. Dar dinţii erau încleştaţi cu putere. .Clătină din cap.

— Aduceţi o saltjta ! spuse. *

Vîntul porni deodată să vuiască, flacăra lămpii se lungi pe sub abajur ca un ac. scoţînd fum. Frunze rupte şi praf începură să joace pe terasă, un fulger scăpără. Trtipul lut Ramon zăcea descoperit şi nemişcat, iar bandajele i se şi muiaseră de sînge, în lumina zbuciumată, tot mai întune- ■ coasă, a lămpii.

Şi din nou Kate îşi dădu seama, cu acuitate, în cc măsură trupul e flacăra sufletului, săltînd sau împuţinîndu-se în jurul invizibilului fitil al sufletului. Şi acum, la aoest om, fitilul sufletului fiind stins, trupul nu era dedt o flacără jeşinatăj vlăguită.

„Doamne, aprinde-i. din. nou sufletul![1] strigă în sinea ei. *

Tjot ce putea vedea la trupul gol nu era decit cumplita absenţă a sufletului viu din el. Şi tot ce dorea era ca sufletul să revină în trup şi ochii aceia să. se redeschidă

îl transportară, cu ajutorul saltelei, pe pat şi fl acope- riră bine, după ce închiseră uşile împotriva ploii şi a vînT tuluL Şi, în cele din urmă, ochii se deschiseră : suflettfl era încă acolo, dar se ţinea la depărtare.

Cîteva momente Ramon rămase gjj ochii deschişi, dar fără să vadă, fără să se urnească. După aceea se mişcă puţin.

— Ce se întîmplă ? întrebă el.

— Staţi liniştit, Don Ramon, îl sfătui doctorul cel cu mîini brune, subţiri, mai delicate decît ale unei femei. Aţi pierdut mult sînge. Staţi liniştit.

— Unde e Martin ?

—r Afară..

— Şi cum se simte ?

— E mort

Ochii întunecaţi, pe sub genele negre, nu-şi

[1] Terasă (sp.).

schimbară expresia. Apoi i se auzi din nou glasul:

— Păcat că nu i-am putut ucide pe toţi. Păcat că nu i-am putut ucide pe toţi ! Unde e Senora *inglesa* ?

< •>

— E aici.

Ochii negri priviră spre Kate. Conştiinţa păru să-i revină în mai mare măsură.

— Iţi datorez viaţa, spuse el, închizînd ochii. Apoi Daţi lampa asta într-o parte.

Ostaşii băteau în geam, chemîndu-1 pe locotenent. Un omuleţ tuciuriu intră în cameră, ştergîndu-şi picurii de ploaie de pe faţă şi înlăturîndu-şi de pe frunte şuviţele de păr negru, des.

— Mai sînt doi morţi pe *azotea*[4], îl înştiinţă pş^ofiţer.

Locotenentul se ridică şi îl urmă afară. Kate ieşi pe terasă. Ploaia biciuia amurgul. O lanternă cobora scările de pe acoperiş pe terasă : în urma ei, doi soldaţi muiaţi • ele ploaia torenţială, cărînd un mort, iar după ei, alţi doi, cu al doilea mort. Soldaţii purtau *huaraches* care clămpăneau şi lipăiau pe terasa, udă. Lugubrul cortegiu cobori în curte.

Kate rămase pe terasă, în întuneric şi în ploaia şfichiuitoare.' Se simţea stînjenită în încăperea plină de bărbaţi şi de ostaşi. Coborî la bucătărie, unde băiatul întetea un foc de cărbuni, iar femeia .zdfobea roşii pe m*etate,* ca să prepare un sos.

— *Ay,* Senora, se văită ea. Cinci morţi şi patronul rănit de moarte. *Ay ! Ay !*

— Şapte morţi, o corectă băiatul. Cu cei doi din *azotea* fac şapte.

— Şapte morţi ! Şapte morţi !

Kate şedea pe scaun înlemnită, incapabilă să audă altceva decît răpăiala ploii, incapabilă să simtă ceva. In bucătărie mai intrară vreo doi peoni, înfăşuraţi' pînă la nas în păturile lor, şi vreo două femei. Femeile aduseseră maşa şi porniră să modeleze *tortillas* în palme. Discutau cu voci scăzute, repezi, în dialect şi Kate nu-i putea înţelege.

In cele din urmă, ploaia'încetini. Ştia că acum se va opri brusc. De afară, se auzea apa curglnd puhoi din burlarte în găleţi, plescăind şi stropind. Şi Kate îşi spuse : „Ploaia a spălat sîngele de pe acoperiş şi curge acum în găleţi. Apa va fi amestecată cu sînge.“

Se uită la rochia ei albă, mînjită. O străbătu un fior rece. Se ridică de pe scaun ca să urce din nou în casa întunecată, pustie, fără de stăpîn.

— Ah, Senora ! Mergeţi sus ? Daniel, du-te şi luminea^ă-i Senorei drumul cu lanterna.

Băiatul aprinse o luminare într-un felinar şi Katţ urcă din nou pe terasa de sus. în camera în care se afla Ramori strălucea lumina. Intră în salon şi îşi luă pălăria şi şalul cafeniu. Locotenentul o auzi şi veni în grabă la ea, foarte amabil şi respectuos :

— Nu doriţi să intraţi în cameră, Senora ? o întrebă, deschizindu-i uşa spre încăperea in care se afla Ram6n — camera de oaspeţi.

Kate intră. Ramon zăcea pe o parte, cu mustaţa neagră, . subţire, înfundată în pernă. Era din nou el însuşi.

— Trebuie să fie foarte neplăcut pentru dumneata aici, Senora Caterina, **îi** spuse el. Ai **dori, desiguT,** să te întorci acasă. Domnul locotenent te va conduce cu maşina

— N-aş mai putea fi de nici un ajutor, aici ?

— A, nu! Te rog sâ nu rămii. E prea neplăcut pentru dumneata... Curînd am să fiu iar pe picioare, şi voi veni să-ţi mulţumesc pentru că îţi datorez viaţâ.

O privi, i se uită drept în ochi. Şi Kate îşi dădu seama că sufletul lui îşi reluase sălaşul, şi că o vedea cu sufletul lui şi o accepta ; dar îşi dădu seama de acest lucru de la aceeaşi mare depărtare care îi era inevitabilă.*

Coborî însoţită de tînărul locotenent.

— Vai, ce treabă urîtăT Nu erau simpli bandiţi, Senora ! spuse tînărul ofiţer cu obidă. N-au venit ca si fure. Au venit ca să-l ucidă pe Don Ramon, ştiţi, Senora. Pur şi simplu ca să-l ucidă pe Don Ramon. Şi dacă n-aţi

fi fost dumneavoastră acolo; ar fi reuşit. Gîndiţi-vă nu- 1 mai, Senora ! Don Ramon este cel mai valoros om din 1 Mexic. El, personal, nu are duşmani. Nu,' Senora. Nici 1 un duşman ! Dai- ştiţi cine se ascunde în spatele întregii I! poveşti ? Preoţii şi Cavalerii lui Cortes.

— Eşti sigur ?

- — Sigur de tot, Senora, strigă locotenentul indignat. -| Uitaţi-vă ! Sînt şapte morţi. Doi dintre ei erau m.oeos j înarmaţi, care păzeau *zaguân*-ul. Al treilea era *mozo* per- | sonal al lui Don Ramon — Martin. Vai ce credincios îi f era, ce om minunat ! Don Ramon n-o să le ierte niciodată celor care l-au omorît. Pe urmă mai sint cei doi morţi, din *azotea,* şi doi din curte, împuşcaţi de Don Ramon. în afară de aceştia mai e unul pe care l-a rănit Martin, şi care a căzut şi şi-a rupt piciorul, dar acum e în mîinile ’ noastre. Veniţi să-\ vedeţi, Senara !

Zăceau cu toţii în curtea udă. Sub şoproane' fuseseră aprinse focuri şi micii soldaţi negricioşi se ghemuiseră în jurul lor. Pe de lături se adunaseră o serie de peoni înfăşuraţi în păturі. în curte,, caii izbeau din picior şi îşi scuturau hamaşamentele zăngănitoare. Un băiat veni in fugă, cu *tortUlas* învelite într-o pînză. Soldaţii cu feţe smede, ghemuiţi pe vine, presărară sare pe *tortillas* şi le devorară cu dinţii lor mici, albi şi puternici.

Kate văzu boii voluminoşi legaţi sub un şopron, trîn- tiţi pe jos, şi carele goale, nemişcate într-un colţ, cîţiva măgari mestecau lucernă.

Ofiţerul mergea lîngă ea ; pintenii îi stînteiau în lumina focurilor. Se îndreptă spre maşina năclăită de noroi care se găsea în mijlocul curţii, după aceea se duse la calul lui. Dintr-o pungă prinsă de şa scoase o lanternă electrică, apoi o conduse pe Kate spre ultimul şopron.

Acolo, proiectă brusc fascicolul de lumină asupra a şapte cadavre, lungite unul lîngă altul. Cei doi morţi de pe acoperiş erau uzi leoarcă. Victima lui Ramon zăcea cu pieptul gol, negsu şi masiv, şi cu faţa

groasă, hidoasă,
întoarsă într-o jfarte : un bărbat voinic. Mortul lui Kate era ţeapăn. Martin fusese înjungheat în gît, şi părea să privească fix la acoperămîntul şopronului. Dintre ceilalţi patru, doi erau peoni, iar doi, nişte indivizi cu ghete negre, pantaloni cenuşii , şi jachete albastre. Toţi zăceau inerţi şi rigizi şi morţi şi, oarecum, ridicoli. Poate că îmbrăcămintea îi face pe morţi să arate înspăimintători şi absurzi. Dar şi faptul grotesc că trupurile sînt pustii.

— Priviţi ! Spuse locotenentul atingînd un cadavru cu vîrftil cizmei. Asta-i un şofer din Sayula şi ăstâlalt e un barcagiu din Sayula. Cei doi peoni sînt din San PaWo. Astălalt — ofiţerul lovi din nou cadavrul cu piciorul — • pe ăsta nu-1 cunosc. Era mortul lui Ramon. Dar ăsta — îl ’ lovi pe mortul ei cu capul înalt, ţuguiat — e un individ din Ahuajijic şi a fost însurat cu femeia care trăieşte acum cu un peon de aici. Vedeţi, Senora ! Un şofer şi un barcagiu din Sayula — sint pamenii Cavalerilor lui Cortes ; şi ăştia doi peoni din San Pablo sînt oamenii preoţilor. Ăştia nu-s bandiţi. *A* fost o încercare de asasinat. Dar. desigur, dacă l-ar fi ucis pe Don Rămân, după aceea ar fi prădat totul, totul. . •

Kate se uita la morţi. Trei dintre ei fuseseră bărbaţi chipeşi; unul, barcagiul, cu o barbă neagră care-i încadra faţa, era de-a dreptul frumos. Dar mort, cu batjocura morţii zvîrlită în obraz. Toţi oameni care, ,cu puţin înainte, se lăsaseră din plin purtaţi de fluxul vieţii. Şi totuşi acum, morţi, nici nu mai contau. Erau înspăimintători, dar nu mai'contau. Erau absenţi. Poate că şi pe cînd erau în viaţă existase, în fizicul lor frumos, oarecare absenţă, o vacuitate.

^ i

O clipa. Kate simţi nevoia de oameni nefrumoşi, lipsiţi de frumuseţea acestor băştinaşi cu feţe măslinii. Pînă şi frumuseţea lor-îi deveni brusc respingătoare :

frumuseţea întunecată a lucrurilor semi-create, subdezvoltate, rămase in străvechea moliciun^ reptiliană. O făcu să sc înfioaie.

• Sufletul! O, dacă i s-ar putea adresa doar sufletul in tr-un bărbat' sau dintr-o femeie şi nu, mereu, aceast perversă materialitate a trupului, această animalitab distorsionată. Dacă oamenii ar fi Au mai -suflete, iar tn purile lor simple gesturi ale sufletului ! Dacă am pute uita carnalul şi factualitatea, rămînînd prezenţi doar pri suflete vii, puternice !

^ Străbătu curtea presărată cu bălegar de cai şi se fo dreptă spre maşină. Locotenentul alegea ostaşii care s stea în fundul maşinii ; anume, călăreţii. Un peon călar pe un cal roib, pătat, intră în *'zaguân,* trecînd pe ling soldaţi. Venea de la Sayula unde fusese să cumpere medi camentele prescrise de doctor şi să-i transmită un mesa lui. *Jeţe.*

In sfîrşit, maşina înţesată cu soldaţi mărunţei, agăţaj iarăşi pînă şi pe scări, ieşi încet din curte. Locotenentu şedea lîngă Kate. Opri în -faţa hambarului mare, alt

* aflat sub copaci, ca să dea nişte dispoziţii pichetului d soldaţi, postat acolo.

Pe urmă porniră încet, ge sub copacii uzi, prin noroiu care clefăia sub roţi, în sus pe uliţă, spre şoseaua de-; lungul căreia se înşiruiau cocioabele negre ale peonilor In faţa cîtorva difttre ele pilpîiau focuri firave, la car< femeile coceau *tortillas,* rînduite pe farfurii de lut. c ' femeie se îndrepta spre coliba ei, purtînd in mînă ut tăciune mare, aprins, ca o făclie, ca să-şi aţîţe focul Cîţiva peoni, în' straie albe murdare, stăteau pe vine, rezemaţi de pereţii cocioabelor, într-o tăcere deplină. Cînd maşina îşi întoarse farurile orbitoare spre şosea, nişttţ porci nisipii, cu părul scurt, creţ, se porniră să guiţe , chipuri şi siluete se profilau mute, ca în l,umina unuj reflector^,

Apăru un bordei cu o gaură mare în peretele negru ş;

- lin bătrîn cărunt care şedea înăuntru.- Maşina sr opr pentru ca ofiţerul să le strige ceva peonilor.

Aceştia se apropiară, cu ochi măriţi, în care %scînteia curiozitatea y;
îngrijorarea. Păreau umili şi ruşinaţi cînd ti răspundeau ofiţerului.

Kate se uita la un puştafe ce cumpăra o băuţură de un centavo şi o bucată de sfoară de trei centavo» de la bă- trinul cărunt din gaura bordeiului, care era o prăvălie.

Maşina pomi mai departe, farurile luminînd cu strălu-. cire nefirească gardurile de cactuşi, de mesquite şi de copaci palo blanco, şi băltoacele din drum. înaintau anevoie. *

Capitolul XX căsătorie In numele lui quetzalcoatl

Kate se ascunse în casă, complet năucită. Nu suporta să stea de vorbă cu oamenii. Nu răbda nici vorbăria fără cap şi fără coadă a Juanei. Firele obişnuite care o lega- seră de omenire păreau să se fi rupt. Măruntele chestiuni cotidiene nu o mai interesau. Ochii ei păreau să fi orbit în ce-i privea pe oamenii individuali. Cu toţii nu erau- decît nişte simple entităţi, ca frunzele în întuneric, entităţi care făceau mult zgomot. Iar ea era singură pe sub copaci.'

Femeia care vindea ouă cerea şase *centavos* pe un ou.

Şi i-am spus... i-am spus că noi le cumpărăm de- obicei cu cinci *centavos,* ii dădea înainte Juana.

— Da.! răspunse Kate.

Nu-i mai păsa dacă le cumpărau cu cinci sau cu cincizeci de *centavos,* oul, sau dacă nu le cumpărau deloc.

* Nu-i păsa, nu-i păsa, ou-î păsa ! Nu-i mai păsa nici de viaţă. Şi nu exista nici o portiţă de evadare din propria-i totală indiferenţă. Tot ce trăia pe lume îi era indiferent, aproape că şi moartea îi era indiferentă.

— *Niivc^!* Nina I A venif offiul ţu sandalele ! Ia uita- tf-vă ! Uitaţi-vă numai ce. frumoase vi le-a făcut, Nina!

Ia te uită ce hudrackes mexicane o să poarte *Nina!*

Kate le încercă. Cizmarul îi cerea un preţ prea mare.

Se uită la el cu privirea ei distanţă, indiferentă. Ştia. totuşi că în lume trebuie să trăieşti, aşa încît îi plăti mult ttai puţin decît îi ceruse el, totuşi mult mai mult decît* B-ar fi aşteptat omul.

Se trînti din nou în balansoar, în umbra camerei. Numai să fie singură ! Numai să nu-i vorbească nimeni! Numai să nu se apropie nimeni de ea. Pentru că, în realitate, sufletul şi spiritul ei o părăsiseră, îşi luaseră zborul spre inima cine ştie cărui deşert, şi efortul de a se apropia de oameni pentru a stabili o aparentă întîlnire sau un contact era mai mult decît putea ea îndura.

Niciodată nu fusese atît de singură, atît de inertă, atît de golită de orice dorinţă ; cufundată într-o indiferenţă pustie, ca moartea. Niciodată zilele ei nu se scurseseră atît de orbeşte, atît de anonim, simple întinderi de neant.

Uneori, ca să mai evadeze din casă, se aşeza sub un pom lîngă lac. Şi acolo, fără să-şi dea seama, lăsă ca soarele să-i pîrlească picioarele şi să-i ardă faţa pînă cînd i se inflamă. Juana făcu mare tărăboi. Picioarele i se băşicară şi i se umflară, faţa îi era roşie şi dureroasă. Dar totul părea să se petreacă doar cu găoacea ei. Ea, ţ>ersonal, era epuizată, pustiită de indiferenţă.

Numai în miezul făpturii ei se înălţa, uneori, o mică flacără, şi atunci ştia că tot ce dorea era ca sufletul ei să trăiască. Viaţa zilelor şi a faptelor şi a

întîmplărilor era moartă pentru ea, se comporta ca un cadavru viu. Dar în străfundurile ei ardea o luminiţă, scînteţa celui mai
* lăuntric colţ din sufletul ei. Uneori flăcăruia se împuţina, părea să* se stingă. Pe urmă, însă, izbucnea din nou.

Ramon i-o aprinsese. Şi, odată aprinsă, restul lumii devenise găunos, mort, iar toate activităţile lumeşti i se păreau goale şi epuizante. Sufletul ei! Colţul acela lăuntric, atît de plăpînd ! Ar fi vrut să trăiască viaţa lui, şi nu propria ei viaţă.

Va veni şi timpul cînd avea să-i vadă din nou pe Ramon şi pe Cipriano, iar sufletu-i care se topea ca o luminare avea să se reaprindă, să se reînvioreze. între timp, însă, se simţea slabă, slabă, slabă, de parcă ar fi agonizat. Ştia că acea după-amiază sîngeroasă îi întur necase pentru un timp sufletul, pogorînd asupră-i amurgul morţii. Dar avea să se smulgă din el. Deocamdată, nu aveă altceva de făcut, decît să accepte şi să aştepte. Să aştepte, cu un suflet aproape mort, cu mîinile şi inima covîrşite de greutatea inerţiei, a indiferenţei.

Ramon pierduse mult sînge. Dar şi ea' în felul ei, simţea că i se scursese tot sîngele din trup. Se simţea secătuită de sînge şi de vlagă.

Dar aşteaptă, aşteaptă, aşteaptă ! Un sînge nou se va ivi.

într-o d sosi Cipriano. Kate se balansa în fotoliul din salon; îmbrăcată într-o rochie de casă din pînză, cu faţa- congestionată şi inflamată. îl văzu în uniformă, .trecînd pe sub fereastră. Se opri în uşa ce dădea spre terasă, un omuleţ negricios, grav, frumos.

— Intră, îl pofti ea, cu un efort.

Pleoapele o usturau. Cipriano o învălui într-o privire a ochilor lui negri, atît de plini de tîlcuri pe care ea nu le desluşea. Kate nu se simţi în stare să-i răspundă la privire.

— I-ai potolit pe răzvrătiţi ? îl întrebă în cele

din
• urmă.
— Pentru moment.
Părea să pîndească, să .pîndească ceva.
•— Şi n-ai fost rănit ?
— Nu. n-am fost rănit.
Kate privi dincolo de uşă, negăsind absolut nimic de spus.
— Am fost aseară la Jamiltepec, continuă el.
— Cum îi merge lui Don Ramon ?
—E mai bine.
— Intr-adevăr mai binr ?
— Nu. Nu-i mult mai bine. Dar a început să umble prin cameră.
— E fantastic ce uşor se vindecă oamenii!
— Da. Murim foarte uşor şi revenim la viaţă tot atît de' uşor.
— Şi dumneata ? Te-ai luptat cu rebelii sau n-au vrut să se lupte ?
;— Ba au vrut. Au avut loc vreo două încăierări, nu prea multe.
— Oameni ucişi ?
— Da. Cîţiva! Nu mulţi, nu ? Vreo sută. Niciodată nu poţi şti exact, nu ? Poate că două sute. Făcu un semn vag din mînă. Dar la Jamiltepec aţi avut o răzmeriţă mai cumplită,'nu ? spuse el brusc, cu acea apăsătoare gravitate indiană ; şi, dintr-o dată, totul deveni sumbru.
— Nu a durat mult, dar cît a ţinut a fost îngrozitor.
— Odios, nu ? Ah, dac-aş fi ştiut ! Il întrebasem pe Don Ramon dacă nu vrea să reţină soldaţii... gărzile, nu ? A' zis că nu-i necesar. Şi totuşi... Niciodată nu poţi şti, nu ?
— *Nina!* strigă Juana de pe terasă. *Nina!* Don Antonio' spune că vrea să vină să vă vadă.
— Cere-i să vină mîine.
— Da-i pe drum ! strigă Juana, disperată.

Don Antonio era proprietarul grăsan al lui Kate ; şi, firește, stăpînul permanent al'Juanei, mai important în ochii ei chiar decît Kate.

— Uitaţi-vă că vine ! strigă ca şi o luă la fugă.

Kate se înclină in faţă ca să vadă silueta voluminoasă
a proprietarului trecînd pe sub fereastră, scoţîndu-şi şapca de plnză şi înclinîndu-se în faţa ei. O şapcă de pînză!

Ştia că Don Antonio era un fascist notoriu şi că revoluţionarii Cavaleri ai lui Cortes îl preţuiau foarte mult.

Kate îi răspunse la salut cu răceală.

Grăsanul se înclină din nou, cu şapca pe cap. Kate nu rosti o’ vorbă.

Proprietarul îşi sprijini greutatea trupului întîi pe un picior, pe urmă pe celălalt, după aceea o porni pe aleea de pietriş spre bucătărie, ca şi cum nu-i văzuse nici pe Kate, nici pe generalul Viedma. După cîteva minute se . întoarse, continuînd a se preface că nu-i vede pe Kate şi pe general prin uşa deschisă.

Cipriano privi la silueta trupeşă a lui Don Antonio, cu şapca lui de pînză, ca şi cum n-ar fi fost vorba decît de o rafală de vînt, înfimplătoare.

— E -proprietarul meu, îl lămuri Kate. Probabil că vrea să ştie dacă îmi mai prelungesc contractul pe încă trei luni.

— Ramon mi-a cerut să-ţi fac o vizită... desigur ca să văd ce mai faci,,nu ?... şi ca să-ţi cer să vii la Jamiltepec. Vrei să vii acum cu mine ? Am maşina aici.

— Trebuie ?. întrebă Kate, jenată.

— Nu. Numai dacă doreşti. Ramon a subliniat Că numai dacă doreşti. A adăugat că s-ar putea să fie penibil pentru dumneata... nu ? să vii din nou la Jamiltepec... atît de curînd, după...

Cît de ciudat era Cipriano ! **Expunea** lucrurile ca şi cum nu erau decît nişte simple fapte golite de orice conţinut emoţional. Eventualitatea că poate ar fi fost

dureroa. pentru Kate să plece la Jamiltepec nu însemna absolut nimic pentru el.

— Ce noroc că te-ai găsit acolo, în ziua aceea, nu ? urmă el. S-ar fi putut să-l omoare. **Meu** mult ea sigur că l-ar fi omorît. Mai mult ca sigur 1 îngrozitor, nu ?

— S-ar fi putut să mă omoare şi pe mine, răspunse ea.

— Da, da, s-ar fi putut, încuviinţă Cipriano.

Cil de tfiudat era ! O spoială de comportament obişnuit, lumesc, la suprafaţă, şi dedesubt, un vulcan negru cu cine ".ie ce adîncimi de lavă. Vorbind abstract, de la nivelul spoielii de suprafaţă, cuvintele ţîşneau scurte şi repezi,

"l şovăia mereu acoperindu-şi îndoielile cu cite, un „Nu ?“ iar cel care vorbea nu era. el cel adevărat.

— Ce-ai fi făcut dacă l-ar fi omorît pe Ramon ? întrebă Kate ca să-3~pună la încercare.

— Eu ?... o privi cu o neagră izbucnire de îngrijorare. Vulcanul se stimea. Dacă l-ar fi omorît ?...

Ochii lui, care o priveau, Căpătară o feroce fixitate.

— Ai fi suferit tare ?

— Eu ? Dacă aş fi suferit ? repetă el şi' privirea nca- |ră, bănuitoare, îi încolţi în ochii indieni.

— Ar fi însemnat *foarte* mult pentru dumneata ? Continua să se uite la ea cu ferocitate şi bănuială.

— Pentru mine ! repetă şi îşi apăsă mina pe nasturii tunicii. Pentru mine Ramon înseamnă *mai rflult* decît rtaţa. Miji mult decît viaţa.

Ochii ficşi păreau să-şi fi pierdut văzul cînd rosti iceste tuvinte ; ferocitatea se topi într-o stranie stiâlu- nire oarbă, o privire ce părea să nu vadă, îndreptată fie ţ»re interiorul sufletului său, fie spre vastitatea vidului cosmic, unde nu mai%xistă nici o viziune.

'— Înseamnă mai mult decît orice ? continuă Kate să-l tgîndăre.

— Da ! replică Cipriano absent, dînd .orbeşte din

cap. După care se uita brusc la ea şi adăugă :'

-* Dumneata i-ai salvat viaţa.

Tonul lui lăsa să se subînţeleagă un „de *aceea",* deşi Kate nu-1 putea pricepe.

Se duse să se schimbe şi porniră spre Jamiltepec. Cipriano o făcu să se simtă stingherită, aşezîndu-se lîngă ea. O determina să fie fizic conştientă de prezenţa lui, ae trupul lui mărunt, dar viguros şi insistent, străbătut de curenţi şi furtuni de dorinţă. Sfera făpturii- lui era. m- tr-adevăr, foarte limitată. Partea predominantă a naturii sale era cea inertă şi greoaie, nereceptivă, limitată aşa cum sint limitaţi un şarpe sau o şopîrlă. Dar în interiorul acestei sfere greoaie, întunecate, zăcea o curioasă putere. Kate aproape că putea vedea aburul negru al puterii pe care o emitea el. vibraţia grea, întunecată a sîngelui său. care o fascina.

Aţa cum stăteau in maşină unul lîngă celălalt, tăcuţi, legănindu-se pe drumul accidentat, Kate ii Simţea căldura vibrantă a sîngelui, ponderea *voinţei* care zăcea cufundată în sftigele lui. Vedea parcă cerurile întunecîndu-se şi misterul falie înălţîndu-se către zenit, ca o coloană de nori negri, fJlhă ce străpungea zenitul sumbru, amurgit ; anticul, supremul mister falie. Şi ea însăşi prinsă în perpetuul amurg, între un cer pe care soarele devenea fumuriu, un pămînt pe care copacii şi creaturile se profilau negre, iar bărbatul păşea înainte, nud, întunecat, semivizibil, peijlru ca deodată să se învirtejească într-o putere supremă, ridieîndu-se dominant ca o coloană de volbură neagră, o trîmbă gata să străpungă zenitul.

Misterul lumii primare 1 Ii putea simţi întreaga 'măreţie nebuloasă, furibundă. Acum ştia ce îndemna privirea neagră, seînteietoare, din ochii lui Cipriano. Şi acum căsătoria cu el îi apărea posibilă. In lumea înceţoşată în care bărbaţii sînt lipsiţi de viziune, şi vijeliile furiei se stîi'nesc din măruntaiele pămîntului,

Cipriano era o forţă. Odată ee-i pătrundeai misterul, scara lucrurilor se modifica, iar el devenea forţa masculului viu. o forţă indefinită şi infinită. Micimea, limitările încetau să existe. In ochii lui negri, seînteietori, puterea era nelimitată, şi s-ar fi zis că din el, din trupul lui de slnge se înălţa acea coloană de volbură legănîndu-se şi răsucindu-şe ca un şarpe ce seTidică sau un copac ce> creşte pînă cînd mătura întreg zenitul, iar pămîntul întreg de dedesubt se întuneca, se răsturna, se consuma. Mîinile lui mici, bărbuţa neagră de ţap care-i prelungea bărbia, sprîncenele arcuite, ochii cu tăietură piezişă', capul indian lunguieţ, cu părul des, negru, toate acestea reprezentau pentru ea simboluri ale unui alt mister, misterul apus, revolut, al lumii primitive, în care formele mici se conturează- dintr-odată uriaşe, gigftntic suprapuse pe umbră, iar o faţă ca a lui Cipriano poate fi in acelaşi timp faţa unui zeu sau a unui diavol; faţa nemuritorului Pan. Misterul, apus, care într-adevăr s-a stins, dar nu a pierit. Şi nu vâ pieri niciodată.

Aşa cum stătea în tăcere, covîrşită de antica, apusa putere a lui Pan, Kate se simţea supunîndu-i-se, sucom- btnd. Cipriano reînviase pentru ea masculul dominant, misterios, intangibil, profilîndu-se dintr-odată înalt, ob- turînd cerul, creînd o beznă care era el însuşi şi nimic altceva decit el, masculul Pan. Şi ea luneca dedesubt, doborîtă, desăvîrşită în prăbuşirea ei.

Era anticul misler falie, anticul zcu-diayol, masculul Pan. Cipriano, pe veci implacabil în anticul amurg, învăluit de crepusculul antichităţii. Acum îi înţelegea şi puterea pe care o exercita asupra ostaşilor. Fusese hărăzit cu ancestralul dar al forţei.demohice.

Nu avea să-i facă niciodată declaraţii curtenitoare, Kate îşi dădea seama de acest lucru. Cînd tăria sîngelui se stirnea în el, emana o aură neagră ca un nor încărcat de electricitate, ca un

tunet, şi se. înălţa ca un vîrtej iscat brusc în amurg, erectîndu-se într-o coloană mobilă, legă-nîndu-se **şi** înclinîndu-se de alîta greutate, conturată net între cer **şi** pămînt.

Ah ! şi această gigantică crecţie, cit mistefr de supunere absolută va presupune din partea ei ! Supunere absolută, ca pămîntul sub cer. Dedesubtul unei bolţi de absolut.

Ah ! Ce căsătorie ! Cît de teribilă ! Şi cît de totală. Cu finalitatea mdrţii, şi totuşi mai mult decît moartea. Braţele crepusculariului Pan. Şi oribila, semiinteligibila voce iscată din nor.

Acum putea concepe căsătoria ei cu Cipriano ; suprema ei pasivitate, că aceea a pămîntului sub bolta crepusculului, consumată într-o vie lipsă de viaţă, în misterul pur al supunerii pasive. Şi ce abandonare; ce abandonare! ce abandonare ! — a atîtor lucruri pe care dorea să le abandoneze.

• Cipriaho îşi lăsă pe genunchii ei capul, cu strania-i plăcută căldură şi greutate, iar sufletul lui Kate se topi ca metalul în furnal.

— *En* poco tempo, *verdad* ? o întrebă el, privind-o în. ochi cu antica, neagra scînteiere de putere, gata să se consume. In scurt timp, nu-i aşa ?

- - Kate se uită la el, fără să rostească o vorbă. O părăsise graiul, se înclina tăcută şi neputincioasă în vastul, tainicul amurg al lumii lui Pan. O părăsise pînă şi eul ei, •zilele i se mistuiseră. îşi spuse în sinea ei doar atît: „Amantul meu demon

Lumea ei se putea încheia în multe chipuri, şi acesta era unul dintre ele. îndărăt către amurgul anticii lumi a lui Pan, in care şjifletul femeii e mut, ceva despre care nu se vorbeşte niciodată.

» Maşina se opri, sosiseră la Jamiltcpec. Cipriano o » învălui din nou într-o privire, apoi deschise portiera în silă. Şi cînd coborî din maşină, Kate îi văzu din nou uniforma, silueta măruntă în uniformă. O imagine pe care o pierduse cu totul. Pînă atunci nu-i văzuse

decît faţa,
. faţa supremului zeu-demon, cu sprîncenele arcuite, ochii cu tăietură uşor piezişă, şi bărbuţa de ţap. Stăpînul. Eternul Pan.

O fixa din nou cu privirea, dorind să-şi toioseascâ toată puterea pentru a o împiedica să-l vadă în uniforma de mic general, în aspectul lui lumesc. Iar ea îi evită ochii şi nu văzu nimic.

11 găsiră pe Ramon-în hainele lui albe, întins pe un şezlong, pe terasă. Faţa îi era de o paloare cafeniu- gălbuie.

4
6
2

îşi dădu pe dată seama de schimbarea petrecută ci -ţ Kate. Avea chipul cuiva deşteptat din morţi, părea curios de muiată în moarte, dar stăpînită de o duioşie ma i' proaspătă şi mai vulnerabilă decît cea a unui copil.. Ramon se uită la Cipriano. Faţa lui părea mai întunecată* ca de obicei, arborînd acea tainică *hauteur* [1] şi distanţare a sălbaticului. Ramon i le cunoştea.

— Te simţi mai bine ? il întrebă Kate.

— Destul de bine, îi răspunse privind-o cu blîndeţo. Şi. dumneata ?

— Da, sînt bine.

— Într-adevăr ?

— Da, aşa cred. Din ziua aceea, m-am simţit total pierdută. Vreau să spun, din punct de vedere spiritual. Altminteri, sînt sănătoasă. Vindecarea se produce rapid ?

— Da ! întotdeauna mă înzdrăvenesc repede.

— Pumnalele şi gloanţele sînt lucruri odioase.

— Da... atunci cînd nu pătrund unde trebuie.

Pe măsură ce Ramon îi vorbea şi o privea. Kate avea senzaţia că se trezeşte dintr-un leşin. Ochii lui, glasul îi erau pline de bunătate. Bunătate ? Brusc, cuvîntul îi sună străin, trebui să se străduiască să-i pătrundă înţelesul.

în Cipriano nu exista nici un dram de bunătate. Zeul- demon Pan prevala asupra bunătăţii. Kate so întrebă dacă dorea într-adevăr bunătate. Nu ştia. Totul era atît de confuz.

— Mă gîndeam dacă n-ar fi bine să mă întorc în Anglia, spuse ea.

— Iarăşi ? răspunse Ramon cu un zîmbet vag. Departe de pumnale şi de gloanţe, asta e ■?

— Da... să fug.

Kate suspină adînc.

— Nu ! spuse Ramon. Nu fugi. N-ai să găseşti nimic In AngUa.

‘ Arogantă (fr.).

— Dar *pot* continua să rămîn aici ?

— N-ai încotro.
— Aş vrea sâ-mi dalr seama de ce-ar trebui să fac.'
— Cine poate şti acest lucru ? Ceva se petrece in tine şi, deodată, toate hotărîrile ţi se prefac în fum. Lasă să se întîmple ceea ce se va întimpla.
— Nu pot să mă tîrăsc, pur şL simplu, fără un suflet in mine, nu-i aşa ?
—■ Uneori e mai bine.
Urmă un răstimp de tăcere. Cipriano se ţinea departe de conversaţie, într-o lume înceţoşată, a lui însuşi, aparte şi tainic ostilă.
— M-am gândit atit de mult la dumneata, ii spuse Kate lui Ramon, şi m-am întrebat dacă toate astea merită sacrificiul.
— Ce anume ?
— Tot ce faci, încercarea de a schimba mentalitatea acestor oameni. M-am întrebat dacă merită să li te dăruieşti şi să li te expui. Ar fi fost cumplit dacă ar fi izbutit să te omoare. Te-am văzut *arătînd* ca mort.
— Şi acum mă vezi arătînd din nou viu.
Urmă o nouă tăcere grea.
— Cred că Don Cipriano îi cunoaşte pe oamenii ăştia mai bine decît îi cunoşti dumneata, urmă Kate. Cred că el îşi dă seama mai bine dacă merită sau nu.
— Şi ce spune Cipriano ?
— Eu spun că sînt omul lui Ramon, doar atit, răspunse Cipriano, îndărătnic.
Kate se uită la el şi simţi încolţind in ea neîncrederea. Pînă la. urmă, Cipriano nu avea să fie omul nimănui. El nu era decît vechiul Pan cel fără de stăpîn, care nici măcar nu concepea să servească pe cineva ; mai cu seamă să se pună în scrviciul umanităţii. El nu urmărea decît gloria : misterul negru al gloriei dobîndite. Iar el însuşi, răsuflarea gloriei.
Simt că te vor trăda, continuă Kate, adresîndu-se lui Ramon.
— Poate că da ! Dar eu nu o să mă trădez. Eu voi continua să făuresc lucrul în care cred. Poate că nu

am Iac ut decît primul pas, dincolo de cotitura schimbării. Dar, Ce n'c-st *que le premier pas qui* cotite De ce să nu vii- împreună cu noi dincolo de cotitură ? Oricum e mai bine decît să stai nemişcată. ;

Kate nu răspunse. Se uita la arborii mango şi la lac ; «.amintirea acelei după-amieze o năpădi iar.

— Cum au reuşit oamenii aceia doi să pătrundă în casă ? Cei doi banditi de pe acoperiş ? întrebă ea.

— De astă dată a fost mîna unei femei; o fată pe care Carlota a adus-o aici de la *Cuna* ei din Mexico City, ca să coasă şi să le înveţe pe soţiile peonilor să coasă şi să-şi confecţioneze singure felurite lucruri. Fata avea o cămăruţă la capătul terasei, acolo... Ramon arătă cu degetul spre terasa care se proiecta în direcţia lacului, în faţa terasei unde se găsea camera lui şi a balconului acoperit. Fata s-a încurcat cu un peon ; un supraveghetor secund, pe care-1 chema Guillermo. Acest- Guillermo avea o soţie şi patru copii, dar a venit la mine să-mi spună că-i lasă şi că o ia pe Maruca, cusătoreasa. Eu m-am împotrivit şi i-am cerut să rămînă alături de familie. Şi am trimis-o pe Maruca îndărăt, în Mexico City. Dar fata avea O spoială de carte şi se considera capabilă să facă orice. Reuşi să-i trimită nişte mesaje lui Guillermo, şi acesta din urmă fugi de acasă şi se duse după ea în Mexico City, părăsin- du-şi soţia şi Qei patru copii. Soţia lui s-a combinat cu alt peon — fierarul — a cărui nevastă murise şi care era privit ca .,o partidă bună" ; un om cumsecade."

într-o bună zi, însă, Guillermo reapăru şi mă întrebă dacă se putea întoarce. I-am pus în Vedere că numai fără de Maruca. Mi-a răspuns qă nu o mai vrea pe Maruca şi

[1] Primul pas este cel mai greu (fr.).

că nu doreşte dccît să se întoarcă. Soţia lui acceptase să vină îndărăt la el, împreună cu copiii. Fierarul îi dădea drumul să plece. I-am răspuns că e foarte bine dar, cum îşi pierduse dreptul la slujba lui de supraveghetor, trebuia să redevină peon.

Părea să fie pe deplin satisfăcut. Dar şi Maruca s-a

întors şi s-a stabilit la Sayula. în chip de croitoreasă. Acolo s-a încurcat cu preotul, dar a pus din nou gheara şi pe Guillermo.

Se pare că faimoşii Cavaleri ai lui Cortes făgăduiseră o răsplată mare celui care avea să le aducă scăfirlia mea ; fireşte, pe ascuns. Fata l-a înşurubat pe Guillermo ; acesta i-a atras în conspiraţie pe cei doi peoni, unul din San Pablo, unul din Ahuajijic ; şi altcineva a aranjat tot restul.

Aşa cum ţi-am spus, camera fetei era acolo pe terasă, nu departe de capătul scării care urcă pe acoperiş. Camera avea o fereastră înaltă, cu grilaj, ce dădea spre copaci. Afară, în faţa ferestrei, creşte un gigant laur de India. Se paie că fata, pe cînd locuia aici, s-a urcat pe o masă şi a desfăcut grilajul de la fereastră, iar Guillermo, sărind de pe tufişul de laur — un act foarte riscant, dar lui îi plăceau riscurile — a izbutit să se agaţe de pervaz şi să intre în cameră.

El şi ceilalţi doi aveau de gînd, probabil, să mă ucidă şi să prade casa înainte de a fi intrat complicii. Aşadar, primul dintre ei, omul pe care l-am ucis eii, s-a urcat în copac şi, cu ajutorul unui par lung, a dat jos grilajul demontat, a spart geamul, a pătruns în camera fetei şi, de acolo, pe scările terasei.

Martin, slujitorul meu, care veghea pe cealaltă scară, gata să-i înhaţe dacă aveau de gînd să spargă uşa de fier, a auzit zgomotul geamului spart şi s-a repezit acolo tocmai cînd cel de-al doilea bandit, cel pe care" l-ai împuşcat dumneata, se Căţăra pe pervaz şi se introducea în cameră. Fereastra e îngustă şi foarte sus plasată.

Înainte ca Martin să fi putut, da alarma, omul s-a năpustit dc sus asupra lui şi i-a aplicat două lovituri de pumnal. Apoi a smuls cuţitul lui Martin şi s-a repezit pe scări, unde l-ai împuşcat dumneata în cap.

Martin zăcea prăbuşit pc podea cînd a văzut mîinile unui al treilea bandit agăţîndu-se de pervaz, şi apoi fata lui Guillermo. Deşi rănit* Martin s-a ridicat, a izbit mîinile agăţate cu o lovituri grea de *machete,* şi Guillermo s-a prăvălit pe atîncile de sub zid.

Cînd am coborît eu, l-am găsit pe Martin în agonie,

în faţa uşii acelei cămăruţe. A mai apucat să-mi spună : Patron, au venit pe aici. Guillermo e unul dintre ei." Guillermo şi-a sfărimat piciorul pe stînci şi ostaşii l-au descoperit. A mărturisit totul, a adăugat că-i pare rău şi mi-a implorat iertarea. Acum se află la spitalul închisorii.

—■ Şi Maruca ?

— Au prins-o şi pe ea.

— Întotdeauna se va găsi un trădător, adăugă Kate cu amărăciune.

— Să sperăm că se va găsi şi o Caterina. spuse Ramon.

— Şi ai de gînd să mergi înainte cu... Quetzalcoati al dumitale ?

— Cum aş putea să-l abandonez ? A devenit *mort mâtier*[1]. De ce nu ni te alături? De ce nu ne ajuţi?

— Cum ? *f*

— Ai să vezi. Curind o să auzi din nou tobele. Curîrid va sosi prima zi a lui Quetzalcoati. Ai să vezi. Şi atunci Cipriano o să-şi facă apariţia — intr-un *sera pe* roşu — şi Huitzilopochtli va împărţi Olimpul mexican cu Quetzal- coatl. Şi am nevoie de o zeiţă.

— Cum, Don Cipriano va fi zeul Huitzilopochtli ? întrebă Kate uluită.

— Va fi Primul Om al lui Huitzilopochtli, aşa cum eu sînt Primul Om al lui Quetzalcoatl.

— Asta vei fi ?'Sj(jtrebă Kate adresîndu-se lui Cipriano. Oribilitatea aiaae Huitzilopochtli ?

— Da, Senora ! răspunse Cipriano cu un subtil suris arogant, tainicul barbar din el simţindu-se în mediul lui.

— Nu vechiul Huitzilopochtli, ci noul, o informă Ramon. După aceea trebuie să ne completăm panteonul cu o zeiţă ; soţie sau fecioară, trebuie să existe şi o zeiţă. De ce nu dumneata, ca Prima Femeie a lui, să zicem. Itzpapalotl, (iacă n-ar fi decît de dragul numelui ?

— Eu ? se miră Kate. Niciodată ! Aş muri de ruşine.

I Meseria mea (tr.).

— Ruşine ? rîse Ramon. Vai, Senora Caterina$_v$ dc ce ruşine ? Asta e un lucru care *trebuie* făcut. Trebuie sâ existe manifestări concrcte ale ideilor. Trebuie să no întoarcem la viziunea cosmosului însufleţit. Străvechiul Pan e în noi toţi, el nu poate fi negat. Cu sînge rece, dar şi cu sînge fierbinte, trebuie sâ producem schimbarea. Accept acest *trebuie* din partea străvechiului Pan din sufletul meu, şi din partea noului meu *eu.* Din momentul în care un om şi-a concentrat, şi-a. adunat sufletul şi a ajuns la o concluzie, vremea alternativelor s-a încheiat. *Trebuie.* Nimic mai mult. Eu sînt Primul om al lui Quetzalcoatl. Sau dacă vrei, sînt Quetzalcoatl însuşi. O manifestare concretă, dar şi un om. Mă accept în întregime, şi pornesc la făurirea destinelor. Ce altceva pot face ?

Kate păstră tăcerea. Pierderea de sînge părea să-l fi împrospătat în mod curios pe Ramon, care se lăsa din nou transportat dincolo de sfera tmoţiileţ, umane. Un straniu soi de imperativ categoric. îşi dădea acum seama de puterea pe care o exercita Ramon asupra lui Cipriana. Avea rădăcina in acest imperativ pe care-1 recuno-tca în propriul său suflet.

Se uită la ei asemenea unui copil care priveşte printre zăbrelele unui gard. cu nostalgie şi eu teamă.

Ah, sufletul! Sufletul care se lumina şi se întuneca şi prindea întruna noi fofme, fiecare dintre ele străină celeilalte. Gîndise că Râmon şi cu ea priviseră unul în sufletul celuilalt. Şi acum, el era omul acesta palid, distant, cu o ciudată strălucire în făptura lui. Şi era îndepărtat, îndepărtat de orice femeie.

’ Pe cînd Cipriano îi deschisese o lume nouă, o lume de luciri noptatice, cu chipul întunecat, semivizibil al zeu- lui-demon Pan, eel care niciodată nu piere, ci se reîntoarce dintre umbre în miezul umanităţii. Lumea umbrelor şi a întunecatei prosternări, cu vîntul falie iscîn- du-se din tenebre.

Cipriano trebuia să ptece la Jaramay, oraşul de la capătul lacului, lîngă statul Colima. Pleca împreună cu cîţiva soldaţi într-o barcă cu motor. Ar dori Kate să-l însoţească ? -

îi aştepta răspunsul într-o tăcere grea. Kate acceptă. Era disperată. Nu voia să fie expediată din nou în casa ei goală, moartă.

Era una dintre acele perioade cînd ploaia pare strangulată. aerul încărcat de tunete, tunete înăbuşite, masive, latente în atmosferă, suspendate de la o zi la alta prin. densa strălucire a soarelui. In asemenea ziîe, Kate simţea că, între violenţa vulcanică subterană şi violenţa electrică a cerului, oamenii se mişcau întunecaţi şi imprevizibili, ca demonii dintr-o altă planetă.

Vîntul bătea dinspre vest şi înviora lacul, dar* nu era decît o masă mobilă de-electricitate, care-i înţepa faţa şi

• ochii şi rădăcina părului. Cu o noapte înainte, cînd se trezise şi îşi dăduse pătura într-o parte, seîntei grele i se desprinseseră din vîrfurile degetelor. Simţea că nu poate trăi.

Lacul era fragil ca un lapte de tunet; soldaţii măslinii se cuibăreau, nemişcaţi, sub tendă. Păreau negri ca lava şi ca sulful, şi încărcaţi de o diabolică

electricitate latentă,. Asemenea salamandrelor. Barcagiul de la cîrmă era
frumos, frumos ca bărbatul pe care-1 ucisese ea. Dar avea ochi de un cenuşiu pal, fosforescent, cu punctuleţe de argint.

Cipriano şedea tăcut în faţa ei. îşi scosese tunica şi ceafa îi era aproape neagră peste gulerul alb al cămăşii. Kate îşi dădea seama -cît de diferit era sîngele lui de al ei: întunecat, negricios, ca sîngele şopîrlelor care se strecoară printre stîncile fierbinţi, negre. îi percepea parcă fluxul necontenit, iâr capul lui uşor, de un negru-albăs- triu, părea suspendat peste o fîntînă. Şi îşi simţea, totodată, propria-i mîndrie dizolvindu-se, mistuindu-se.

■Ştia că el urmărea ca fluxul sîngelui său să-l cotropească pe al ei. Ca şi cum asemenea lucru ar fi fost posibil. Era atît de liniştit, de rezervat, iar negreala cefei lui se aprppia atît de mult de invizibilitate l Şi totuşi aştepta mereu, aştepta, aştepta, invizibil şi plin de pondere, aştepta.

Ea zăcea sub tendâ. în căldura şi lumină, fără să privească în jur.. Pînza tendei păcănea in vînt.

Nu-şi dădea seama dacă durase mult sau pufţin. Dar se apropiau de tăcutul capăt al lacului, iar plaja se ar- cuia în faţa lor. Totul părea să nu fie decît pură. singuratică strălucire a soarelui. Dar dincolo de pietriş erau sălcii şi o casă de fermă, joasă. Canoe ancorate se legănau prinse în odgoane negre, rigide. Se desluşeau vag lanuri plate, cu porumbul pe jumătate crescut, fîlfiindu-şi steagurile verzi. Dar in lumina incandescentă totul părea invizibil.

Apa caldă; subţiratică, era din ce în ce mai joasă, pierzîndu-se în pietrişul de la mal. Păsări de baltă negre săltau ca nişte dopuri de plută. Motorul bărcii se. opri. Barca se clătină. Sub apa străvezie de la mal se bulbucau , bolovani rotunjiţi, acoperiţi de părul verde al algelor. Barca nu putea acosta la ţărm — rămase la o distanţă de vreo douăzeci de metrr.

Ostaşii îşi scoaseră *huaraches,* îşi suflecară pantalonii do pînză peste picioarele negre şi intrară în apă. Barcagiul înalt făcu acelaşi lucru, şi începu să împingă barca,, Dar aceasta refuza să se urnească. Trebui s-o ancoreze, Proptind-o cu un bolovan. Apoi, privind-o cu ochii lui ciudaţi, de un cenuşiu pal, pe sub genele negre, o întrebă pe Kate, cu voce scăzută, dacă o poate transporta la ţărm, şi-i oferi umărul.

— Nu ! Nu ! se feri ea O să trec prin apă. îşi scoase în grabă pantofii şi ciorapii şi păşi în apa joasă, sumeţindu-şi fusta subţire, din mătase în dungi.

' Omul rîse *;* soldaţii il imitară

Apa era aproape fierbinte. Kate înaintă orbeşte, eu capul în jos. Cipriano o urmări cu răbdarea tăcută, grea, imperturbabilă, a rasei sale ; apoi, cînd o văzu ajunsă la pietriş, veni şi el la ţărm, călare pe umerii barcagiului.

Străbătură prundişul încins, pînă în dreptul sălciilor Vecine cu lanurile de porumb, şi se aşezară pe bolovani. Lacul se aşternea palid şi ireal, departe, departe, in invizibil, cu munţi estompaţi, goi şi abstracţi, înălţîndu-se de fi parte şi de alta. Canoele de la ţărm se conturau negre şi dure, cu catarge ţepene. Barca albă cu motor se legăna in vecinătate. Păsări negre săltau pe apă ca nişte dopuri (ie plută. în acest loc de la capătul lacului şi de la capătul lumii.

O femeie singuratică străbătea pietrişul, \inind un urcior ţie apă pe umăr. Auzind un zgomot, Kate întoarse eapul şi văzu un grup de peseari, adunaţi într-un conclav, Ungă un copac, într-o vilcea. O salutară, privind-o cu ochi negri. Salutul era umil, totuşi în ochii lor de tăciune strălucea acea antică, distantă duritate trufaşă.

Cipriano îşi trimisese soldaţii după cai. Era prea

cald ca să facă drumul pe jos.

Şedeau tăcuţi în invizibilitatea de la capătul lacului; lumina intensă le lua ochii.

— De ce să nu fiu eu Huitzilopochtli ? o întrebă el încet, măsurînd-o cu privirea ochilor negri.

— Simţi că eşti ? il întrebă ea surprinsă.

— Da. ii răspunse pe aceeaşi voce joasă, tainică. Asta sînt.

Ochii negri o priveau cu o aprigă provocare. Şi vocea joasă, întunecată, părea să o stoarcă şi de ultimul strop de voinţă. Şedeau în tăcere şi Kate se simţea toropită de un fel de leşin, de parcă îşi pierdea cunoştinţa pe vecie.

Soldaţii se întoarseră cu im cal negru, arăbesc pentru el, un animal delicat; iar pentru ea un măgăruş, pe care se putea aşeza într-o parte. Cipriano o înălţă în şa : se simţea doar pe jumătate conştientă. Un ostaş ducea măgarul de căpăstru şi porniră la drum, pe lîngă -năvoadele pescăreşti lungi, subţiri, care mărgineau drumul ca nişte ghirlande transparente.

Ieşiră din nou în plin soare şi în praful negru-cenuşiu, către colibele scunde, negre-cenuşii, din Jaramay. care se înşirau de-a lungul drumului larg. pustiu.

Jaramay era fierbinte ca un cuptor de lavă. Căsuţele- colibe negre, joase, cu acoperişuri de ţiglă, mărgineau strada desfundată, lungă, dărăpănată. Case părăginite. Soare arzător. Un trotuar de cărămizi, spart peste tot şi pîrjolit de soare. Un cîine conducînd un orb, pe trotuarul sfărîmat. pe lîngă pereţii negri, scunzi. Cîteva capre. O lipsă de viaţă, o pustietate de negrăit.

Ajunseră în *piaza* ruihată, cu biserica şubrezită'de soare şi palmierii zdrenţuiţi. Pustietate, soare, un orăşel descompus de soare, devastat de soare. Un bărbat călare pe

* un cal arăbesc, graţios, tropăind uşor pe pietre, cu puşca in spate şi pălăria mare adumbrjndu-i faţa. în rest, spa.- ţiul vid al centrului vieţii. Curios cît de graţios arăta calul, cu călăreţul bine înfipt în şa, printre ruinele prăjite de soare.

Se opriră în faţa unei clădiri mari. La intrare, străjuiau cîţiva soldaţi. îl salutară pe Cipriano de parc-ar fi fost ţintuiţ'i locului, dar învîrtindu-şi ochii în cap.

Cipriano coborî într-o clipită de pe cal, emiţînd razele întunecate ale puterii lui primejdioase. îl găsi pe *Jefe* foarte mieros, un om gras, în haine albe murdare. Cu toţii se lăsau în puterea lui.

Ceru o cameră unde să se poată odihni *esposa*[1] lui. Kate era palidă şi vlăguită, lipsită de orice urmă de voinţă. \ Se lăsase şi ea în seama voinţei lui.

Cipriano acceptă o cameră spaţioasă, cu podea de cărămizi, mobilată cu un pat nou din alamă' pe care era aruncat*» o cuvertură de pînză colorată, şi cu două scaune.

Goliciunea stranie, uscată, austeră a camerei o făcea ’ să pară aproape răcoroasă în toiul arşiţei.

— Eşti^ palidă din pricina soarelui. întinde-te pe pat şi odihneşte-te. Am să închid ferestrele, spuse Cipriano.

închise obloanele pînă nu rămase decît întunericul. Şi apoi, în întuneric, brusc, o atinse uşor, mîngîindu-i şoldul.

• — Am spus că eşti soţia mea, şopti el cu vocea moale, blajină, a indienilor. E adevărat, nu-i aşa ?

Ea tremură, şi picioarele părură să i se moaie ca metalul topit. Se dizolvă într-o subită inconştienţă ; voinţa, însuşi eul ei se fluidizară, lăsînd-o lichefiată, ca un eleşteu de foc molcom, inconştientă de orice altceva în afara eternităţii de foc în care se mistuia. Mistuită în focul nepieritor, care nu cunoaşte moarte. Focul ne poate doar părăsi, şi noi sîntem cei care pot muri.

Şi Cipriano, stăpînul focului, Huitzilopochtli cel viu, cum se numise singur- Viul stăpîn al focului. Zeul în flăcări: salamandra.

Mai tîrziu, cînd Kate se duse în camera alăturată, îl găsi singur, aşteptînd-o. Se ridică în grabă, privind-o

[1] **Soţia (sp.).**

cu- ochi negri, scînteietori, din care păreau să ţîşnească ful-
gere de lumină întunecată, li luă mîna, ca s-o poată atinge din nou.

— Vrei să vii să luăm masa la micul restaurant de aici ?

In strălucirea nefirească a ochilor lui, Kate desluşi o bucurie cate o înspăimîntă. Şi atingerea lui pe mîna ei era nefiresc de gingaşă şi de interiorizată. Vorbele lui Cipriano nu spuneau nimic ; niciodată nu spuneau nimic. Kate îşi întoarse faţa, uşor speriată de acea bucurie scînteietoare, primitivă, care era în acelaşi timp atît de impersonală, de dincolo de ea.

Se înfăşură într-un şal mare,- galben, de mătase, după moda spaniolă, ca să se ferească 'de arşiţă şi, luîndu-şi umbrela de soare albă cu dungi verzi, ieşi împreună cu el, trecînd pe lîngă servilul *Jefe* care se înclină, pe lîngă locotenent şi soldaţii oare o salutară. Kate dădu mîna cu *Jefe* şi cu locotenentul. Erau cu toţii oameni din carne şi din sînge, înţelegeau prezenţa ei acolo, şi se înclinară adînc, privind-o cu ochi scîntoetori. Iar ea simţi ce înseamnă să fii o zeiţă ca de pewemuri, salutată de focul din ochii bărbaţilor, şi nu de buzele lor.

Cu pălăria ei mare,-moale, din catifea verde-jad, cu pieptul înfăşurat in faldurile şalului de brocart galben, trecu prin piaza mîncată de soare, un. imens deşert făcut de mîna omului, păşind încet, alături de Cipriano, molatec ca o pisică, ascunzîndu-şi faţa sub borul verde şi sub umbrela de soare, şi ţinîndu-şi trupul în taină, evaziv. Şi soldaţii, ofiţerii şi funcţionarii de la *jefatura,* fixînd-o cu ochi stăruitori, negri, văzură în ea nu femeia fizică, ci misterul inaccesibil, voluptuos, al consumării actului fizic.

Mîncară în sala întunecoasă a unei *fonda*[1], ţinută de o bătrînă bizară cu singe spaniol în vine. Cipriano era foarte strict şi poruncitor, iar bătrîna alerga tîrşîindu-şi picioarele, de-a dreptul terorizată. Dar în sufletul ei era încîfltată.

I Circiumă (sp.).

Kate părea uluită de noul mister al propriei ei evazivilâţi. Era evazivă chiar faţă de ea însăşi. Cipriano abia de-i vorbea ; ceea ee era un lucru bun. Nu dorea să i se vorbească, cuvintele care i se adresau direct, fără acea curioasă, tandră învăluire pe care oamenii aceştia se pricepeau să şi-o însuşească în voce, cuvintele care vorbeau acelei neinteresate, indiferente persoane a treia din ea, o supărau ca nişte lovituri. Ah, urîtele lovituri ale vorbirii directe, brutale ! Cît suferise din pricina lor. Acum nu dorea decît această învăluită evaziune din eă, dorea să i se vorbească Ia persoana a treia.

După prînz, sc duseră- să se uite la nişte *seraped* care erau ţesute pentru Ramon. Doi soldaţi îi escortară cîţiva metri pe o stradă dărăpănată, pustiită de soare, pe lîngă casele scunde, negre. Bătură la nişte uşi mari.

Kate intră în umbra binefăcătoare a unui *zaguân.* In curtea interioară, sau patio, unde soarele strălucea pe nişte btuianieri aflaţi în spate, era. instalat un adevărat atelier de ţesătorie. Un^oi rotofei, cu un singur ochi, trimise un băieţel să adiipFnişte scaune. Dar Kate continuă sâ se plimbe, fascinată.

In *zaguân* se afla un-morman mare de lină albă, mătăsoasă, foarte fină, iar în coridorul întunecat al patioului toată lumea muncea. Doi băieţi, avînd în faţă nişte scînduri pătrate, ghimpoase, cu numeroşi dinţi mici de sinnă, dărăceau lina albă, prefăcînd-o într-o scămoşeală străvezie, pe care o luau de pe darac în gheme rotunde, ca de ceaţă, şi o aşezau lîngă două fete aflate la capătul celălalt.

Fetele stăteau lîngă roţi, torcînd : invirteau roata cu o mînă, în timp ce cu cealaltă ţineau un lung. miraculos fir de tort, care dansa în vîrful acului rapid al virtelniţei, ghemotoacele străvezii de lînă dărăcită abia atingind acul, şi răsucindu-se pe loc în fire lungi de alb pur, care se înfăşurau pe bobină. Una dintre fete, cu o faţă frumoasă, ovală, îi adresă lui Kate un zîmbet sfios ; era foarte pricepută. Atingea vîvtelniţa

într-un chip aproape miraculos
şi extrăgea un fii' de lină la fel de subţire ca aţa de cusut.

La alt capăt al coridorului, adăpostite sub utj şopron negru, se găseau două' războaie de ţesut şi doi ţesători. Mişcau pedala războiului întîi cu un picior, pe urmă cu celălalt, absorbiţi şi tăcuţi, în umbra peretelui de chirpici. Unul dintre ei ţesea un strălucitor *serape* roşu, foarte fin, un roşu de nuanţa carminului. Era o treabă dificilă. Din centrul de un roşu pur, porneau zigzaguri negre şi albe, alcătuind volute, pînă la marginea complet neagră. Era minunat să-l vezi pe ţesător cu bobinele de lină roşie, albă şi neagră, ţesînd o parte din fond, trecind apoi la zigzagul negru, jşi imediat la cel alb. cu degete îndemânatice, smolite, care ajustau cu repeziciune suveica, trasînd cu iuţeală de fulger desenul, îndesîndu-1 apoi cu spata. Urzeala serape-ului era neagră, alcătuită din fire lungi, negre, ca o harpă. Şi între ele se inserau firele de un roşu perfect, dincolo de cuvinte.

— Pentru cine-i ăsta ? îl întrebă Kate pe Cipriano. Pentru tine ?

— Da, pentru mjne.

Celălalt ţesător lucra la un *serape* simplu, alb. cu albastru şi cu margini negre.

în şopronul cu pereţi de chirpici, culorile pure- ale linei lucioase aveau un aspect rustic, roşul cardinal, albul imaculat, mătăsos, albastrul celest, negrul strălucind în umbra pereţilor sumbri.

Grăsanul cu un singur ochi -aducea *serapes* pe care cei doi băieţi le despătureau, unul cîte unul. Printre ele înfăţişă şi unul cu un model nou : alb. cu calicii de flori închise pe lujere albastre şi negre, şi cu frunze verzi care / formau bordura, iar la boca, gura, adică deschizătura prin care intră, capul, se înghirlandau o serie de floricele, in toate culorile curcubeului, înconjurate de un Cerc albastru.

— Ăsta îmi place ! exclamă Kate. Pentru cine e ?

— E unul dintre cele ale lui Ramon ; are culorile lui

Quetzalcoati, albastru şi alb şi negru natural. Acesta va fi purtat în ziua deschiderii florilor, cînd o va aduce pe fciţa ce urmează să sosească.
Kate tăcu, înfricoşată.
Mai erau două serapes stacojii, cu un contur de diamant negru in centru şi cu borduri de diamante negre.
— Astea sînt ale tale ?
— Mă rog, aparţin mesagerilor lui Huitzilopochtli. Astea sînt culorile mele : roşu şi negru. Dar mai amestec si albul, după cum Ramon poartă franjuri de nuanţa roşului meu.
— Şi nu te sperie ? 11 întrebă ea, pălind la faţă.
— Ce să mă sperie ?
. — Ceea Ce faci. Faptul de a dori să fii Huitzilopochtli cel viu.
— Dar sînt Huitzilopochtli cel viu. Dacă Ramon cutează să fie Quetzalcoatl cel viu, eu cutez să fiu Huitzilo- pochtli. Eu *sînt* el. Nu sînt ?
Kate se uită la el, la faţa lui tuciurie cu bărbuţa de ţap, la sprîncenele arcuite şi ochii negri piezişi. în privirea lui aprigă plutea o <5arecare linişte, ceva ca o tandreţe faţă de ea. Dar dincolo de aceasta, o inumană siguranţă de sine, tare ţintea departe, mult dincolo de ea, în tenebre, îşi ascunse chipul şi murmură :
— Ştiu că eşti.
— Şi îri ziua'cînd se deschid florile, vei veni şi tu, într-o rochie verde pe care or s-o ţeasă pentru tine. cu flori albastre la margine, iar pe cap* vei purta craiul nou al florilor.
Kate îşi ascunse din nou faţa, înfricoşată.
— Vino să te uiţi la linuri, îi spuse el, conducînd-o prin patio spre locul umbros unde, pe o fnnghie, atîrnau firele de tort proaspăt vopsite, picurînd culoare roşie şi albastră şi galbenă şi verde şi cafenie.
— Vezi! continuă el, vei purta o rochie verde, fără mîneci, cu braţele goale, iar dedesubt o cămaşă alba cu flori albastre.

Lîna verde avea culoarea mărului necopt. Sub şopron, două femei stăteau aplecate peste două vase mari de lut, aşezate pe un foc domol, care ardea. într-o gaură săpată în pămînt. Urmăreau apa clocotită, care scotea aburi. Una dintre ele luă un pumn de flori uscate, galben-cafenii. şi le aruncă îji cazanul ei, de parc-ar fi fost o vrăjitoare care prepara o fiertură fermecată. Urmări florile care se ridicară la suprafaţă, apoi se,răsuciră uşor în apa clocotită, în momentul acela turnă în vas o pudră albă.

— In ziua cînd se deschid florile vei veni şi tu. Ah ! Dacă Ramon este centrul unei lumi noi, o lume de flori noi va izbucni în jurul lui. Te numesc pe. tine Prima Floare.

Părăsiră patio. Ostaşii aduseseră din nou calul negru arăbesc pentru Cipriano şi pentru ea măgarul pe care se putea instala ţinîndu-şi ambele picioare într-o parte, "în felul ţărăncilor. Şi porniră din nou prin liniştea fierbinte, pustie, a orăşelului de chirpici, prin praful gros, negru-cenuşiu. al cărărilor, pe sub verdele fraged al copacilor care dădeau în floare ; din nou către ţărmul tăcut de la capătul lacului, unde atîrnau diafanele plase pescăreşti, legă- nţndu-se în vînt, deasupra pietrişului, aşa cum se legănau şi firele verzi de porumb, şi sălciile pletoase, cu frunzele suspendate ca nişte pen^ verzi.

Lacul se întindea palid şi ireal către niciunde ; barca cu motor se afla la mică distanţă, canoe negre stăteau înfipte lingă ţărm. Două femei, micuţe ca nişte păsări, ingenuncheaseră la marginea apei, spălînd rufe.

Kate sări de pe spinarea măgarului pe pietriş.

— De ce nu mergi călare pînă la barcă ? o întrebă Cipriano.

Kate se uită la barcă şi avu viziunea măgarului împleticindu-se şi împroşcînd cu stropi.

— Nu, răspunse ea. Prefer să merg prin apă.

Cipriano porni pînă la barcă pe calul lui negru. Animalul sforăi şi păşi delicat în apa joasă. Pe urmă, după

cîţiva păţii, se opri brusc locului .şi începu să lovească cu copita în apă, aşa cum rîcîie caii in pămînt, într-un chip extrem de curios, foarte repede, izbind apa cu piciorul din faţă **şi** stropindu-şi picioarele negre şi pîntecele.

Dar **îl** stropea şi pe Cipriano Acesta ridică frîul şi atinse animalul cu pintenii. Calul sări şi porni prin apă pe jumătate poticnindu-se, pe jumătate dansîhd elegant şi plescăind. Cipriano îl domoli, iar animalul păşi din nou delicat, apleeîndu-şi capul negru, ca"-să privească, să se uite cu un soi de fascinaţie la fundul bolovănos al lacului, * legănîndu-şi coada neagră şi unduindu-şi graţios crupa ca Pana corbului.

Pe urmă se opri din nou şi, deodată, începu iar sâ bată apa cu piciorul din f aţă, nmproşcînd de jur împrejur, pînă ce pîntecele negru ajunse să-i strălucească ud, ca un şarpe negru, iar picioarele să-i sclipească asemenea unor coloane- ude. Şi din nou Cipriano îi înălţă capul şi-l atinse cu Pintenii, şi din nou animalul se porni să danseze într-(f| volbură de stropi.

— Vai. cie frumos e ! E atît de frumos eînd'Sloveş'-e apa ! strigă Kate de pe ţărm. De ce-o face ?

Cipriano se întoarse în şa şi se uită la ea, cu rîsuî indian spontan, vesel, în priviri.

— I-o fi plăcind să se simtă ud... cine ştie ?

Un soldat se apropie prin apă şt prinse calul de căpăstru. Cipriano descălecă agil şi-sări în barcă, întocmai ca un călăreţ sălbatic. Soldatul desculţ se săltă iii şa şi întoarse calul spre ţărm. Dar animalul negrul viril şi plin de voinţă, continua să se oprească, lovind apa cu copita şi stropindu-se cu o plăcere naivă, îndărătnică:

— Uită-te la el! Uită-te la el cît e de frumos ! strigă. Kate.

Soldatul cocoţat în şa îşi trăgea însă picioarele în

sus, ca o maimuţă, şi ocăra calul. Era supărat că îşi uda har- naşamentul. *

Îl-călări, străbătind lacul pieziş, pină in locul unde o bătrma, aproape invizibilă pînă atunci, învăluită în propria-î tăcere, se ghemuise lăsîndu-şi la vedere doar umerii goi, cafenii, şi turnîndu-şi cu o tigvă de dovleac apă peste Apărui cenuşiu, împislit. Calul stropea şi dansa, bătrîna se ridică în zdreanta-i de cămaşă lipită de trup, bombănind şi aplecîndu-se în faţă cu polonicul ei de dovleac ; soldatul rîse, calul lovi apa vesel, împroşcînd pînă sus ; soldatul il ocări din nou, ştiind bine că numai Cipriano era răspunzător de toată această baie de stropi.

Kate înainta încet prin lac pînă la barcă. Apa era caldă dar vîntul bătea cu putere, încărcat de greutate electrică. După ce se caţără în barcă, îşi şterse tălpile şi picioarele cu batista, apoi îşi trase ciorapii de mătase de culoarea biscuitului şi îşi încălţă pantofii maro.

Privea îndărăt, către capătul lacului, către deşertul de prundiş, către năvoadele pescăreşti învoalte, .suflate de vînt şi, dincolo de ele, către fîşiile de pămînt negru ce purtau tulpinile de porumb, către verdele miţos al sălciilor şi aleea desfundată care se strecura printre şirurile de arbori bătrîni şi pe unde ostaşii din Jaramay călăreau acum calul negru al lui Cipriano şi măgăruşul ei. In dreapta se afla o fermă : o clădire lunguiaţă, joasă, neagră şi un ciorchine de colibe negre cu acoperiş de ţiglă, grădini goale, mărginite de garduri de trestie, pilcuri de bananieri şi de sălcii. Totul îmbăiat in lumina nemişcată, grea, a după-amiezei; lacul se pierdea în invizibilitate, printre munţii lui ireali.

— E frumos aici ! exclamă Kate. Aproape că aş putea ♦răi în locul ăsta.

— Ramon spune că va transforma lacul in centrul ynei lumi noi. Iar' noi vom fi zeii lacului.

— Mi-e teamă că eu nu sînt decît o simplă femeie.

Ochii lui negri se întoarseră cu iuţeală spre ea.

— Ce vrea să însemne că nu eşti decît o simplă femeie ? o întrebă cu seriozitate.

4
8
2.

Kate Îşi lăsă capul în piept. Da, ce voia să însemne ? Ce înseamnă de fapt ? Doar o femeie ! îşi lăsă diri nou sufletul să se scufunde în acea evaziune în care totul era posibil, chiar şi faptul de a te simţi o fiinţă evazivă prin-_ tre zei.

Barca spinteca iute apa palid cafenie, stîmind valuri care-i plesneau pupa. Ostaşii care se îngrămădiseră în faţă pentru echilibrul bărcii, se culcară pe jos, cu acele feţe de măşti îngheţate, stupefiate pe care le au oamenii adormiţi. Curînd, nu erau altceva decît două moviliţe învălmăşite pe fundul bărcii.

Cipriano şedea in spatele lui Kate, fără haină, cu braţele in mîneci albe întinse de o parte şi de alta a spetezei. Cartuşiera îi atîma greu pe şold. Privea în gol, cu o faţă total lipsită de expresie. Vîntul îi sufla părul negru răvăşindu-i-1 pe frunte, şi-i răsfira barba. îi întîlni privirea cu un zîmbet îndepărtat, abia mijit în ochii lui negri. Şi care era totuşi o minunată recunoaştere a prezenţei ei.

Barcagiul de la cîrmă stătea drept şi înalt, privind în ’’ faţă cu ochii palizi ai unei conştiinţe superficiale, lipsită de adîncuri. Pălăria mare îi adumbrea faţa, panglicile de legat sub bărbie îi atîrnau pe obraji. Simţind privirea lui Kate, se uită la ea, dar ca şi cum nici n-ar fi fost acolo.

Kate îşi trase pe jos perna de pe banchetă şi se lăsă să lunece pe ea. Cipriano se ridică în picioare în barca instabilă, şi-i aduse încă o pernă. Zăcea pe jos, cu şalul peste faţă, în timp, ce motorul pufăia, pînza tendei tremura în vînt păcănind, valurile repezi izbeau pupa, îmbrîncind barca şi împingînd-o înainte, împroşcînd uneori spumă în căldura şi tăcerea lacului.

Kate se lăsă pradă toropelii, sub şalul ei galben, printre bărbaţii tăcuţi care o înconjurau.

Se trezi la o oprire bruscă a motorului şi se ridică. Se apropiaseră de ţărm ; turnurile albe din San Pablo se zăreau printre copaci. Barcagiul îşi abandonase cîrma şi
stătea aplecat, cu ochii mari, peste motor. Valurile săltau de jur împrejurul bărcii.

— Ce s-a intîmplat ? întrebă Cipriano.

— Nu mai e gazolină, Excelenţă ! spuse barcagiul.

Soldaţii se treziră şi se ridicară. Vîntul încetase.

— Vine apa, spuse Cipriano.

— Adică ploaia ? întrebă Kate.

— Da... şi arătă cu degetul lui fin. negru, care era alb în părţile laterale, spre masele de nori întunecaţi care se îngrămădeau îndărătul munţilor şi în alte locuri mai îndepărtate : bancuri de nori negri ce se înălţau cu stranie rapiditate. Aerul părea să se împletească deasupra capului. Fulgerele scăpărau în diferite colţuri, tunete înăbuşite mormăiau în depărtare.

Barca totuşi continua să plutească. Se simţea miros de gazolină. Barcagiul trebăluia la motor, care porni din nou, pentru ca după un moment să se oprească iar.

Omul îşi suflecă pantalonii şi, spre mirarea lui Kate, coborî în lac, deşi se găseau la mai bine de un kilometru de coastă. Apa ii ajungea numai pînă la genunchi. Se aflau pe un banc de nisip. Barcagiul împinse barca, îna- intînd cu greu prin apă.

— Ce adîncime are lacul mai încolo ? întrebă Kate.

— Senorita, acolo unde înoată păsările alea cu pieptul alb, e adînc de vreo opt metri şi jumătate, spuse el arătînd cu degetul şi continuînd să împingă barca pe apă.

— Trebuie să ne grăbim, ii atrase Cipriano atenţia.

— Da, Excelenţă !

Omul sări din nou în barcă, cu gambele lui lungi, frumoase, arămii. Motorul icni. Se stîrnise din nou un vînf rece, şi barca înainta rapid.

Eăcură o cotitură şi în faţa ochilor li se înfăţişă promontoriul plat, cu arborii de mango întunecaţi şi etajul gălbui al casei de pe *haciendа* Jamiitepec, ivindu-se dintre copaci. Palmierii stăteau nemişcaţi, bougainvillea atîma în lungi ghirlande purpurii. Kate putea desluşi printre copaci colibele peonilor, femei îngenuncheate pe stînci, spălînd rufe la marginea lacului, în locul unde fluxul valurilor e mai puternic, şi

o plantaţie de banani ceva mai sus.

Un Vînt rece cutreiera cerul. Norii negri se îndeseau. Cînd acostară. Ramon veni, păşind agale, spre micul golf.

— Vine apa, spuse el în spaniolă. *

— Am sosit la timp, răspunse Cipriano.

Ramon îi privi pe amîndoi în faţă şi înţelese totul. Kate, cuprinsă de starea ei evazivă, rise uşor.

— O floare nouă s-a deschis îo grădina lui Quetzalcoatl. spuse Cipriano în spaniolă.

— Sub' canele roşii ale lui Huitzilopochtli, răspunse Ramon. , <

— *Da, Senor. Pero una florecila tan zarea ! Y abrid en mi sombra, amigo.* [1]

— *Seis hombre de la alta fortuna.* [2]

— *Verdad !*[a]

Era după-masă. în jurul orei cinci. Vîntul şuiera printre frunze şi, deodată, ploaia se pomi rapidă şi densă, ca un abur alb de energie. Pămîntul era un abur alb solidificat, lacul pierise.

— Va trebui să rămîi în noaptea asta aici, îi spuse Cipriano lui Kate în spaniolă, pe o voce moale, învăluitoare. indiană.

— Dar ploaia o să înceteze.

— Va trebui să rămîi aici. repetă el fra^a spaniolă, pe aceeaşi voce curioasă, ca o răsuflare de vînt.

Kate se uită la Ramon şi roşi. El ii aruncă o privire foarte îndepărtată, ca şi cum s-ar fi uftat la ea de la mare, **mare,** distanţă.

[1] Dar o .floricică atît de palidă ! Şi s-a deschis in umbra mea, prietene.

[2] **Eşti un om norocos (sp.).**

[a] Adevăftt ţsp.). -

m

— Mireasa lui Huitzilopochtli, rosti el cu un zîmbet vag.

— Tu, Quetzalcoatl. tu va trebui să ne căsătoreşti,

spuse Cipriano.

— Doreşti ? o întrebă Ramon pe Kate.

— Da ! Vreau să ne căsătoreşti dumneata, şl numai dumneata.

— La apusul soarelui, anunţă Ramon.

Ploaia rece continua sâ se reverse, repezindu-se direct din cer, însoţită de un abur provocat de viteză.

Cînd asfinţitul coborî prin ploaia neîntreruptă, o slujnică ii aduse lui Kate o rochie sau o cămaşă fără mîneci, din pînză albă de in, ale cărei poale erau festonate şi brodate cu flori ţepene albastre, răsturnate cu tulpinile negre în sus, şi cu două frunze verzi, ţepene. In centrul florilor se găsea minuscula pasăre a lui Quetzalcoatl.

--— Patronul vă cere să îmbrăcaţi asta.! zise femeia, aducindu-i totodată o lampă şi un bilet.

Biletul venea de la Ramon şi era scris în spaniolă :

..Ia rochia miresei lui- Huitzilopochtli şi îmbrac-o. Nu purta nimic altceva. Nu lăsa să te atingă nici un fir, nimic din ce-ţi poate aminti de trecut. Trecutul e mort. A sosit noul amurg. “

Kate nu prea ştia cum să îmbrace rochia, pentru că nu avea nici mineri, nici măcar găuri de vîrît mîinile : nu era decît o bucată de pînză dreaptă brodată, străbătută de jur împrejur de un şiret. Apoi îşi aduse aminte de vechiul mod în care se îmbrăcau femeile indiene, şi îşi legă şiretul deasupra umărului stîng, lăsîndu-şi braţele^şi o parte din piept dezvelite : sau, mai curînd, îşi trecu peste umărul stîng şiretul legat ; pînza i se adună bogată peste sîni.' Kate oftă. Pentr.u că nu era decît o cămaşă cu flori, crestată la poale.

Ramon, desculţ, în straiele lui albe, veni şi o conduse în tăcere jos, în grădină. Zagudn-ul era întunecat, ploaia cădea necontenit, scăldînd amurgul. Totuşi, se mai rărise Puţin. întreg cuprinsul era învăluit în întuneric.

Ramon îşi scoase bluza albă şi o aruncă pe scări. Apoi, cu pieptul despuiat, o conduse în grădină, prin

ploaia torenţială. Cipriano veni spre ei, desculţ, cu pieptul gol, cu capul descoperit, îmbrăcat doar în pantalonii albi fîlfiitori.

Stăteau toţi trei cu tălpile goale pe pămîntul care încă mai emana un abur umed, alb. Intr-o clipită fură" muiaţi de ploaie.

— Desculţi pe pămîntul viu. cu obrajii în ploaia vie,. rosti Ramon încet, în spaniolă. La ceasul asfinţitului, între noapte şi zi; bărbat şi femeie, in faţa nemuritoarei stele întîlniţi-vă şi desăvîrşiţi-vă unul în celălalt. Inalţâ-ţi faţa; Caterina, şi grăieşte : „Bărbatul acesta este ploaia mea din ceruri.'[1]

Kate îşi înălţă faţa şi Închise ochii în torentul ploii, rostind: • -

— Bărbatul acesta este ploaia mea ‘ din ceruri.

— Femeia aceasta este perîtru mine pămîntul... repetă aceste cuvinte, Cipriano, îi spuse Ramon, lăsindu-se într-un genunchi şi lipindu-şi de pămînt palma întinsă.

Cipriano îngenunche şi îşi lipi palma de pămînt.

— Femeia aceasta esle pentru mine pămîntul, repetă el.

— Eu, femeie, sărut picioarele şi călcliele acestui bărbat, pentru că eu voi fi pentru el puterea, în tot lungul amurg al Luceafărului de Dimineaţă,

Kate îngenunche, sărută picioarele şi cîicîiele lui Cipriano şi îşi rosti cuvintele.

— Eu, bărbat, sărut fruntea şi pieptul acestei femei, pentru că eu voi fi pacea şi sporul ei, în tot lungul amurg al Luceafărului de Dimineaţă.

Cipriano o sărută şi îşi rosti cuvintele.

Apoi Ramon aşeză mîna lui Cipriano peste ochii uzi de ploaie ai lui Kate, şi mîna acesteia peste ochii uzi de ploaie ai lui Cipriano.

— Eu, femeie, dincolo de întunericul acestei mîini carc-mi acoperă ochii, aduc rugă acestui bărbat să mă întâlnească în inima nopţii, şi niciodată să nu se lepede de mine. Şi între noi să fie de-a pururi un adăpost, trebui Kate să rostească.

— Eu, bărbat, dincolo de întunericul acestei mîini

care-mi acoperă ochii, aduc rugă acestei femei să mi primească în inima nopţii, în adăpostul care va fi între noi de-a pururi, spuse Cipriano.

— Bărbatul trădează o femeie şi femeia trădează m bărbat, şi lucrul acesta le este iertat amîndurora şi fiecăruia dintre ei, rosti Ramon în continuare. Dar dacă s-au intîlnit precum pămîntul întîlneşte ploaia, la ceasul dintre zi şi noapte, in ceasul Luceafărului; dacă bărbatul a în- tîlnit^ femeia cu tt-upul lui, precum steaua speranţei sale; şi dacă femeia a intîlnit bărbatul cu trupul ei, precum steaua dorinţelor sale, astfel încît întîlnirea s-a săvîrşit şi amîndoi şi-au aflat adăpostul în stea, atunci nici unul dintre ei nu va trăda adăpostul în care întîlnirea lor trăieşte vie ca o stea. Căci dacă vreunul dintre ei ar fcăda adăpostul amîndurora, nu-i va fi iertat nici de către zi. nici-de către noapte, şi nici de amurgul Luceafărului

Ploaia era pe cale să stea, noaptea- îi învăluia întunecoasă.

— Duceţi-vă şi scăldaţi-vă în apa caldă, care ne aduce pace tuturor. Şi ungeţi-vă trupurile cu ulei, care e liniştea Luceafărului de Dimineaţă. Ungeţi-vă pînă şi tălpile picioarelor şi rădăcina părului.

Kate urcă în camera ei, unde găsi o cadă mare de ceramică, plină cu apă clocotită, şi cîteva prosoape moi. De asemenea, într-o cupă frumos cizelată, găsi ulei şi un tampon de lînă albă.

îşi îmbâie în apa fierbinte trupul muiat de ploaie, se uscă şi se unse cu uleiul transparent, limpede ca apa. Era plăcut şi vag parfumat şi-i dezmierda pielea. Se unse toată, îşi unse şi rădăcina părului şi tălpile picioarelor, pină ajunse să lucească uşor.

Pe urmă îşi trase pe'ea altă fişie de pînză cu flori albastre răsturnate, care fusese aşezată pe pat şi, deasupra acesteia, o rochie de lînă verde, ţesută de mînă, alcătuită din două piese care se uneau în părţi, lăsînd să se vadă între ele cămaşa albă, bogată, şi care se legau pe umărul stîng. Pe poalele rochiei, în faţă şi în

spate, era brodată cîte o floare rigidă, albastră pe o tulpină neagră, şi cite două frunze negre. Iar cămaşa albă de dedesubt se ivea la piept, şi atîrna mai lungă decît rochia verde, desfăşurîndu-şi florile albastre.

Era o îmbrăcăminte stranie şi primitivă, dar frumoasă, îşi vîrî picioarele în nişte *huaraches* verzi, împletite. Dar avea nevoie de o cingătoare. îşi legă o panglică în jurul taliei.

Un *mozo* bătu la uşă. anunţind-o că cina era gata.

Rizînd puţin stingherită, intră în *salon.*

fcmon şi Cipriano o aşteptau în tăcere, îmbrăcaţi în straiele lor albe. Cipriano îşi aruncase pe umeri *se-rape-le.* roşu.

— Iată ! rosti Cipriano ieşindu-i în întîmpinare. Mireasa lui Huitzilopochtli, ca o dimineaţă verde. Dar Huiţ- zilopochtli o să-ţi încingă brîul, iar tu îi vei pune încălţările în picioare, aşa îneît el să nu te părăsească niciodată, iar tu să fii mereu cuprinsă de vraja lui.

Cipriano îi legă în jurul mijlocului un brîu îngust de lînă albă, brodat cu nişte turnuri terasate, albe pe un fond roşu şi negru. Iar ea se aplecă şi-i încălţă picioarele mici, negre, _în *huaraches* împletite din curele de piele roşie, cu câte o cruce neagră pe degete.

— Şi incă un mic dar, spuse Ramon.

. Ii ceru să înconjoare capul lui Cipriano cu o panglică albastră purtind micul simbol al lui Quetzalcoatl : şarpele de argint şi pasărea dintr-o turcoază. Iar Cipriano îi înconjură ei capul cu o panglică roşie, purtînd acelaşi simbol în aur, şi pasărea dintr-o piatră neagră.

— Iată ! zise Ramon. Acesta este simbolul lui Quetzalcoatl. Luceafărul de Dimineaţă. Ţineţi minte : căsătoria este locul de intîlnire, iar locul de întîlnire e Luceafărul. Dacă nu ar fi steaua, nu ar mai fi nici loc de întîlnire, nici o împreunare adevărată a bărbatului cu femeia într-un singur întreg j nu ar mai fi căsătorie. Şi dacă nu e căsătorie, atunci nu e nimic decît frămintare. Dacă nu există o întîlnire onorabilă a bărbatului cu

femeia şi a femeii cu bărbatul, nimic nu se poate consuma. Dar dacă întîlnirea ia sfîrşit, atunci cel'dintre ei care a trădat adăpostul, adică locul de întîlnire, cel care trăieşte asemenea stelei între zi şi noapte, între întunericul femeii şi zorii bărbatului, între noaptea bărbatului şi dimineaţa femeii, nu va fi nicicînd iertat, nici aici şi nici dincolo. Căci bărbatul e slab şi femeia e slabă, şi nici unul dintre ei nu poate trage linia pe care sâ poată păşi un altul. Dar steaua care se află între doi oameni şi este locul lor de întîlftire nu trebuie să fie trădată.

Şi steaua care se află între toţi bărbaţii şi toate femeile, şi între toţi copiii omului, nu trebuie să fie trădată.

Oricine trădează un alţ^om, trădează un om asemănător cu el însuşi, o parte din el. Căci dacă nu există o stea între om şi om, sau între bărbat şi femeie,.atunci nu există nimic. Şi oricine trădează steaua dintre el şi alt om trădează totul; iar pentru trădător, totul e pierdut.

Acolo unde nu £ stea şi ad&post, nu există nimic, astfel încît nu se poate ţlierde nimic.

Capitolul XXI

REDESCHIDEREA BISERICII

Katd se întoarse la casa ei din Sayula, iar Cipriano la comandameritul lui din oraş.

— Nu vrei să vii cu mine ? o întrebase el. Nu vrei să facem o cununie civilă şi să locuim împreună, în aceeaşi casă ? >.

— Nu. Sînt măritată cu tine în numele lui Quetzalcoatl, şi nu în alt fel. Voi fi soţia ta numai în lumea lui Quetzalcoatl şi nu altcum. Şi dacă steaua s-a înălţat între noi, o vom veghea.

Ochii lui negri oglindiră sentimente conflictuale. Nu suporta să fie în nici un fel contrazis. Dar, după cîteva

momente, îşi redobindi privirea distantă.

— E foarte bine, spuse. E cel mai bine.

Şi plecă fără să mai arunce vreo privire îndărăt.

Iar Kate se reîntoarse la casa ei, la servitorii ei, la balansoarul ei. Era foarte liniştită, aproape golită de gîn- duri, perfect indiferentă la scurgerea timpului. Ceea ce urma să vină va veni.

Nu se mai temea de nopţile în care era închisă singură în beznă. Dar era oarecum înfricoşată de zile. Şi se ferea de orice contact uman.

Intr-'o dimineaţă deschise fereastra dormitorului ca să privească spre lac. Soarele răsărise şi pete ciudate de umbră împestriţau dealurile de dincolo de apă. Jos, la marginea lacului, o femeie turna apă dintr-o tigvă de dovleac peste un porc statuar. Se apleca întruna, plină de zel, să ia apă. Micul grup se decupa în profil pe suprafaţa palidă, mohorîtă a lacului.

Dar era cu neputinţă să rămînă la fereastra deschisă, privind. Un bătrîn răsări ca din pămînt, oferindu-i o
frunză lată plină de peştişori minusculi, *vharales,* ca nişte aşchii de sticlă, toţi pentru zece centavos; o fetişcană îşi despături un colţ zdrenţăros din rebozo şi scoase trei ouă, pe care i le oferi, cu o privire de implorare. O bă- trină îşi tîrşli paşii pînă la fereastră, ca să-i istorisească o poveste tristă,-pe care Kate o ştia prea bine. Părăsi în grabă fereastra şi intruşii.

In aceeaşi clipă aerul invizibil fu răscolit de sunetul care-i făcea întotdeauna inima să tresară. Bubuitul tobelor, un tam-tam bătut repede. Auzise aceleaşi sunete şi prin alte părţi, în crepusculul tropical din Ceylon, venind dinspre templele cuprinse de înserare. Le mai auzise la marginea codrilor din nord, cînd indienii piele-roşie dansau în jurul focurilor. Sunetul care deşteaptă ecouri întunecate, ancestrale, în orice inimă, răsunetul surd al lumii primare.

Două tobe pulsau puternic, în contratimp. Pe urmă încetiniră treptat, ajungînd la un ritm straniu, inegal, care descrescu pînă la o singură notă lentă, continuă,

monotonă, ca un strop de beznă căzînd cu greutate, necontenit, picurînd întuneric în dimineaţa luminoasă.

Trecutul reevocat în scopul de a covîrşi şi a întuneca prezentul e diavolesc. Bătăile tam-tamului o umplură pe Kate de groază. S-ar fi zis că se reverberau direct in plexul ei solar, pentru a o îmbolnăvi.

Se duse din nou la fereastră. Dincolo de alee se înălţa un zid de chirpici care mărginea grădina, iar deasupra acestuia, soarele se aninase în vîrfurile portocalilor, muiaţi în aur. îndărătul portocalilor se sumeţeau trei palmieri înalţi, frumoşi, rufoşi, unul lîngă celălalt, pe trunchiuri zvelte. Şi chiar din creştetele celor doi palmieri de pe lături ţîşneau turlele gemene ale bisericii. Kate remarcase adeseori că cele două cruci greceşti, din fier, păreau să se sprijine pe vîrfurile palmierilor.

Acum, dintr-o ochire, văzu scînteierea simbolului lui Quetzalcoati în locul unde fuseseră crucile : doi sori, cu pasărea întunecată în centru. Auriul sorilor — sau mai bine zis al şerpilor încolăciţi — sclipea acum in lumina soarelui, iar pasărea din centru îşi ridica aripile sumbre.

Şi atunci tobele se porniră iar să bată repede, în contratimpi în ritmul acela sălbatic, inegal, care la început aici nu'pare a fi un ritm, pentru ca apoi să dezvăluie o chemare de o forţa aproape sinistră, ce acţionează de-a dreptul asupra sîngelui. Kate îşi simţi mîinile tremu- rîndu-i de spaimă. Aproape că auzea bătînd inima lui Cipriano : soţul ei întru Quetzalcoatl.

— Ascultaţi, *Nina !* Ascultaţi, *Nina !,* se auzi glasul înfricoşat al Juanei, de pe terasă.

Kate ieşi la rîndul ei pe terasă. Ezequiel tocmai îşi făcuse salteaua sul şi îşi trăgea pantalonii. Era duminică dimineaţa şi îşi îngăduise să doarmă pînă după răsăritul soarelui. Părul des, negru, i se ridicase ca un arici, faţa neagră îi era mahmură, dar în atitudinea lui distantă şi în capul uşor înclinat Kate putu desluşi tainica satisfacţie pricinuită de sunetul barbar al tobelor.

— Vine dinspre biserică ! observă, în sfîrşit, Juana.

Kate îi prinse pe neaşteptate privirea neagră, reptiliană. De obicei, uita că Juana avea pielea neagră, că era altfel decît ea. Zile între'gi nici nu-şi dădea seama. Şi-apoi. dintr-odată, îrrtîlnea privirea neagră, goală, aprinsă de un licăr, şi atunci tresărea in străfundurile ei, întrebîn- du-se : „Mă urăşte *V'*. Sau să fi fost vorba doar de diferenţa de sînge ?

Acum, în licărul întunecat pe care-1 întrezări in ochii Juanei, kate citi teamă şi triumf şi o lentă, sălbatică, nonşalantă sfidare. Un amestec inuman.

— Şi ce înseamnă asta ? întrebă ea.

— înseamnă, Nina, că de acum înainte n-or să mai sune clopotele. Au dat jos clopotele, şi acum bat tobele în biserică. Ascultaţi! Ascultaţi!

Tobele vibrau din nou cu repeziciune.

Kate şi Juana intrară în casă şi se îndreptară spre fereastra deschisă.

— Priviţi, *Nina* !'Ochiul Celuilalt ! Nu mai sînt cruci pe biserică ! E ochiul Celuilalt! Priviţi ! Cum mai străluceşte ! Ce frumos !

— înseamnă, reluă Ezequiel, cu vocea lui tinerească, schimbătoare, care începea să aibă inflexiuni adînci, că acum biserica e a lui Quetzalcoati. Acum e templul lui Quetzalcoati, zeul nostru.

Evident. Ezequiel era un înflăcărat Om al lui Quetzalcoatl.

— Ce spuneţi de asta ! murmură Juana cu veneraţie în glas.

Aşa cum stătea alături de Kate, arăta ca un morman de întuneric. îşi ridică ochii şi' privirile celor două femei se întîlniră iarăşi.

— Ia te uită ! Nina are ochi de soare ! strigă Juana lăsîndu-şi mîna pe braţul lui Kate.

Ochii lui Kate erau căprui, cu reflexe cenuşiu-aurii. şi în clipa aceea seînteiau de o uimire amestecată 'cu teamă şi cu panică. Glasul Juanei avea o rezonanţă de triumf.

Un om îmbrăcat într-un serape alb, cu margini al-

bastre şi negre, apăru brusc la fereastră, îşi scoase pălăria cu însemnul lui Quetzalcoati şi-i împinse lui Kate un bileţel. Kate citi :

,.Vino la biserică de îndată oe auzi toba mare bătînd
— pe la orele şapte, “

Era semnat cu simbolul lui Quetzalcoati. ~

— Foarte bine, spuse Kate. Voi veni.

Era şapte fără un sfert. De afară se auzea zgomotul tîrşîit făcut de Juana care mătura terasa. Kate îmbrăcă o rochie albă, îşi puse o pălărie galbenă $i urKşirag lung de topaze în culori estompate, care sclipeau în reflexe galbene şi violete.

Pămîntul era umed de ploaie, copacii dăduseră frunze fragede, de grosime tropicală, totuşi pe jos se aştemea încă un covor de frunze moarte, căzute.

— *Nina* ! Cum, vreţi să şi plecaţi ? Aşteptaţi ! Aşteptaţi ! Cafeaua ! Concha ! Repede !

Se auzi lipăit de picioare desculţe, fetele aduseră ceaşca şi farfuria şi cornurile dulci şi zahărul, iar mama şchiopăiă grăbită cu cafetiera. Ezequiel străbătu cu paşi mari aleea, o salută pe Kate scoţîndu-şi pălăria şi se îndreptă spre locuinţa servitorilor.

— Ezequiel spune... începu Juana, cînd deodată, o bufnitură surdă, lentă, de tobă, păru să fi spart aerul, lâsînd în urmă-i un gol. Bum ! Bum ! Bum !... monoton. Era toba mare, irezistibilă.

Kate se ridică pe dată, lăsîndu-şi cafeaua.

— Mă duc-la biserică, anunţă ea.

— Da, *Nina...* Ezequiel spune... Vin şi eu, *Niiia !*

Juana şontăcăi în grabă, ca să-şi ia *rebozo* negru.

Bărbatul în *serape* alb cu margini albastre şi negre aştepta în faţa porţii. Salută, scoţîndu-şi pălăria, şi porni în urma lui Kate şi a Juanei.

— Ne urmăreşte ! şopti Juana.

Kate îşi strînse şalul galben în jurul umerilor.

Era duminică dimineaţa, bărcile cu carcase negre se înşirau la malul apei. Dar plaja era pustie. Pe măsură ce toba mare lăsa să-i cadă bufniturile lente,

răscolitoare, toată lumea se îndrepta spre biserică.

In faţa bisericii se masaseră şuvoaie de băştinaşi, cu *teţapes* întunecate sau cu pături roşii zvîrlite pe umăr, deoarece nopţile din sezonul ploilor sînt reci; îşi ţineau pălăriile în mînă. Capetele lunguieţe, negre, ale indienilor ! Printre ei se strecuraserâ şi o sumedenie de femei în *rebozos* albastre. Toba mare exploda rar, indiferent, din' turnul bisericii. Kate îşi simţea inima în gît.

In mijlocul mulţimii se aliniau două şiruri de bărbaţi în serapes stacojii, culoarea lui Huitzilopochtli, ca

diamantul negru pe umăr. Ţineau în mînă puşti şi croiseră un drum prin mulţime.

— Treceţi! îi spuse garda, şi Kate pătrunse în aleea de serapes roşii cu negru, păşind încet, orbită, printre privirile negre ale bărbâţilor.

Omul ei de strajă venea în spate. Dar Juana nu fu lăsată să treacă.

Kate se uită în jos şi se poticni. In clipa aceea ridica ochii.

In poarta curţii din faţa bisericii stătea o siluetă strălucitoare intr-un serape ale cărui volute de zigzaguri roşii, albe şi negre unduiau ameţitor către umerii negri; deasupra cărora se înălţa faţa lui Cipriano, calm, superb, cu bărbuţa lui neagră şi sprîncenele arcuite. îşi ridică în faţa ei mina, în chip de salut.

In spatele lui, întinzîndu-se de-la poartă şi pînă la uşa închisă a bisericii, se alinia un şir dublu de slujitori ai lui Quetzalcoatl, în păturile lor cu margini albastre şi negre.

— Ce trebuie să fac ? întrebă Kate.

— Stai un moment aici, lîngă mine, în poartă.

Nu-i era uşor să înfrunte toate feţele acelea brune şl ochii negri, licăritori. La' urma urmei ea era o *gringuita,* şi resimţea acest fapt. Un sacrificiu ? Să fi fost ea sacrificata ? îşi înclină capul, pe sub pălăria galbenă, şi privi la şiragul de topaze scînteietoare, care-şi tremurau nuanţele delicate, acvatice, pe rochia ei albă. Joachim i le dăruise. Comandase şiragul pentru ea, în Cornwall. Ge mult era de atunci ! în altă lume, în altă viaţă, în altâ eră ! Şi acum era osîndită să treacă prin toate aceste bizare ordalii, ca o victimă.

Toba mare de deasupra capetelor încetase să mai bată şi, brusc, izbucniră în aer tobele mici, ca o rafală de grindină, pentru ca, la fel de brusc, să înceteze.

' Gărzile lui Quetzalcoatl începură să glăsuiască la unison, cu voci profunde, interiorizate : '

— *Oye ! Oye ! Oye ! Oye !*

29— Şarpele cu pena . Uşa mică, încastrată în porţile grele ale bisericii se deschise, şi Don Ramon păşi în soare. înveşmîntat în straiele lui albe, cu sfcrape-le lui Quetzalcoati, rămase în capul • celor două şiruri de straji, pînă cînd se aşternu dejplină | tăcere. Atunci îşi înălţă braţul drfpt, gal.

— Ce anume înseamnă Dumnezeu, nu vom şti nici-1 odată 1 grăi el pe o voce puternică, adresîndu-se tuturor 1 celor de faţă. % ...

Gărzile lui Quetzalcoati se întoarseră cu faţa spre **mul-1** ţime, înălţîndu-şi, fiecare dintre ei, braţul drept:

— Ce anume înseamnă Dumnezeu, nu vom şti niciodată, repetară ei.

Cuvintele fură preluate şi repetate de gărzile lui Huitzilopochtli.

Se aşternu o tăcere de mormînt, în care Kate era conştientă de o pădure de ochi negri ce o ţintuiau. în flăcări.

„Dar profeţii lui Dumnezeu vin şi pleacă.

Vin de dincolo de Luceafărul de Dimineaţă : •

Şi tot îhtr-acolo se întorc cînd părăsesc lumea oamenilor."

Fusese din nou vocea solemnă, puternică, a lui Ramon. Kate îi privi faţa : avea aceeaşi paloare brun-gălbuie, dar cu o expresie neschimbată, şi părea să electrizeze mulţimea. scuturînd-o din obişnuita-i indolenţă.

Gărzile lui Quetzalcoati se întoarseră din nou spre mulţime şi repetară cuvintele lui Ramon.

„Maria şi Isus v-au părăsit, s-au dus
La locul somnului şi al reînviorării.
Iar Quetzalcoati a venit. E aici.
Şi e Domnul vostru.“ ,,

Cu aceste cuvinte, Ramon se dovedi în stare să transmită mulţimii forţa viguroasei sale voinţe. Masa de **oameni** păru să se topească sub puterea lui.

Ram6n **privea**
în toţi acei ochi negri cu ochii lui lipsiţi de expresie, **dar** care scrutau parcă inima întunecimii din faţa lui.

„Cei care mă vor urma vor trebui să străbată munţii cerului.
Şi să treacă în lăcaşurile stelelor de noapte.
Mă vor afla doar in Luceafărul de Dimineaţă.'

Dar cei ce nu mă vor. urma nu au îngăduinţa de a trage cu ochiul
Trăgînd cu ochiul îşi vor pierde văzul, şi tot zăbovind' îşi vor pierde mersul. "

Păstră un moment de tăcere, privind, cu fruntea întunecată, către mulţime. Pe urmă lăsă braţul să-i cadă în jos şi se întoarse. Porţile mari ale bisericii fură date în lături, revelind un interior întunecat. Ramon intră singur 5n biserică. Toba începu să bată înăuntru. încetul cu încetul, străjuitorii lui' Quetzalcoatl umplură interiorul îm- pîclit, iar' gărzile roşii ale lui Huitzilopochtli intrară în curtea bisericii, luînd locul 'gărzilor lui Quetzalcoatl. Cipriano rămase în poarta curţii. La un moment dat, vocea iui răsună clar şi milităros :

— Oameni, ascultaţi-mă ! Puteţi pătrunde în casa lui Quetzalcoatl. Bărbaţii trec în dreapta şi în stingă, îşi sdot încălţările şi rămîn în picioare. Nimeni nu va îngenunchea în faţa noului zeu.

Femeile vor trece la mijloc şi îşi vor acoperi feţele; Se pot aşeza pe jos.

Dar bărbaţii trebuie .să rămînă în picioare, drepţi.

Intre, acum, cei ce cutează !

Kate intră. în biserică împreună cu Cipriano.

Totul arăta schimbat, podeaua era neagră şi lustruită,, pereţii vopsiţi în dungi colorate, dar întregul lăcaş continua să fie întunecat. Două şiruri de oameni ai lui Quetzalcoatl, îmbrăcaţi în alb, deschideau între ei un coridor lung, în centrul

bisericii.

— Pe aici, îi spuse lui **Kate** unul dintre oamenii lui Quetzalcoatl, pe o voce scăzută, indicîndu-i coridorul dintre cele două şiruri de străji nemişcate.

Păşi singură şi speriată pe podeaua neagră, lustruită, , acoperindu-şi faţa cu şalul galben. Stilpii njivei fuseseră vopsiţi într-un verde închis şi semănau cu nişte copaci care se înălţau către un tavan de un albastru profund. Pereţii fuseseră vărgaţi vertical în dungi negre şi albe, roşii, galbene şi verzui, iar ferestrele aveau geamuri de sticlă albastră, purpurie şi nşagră, cu pete mici de iu-mină. Ferestrele formau un labirint ciudat.

Lumina zilei pătrundea numai prin ferestruicile mici,

înalte, de sub tavanul albastru, unde dungile de pe pereţi se învălmăşeau într-un labirint verde, ca frunzele de banan. în rest, biserica era întunecoasă şi scăldată în culori tari..

Kate se duse în faţă, lîngă treptele altarului. Sus, dincolo de spaţiul rezervat corului, deasupra locului unde fusese înainte altarul, ardea o lumină mică^ dar intensa, alb-albăstrie, iâr dedesubtul luminii se afla o statuie înaltă,- întunecată, un straniu bloc masiv, o sculptură îti lemn. Înfăţişa un bărbat gol, dăltuit într-o manieră arhaică, nu prea reliefat, ţinîndu-şi braţul drept deasupra capului; pe braţul ridicat era cocoţat un vultur de lemn cu aripile desfăşurate, aurite pe feţele de sus, - de sub lumină, şi foarte întunecoase dedesubt. în jurul piciorului sting al bărbatului sculptat se încolăcea un şarpe, de asemenea aurit, iar capul de aur al şarpelui se cuibărea în . mîna omului, în dreptul coapsei. Chipul statuii era învăluit în întuneric.

Masiva sculptură se contura în spaţiul iluminat ca o coloană rigidă, înfricoşătoare.

La piciorul statuii se afla un altar de piatră pe

care ăidea un mic foc- de ocdte. Şi pe un tron scund de lîngă altar era instalat Ramon.

Oamenii începuseră să umple biserica, Kate auzea straniul lipăit al tălpilor goale pe podeaua neagră, lustruită ; siluetele albe se strecurau- spre treptele altarului, feţele negre priveau în jur, uluite, bărbaţii îşi făceau, involuntar, semnul crucii. Mulţimea bărbaţilor invada navele laterale, femeile veneau aproape alergînd şi se ghexhUiau pe jos, acoperindu-şi feţele. Kate se lăsă şi ea pe vine.

Un şir de oameni ai lui Quetzalcoati se-postă de-a lungul treptelor altarului, formînd un gard cu o deschizătură în mijloc. Prin deschizătură se vedeau' flacăra de pe altar şi Ramon pe tron.

Ramon se ridică în picioare. Oamenii lui Quetzalcoaîtl se întoarseră spre el, înălţîndu-şi braţul drept, cu gestul statuii. Ramon îşi înălţă la rîndul lui braţul şi pătura îi lunecă de pe umăr, dezvelindu-i parţial pieptul gol şi brîul albastru.

— Toată lumea îl salută pe Quetzalcoati! rosti o voce limpede pe un ton poruncitor.

Oamenii roşii ai lui Huitzilopochtli se strecurau printre membrii congregaţiei, trăgîndu-i în sus pe cei care, din greşeală, îngenuncheaseră, ajustjndu-le braţul drept, înălţat, cu palma deschisă spre cer,, îndemnîndu-i să-şi ţină feţele ridicate, trupul vertical încordat. După chipul ji asemănarea statuii care sprijinea vulturul.

Aşa îneît, în jurul tufişurilor întunecate de femei ghemuite pe jos, se înălţa o pădure de trunchiuri bărbăteşti, drepte, puternice, încordate de o inexplicabilă pasiune. O pădure de braţe negre înălţate, cu palma în aer, profilată pe pereţii vărgaţi şi, deasupra, pe labirintul verde, care se pierdea în ferestruicile zăbi’elite, deschise, lăsînd să pătrundă aerul curat.

— Eu sînt Quetzalcoaţl cel viu, se .auzi glasul solemn,
. impasibil, al lui Ramon ':

„Eu sînt fiul Luceafărului de Dimineaţă şi copil
- al adîncurilor.
Nimeni nu-mi cunoaşte tatăl, pînă şi mie mi-e necunoscut. Tatăl meu e adîncul între adincuri, de unde m-a zămislit. Vulturul tăcerii mi l-a trimis pe aripi larg desfăşurate Să se rezeme de capul, de grumazul, de umerii mei Şi vigoare să-mi strecoare din vigoarea aripilor lui.
Şarpele puterii mi l-a trimis în mădulare şi în şale
Aşa încît puterea urcă-n mine ca apa în fîntînile fierbinţi. |
Dar în mijloc străluceşte precum Luceafărul pe cer
Intre noapte şi zori, sufletul meu-stea,
Care e părintele ce nu l-am cuhoscut.
Vă spun vouă, fciua n-ar înflori în lumină Şi noaptea nu s-ar adinei în beznă
De Luceafărul de Dimineaţă şi Luceafărul de Seară nu
le-ar îndemna.

Intre piept şi pîntec vă străluceşte o stea Şi de nu.s-ar afla acolo
Aţi fi goi ca o coajă de dovleac plină de vînt şi praf.
Cînd mergeţi merge cu voi şi steaua dintre piept şi pintece. Cînd dormiţi, luceşte blînd;
Cînd adevărul îl grăiţi sclipeşte pe buzele şi pe dinţii voştri, j
Cînd braţul Înălţaţi în vitejie şi curaj, vă străluceşte . în palmă ^
Cînd pătrundeţi în nevestele voastre, cum pătrunde bă/- i batul în femeia
Luceafărul de J)imirieaţă şi Luceafărul de Seară seînteie laolaltă.
Pentru că bărbatul e Luceafărul de Dimineaţă Şi femeia e Luceafărul de Seară.
Văzut-aţi vreodată un mort, cam i s-a stins'steaua în el ? Aşi jderi se va sitinge steaua în voi, precum femeia părăseşte bărbatul ce nu-i dă căldură, Dacă

veţi spune : Eu nu am stea ; Eu nu sînt stea,
Vă va părăsi şi veţi atîrna precum un dovleac pe
cîrcelul vieţii
Păstrînd doar coaja:
Aşteptînd ca şobolanii beznei să vă ronţăie lăuntruL
Pînă veţi fi găunoşi ca rodiile ronţăite de şoareci
atîrnînd sterpe de Pomul Vieţii.
Dar de străluceşte steaua nu pot, şi nu cutează.
De străluceşte steaua-n voi
Şobolanii beznei nu se vor apropiar.
Dar eu sînt Quetzaţcoatl, cel al Luceafărului de-
Dimineaţă.
Eu sînt Quetzalcoatl cel Viu.
Şi voi oamenii în <»re steaua trebuie să scînteieze.
Ca să nu ajungeţi dovleci găunoşi, roşi* de şobolani.
Eu sînt Quetzalcoatl, al vulturului şi al şarpelui.
Pămîntul şi aerul «
Luceafărul de Dimineaţă.
Sînt stăpînul celor două căi..." ,

Toba începu să bată şi oamenii lui Quetzalcoatl îşi smulseră brusc *serapes* de pe ei, iar Ramon făcu acelaşi lucru. Cei opt băfbaţi din faţa treptelor altarului înconjurară' locul unde scînteia flacăra şi, unul cîte unul, aprinseră cîte o luminare înaltă, verde, care ai'dea cu o lumină clară. Se aşezară de o parte şi de alta a altarului, ţinînd luminările foarte sus, astfel încît faţa statuii strălucea ca şi cum ar fi fost vie, iar ochii de argint şi de lignit, aruncară seîntei ciudate. •

— Un om îşi va stoarce vinul spiritului, sîngele inimii, uleiul pîntecelui şi sămînţa şalelor şi le va oferi Luceafărului de Dimineaţă, spuse Ramon, cu glas puternic, întor- cîndu-se spre mulţime.

Patru Oameni veniră în faţa lui. Unul îi încercui fruntea cu o cunună albastră purtind însemnul păsării, al doilea îi încercui pieptul cu o cingătoare roşie, al treilea îi încercui mijlocul cu o cingătoare galbenă,

iar ultimul îi legă o cingătoare albă în jurul şalelor. Pe urmă cel dintij apăsă de fruntea lui Ramon o cupă de sticlă în care se afla
un lichid alb,- ca a;pa proaspătă. Următorul îi atinse pieptul cu o cupă în c are tremura un lichid roşu. Al treilea 1 îi apăsă-de buric o cupă cu un fluid galben, iar ultimul ii atinse de coapse o cupă cu un lichid negricios.

Apoi, unul cîte unul, turnară conţinutul cupelor într-un vas de argint pi 3 care Ramon îl ţinea în miini.

— Căci fără de cpl ce răspîndeşte spiritul peste creşte-i tul meu, şi focul în inima mea, şi toarnă tăria oa o fîntînă de ulei în pîntecele meu şi fulgerul ca un izvor fierbinte în şalele' mele, eu tiu sînt. Sînt nimic. Sînt un dovleac mort.

Şi dacă nu iau vinul spiritului şi roşul inimii şi tăria pîntecelui şi vigoarea şalelor şi nu le amestec laolaltă, şi nu le aprind în Lueeafăvu l de Dimineaţă, îmi trădez trupul şi îmi trădez spiritul» •

Omul este împătrit. Dar steaua e una.

Luă vasul de argint şi îl învîfti încet între mîini, ca şi cum ar fi amestecat cele patr u lichide.

Pe urmă se întoarse cu spatele la oameni şi ridică vasul deasupra capului, ca o ofrandă adusă statuii.

După aceea, răsturnă brusc conţinutul vasului în foc.. Urmă o pufnire ca o uşoară explozie, o flacără albastră se înălţă în aer, urmată de o flacără galbenă, apoi de un fum roşiatic. In trei clipe succesive, feţele oamenilor din jurul altarului fură iluminate în albastru, în auriu şi în roşu întunecat. în acelaşi moment Ramon se întoarse spre mulţime şi îşi zvîrli braţiele în sus.

— Salutaţi-1 pe Quetzalcoati! strigă o voce, şi oamenii în.cepură să-şi înalţe braţele,'cînd, deodată, se auzi un alt glas gemînd straniu :

— Nu ! Ah, hu ! Ah, nu !

Glasul parcurse un crescendo care culmină într-un

strigăt isteric.

Pornise din mijlocul femeilor-ghemuite pe jos, care aruncară priviri speriate în jur, văzînd o femeie în negru, Îngenuncheată,. cu o eşarfă neagră ce-i lunecase de pe
faţa înălţată şi cu braţele ţjitinse în vechiul gest de implorare a Madonei.

— Nu ! Nu ! Nu e îngăduit ! strigă vocea. Doamne ! Doamne ! Sfinte Isuse ! Sfintă Fecioară ! împiedicaţi-1 ! împiedicaţ i-1 !

Vocea scăzu .din nou pînă la un -geamăt, femeia îşi în- cleştă- pieptul cu mîiriile-i albe, şi incepu să înainteze în genunchi prin puhoiul de femei care se trăgeau la o parte pentru a-i lăsa drum liber. Se apropia, tîrîndu-se în genunchi, ,de treptele altarului, cu capul proptit în piept şi ingînînd, printre gemete, rugăciuni de implorare.

Kate simţi că-i îngheaţă sîngele în vine. Aşa cum stătea cinchită lîngă altar, privi la femeie. Şi ştiu, după forma capului înfăşurat în eşarfa neagră, că cea care se tira în genunchi era Dona Carlota.

întreaga congregaţie înlemnise de groază.

— Mînluitorule ! Mîntuitorule ! Sfîntă Fecioară ! gemea Carlota, înaintînd anevoios în genunchi. •

Părea să se fi scurs ceasuri pînă ajunse, în sfirşit, lâ treptele altarului. Ramon stătea nemişcat sub giganta statuie a lui Quet7.alcoatî, cu braţul ridicat.

Carlota se închirci, un maldăr negru-în faţa treptelor, altarului, inălţindu-şi mîinile albe şi faţa albă in vechea atitudine frenetică.

— Dumnezeule ! Dumnezeule ! striga cu o voce strangulată, do extaz, care o făcu pe Kate să simtă că i se răstoarnă măruntaiele dc greaţă. Isuse ! Isuse ! Isuse !

* Carlota se sufocă în extazul ei. Şi în tot acest timp,’ Ramon, Quetzalcoatl cel viu, stătea neclintit în faţa flăcării altarului, cu braţul ridicat, privind cu ochi întunecaţi, neschimbători, la femeia de pe jos.

Spasme şi convulsii torturau trupul Carlotei. Privi în sus, fără să vadă. Apoi i se auzi din nou vocea, în mis» terioasa psalmodie a rugăciunii :

— Doamne ! Doamne ! Iartă-1 ! Dumnezeule al iubirii, iartâ-1 că nu ştie ce face. Doamne, Dumnezeule, Isuse!

Puneţi Capăt. Puneţi un capăt! Aibi milă-de el, Dumnezeule ! Fă-ţi milă şi pomană -cu el şi ia-i viaţa acum, aojm cit sufletul lui poate fi încă salvat.

Glasul ei căpătase forţă şi răsuna metalic şi teribil.

— Dumnezeule atotputernic, ia-i viaţa şi saţveazâ-i sufletul!

Şi în tăcerea care se lăsase după acest strigăt, miinile

ei albe păreau să sclipească în aer ca nişte flăcări ale morţii.

— Atotputernicia, se auzi glasul Iul Ramon, vorbind liniştit, ca şi cum" i s-ar fi adresat ei, este alături de mine.

Carlota rămase cu miinile albe încleştate, ridicate deasupra capului, braţele şi.faţa-i albă scînteind mistic, cu luciri de onix, din veşmintele-i negre. Era complet rigidă. Şi Ramon, continuind să-şi ţină braţul înălţat, se uita la ea cu o privire absentă, şi cu sprîncenele-i negre uşor contractate. .

Urc -spasm puternic zgudui trupul Carlotei. Apoi ră- jnase din nou rigidă, scoţînd sunete nearticulate. îşi reveni însă, şi îşi zvîrli frenetic în sus mîinile încleştate.

O a treia convulsie îi închirci trupul şi, cu un geamăt sufocat, căzu grămadă pe treptele altarului.

Kate se înălţă în grabă şi alergă la ea, să o ridice.

O găsi ţeapănă, cu ochii larg deschişi, îngheţaţi, o uşoară spumă umezindu-i buzele decolorate.

Kate se uită consternată la Ramon. Acesta îşi lăsase braţul în* jos şi stătea ca o statuie, cu mîinile atirnate de-a lungul trupului. Dar ochii

negri, dilataţi, absorbiţi, continuau să privească fără să-şi fi schimbat expresia. în- tilni' privirea îngrozită a lui Kate, şi ochii lui se rotiră cu iuţeala fulgerului, în căutarea lui Cipriano. Pe urmă se ttită din nou la Carlota, de la aceeaşi imensă distanţă. Nici un muşchi nu i se clintise pe obraz. Şi- Kate îşi dădu seama că, în ce-o privea pe Carlota, inima lui murise ; şi din vidul acesta mortal îşi urmărea soţia. Numai sprîn-

cenele i se încruntau uşor pe fruntea netedă, bărbăteascS. Toate vechile legături se frinseseră. îl auzea parcă &pu- nînd : „între mine şi Carlota nu exisLă o stea.” Şi cît de adevărat era acest lucru !

Cipriano se apropie în grabă, îşi smulse strălucitorul *serape* roşu, înfăşură in el sărmana făptură înţepeniţi şi, ridjcind cu uşurinţă povara, îşi făcu drum spre uş& şi apoi afară în soare, trecînd prin aleea de femei. Kate il urmă. Şi în timp ce-1 urma, auzi vocea profundă a luj Ramon >

„Eu sînt Quetzalcoati cel viu.
Din adîncurile-cdfului am venit ca un vultur,
Din măruntaiele pămîntului am venit ca un şarpe,

Tot ce vieţuieşte între pământ şi cer mă cunoaşte.
Sînt singtir pe pământ şi pămîntuTe al meu.
Rădăcinile sînt ale mele,' sub cărarea jilavă, întunecoasă
a şarpelui.
Şi ramurile sînt ale mele pe cărările cerului şi ale.
păsării.
Dar scînteia mea, care sint eu, e mai mult decît a mea.
Şi picioarele bărbaţilor şi mîinile femeilor mă cunQjc.
Şi genunchii, şi pulpele şi şalele şi măruntaiele
vigoarei şi'ale sămînţei sînt aprinse de mine,
Şarpele din mîna mea stingă îţi sărută piciorul
cu gura-i de foc mîngiios>
Şi turnîndu-şi puterea în călcîiele tale şi în gleznele tale.

flacăra în genunchii tăi şi în picioarele şi în şalele tale, îşi închide cercul în pîntecele tău.

Căci eu sînt Quetzalcoati, şarpele cu pene,
Şi sînt alături de voi numai cînd şarpele meu îşi închide cercul de odihnă în pîntecele vostru.

Şi eu, Quetzalcoati, vulturul văzduhului, vă suflu în feţe

văzut

Vă răcoresc piepturile cu răsuflarea mea. ' îmi clădesc cuibul de pace 4n oasele voastre. Slnt Quetzalcoatl al Celor Două Căi.“

Kale zăbovi puţin ca să asculte sfîrşitul acestui imn. Şi Cipriano întârziase în poartă, ţinînd în braţe strania siluetă înfăşurată în *serape.* Ochii lui îi întâlniră pe ai-Jui Kate. In privirea neagră i se citea un soi de omagiu faţă de misterul Celor Două Căi, un fel de taină. Şi Kate se simţi stingherită.

Traversară pe sub copaci în direcţia hotelului, care se afla în vecinătate „şi. odată ajunşi acolo, o depuseră pe Carlota intr-un pat. Un soldat se dusese să cheme un doctor ; trimiseseră şi după preot.

Kate se aşeză lîngă pat. Carlota scoatea mici zgomote oribile, ca nişte gemete. De pe acoperişul bisericii, tobele porniseră să bată, într-un ritm complicat, barbar. Kate _se duse la fereastră şi privi în stradă. Oamenii începuseră să - se scurgă, în şuvoi, afară din biserică.

Şi atunci, de pe acoperiş, izbucni cîntul puternic al impresionantelor voci bărbăteşti, desfăşurîndu-se ca aripi de vultur, in văzduhul luminos ; o psalmodie adîncă, răscolitoare, pe un fond de pătimaşă încredere. De la fer reastră, Kate putu distinge cîntăreţii de pe acoperişul bisericii şi furnicarul de oameni de jos.

Rezonanţa cîntării răscolitoare, cu. tonul ei' subteran de exaltare a puterii şi a .vieţii, plana în aer ca o prezenţă invizibilă.

' Cipriano intră din nou în cameră, privind la Carlota fi la Kate.

— Intonează cîntecul de bun venit pentru Quetzalcoatl.

— Asta este ? întrebă Kate. Şi cum sună cuvintele ?

— Am să-ţi aduc fila cu textuL

Stătea alături de ea,învăluind-o în fascinaţia prezenţei lui. Kate încă mai lupta împotriva acestei fascinaţii, ca un om gata să se înece. Şi cînd nu se îneca, tînjea să se inece. Dar cînd sosea clipa înecului, se zb&tea să-şi regăsească echilibrul.

Carlota scoaâe un ţipăt. Kate se repezi lîngă pat.

— Unde sînt ? întrebă femeia cu faţa albă, îngrozitoare, purtind semnele morţii.

— Te odihneşti într-un pat, îi răspunse Kate. Nu te agita.

— Unde am fost ? stărui Carlota.

— Probabil că pi făcut o insolaţie, din pricina soarelui puternic.

Carlota închise ochii.

Brasc, izbucni din nou bătaia tobelor, un bubuit puternic. Afară, în soare, viaţa părea să tălăzuiască frenetic. Carlota tresări şi deschise ochii.

— Ce-i zgomotul ăşta ? întrebă ea.

— Eo /testa, îi răspunse Kate.

— Ram6n m-a ucis şi şi-a pierdut sufletul. M-a ucis şi şi-a pierdut sufletul. E un ucigaş, unul din cei osîndiţi. - Bărbatul cu care m-am măritat! Bărbatul cu care m-am măritat ! Un ucigaş printre osîndiţi !

Evident, nu mai auzea zgomotul d€ afară.

Cipriano nu suporta să-i audă vocea. Veni repede la marginea patului.

— Dofia Carlota ţ spuse el, uitîndu-se -în jos la ochii ei' căprui, opaci, care priveau în gol fără să vadă. Dona Car- iota, nu muri rostind cuvinte nedrepte. Dacă ai fost ucisă, te-ai ucis singură. Nu ai fost niciodată căsătorită cu Ramon. Ai fost

căsătorită doar în felul dumitale.

' Vorbea cu mînie, răzbunător.

— Ah ! oftă muribunda. Ah ! Nu nwarn căsătorit niciodată cu Ramon. Nu ! Nu m-.am căsătorit cu el. Cum aş fi putut ? El n-a fost ccea ce am dorit eu să fie. Cum m-aş fi putut căsători cu el ? Ah ! Credeam că sînt măritată cu el. Ah ! Ce bine-mi pare că n-am fost... ce bine !

Iţi pare bine ! **Iţi** pare bine ! strigă la ea Cipriano cu minie* furios pînă şi pe însăşi fantoma acestei femei, dar adresîndu-se fantomei. îţi pare bine pentru că duin- ^ neata nu **ţi-ai'** turnat niciqdatăvinul trupulCri în cupa amestecului. Şi totuşi.ai sorbit cit ai putut vir\ul din trupul lui şi te-ai scăldat în uleiul lui. îţi pare bine că nu ai dăruit vinul şi uleiul dufhitale ! Că ţi-ai înfrinat vinul trupului şi tainicul ulei al sufletului ?, Că nu ai dăruit decit apa chioară a ■ carității. Apa zgomotoasă a carității creştine lasă un gust amar In gură şi in piept şi în pîntece, şi stinge focul. Ai stins focul cu apa dumitale, Dona Carlota, şi ar fi trebuit să-l aţîţi. Dar nu eşti în stare. Şi r.u vei fi. Ai fost căsătorită, dar lipsită de compasiune faţă de omul pe care l-ai numit al dumitale. Şi ţi-ai stins propriul ‘ dumitale foc.

T— Cine vorbeşte ? întrebă fantoma Dpnei Carlota.

— Vorbesc eu, Cipriano Viedma.

—. Uleiul şi vinul ! Uleiul- şi vinul şi pîinea ! Asta-i sacramentul! lînde e preotul ? Vreau sacramentul. Unde e preotul ? Vreau Bă tnă spovedesc şi să primesc sacramentul şi să mă bucur de pacea Domnului" şopti fantoma Carlotei. '

— .Preotul va veni. DŞJ nu poţi .primi sacramentul atîta timp cît nu dai nimic din fine. Uleiul şi vinul şi piinea ! Nu preotul ţi le poate da. Acestea trebuie turnate în cupa amestecului, pe care Ramon o numeşte cupa ste-

- lei. Dacă nu torni nici ulei. nici vin în cupa amestecului, nu poţi bea nimic din ea. Aşa îneît nu

poţi primi sacramentul. -
- ;
— Sacramentul! Pîinea ! ceru fantoma Carlotei.
. — Nu există pîine ! Fără sînge şi fără ulei nu există trup, aşa cum a descoperit şi băti inul Shylock. '
— Un ucigaş, pierdut printre osîndiţi ! murmură Carlota. Tatăl copiilor mei! Soţul trupului meu ! Ah, nu 1 E **mai** bine pentru mine să mor.
— Atunci, mori ! îi spuse Cipriano.
— Copiii mei! '
— E mai bine să-i părăseşti. în cupa dumitale de caritate cerşetorească, - le-ai furat şi uleiul şi vinul. Iot'. £ mai bine să încetezi a iwa de Ia ei, fecioară acrită ce eşti, fată bătrînăr, văduva înnăscută, -mama plîngăreaţă, soţie neprihănită, femeie ce eşti ! Furi' pină şi lumina ioarelui de pe cer şi seva pămîntului. Şi te întreb din nou, ce-ai turnat în amestec ? Doar apă chioară în bolul vieţii, hoaţo ! O, mori, mori, mori... mori ! Mori şi fit de o mie de ori moartă ! Nu fă nimic altceva decît să mori !

Dona Carlota îşi pierduse din nou cunoştinţa ; pînă şi fantoma ei refuza să asculte. Cipriano* îşi aruncă pe' umeri serape-le Iui sinistru de strălucitor, înălţîndu-şi-1 pe faţă, peste nas, pînă cînd nu mai rămaseră vizibili decît ochii lui negri, aprigi, şi ieşi din cameră.

Kate rămase lîngă fereastră şi rîse vag. Eidea femeia primitivă din ea, pentru că ştiuse tot timpul cine erau de fapt cei doi tîlhari de pe cruce, care-1 flancaseră pe Isus : Uranicul, prădalnicul tilhar care e băiatul cînd îşi exercită drepturile lui, şi subtilul, recele, vicleanul, caritabilul tilhar care e femeia in exerciţiul drepturilor *ei,* scincind; ca o cerşetoare, cîntarea despre dragostea de Dumnezeu şi despre Dumnezeul milei.

Dar şi Kate era o femeie modernii, ba chiar o femeie în drepturile ei. Aşadar, râmâse s-o vegheze pe Carlota. Şi cînd sosi doctorul, îi acceptă mieroasa

ploconeală ca pe & parte din drepturile ei. Iar cînd sosi preotul, acceptă şi mieroasa plocoheală a acestuia, tot ca pe o parte a drepturilor ei de femeie. Ce altă treabă aveau cei doi oficianţi ari iubirii, dacă nu să fie mieroşi ? Cit despre ea, nu putea f; numită o hoaţă, o prădătoare a virilităţii lumii, din moment ce aceşti doi oameni îi impuseseră ploconeala loc mieroasă, gudurindu-se pe lîngă ea s-o primească şi să-i uşureze de răspunderea, propriei lor bărbaţii. Nu.' dacă femeile sînt hoaţe, sînt numai pentru că bărbaţii doresc sâ fie prădaţi. Dacă femeia fură virilitatea omenirii o tace numai pentru că bărbaţii vor să fie furaţi, întrucît- ultimul lucru pe care îl doreşte un bărbat este responsabilitatea propriei lui bărbăţii.

Aşadar, Kate şedea in odaia muribundei Carlota şi zîmbea cinic. De afară se auzea duduitul tam-tamurilor şi cîntarea oamenilor lui Quetzalcoatl. Mai departe, sub «copaci, în spaţiul neted, despădurit, din.faţa bisericii, văzu bărbaţii pe jumătate despuiaţi dansînd în cerc, în ritmul tobelor. Mai tîraiu, executară un dans ritual în onoarea reîntoarcerii lui Quetzalcoatl. Era străvechiul dans desculţ, absorbit, al indienilor, dansul absorbirii lăuntrice, in-teriorizate. Dar .ea şi dansul acestor oameni, al aztecilor, al zapotecilor, al huicholilor, în esenţă acelaşi dans al indigenilor americani; dansul curios, tăcut, absorbit, ai tălpilor goale ce lovesc ritmic pămîntul, trupurile lăsîn- du-se incet, dar cu mare greutate, pe genunchi şi pe glezne, călcînd pămîntul, aşa cum pasărea mascul calcă femela. Iar femeile păşind uşor, la unison.

Kate, ascultind bătaia tobelor şi reverberarea vocilor pline, bogate, şi urmărind trupurile netede, frumoase, in dans, îşi spuse, in gînd, cam sceptic :. „Da! Oamenilor acestora le vine uşor. Dar toţi albii, toţi cei din rasa albă, ce fac în momentul ăsta ?''

După-masă avu loc un alt dans de „Bun-sosit lui Quetzalcoatl[14]. Kate nu-1 putu vedea decît parţial, în faţa bisericii.

Tobele bateau viguros tot timpul, dansul şerpuia straniu la malul apei. Kate află mai tîrziu că procesiunea ’ femeilor purtînd în creştet coşuri pline cu pîine şi fructe învelite - în frunze, coborîse pe plajă, unde încărcaseră bărcile. Dansatorii intrară şi ei în bărci şi în canoe şi vîşliră pînă la insulă.

Acolo se organizare un ospăţ şi toată lumea învăţă dansul de „Bun-sosit lui Quetzalcoatl" pe care aveau să-l danseze, de acum încolo, an de an, in această zi a anului. Invăţară şi cîntecul de ,.Bun-sosit lui Quetzalcoatl*, al

cărui text Cipriano i-1 aduse mai tîrziu luî Kate aceasta stătea în camera cufundată în penumbră, lîngă femeia inconştientă, care scotea mici zgomote mecanice, teribile.

Doctorul venise în grabă, urmat la scurt timp de preot. Dar nici unul, nici altul nu-i putură aduce Vreo alinare. Făcură o nouă vizită. în cursul după-amierel, iar Kate profiţă de prezenţa lor ca să iasă într-o scurtă plimbare pe plaja aproape pustie, privind la cîrdul de băi-ci care se îndreptau spre 'insulă şi gîndind că viaţa e o problemă chiar mai complicată decît moartea. Mori şi cu asta termini. Dar cu viaţa nu mai termini niciodată, şi răspunderea ei nu poate fi pasată altuia.

Se reîntoarse în camera bolnavei şi$_s$ cu ajutorul unei femei, o dezbrăcă pe Carlota şi-i puse o cămaşă de noapte. Veni şi un alt doctor de la oraş. Dar Carlota era pe moarte. Şi Kate din nou singură cu ea.

Bărbaţii, unde erau ?

Marea întreprindere a vieţii ? Sâ fi fost într-adevăr ocupaţi cu marea întreprindere a vieţii, lăsînd-o pe ta să se descurce cu marea întreprindere a morţii ?

Coborî^e înserarea înainte de a auzi reîntoarcerea tobelor. Şi din nou cîntarea profundă, bogată, aproape marţială a vocilor bărbăteşti, sălbatice şi îndepărtate, acon> paniate de tobe.

Poate că, pînă la urmă, viaţa va birui din nou, şi bărbaţii vor fi bărbaţi, pentru ca femeile să poată fi femei. Atîta timp cît bărbaţii nu sînt bărbaţi, nu există nici o speranţă ca femeile să fie femei. Cunoştea această fatalitate.

Intr-un tîrziu veni Cipriano. mirosind a soare şi a sudoare, cu faţa strălucindu-i întunecat şi ochii seînteindu-i. Privi spre pat la femeia inconştientă, la sticluţele de medicamente.

— Ce-au spus ?

— Doctorii sînt de părere că s-ar putea să-şi revină,

— Va mUri, declară el.

Apoi se apropie împreună cu Kate de fereastră.

— Uite, ţi-am adus cuvintele cîntecului' de ,,Bun-so^
Sit hai Quetzalcoati. “

„Bun-sosit lui Quetzalcoati.
Nu sîntem părăsiţi. Nu sîntem uitaţi.
Quetzalcoati a venit!
Asta-i ce am aşteptat.
Quetzalcoati a venit!

Quetzalcoati îndrăgeşte-umbra copacilor.
Daţi-i copaci ! Luatţi-vă copacii îndărăt!
Noi sîntem ca nişte copaci, înalţi, fremătători.
Quetzalcoati-e printre copaci!

Leagă-mi sandalele să pot juca,
Şarpele mi-a sărutat călcîiul.
Ca un vulcan mi se frămîntă coapsele
De flăcări mi-e plin gîtlejui.

Lumina albastră îmi cade în păr.
Steaua a pogorit întfe -noi doL
Minuni sclipesc de pretutindeni,
Grăind cu glas mut : Da, voi!

Ah, Quetzalcoati!
Aşază somn negru şi dulce ia taina pîntecului meu.
Şi unge-mă cu mir de stele.
Fă-mă bărbat!

Chiar în timp ce citea, Kate putea auzi oamenii de afară cîntînd strofele, iar fluierele de trestie despleteau melodia iar şi iar. Straniul popor mut al Mexicului îşi descătuşase glasul. Ca şi cum o lespede grea fusese urnită de pe piepturile oamenilor Le auzi parcă pentru prima oară glasul profund, sălbatic, cu o notă de exaltare şi de ameninţare.

„Luaţi-vă copacii îndărăt...
Quetzalcoatl e printre copaci !“

Desluşea limpede rezonanţa de sfidare şi de exaltare din glasurile bărbaţilor. Pe urmă se înălţă un glas de femeie* cristalin ca o stea :

Lumina albastră îmi cade în păr,
Steaua a pogorit între noi doi
Minuni...

- Kate simţea cum încolţeşte spaima în ea. Se întunecase. Pierdută, îşi lăsă mîna pe genunchiul lui Cipriano. El se înclină şi-i mîiigiie uşor obrazul,.respirînd liniştit. .

— Astăzi, spuse el încet, am reuşit.

Kate îi căută mîna. Ţotul era atit de Întunecat! Dar, vai, atît de adînc, atît de adînc şi de dincolo de ea, depâ- şind-o ; vasta, plăcuta căldură vie ! Atît de dincolo de ea I

„Aşază somn negru şi dulce în taina pîntecului meu. Şi unge-mă cu mir de stele."

Aproape că-şi simţea sufletul cerîndu-i lui Cipriano acest sacrament.

Şedeau unul lîngă altul, în întuneric, în timp ce noaptea se lăsa peste ei; Cipriano îi strîngea uşor mîna. Afară, oamenii continuau să cînte. Cîţiva

dansau în jurul tobei. Pe turnurile bisericii, acolo unde fuseseră clopotele, pH- pîiau focuri, unduiau siluete albe, băteau tobele şi se înălţau vocile bărbăteşti. In curtea din faţa bisericii scîn- teia un foc mare, iar oamenii lui Huitzilopochtli urmăreau pe doi dintre ai lor, goi, cu excepţia unei pînze legate

• în jurul şoldurilor şi a penelor roşii de pe cap, dansînd vechiul dans al suliţelor şi chiuind provocator în strălucirea flăcărilor.

Ramon intră în camcră, în hainele lui albe. îşi scoase pălăria mare de pe cap şi rămase drept, uitîndu-:se la Carlota. Muribunda nu mai scotea nici un sunet,- ochii îi erau daţi peste cap, oribil, lâsînd să se vadă doar albul. ' Rămân îşi închise o clipă ochii şi se întoarse, fără să rostească un cuvînt. Se apropie"dţ fereastră, unde Cipriano **continua sâ şadă în tăcerea lui impenetrabilă dar vie, mai grăitoare decît vorbirea, ţinînd uşor mîna lui Kate.**

Nu dădu drumul mîinii.

Ramon cuprinse cu privirea focurile din turnurile bisericii, focul din faţa uşii, focurile mici de pe plajă, pe malul lacului ; şi siluetele bărbaţilor in veşminte albe siluetele femeilor înfăşurate în *rebozos* negre, cu fuste albe, înfoiate^ şi pe cei doi dansatori despuiaţi, mulţimea care-i urmărea, oamenii liii Huitzilopochtli în *serapes* stacojii, cel ai lui Quetzalcoatl în alb şi albastru, un automobil care se îndepărta, băieţii care alergau, oamenii **în**grămădiţi în jurul tobei, cîntînd.

— Viaţa este adevăratul mister, spuse el. Moartea e mult mai puţin misterioasă în comparaţie cu viaţa.

Se auzi o bătaie în uşă. Venise din nou doctorul şi 0 soră care să o **îngrijcasGă** pe muribundă. Sora **străbătu** cu paşi muţi camera şi se aplecă peste pacienla ei.

Cipriano şi Kate porniră cu o barcă pe lacul

întunecat, departe de focuri şi de zgomote, în bezna adîncă a apei|- c;Ure Jamiltepec. Kate simţea că doreşte să fie învăluită tiu întunericul catifelat şi viu, de adîncurile' în care o putea conduce Cipriano.

..Aşază somn negru şi dulce în taina pîntecului meu.
Şi unge-mă cu mir de stele."

Şi Cipriano, stlnd lîngă ea în barcă, simţi răsărind în el şi răspîndindu-se în sîngele lui întunecatul soare lăuntric. şi simţi misterioasa-floare a feminităţii ei deschizin- du-se lent pentra- el, cum se deschide anemona de mare pe sub ape, cu infinit de moale carnalitate. Duritatea voinţei se topise, şi'mdlateca anemonă a adîncurilor oi înflorea pentru el, de la sine, în profunzimi, pe sub ape.

Ramon rămase la hotel, în impenetrabilul sanctuar al propriei sale neclintiri. Carlota continuă să fie în:. conştientă. Avu loc un consult de medici, dar fără nici un rezultat. Carlota muri în zori, înainte ca băieţii ei să fi putut sosi din Mexico City ; în timp'ce o canoe se îndepărta de coastă, minată de briză, plină de oameni' ce intonau „Cintecul de Bun-sosit lui Quetzalcoatl[44], făcînd să răsune undele palide.

Capitolul XXn

HUITZILOPOCHTL* CEL VIU

Dona Carlota fu îngropată la Sayula şi Kate, deşi femeie, asistă la înmormîntare. Don Ramon merse :n urma coşciugului, îmbrăcat in veşmintele lui albe şi pur- tînd pe cap pălăria mare cu însemnul lui Quetzalcoatl. Băieţii îl însoţiră ; veniseră mulţi străini, bărbaţi în haine negre. Băieţii arătau ca două

mlădiţe tinere, cam bizare, in costume negre cu pantaloni scurţi şi genunchii goi. Amîndoi aveau faţa rotundă şi pielea brun-gălbuie. şi. amîndoi erau drăguţi. Cel mai mare, Pedro, semăna cu Don Ramon ; dar avea părul mai moale, mai pufos decît tatăl lui şi cu reflexe castanii. Era morocănos şi stîngari şi îşi ţinea bărbia în piept, Mezinul, Cyprian, avea pârul ciufulit, ridicat într-o creastă şi ochii miraţi ai mamei lui.

Veniseră cu maşina din Guadalajara, împreună cu mătuşa lor, şi urmau să se înapoieze imediat după ceremonie. In testamentul pe care-1 lăsase, mama lor numise tutori în locul tatălui, declarînd că acesta va^consimţi. Iar averea ei considerabilă fusese lăsată în administrare prin* tutelă pînă la majoratul băieţilor. Dar tatăl era unul dintre administratori.

Ramon stătea în camera de la hotel care dădea spre lac, iar băieţii şedeau pe bancheta de răchită din faţa lui. *

— Ce aveţi, de gind să faceţi, copiii mei ? Să vă întoarceţi cu mătuşa Mărgărită şi să plecaţi din nou la şcoala din Statele'Unite ?

Băieţii păstrară o tăcere posomorită.

Da, spuse în cele* din urmă Cyprian, ciuful mătăsos părînd să i se ridice de indignare. Asta a dorit mama noastră să facem. Aşa, încît, asta vom face.

— Foarte bine: Dar ţineţi minte că sînt tatăl.vostru şi uşa mea, braţele mele şi inima mea vă vor fi întotdeauna deschise, ori de cîte ori veţi veni aici.

Băiatul mai mare îşi foi picioarele -şi mormăi, fără să-şi ridice ochii :

— Nu putem veni, tată.

.— De ce nu, copilule ?

Băiatul îşi înălţă de astă dată ochii căprui, la fel de sfidători ca şi ai lui Ramon.

— Tată, • dumneata ţi-ai dat numele de Quetzalcoatl cel Viu ?

— Da.

— Dar pe tatăl nostru îl cheamă Ramon Carraseo.

— Şi ăsta e un lucru adevărat, răspunse Ramon ' zîmbind.

-— Noi, continuă Pedro cu greutate, nu sîntem copiii lui Quetzalcoatl cel Viu, tată. Noi sîntem Carraseo y de Lara.

— Două hume foarte bune, ambele.

— Niciodată, izbucni tînărul Cyprian, cu ochi scăpărători, niciodată n-o să te putem iubi. Eşti duşmanul nostru. Ai ucis-o pe mama noastră.

— Nu, nu ! Nu trebuie să spui aşa ceva. Mama voastră şi-a căutat singură moartea. -

— Mama te-a iubit mult, mult, mult ! strigă Cyprian cu lacrimi în ochi. întotdeauna te-a iubit şi s-a rugat pentru dumneata. începu să plingă.

— Şi eu, fiule ?

— Dumneata ai urît-o şi ai ucis-o ! Oh, mamă ! Mamă !

Oh, o vreau pe mama mea ! centinuă el, plîngînd. ,

— Vino- la mine, micuţule ! îi spuse Ramon cu blîn- dețe, întinzîndu-şi brațele. "

.— Nu ! strigă Ciprian bătînd din picior şi scăpărînd din priviri, printre lacrimi. Nu ! Nu !

Băiatul mai mare îşi înclinase capul şi înbepuse la •_ rîndul lui să plîngă. Pe fruntea lui Ramon se ivise o uşoară încruntare perplexă, dureroasă. Se uita într-o parte şi-n alta, de parcă ar fi căutat o ieşire. Pe urmă se readună.

— Ascultaţi, băieţii mei.' Şi voi veţi ajunge bărbaţi în toată firea ; nu peste mult timp. Dar la vîrsta voastră, nu sînteţi nici bărbaţi, nici femei. Curînd va veni însă schimbarea, şi Va trebui să fiţi bărbaţi. Şi atunci veţi înţelege că un bărbat trebuie să fie bărbat. Şi cînd sufletul lui îi dere să facă un anumit lucru, trebuie să-l facă. Atunci cînd veţi fi bărbaţi, ascultaţi-vă cu grijă propriile suflete, * gi niciodată să nu le trădaţi. Fiţi credincioşi sufletelor

voastre, asta trebuie să facă un bărbat.

— *Je m'en fiche de ton âme, mon pere*[1], spuse Cyprian, într-una din izbucnirile lui în limba franceză.

Era o limbă pe care o vorbise adeseori cu mama lui.

— Poate că ţie nu-ţi pasă, fiul meu. Dar mie îmi pasă.

— Tată, interveni băiatul mai mare, sufletul dumitale e foarte diferit de al mamei ?•

— Cine ştie ? Eu înţeleg diferit lucrurile.

— Pentru că mama se ruga întotdeauna pentru sufletul dumitale.

— Şi eu mă rog, în felul meu, pentru sufletul ei, băiete. Şi dacă sufletul ei se va întoarce la mine, o să-l primesc în inima mea.

— **Sufletul mamei se va duce direct în paradis, spuse Cyprian.**

— Cine ştie, copile ? Poate că inimile celor vii constituie paradisul pentru sufletul morţilor.

— Nu înţeleg ce vrei să spui.

— E posibil ca şi acum uniciil paradis pentru sufletul mamei voastre să fie inima mea.

Băieţii se uitară la el cu ochi larg deschişi..

' — Asta n-am s-o cred niciodată, spuse Cyprian.

— Sau poate că inima *ta.* Ai tu în inima ta un colţişor pentru sufletul mamei tale ?

Tînărul Cyprian se zgîi la el cu ochi căprui, uimiţi.

—'Sufletul mamei mele se va duce drept în paradis, pentru că ea a fost o sfîntă, afirmă el cu tărie. *

— în care paradis, fiule ?

— Nu există decît unul. Acolo unde e Dumnezeu.

— Şi unde vine asta ?

U rmă o pauză de muţenie. • •* * •

— în cer, reluă Cyprian cu îndărătnicie.

— Asta-i un loc foarte îndepărtat şi foarte pustiu. Dar eu cred, fiyle, • că inimile oamenilor vii sînt însăşi esenţa cerului. Acolo-i paradisul : în

---

I Nu-mi pasă nici cît negru sub unghie de sufletul tău, tati (fc.)- . .

inimile bărbaţilor şi ale femeilor vii. Şi acolo vin să-şi caute neuitarea sufletele morţilor, acolo, în cpntrul vieţii, unde vjjie şi se întoarce sîngele.
Alt răstimp de tăcere.
— Şi vei continua să afirmi că dumneata eşti Quet- zalcoatl cel Viu ? întrebă Cyprian.
— Desiguîv Şi cînd veţi fi mai mari, poate că şi voi veţi afirma acest lucru.
— Niciodată ! Ai omorît-o pe mama noastră, te vom urî. Şi cînd vom fi mari, ar trebui să te ucidem.
— Astea-s cuvinte bombastice, copile ! De ce ascultaţi numai la vorbăria slugilor şi a preoţilor şi a oamenilor de teapa asta ? Nu-ţi sînt inferiori din moment ce tu e>ti fiul meu şi. fiul mamei tale ? De ce iei în gură vorbele

slugilor ? Nu ai loc pentru cuvintele celor bravi ? Nu o să mă ucideţi, nici tu, nici fratele tău. Pentru că n-am să vă las, chiar dacă aţi dori s-o faceţi. Şi nu o doriţi. ' Să nu mai aud la tine vorbăria asta de lacheu, Cyprian !

(Ai şi ajuns un mic lacheu, sau un preot ? Eşti vulgar. Ar fi mai bine să vorbim englezeşte; sau franceza ta. Casli- liana e o limbă prea nobilă ca să o folosim pentru această vorbărie grosolană.

Ramon se ridică şi se duse la fereastră ca să privească lacul. Tobele biserici} băteau miezul zilei, ceasul cînd fiecare om trebuia să se uite la soare şi să rostească iu gînd un mic imn :

„Soarele a urcat pe murrte, ziua începe coborîşul. între dimineaţă şi amiază. îmi înalţ sufletul.

/ Sufletul plin de soare şi scăldat de putere. Razele de soare m-au umplut ca pe un fagure de miere* în acest moment de plinătate, în această culme a dimineţii.*[1]

Ramon se întoarse şi le repetă copiilor versurile amiezei. Le ascultară într-o tăcere confuză.

— Ei ! De ce păreţi fîstîciţi ? Dacă v-aş fi vorbit despre ghetele voastre noi, sau despre zece pesos, n-aţi fi arătat fîstîciţi. Dar dacă vă vorbesc despre soare şi despre sufletele voastre plîne.de lumină ca un fagure de miere, vă posomoriţi. E mai bine pentru voi să vă întoarceţi la- şcoala din Americsi şi să învăţaţi să deveniţi oameni de afaceri. Spuneţi o.ricui vă întreabă: „Nu,- noi nu avem tată. Mama noastră a murit, dar niciodată nu am avut un tată. Am fost creaţi prin imaculata concepţie, aşadar vom ‘ putea fi nişte excelenţi oameni de afaceri."

— Eu voi fi pr«:ot, spuse Cyprian.

— Şi eu medic, adăugă Pedro.

— Foarte bine., foarte bine! Numai că „voi fi" e foarte departe de „sînt[44], şi miine e o altă zi. Să veniţi la mine ori de cîte ori vă dă ghes inima. Sînteţi

"băieţaşii mei, orice-aţi spune, şi am să vă mingii părui şi o să rîd de voi. Haide ! Veniţi la mine !

Se uită la ei, şi băieţii nu îndrăzniră să se împotrivească, atit de mare era puterea lui.

ÎL luă în braţe pe băiatul mai mare şi îl ţnîngîie pe păr.

— 'Aşa ! spuse Ramon. Tu eşti fiul meu mai mare şi eu sînt tatăl tău care îşi spune Quetzalcoati cel Viu. Cînd cineva o să te întrebe : „Tatăl tău e cel care îşi spune Quetzaooatl cel Viu ?“ tu să răspunzi: „Da, e tatăl meu.“

Şi cînd te vor întreba ce gîndeşti despre un asemenea tată, tu să răspunzi: „Sînt prea tînăr şi încă nu-1 înţeleg. Dar nu-1 pot judeca pe tatăl meu fără să-l înţeleg." Vei răspunde aşa, băiatul meu, Pedro, fiul meu *2*

Şi Ram6ri mîngîie părul băiatului cu o blîndeţe şi o tandreţe care-i insuflară copilului un soi de adoraţie.

— Da, tată ! Aşa am să răspund, spuse băiatul uşurat.

Apoi Ramon se întoarse către fiul mai tînăr.

— Vino şi tu, şi lasă-mă să-ţi mîngîi părul vilvoi.

— Dacă te iubesc pe dumneata, tată, nu o pot iubi pe mama.

" — Atit de strimtă e inima ta ? Nu iubi pe nimeni, dacă te face să te simţi mărginit.

— Dar nu vreau să vin la dumneata, tată.

— Atunci ţine-te deoparte, fiule, şi vino cînd vei' simţi nevoia.

— Nu cred că mă iubeşti, tată.

— **Nu, cînd te porţi ca o maimuţică îndărătnică, nu te iubesc. JDar cînd - adevărata bărbăţie va veni asupră-ţi, şi cînd vel fi brav'şi curajos, în loc de nesăbuit şi neobrăzat, atunci vei deveni Vrednic de iubire. Cum să te iubesc dacă nu eşti vrednic de iubire ?**

— Mama m-a iubit întotdeauna.

— Te numea propriul ei copil. Eu nu tfe consider proprietatea mea. Trebuie să fii tu însuţi. Şi cînd vei

deveni vrednic do iubire, te voi putea iubi. Atîta timp cît eşti nesăbuit şi neobrăzat, nu te pot iubi. Roata morii nu se invîrteşte cînd nu bate vîntul.

Băieţii plecară. Rămân îi urmări cît stătură pe debar- . cader, în hainele lor negre şi cu genunchii goi, şi îşi simţi inima tînjind după ei.

„Ah, sărmanii drăcuşori !“ îşi spuse în sinea lui. Şi apoi: „Dar nu pot face altceva pentru ei decît să-mi păstrez sufletul ca o cetate, să le îie adăpost sigur cînd vor avea nevoie, dâcă vor avea vreodată nevoie."

In acele zile Kate şedea foarte des la malul lacului, în lumina proaspătă a dimineţii. între ploi, vizibilitatea era foarte clară şi putea distinge fiecare fisură, fiecare striaţie de pe dealurile din faţă şi crestătura, sau trşcătoarea, prin care curgea un rîu, spre Tuliapan, şi care-i era atît de familiară de parcă ar fi străbătut-o cu piciorul. S-ar fi zis că ploaia împrospătase culoarea de mac a păsărilor roşii; dimineaţa, orăcăiau broaştele.

Dar lumea era diferită ; total diferită. Nu mai exista dangăt de clopote de la biserică, nici bătăi de ceas. Ceasornicul fusese demontat.

In schimb, tobele măsurau timpul, tn zori, toba mare îşi rostogolea bubuielile în văzduh. Apoi se auzeau Versurile Zorilor, intonate din turn de o voce puternică bărbătească :

„Bezna se împrăştie, soarele se iveşte de după zid.
Ziua e aproape.
' Inalţă-ţi mîna, zi «Drum bun», zi «Bun-sosit !
•*
Apoi aşteaptă
Ca întunericul să-ţi părăsească trupul, lasă lumina
să te pătrundă
Om aflat în amurg !“

Glasul şi toba încetau. în clipa schimbului dintre noapte şi zi, bărbaţii se opreau şi st&teau neclintiţi, cu "braţul înălţat, iar femeile îşi Înclinau capul şi îşi

aco- ppieau faţa. Totul rămînea nemişcat în aşteptarea marii mişcări a naturii.

Pe urmă, cînd prima scînteie de soare scăpăra pe creasta dealurilor, toba mică bătea cu repeziciune. Ziua începuse. Oamenii îşi vedeau de treburile lor.

Pe la ora nouă, se pornea iar răpăiala tobei mici, iar vocea din turn anunţa :

^Jumătate de drum ! Jumătate ţie drum din urcuşul dimineţii !“

La ceasul prînzului intra în funcţiune toba mare, iar pe la orele trei se auzea din nou ropotul, tobei-mici, însoţit de strigarea :

„încetaţi-vă muncâ ! Incetaţi-vă munca ! înâlţaţi-vă mîna, spuneţi -<DYum-bun» şi spuneţi <->Bun-sosit»

Oameni ai amurgului. •
Soarele se îndreaptă către poarta de ieşire, spuneţi-i :
«Mulţumesc ! O, mulţumfesc !»
Apoi păstraţi tăcerea.
Călcaţi pragul nopţii.'' - '

Şi la apusul soarelui, bărbaţii salutau din nou, ridicîn- du-şi braţul, iar femeile îşi acopereau chipul şi îşi înclinau capul, şi totul era neschimbat în afară de schimbul care se producea în natură.
După aceea bătea toba mică, iar oamenii se pregăteau să păşească în noapte.
Da. lumea se schimbase, era foarte schimbată. Cind tobele îşi încetau bătaia, aerul părea să rămîoă vibrant şi vulnerabil, de parc-at fi fost viu. Şi, mai presus de orico, in momentele schimbării de ceasuri, nu se mai auzea zăngănitul dur al metalului pe metal.

„Metalul pentru rezistenţă.
Tobele pentru inima.ce bate,
Iar inima nu conteneşte. “

Aceasta era. una dintre poezioarele lui Ram6n.

Ciudată această prefacere care se petrecuse in lumea lui Kate. Tăcerea aerului era mai blîndă, mai catifelată, aproape vie. Şi tiu mai existau' ore. Doar zori, miezul zilei şi asfinţit, jumătatea dimineţii sau mijlocul urcuşului, jumătatea după-amiezei sau mijlocul coborîşului; din acestea se alcătuia ziua, şi din veghile nopţii. După un timp, cele patru momente ale zilei câpătară denumirile de ^egtţea iepurelui, veghea şoimului, veghea condorului şi veghea căprioarei. Iar cele patru sferturi ale nopţii deve- nirâ veghea broaştei^ veghea .licuriciului, veghea peştelui şi veghea veveriţei.

Cipriano îi scria : „Voi veni să te iau cînd căprioara face ultimul pas spre pădure.“

Şi Kate ştia că asta- înseamnă ultimul sfert de oră din veghea căprioarei, adică după ora cinci.

Avea senzaţia că de la Rămân şi Cipriano. dinspre Jamiltepec şi zona lacului se desfăşura, se despăturea o lume nouă, gingaşă şi subtilă ca asfinţitul care cade ştergi nd zarva zilei. Era c prospeţime delicată, de amurg, care se răspîndea lent, cuprinzînd pînă şi oraşele. Acum, chiar şi în oraşe puteau fi întîlnite serapes albastre ale lui Quetzalcoatl, iar tobele puteau fi auzite crăinicind sferturile' zilei, aruncind parcă o reţea vătuită de amurg peste dangătele clopotelor şi peste larma circulaţiei. Chiar şi in capitală se rostogoleau duduielile tobei mari şi unii bărbaţi, în haine de oraş, rămîneau o clipă nemişcaţi, cu feţele înălţate şi braţele j-idicate, ascultind strigarea de amiază, pe care o cunoşteau, şi străduindu-se să nu audă zăngănitul metalului.

„Metalul pentru rezistenţă.
Tobele pentru inima ce bate.“

■ Şi totuşi, era o lume de metal şi de rezistenţă. Cipriano, cu marea, lui influenţă asupra ostaşilor, in ciuda urii pe care o stîrnea celorlalţi ofiţeri, era un susţinător al , ciocnirii dintre metal şi metal. Ar fi -vrut să-l determine pe Montes să declare oficial că Quetzalcoati este zeul

reîntors al Mexicului.

— Nu ! Nu ! îl contrazicea Ramon. Lasă ca totul să se râspîndească de la sine şi aşteaptă pînă o să-l poţi declara şi pe Huitzilopochtli cel Viu, iar oamenii tăi or să îmbrace păturile roşii cu negru şi cu spiralele şarpelui. Atunci poate că vom oficia şi căsătoria făţişă cu Caterina, care va deverii o mamă printre zei.

Ramon încerca tot timpul să evite, pe cît posibil, împotrivirea şi ura. Scria scrisori deschise clerului :

„Cine sînt eu ca să mă pot numi duşmanul Bisericii Catolice ? Dimpotrivă, aş dori să existe o biserică unică, a lumii întregi, cu Roma drept centru, dacă Roma o doreşte.

Dar popoarele diferite trebuie să aibă şi sfinţi diferiţi, aşa cum au graiuri şi culori diferite.

Dumnezeu trebuie să vină în Mexic îmbrăcat în *serape* şi *huaraches,* altminteri mexicanii nu l-ar putea recunoaşte.

Oamenii sînt fragili, şi fragmentari, şi straniu grupaţi' în fragmentaritatea lor. Dumnezeu cel invizibil ne-a fâ- cut-o : a înnegrit unele feţe, a albit altele, şi ne-a grupat în felurite grupuri, după cum şi zopilotul e o pasăre, şi papagalul din ţinuturile calde e o pasăre, şi grangurul e o pasăre. Dar îngerul zopiloţilor trebuie să fie un zopilot şi cel al papagalilor un papagal. Pentru unii coaja e bine mirositoare, pentru alţii fructul.

Preoţii care vor veni alături, de mine nu trebuie să-şi abandoneze credinţa. Trebuie să-şi schimbe doar veşmintele şi felul de a vorbi, aşa cum pionul cheamă cu un anumit strigăt vaca şi cu alt strigăt măgarul. Fiecare răspunde la strigăt în-felul lui...'[1]

»

Politicienilor şi agitatorilor demagogi le scria : •

„Ce urmăriţi voi ! Să-i transformaţi pe oameni după chipul şi asemănarea voastră ? Şi cînd fiecare peon din- Mexic o să poarte haine americane şi pantofi negri-bine lustruiţi şi o să caute viaţa în coloanele ziarelor voastre şi bărbăţia în maşinaţiile

guvernului o să fiţi satisfăcuţi ?
Guvernul v-a dat vouă bărbăţie, încît să o puteţi insufla şi altora ?

E timpul să uitaţi. E timpul să lăsaţi deoparte ura şi mila. Nici un om nu a devenit vreodată mai bun pentru că i-a inspirat altuia milă, şi orice om e mai rău cînd e înconjurat de ură.

Cu viaţa nu poţi face nimic altceva decît să o trăieşti.

Să căutăm viaţa acolo unde poate fi găsită. Şi, din momentul în care o vom găsi, ea ne va soluţiona problemele. Dar ori de cîte ori negăm viaţa adevărată pentru a soluţiona o problemă, în loc de una se ridică alte «zece probleme noi

Viaţa făureşte şi modelează şi schimbă problemele. Problema va fi mereu prezentă, dar va căpăta mereu altă înfăţişare. Nimic nu poate fi pe deplin soluţionat, nici măcar de viaţă şi de trăire, pentru că viaţa rezolvă şi dizolvă şi soluţia e uneori solventul.

Aşadar, să ne reîntoarcem la viaţă, şi de la ceasornic* la soare şi la stele, şi de la metal la membrană.

In acest fel, problema poate că se va dizolva, din moment ce nu a putut fi niciodată rezolvată. Cînd omul caută în primul rin'd viaţa, el nu vinează nici pămînturi, nici aur. Şi de s-ar reîntoarce străvechiul sistem al comunei primitive, şi satul şi pămîntul ar fi bunul tuturor, ar fi foarte bine. Pentru că hici un om nu poate stăpîni pă- mîntuL

Cînd te-ai înfundat în mlaştină, nu are rost să încerci a galopa. Nu poţi decît înainta pas cu pas, cu mare strădanie. Şi în graba noâstră de a avea un copil, tiu putem smulge fătul din pîritece.

Aşadar, căutaţi viaţa, şl viaţa va aduce schimbarea.

Căutaţi viaţa adevărată, şi viaţa va reveni în noi şi ne* va împinge spre tranziţie.

Nu lorţaţi nimic, fiţi numaī gata să rezistaţi dacă alţii vă vor ameninţa cu forţa. Căci mlădiţele de Viaţă nouă sînt plăpinde şi nu trebuie să fie smulse

sau călcate în picioare de tiranii lumii. Cînd e vorba să apărați mlădițele de viață nouă, luptați pentru ele cum luptă jaguarul sau ursoaica pentru puii lor.

Tot ce-i viață e vulnerabil, numai metalul e invulnerabil. Luptați pentru vulnerabila desfășurare a vieții. Luptați și nu cedați !"

Și Cipriano le vorbea ostașilor săi, întotdeauna pe aceleași cuvinte:

„Sîntem bărbați ! Sîntem luptători!

. Dar ce putem face |

Să mergere tu ochii închiși la moarte ?

. Nu ! Nu ! Să pornim în marșul vieții!

Țara e plină de *gringos.* Noi i-am lăsat să vină. Trebuie să-i lăsăm să stea pentru că nu avem posibilitatea de a-i izgoni. Cu puști și săbii și baionete nu-i vom.putea izgoni, pentru că ei au de o mie de ori mai multe decît noi.

Și dacă augînduri pașnice, să le lăsăm pacea.

Dar Mexicul încă nu eSte pierdut pentru noi. Și nici . nu ne-am pierdut unii pe alții.

Noi sîntem sîngele Americii.. Noi sîntem singele lui Montezuma;

La ce-i jDună mîna mea ? Doar ca să învîrtească manivela mașinii ?

Mîna mi-a fost dată ca să strîngă mîna unui om viteaz: Mîna mi-a fost dată ca să țină o pușcă.

Mîna mi-a fost dată ca să facă griul să crească din pămînt.

La cejs buni genunchii mei ?

Gem&chii nii-au fost dați ca să mă • țină drept și . mîndru.

Genunchii mi-au fost dați ca să pot merge pe drumul meu.

Genunchii mei sînt genunchii unui bărbat.

Pe noi ne veghează Quetzalcoatl din cerul albastru și Huitzilopochtli de la porțile roșii.

Zeii noștri nu-i suferă pe oamenii care îngenunchează.

Le strigă : Sus ! Drepți!

Și ce putem noi face ?

Să așteptăm.

Eu sînt un bărbat, gol înăuntrul hunelor mele, in-, tocmai ca şi voi.

Sînt eu un om voinic ? Sînt înalt şi puternic, ca un om din Tlascala, de pildă ?

Nu sînt. Sînt mic de stat. Eu sînt din sud. Sînt scund... Şi totuşi, nu sînt generalul vostru ?

De ce ?

De oe sînt eu general şi voi doar simpli ostaşi,?

Am să vă spun.

Pentru că eu am ştiut să găsesc puterea.

E/dstă două feluri de. putere: puterea care este a boitor şi a măgarilor de povară, şi a fierului, a maşinilor şi a puştilor şi a oamenilor care nu pot dobîndi cea de-a doua putere.

Şi apoi există cea de-a doua putere. Cea pe care trebuie să vi-o însuşiţi voi. Şi pe care o puteţi dobîndi, fie că sînteţi mici sau mari. E puterea care vine dindărătul soarelui. Şi o puteţi dobîndi, o puteţi dobîndi aici — îşi lovi pieptul — şi aici -— îşi lovi pîntecele — şi aici — îşi lovi şalele.“

Cînd Cipriano era stîrnit, îi scăpărau ochii şi ai fi zis că din el, din umerii şi din spatele lui izbucneau pene negrie, ca nişte vîrfuri de aripi, şi penele acestea negre se scuturau şi scînteiau ca un vultur înfoiat. Oamenii lui păreau să-l vadă, printr-un al doilea soi de văz, în aceasta demonică fîlfîire şi zvîrlire a aripilor, asemenea unui vechi zeu. Şi murmurau, cu ochi strălucitori :

„E Cipriano ! E el! Şi noi sîntem Ciprianişti, sîntem copiii lui.“

— Sîntem bărbaţi ! Sîntem bărbaţi ! striga Cipriano Dar ascultaţi: există două feluri de bărbaţi. Bărbaţi car< au dobîndit cea de-a doua putere, şi bărbaţi care n-au *60* bîndit-o.

5
2
9

Cînd primii *gringos* au pus piciorul în ţara noastră, noi ne-am pierdut cea dc-a doua putere. Şi preoţii ne-au învăţat : „Supuneţi-vă ! Supuneţi-vă !“

Gringos au dobîndit cea de-a doua putere.

Cum ?

Prin _viclenie, au furat-o pe ascuns. S-'au pitit ne-mişcaţi, ca o tarantulă in ungherul ei. Şi apoi, cînd nici soarele, nici luna, nici stelele n-au ştiut că e acolo, hap ! tarantula s-a repezit şi a muşcat, şi-a lăsat veninul şi a supt secretul.

Astfel încît gringos au. răpit tainele aerului şi ale apei, şi au pătruns in tainele pămîntului. Şi aşa s-a făcut că metalele noastre au ajuns ale lor şi au făcut tunuri şi maşini şi v.apoare, au făcut trenurî şi telegrafe şi radio.

De ce? De ce âu făcut toate aceste lucruri ? Cum de le-au putut face ?

Pentru că, prin viclenie, au furat taina celei de-a doua puteri.

Iar noi le-am fost sclavi, pentru că am rămas doar cu primul fel de putere şi l-am pierdut pe al doilea.

Acum însă o recăpătăm. Am aflat din nou drumul către soarele tainic, cel dindărătul soarelui. Acolo sălăşluieşte Quetzalcoatl cel pe care Don Ramon l-a redescoperit. Acolo sălăşluieşte şi Huitzilopochtli, pe care l-am redescoperit *eu.* Pentru că *cu* am dobîndit cea de-a doua putere.

Cu timpul, toţi cei care se străduiesc vor dobîndi cea de-a doua putere.

Sîntem sau nu bărbaţi ? Oare nu putem dobîndi a doua putere ? Nu putem ? Am pierdut-o pe veci ?

Eu spun că nu! Quetzalcoatl e printre noi. Eu l-am găsit pe Huitzilopochtli cel roşu. A doua putere. v

Ori de cîte ori mergeţi sau staţi jos, cînd munciţi sau vă odihniţi, cînd mîncaţi sau dormiţi, gîndiţi-vă la cea de-a doua putere pe care trebuie s-o dobîndiţi.

Fiţi foarte liniştiţi. Pentru că puterea e sfioasă ca o pasăre într-un copac negru.

Fiţi foarte curaţi, spălaţi-vă trupurile şi îmbrăcămintea. Pentru că e ca o stea, care nu străluceşte în murdărie.

Fiţi foarte cumpătaţi, nu beţi pînă cînd vă îmbătaţi, nu vă spurcaţi cu femei desfrînate, nu furaţi! Pentru că beţivul pierde cea de-a doua putere şi femeia desfrlnată te duce la pierdereaf puterii, iar hoţul nu-i decît un păcătos şi Huitzilopochtli cel roşu ii urăşte pe păcătoşi.

Străduiţi-vă ! Străduiţi-vă să ajungeţi la cea de-a doua putere. Şi cînd o veţi dobîndi voi, o vor pierde ceilalţi.*

Cipriano trudea din greu cu armata lui. Blestemul unei armate este acela de a nu avea nimic de făcut. Cipriano îi obliga pe ostaşii lui să gătească, să-şi spele rufele, să facă curăţenie şi să zugrăvească pereţii cazărmii, să gră- dinărească şi să cultive zarzavaturi, să planteze copaci oriunde era puţină apă. Iar el personal se interesa cu asiduitate de tot ce făceau. O tunică murdară, un picior dureros, un *huarache* prost confecţionat nu-i scăpau niciodată. Se amesteca printre ostaşi chiar cînd găteau mîn- carea.

— Dă-mi ceva să mănînc, le spunea. Dă-mi o *en-chilada !*

O gusta şi fie că-1 lăuda pe bucătar, fie că îşi exprima dezaprobarea.

Ca tuturor oamenilor semiprimitivi, ostaşilor le plăcea să facă lucruri mărunte. Şi, ca toţi mexicanii, din momentul în care căpătau oarecare siguranţă în legătură cu ceea ce făceau, le plăcea să facă lucrul bine.

Cipriano era hotărît să le imprime oarecare disciplină. Disciplina este. însuşirea de care are nevoie Mexicul, dealtfel ca şi întreaga omenire. Şi cea mai importaVită este disciplina interioară. Căci cea exterioară, disciplina maşi- nală, se defectează uşor.

Le ceru.indienilor primitivi din nord să-şi bată tobele în curtea cazărmii şi repuse în funcţiune vechile dansuri. Dansul este o disciplină în sine. Vechii indieni din nord deţin încă secretul dansului animist. Dansează ca să do- bindească putere ; putere asupra tuturor forţelor sau po- tenţelor vii ale

pămîntului. Şi dansurile de acest fel presupun o intensă concentrare, o imensă rezistenţă.

Cipriano încuraja dansurile. Ba chiar le învăţase şi el, cu o ciudată pasiune. Dansul scutului şi al suliţei, dansul pumnalului, dansul pîndei şi ăl luării prin surprindere, le învăţase prin satele primitive din nord, şi le dansa în curtea cazărmii, noaptea, în faţa focurilor de tabără, după ce se închideau porţile.

Şi atunci, despuiat, legat doar cu o cîrpă neagră peste- şale, cu trupul uns cu ulei şi mînjit cu pulbere roşie, înfrunta cu scutul şi cu suliţa cîte un masiv indian gol, în dansul războinicilor, ei doi singuri în mijlocul unui cerc compact de ostaşi. Şi concentrarea tăcută, ritmică a acestui duel de subtilitate şi rapiditate făcea ca tălpile să lovească încet pămîntul în măsurile tobei, trupurile goale să se mlădie suav şi delicat, dîndu-şi tîrcoale cu suavă, primitivă viclenie, ghemuindu-se pe vine şi sărind apoi felin, ca o panteră, cu suliţa în mînă, ciocnindu-şi platoşele şi despărţindu-se cu un triumfător chiot de sfidare şi exultare.

Şi nimeni, în acest dans, nu era mai suav şi mai spon-) tan decît Cipriano. Făcea cîte un ocol, pîndindu-şi şi în- conjurîndu-şi adversarul, cu spatele gol arcuit, invizibil ca un linx, tălpile bătînd. ritmic pămîntul, trupu-i suav săltînd în cadenţa tobei ; apoi. ca'o săgeată, sărea în aer, cu vîrful suliţei îndreptat spre beregata inamicului, lunecind peste umărul acestuia, în timp ce adversarul glisa pe sub suliţă, iar răscolitorul chiot războinic năsuna in văzduh. Soldaţii din cerc priveau fascinaţi, scoţînd strigăte joase.

Şl -pe măsură ce dansul se prelungea, Cipriano simţea vigoarea ţîşnind şi sporind în el. Cînd mădularele-i luceau de sudoare şi spiritul lui se simţea, în sfîrşit, satisfăcut, Cipriano se lăsa copleşit de istoveală şi de putere în acelaşi timp. îşi arunca peste umeri *serape-le* roşu cu negru şi făcea semn altor doi dansatori să. se prindă în luptă ; dădea

scutul şi suliţa sa altui ofiţer sau altui ostaş, iar el se aşeza pe jos şi privea, la lumina focului. In acele momente îşi simţea membrele şi trupul vibrînd de putere, simţea misterul negru al puterii propagîndu-se ca un fluid din făptura lui în făpturile tuturor celorlalţi soldaţi. Şedea în tăcere, imperturbabil, ţinînd sub splendoarea puterii lui toată acea mulţime de oameni cu ochi negri. Propria lui conştiinţă întunecoasă părea să radieze prin carnea şi sîngele celorlalţi ; s-ar fi zis că erau conştienţi nu prin ei înşişi, ci prin el. Şi cum primul instinct al unui om este să-şi apere capul, acelaşi instinct îi mîna să-l apere pe Cipriano, pentru că el era cea mai preţioasă parte din ei înşişi. Prin el se simţeau supremi. Din puterea lui îşi extrăgeau splendoarea, iar conştiinţa lor era conştiinţa lui răspîndită în ei.

Ii încuraja să danseze goi, cu o basma în jurul şalelor, să se ungă cu ulei şi să-şi întindă pulbere de pămînt roşu peste ulei.

— Acesta e ulei de stele. Frecaţi-1 bine peste mădularele voastre şi vă veţi simţi puternici precum cerul înstelat. Pulberea aceasta e sîngele roşu al vulcanilor. Frecaţi-vă cu ea şi veţi simţi în voi tăria focului vulcanic ţîşnit din măruntaiele pămîntului.

îi îndemna să danseze dansurile tăcute, concentrate, în cadenţa tobei, să le danseze ceasuri întregi, absorbind putere şi tărie.

— Dacă ştiţi cum să faceţi pasul de dans, puteţi călca mai adînc, tot mai adînc, pînă ce atingeţi cu piciorul miezul pămîntului. Şi cînd veţi da de miezul pămîntului, pieptul şi pîntecele voastre vor fi oţelite de asemenea pu-
tere, încît nimeni din lume nu va mai fi în stare să vă biruie. Dobîndiţi cea de-a doua putere ! Extrageţi-o din pămînt, dindărătul soarelui. Dobîndiţi cea de-a doua putere.

Organiza marşuri lungi, rapide, prin ţinuturile mexicane sălbatice, prin munţi, marşuri, cu mişcări iuţi, uşoare. Ii plăcea să-i facă pe soldaţi să campeze sub cerul liber, fără corturi ; vegheaţi doar de gardă şi dje stelele de pe cer. Ii urmărea pe bandiţi cu

mişcări iuţi. Pe captivi îi dezbrăca la piele şi-i lega. Dar cînd gîndea că are de-a face cu un om ce putea fi convertit, îl punea să facă jurâmîntul şi îl recruta. Iar cînd avea de-a face cu un ticălos, cu o lichea de trădător, îl înjunghia in inimă, spunînd :

— Sînt Huitzilopochtli cel roşu, cel al cuţitului !

De pe acum îşi avea micul lui corp de oameni aleşi, care-şi lepădaseră oribilele uniforme gălbinicioase. îmbră- cînd straie albe cu brîu roşu, şireturi roşii la încheieturi, şi frumosul *serape* roşu cu negru. Iar oamenii lui trebuiau să fie curaţi. In. timpul marşurilor, se opreau la cîte un riu şi li se ordona soldaţilor să se dezbrace, să-şi, spele trupul şi îmbrăcămintea. Oamenii cu pielea de un' arămiu întunecat se învirteau goi de colo pînă colo. în timp ce straiele de pînză groasă albă se uscau pe pămînt. Şi după aceea străbăteau satele Mexicului strălucind în albeaţa veşmintelor de pînză. cu puşca în spate, *serape* . roşu şi o mică raniţă pe şold. şi pălăriile mari, cu însemnul roşu.

— Trebuie să facă mereu mişcare ! le spunea Cipriano ofiţerilor. Trebuie să înveţe iar să se mişte rapid, neobosiţi, cu vechea lor. putere. Important e să nu zacă. In orele de odihnă să se odihnească. Dar în orele de trezie să muncească, sau să execute marşuri, să facă instrucţie, ori să danseze.

îşi divizase regimentul în mici companii de cîte o sută de oameni, cu cîte un centurion şi un sergent în frunte,

Fiecare dintre companii trebuia să acţioneze la perfect unison, dar cu-deplină libertate şi flexibilitate în mişcări.

— Perfecţionaţi-vă suta voastră, stăruia Cipriano, iar eu voi perfecţiona miile şi zecile de mii dintre voi. As- cultaţi-mă bine, spunea.el. Pentru noi nu trebuie să existe tranşee şi tunuri. Oamenii mei nu sînt nici carne de tun, nici îngrăşăminte de tranşee. Acolo unde sînt tunuri, nu-i loc pentru noi. Şi cînd atacăm, nu o facem cu tunuri. Tot ce ne trebuie nouă este agerimea, tăcerea, eliberarea de poverile pe care alţii

vor să ni le pună-n circă şi, mai cu seamă, cea de-a doua putere. Asta-i tot. .Noi nu avem de gînd să ridicăm un front de luptă, ci să atacăm la momentul potrivit, dintr-o mie de puncte.

Şi-i plăcea să repete mereu :

— Dacă veţi putea absorbi în voi puterea din inima pămîntului şi pe cea dindărătul soarelui; dacă veţi putea absorbi în voi puterea lui Huitzilopochtli cel roşu, nimeni nu vă va putea cuceri vreodată. Dobîndiţi cea de-a doua putere !

Ramon îl presa pe Cipriano să-şi asume deschis personalitatea lui Huitzilopochtli cel viu.

— Haide, îl îndemna el, e timpul să-l laşi pe generalul Viedma să fie înghiţit în Huitzilopochtli cel roşu. Nu crezi ?

Şedeau pe rogojini, în camera lui Ramon, în zăduful ce preceda izbucnirea ploii. Căzuse înserarea.

Ramon închise obloanele şi încăperea deveni noapte. Apoi se aşeză difi nou lîngă Cipriano. Acesta din urmă adormi. După un timp/Ramon .îl lăsă singur.

Nu-1 revăzu pînă în zori, cînd Cipriano se duse spre lac să înoate. Ramon îl urmă şi înotară împreună, în lumina răsăritului. Ploaia răcise apa lacului. După un timp ssi întoarseră în casă şi îşi unseră cu ulei mădularele îngheţate.

Peste cîteva minute, Cipriano se înveli din nou în pătura lui şi ^adormi buştean.

Nu se trezi dccit la ora prinzului. Mincă, apoi luă o barcă şi vîsli pe lac pînă la Kate. O găsi acasă. Se arătă surprinsă cînd îl văzu apărînd în hainele lui albe şi cu serape-le lui Huitzilopochtli.

—Am de gînd "să devin Huitzilopochtli cel Viu, o anunţă el.

— Zău ? Şi cînd anume ? Nu-i o senzaţie ciudaţă ?

Kate era speriată de ochii lui: păreau neumani.

—Joia. Joia va fi ziua lui Huitzilopochtli. Vrei să stai alături de mine şi să-mi fii soţie cînd voi fi zeu ?

— Dar simţi că *eşti* zeu ? întrebă ea, pe un ton arţăgos.

Cipriano ii aruncă o privire stranie.

— Aparţin tăi'îmurilor zeilor.

— Care se află unde ?

— în locul în care nu mai există un dincolo, acolo ,unde întunecimea se cufundă în apă şi unde somnul şj

veghea sînt unul şi acelaşi lucru.

— Nu, răspunse Kate speriată. Eu n-am înţeles niciodată lucrurile mistice. îmi dau o senzaţie neplăcută.

— Cînd pătrund în tine e un lucru mistic ?

— Nu, ăsta e un act absolut fizic.

— La fel e şi celălalt, numai că-i mai îndepărtat. Nu vrei să fii mireasa lui Huitzilopochtli ? o întrebă din nou.

— Nu atît de curînd.

— Nu atît de curînd ! o îngînă Cipriano.

Urmă o pauză de tăcere.

— Vrei să vii acum cu mine la Jamiltepec ?

— Nu acum.

— Şi de ce nu acum ?

— Oh, nu ştiu. Mă tratezi de parcă nu aş avea o viaţă a mea proprie. Dar să ştii că am.

— O viaţă proprie ? Şi cine ţi-a dat-o ? De unde o aî ?

— Nu ştiu, dar o am. Şi trebuie s-o trăiesc. Nu mă pot lăsa pur şi simplu înghiţită.

— De ce, Malintzi ? o întrebă, dindu-i un nume. De ce nu poţi ?

— Să mă las înghiţită ? Pentru că, pur şi simplu, nu pot.

— Eu-sînt Huitzilopochtli cel Viu. $i eu mă las înghiţit. Drept care mi-am spus că şi tu ai putea să te laşi, Malintzi.

— Nu ! Nu cu totul !

— Nu cu totul! Nu cu totul ! Nu acum ! Nu atît d<? curînd ! Cît de des il rosteşti astăzi pe NU ! Trebuie să mâ întorc la Ramon.

— Da. Intoarce-te la el. Nu te sinchiseşti decît de

el şi de Quetzalcoati cel Viu, şi de Huitzilopochtli cel Viu — eu nu sînt decît o femeie.

— Nu, Malintzi, eşti mai mult. Tu vezi mai departe decît Kate, tu eşti Malintzi.

— Nu sînt ! Sînt numai Kate, şi nu sînt decit o simplă femeie. Nu am încredere în nimic altceva.

— Eu sînt mai mult decît un simplu bărbat, Malintzi Nu-ţi dai seama de acest lucru ?

— Nu ! Nu-mi dau seama. Şi de ce *ai fi* mai mult decît un simplu bărbat ?

— Pentru că sînt Huitzilopochtli cel Viu. Nu ţi-an spus ? Astăzi ai praf în gură, Malintzi.

Cipriano plecă, lăsînd-o să-şi legene furia în balansoarul de pe terasă ; se simţea din nou vechea Kate, şj ostilă tuturor acestor lucruri noi. Se gindea la Londra şi la Paris şi la New York^şi la. toţi oamenii aflaţi acolo.

,.Oh ! îşi strigă în sinea ei, simţind că se sufocă. Pentru numele lui Dumnezeu, să scap odată din toată grozăvi, astă şi să mâ reîntorc la oamenii simpli, umani. Urăsc pînă şi sunetul numelor Quetzalcoati şi Huitzilopochtli. Aş prefera să mor decît să mai fiu amestecată în toate astea. O: de oribili sînt şi Ramon şi Cipriano ! Şi vor să mâ tirascâ ^i pe mine. să mă ameţească, să-mi ia minţile cu vorbărij lor goală şi ou Malintzi a lor ; Malintzl ! Eu sînt Kate Forrester. Nu sînt nici Kaffe Leslie, nici Kate Tylor. M-am săturat de bărbaţii ăştia care-mi agaţă diverse nume. M-am născut, cu numele de Kate Forrester şi voi muri cu numele de Kate Forrester. Şi vreau să plec acasă. Respingător să ţi se spună Malintzi, M-au tras pe sfoară !

Capitolul XXni

NOAPTEA LUI HUITZILOPOCHTLI

5
3
7

Ceremonia consacrării lui Huitzilopochtli a avut loc noaptea, în spaţioasa curte, din faţa bisericii. Gărzile lui Huitzilopochtli, în serapes cu dungi negre, roşii şi galbene, vărgaţi ca nişte tigri sau nişte vie&ju, străjuiau ţinînd în mîini torţele din lemn de ocote aprins. Jn milocul curţii fuseseră pregătite lemnele pentru un foc de tabără, care încă nu ardea.

în turnuri, pe locurile unde înainte fuseseră clopotele, seînteiau focuri, iar toba grea a lui Huitzilopochtli îşi rostogolea sunetele adinei, sinistre. Bătuse tot timpul de la asfinţitul soarelui încoace.

Oamenii se îngrămădiseră pe sub copaci, în afara gardului. Uşile bisericii erau închise.

La un moment dat se auzi-bubuitul a patru tunuri cu brtificii care explodară simultan, lansînd spre ceruri patru rachete, orientate în patru direcţii diferite, care se despletiră în jerbe roşii, verzi, albe şi galbene.

Uşile bisericii se deschiseră larg şi Cipriano îşi făcu apariţia în strălucitorul serape al lui Huitzilopochtli, şi cu trei pene verzi de papagal înfipte vertical in banda din jurul frunţii. Ţinea in mină o torţă. Se aplecă şi aprins» focul mare de tabără, apoi culese patru tăciuni încinşi şi-i aruncă în direcţia a patru dintre oamenii lui care aşteptau, despuiaţi, legaţi doar cu o cîrpă neagră in jurul şoldurilor. Oamenii prinseră tăciunii din zbor, alergară in cele patru direcţii şi aprinseră cu ei alte patru focuri de tabără, pregătite în fiecare dintre cele patru colţuri ale curbii.

Ostaşii de gardă îşi dezbrăcaseră păturile şi bluzele, şi stăteau goi pînă la briurile roşii. Toba mai mică începu sâ bată o cadenţă de'dans şi, intr-adevăr, se porni dansul, oamenii pe jumătate goi zvîrlindu-şi torţele care se învîr- teau în aer şi prinzindu-le' apoi din nou, totul în pas dansant. Cipriano, aflat în centru, scotea din foc şi arunca tăciune după' tăciune.

. Acum că-şi scosese pătura, pieptul Iui se înfăţişa

pictai în bare orizontale, roşii şi negre ; de o parte şi de alta a gurii pornea cîte o linie subţire verde, iar din colţurile ochilor o'fîşie galbenă.

Cele cinci focuri, construite din mici piramide de nuiele de ocote, trimiteau un iureş de flăcări pure către cerul întunecat, luminînd trupurile dansatorilor care jucau şi cîn- tau cu voci adinei.

Flăcările ţîşneau voioase. Toba duduia fără încetare. Şi oamenii lui Huitzilopochtli dansau ca nişte demoni. Iar mulţimea zăcea înfăşurată în vechea tăcere indiană, ochii negri scăpărînd în lumina vîlvătăilor. Treptat, focurile începură să moară, iar faţada albă a bisericii, care dansase şi ea în ritmul flăcărilor galbene, porni să se albăstrească, topindu-se în noapte, roşiatică doar la temelie, îndărătul

?Şuetelor negre ce săltau in reflexele rubinii ale jăra- icului.

Dansul încetă Subit, oamenii îşi traseră *serapes* p* umeri şi se aşezară. Ici-colo, licăreau focuri mici de occle pe trepiede de trestie, într-o tăcere care dăinui minute in ’ şir. Pe urmă răsună din nou toba şi un bărbat porni si cînte cu o voce limpede, sfidătoare : *„Primul cîntec al lui Huitzilopochtli:*

„Eu sînt Huitzilopochtli,
Roşul Huitzilopochtli,
Cel roşu ca sîngele.

Eu sînt Huitzilopochtli,
Galben ca soarele,.
Cu soare în sînge.

Eu sînt Huitzilopochtli,
Alb ca oasele,
Cu oase în sînge.

Eu sînt Huitzilopochtli,
Cu yn fir de iarbă între dinţi.

Eu sînt Huitzilopochtli, zăcînd în întuneric.
Pătînd cu roşeaţa mea trupul întunericului.

Veghez lîngă foc
Aştept îndărătul oamenilor.

în tăcerea nopţii mele
Cactusul îşi ascute ţepii
Iarba dibuie cu rădăcina după celălalt soare.

Mai adînc decît rădăcinile arborelui mango
Jos în miezul pămîntului
Se află strălucirea soarelui meu galben ca şarpele
O, păziţi-vă de 'el !
O, păziţi-vă de mine !
Cine aleargă împotriva flăcării mele
E muşcat şi trebuie să moară.

Eu sînt somnul şi trezia Mîniei
bărbăţiei bărbaţilor,
Eu sînt saltul şi tremurul Focului
din nou îngenuncheat."

Cîntecul se sfîrşi. Urmă o pauză: După care, toţi oamenii lui Huitzilopochtli îl reluară, strofă cu strofă, schimbîndu-1 doar pe „Eu*' în „El".

„El este Huitzilopochtli...*[1] Focurile mari se mistuiseră. Doar flăcăruile de pe trepiede luminau scena în străluciri roşiatice. Gărzile se retraseră spre zidul dinspre exterior al curţii, ţinîndu-şi vertical baionetele. Toba mare bătea, rar de una singură.

Curtea era goală, presărată cu rămăşiţele de rubin ale focurilor de tabără şi luminată de pîlpîirea mocnită a flăcărilor de ocote. Acum se putea desluşi o plaţformâ înălţată în fata zidului alb al bisericii.

Uşile mari se deschiseră în tăcere, şi Cipriano se ivi în sc7-tipc-le lui viu colorat, ţinînd în mînă un mănunchi de frunze sau de pene negre ; la ceafă i se înălţa un smoc de pene roşii, cu vîrfuri negre.

în urma lui venea o stranie procesiune : un peon în straie albe. iîlfîitoare, prizonier între două gărzi ale lui Huitzilopochtli îmbrăcate în *serapes* vărgate în roşu, negru, galben şi alb ; în urma lor, un alt peon prizonier ; pe urmă un al treilea : cu totul cinci prizonieri, cel de-al cincilea fiind un bărbat înalt, şchiopătînd, şi cu o cruce roşie pictată pe pieptul bluzei albe. La urmă apăru şi o femeie prizonieră, tot escortată de două gărzi ; părul îi flutura desfăcut peste o tunică roşie.

Urcară cu toţii pe platformă. Peonii prizonieri fură înşiruiţi în faţă, iar gărzile se alin iară în spatele lor. Peo- nul şchiop stătea ceva mai la o parte, cu două gărzi îndărătul lui, şi femeia la fel.
Toba mare îşi încetă bătaia ; tăcerea fu spartă de un sunet de goarnă, prelung, puternic, triumfător, repetat de trei ori. Urmat de timpane sau tam-tamuri mici, răpăind ca o grindină.
Cipriano îşi înălţă o mină şi tăcerea se aşternu din nou. Şi din tăcere porni să vorbească, în fraze scurte, marţiale :

„Omul care e om e mai mult decît un om.
Nici un om nu e om dacă nu-i mai mult decît Un om.
Pînă cînd îl pătrunde puterea.

In mine e puterea dindărătul ‘soarelui,
Şi din măruntaiele pămîntului.
Eu sînt Huitzilopochtli.
Sînt negru ca dedesubtul pămîntului văduvit de soare,

Şi galben precum focul care mistuie,
Şi alb ca osul,
Şi roşu ca sîngele.

Dar am atins mîna lui Quetzalcoatl.
Şi între degetele noastre a încolţit un fir de iarbă verde,
Am atins mina lui Quetzalcoatl.
Iată ! Sînt domnul veghilor nopţii,
Iar visul nopţii se înalţă din mine ca o pană roşie,

Eu sînt păzitorul şi stăpînul visului.
Şi în visul nopţii văd cîinii cenuşii dînd tîrcoale. i
Dînd tîrcoale ca să înşf ace "visul.
Noaptea, sufletul laşului se tîrăşte afară din el
Asemenea cîinelui cenuşiu cu botul putrezit de

turbare Ce se tîrăşte printre cei adormiţi şi cei ce visează în
poala întunericului meu, Şi în care visul ţîşneşte ca un iepure, înălţînd urechi
lungi, vîrfuite cu noapte, ŞL ronţăind pp păşunile visului, ca o căprioară în amurg.

Noaptea văd cîinii cenuşii tîrîndu-se afară din cei adormiţi
Care sînt laşi, care sînt mincinoşi, care sînt trădători, care nu visează,
Care-şi ciulesc urechile ca iepurele, sau ronţăie în întuneric ca o căprioară, Dar ale căror visuri sînt cîini, cîini cenuşii cu boturi galbene.
)

Din cei mincinoşi, din hoţi, din oameni cu două feţe şi din trădători
Văd cîini cenuşii tîrîndu-se afară, pe plaiurile unde căprioara mea paşte în întuneric. Şi atunci imi scot cuţitul şi-l arunc în cîinele cenuşiu. Dar iată ! s-a înfipt între coastele unui om Care-i casa cîinelui cenuşiu !

Păziţi-vă ! Păziţi-vă
De bărbaţii şi femeile care sînt adăposturi ale clinilor cenuşii!
Mulţi bărbaţi ce par nevinovaţi sau femei cu vorbe dulci
. Nu sînt decît coteţe de cîini cenuşii."
1 Cîntecul se opri, lăsînd loc tăcerii. După un timp, Cipriano făcu semn oamenilor săi să-l adyică în faţă pe peo- nul cu crucea pictată pe piept şi pe spate. Omul veni şchiopătînd.
Cipriano : Cine-i omul ăsta care şchioapătă ?

Garda : E Guillermo, supraveghetor în slujba lui Don Ramon şi care l-a trădat pe stăpînul său.
Cipriano : De ce şchioapătă ?
Garda : A căzut de pe fereastră pe stînci.
Cipriano : Ce l-a făcut să vrea să-şi trădeze stăpînul ?
Garda : Inima lui e un ciine cenuşiu, şi o femeie, o căţea cenuşie, l-a ademenit.
Cipriano : Care femeie a ademenit cîinele cenuşiu ?
Gărzile o împinseră în faţă pe femeie.»
Garda : Aceasta e femeia, Maruca, stăpîne, cea cu inimă de căţea cenuşie..
Cipriano : Ea este ?
Garda : Ea este.
Cipriano : Ii vom ucide pe cîinele cenuşiu şi pe căţeaua cenuşie pentru că au gurile galbene de otravă. E drept oameni ai lui Huitzilopochtli ?
Garda : E drept, stăpîne.
Gărzile îl dezbrăcară pe peonul Guillermo de veşmintele lui albe, lăsîndu-1 gol, doar cu o basma cenuşie legată în jurul şalelor şi cu o cruce alb-cenuşie pictată pe pieptul gol. Şi femeia avea o cruce alb-cenuşie pictată pe piept. Era îmbrăcată într-o cămăşuţă scurtă de lină cenuşie.
Cipriano : Clinele cenuşiu şi căţeaua cenuşie nu trebuia să mai cutreiere prin lume. O să le ardem trupurile cu var nestins, pînă cînd sufletele şi trupurile le vor fi mîncate şi nimic nu va mai rămîne din ele. Căci varul e osul însetat ce înghite pînă şi un suflet şi tot nu se stinge. Leagă-i cu funii cenuşii şi toarnă-le cenuşă în cap.

Gărzile se supuseră pe dată. Prizonierii, presăraţi cu cenuşă, se uitară cu ochi negri, strălucitori, dar nu scoaseră un sunet. In spatele fiecăruia dintre ei

stătea cite o gardă. La un semn al lui Cipriano, gărzile se repeziră cu iuţeala fulgerului, înfăşurară cîte o basma cenuşie în jurul gîtului celor două victime şi, cu o smucire puternică, le frinseră grumazurile, ridicîndu-i dintr-o singură mişcare în sus. Apoi lăsară să cadă pe jos trupurile care încă maj zvîcneau.

Cipriano se întoarse spre mulţime :

„Albastră-i răsuflarea lui Quetzalcoati
Roşu-i sîngele lui Huitzilopochtli.
Dar cîinii aparţin cenuşei lumii.
Stăpînii vieţii sînt şi stăpînii morţii.
Cîinii cenuşii sînt morţi.
Stăpînii vieţii sînt vii.
Albastre sînt cerul adînc şi apa adîncă.
Roşu e sîngele şi focul.
Galbenă e flacăra,
Osul e alb şi e viu'
Părul nopţii cade negru peste feţele noastre.
Dar cîinii cenuşii sînt în cenuşă."

Apoi se întoarse către ceilalţi patru peoni prizonieri.

Cipriano : Cine sînt aceştia patru ?

Garda : Patru dintre cei ce-au venit să-l omoare pe Don Rămân.

Cipriano : Patru împotrivă unuia singur ?

Garda : Au fost mai mulţi de patru, stăpîne.

Cipriano : Şi cînd vin mulţi împotriva unuia singur care e numele celor mulţi ?

Garda : Laşi, stăpîne.

Cipriano : Laşi! Sînt mai puţin decît oameni. Şi oamenii care-s mai puţin decît oameni nu merită lumina soarelui. Pentru ca oamenii care-s oameni să poată trăi, oamenii care-s mal puţin decît oameni ttebuie înlăturaţi, altminteri se înmulţesc. Oamenii care-s mai mult decît oameni trebuie să-i judece pe oamenii care

sînt mai puţin decît oameni. Să moară ?

Garda : Să moară, stăpîne.

Cipriano : Dar mîna mea a atins mîna lui Quetzalcoatl şi printre frunzele negre a izbucnit un fir verde, de culoarea lui Malintzi.

Un slujitor se apropie şi-i scoase serape-le lui Cipriano trăgîndu-i-1 peste cap şi lâsîndu-1 gol pînă la brîu. Şi gărzile îşi scoaseră *serapes.*

Cipriano Luă Iţă pumnul în care ţinea un mic mănunchi de frunze negre, sau de pene.

Apoi grăi rar :

„Huitzilopochtli dăruieşte frunza neagră a morţii.
! Adună-ţi curajul şi ia-o !
Priveşte curajos moartea in faţă.
Treci curajos hotarul, recunoscîndu-ţi greşeala.

Dar Huitzilopochtli atins-a mîna lui Quetzalcoatl
Şi-o frunză verde-a răsărit printre cele negre,
Frunza verde a lui Malintzi,
Care nu iartă decît o singură dată.“

Apoi se întoarse către cei patru peoni şi întinse primului dintre ei pumnul cu cele patru fcunze negre. Peonul, un bărbat mărunt, se uită la ele curios.

— Dar nu-i nici una -verde, spuse el sceptic.
— Bine, răspunse Cipriano. Atunci ia una neagră.
Şi-i dădu în mînă o frunză neagră.
— Ştiam eu, zise omul, aruncînd frunza cu dispreţ.
Cel de-al doilea peon trase tot o frunză neagră, O privi
ca fascinat, întorcînd-o pe o parte şi pe cealaltă.
Cel de-al treilea peon trase o'frunză care era verde de la jumătate în jos.
— Vedeţi ! exclamă .Cipriano. Frunza verde a lui Malintzi.
Şi întinse celui de-al patrulea peon ultima frunză neagră.
— Trebuie să mor ? întrebă al patrulea peon.
— Da.
— Nu vreau să mor, *Patron.*
i — Te-ai jucat cu moartea şi ea s-a întors împotriva ta.
Cei trei osîndiţi la moarte fură legaţi la ochi cu nişte benzi negre, după care fură dezbrăcaţi de bluze şi de pantaloni. Cipriano luă un pumnal strălucitor, cu lama foarte subţire.
— Stăpînii vieţii sînt şi stăpînii morţii, rosti el cu o voce puternică, limpede.
Şi, cu iuţeala fulgerului, îi înjunghie drept în inimă pe cei trei oameni legaţi la ochi, cu trei lovituri de cuţit repezi şi grele. După care, înălţă pumnalul înroşit şi îl zvîrli.
— Stăpînii vieţii sînt şi stăpînii morţii, repetă el.

Gărzile ridicară trupurile însîngerate, unul cîte unul, şi
le cărară în biserică. Rămăsese doar prizonierul cu frunza verde.

— Prindeţi-i frunza verde a lui Malintzi între sprîn- cene ! Pentru că Malintzi iartă o singură dată şi nu mai mult!

— Da, stăpîne ! răspunseră gărzile.

Şi îl conduseră pe prizonierul iertat în biserică. Cipriano îi urmă, cu ultima dintre gărzi în spatele-lui.'

După cîteva minute tobele începură să bată şi mulţimea porni să pătrundă încet în biserică. Femeilor nu le era îngăduit să intre. Interiorul era împodobit cu stindarde roşii şi negre. într-o parte a altarului apăruse un idol nou : silueta greoaie, aşezată, a lui Huitzilopochtli, sculptată în piatră de lavă, neagră. în jurul lui ardeau douăsprezece luminări roşii. Idolul ţinea in pumn mănunchiul de frunze sau de pene negre. La picioarele lui zăceau cele cinci cadavre ale osîndiţilor.

Flacăra altarului era înaltă, iluminind statuia întunecată a lui Quetzalcoati. Ramon îmbrăcat în alb şi albastru, culorile'1-ui Quetzalcoati, şedea pe micul lui tron. Alături Ge tronul lui se găsea încă unul, asemănător, dar deocamdată gol. Şase dintre gărzile lui Quetzalcoati îl înconjurau po Ramon ; dar în partea rezervată lui Huitzilopochtli nu se aflau, pentru moment, decît cadavrele.

Tobele puternice ale lui Huitzilopochtli bateau afară, fără încetare, cu un zgomot înnebunitor. Înăuntru, doar l'âpâitul lent al tobei lui Quetzalcoati. Şi oamenii din curte se revărsau

încet înăuntru, răspîndindu-se printre gărzile lui Quetzalcoati.

Un fluier sună chemarea de închidere a uşilor. Tobele l'Ji Quetzalcoati amuţiră, iar din turnuri se auzi din nou goarna sălbatică a lui Huitzilopochtli.

Şi atunci pătrunse în biserică tăcuta procesiune a lui Huitzilopochtli, oameni desculţi, despuiaţi, în afară de pînzele negre din jurul şalelor, a dungilor de vopsea de pe trup şi a penelor roşii din cap. Cipriano avea fălcile vopsite în alb, o dungă vefde se întindea din colţurile gurii, c dungă neagră peste nas, una galbenă din colţurile ochilor şi o bandă roşie peste frunte. Din păr îi ieşea o pană verde, iar în spatele capului i se înălţa un frumos mănunchi de pene roşii. Pieptul îi era încercuit de o banda de vopsea roşie, iar mijlocul de una galbenă. în rest, era cenuşiu ca scrumul.

După el veneau gărzile, cu feţele roşii, negre şi albe. trupurile vopsite întocmai ca al lui Cipriano, şi pene roţii înălţate în spatele capetelor. Toba grea, uscată, a lui Huitzilopochtli bătea monoton.

Cînd Huitzilopochtli cel Viu se apropie de treptele altarului, Quetzalcoatl cel Viu se sculă în picioare şi ii veri! In întîmpinare. Cei doi se salutară, fiecare dintre ei acc- perindu-şi pentru o clipă ochii cu mina stingă, apoi atin- gîndu-şi degetele mîinii drepte.

Cipriano se opri în faţa statuii lui Huitzilopochtli, îşi inmuie mîna într-o cupă de piatră, apoi scoţînd chiotul sălbatic al lui Huitzilopochtli, îşi înălţă mîna fătată de un lichid roşu. Tobele dure ale lui Huitzilopochtli duduiri^ nebuneşte în biserică, pe urmă amuţiră subit.

Ramon : De ce ţi-e mîna roşie, Huitzilopochtli,

fratele meu ?

Cipriano : E sîngele trădătorilor, o, Quetzalcoatl!

Ramon : Ce au trădat ?

Cipriano : Soarele galben şi inima întunericului, inimile oamenilor şi mugurii femeilor. Atîta timp cît erau ei în viaţă, Luceafărul de Dimineaţă nu putea fi văzut.

Ramon : Şi sînt cu adevărat morţi ?

Cipriano : Cu adevărat moiţi, stăpîne.

Ramon : Sîngele li s-a vărsat ?

Cipriano : Da, stăpîne, dar cîinii cenuşii nu au sînge de vărsat. Doi au murit în moartea fără sînge a eîi- _ nilor cenuşii, trei au murit în sînge.

Ramon : Tu care ai luat vieţile celor trei, Huitzilopochtli. fratele meu, ce ai de gînd să faci cu sufletele lor ?

Cipriano : Să ţi le dăruiesc, stăpîne Quetzalcoati al Luceafărului de Dimineaţă.

Ramon : Da, dă-mi-le mie şi am să le învălui în răsuflarea mea, şi am să le trimit în cea mai lungă dintre călătorii, către îndepărtatul somn şi îndepărtata deşteptare.✓

Cipriano : Stăpînul meu e stăpînul Celor două Căi.

Gărzile despuiate şi pictate ale lui Huitzilopochtli aduseră cadavrele celor trei înjungheaţi, întinse pe trei catafalcuri roşii, şi le depuseră la picioarele statuii lui Quetzalcoati.

Ramon : Aveţi drum* lung de făcut, pînă dincolo de soare, la porţile Luceafărului de Dimineaţă. Şi dacă soarele e mînios, loveşte mai iute decît un jaguar, iar huietul vintului e ca un vultur furios, şi apele plesnesc înfuriate ca nişte şerpi argintii, Ah, trei

suflete, faceţi acum pace cu soarele şl / cu vînturile şi cu apele, şi plecaţi, pline de curaj, învăluite în suflarea lui Quetzalcoati ca. într-o mantie. Nu vă temeţi, nu daţi îndărăt, nu daţi greş ; ci îndVeptaţi-vă spre capătul celei mai lungi călătorii, şi lăsaţi fîntînă să vă acopere chipurile. In felul acesta, pină la urmă, se vor reînnoi.

După ce le vorbi morţilor, Ramon luă tămîie, o zvîrli în foc şi nori de fum,albastru se înălţară. Pe urmă, cu o cădelniţă, împrăştie fum albastru asupra morţilor. După aceea despături trei pînze albastre şi îi acoperi. Gărzile lui Quetzalcoatl ridicară catafalcurile, iar fluierul lui Quetzalcoatl îşi făcu auzit sunetul.

— Salut Luceafărul de Dimineaţă, strigă Ramon, întor- cîndu-se către lumina din spatele statuii lui Quetzalcoall şi înălţîndu-şi braţul.

Toţi cei de faţă se întoarseră spre lumină şi îşi înălţării braţele cu pasiune. Tăcerea Luceafărului de Dimineaţă se lăsă peste biserică.

Apoi răsună toba lui Quetzalcoatl: gărzii® se îndepărtară încet, cu cei trei morţi acoperiţi cu pînze albastre.

Şi atunci se ridică glasul lui Huitzilopochtli cel Viu

— Faţa lui Quetzalcoatl nu poate privi la cîinii ce nuşii morţi. Şi deasupra cadavrelor de cîini cenuşii Luceafărul de Dimineaţă nu poate străluci. Dar focul morţii îi va mistui.

Răpăitul asurzitor al tobelor lui Huitzilopochtli. Ramon rămăsese cu spatele spre biserică şi braţul înălţat către Luceafărul de Dimineaţă. Gărzile lui Huitzilopochtli ridicară şi cadavrele celor doi

oameni strangulaţi, le aco- periră cu pînze cenuşii şi le scoaseră afară.

• Şi din nou răsună goarna lui Huitzilopochtli.

Cipriano : Morţii au^ pornit pe drumul lor. Quetzalcoatl îi ajută să facă cea mai lungă dintre călătorii. Dar cîinii cenuşii dorm în var nestins, în focul încet al morţilor. S-a isprăvit.

Ramon îşi lăsă braţul în jos şi se întoarse cu faţa spre biserică. Toţi cei de faţă îşi plecară capetele. Tobele surds ale lui Quetzalcoatl răpăiră, amestecîndu-şi sunetele înăbuşite cu bătăile stridente ale tobelor lui Huitzilopochtli Apoi cele două categorii de gărzi începură să cînte laolaltă :

• Huitzilopochtli cel roşu Desparte ziua de noapte.

Huitzilopochtli cel auriu
Fereşte viaţa de moarte şi moartea de viaţă.

ici un cîine cenuşiu şi nici lin laş nu trece de el.
Hici un trădător riu se tîrăşte pe lîngă el.
Prin faţa lui înşelătorii
Ku pot trece de la unii la'alţii.

Oamenii curajoşi cunosc pacea înserării, Oamenii sinceri privesc la zorii curaţi, Oamenii bărbaţi trec în ziua senină Pe lingă Huitzilopochtli.

Huitzilopochtli cel roşu E purificatorul.

Huitzilopochtli cel negru E osinditorul.

Huitzilopochtli auriul E focul eliberator.

Huitzilopochtli cel alb E osul spălat
Huitzilopochtli cel verde
E firul de iarbă al lui Malintzi,

Cînd se sfîrşi cîntecul, bătaia tobelor se stinse treptat, asemenea tunetului care se îndepărtează reverberîndu-şi ecourile în inimile oamenilor.

Goarna şi fluierul răsunară împreună. Gărzile lui Huitzilopochtli stinseră luminările roşii, una cile una, gărzile lui Quetzalcoati le stinseră pe cele albastre. Biserica rămase învăluită în întuneric ; doar mica lumină alb- albăstruie din spatele statuii lui Quetzalcoati şi flacăra roşie, mocnită, de pe altar, spărgeau bezna.

Capitolul XXIV

MALINTZI

Cind femeilor nu li se îngădui să intre în biserică, se întoarse şi Kate acasă, mohorîtă şi stingheră. Execuţiile o şocaseră şi o deprimaseră.

Ştia-că Ramon şi Cipriano făceau deliberat tot ce făceau ; credeau în actele lor şi acţionau pe deplin conştienţi. Ca bărbaţi, probabil că or fi avînd dreptate.

Dar nu păreau a fi altceva decît nişte simpli bărbaţi. Cînd Cipriano spusese : „Omul care e om e mai mult decît un ojn'\ păruse să ridice semnificaţia bărbăţiei pe cele mai înalte culmi, chiar cu un soi de simţ demonic. Ei totul i se părea a fi doar o teribilă manifestare de voinţă, străduinţa voinţei pure, îngrozitoare.

Şi în adîncurile sufletului încerca o repulsie împotriva acestei manifestări de voinţă pură. Pe de altă parte, însă, o fascina. Cipriano şl Ramon aveau pentru ea ceva fascinant, misterios, magnetic. Puterea neagră, nedomolită, pasiunea voinţei bărbăteşti! Frumuseţea stranie, sumbră, misterioasă a acesteia ! Ştia bine că se află sub vrajă.

Dar, în acelaşi timp, aşa cum se întîmplă adeseori cu stările de vrajă, nu se simţea pe deplin legată. Era vrăjită, dar nu se supunea întru totul. într-un colţ al sufletului ei mocneau repulsia şi o vagă greaţă.

Desigur, Rămân şi Cipriano aveau dreptate în ce-i privea pe ei înşişi, poporul lor şi ţara cotropită de străini. Dar în ce o privea pe ea, se simţea aparţinînd altor locuri. Nu acestei teribile *voinţe* care părea să bată clin aripi în însuşi aerul continentului american. Mereu voinţă, voinţă, fără rcmuşcare, neînduplecată. Asta însemna .pentru ea America : ambele Americi. Voinţă pură !

în centrul tuturor lucrurilor, o Voinţă întunecată, masivă, care-şi trimite în toate direcţiile tentaculele cumplite şi vibraţiile, ca o uriaşă caracatiţă. Şi la celălalt capăt, oa-> menii, neclintiţi în forţa lor neagră, răspunzînd Voinţei cu voinţă. într-un fel era miraculos. Dar unde intră femeia în acest teribil interschimb de voinţe ? Desigur, nu putea fi decît un element subordonat, instrumental: piatra de care bărbatul îşi ascute tăişul voinţei neostoite : piatra moale menită să-i magnelizeze lama de oţel şi să-i ţină toate moleculele vii în fluxul electric.

Ah, da, era minunat! Era aşa cum spunea Ramon, o manifestare concretă. Dar o manifestare concretă a unei divinităţi care nu însemna decît îngrozitoare voinţă pură.

Joachim, cel ce-şi dăduse viaţa pentru un popor a cărui soartă nu avea să se îmbunătăţească cu nimic în urma sacrificiului său, constituia extrema cealaltă. Magnifica trufie neagră a voinţei emanate de pămîntul vulcanic al Mexicului îi fusese necunoscută. El fusese unul dintre zeii albi care se sacrifică. De aici provenea toată amărăciunea ei. Şi de aici, fireşte, vraja de frumuseţe şi de satisfacţie voluptoasă pe care Cipriano era în stare s-o arunce asupra ei. Era îndrăgostită de el numai cînd se afla în preajma ei ; în braţele lui, se simţea transportată de vrajă. Ea era piatra magnetică adîncă, latentă, care făcea celulele lui să scînteieze de energia trufiei neosîtoite. Şi, la rîndul ei, în îmbrăţişare se îmbiba de plăcere, de simţul unei puteri pasive, profunde, în care se afunda.

Şi totuşi, ea nu putea fi numai asta, numai acest element de simplă reciprocitate. De bună seamă* deşi natura ei de femeie răspundea cu

reciprocitate naturii lui masculine, în realitate ea era alta. De bună seamă, el şi ea nu erau două curente puternice şi reciproce între care scă- păra Luceafărul de Dimineaţă ca o scînteie ivită de nici-unde. De bună seamă nu era acest lucru. De bună seamă, înăuntrul ei exista un minuscul Luceafăr de Dimineaţă, care era ea însăşi, propriul ei suflet, propria ei stea.

Dar el n-ar fi admis niciodată asemenea fapt. N-avea niciodată să vadă micuţa stea a individualităţii ei. Pentru el, ea nu era decît răspunsul la chemarea lui, teaca pentru spada lui, norul ce adăpostea fulgerul lui, glia ce absorbea ploaia lui, lemnul ce înteţea focul lui.

Ea, singură, nu însemna nimic. Doar ca pură femelă corespunzătoare purului mascul din el putea avea şi ea o însemnătate.

Ca individualitate izolată, era inexistentă. Ca femeie de sine stătătoare, era respingătoare, chiar rea pentru el.

Nu devenea reală decît în momentul reciprocităţii. In bună măsură, acest lucru era adevărat şi ea îl ştia. Şi, în bună măsură, acelaşi lucru i se aplica şi lui : fără de ea care-i dădea puterea, el nu şi-ar fi putut împlini bărbăţia şi semnificaţia. Cu ea sau fără ea, ar fi fost oricum mai presus de oamenii obişnuiţi, pentru că avea în el putere. Dar fără ea, n-ar fi fost în stare să-şi desăvîrşească suprema împlinire, n-ar fi fost niciodată întreg. Ar fi fost doar un instrument.

Şi el ştia acest lucru, deşi poate că nu destul de bine.

Şi avea să lupte ca s-o păstreze, să o aibă pentru

propria lui împlinire. Nu avea să-i dea drumul să plece.

Dar steluţa aceea firavă a propriei ei individualităţi, o va recunoaşte el vreodată ? Nu, după cum nu-şi recu- noştea nici o stea a individualităţii lui. El se concepea pe sine ca o putere, o forţă pe faţa pământului, o voinţă întrupată, ca o rafală de vînt. Şi de aici, în mod inevitabil, ea nu putea fi decît piatra pe care se odihnea forţa lui, patul în. care dormea, peştera, vizuina voinţei lui de mascuL Ce altceva ? Pentru el nu exista nimic altceva. Steaua! Luceafărul de Dimineaţă al lui Don Ram6n era ceva ce ar fi trebuit să răsară între el şi ea, o strălucire suspendată, un al treilea element care ţinea de amîndoi şi de nici. unul, fiind noaptea lui şi ziua ei.

Să fi fost adevărat ? Oare ea, izolată, nu însemna nimic, nimic ? Iar el fără de ea, ratîndu-şi bărbăţia, era nimic, sau aproape nimic ? Asemenea unui smochin care creşte, dar nu dă niciodată floare ?

Să fi fost adevărat acest lucru pentru amîndoi ?

Anume că, fiecare» dintre ei, luat separat, nu însemna ni- ^
mic ? Singur, învăluit într-un soi de amurg cenuşiu, ms- cdnic, fără de nici o stea ?

Şi împreună, într-o ciudată reciprocitate, scînteiau întunecat, pînă ce Luceafărul de Dimineaţă se înălţa între ei ?

Cipriano i-ar fi spus ceea ce spunea Ramon despre Carlota : „Suflet ! Nu, tu nu ai un suflet

propriu. In cel mai bun caz, ai doar o jumătate de suflet. Pentru un suflet întreg e nevoie de o femeie şi un bărbat, împreună. Sufletul e Luceafărul de Dimineaţă ce răsare din ei doi. Unul singur dintre ei nu poate avea un suflet.

■ Aşa vorbise Ramon. Şi Kate ştia că rostise întocmai ceea ce simţea Cipriano. Chiar dacă ar mai fi trăit o mie de ani, Cipriano nu ar fi putut-o vedea pe Kate ca o făptură de sine stătătoare. Nu o putea vedea decît ca pe o reciprocitate a lui însuşi. Contraponderea lui, corespondentul lui de cealaltă parte a paradisului.

„Lasă Luceafărul de Dimineaţă să răsară intre noi ■!“ îi spunea el. Singură nu eşti nimic, iar eu sînt un -man- que împreună, însă, sîntem aripile dimineţii.

Să fi fost adevărat ? Să fi fost răspunsul uliim la încercarea omului de a-şi afirma individualitatea ?

Să fi fost adevărat ? Şi era, într-adevăr, dc datoria ei Să-i stea alături în biserică, îmbrăcată în rochia verda. a lui Malintzi, recunoscîndu-şi înjumătăţirea ? Injumătu- ţirea ? Oare într-adevăr nu exista o stea a sufletelor singure ? Să fi fost doar o iluzie ?

Individul era o iluzie ? Bărbatul, orice bărbat, fiecare bărbat nu era decît un fragment, incapabil să cunoască Luceafărul de Dimineaţă? Şi acelaşi lucru se întimpla şi cu fiecare femeie ? Singură,, nu era decît fragmentară, lipsită de stea ?

---------- *

[1] **ttntsil (fr.).**

Să fi fost adevărat că Luceafărul de Dimineaţă era Poarta, pătrunderea către eul tău ? Şi Luceafărul de Dimineaţă nu răsare decit între doi,

sau intre cei mulţi, dar niciodată pentru unul singur ?

Şi să fi fost bărbatul o voinţă întunecată, gata să săgeteze, iar femeia arcul din care e lansată săgeata ? Arcul fără săgeată nu înseamnă nimic, iar săgeata fără arc nu e decît o armă ineficientă.

Biata Kate, îi venea greu să se gîndească la toate acestea. însemna o subordonare pe care nu o acceptase niciodată. Însemna moartea individualităţii ei. însemna o abandonare a atîtor lucruri, pînă şi a propriei ei structuri. Pentru că gîndise sincer că fiecare bărbat şi fiecare femeie are drept temelie individualul.

Şi acum, trebuia să admită că individul era o iluzie şi o falsificare ? Că nu exista asemenea animal ? Decît in lumea mecanică. In lumea maşinilor poate fi eficientă maşina individuală. Dar în lumea vie, individualitatea, ca şi fiinţa perfectă, nu există şi nu pot exista. Cu toţii nu sîntem decit fragmente. In cel mai bun caz, jumătăţi. Unicul lucru întreg e Luceafărul de Dimineaţă, Care nu Poate răsări decît între doi — sau între cei mulţi.

Şi oamenii nu se pot întîlni între ei decît în lumina Luceafărului de Dimineaţă.

Se gîndi iar lâ Cipriano, la execuţiile celor cinci peoni, şi îşi acoperi faţa cu mîinile. Acesta era cuţitul a cărui teacă trebuia să fie ea ? Steaua care urma să răsară între ei era -cea a puterii şi a neastâmpărului ? El, despuiat, cu trupul vopsit, cu soldaţii în jur, dansînd şi asudînd şi chiuind. Şi ea nevăzută şi aflată nicăieri ?

In timp ce şedea legănîndu-se, copleşită de

singurătate Şi de îndoieli, auzi tobele bătînd în turnuri şi zgomotul rachetelor. Se duse la poartă. Pe cerul de noapte, deasupra bisericii, izbucnise un nor sclipitor roşu şi albastra, culorile lui Huitzilopochtli şi Quetzalcoatl. Probabil că noaptea lui Huitzilopochtli se terminase. Cerul îşi reluă întunericul şi în locul paietelor sclipitoare ale rachetelor se înscăunară din nou stelele îndepărtate.

Kate reintră în casă. Femeile plecaseră cu toatele să se uite la rachete. Ezequiel se afla, probabil, printre bărbaţii din biserică.

Auzi paşi pe prundişul aleii şi, o clipită mai tîrziu, Cipriano se ivi în uşă, îmbrăcat în straiele lui albe. Îşi scoase în grabă pălăria. Ochii îi străluceau cu o lumină pe care nu o văzuse' niciodată la el. Mai avea încă urme de vopsea pe faţă. Şi, în strălucirea ochilor, părea să mijească un zîmbet; un zîmbet derutaift, copilăresc.

— Malintzi, îi spuse el, vorbindu-i în spaniolă, vino! Vino şi îmbracă-ţi rochia verde. Nu pot fi Huitzilopochtli cel Viu dacă nu am o mireasă. Nu pot fi, Malintzi!

Stătea în faţa ei, tremurînd şi strălucind, ciudat de tînăr, de vulnerabil, adolescentin ca o flacără. Kate ştia că, ori de cîte ori se stîrnea focul în el, arăta ca acum, tremurînd, strălucind ca flacăra tinereţii virgine. în asemenea clipe, nici urmă de voinţă în el. Sensibil ca un băiat. Şi chemînd-o cu ardoarea lui adolescentină. Via, tremurînda, apriga *Dorinţă.* Aceasta venea în primul rînd. Voinţa era auxiliară, instrumentală, era doar Dorinţa în armură.

Se obişnuise în asemenea măsură să lupte

pentru sufletul ei cu bărbaţi individualişti, încît, o clipă, Kate se simţi bătrînă şi nesigură. Strania, strălucitoarea lui vulnerabilitate, goliciunea Dorinţei vii o descumpăneau. Kate era obişnuită să aibă de-a face cU bărbaţi care ştiau să se controleze şi care-şi urmăreau scopurile în calitate de indivizi.

— Unde vrei să vin ? îl întrebă ea.

— La biserică. In noaptea asta e a mea. Eu sînt Huitzilopochtli; dar nu pot fi dacă mă laşi singur, adăugă cu un surîs îngîndurat, atent, fle parcă întreaga lui făptură era străbătută de un foc delicat.

Kate îşi înfăşură umerii într-un şal negru cadrilat, ji se duse cu el. Cipriano păşea repede, scurt, după felul indian. Noaptea era foarte întunecoasă. Jos, pe plajă, sclipeau cîteva focuri de artificii şi oamenii le urmăreau.

Intrară în curtea bisericii prin spate, pe portiţa preotului. Soldaţii se şi înveliseră în păturile lor şi se culcaseră la marginea zidului. Cipriano deschise uşile sacristiei. Kate păşi în întuneric, iar el o urmă, aprinzînd o luminare.

— Soldaţii mei ştiu că în noaptea asta stau de veghe în biserică, spuse el. Iar ei mă vor străjui.

Interiorul bisericii era cufundat în întuneric, dar luminiţa alb-albăstruie ardea deasupra statuii lui Quetzalcoati, fără să împrăştie însă prea multă lumină.

Cipriano îşi înălţă luminarea în faţa statuii întunecate * â lui Huitzilopochtli. După aceea

se'Tiită spre Kate, cu ochi negri, scînteietorL

— Malintzi, eu sînt Huitzilopochtli, rosti în spaniola lui indiană, pe o vooe adîncă. Dar fără tine nu pot să fiu. Rămîi cu mine, Malintzi. Spune că eşti mireasa lui Huitzilopochtli cel Viu.

— Da, răspunse ea. O spun.

Pe faţa lui Cipriano jucară flăcări de bucurie şi triumf. Aprinse două luminări în faţa statuii lui Huitzilopochtli.

— Vino ! o chemă el. îmbracă-ţi rochia verde !

O conduse în sacristie, unde se găseau o sumedenie de *serapes* împăturite, cupa de argint şi alte podoabe

bisericeşti, şi o lăsă acolo cît Îmbrăcă rochia verde a lui Malintzi pe care o purtase cînd Ramon **la** oficiase căsătoria.

Cînd reveni în biserică, îl găsi pe Cipriano gol pînă la brîu, cu trupul şi faţa vopsite, întins pe 0 scoarţă din blană de jaguar.

— Eu sînt Huitzilopochtli oel Viu, îi murmură el cuprins de un soi de extaz. Tu eşti Malintzi, mireasa hii Huitzilopochtli

Exaltarea păru să i se comuiiice şi ei. Cipriano îi luă mîna în mîna lui stîngă şi amîndoi rămaseră în **faţa** luminiţei albăstrii.

— Acoperă-ţi faţa, îi şopti el.

Amîndoi îşi acoperiră feţele în chip de salut.

— Acum salută-1 pe Quetzalcoatl!

Cipriano îşi înălţă braţul, iar ea îşi ridică mîna atingă, In salutul femeilor.

Pe urmă se întoarseră spre statuia lui

Huitzilopochtli.

— Salută-1 pe Huitzilopochtli I spuse el, plesnindu-şi palma mîinii stingi cu pumnul drept

Aoesta era salutul bărbaţilor. O învăţă şi pe ea si salute, apăsindu-şi ambele palme pe piept, apoi desfăcin- du-le în direcţia idolului.

După aceea. Cipriano aşează o mică lampă de lut între picioarele lui Huitzilopotchli. De pe genunchiul drept al Idolului luă un mic bol negru cu ulei, şi o învăţă şi pe ea sfi ia un bol alb de pe genunchiul stîng al zeului.

— Acum, îi spuse, vom umple lampa.

Fiecare dintre ei turnă în lampă uleiul din bolid respectiv.

— Şi acum, o vom aprinde împreună.

Cipriano luă cele două luminări care ardeau în faţa idolului din piatră neagră de lavă şi, îmbinîndu-le flăcările

33 — Şarptf.e eu pene **şi picăturile de ceară topită, aprinseră împreună fitilul plutitor al lămpii. începu să ardă întîi ca un mufiur albastru, apoi işi luă avînt şi îşi înălţă flacăra.**

— Stinge-ţi luminarea, ii şopti el. Iată, flacăra aceas' a e Luccafărul nostru de Dimineaţă.

Amindoi îşi stinseră luminările. Biserica era cufundată într-un întuneric aproape deplin, cu excepţia luminiţa ca un fulg de nea, flacăra vieţilor lor unite, ce ardea între picioarele lui Huitzilopochtli, şi a flăcării albăstrii perpetue, dindărătul statuii lui Quetzalcoati.

La piciorul altarului, lîngă tronul lui Huitzilopochtli, fusese aşezat un al treilea

scaun.

— Ia loc in tronul lui Malintzi, îi ceru Cipriano.

Se aşezară unul lîngă celălalt, mînă în mină, în deplină tăcere, cu privirile pierdute în întunericul bisericii. Cipriano prinsese deasupra scaunului ei mici buchete de flori verzui, ca liliacul, care răspîndeau un parfum de vis. puternic, coplcşitor de dulce, impregnînd tenebrele.

Ciudat cît tk? naiv putea fi Cipriano. El nu era ca Ramon, ponderat şi deliberat, cînd oficia ceremoniile. în noaptea asta, a lui. se purtâ cu ea naiv ca un copil. Kate aproape că nu-şi putea împiedica o strîngcre de inimă de cîte ori se uita la mugurul do lumină despre care el spusese că simbolizează vieţile lor împletite. Ardea atit de molcom şi de rotund, iar Cipriano încerca o satisfacţie atît de copilărească în faţa simbolului. îl umplea de o bucurie sălbatică, puerilă. Uşoare convulsii de ineîntare şi de recunoştinţă îi străbateau faţa, ca nişte flăcfcri.

..Dumnezeule ! îşi spunea Kate. Există mai multe căi de a redeveni copil !'‘

- înflăcărarea şi măreţia începutului : accasta dorea Cipriano să imprime căsătoriei lor. Parfumul ameţitor,

puternic al invizibilelor floricele verzui, pe care peonii le numesc *bitena denoche* : bune noaptea.

Ciudat că el aducea în căsătorie ceva arzător şi trufaş,' etern virginal. Nu dorinţa şi scopul de a-şi satisface propriile plăceri, întîlnită pînă atunci la

bărbaţii pe care-i cunoscuse. Ci încercarea naivă de a îmbina flacăra lui cu flacăra ei.

Aşa cum stătea în biserica întunecată. învăluită în parfumul intens al florilor, aşezată pe tronul lui Malintzi, între genunchii idolului, urmărind mugurcle de văpaie a vieţii ei împletită cu viaţa lui şi simţind mîna lui brună ţii moale strîngînd mîna ei, cu adînca, dulcea căldură indiană, Kate avea senzaţia că se întoarce la copilărie. Anii păreau să se înfăşoare îndărătul ei, în cercuri mari, care se îndepărtau. Lăsînd-o să se simtă ca o fetişcană la începuturile adolescenţei. Huitzilopochtli cel Viu! Ah,, ce uşor îi venea lui să fie Huitzilopotchli cel Viu. Mai uşor ca orice. Mai uşor decît să fie Cipriano, mai uşor decît să fie un mascul adult. Iar ea era pentru el zeiţa-pereche, Malintzi cea cu rochia verde.

Da, era copilăresc. Dar, în acelaşi timp, o realitate. Ea avea paisprezece ani. şi el cincisprczece. El era tînărul Huitzilopochtli, iar ea. iubita lui, Malintzi, mireasa- fecioară. Văzuse acest lucru. De cîte ori flacăra se aţîţa in el şi îi lingea măruntaiele, devenea tînăr şi vulnerabil ca un băiat de cincisprezece ani: şi aşa .avea să fie mereu, chiar şi la şaptezeci dc ani.

Acesta era mirele ei. In acele momente nu mai era *voinţă* încarnată. Cînd venea la ea învăluit de propria-i văpaie, nu *voinţa* era cea care-1 învăluia, fu lume, n-avea decît să fie general, călău, orice dorea. Dar flacăra vieţilor lor îmbinate era un mugur de văpaie nudă. Căsătoria lor era o flacără adolescentină, vulnerabilă.

Aşa încît şedea pe tronul lui In tăcere, ţinîndu-1 mîna In tăcere, pînă cînd ariii se înfâţurau îndărătul ei în cercuri volatile, iar ea sta alături de el, ca orice femeie, lari de vîrstă, o fată tânără, pentru «1 virgină. Ii ţinea mina în tăcere, pînă ce devenea Malintzi, virgină pentru el; şi cînd se uitau unul la celălalt, iar ochii li se întîlneau, cele două flăcări se Îmbinau într-una singură. Kate închise ochii şi totul deveni întuneric.

Mai tîrziu, etnd îi redeschise şi văzu mugurul flăcării chiar deasupra capului ei şi idolul negru ghemuipdu-se invizibil, auzi vocea stranie a lui Cipriano, vocea unui bărbat naiv, şuşotind extaziat în spaniolă :

— Miel / Miel *de Malintzi!* Mierea lui Malintzi!

Il strînse convulsiv la pieptul ei. Flacăra lui lăuntrică era întotdeauna virginală, pentru el era întotdeauna întlia oară. Şi o făcea şi pe ea, de fiecare dată, din nou virgină. Simţea cele două flăcări ale lor topindu-se laolaltă.

„Cum altfel, îşi spunea în sinea ei, poţi reîncepe ceva, decît redobîndindu-ţi virginitatea ? Şi cînd iţi redobîndeşti virginitatea, îţi dai seama că te afli printre zei. El face parte dintre zei, şi eu la fel. De ce să-l judec ?“

Şi astfel,* cînd se gîndea la el şi la ostaşii lui, la poveştile crude pe care le auzise despre el, sau cînd îţi amintea cum îşi împlântase cuţitul în cei trei peoni lipsiţi de apărare, îşi spunea : „De ce să-l judec 7 El aparţine spiţei zeilor. Şi cînd vine la mine şi îşi alătură flacăra pură flăcării mele, sînt, de fiecare dată, din nou o fetişcană, şi de fiecare dată el îmi culege floarea virginităţii mele, iar eu pe a lui. Şi mă lasă *insoudante* [4], ca o fată tînără. Ce-mi pasă mie dacă ucide alţi oameni ? Flacăra Iui e tînără şi curată. El e Huitzilopochtli

şi eu sînt Mal intzi. Ce-mi pasă mie de ceea ce face sau nu face generalul Viedma ? Sau de ceea ce face sau nu face Kate Leslie ?“

Capitolul XXV

TERESA

Ram6n **o** surprinse puternic pe Kate recăsătorindu-se la numai două luni după moartea Donei Carlota. Noua soţie era o fată tînără de douăzeci şi opt de ani, care **te** numea Teresa. Avusese loc **o** cununie civilă, fără mare tărăboi, după care Ramon îşi adusese tînăra soţie la Jamiltepec.

O cunoscuse încă de pe cînd era copilă, fiind fiica stăpînului faimoasei *hacienda.* din Las Yemas, situată la vreo douăsprezece mile distanţă spre interior de Jamfl- tepec. Don Tomas, tatăl fetei, fusese un prieten de nădejde al familiei Carrasco.

Dar Don Tomas murise cu un an In urmă, lăsînd marea şi înfloritoarea *hacienda* de tequila celor trei copii ai săi, sub administraţia Teresei. Teresa era eea mai tînără dintre cei trei copii. Fraţii ei se lăsaseră în voia obişnuitului fel de viaţă mexican, brutal, risipitor, destructiv. De **aceea** Don Tomas, ca să salveze *hacienda*. de mîinile lar distrugătoare, o numise pe Teresa *administrador* şi-i determinase pe băieţi să consimtă. In fond, cei doi erau nişte neisprăviţi, buni de nimic şi, în timpul vieţii tatălui lor, nu vădiseră niciodată cel mai mic interes pentru munca grea de a conduce o mare *hacienda* de tequila. Singura care se Interesase de acest lucru fusese Teresa. Şi, în timpul bolii tatălui, întreaga răspundere îi

revenise ei, tn vreme ce fraţii îşi iroseau viaţa şi pe ei înşişi în molaticul dezmăţ al celor din clasa lor, aflaţi în oraşe.

Dar de îndată ce tatăl muri şi Teresa intră în drepturile ei, cei doi fraţi se întoarseră acasă, fălindu-se cu intenţia

de a deveni *haciendados.* Prin simplă forţă brută o exclu- seră pe sora lor, începură să dea ordine peste capul ei ‘şi să-şi bată joc do ea. Pentru prima dată îşi uniră voinţele, în scopul de a o distruge pe ea. Doreau s-o pună cu botul pe labe, în situaţia ei de femeie, cu alte cuvinte voiau s-o reducă la acea stare de prostituţie căreia îi aparţine femeia în ochii unor asemenea bărbaţi.

Erau nişte tirani şi, ca toţi tiranii, laşi. Asemenea multor mexicani din clasa lor, lipsiţi de tărie şi sinucigaşi faţă de ei înşişi. Se plimbau toată ziua în strălucitoare echipamente c*harro* [I], şi erau vizitaţi de musafiri foarte dubioşi care veneau în automobile supraîncărcate.

Teresa nu putea face nimic împotriva brutalităţii lor indolente, carnale, şi ştia că nu există nici o soluţie. Erau molatici şi senzuali, sau mai curînd senzoriali, frumoşi în felul lor, mînă-spartă, indiferenţi, dar în acelaşi timp despotici şi lipsiţi de orice scrupul.

— Fă-te şi tu atrăgătoare şi găseşte-ţi un soţ, îi spuneau.

In ochii lor, marea ci crimă consta în faptul că nu era atrăgătoare pentru bărbaţi de felul lor. Pentru că nu avusese niciodată un iubit, şi pentru că era nemăritată, o găseau de-a dreptul respingătoare. La ce alta e bună o femeie decit pentru prostituţia sexualităţii ?

— Ai vrea să porţi tu pantalonii ? o ironizau ei. Nu. Senorita ! Atîta timp cit în casa asta există doi bărbaţi, n-ai să porţi tu pantalonii. Nu, Senorita. Pantalonii. îi poartă bărbaţii. Femeile sc ţin în fuste, că astea-s făcute pentru ele.

Teresa sc obişnuise cu insultele de genul ăsta. Totuşi îi usturau sufletul.

— Ce, vrei să faci pe femeia americană ? îi spuneau. Atunci pleacă în America, tunde-ţi părul

---

I De prost gust (sp).

şi poartă nădragi.
Cumpără-ti acolo o fermă şi ia-ţi un soţ care să-ti facă sluj. Pleacă !

Teresa. consultase diverşi avocaţi, cârc ■ ridicaseră neputincioşi din umeri. Şi atunci se dusese să-l consulte şi pe Ramon, pe care-1 cunoştea din copilărie.

Dacă şi-ar fi dat fraţii în judecată, ar fi fost un proces lipsit de speranţe, care ar fi ruinat-o şi care, mai ales, ar fi dus domeniul de ripă. în loc să-i dea asemenea sfat, Ramon o ceru pe Teresa în căsătorie şi-i fixă un venit, astfel îneît să-şi aibă întotdeauna banii ei.

— Asta-i o ţară în care bărbaţii dispreţuiesc sexul, dar trăiesc pentru el, spusese Ramon. Ceea ce înseamnă curată sinucidere. Ramon veni cu soţia lui în vizită la Kate. Teresa era o femeie micuţă, palidă, cu o masă de păr negru şi ochi imenşi, negri. Şi totuşi, din felul ei domol şi din gura mută se degaja un anume aer de independenţă şi de autoritate. Suferise umilinţe cumplite din partea fraţilor, ochii îi erau încă încercuiţi de o oarecare paloare, rămăşiţă a lacrimilor de furie şi de indignare neputincioasă şi a amărăciunii insultelor aduse sexului ei. Dar acum îl iubea pe Ramon cu o loialitate sălbatică, virgină. Şi acest fapt era evident. El o salvase de jignirile aduse sexului ei, îi redase mindria şi frumuseţea acestuia. In schimb. Teresa îi nutrea o reverenţă aproape barbară. Dar faţă de Kate era timidă şi puţin distantă ; uşor speriată de femeia albă cu atîta experienţă, călătorită, autoritară, femeia aparţinînd altei rase. Şedea în salonul lui Kate, în rochia ei simplă, albă, cu un *rabozo* de voal negru; îşi ţinea mîinile brune nemişcate în poală, gîtul negru foarte drept, faţa îngustă, măslinie, frumos conturată, într-o atitudine de alertă. Kate îşi spuse că părea o micuţă croitoreasă.

Dar gtndind astfel, nu ţinea seamă de calma putere autoritară pe care* Teresa o deţinea in trupul ei plăpind, măsliniu. Şi de privirile npgre, scînteietoare, pe care •chii Teresei i le aruncau din cînd în cînd. Priviri scormonitoare, pline de îndoieli arzătoare. Un suflet pătimaş, într-un trup modest, pirpiriu, întunecat. Rareori cîte un. cuvînt înăbuşit îi pica din gură sau cîte un zîmbet silit îi clintea linia buzelor. Dar privirea ochilor înfocaţi era neclintită. Nu se uita nici la Ramin.

— Cît ceri pe un cuvînt, *Chica*[1] ? o întrebă el cu tandreţe.

Drept răspuns, ochii îi scînteiară în direcţia lui si buzele ei schiţară un zîmbet. Neîndoielnic, era disperat de îndrăgostită, plutea într-un fel de transă, de extaz de iubire. Dar in ce o privea pe' Kate, Teresa îşi menţinea o rece opacitate. „Mă dispreţuieşte, îşi spuse Kate, pentru că eu nu pot fi la fel de îndrăgostită ca ea.“

Şi, o clipă, Kate simţi că o invidiază pe Teresa. Dar o secundă mai tîrziu o dispreţui : „Tipul femeii de harem..."

Mă rog, stătea în natura lui Ramon să fie un fel de sultan. Arăta foarte frumos în hainele lui albe, foarte senin, plin de o siguranţă ca de paşă dar, în acelaşi timp, tandru, plăcut, avînd oeva băieţesc în buna-starea lui fizică. Cu mişcările lui molcome, de paşă, amesteca un cbc- tail de gin, vermut şi lămîie. Teresa U urmărea cu colţul ochiului tn acelaşi timp o urmărea şi pe Kate, inamicul potenţial, femeia care vorbea cu bărbaţii de la acelaşi nivel.

Kate se ridică să aducă linguriţe. In clipa aceea, Ramon făcu un pas îndărăt de la măsuţa unde storcea o lămîie, astfel încît se ciocni uşor de ea. Şi Kate observă

tncă o dată cît 'de subită şi de subtilă era reacţia lui de fereală fizică, repeziciunea aproape fluidă a evitării oricărui contact fizic cu ea. Voluptatea lui naturală se ferea de ea precum se Îndoaie flacăra la curent.

[1] **Micuţo (sp).**

Kate.roşi uşor. Şi Teresa îi sesiză valul de roşeaţă pe sub pielea albă, caldă, şi năvala de lumină galbenă, aproape ca furia, din ochii căprui-cenuşii. Momentul de evitare a două diferite curente de sînge.

Teresa se ridică pe dată şi se duse lîngă Ramon. aple- cîndu-se, privind în pahare şi întrebînd cu acea curioasă afectată alintare a femeilor mexicane :

— Ce pui înăuntru ?

— Priveşte aici, îi spuse Ramon.

Şi, cu aceeaşi eurioasă alintare a mexicanilor, începu să-i explice formula coctailului şi-i dădu să guste o linguriţă de gin.

— E o tequila impură, spuse ea cu naivitate.

— La opt *pe sos* sticla ? rîse eL

— Atît de scump ? E mult.

îl privi o clipă în ochi şi-i văzu faţa încălzindu-i-se, ca şi cum carnea lui trăgea să fuzioneze cu a ei. Capul mic
i se înălţă cu mîndrie. îl recîştigase !

„Trucuri de harem !“ îşi spuse Kate, care urmărise toată scena. O enerva să-l vadă pe marele, puternicul Ramon prins în mrejele acestui nimic negricios. Era înciudată de faptul că-i resimţea cu atîta acuitate prezenţa fizică, trupul robust, bărbătesc, de sub straiele subţiri, albe, umerii puternici, dar netezi, coapsele pline; viguroase. S-ar fi zis că ea însăşi, aflată în prezenţa acestui sultan, era gata să sucombe şi să se integreze în harem.

Ce curioasă voinţă avea femeiuşcă aceea tuciurie ! Cită subtilă forţă feminină în trupul acela slăbănog!
Avea puterea de a-i conferi lui splendoarea dc aur a bărbatului. In timp ce ea însăşi trecea aproape neobservată. CU excepţia ochilor imenşi, aprinşi dc forţa tigrului.

Kate ii urmărea uimită. Cunoscuse pînă atunci bărbaţi care o făcuseră pe ea să sc simtă regină, care o făcuseră să simtă că cerul se sprijinea pe pieptul ei, iar capul i se pierdea printre stele. Ştia ce înseamnă să

te simţi mare, tot mai mare, pînă ee universul întfeg se umplea de feminitatea ta.

Şi acum asista la fenomenul contrariu. Aşchia asta dt femeie cu ochi negri avea puterea aproape nefireasc㠄 de a-1 face pe Ramon mare şi minunat, în timp ce ea devenea neobservată, aproape invizibilă, în afara ochilor negri. El era ca un sultan, ca up fruct de aur, în plin soare, o prezenţă stranie, grandioasă, plină de farmec. Şi prin nu se ştie ce putere misterioasă a trupului mărunt şi negricios, pirpiria Teresa îl poseda în întregime.

Era întocmai oe-şi dorea Ramon. Iar pe Kate o înfuria, o înfuria teribil. Masculul masiv, fluid, incandescent ii apărea respingător. Iar femeiuşcă încordată, cu fata ei palid-măslinie, cu cearcănc sub ochii negri, mari, intenşi, care-şi concentra întreaga-i feminitate pentru a exalta strălucirea acestui bărbat, o făcea să turbeze. Nu putea indura zîmbetul radios din ochii întunecaţi. ai lui Ramon, ■satisfacţia lui de paşă. Şi nu putea suporta trupul drept, ■ncordat, al femeii măslinii, care-şi folosea puterea în asemenea fel.

Puterea ascunsă, misterioasă a femelei negre i se sărea lui Kate o mentalitate de harem, autoprostitutie. Dar aşa să fi fost ? Da, desigur, era atitudinea sclavei Desigur că nu voia de la el altceva decit sex, ca o prostituată. Misterul ancestral al puterii feminine, care constă in glorificarea masculului.

„Să fi fost drept ?" se întrebă Kate. Nu era degradant pentru femeie ? Şi nu-1 făoea pe bărbat fie molatic şi senzual, fie despotic ?

Kate se convinsese în sfîrşit de un lucru : că la rădăcina oricărei existenţe şi a oricărei mişcări înainte în cadrul unei existenţe stă relaţia vie, relaţia de sînge dintre bărbat şi femeie. Un bărbat şi o femeie prinşi în această împreunare alcătuiesc cheia întregii existenţe prezente şi a posibilităţilor viitoare. Din această împreunare dintre un bărbat şi o femeie încolţeşte noul în existenţă. Constituie miezul întregului.

Dar împreunarea necesită un echilibru. In mod cert are nevoie de echilibru. Or Teresa nu se arunca toată pe talerul bărbatului, aşa încît întreaga greutate să cadă le partea lui ?

Ramon nu o voise pe Kate. Ramon căpătase acum ceea ce voise : pe această mică creatură neagră, servilă în faţa lui. şi atît de trufaşă în ce privea propria>i putere ! Ramtin nu o voise niciodată pe Kate : decît ca prietenă, o prietenă inteligentă. Dar ca femeie, nu ! O voise pe vipera asta mică de Teresa !

Cipriano o voise pe Kate. Micul general, micul ostaş ţanţoş şi împăunat o voise pe Kate ; dar numai în unele momente. Nu dorea să se căsătorească într-adevăr cu ea. Nu voia decît momentele, nimic mai mult. Ea îi dăruia momentele, după care el pleca din nou, la armata lui, la oamenii lui. Era ceca ce-şi dorea. Era ceea oe dorea şi Kate. Să fie stăpînă pe viaţa ei. Nu rlvnea la meseria de a aţîţa sîngele unui bărbat, de a-1 face atotputernic şi plin de splendoare. Voia să fie stăpînă pe viaţa ei.

Se ridică şi se duse în dormitor să caute o carte pe care i-o promisese lui Ramon. Nu mai putea răbda privelişfcea unui Rămân îndrăgostit de Teresa. Zbnbetul greu, indiferent faţă de ea, care-i ilumina faţa, ciudata strălucire a ochilor, strania masivitate de stăpîn a trupului lui **o** înnebuneau. Ar fi vrut să fugă.

„Asta sînt oamenii ăştia ! îşi spunea. Nişte sălbatici dominaţi de imposibilul fluid carnal al sălbaticilor, şi cu felul lor sălbatic de a se dizolva Intr-o oribilă magmi neagră de dorinţă. Din care ies apoi iar la suprafaţă cu inglrnfarea Iot masculină, cu orgoliul care-i face să se simtă infiniţi. **In** timp ce **în** ochi le joacă o trufaşi întunecime 1“

Necazul era că puterea lumii, **pe** care **pînă** acum • cunoscuse numai la bărbaţii cu ochi albaştri care fac regine din femeile lor — chiar dacă, pînă la urmă, le urăsc pentru acest lucru — puterea lumii se stingea în

ochii albaştri şl începea să mijească **în** oei negri. **In** ochii lui Ramon strălucea acum un reflex străin, ferm, de mlndrie, de cutezanţă, **de** putere, despre care ea ştia că înseamnă forţa **de** a stăpîni. Şi acelaşi hicru putea fi regăsit **în** privirile iuţi ale lui Cipriano. Puterea lumii se stingea în bărbaţii blonzi, bravura şi supremaţia li părăseau, treceau în ochii bărbaţilor cu piele întunecată, care, în sfîrşit, ridicau capuL

Joachim, geniul fără de astimpăr, inteligent, înfocat, sensibil, care se putea uita în sufletul ei, care putea rîde, cu ochii lui albaştri, în. sufletul ei, murise. Iar copiii ei nici măcar nu erau ai lui.

Dacă i-ar fi putut aţîta sîngele aşa cum aţîţa Teresa sîngele lui Ramon, n-ar fi murit.

Dar era cu neputinţă. Fiecare lucru îşi are sfîrşitul lui. Şi fiecare rasă.

Teresa bătu timid în uşă.

— Pot să intru ?

— Intră ! răspunse Kate, ridicîndu-se în genunchi şi Uslnd mici teancuri de c&rţi de jur-împrejurul unei lăzi.

Era • cameră spaţioasă, ale cărei uşi dădeau spre patio şi spre grădina pîrjolită de soare, cu arbori mango ridicîndu-se din pămînt ca nişte trompe de elefanţi, cu iarba împrospătată de ploi şi cu pui alergînd pe sub bananierii zdrenţuiţi. O pasăre roşie se bălăcea în bazinul cu apă, împroşcînd stropi, desfăcîndu-şi şi strîngîndu-şi aripi «afenii peste pieptul de un roşu pur, strident.

Dar Teresa nu se uita afară, ci in cameră. Simţi mirosul de ţigară şi văzu mucurile numeroase din scrumiera d« agată de lîngă pat. Văzu cărţile împrăştiate, bijuteriile risipite, superbele scoarţe din New-Mexico, covorul persan atîrnat pe peretele din spatele patului, cuvertura colorată, strălucitoare, rochiile de mătase în culori sumbre şi din catifea în culori vii, aruncate pe un cufăr, şalurile împăturite, cu franjuri lungi, pantofii albi, gri, bej, maro, negri,

rlnduiţi pe jos, sfeşnicele inalte chinezeşti. Camera unei femei care-şi trăia viaţa ei, pentru ea însăşi.

Tînăr a femeie se simţi dezgustată, stînjenită, fascinată,

— Ce frumoasă e ! exclamă atingînd cuverturi lucioasă.

— Mi-a lucrat-o o prietenă din Anglia.

Teresa se uita peste tot cu uimire, mai cu seamă la lncîloeala de bijuterii de pe masa de toaletă.

— Iţi plac pietrele acelea roşii ? o întrebă Kate îngenunchind din nou ca să aranjeze cărţile la loc îi ladă şi uitîndu-se la gîtul măsliniu aplecat peste bijuterii. Umeri înguşti, o piele smeadă, netedă, într-o bucăţiti de rochie albă. Şi mase grele de păr negru prinse cu ace de bagă. „O fiinţă insignifiantă, umilă", îşi spuse Kat<.

Dar ştia bine că Teresa nu era nici insignifiantă, nici umilă. Sub pielea aceea smeadă şi sub spinarea aceea îndoită colcăia puterea ancestrală de a stimi sîngele într-un bărbat, de a-1 glorifica şi. într-un fel. de a şi-l însuşi.

Pe masa de cusut sc găsea un metraj de muselină indiană, fină, pe care Kate o cumpărase din India şi cu care nu ştia ce să facă. Era de un galben de piersică, o culoare foarte frumoasă, care însă nu-i venea ei bine. Teresa îşi plimba degetele pe bordura cusută cu fir de aur.

— Nu-i organdi ? întrebă ca.

— Nu, e muselină. Ţesută de mînă în India. De ce n-ai lua-o ? Mie nu-mi vine bine. Dumitale ţi s-ar potrivi perfect.

Se ridică şi lipi materialul de gîtul smead al Teresei, arătînd spre oglindă. Teresa văzu muselina de un galben cald drapată în jurul trupului ei şi ochii îi seînteiară.

— Nu ! spuse ea. Nu pot s-o iau.

— De oe nu ? Mie nu-mi vine bine. Zace aici de mai bine de un an şi mă gîndeam să fac perdele din ea. Ia-o !

Cînd dăruia ceva, Kate putea fi imperioasă, aproape crudă.

— Nu pot s-o iau de la dumneavoastră.

— Ba poţi.

Ramon apăru în uşă. privind de jur împrejurul camerei şi la cele două femei.

— Uite, îi spuse Teresa, încurcată. Senora doreşte să-mi dăruiască această muselină indiană.

Se întoarse, sfioasă, spre el, ţinindu-şi materialul la gît.

— Iţi vine foarte bine, îi spuse Ramon, privind-o lung.

— Senora nu ar trebui să mi-o dăruiască.

— Senora nu ţi-ar dărui-o dacă nu ar dori într-adevăr.

— Atunci, mulţumesc mult, spuse Teresa intoreîndu-se spre Kate. Multe mulţumiri.

— Pentru nimic, răspunse Kate.

— Dar Ramon spune că îmi vine bine.

— Da. nu-i aşa ? sc adresă Kate lui Ramon. A fost lucrată în India pentru cineva tot atît de negricios ca şi ea. îi vine bine.

— Foarte drăguţ ! aprccie Ramon.

Se uitase prin încăpere la diferitele obiecte frumoase din diferite părţi ale lumii şi la mucurile de ţigară din scrumiera de agată. Sesizase nota de dezordine luxoasă şi de sterilitate a femeii care-şi trăieşte propria-i viaţă.

Kate nu ştia ce gîndeşte. Dar ea, în sinea ei, îşi spunea : .,Asta-i bărbatul pe care l-am apărat atunci, pe acoperiş, ăsta-i bărbatul care a zăcut cu o rană în spate, gol şi inconştient sub lampa medicului. Atunci

nu arăta ca un sultan." 0

Teresa îi ghicise probabil ceva din gînduri, pentru că ii spuse, deodată, uitîndu-se la Ramon :

— Senora, dacă n-aţi fi fost dumneavoastră, Ramon ar fi fost omorît. Mereu mă gîndesc la lucrul ăsta.

— Nu te mai gîndi. Dacă n-aş fi fost eu, tot s-ar fi întîmplat ceva care să-l ajute. Şi, oricum, n-am fost eu, a fost destinul.

— A, dai' destinul aţi fost dumneavoastră.

— Acum că există o siăpînă a casei, n-ai vrea să vii să stai un timp la Jamiltepec ? o invită Ramon.

— O, veniţi ! Vă rog, veniţi! strigă Teresa.

— Vrei într-adevăr să vin_? întrebă Kate, incredulă.

— Da ! Da ! strigă Teresa.

— Simte nevoia să aibă o prietenă, întări Ramon cu blîndeţe.

— Da, aşa e ! N-am avut niciodată o prietenă adevărată, *adevărată* ! Doar cînd eram la şcoală, nişte copila

Kate se îndoia foarte mult de capacitatea ei de a fi o prietenă *adevărată* a Teresei. Se întreba ce vedeau cei doi în ea. Şi cum o priveau ?

— Da, mi-ar face plăcere să vin pentru câteva zile.

— Da, veniţi! strigase Teresa. Cînd vreţi să veniţi ?

Fixară ziua.

— Şl o să scriem cîntecul lui Malintzi, spuse Ramon.

— Nu, să nu faci asta ! se apără Kate.

O privi în felul lui lent, întrebător. Uneori îi dădea senzaţia să ea era un copil şi el o stafie.

Kate plecă la Jamiltepec şi, din primele momente» - cele două femei începură să croiască pentru Teresa o rochie din muselina de culoarea piersicii Biata Teresa avea o garderobă foarte sărăcăcioasă pentru o tînără căsătorită : nimic altceva decît pateticele rochii negre care o făceau să arate amărîtă şi cîteva rochii vechi albe. îşi închinase kitreaga viaţă tatălui ei — posesorul

unei serioase biblioteci de literatură şi artă mexicană, un . om care, de cînd se ştia, Scria la o istorie a statului Jalisco. Lui şi *haciendei* îşi dedicase Teresa întreaga existenţă. Şi era foarte mîndră de faptul că Las Yemaa fusese singura *hacienda,* pe o rază de o sută de mile, cruţată de revoluţiile care urmaseră fugii lui Porfirio Diaz.

Teresa avea ceva de călugăriţă. Poate pentru că era profund pasionată, şi pasiunea profundă tinde să se ascundă în ea însăşi, ferindu-se de contactele vulgare.

Kate prinse în ace muselina, drapînd-o pe umbrii măslinii, mirîndu-se încă o dată de nefireasca netezime a pielii brune şi de masivitatea părului negru. Familia Horn ero din care se trăgea Teresa se aflase în Mexic încă din vrenfea Cuceririi.

Teresa dorea o rochie cu mâneci lungi.

— Braţele mele sînt atît de subţiri ! murmură ea, ascunzîndu-şi parcă ruşinată braţele plăpinde, cafenii. Nu sînt frumoase ca ale dumneavoastră !

Kate era o femeie voinică, bine dezvoltată, de patruzeci de ani, cu braţe albe rotunde şi puternice,

— Nu ! o contrazise ea, braţele dumitale nu sînt subţiri, sînt perfect potrivite cu statura şi sînt drăguţe şj tinere şi brune.

— Totuşi, vă rog să-mi croiţi mâneci lungi, “pînă la încheietură.

Şi Kate o ascultă, dîndu-şi seama că mînecile lungi se armonizau mai bine cu natura Teresei,

— Bărbaţilor nu le plac femeile mici şi slabe, observă Teresa cu amărăciune.

— Nu trebuie să-ţi pese de ce le place sau nu le place *bărbaţilor.* Cr«zi că Don Ramdn ar fi preferat să arăţi ca o potirniche rotofeie ?

Teresa o privi cu un zîmbet în ochii ei mari, negri, luminoşi, foarte ageri, deşi, într-un anumit fel, păreau să nu vadă.

— Cine ştie ? răspunse ea.

Şi zîmbetul fugitiv, zglobiu, o trăda că, uneori, i-ar fi plăcut şi ei să arate ca o potîmiche rotofeie.

Kate văzu acum mult mai mult din viaţa *haciendei.* decît cunoscuse, altădată. Cînd Ramon era acasă, se consulta în fiecare dimineaţă cu supraveghetorul sau administratorul său. Dar Teresa începuse să preia în mîinile ei toate treburile administrative. Ea urma să poarte' grija domeniului,

Ram6n lipsea foarte des,, fiind plecat în Mexico City sau în Guadalajara sau chiar la Sonora. începuse să devină

cunoscut şi vestit în întreaga ţară, iar numele lui era influent. Dar sub graba mexicanilor, gata oricînd să aduleze un erou, Kate desluşea un resentiment latent. Poate că încercau mai multă satisfacţie în a-şi distruge pînă la urmă eroii decît în vremelnicul proces de exaltare a lor. Momentul cu adevărat suprem era acela în care eroul se prăbuşea.

Şi Kate, în scepticismul ei, avea impresia că masele îşi ascuţeau *machete*-le pentru a le împlînta în inima lui Ramon, cînd acesta avea să ajungă prea mare pentru ei.

Deşi, nu trebuie să uităm că exista şi Cipriano. Or Cipriano era un diavol de care toată lumea se temea. Iar. pe de altă parte, o dată în viaţa lui era şi Cipriano fidel. El se considera a fi Huitzilopochtli, şi credea cu o forţa demonică în acest lucru. Şi dacă el era Huitzilopochtli. Ramon era Quetzalcoati. O situaţie clară ca bună ziua pentru Cipriano. Şi îşi ţinea armata în continuă alerta. Nici măcar preşedintele ţării nu ar fi riscat o înfruntare cu Cipriano. Or preşedintele era un om curajos.

— Intr-o bună zi, spunea Cipriano, o să-l instalăm pe Quetzalcoati în catedrala Puebla, pe Huitzilopochtli în catedrala din Mexico City, iar pe Malintzi în Guadalupe. Ai să vezi, Ramon, că va veni şi ziua aceea.

— Vom avea noi grijă să vină, răspundea Ramon.

Dar şi Ramon şi preşedintele Montes sufereau de pe urma adîncii, demonicei animozităţi pe care le-o nutreau în tăcere masele. Animozitatea era aceeaşi, oricine ar ti deţinut puterea : mexicanii păreau să

fumege de ură mocnită, invizibilă, ura demonilor înfrinată în propriile lor suflete, pentru că demonii zădărnicesc orice şi pe oricine, în eternul infern al frustrării crispate.

Ramon trebuia să lupte cu acest dragon al Mexicului. Şi preşedintele Montes de asemenea. Ceea ce le zdruncina sănătatea. Chiar şi Cipriano îşi ridicase dragonul împotri- vă-i. Dar el ii ţinea piept cu mai mult succes. Cu tobele lui, cu dansurile în jurul focului, cu ostaşii lui la permanentă pîndâ, se bucura de mai mult sprijin din partea oamenilor. Devenea tot mai puternic şi mai strălucitor.

In propriul său district. Ramon absorbea şi el putere din sprijinul maselor. Era şeful lor şi prin eforturile şi forţa sa izbutise să le biruie ancestrala, insondabila rezistenţă. Aproape că-i împinsese îndărăt spre veneraţia învăluitoarelor mistere ale vieţii, le inspirase o veneraţie care le înmuia tensiunea rezistenţei, a voinţelor potrivnice. Acasă, îşi afirma pe deplin tăria.

Dar departe de casă, şi mai cu seamă în Mexico City. îşi simţea singele supt, supt de subtila, vicleana, ascunsa rea-voinţă a mexicanilor, de negaţia odioasa a străinilor hrăpăreţi, mecanici, păsări de pradă care ^aterizează întotdeauna in capitalele cosmopolite.

în timpul absenţei lui Ramon, Kate rămase cu Teresa. Cele două femei aveau un simlămînt comun, anume că era preferabil să se ţină, cu loialitate, în umbra unui bărbat cu adevărat mare, decît să sc împingă în primele rînduri ale unor femei banale şi băgăcioase. Asemenea simţământ le unea. încrederea adîncă. finală, din sufletul fiecărei femei în bărbatul care are nevoie de loialitatea ci le înrudea pe Kate şi pe Teresa.

Anotimpul ploios aproape că se sfirşiso, deşi in septembrie şi chiar în octombrie continuaseră să cadă, din cînd în cînd, rafale grele de ploaie. D:.r pămîntul se reînsufleţise în minunata toamnă mexicană,

asemănătoare cu o stranie primăvară inversă. Plaiurile întinse erau smălţuite de floricele roze şi albe de cosmos, copacii sălbatici păreau năluci înveşraîntate în văluri de flori, păduri de floarea-soa- relui se înălţau în aurul solar, cerul era de un albastru pur, valurile de soare scăldau ţarina încă inundaţi, în parte, de apa ploilor grele.

Lacul era umflat, straniu, neprietenos, şi spălase unul dintre maluri de imensele zambile de apă. Păsările de baltă năvăliseră din nord, nori de raţe sălbatice ca un praf negru în înalturi, sau împestriţînd apa ca. buruienile. Multe, multe păsări sălbatice, cufundări, cocori, pescăruşi albi din mările interioare, astfel încît misterul nordului părea să fi invadat sudul. Plutea un miros acvatic şi o adiere mîngîioasă, proaspătă. Kate credea cu tărie că parte din cruzimea mexicanilor se datora uscăciunii neîmblîn- zite a pămîntului şi ferocităţii nude a arşiţei solare. Dacă aerul ar fi fost înviorat de o briză umedă, dac-ar fi plutit o scamă de ceaţă peste copaci, reaua-voinţă negrăită si de negrăit s-ar <i topit din inimile oamenilor.

Kate se plimba adeseori cu Teresa pe cîmp. Trestia de zahăr din vîlcea îşi ridica tulpinile zvelte şi înalte, de un verde viu. Peonii începuseră să o taie cu *machetes* asemănătoare cu săbiile, umplînd carele trase de boi ce transportau trestia la fabrica din Sayula. Pe povîrnişu- rile uscate ale dealurilor înflorise ţepoasa, metalica plantă tequila, un soi de agavă. Cactuşi pitici, sălbatici, înălţau flori verticale, de forma trandafirilor, foarte frumoase pentru asemenea plante sinistre. Din grădinile de zarzavat se culegeau păstăile de fasole ; cîţiva bostani şi dovlecei îşi mai tîrau pe jos greutatea pîntecoasă. Ardei roşii atîrnau pe’ tulpini veştede, pătlăgelele roşii se lăsau grele pînă la pămînt. Porumbul îşi flutura încă stindardele, iar 'pe ştiuleţi mai găseai boabe lăptoase, bune de spart în dinţi. Recolta de banane era săracă ; puştii ofereau micile

mere tejocote, galbene şi sălbatice, bune de compot. Teresa prepara compoturi .chiar şi din smochinele tîrzii. Pe masivii arbori mango mai atipiau cîteva fructe pîrguite, galben-portocalii, dar majoritatea picaseră, verzi şi grele ca testiculele de taur.

Era toamnă în Mexic, cu raţe sălbatice pe apă, vînători cu puşca pe umăr şi porumbei sălbatici în copaci. Toamnă in Mexic, cu făgăduinţa apropierii sezonului uscat, toamnă cu cerul din ce în ce mai înalt, de un albastru palid, pur, şi o ciudată lumină galbenă, cristalină, la asfinţit. Cu boabele de cafea rumenite pe arbuştii de sub copaci, cu florile de bougamvillea trimiţînd în lumina orbitoare o strălucire de un purpuriu atît de adînc, încît îţi puteai vH braţul în el. Toamnă cu păsări colibri în plin soare, cti peşti cuprinşi de amoc în ape, cu muşte negre apărute o dată cu primele ploi şi dispărînd acum din nou.

Teresa avea grijă de toate treburile *haciendei* şi Kate o ajuta. Fie că era vorba de un peon bolnav într-unul dia bordeie, sau de roiurile de albine din stupii de sub arborii mango, saij de ceara galbenă de albine ce trebuia făcută ghemotoace, sau de conserve, sau de grădină, de viţei, de calupurile de unt şi de turtele de brînză proaspătă preparată din lapte închegat, sau de îngrijirea curcanilor, pretutindeni era alături de Teresa. Şi se minuna de voinţa fermă, urgentă, eficientă de care trebuia făcut uz în orice moment. Numai prin voinţă putea fi pus totul în mişcare. Dacă un singur moment voinţa stăpînului ar fi slăbit, totul s-ar fi năruit şi pe dată s-ar fi înstăpînit ruina. Nu putea exista nici un moment de relaxare. Permanent era necesară voinţa sumbră, stăruitoare.

Intr-o seară de noiembrie se întoarse şi Ram6n acasă dintr-o lungă călătorie la Sonora. Venise pe uscat de la Te- pic şi fusese de două ori surprins de inundaţii. Ploile atît de tîrzii constituiau un fenomen neobişnuit. Ramon arăta obosit şi îndepărtat. Kate îşi simţi inima oprindu-i-se în loc cînd îşi spuse : „Pare atît de îndepărtat, încît ar putea să se mistuie cu totul

în moarte.*

Era o seară înnorată, cu fulgere care spintecau orizontul. Totul zăcea încremenit în tăcere. Kate se retrase devreme, spunîndu-le „noapte bună“ şi porni să se plimbi agale pe partea ei de terasă, cu priveliştea spre lac. întuneric peste tot, în afară de intermitenta palidă scăpărare a fulgerelor.

La un moment dat, fu surprinsă să vadă, în lumina unui fulger, pe Teresa şezînd pe jos, rezemată de zidul terasei, treeîndu-şi încet degetele prin părul des, negru, al lui Ramon, care-şi ţinea capul în poala ei. Amîndoi tăcuţi ca noaptea.

Kate tresări şi bîigui :

— Scuzati-mă ! N-am ştiut câ sintevi aici.

— Voiam să stau sub cerul liber, spuse Ramon, dînd să se ridicc.

— O, nu te ridica, ii ceru Kate. A fost o prostie din partea mea sâ vin pînă aici. Eşti obosit.

— Da, spuse el, întinzîndu-se din nou pe jos. Sîni obosit. Oamenii ăştia mă fac să mă simt de parc-aş avea •: gaură în inimă. Aşa încît m-am întors la Teresa.

— Da ! răspunse Kate. Nu-i treabă uşoară să fii Quc'~ zalcoatl. Sigur că te ciuruiesc. Şi crezi, intr-adevăr, cii merită ? Merită sâ te laşi mîncat de viu ?

— Aşa trebuie să fie. Era strict necesar să survinâ <• schimbare în mentalitatea oamenilor. Şi trebuia să se găsească cineva care să o realizeze. Uneori doresc să nu fi fost eu acela.

— Şi eu doresc, spuse Kate. Şi Teresa. Mă întrec dacă nu ar fi mai bine să fii doar un simplu om.

Dar Teresa nu rosti nici un cuvînt prin care să-i întărească spusele.

Vocea lui se desprinse din tenebre ca o stafie :

— Fiecare dintre noi işi face datoria. Şi, la urma urmelor, nu sîntem decît nişte simpli oameni. Iar dacă

sîn- iem răniţi, d Ia *guerre comme ă la gnerre.*[I]

— Ah ! oftă Kate. Mă întreb ce înseamnă un simplu <>m. şi dacă c necesar să se expună ororilor tuturor celorlalţi oameni.

Urmă un moment de tăcere.

— Omul e o coloană de sînge cu un glas în ea. răspunse Rămân. Şi cind glasul amuţeşte şi rămîne doar coloana **d<** sînge. **o** mai bine.

Kate se retrase în camera ei, întristată de nota de infinită epuizare din vocea lui. De parcă într-adevăr ar fi avut o gaură, o rană în inimă. Şi aproape că o simţea şi ea. în măruntaie.

Şi dacă o să moară de atîta efort ? Atunci, îşi răspunse singură, o să se dezagrege şi Cipriano şi totul o să ia sfirşit.

Se gîndi la Teresa care îl alina, îl alina pe Ramon fără să rostească un cuvînt. Iar el, o fiinţă neajutorată, rănită ! Era oribil. Ea, in locul Tere.sei, l-ar fi dojenit, ar fi încercat su-1 împiedice. De ce să se irosească oamenii în strădanii şi în bătălii zadarnice, şi apoi să vină acasă la fe- meile lor ca să-i tămăduiască !

Pentru Kate, faptul in sine nu merita lupta. Ea gîndea că omul trebuie să-şi trăiască viaţa lui preţioasă, care nu-i *'ste dăruită decît o singură dată, iar restul, ducă-se dracului ! Să fi fost ea în locul Teresei. l-ar fi împiedicat pe Ramon să se distrugă în asemenea hal. Din partea ei, n-avea decît să fie de zece ori Quetzalcoati cel Viu. Dar să nu se expună reavoinţei diabolice a oamenilor.

Şi totuşi, ştia că nu l-ar fi putut împicdica. Aşa cum nu-1 putuse împiedica pe Joachim. Iar Teresa, cu tăcerea* ei şi cu dulcile ei leacuri, avea să-l tămăduiască mult mai
bine decît ar fi făcut-o Kate cu mustrările şi cu opoziţia ‘ ei. „Ah, îşi spuse din nou, sînt bucuroasă că Cipriano e ostaş şi nu poate fi rănit în *suflet.*"

Totodată ştia că, fără Ramon, Cipriano nu ar fi fost decît un simplu instrument, destul de neinteresant

---

I La război ca la război (fr.)

pentru ea.

Dimineaţa, Teresa coborî singură la micul dejun. Părea foarte calmă, ascunzîndu-şi emoţiile In felul ei ciudat, mîndru, întunecat.

— Ce face Rămân ? întrebă Kate.

' — Doarme. ,

— Foarte bine. Arăta cam doborît aseară.

— Da.

Ochii negri o priviră pe Kate, mari, plini de lacrimi reţinute, de curaj, de o lumină frumoasă, adîncă, distantă.

— Eu nu cred că un bărbat trebuie să se sacrifice în felul ăsta, spuse Kate. Nu cred.

Teresa o privi drept în ochi.

— Ah, făcu ea. Dar Ramon nu se sacrifică. El simte că trebuie să facă ceea ce face. Şi dacă trebuie, e de datoria mea să-l ajut.

— Atunci înseamnă că te sacrifici *dumneata* pentru el. Nici în aşa ceva nu cred.

— Nu, nu, răspunse Teresa cu iuţeală, în timp ce un val de roşeaţă ii coloră obrajii şi o scînteie îi aprinse ochii. Eu nu mă sacrific pentru Ramon. Dacă îi pot dărui... somnul... cind are nevoie de el... asta nu înseamnă un sacrificiu. Asta înseamnă... îşi curmă vorba, dar ochii îi scînteiară şi mai puternic, iar roşeaţa din obraji i se adînci. i

, — Asta înseamnă dragoste, ştiu, completă Kate. Dar nu te consumă mai puţin.

— Nu e pur şi simplu dragoste, continuă Teresa cu mîndrie. De iubit aş fi putut iubi şi alt bărbat : mulţi bărbaţi sînt vrednici de iubire. Dar Ramon... Ramdn e sufletul meu. Ochii i se umplură de lacrimi. Nu vreau-să vorbesc despre lucrul ăsta, continuă ea, ridicîndu-se. Dar ■u trebuie să mă atingeţi la această coardă şi nu trebuie s& mă judecaţi;

Ieşi în grabă din încăpere, lăsînd-o pe Kate oarecum iagrozită. Oftă. şi îşi spuse că ar fi timpul să se întoarcă la ea acasă.

0 oră mai tîrziu, Teresa apăru însă din nou şi îşi puse mîna mică, moale, răcoroasă ca un şarpe, pe braţul lui Kate.

— Scuzaţi-mă dacă am fost cam dură.

— Nu, răspunse Kate, după toate aparenţele eu sînt cea care nu are dreptate.

— Da, bănuiesc că aşa e. Dumneavoastră credeţi că e vorba doar de iubire. Or iubirea nu e decit o parte neînsemnată.

— Şi ce e restul ?

— Cum v-aş putea explica dacă nu ştiţi ? Dar dumneavoastră credeţi că Ramon înseamnă pentru mine doar un amant ?

— Un soţ, preciză Kate.

— Ah ! Teresa îşi lăsă capul pe un umăr, cu un gesl de enervare. Cuvintele astea mărunte! Măruntele cuvinte ! Nici măcar un soţ. E viaţa mea.

— Cred că ar fi mai bine să-ţi trăieşti propria dumitale viaţă.

— Nu ! Viaţa e ca sămînţa. Nu e bună pînă cînd nu ţ sădită. Ştiu. Eu mi-am păstrat viaţa mea destul de mulţii vreme. Dacă o păstrezi intactă prea multă vreme, moare. Am încercat să i-o dăruiesc Domnului. Dar n-am putui Pe urmă mi s-a spus că dacă mă mărit cu Ramon şi iai parte la erezia lui Quetzalcoati, îmi pierd sufletul. Da:

ceva mă făcea să cred că nu-i adevărat. Ba mai mult, ştiam chiar că Ramon are nevoie de sufletul meu. Ah; Senora — un zîmbet uşor înflori pe faţa Teresei. Mi-am pierdut sufletul pentru Ramon. Ce altceva pot să spun ?

— Şi ce-i cu sufletul lui ?

— Vine îndărăt la mine — *aici!*

îşi puse mîna pe pîntece. Kate tăcu o bucată de vreme.

— Şi dacă te-ar trăda ? întrebă în cele din urmă.

— Ah, Senora ! Ramon nu-i pentru mine doar un simplu amant... Şi apoi e un om brav, care nu-şi trădează propriul sînge. Sufletul lui este acela care vine îndărăt la mine... Mă voi strădui pînă la ultima suflare să-i dăruiesc somnul, atunci cînd vine cu sufletul acasă la mine şi are nevoie de somn. Roşi,

apoi adăugă, murmurînd ca pentru ea însăşi : Nu, slavă Domnului, eu nu am o viaţă proprie. Am fost în stare să o dăruiesc unui om care e mai mult decît un om. cum se spune în limbajul lui Quetzalcoatl. Şi acum, nu trebuie să moară înăuntrul meu, ca o pasăre în colivie. Da, Senora ! Dacă Ramon pleacă la Sinaloa sau pe coasta de vest, sufletul meu pleacă odată cu el şi ia parte la tot ee face el. Nu-1 lasă nici o clipă singur. Iar el nu uită că sufletul meu il însoţeşte. Ştiu asta. Nu, Senora ! Nu trebuie să mă criticaţi sau să mă compătimiţi.

<— Şi totuşi, spuse Kate, totuşi cred că e mai bine cînd fiecare îşi păstrează propriul suflet şi răspunde de el

• — Dac-ar fi posibil ! Dar nu-ţi poţi păstra sufletul înăuntrul tău, pentru tine, fără să-l faci să moară, după cum nu-ţi poţi păstra sămînţa în pîntece. Atîta timp cît un bărbat nu sădeşte în tine sămînţa lui, sămînţa pîntecelui tău e sterilă. După cum şi sămînţa bărbatului e sterilă dacă şi-o păstrează pentru el. Şi dacă nu-ţi dăruieşti sufletul tău unui bărbat care să ţi-1 primească, sufletul e sterp. Şi eind un bărbat ţi-a lUat sufletul în întregime... ah, nu-mi vorbiţi despre trădare. Un bărbat trădează numai atunci cînd i s-a dat o p*arte,* şi nu întregul. Şi. femeia trădează cînd i s-a luat numai o parte şi nu întregul. Asta-i trădarea, ştiu. Dar cind s-a dat şi s-a luat întregul, nu poate exista trădare. Eu sînt pentru Ramon ceea ce sînt. Iar el e pentru mine ceea ce este. Nu-mi pasă atita timp cît ştiu că va păstra întotdeauna cu grijă eoea oe sint eu pentru el.

Lui Kate nu-i făcea plăoerc să primească lecţii de la copila asta oropsită. Ea era o femeie dc lume, frumoasă, cu experienţă. Era obişnuită să primească omagii. în general, femeile se cam temeau de ea pentru că, în felul ei, era puternică şi necruţătoare.

Şi Teresa se temea oarecum de femeia de lume din

Kate. Dar de femeia propriu-zisă. deloc. Fortificată în propriul ei suflet vajnic şi mîndru, Teresa vedea în Kate una din femeile de salon, care oferă o privelişte foarte plăcută, dar care nu şi-au făcut din taina feminităţii lor o forţă lăuntrică. Frumoasa şi necruţătoarea putere feminină a lui Kate era lipsită de valoare pentru Teresa în comparaţie cu profunda, calma ei forţă de comunicare cu Ramon.

Da, Kate era obişnuită să le privească pe celelalte femei cu superioritate. Dar, deodată, zarurile fuseseră răsturnate. Aşa cum în sufletul ei ştia că Ramon e un <>m mai valoros decît Cipriano, se vedea brusc nevoită să se întrebe dacă Teresa nu era o femeie mai valoroasă decît ea.

Teresa ! O femeie mai valoroasă decit Kate ? Ce lovitură ! De bună seamă, era cu neputinţă.

Şi totuşi aşa era. Ramon voise să o ia de soţie pe Teresa şi nu pe Kate. Şi flacăra acestei împreunări putea
fi văzută In ochi! amîndurora. O flacără ce nu ardea ochii lui Kate.

Uniunea lui Kate cu Cipriano era ciudată şi sporadică. Atunci cînd Cipriano era departe, Kate era ea însăşi, îşi trăia propria individualitate. Numai cînd Cipriano era prezent şi, chiar şi atunci, numai în anumite momente, K simţea copleşiţi de uniunea lor.

Cînd Teresa îşi aţinti asupra ei privirile iluminate de acea anume flacără tn care tremura acum o undă de indignare, Kate se simţi străbătută de un fior. Poate că pentru prima dată in viaţa ei era jenată, cuprixuft de c&lnţă.

Ştia chiar că Teresa încearcă oarecare repulsie faţă de ea : faţă de străina albă care vorbea de la nivelat de inteligenţă al unui bărbat şi care nu-şi dăruia niciodată sufletul ; care nu credea în **aşa** ceva. Toate femeile astea firumoaa© şi bine îmbrăcate din America, **sau** Anglia, sau Europa, toate îşi păstrau sufletele pentru

ele însele, ca Intr-un fel de pungi.

Teresa era hotărîtă să nu se lase tratată de Kate eu nici cea mai vagă urmă de superioritate. Aşa cum le tratau străinele pe femeile mexicane. Pentru că străinele erau propriile lor stăpîne. Ba chiar şi pe Rămân îl tratau cu oarecare condescendenţă.

Dar şi Rămân ! Doar cu o privire le putea faoe să se simtă mici, să se simtă nule, tn ciuda banilor şi a experienţei loc şi al aerului de membre ale claselor dominante ! Clasele dominante ! Aşteptaţi voi ! Ramon era 9 ameninţare pentru acestea. Să domine cine merită !

— N-aţi dormit noaptea asta 7 o întrebă Teresa pe Sate.

— N-am dormit prea bine.

— Da, se vede. Sub ochi.

Kate îşi netezi, cu un aer de protest, pielea de sub ochi.

— Pînă la urmă, aşa ajungi să arăţi în Mexic. Nu-i • ţară propice pentru menţinerea tinereţii. Dumneata, în schimb, arăţi foarte bine.

— Mă simt foarte bme.

Pielea smeadă a Teresei părea să fi Înflorit, emana • căldură tandră, fragilă, pe care nu ţinea să o fereascâ de ochii celeilalte femei.

— Acum că s-a Întors Rămân, cred că voi pleca acasă, spuse Kate.

— O, de ce ? Doriţi Într-adevăr 7

— Cred că e mai bine.

— Atunci o să vă însoţesc pînă la Sayula. Cu barca, nu ?

Kate îşi adună cele cîteva lucruri pe care le adusese cu ea. Dormise prost. Fusese o noapte neagră, neagră, cu • atingere de groază în ea. Ca atunci cînd banditii îl atacaseră pe Ramon. li revedea mereu cicatricea din spate. Iar zgomotul metalic al apei care curgea prin burlane, amenintător şi oribil, părea să se fi întins pe

ceasuri tntregi.

Kate simţea dispreţul Teresei pentru felul ei de a-şi privi căsătoria.

— Şi eu am fost măritată, îi spuse la un moment dat. Cu un bărbat excepţional pe care l-am *iubit*►

— Ah, da ! Şi a murit.

— **A** vrut să moară.

*— Ah, da ! A vrut să moară.

— Am făcut tot ce-am putut ca să-l împiedic s8 se distrugă.

— Da. ca să-l împiedicaţi !

— Ce altceva puteam face? întrebă Kate cuprită brusc de furie.

— Dacă aţi fi putut să-i dăruiţi viaţa dumneavoassâ, n-ar fi vrut să moară.

— I-am *dăruit* viaţa mea. L-am iubit — ah. n-ai să lii niciodată ! Dar nu a *dorit* sufletul meu. El credea eie necesar să-mi păstrez propi'iul suflet.

— Da, aşa cred bărbaţii cînd nu sînt decît siniiii bărbaţi. Cînd un bărbat e fierbinte şi curajos, atuei doreşte ca femeia să-i dăruiască sufletul, pe care îl pis- trează în pîntecele lui, aşa încît încetează de a mai fi m simplu bărbat, un bărbat singur. Eu ştiu unde e sufleul meu. E în pîntecele lui Ramon, în pîntecele unui bărttt, aşa cum sămînţa lui e în pîntecele meu, în pînlecSe unei femei. El e un bărbat, o coloană de sînge. Eu snt o femeie, o vale a sîngelui. Eu n-am să-l contrazic n> r>dată. Cum aş putea ? Sufletul meu e în el. Şi cum aş pusa să-l contrazic cînd el se străduie, din toate puterile, sâ facă ceva ce socoteşte că-i bun. Nu o să moară, şi ei ni-1 vor ucide. Nu ! în el curge fluxul din inima lumi; ji din mine. Vă spun dumneavoastră, pentru că i-iţi salvat viaţa şi, deci, aparţinem aceleiaşi cauze, dumna- voastră şi eu şi el... şi Cipriano. Dai- nu trebuie să lă judecaţi greşit. Celălalt fel de a Ii al femeilor, al femebr care-şi menţin

propriul suflet... ah, asta nu-i ddt oroare !

— Şi bărbaţii ?

—Ah ! Cind sînt bărbaţi cu suflete fierbinţi şi bra?, cum îţi mai alină pîntecele, Caterina !

Kate îşi lăsă capul în piept, cu îndărătnicie. furio;;ă :ă se simţea coborită din supremaţia ei. „Morală le sclavă ! îşi spuse în sinea ei. Vechiul truc al unei femei care trăieşte numai de dragul unui bărbat. Care trăieşte doar ca să-şi expedieze sufletul. în el, in trupul lui preţios Şi ca să poarte în pîntecele ei preţioasa lui sămînţă ' Iar ea însăşi, în afara împreunării cu el, nimic !"

Kate ţinea să-şi întărite indignarea, dar nu prea reuşea. Pe undeva, în chip secret şi iritant, o invidia pe Teresa pentru flacăra din ochii ei negri şi pentru sălbatica lor siguranţa O invidia şi pentru degetele ei delicate, ca nişte şerpi. Şi, mai presus de orice, o invidia cu indignare pentru bucuria de a simţi în pînteee permanenţa unui bărbat viu. îi invidia şi tainica, neîmblînzita mîndrie a feminităţii care decurgea din certitudinea ei.

în dimineaţa caldă, după ploaie, broaştele orăcăiau frenetic. Dincolo de lac, munţii se conturau albastru-inchis şi pufuri albe, vaporoase, de abur pluteau la mieă înălţime, printre copaci. Crestele munţilor erau încununate de nori, alcătuind un orizont albicios, nivelat, de-a lungul întregului lanţ. Pe apa singuratică, gălbuie, tremura o singură pînză.

— Azi e un peisaj european, ca în Tirol, exclamă Kate, nostalgică.

— Caterina, iubeşti mult Europa ?

— Da, cred că o iubesc.

■— Şi trebuie să te întorci la ea ?

— Cred că da. Curînd ! La mama şi la copiii mei.

— îţi simt foarte mult lipsa ?

— Da, răspunse Kate cu ezitare în glas. Apoi adăugă : Nu chiar foarte mult. Dar eu îi doresc pe ei.

•— De ce ? Vreau să spun, îţi lipsesc ?

— Uneori, răspunse Kate şi ochii i se umplură de ’ lacrimi.

Barca înainta îr^tăcere.

— Şi Cipriano ? întrebă Teresa cu timiditate.

— Ah ! făcu Kate scurt. Mi-e atît de străin.

Teresa nu răspunse nimic.

— Cred că bărbatul e întotdeauna un străin pentru femeie, spuse tot ea în oele din urmă. De ce n-ar fi aşa î

— Dar dumneata nu ai copii, îi spuse Kate.

— Ramon are. Şi Ramon spune : „Sînt şi copiii mei. Şi dacă, peste un timp, se vor întoarce la* mine, voi fi fericit." Nu simţi la fel ?

— Nu, răspunse Kate. Şi apoi eu sînt femeie, nu bărbat.

— Dacă voi avea vreodată copii, continuă Teresa, sper să nu încerc să-i pescuiesc din viaţă cu plasa pentru a-i şti ai mei. Mi-e foarte teamă de dragoste. E atît de exclusivistă. Eu sînt de părere să laşi fiecare pasăre să zboare cu aripile ei şi fiecare peşte să înoate în apa lui. Dimineaţa înseamnă mai mult decît dragostea. Şi ea vreau să fiu credincioasă dimineţii.

Capitolul XXVI

KATE DEVINE SOŢIE

Kate fu bucuroasă să se întoarcă la ea şi să fie mai mult sau mai puţin singură. Simţea că în făptura ei avea loc o mare schimbare, şi dacă aceasta s-ar fi

operat prea violent, ar fi ucis-o. Era sfîrşitul a ceva, şi începutul a altceva foarte îndepărtat, ceva îndepărtat şi adînc din ea
însăţi : din suftetul şi din trupul ei. Bărbaţii, Rămân şi Cipriano. pricinuiseră această prefacere, ei doi şi Mexicul. Pentru că sosise momentul unei schimbări. Totuşi, dacă ceea ce se petrecea cu ea s-ar fi petrecut prea repede sau prea violent, ar fi murit, ştia bine. Aşadar, din cînd in cînd, simţea nevoia de a se retrage din contactul direct cu ei şi de a fi cu ea însăşi.

Şedea singură ceasuri întregi pe mal, sub o salcie care-şi alîrna pe plajă perdelele de frunze palid-verzui. Lacul era plin, umflat pînă la nivelul malului ; arăta mai tandru, mai misterios. Plutea un miros dinspre mormanele de zambile de apă putrezite lîngă ţărm. Distanţele păreau să se fi îndepărtat mai mult. Dealurile conice din vecinătate erau punctate ru desişuri verzi, ca un desen japonez. Care cu boi, rulind pe roţi solide,, veneau spre saţ. încărcate cu trestie de zahăr : erau trase de cîte opt boi, cu capete grele, mişcîndu-şi încet coarnele. Cîte un peon mergea în faţă, cu nuiaua agăţată de crucea jugului. Atît de lent, atît de masiv, totuşi atit de stăpînit !

Mexicul îi dădea lui Kate un. simţămînt straniu, senzaţia umanităţii preistorice, a umanităţii cu ochi negri din zilele, poate, dinainte de epoca glaciară. Cînd aerul era mai rece, mările mai goale şi formaţiunile geologice diferite. Cînd apele lumii erau concentrate în gheţari uriaşi, cocoţaţi pe locuri extrem de înalte, Cînd cîmpuri imense se aşterneau peste oceane, ca Atlantida sau continentele pierdute ale Polinesiei, astfel încît mările nu erau decît nişte mari lacuri, iar oamenii blajini, cu ochi negri, din •acea lume, puteau să meargă pe jos de jur împrejurul globului. Acea misterioasă, arzătoare, domoală umanitate cu o stranie civilizaţie proprie !

Apoi gheţarii s-au topit şi oamenii s-au retras în locurile înalte ca, de pildă, ridicatele podişuri ale

Mexicului, şi s-au separat în naţiuni izolate unele de altele.

Uneori, în America, umbra acestei lumi antediluviene era atît de puternică, îneît zilele umanităţii istorice se ştergeau din conştiinţa lui Kâto, care le confunda, aproape, cu modul de conştiinţă ancestrală, cu vechea, întunecata voinţă, nepăsarea faţă de moarte, subtila, tenebroasa conştiinţă noncerebrală, dar vertebrată. Cînd mintea şi puterea bărbatului erau săditе în sîngele lui şi în şira spinării, cînd exista acea bizară, subterană comunicare între om şi om, şi om şi fiară, comunicare pornind din coloana vertebrală.

Mexicanii erau încă aceşti oameni. Ceea oe este aborigen în America aparţine încă modului de viaţă de înainte de potop, dinainte ca* lumea mental-spirituală să fi prins fiinţă. De aceea în America viaţa mental-spirituală a populaţiei albe a înflorit subit, ca o buruiană lăsată liberă într-un sol virgin. Şi, probabil, se va veşteji la fel de repede. Va veni o moarte mare. Şi, după aceea, rezultatul viu va fi un germene nou, o nouă concepţie asupra vieţii umane, generată de fuziunea dintre vechea conştiinţă a rfngelui şi vertebrelor cu actuala conştiinţă mental-spirituală a omului alb. Contopirea oelor două fiinţe într-o fiinţă nouă.

Kate era irlandeză pînă-n măduva oaselor şi în fundul sufletului ei erau sedimentate toate crezurile popoarelor aborigene celtice şi iberiene. Erau ca nişte reziduuri de memorie, ceva ce supravieţuia din lumea dinainte de potop, şi care nu putea.fi distrus. Ceva mai vechi şi cu mai mare putere de dăinuire decît aşa-zisa noastră lume îngrijită şi pusă la punct

Înţelegea, oarecum, ce năzuia Ramon să înfăptuiască: o asemenea fuziune. Ştia ce anume făcea ca Cipriano să i se **parft** mai însemnat decît întregul ei trecut, decît soţii ei şi copiii el Acest salt al ancestralului, al antediluvianului sînge de mascul la unison cu ea. Şi, fără să-şi fi'dat seama, după acest

lucru tînjise sîngele ei oel mai lăuntric.

Irlanda nu voia şi nu putea să uite cealaltă viată veche, tenebroasă, grandioasă. Anticele mituri nu pot fi amuţite. Mereu ies la suprafaţă în noi relaţii. Şi ştiinţifica, dichisita şi îngrijită Europă trebuie să facă din nou faţă vechilor giganţi.

Kate simţea însă că prefacerea ei nu trebuia să aibă loc prea curînd şi prea brusc, pentru că ar fi sfîşiat-o şi ar fi murit. Modurile ancestrale de viaţă îşi au grovăzia lor. Spiritul greoi, d *terre,* al Mexicului aborigen putea să-i apară uneori atît de oribil, încît îi stîrnea mînia. Acel mod lent, neînduplecat de a exista şi de a persista, fără speranţă sau elan, care e propriu aborigenilor americani, o făcea cîteodată să simtă că-şi ‘ pierde minţile. Voinţa mohorîtă ce stăruia deasupra veacurilor lente, întunecoase, considerînd existenţa individuală un nimic! O tenacitate' demonică,' subumană ! Şi o neaşteptată ferocitate, o neaşteptată voluptate a morţii, imprevizibilă şi teribilă. /

Oameni care, de fapt, au rămas neschimbaţi. Oameni infideli vieţii, actualităţii vii. Fideli doar unei întunecate necesităţi din trecut. Prezentul prăbuşindu-se subit în sufletele bărbaţilor şi ale femeilor, iar vechea, neagra lavă vulcanică izbucnind violent, urmată de o indiferenţă de rocă de lavă. '

Speranţa ! Speranţa ! Va fi vreodată posibil ca speranţa - să reînvie în sufletele acestea negre, să împlinească acea cununie cu sufletul, unicul pas către lumea nouă a omului ?

Uneori, tot gindindu-se la aceste lucruri, Kate era copleşită de un val de greaţă şi simţea că e neapărat necesar să plece, ca să se poată cruţa. Strania, reptiliasa insistenţă a propriilor ei servitori I SSrufele nu-i deci!

•umil şi ***acelaşi. în noi*** toţi ***curge acelaşi sînge.*** Ceva aborigen şi tribal, aproape mai rău dfccît moartea pentru individul alb. Din ochii negri şi din spinările puternice ale acestor oameni ţîşnea continuu aceeaşi aserţiune : ***Sîngele nu-i decît unul şi acelaşi.*** O stăruinţă stranie, copleşitoare, o pretenţie la unitatea de sînge.

Kate se *trâgea dintr-o veche familie foarte trufaşă. Fusese educată în ideea anglo-germanică a superiorităţii *intrinsece* a aristocraţilor ereditari. Şîngele ei, i se spusese. era diferit de oel al vulgului, lin fluid mai fin.

Dar în Mexic nu putea fi vorba de aşa ceva. ***Criada*** ei, Juana, ***aquador-ul*** care-i aducea apa. barcagiul care o plimba pe lac, în ochii tuturor citea acelaşi lucru : ***Sîngele*** nu-i decit unul şi ***acelaşi.*** In ce priveşte sîngele, ***nu*** *există* ***nici o deosebire între mine*** şi ***tine.*** Citea acest lucru în ochii lor, îl auzea în vorbele lor, îl simţea în deferenta şi în ironia lor. Şi uneori îi dădea o senzaţie de rău fizic : familiaritatea de sînge o covîrşea.

Alteori, cînd încerca să se izoleze în vechea orgolioasă aserţiune : *„Sîngele meu este al meu. Noii me tangere* [1]“ vedea în ochii lor teribila ură antică, ura care-i împinge la atrocităţi.

li respectau spiritul, cunoaşterea, puterea de înţelegere. Ii arătau deferenţă şi chiar un soi de înciudată reverenţă. Ea aparţinea claselor dominante, eelor deştepţi. Dar, în schimb, îi cereau

I Cuvintele biblice : „Nu mă atinge" (lat.)

acceptarea aserţiunii primare : ***Sîngele nu-i decît unul şi acelaşi. în noi toţi curge acelaşi sînge.'*** Aserţiune care-i eradica orice urmă de individualitate şi o lăsa cufundată, înecată în marea sîngelui viu, în contact nemijlocit cu toţi bărbaţii aceia şi femeile acelea.

Şi trebuia să se supună. Altminteri ei ar fi persistat in lenta lor răzbunare.

Dar nu putea să se supună pe nepregătite. Urma să aibă loc un lung proces organic. Orice mişcare bruscă sau violentă ar fi distrus-o.

- Acum înţelegea afirmaţia lui Ramon : „Bărbatul e o coloană de sînge ; femeia e o vale a sîngelui." Aceasta reprezenta unitatea primară a umanităţii, optţşă unităţii spiritului.

Dar pentru Kate sîngele ei era numai al ei, individual. Spiritul i se integra în spiritul comun. Dar sîngele era baza individualităţii ei.

Şi acum era confruntată cu marea aserţiune : *Sîngele nu-i decît unul şi acelaşi.* Ceea ce însemna o stranie, nelimitată moarte a individualismului ei.

Acum înţelegea de ce Ramon şi Cipriano purtau straiele albe şi sandalele peonilor şi umblau pe jumătate goi, ca nişte zei vii. Era acceptarea aserţiunii primare. Era reînnoirea vechii, teribilei legături a comuniunii de sînge.

Acum înţelegea care era rădăcina ciudatei comuniuni dintre Ramon şi oamenii lui, şi dintre Cipriano şi ostaşii lui. Domoala, tulburătoarea, profunda comuniune a unităţii de sînge. Uneori gîndul o îmbolnăvea.' Alteori o făcea să se revolte. Dar era o forţă de care se ciocnea întruna

Căci, deşi recunoştea unitatea sîngelui, Ramon aven. în acelaşi timp, pretenţia la o supremaţie, ba chiar la un soi de îndumnezeire. Or nu era decît un om, ca ultimul dintre peonii lui. Şi totuşi, deşi plămădit din acelaşi sînge şi ridicat din aceleaşi rădăcini omeneşti ca şi peonii. cu alte cuvinte fiind un om din carne şi din sînge, era ceva mai mult. Nu în calitatea sîngelui şi nici în oea a spiritului constau individualitatea şi supremaţia lui. Ci într-o lumină lăuntrică, o stea inexplicabili care se înălţa din marea întunecoasă şi strălucea între apă şi cer. Steaua misterioasă care uneşte sîngele universal cu răsuflarea universală a spiritului şi care străluceşte intre acestea două.

Nu era miraculosul călăreţ pe un cal alb, ţi nici călăreţul pe un cal roib. Ci avea acel ceva care se află dincolo- de călăreţi şi de eai, misterul stelei la care" nici un călăreţ nu poate ajunge. Steaua care - stabileşte echilibrul intre puterea sîngelui şi cea a spiritului.

De aceea, singurul luau din omreare e mai presus decît puterea constituie totuşi o putere ; care transcen- deză cunoaşterea; strania stea dintre cer şi primele ape ale cosmosului : aceasta este divinitatea omului.

Unii oameni nu au în ei nici o seînteie de divinitate. Deţin numai facultăţi

In millţi alţii seînteia e stinsă, suflată de vîntur^e forţei sau strivită de maşinism.

' Şx cînd sîngele şi spiritul omului o iau eare- ncotro, în direcţii opuse, survine marea moarte şi stelele se sting în el.

Numai un om eu o mare lumină lăuntrică poate reuni cele două contrarii, readucîndu-le la unison.

Şi acest om era Ramon ; marea lui strădanie năzuia *făţ* restabilească contactul dintre cele două. elemente opuse ■» ţi unisqnul lor. Aceasta este puterea divină a'uirai om.

Rămân era la fel de uman -ca şi Kate, însufleţit de acelaşi jind al spiritului după cunoaşterea pură şi după comuniune, după grandoarea înţelegerii.

Dar numai el deţinea puterea astrală de a aduee cele două impulsuri umane pînă la pu netul de fuzionare, tiind ca o pasăre între vastele aripi ale puterii duale la

care omul are acces şi din care e zămislit.. Luceafărul de Dimineaţă, dintre răsuflarea zorilor şi adincurile beznei Oamenii voiseră să-i ucidă carnea cu pumnalele. Car-. Iota voise să-l ucidă cu spiritul ei. Fiecare dintre cele două jumătăţi încercase să-l ucidă. Dar el se afla dincolo de ei. Lumina stelară se .răspîndise în- el şi se înfiripa în oamenii lui, în femeia lui.

Steaua dintre cele două aripi de putere — aceasta era adevărata bărbăţie.

Kate primi tsi mesaj din partea lui Cipriano, care e anunţa • că vine să se stabilească la Vila Aragon. Vila Aragon era cea mai arătoasă casă ^le pe malul lacului, aşezată în mijlocul unei grădini frumoase, cu pilcuri de palmieri, garduri vii de iasomie, plante menţinute verzi prin stropire continuă. Casa fusese clădită In stilul unui castel, cam absurd, dar cu terase spaţioase

care se deschideau spre pantele sau movilele acoperite cu copaci ale grădinii, sau spre lac.

• Cipriano sosi foarte mulţumit de sine ; în ochii negri îi scînteia o expresie adolescentină. Voia să o convingă pe Kate să treacă prin ceremonia unei cu reunii civile mexicane şi să se instaleze împreună cu «1 la Vila Aragon, Kate şov&ia. Ştia că trebuie să plece In Europa, tn Anglia şi Irlanda, ba diiar foarte curind. Era o necesitat? imperioasă. Senzaţia de ameninţare pe care i-o insufla Mexicul şi cea. de greaţă lăuntrică deveniseră aproape insuportabile. Simţea că daci na pleacă pentru *o* bucată de timp ca s& se relaxeze, nu va -mai putea rezista.

Ii spuse acest lucru iui Cipriano, a cărui faţă se lungi de un cot.

— Nu are importanţă pentru mine dacă mă mărit sau nu înainte de plec, adăugă ea. lan portant este că trebuie să plec cţirînd.

— Cîl de curînd ?

— In ianuarie.

Faţa lui Cipriano se lumină din nou.

' — Atunci mărită-te cu mine înainte de pleci. Săptă-mina viitoare.

Kate acceptă cu o curioasă indiferenţă, iar el, fecăpă- tindu-şi scînteierea băieţească din ochi, se grăbi să plece pentru a face preparativele legale.

Lui Kate nu-i păsa dacă se mărită sau nu. Intr-un anumit sens esenţial, se măritase de mult cu el. tn primul şi în cel mai important rînd, Cipriano era un ostaş, gata oricînd să vină la ea, gata oricînd să plece de la ea. Avea ■> să se poată bucura

întotdeauna de singurătate.

Pe el, ca bărbat şi ca ostaş, îl putea lua de soţ cu mare uşurinţă. Mexicul era cel care o înspăimîntă cu un Bimţămînt de blestem.

Mişcarea lui Quetzalcoatl se răspîndise în ţară, îiţsă cu urmări sinistre. Arhiepiscopul se declarase categoric impo- triva ei. Ramon, Cipriano şi adepţii lor fuseseră excomunicaţi. Avusese loc şi un atentat la viaţa lui Montes.

Adepţii lui Quetzalcoatl din capitală luaseră in stăpînire biserica San Juan Bautisto şi o transformaseră in Casa Metropolitană a lui Quetzalcoatl. Arhiepiscopul, un individ coleric, organizase o procesiune religioasă care să ia cu asalt Casa lui Quetzalcoatl şi să o retransforme în biserică a catolicismului. Guvernul, ştiind că mai devreme sau mai tîrziu tot se va lăsa cu luptă, opri procesiunea şi-l arestă pe arhiepiscop, după oarecare vărsare de sînge.

începu un război religios. Cavalerii lui Cortes scoaseră la iveală faimoasele lor depozite de arme — de fapt nu prea impresionante — şi o grupare clericală, condusă de un preot fanatic, intră în Zocalo. Montes îi ameninţă cu armele. Pe străzi puteau fi văzute serapes albe şi albastre ale lui Quetzalcoatl şi cele roşii şi negre ale lui Huitzllo-pochtli adunate în bande, mărşăluind în sunetele tam-ta- murilor şi purlînd ciudate stindarde rotunde, confecţionate din peîie, cele ale lui Quetzalcoatl, iar cele ale lui Huitzilopochtli, alcătuite din beţe lungi cu o măciulie, moale din pene roşii cu vârfuri negre, în creştet.'In biserici preoţii îi îndemnau pe credincioşi să pornească un război sfînt. In stradă, preoţii care trecuseră de

partea lui Quetzalcoatl hărţuiau mulţimea.

Era un moment haotic. In Zacatecas, generalul Naiciso Beltran se declarase împotriva lui Montes şi de partea bisericii. Dar Cipriano .şi oamenii lui Huitzilopochtli îl atacară subit, cu ferocitate. Beltran fu prins şi împuşcat, iar armata lui risipită.

Ramon trudea fără încetare. Cipriano îşi făcea neaşteptate apariţii fulgerătoare, în locuri tot atît de neaşteptate. Reuşi să aţîţe răzmeriţe în statele cele mai nemulţumite : Vera Cruz, Tamaulipas, Yucatan.

întreaga ţară trepida într-o dezlănţuire de energii noi.

Arhiepiscopul fu deportat, preoţilor nu li se mai îngădui să se arate în stradă. Pretutindeni nu se vedeau decît *serapes* albe cu albastru şi roşii cu negru. Se .simţea o atmosferă dp eliberare, aproape de exuberanţă.

Din această pricină venise Cipriano la Kate cu acea scînteiere băieţească în ochi. Trăia o ciudată stare dş triumf. Kate se simţi speriată şi curios de pustie pe dinăuntru. Nici triumful strălucitor, nici senzaţia de noutate pe faţa pămîntului nu o puteau salva. Aparţinea în prea mare măsură vechii lumi europene, nu se putea adapta atît de repede. Dar simţea că dacă ar pleca în Irlanda şi ar oferi vieţii şi trupului ei o pauză, pentru cîtăva vreme, atunci s-ar putea întoarce şi ar putea lua în primire partea ei.

Căd prefacerea nu se opera numai în spiritul ei, d în însăşi structura sîngelui. Simţea teribila schimbare a întregului catabolism şi metabolism al sîngelui, transfor- mînd-o într-o nouă fiinţă.

Şi dacă transformarea s-ar fi petrecut prea rapid, ar fi omorît-o.

Aşadar, se mărită legal cu Cipriano şi se mută împreună cu el, pentru o lună, în Vila Aragon. La

sfîrşitul lunii avea să pleoe, singură, în Irlanda. Cipriano se declarase de acord.

Era straniu să-i fie soţie. O făcea să se simtă vagă şi calmă, de parcă s-ar fi cufundat în ceva greu şi nemişcat, departe de suprafaţa vieţii, şi ar fi zăcut, adine, în subviaţă.

Strania, greaua, absoluta* pasivitate. Pentru prima dală în viaţa ei simţea repausul absolut. Pînă şi vorbirea şi gîndirea deveniseră pentru ea neimportante, superficiale ; aşa cum undele de la suprafaţa lacului nu înseamnă nimic pentru creaturile care trăiesc în adîncurile neclintite.

In sufletul ei, era liniştită şi mîndră. Ah, dacă trupul n-ar fi suferit insuportabila greaţă a schimbării. Se cufundase într-un repaus definitiv, plasat într-un imens cosmos deschis. Universul se deschisese nou şi vast în faţa ei, iar ea se cufundase în culcuşul adînc al odihnei pure. Căpătase o siguranţă asemănătoare aproape cu cea a Teresei.

Şi totuşi, procesul de schimbare care se petrecea la sîngele ei era cumplit.

Cipriand era fericit în felul lui curios, indian. Ochii lui păstrau privirea strălucitoare, neagră, dilatată a unui băiat care vede pentru prima oară .o minune stranie, aproape nefirească, a vieţii. Nu se uita direct la Kate şi nu părea să o ia mult în seamă. Nu-i plăcea să aibă vreo **discuţie serioasă împreună. Ori de cîte ori ea voia si vorbească serios, îi arunca o privire neagră, precaută şi se îndepărta.**

Era conştient de lucruri pe care ea abia de le percepe?. Mai cu seamă de calitatea

iritantă a vorbirii. Si din aceaslă pricină o evita. Oricît ar părea de curios, el o făcuse 6 devină conştientă de vechea ei predilecţie pentru senzaţii iritante, fricţionale. Acum îşi dădfea seama cît de agitai fusese vechea ei dragoste, încărcată de focul iritării ţi de spasmele voluptăţii agitate.

In mod ciudat, Cipriano, refuzînd Să împărtăşeasiă eu ea asemenea manifestări, o determinase să le considere absolut exterioare. Strania şi clocotitoarea ei voinţă ferri- nină se potoli, se volatiliză, lăsînd-o domoală şi puternici, asemenea izvoarelor de apă fierbinte care ţîşnesc făă zgomot, atît de liniştit, şi totuşi cu atîta tărie, ca un ai de forţă tainică.

îşi dădu seama, aproape cu uimire, că Afrodita din spuma mării murise în ea : Afrodita cea clocotitoa:e. fricţională, extatică. Prmtr-un ager instinct întunecit, Cipriano o smulşeşe din ea. Cînd, în momentele lor 'aïTa- roase, recădea în acel extaz feminin clocotitor, electiic, care cunoaşte spasme de delir, Cipriano se îndepărta de ea. Era ceea ce Kate numise pe vremuri „satisfacţa" ei. Il iubise pe Joachim pentru că se pricepuse să-i o fee, iar şi iar şi iar, această „satisfacţie" orgiapă, în spasne care o făceau să scoată ţipete de plăcere.

. Dar Cipriano nu o voia aşa. Printr-un instinct întunetat şi puternic, se îndepărta de îndată ce simţea înf iripînduse în ea

extazul alb al satisfacţiei agitate, convulsiile Alo- ditei din spuma mării. Kate îşi dădea seama că hi! îi repugna. Se îndepărta. întunecat şi imuabil.

Iar ea devenise conştientă de zădărnicia aoestei efervescenţe înspumate, de măsura în care îi era extranee. Părea să-i vină din afară, nu dinăuntru. Şi după primul moment de decepţie, cînd asemenea „satisfacţie" îi fusese negată, veni înţelegerea adîncă a faptului că, în realitate, nu o dorea, că o îngreţoşa.

Iar el, în tăcerea lui întunecată, fierbinte, o readucea la- fluxul nou, greu, cald, în care se simţea ca o fîntînă oe ţîşnea fără zgomot, domol, din adîncuri vulcanice. Şi atunci i se deschidea, calmă şi caldă, erupînd cu o nouă forţă tăcută. Nu mai exista o „satisfacţie" conştientă. Ceea ce se întîmpla era tenebros şi inefabil. Atît de diferit de agitaţia Afroditei din spuma mării, de volutele extazului fosforescent, de acel ultim spasm în care izbucnea ţipătul involuntar, ca un ţipăt de moarte, ţipătul final al iubirii, îi fusese luat tot ce cunoscuse cu Joachim. Ceea ce îi dăruia Cipriano era mult dincolo de cunoaşterea ei, ceva atît de adînc, de fierbinte, de fluid, de subteran.

Şi oe se întîmpla cu actul iubirii se aplica şi la el. Nu-1 putea *cunoaşte.* Cînd încerca să-l cunoască, ceva se poticnea în ea şi trebuia să renunţe. Să lase lucrurile aşa cum erau. Trebuia să-l lase întunecat şi fierbinte şi puternic, la fel ca lucrurile care există dar sînt necunoscute. Prezenţa. Şi străinul. Asta era el pentru ea.

Nu prea avea ce să-i spună. Şi nu exista nici o intimitate între ei. Cipriano îşi păstra intimitatea

lui înfăşurată în juru-i ca o mantie şi o lăsa pe ea imună în intimitatea ei. El era un străin pentru ea, ea o străină pentru el. Cipriano accepta în întregime acest fapt, ca şi cum n-ar fi existat vreo altă posibilitate. Ei, uneori, i se părea straniu. Jinduise după intimitate, stăruise asupra intimităţii.

Acum, însă, se pomenise âcceptîndu-1 pentru totdeauna

- ca pe străinul în prezenţa căruia îşi ducea viaţa. Prezenţa lui impersonală o învăluia. Trăia în aura lui, iar el,

ştia bine, trăia în aura ci : fără să-şi spună nimic unul altuia, fără nici un fel de intimitate personală sau spirituală între ei. O comuniune oarbă a sîngelui. De aceea, cînd Cipriano trebuia să plece, faptul nu avea prea mare însemnătate pentru Kate. îşi lăsa pi^ezenţa alături de ea. şi lua cu el prezenţa ei. Şi, oricum, nu simţeau nevoie de emoţii.

Intr-o dimineaţă trebui să plece devreme la Mexico City. Zorii erau limpezi, perfecţi. Soarele nu se arătase încă pe lac, dar prinsese munţii de dincolo de Tuliapan care se conturau cu o claritate magică, de parcă o lumină vrăjită fusese proiectată asupră-le. Şanţurile verzi de pe clinele munţilor apăreau distincte ca liniile din palma mîinii. Doi pescăruşi albi în zbor captară brusc lumina şi scînteiară. Dar lacul plin, calm, tăcut era palid, neaprins.

Kate se gîndi la mare. Pacificul nu era prea departe. Marea părea să se fi retras cu totul din conştiinţa ei. Dar ştia bine că avea nevoie de răsuflarea mării.

Cipriano ieşi să se scalde. 11 văzu păşind pe

marginea de piatră a bazinului pătrat care era golfuleţul lor particular. îşi zvîrli halatul şi rămase gol, o siluetă neagră profilată pe apa palidă, neaprinsă. Cît de negru era ! Întunecat ca un malaiez. Ciudat că trupul îi era aproape la fel de tuciuriu ca şi faţa. Şi cu acea arhaică împlinire a fizicului: pieptul plin şi fesele pline, frumoase, ale bărbaţilor de pe vechile monezi greceşti.

Păşi de pe piatră în apa tulbure, nefirească, tn acea clipă lumina trecu peste crestele munţilor şi împrăştie aur pe suprafaţa lacului. Intr-o secundă, Cipriano deveni roşu ca para focului. Soarele nu era roşu, se găsea încă mult prea sus, poleit în aurul dimineţii. Dar scăpărînd pe faţa lacului, prinsese trupul lui Cipriano care se înroşise ca focul.

Fiii Dimineţii! Coloana de sînge ! Un indian roşu. Kate îl privi cu uimire, urmărindu-1 cum înainta în lac, roşu şi luminos, inconştient de roşeaţa lui. Cuprins parcă de văpăi.

Fiii Dimineţii ! Kate se scutură de efortul cunoaştem şi rămase, fără efort, cufundată în comuniune.

Era vorba de o caracteristică a rasei lui. Observase ţi altădată cît de roşii şi strălucitori deveneau aborigenii .cînd se revărsa asupră-le lumina dimineţii sau a sera. Păreau focuri în apă. Indienii roşii.

Cipriano plecă, împreună cu omul lui, călare. Si Kate îl urmări călărind pe sprinceana drumului, stînd întunecat şi drept pe calul lut roib. Ii plăceau caii roibi. Cînd călărea, avea o ciudată neclintire, o ancestrală mrndrie de mascul şi, în acelaşi

timp, fantomatica, neagra invizibllitate a indianului contopit-cu calul, de parcă fuseseră zămisliţi laolaltă.

Cipriano plecase şi, cîtva timp, Kate resimţi vechiul jind după prezenţa lui. Nu dorul de eL Nici nevoia de a-1 vedea, de a-1 atinge, de a-i vorbi. Doar aoeea de a-1 simţi în preajmă.

îşi reveni însă repede. Se ajustă la prezenţa pe care o lăsa în urma lui, cu ea. De îndată oe pleca *într-adevăr,* de îndată ce actul plecării se consumase, prezenţa hii revenea la ea.

Se plimbă un timp pe plajă, dincoace de dig. li plăcea să fie singură, cu grădina, cu lacul, cu dimineaţa.

„Am ajuns ca Teresa", îşi spuse.

Deodată văzu în faţa ei o frînghie lungă, întunecată, moale, zărind pe un bolovan. Dar mirttea ti dădu pe loc alarma. Era un şarpe, cu un desen fin pe spatele moale, întunecat, care zăcea pe un pietroi, cu capul atîmat în jos, spre pămînt.

Şi şarpele îi simţise prezenţa pentru că, *. bruSc, cu o incredibilă repeziciune, se contractase pe piatră, după eare îl văzu intrînd într-o gaură de la baza zidului.

Era o gaură mică. Şi, după oe-şi introduse trupul, îşi lăsă afară capul mic, ascuţit, rău, privind la ea şi şfichiuind cu o limbă neagră. După un moment, dispăru cu totul, comasîndu-şi întreaga lungime în gaură.

Dar chiar şi după aceea Kate îi mai zări ultimul fald, pe care se rezema capul mic, tiirtit, asemenea diavolului care-şi sprijină bărbia pe braţe, privind printr-o crăpătură. Scînteile veninoase ale ochilor o priveau din taiuiţă Pîndea din propria-i invizibilitate.

Se minună şi lăsă şarpele în ascunzătoarea lui. Sţ gîndi la toate lucrurile nevăzute, din toate locurile ascunse ale pămîntului. 'Se întrebă dacă şarpele o fi fost decepţio- nat de faptul că nu era în stare sa urce mai sus pe scara creaţiei, că nu avea posibilitatea să alerge pe patru picioarţ fără să-şi tîrască burta pe pămînt.

Poate că nu. Poate că îşi avea pacea lui. Kate se simţej reconciliată cu şarpele.

Capitolul XXVn

AICI!

Kate şi Teresa se'vizitau una pe cealaltă, traversîrd lacul. Se stabilise o apropiere şi un soi de blîndă tolerant Intre ele, mai ales acum cînd Kate se pregătea să plţr€ pentru un timp.

Lacul degaja acalmie şi puritate autumnală.- Umezeala dăinuia, tufişurile *de* pe dealurile sălbatice erau încă verzi. Lumina soarelui se lăsa pe munţi, bogată, umbrele erau adinei şi catifelate. Verdeaţa acopcrea aproape stîncile şi pămîntul roşiatic. Tulpini de trestie de zahăr de un verde strălucitor, pămînt arat roşu, arbori de un verde întunecat, stropit ici-colo de petele albe ale satelor. Şi peste locurile sălbatice, o risipă de hăţişuri, printre care se iveau petece de stîncă pleşuvă, cenuşie.

Cerul era foarte înalt şi foarte pur. Dimineaţa părea spartă de bătaia tobelor, iar aerul nemişcat, cristalin, era deşirat de strigătul ce crăinicea pauzele zilei. Şi ziua părea să rămînă în loc şi să se despăturească în faţa unui mister mai adînc. Universul se deschisese vast şi blînd şi delicat, vibrînd de viaţă.

Apa lacului plină, palidă, de culoarea turturelei, avea în ea ceva nespus de liniştitor. Se apropia o barcă, cu pînza bombată de vînt ca o scoică, albă ca perla, şi carena neagră, ascuţită, spintecind apa. Semăna cu barca lui Dyonisos venind cu un mesaj şi cu vlăstarele de viţă.

Kate abia de-şi mai amintea acum de paloarea uscată, rigidă, a arşiţei, cînd pămîntul părea să trosnească înciudat de atîta uscăciune ostilă : o amintire veştedă, sterilă, drăcească.

Ramon şi Teresa visliră, orienlind barca spre micul golf al vilei. Era o dimineaţă in care umbrele de pe munţi se albăstriseră ca florile de nu-mă-uita.

— Şi totuşi trebuie să pleci ? o întrebă Ramon.

— Pentru un timp. Doar nu crezi că sint soţia lui Lot, nu-i aşa ?

— Nu. rîse Ramon. Cred că eşti soţia lui Cipriano.

— Asta şi sînt. Dar vreau să plec pentru un timp.

— Ah, da ! Mai bine pleacă, şi pe urmă întoarce-te. Spune-le în Irlanda dumitale să iacă şi ei ee-am făcut noi aici.

— Dar cum ?

— Să se regăsească pe ei înşiji şi propriul lor univers, şi propriii lor eroi. Să dea substanţă, să încarneze propriile lor mistere. Irlandezii fac mare zarvă în legătură cu* eroii lor de demult şi cu vremurile legendare. Spune-le să le dea substanţă concretă, aşa cum i-am substanţializat noi **pe** Quetzalcoatl şi **pe** Huitzilopochtli.

— Am să le spun. Dacă va fi cineva care să mă asculte.

— Da, răspunse el.

Ramon privi la pînza albă care flutura în apropiere.

— Dar de oe pleci ? o întrebă după un răştimp de tăcere. ' ,

— Nu-ţi pasă nu-i aşa ? îl întrebă ea.

O pauză împietrită.

- Ba îmi pasă, spuse el în cele din urmă.

— D< ce ?

Trecu din nou cîtva timp pînă să răspundă :

— Eşti una de-a noastră ; avem nevoie de dumneata.

— Chiar dacă nu fac nimic ? Chiar dacă m-am cam -plictisit de Quetzalcoatl cel Viu şi de tot,restul, şi aş dori
un simplu Don Ramon ?

— Ce înseamnă un simplu Don Ramon ? răspunse el izbucnind în rîs. Un simplu Don Ramon are un Quetzalcoatl viu în el. Şi totuşi ne eşti de ajutor.

— Realizezi totul cu o asemenea anvergură

încît s-ar spune că nu ai nevoie de ajutor ; mai ales de la o simplă femeie care... care, pînă la urmă, nu-i decît soţia prietenului dumitale.
Şedeau pe o bancă sub o poinsettia cu flori roşii ale căror petale stacojii, se întindeau ca nişte pene ascuţite.

— Soţia prietenului meu, repetă el. Ce altceva mai ’ bun ai fi putut fi ?

*— Desigur, răspunse ea echivoc.

Ramon îşi rezemase coatele de genunchi şi privea spr<* lac, distrat şi distant. Faţa lui avea o expresie obosită şi acea vulnerabilitate care lui Kate îi provoca întotdeauna o strîngere de inimă. îşi dădu seama din nou de marea lui izolare, de efortul mortal pe care i-1 cerea lupta lui. Şi totuşi, se înverşuna s-o ducă la capăt.

Şi acest lucru îi dădea ei un sentiment de neputinţă; neputinţa unei femei în faţa unui bărbat care depăşeşte sfera posibilului. Şi trebuia să-şi înăbuşe resentimentele şi repulsia faţă de eforturile lui „abstracte".

— Te simţi foarte, sigur de dumneata însuţi ? il întrebă.

— Sigur de mine ? repetă el. Nu ! în orice zi s-ar putea şă mor şi să dispar de pe faţa pămîntului. Nu nurna» că ştiu aeest lucru, dar îl şi *simt.* Aşa ^îneît de ce aş fi sigur de mine însumi ?

— Şi pentru ce să mori ?

-[1]- Pentru ce moare cinevji ? Chiar şi Carlota ?

'— Ah... ei îi sunase ceasul.

— Poţi să-ţi fixezi ceasul aşa cum îţi aranjezi deşte ptătorul ?

Kate tăcu cîteva momente, apoi reluă :

— Şi dacă nu eşti sigur de dumneata însuţi, atu;.ci fie ce ejti sigur ?

O privi cu ochi negri pe care nu-i putea înţelege.

— Sînt sigur... sigur...

. Vocea i se pierdu în vag, faţa *păru sări fi devenit cenuşie şi-ascuţită ca un chip de mort, numai ochii o priveau negri, ca nişte orbite de stafie. Era din nou con-

•fruntată cu fantoma unui om care sufere cumplit Şi pa era o femeie neputincioasă în faţa acestei fantome îndurerate, încarnate.

— Nu cctmva crezi că greşeşti ? il întrebă cu mîhnire «•♦•ce.

— Nu ! Nu greşesc ! Numai că, poate, "nu izbutesc sâ fac faţă.

— Şi atunci ? continuă ea cu răceală.

— Am să merg mai departe, singur, pe drumul mt-u.

Părea să nu mai fi rămas din el decît ochii negri, fantomatici, care se uitau la ea. începu să vorbească in spaniolă:

— Mă doare sufletul, de parcă aş muri.

— Dar de ce ? strigă ea. Nu eşti bolnav ?

— Am senzaţia că mi se destramă sufletul.

— Atunci nu te lăsa ruinat ! exclamă ea cu spaimă şi repulsie.

Dar el continua să privească cu ochi ficşi, îngheţaţi. Kate se simţi cuprinsă de o neaşteptată linişte ; simţul unei puteri lăuntrice.

— Ar trebui să uiţi de toate, o bucată de vreme, îi spuse ea cu blindeţe, lăsîndu-şi mîna, cu compasiune, pe mîna lui.

Ce rost avea sa încerce a-1 înţelege, 'sau ce sens ar fi avut să lupte cu el ? Ea era o femeie. El era un bărbat şi... şi, deci, nu foarte real. Nenatural.

Don Ramon se ridică brusc, desprinzindu-se de

atingerea mîinii ei de parcă se deşteptase din somn, şi o privi cu ochi ageri, mîndri. Atingerea ei maternă 0 deşteptase, ca o înţepătură de ac.

— Da, spusq el. E adevărat !

— Bineînţeles că e. Dară ţii să fii atît... atît de abstract şi de quetzalcoatlian, atunci îngroapă-ţi din cînd în cînd capul în nisip, ca un struţ, şi uită de toate.

547

r— Aşa ţ zise el zîmbind. Eşti din nou furioasă.

— Cu mine nu-i atît de simplu. Trăiesc o stare con» lictuală. Şi voi nu vreţi să mă lăsaţi să plec pentru o jreme. - .

—- Noi nu te putem împiedica.

■— Da, dar dumneata eşti împotriva plecării mele — nu mă laşi să plec liniştită. . . -

— De ce trebuie să pleci ?

Trebuie. Trebuie să-mi văd copiii şi mama.

• — E o necesitate ?

— Da.

In clipa în care admisese necesitatea, Kate îşi dădu seama că exista o anumită dualitate în ea. De parc-ar fi fost împărţită în două persoane : una nouă, care aparţinea iui Cipriano şi lui Ramon, şi care. era eul ei sensibil, dornic; şi alta, dură şi realizată, pe deplin formată care aparţinea mamei ei, copiilor, Angliei, întregului ei trecut. Acest vechi eu al ei, gata format, era curios de invulnerabil şi de nesimţitor, curios de dur şi de „liber". In sfera lui, îşi păstra individualitatea şi era propria ei stă- pînă. Celălalt eu era vulnerabil şi organic legat de Cipriano, chiar şi de Ramon şi de Teresa şi, deci, deloc „liber".

Era conştienţă de această dualitate şi suferea de pe urma ei. Nu se putea angaja definitiv nici îp

vechiul ei mod de viaţă,'nici în cel nou. Reacţiona faţă de amîndouă. Cel vechi era o închisoare şi îl detesta. Iar în cel nou nu putea fi propria ei stăpînă, şi voinţa egoistă protesta.

— Asta e, repetă. *E* o necesitate pentru mine şi dumneata vrei să mă împiedici.

— Nu, nu ! se apără Ramon. Sper că nu e aşa.

— Ba da ! Pui o greutate pe inima mea şi mă paralizezi, ca să mă împiedici să plec.

— Nu trebuie să facem aşa ceva. Trebuie să te lăsăm, să nu avem nici un fel de contact cu .dumneata o bucată de vreme, dacă asta e ceea ce doreşti.

— De ce ? Nu poţi fi, pur şi simplu, prietepos ? De ce nu poţi fi *alături de mine* şi să mă sprijini în hotărîrea mea de a pleca ? De ce nu-mi doreşti să plec, din moment ce simt nevoia, ?

Ramon o privi cu răceală.

— Asta nu pot faoe, rosti el.-Eu nu cred in plecarea dumitale. E o întoarcere la trecut, im soi de renegare. Dar oamenii sînt complecşi. Şi dacă simţi că trebuie să te întorci pentru o bucată de vreme, întoarce-te ! Alegerea ai făcut-o. Eu nu mă tem că n-ai să revii, nu mă tem, pentru dumneata.

Era o mare uşurare pentru Kate să audă acest lucru, pentru că ea personal se. temea de reacţiile ei. Niciodată nu putea fi sigură, niciodată nu se dăruia în *întregime* în relaţiile ei cu Cipriano şi Ram6n. Totuşi,' răspunse uşor ironic :

— De oe te-ai *teme* pentru mine ?

— Uneori nu te temi singură de felul în care vei reacţiona ?

— Niciodată, răspunse Kate. Sînt perfect sigură de mine însămi.

Şedeau în grădina Vilei Aragon, sub arborele poin- settia cu uriaşele-i frunze-petale roşii, ca nişte pene lungi, stacojii. Dimineaţa era fierbinte. Vîntul

se potolise şi lacul arăta neclinti't. Totul părea încremenit, în afară de petalele lungi, roşii, de poinsettia.

Venea Crăciunul! Poinsettia îi- aducea aminte lui Kate' de Crăciun.

Crăciunul ! Boabele de ilioe ! Ari glia ! Darurile de sărbăto-[1] ’ Osoeţele ! — Dacă se grăb?a, putea ajunge în Anglia de Crăciun. Cît de tihnit, de familiar, de normal

era gîndul de a-şi petrece Crăciunul acasă, in Anglia, cu mama ei. Şi ce lucruri senzaţionale le-ar putea povesti celor de acasă ! Şi ce de-a bîrfe noi ar mai afla ! De la depărtare, părea foarte atractiv. Totuşi încerca o nelinişte legată de felul cum va decurge în realitate întoarcerea ei acasă.

— Uneori te saturi şi de bine, îi spuse lui Ramon.

— De care bine anume ? o întrebă el.

— O... ! de Quetzalcoatl şi de toate astea. Ce-i prea mult e obositor.

— Se poate, zise Ramoi} ridicindu-se şi indcpărtîndu-so în tăcere.

Atît de tăcut, încît dispăru înainte ca ea să-şi fi dat scama că plecase. Şi cînd observă, roşi de furie. Dar continuă să şadă sub arborele poinsettia, sub soarele fierbinte de noiembrie, privind furioasă la gardurile vii dc ^iasomie, cu florile lor pure, albe, răsărind printre flori veştede, şi cu bobocii rozalii printre frunzele întunecate. Unde auzise ceva despre : „Şi florile de iasomie între hoi“ ?

Oh, cît de sătulă era de toate ! ,

Teresa venea pe o alee.

— Eşti încă aici ? se miră ea.

— Dar unde-ai vrea să fiu ? răspunse Kate.

— Nu ştia... Ramon s-a dus la Sayula să-l vadă po *Jefe.* N-a vrut să ne aştepte să plecăm împreună cu barca.

— Presupun că era grăbit.

— Ce frumoase sînt aceste *noche bucnas !* exclamă Teresa privind la bogăţia de flori de poinsettia de un rc^u strălucitor. <•

• — Asta-i floarea voastră do Crăciun, nu-i ;isa [0] întrebă Kate.

— Da... florile de *noche* bucnas...

— Ce oribil, un Crăciun cu hibiscus şi flori de poinsettia ! îmi trezeşte dorul de vîsc printre portocale, în vitrina unui fructar din Hampstead.

— Şi de ce ? rîse Teresa.

— Oh, oftă Kate, iritată. Mi-e dor să mă întorc la viaţa simplă. Să văd autobuze plescăind prin noroiul diîî Piccadilly în ajun de Crăciun, şi trotuarele ude, întesate de oameni, alergând de-a lungul vitrinelor scânteietoare.

— Şi asta înseamnă viaţă pentru tine ?

— Da. Viaţă lipsită de toate abstracţiunile astea şi de imensa demonstraţie de *voinţă.* Pentru mine viaţa c destul de bună dacă mi se îngăduie să trăiesc şi să fiu eu însămi.

— E timpul ca Cipriano să se întoarcă, spuse Teresa.

Cuvintele ei o făcură pe Kate să sară de pe bancă, enervată. Nu accepta să fie hrănită cu chestii de genul ăsta. O să se elibereze, o să le arate ea !

Se duse cu Teresa în sat. Aerul era misterios de*viu, traversat parcă de o nouă răsuflare. Dar Kate refuza să o simtă. Se aşezară sub un copac pe plaja din Sayula, vorbindu-şi rar şi privind la întinderea de apă de culoarea guşei de porumbel.

O barcă neagră cu o tendă roşie şi un catarg înalt era ancorată lîngă digul care. se ridica, înalt de vreun metru, din apa joasă de lâ mal. Pe zidul digului stătea o ceată de oameni în straie albe, privind în pîntecele negru al ambarcaţiunii. Pe ţărm, profilaţi ca nişte siluete imobile pc suprafaţa lacului, se aflau o vacă neagră bălţată cu alb, şi un taur uriaş, monolitic, negru cu alb. Cele două siluete erau atît de nemişcate, incit păreau să alcătuiască o frizâ pe oglinda apei de culoarea guşci de porumbel.

Grupul se afla în imediată apropiere, totuşi apărea slraniu şi îndepărta^ Doi peoni fixară o pasarelă de scînduri pe marginea bărcii. Pe urmă începură să împingă vaca spre pasarelă. Animalul făcu un pas de încercare pe acîndurile late, apoi se opri locului, cu acea lentă indiferenţă mexicană. Peonii o flancară, împingînd-o pînă la capăt. In cele din urmă, intră direct în cală.

Acum era rîndul taurului bălţat. Un mexican bătrîn, înalt, îmbrăcat în pantaloni strimţi cafenii, o jachetă scurtă de piele şi o pălărie de fetru uriaşă,. brodată cu

argint, apucă uşor inelul din nasul taurului şi îi săltă greutatea capului, aşa încît grumazul gros şi catifelat se înălţă: Un peon din spate îşi lăsă capul în piept şi se opinti cu toată puterea în coastele animalului. Mexicanul bătrîn cu picioare subţiri şi pălăria înaltă trăgea de zor de inelul din nas. Taurul păşi calm, delicat şi impasibil, peste zidul jos al digului, pînă la pasarela de scînduri. Acolo se opri.

Peonii se regrupară. Cel din spate, cu brîul roşu bine încins peste şoldurile albe, încetă să mai împingă, iar mexicanul cu picioare subţiri dădu drumul inelului.

Alţi doi peoni trecură o funie în jurul pulpelor taurului. Mexicanul cu pălărie înaltă urcă pe pasarelă şi începu iar să tragă uşor de inel. Trăgea cu blândeţe. Taurul îşi înălţă capul, dar opuse rezistenţă. Lovi pasarela cu un picior care se împotrivea să calce. Apoi se întţepeni locului, cu spinarea lui albă smălţuită cu negru, imobilă, ca o bucată de cer.

Fermierul smuci din nou inelul. Cei doi peoni trăgeau de funie, împingînd totodată în coastele monstrului bălţat, imobil, impasibil. Alţi doi peoni cu capetele în piept şi şoldurile flexibile, încinse cu brîuri roşii, împingeau cu toată puterea crupa formidabilei creaturi.

Si totul se petrecea fără zgomot şi aproape fără vreo schimbare, un grup monumental profilat pe plinătatea lacului palid. *

In cele din urmă, taurul păşi încet, imperturbabil, dar fără chef, pe scfnduri, şi fu flancat şi împinâ lent spre marginea bărcii. Aici se opri din nou.

Stătea, uriaş şi argintiu, smălţuit ca cerul, cu şerpii negri ai funiilor în jurul coapselor, conturîndu-se masiv pe tenda roşie a canoei. Avea oare să păşească sub tendă, cufundîndu-se în întunecimea bărcii ?

Îşi lăsă capul în jos şi privi în cală. Oamenii din spate se opintiră şi-i împinseră crupa vie. împingeau cu ţoate puterile, în tăcerea densă, mexicană. încet, precaut, taurul se ghemui, se făcu mic şi, cu o mişcare,

iute, masivă, păşi cu picioarele din f^ţă în barcă, lăsîndu-şi crupa imensă, cabrată, pe pasarelă. Urmă o foială, o bălăbăneală, şi apoi bufnitura surdă cînd şi picioarele din spate săriră în barcă. Intrase.

Scîndurile pasarelei fură date la o parte. Un peon alergă şi desfăcu odgonul legat de stîlpii de piatră de pe ţărm. Din pîntecele canoei se auziră bufnituri surde de picioare. Oamenii aflaţi în apa de la ţărm împingeau pupa neagră a bărcii, pentru a o pune în mişcare. Dar era foarte grea. Aplecîndu-se încet, începură să scoată, la întîmplare, pietroaiele de sub fundul plat al ambarcaţiunii şi să le arunce deoparte. In sfîrşit canoea se urni, se legănă puţin şi se puse pe linia de plutire.

Oamenii din apă săriră în barcă. Doi peoni cu prăjini continuau să despotmolească barca, înfigîpdu-şi prăjinile şi păşind greoi pînă la pupă, appi ridicînd prăjinile şi aler- gînd din nou la proră. Barca alunecă încet pe suprafaţa apei. După-aceea înălţară pînza mare, albă, care se arcui In vînt. Canoea spinteca apa, purtîndu-şi invizibila povară vie, masivă, smălţuită ca cerul.

Totul atît de tăcut, de calm, de îndepărtat.

— Şi Ramon doreşte să stai alături de el în biserică, in calitate de mireasă a lui Quetzalcoatl — purtind un nume străin şi ciudat ? o întrebă Kate pe Teresa.

— Nu ştiu. Spune că mai tîrziu, cînd va sosi timpul să aibă o zeiţă.

— Şi ai ceva împotrivă ?

— Personal, mi-e teamă. Dar înţeleg că Ramon o doreşte. El spune că asta înseamnă a accepta în maijnare măsură răspunderea existenţei tale. Şi cred că e adevărat. Dacă există vreo fărîmă sacră în mine, atunci trebuie să accept şi această parte a mea, să îmbrac rochia verde şi să fiu, pentru moment, femeia-zeiţă. Ramon spune că trebuie să dăm o

manifestare concretă tradiţiei. Şi cînd 'mă gîndesc la fraţii mei, ştiu că acest lucru e adevărat. Aşadar, cînd va trebui să îmbrac rochia verde şi să mă arăt în faţa lumii la biserică, mă voi gîndi la inima întregii omeniri, care bate invizibil, şi voi încerca să pun pe primul plan partea sacră din mine, pentru că aşa e necesar şi bine. Aşa e drept. N-aş face-o dacă n-aş gîndi că e drept.

— Credeam că rochia verde e pentru mireasa lui Huitzilopochtli.

— Ah, da, se corectă Teresa. A mea e neagră cu margini albe şi nori roşii.

— Ai prefera rochia verde ? N-ai decit s-o iei. Eu tot plec.

Teresa îi aruncă o privire scurtă.

— Rochia verde e pentru soţia lui Huitzilopochtli, spuse ea, parcă năucită.

— Nu văd ce importanţă are, stărui Kate.

' ~ Teresa o privi din nou scurt, cu ochii ei negri.

— Oamenii diferiţi trebuie să aibă soţii diferite. Cipriano n-ar fi dorit niciodată o soţie ca mine.

— Şi- femeile diferite trebuie să aibă soţi diferiţi, răspunse Kate. Pentru gustul meu, Ramon e mult prea abstract şi dominator.

Teresa roşi şi îşi coborî privirile în pămînt.

— Ramon cere mult prea multă supunere din pârlea unei femei pentra a fi pe placul meu, adăugă Kate. Îşi asumă prea multe răspunderi.

Teresa îşi ridică în grabă privirile şi îşi înălţă capul cu mîndrie, arătîndu-şi gîtul brun, ca un şarpe cu creastă.

— De unde ştii că Ramon cere supunere din partea unei femei ? Cum poţi şti asemenea lucru ? Dumitale nu ţi-a cerut nici o supunere. Nu ai dreptate. Nu-mi cere nici o supunere. Doreşte să mă dăruiesc lui de bună-voie, cu blindeţe. Iar el mi se dăruieşte cu mult mai multă blîndeţe decît mă dăruiesc eu lui. Pentru că

un bărbat ca el e mult mai bun decît o femeie. El nu-i ca Cipriano. Cipriano e ostaş. Dar Ramon e blînd. Greşeşti in ceea ce spui.

Kate risio uşor.

— Şi dumneata eşti un ostaş-femeie, continuă Teresa. Tot timpul lupţi. Eu nu sînt aşa. Dar unele femei trebuie sa aibă un spirit militant, şi atunci au nevoie de bărbaţi- ostaşi. Dc asta dumneata-eşti Malintzi şi rochia dumitale e verde. Vei fi întotdeauna o luptătoare. Dacă ai fi singură pq lume, ai lupta cu dumneata însăţi.

Lacul era foarte liniştit. Cele 3ouă femei îl aşteptau pe Ramon.

Un om în straie albe. ghemuit în tăcere sub un copac. ţinîndu-,;i capul npkcat în- faţă, cojea trunchiuri de palmier. După un timp. so duse să moaie în lac fişiile lungi de coajă şi se întoarse cu ele, bălăbănindu-le. Pc urmă se aşează din nou şi îşi reluă munca în tăcere, cu iscusinţă şi cu acea întunecată, copilăroasă concentrare.

proprie poporului. Repara fundul unui scaun. Cînd simţi J privirea lui Kate, se uită şi el la ea cu o sclipire în ochii negri, şi o salută. Scînteia de vie recunoaştere şi de deferenţă din ochii lui o făcu să simtă un fluid de stranie putere care i se propagă prin mădulare. De parcă defe- renţa lui ar fi fost o flacără de viaţă, care ţîşnise, bogată, de îndată ce o văzuse.

Un cal rdib pătat cu alb se zbenguia pe ţărm, neche- zînd frenetic. Coama îi flutura în vînt, picioarele-i împroşcau prundişul; îşi deschise din nou botul lung şi necheză îngrijorat. Apoi alergă de-a lungul malului. Oare ce pierduse ?

Un peon mînase departe în lac-un car cu .roti înalte, tras de patru catîri ; apa depăşise axa roţilor, at in gînd aproape fundul carului. Părea o barcă

pătrată, trasă de patru cai de mare întunecaţi, ce-şi mi ,cau urechile lungi, negre, ca nişte frunze, în timp ce peonul îmbrăcat în alb. cu pălăria mare în echilibru pe capul mîndru, stătea drept ca bradul. Catîrii păşeau încet prin apă, făcînd o curbă ca să se întoarcă la maL

Era iarnă pe lac, o'iarnă aidoma primăverii. Viţei albi şi gălbui, fragezi şi mătăsoşi, zburdau cabrîndu-şi fundurile * şi ridicîndu-şi cozile, îndreptîndu-se laolaltă spre apă, pe care o adulmecau cu boturi şovăielnice.

în umbra unui copac mare era priponită o' măgăriţă- mamă, iar fătul, ceva mic şi negru ca cerneala, se ghemuia lîngă ea, ţinîndu-şi în sus căpşorul pufos, cu două urechi mari, negre, proiectate Vertical; părea un iepure fermecat, negru ca smoala.

:— Cîte zile are ? îl întrebă Kate pe peonul care ieşise afară din bordeiul de paie.

Omul o săgetă cu ochii lui negri, scînteietori, plini de bucurie şi deferenţă. Iar Kate îşi simţi pieptul înălţîndu-j-se de mîndrie.

— S-a născut azi-noapte, *Patrona!* ii răspunse e] zimbind.

— Atît de mic ! Atit.de mic l Nu.se poate ridica în picioare, nu-i aşa ?

Peonul se apropie, îşi trecu un braţ pe sub pui şi îl ridică în picioare. Rămase aşa, uimit, clătinîndu-se pe picioarele negre, ca nişte ace de păr îndoite.

— Ce drăguţ e ! strigă Kate încîntată, iar peonul rîse cu caldă recunoştinţă, amestecată cu reverenţă.

Măgăruşul negru ca. smoala nu se pricepea să stea drept. Se bălăbănea pe picioarele-i crăcănate şi se mira Fe urmă încercă vreo doi paşi şanticăiţi, ca să miroase nişte porumb verde. Mirosi şi miroşi şi mirosi, de parei toţi eonii ntgri se deşteptaseră în nările lui.

Pe urmă se întoarse şi se" uită cu mutrişoara părosă şi catifelată drept la Kate, scoţînd o limbă roză. Kate izbucni în rîs. Măgăruşul se uita la ea, uluit. Şi ii scoase din nou limba. Kate rîse iar. Măgăruşul încercă o mici săritură- stîngace, care îl surprinse enorm în primul rînd pe el. După care se aventură din nou să facă un pas şi, cu totul pe neaşteptate chiar pentru el însuşi, schiţă o nouţ săritură.

— A şi învăţat să danseze ! strigă Kate. Şi abia azi-noapte a venit pe lume.

'— Da, a şi învăţat să danJbze, îi repetă peojiui cuvintele.

După ce stătu un timp la gînduri, fătul se îndrepţi, împleticindu-se, spre mamă. Era o măgăriţă frumoasi cenuşiu-cafenie, cu păr lucios, sigură de sine. Fătul fi descoperi ugerul şi începu să sugă.

Ridicîndu-şi privirea, Kate întîlni ochii peonului cu flacăra lor vie, grea de cunoaştere şi de o curioasă recon.

forţare. Puiul negru, mama, actul suptului, mugurul de viaţă nouă, misterul obscurului cimp al creaţiei ; şi adoraţia faţă de femeia strălucitoare, cu sinii plini, din faţa lui : toate acestca apăreau în primitiva privire neagră a .omului.

— Adids ! îi spuse Kate, tărăgănat.

— *Adios, Patron a !* răspunse el, ridicîndu-şi mîna cu salutul lui Quetzalcoati.

Kate străbătu plaja, îridreptîndu-se spre debarcader şi simţind cum năvălea în ea un val de viaţă însufleţită, puternică. „E sexualitate, îşi spuse în sinea ei. Dar ce minunată poate fi sexualitatea cind bărbaţii o păstrează sacră, puternică. Umple lumea, ca lumina soarelui care te pătrunde. Dar eu n-am de gînd să mă supun, nici măcar acest lucru. De ce să te supui 4a orice-ar fi !“ Ramon venea spre barcă ; purta pălăriasimbolul lui Quetzalcoati. în clipa aceea tobele începură să bată anunţînd ora prînzului, după care urmă chemarea crainicului, venind clară şi

distinctă din turn. Toţi bărbaţii dc pe plajă se ridicară în picioare şi îşi înălţară braţul drept spre cer. Femeile îşi desfăcură palmele spre lumină. Totul era nemişcat, cu excepţia animalelor.

, Ramon se duse la barcă şi bărbaţii pe lîngă care trecea îi adresară salutul lui Quetzalcoati.

— A fost într-adevăr minunat, exclamă Kate, în timp ce^îsleau pe lac. Cît de bine... cît de bine te poţi simţi la ţară ! De parc-ai înţelege care e adevărata noblеţe.

Kate hotărî, cu mai multă fermitate ca oricînd, să plece.

Scrise la Mexico City şi reţinu o cabină de la Vera Cruz la Southampton. Vaporul pleca în ultima zi a lunii noiembrie. Cipriano sosi acasă în şaptesprezece, iar ea îi povesti ce măsuri luase. O privi cu o ciudată îngîndurare copilărească, ţinîndu-şi capul înclinat pe un umăr, dar Kate n-ar fi putut spune ce anume simţea.

— Deci te-ai şi hotărît să pleci ? o întrebă în spaniolă.

Abia atunci ştiu Kate, In sfîrşit, că se simţea ofensat. Ori de cîte ori se simţea ofensat, înceta să mai vorbească engleza; se exprima în spaniolă, de parcă s-ar fi adresai altui mexican.

— Da, răspunse ea. Pe ziua de treizeci.

— Şi cînd te întorci ?

— *Quien sabe* ? Cine ştie ?

Privirea ochilor lui negri zăbovi cîteva minute pe chipul ei, neclintită şi incomprehensibilă. Aparent, îşi spunea că, dacă ar fi vrut, ar fi putut face uz de lege împiedi- cînd-o să părăsească ţara — împiedicînd-o să părăsească pînă şi Sayula — din moment ce erau căsătoriţi legal In adîncurile Ochilor lui scînteia vechea fixitate a mîniet indiene, licărind imobilă şi neînduplecată. Şi apoi pe faţa lui surveni o schimbare infinitezimală, aproape invi- ^ziţjilă. ca şi cum emoţia

ascunsă se topise şi stoica indiferenţă. împietrirea ancestrală şi toleranţa stoică îi luaseră locul. Kate putea aproape simţi valurile succesive de umbră şi de răceală care se propagau prin sîngele lui, şi de care mintea hu-i era conştientă. Şi din nou teama de a pierde contactul cu el îi înmuie inima.

Ii plăcea, oarecum, să simtă cum se succedau în el umbre şi sclipiri reci, şi o duritate de piatră, apoi strania inerţie a miezului de zi tropicală şi amorţeala provocată de âoare, aşa cum stătea acolo imobil, urmărind-o. Pînă la urmă tot avea să se instaureze sinistra, sufocanta apatic tropicală a ceasurilor de zăpuşeală, un leşin de indiferenţă. *m — Como quieres tu,* îi spuse. Cum doreşti tu.

Şi Kate ştiu că în întunecata, sufocanta apatie a sîngelui său, el o şi eliberase. Nu avea să mai depună vreun

efort de **a** o reţine. Şl acest lucru făcea parte din blestemul rasei lui.

Cipriano luă o barcă şi se duse la Jamiltepec, la Ramon, aşa cum ştiuse Kate că va proceda.

Iar ea rămase singură, ca de obicei. O săgetă gîndul că prin voinţa ei determinase această singurătate. Cind era alături de oamenii aceştia nu se putea relaxa. De fapt, alături de nimeni nu se-putea relaxa. Simţea întotdeauna nevoia de a se retrage în propria ei individualitate, înco- vrigîndu-se ca o pisică.

Sexul, potrivirea sexuală să fi fost chiar atît de importante pentru ea ? Poate că mai importante ar fi fost dacă nu le-ar fi cunoscut. Le gustase însă din plin — şi eu Cipriano în mod definitiv, desăvîrşit. Deci ştia totul în legătură cu ele. Se simţea de parc-ar fi cucerit un nou teritoriu, un alt domeniu al vieţii. Cuceritoarea ! Şi acum avea să se retragă, cu prada, în vizuina individualităţii ei.

Brusc, se văzu aşa cum o vedeau de multe ori bărbaţii : pisica mare, cu spasmele ei de voluptate şi cu eternul apeţit pentru individualitatea ei izolată, pentru propria ei izolare. Oricîrid gata să guste cu voluptate un contact. Apoi, cu felină satisfacţie, să rupă contactul, pentru a toarce, singură cu simţul propriei ei puteri. De fiecare dată îşi extrăgea din contact puterea, şi apoi o rumega în individualitatea ei izolată.

Cunoştea multe femei la fel cu ea. Se jucau cu dragostea şi cu intimitatea ca o pisică cu un şoarece. Şi, pînă la urmă, înghiţeau cu nesaţ şoarecele-dragoste şi se retrăgeau cu burta plină şi cu un voluptuos simţ al puterii.

Numai că, uneori, şoarecele-dragoste refuza să se. lase digerat şi le provoca o indigestie pe viaţă. Sau, asemenea ' lui Cipriano, se prefăcea într-un soi de şarpe capfe îşi înălţa capul şi se uita la ea cu, ochi scînteietori, apoi dis-

părea în vid, lăsînd-o pustiită, secătuită de simţul pro. priei puteri.

- Şi mai observase un lucru, ceva care o îngrozea. Una după alta, femeile de structura ei, puternicele femei-ale- amorului, la vîrsta de patruzeci, patruzeci şi cinci, cincizeci de ani, îşi pierdeau tot farmecul şi atractivitatea şl se prefăceau în băbătii cenuşii, avide, respingătoare, ca ’ nişte cotoi care dădeau tîrcoale pîndind prada, din ce în ce mai săracă. Ca făpturi omeneşti se dezagregau total.- Şi rămîneau nişte'babe cenuşii, îmbrăcate în rochii luxoase, iar urletul cotoiului hămesit răzbea în însăşi vorbirea lor elegantă. *

Kate era o femeie-înţeleaptă, destul de înţeleaptă încît să poată accepta o lecţie.

E plăcut pentru o femeie să-şi cultive *ego*-ul, indivi-. dualitatea. E foarte bine pentru ea fie să dispreţuiască iubirea, fie să iubească iubirea aşa cum

o, pisică iubeşte şoarecele cu -care se joacă, înainte de a-1 devora pentru . a-şi tonifia propria individualitate şi pentru a-şi umple voluptuos burta propriului *ego.*

„Femeile suferă mai mult de pe urma înăbuşirii ego-ului, decît de pe urma înăbuşirii vieţii sexuale", spune p 'scriitoare, şi s-ar putea să fie adevărat. Dar priviţi la femeile moderne de cincizeci sau cincizeci şi cinci de ani, la cele care şi-au cultivat ego-ul din plin. De obicei devin nişte bătăii lihnite^ care-ţi stîmesc fie mila, fie dezgustul.

Kate cunoştea toate acestea. Şi în timp ce şedea singură îri vilă şi le reaminti. Ea îşi avusese partea ei de plăcere, chiar şi aici, în Mexic. Şi bărbaţii ăştia o lăsau liberă să plece. Nu era prizonieră. Putea să plece şi să-şi ia toată prada capturată.

Şi pe urmă ? Să zacă la Londra într-un salon şi să sporească numărul bătăiilor hămesite ? Să lase ca grimasa proprie bătăiilor să i fee instaleze pe chip şi sinistra fîrnîială a bătăiilor să-i pătrundă în glas ? Oribil ! DinUv toate ororile, poate că bătăiile-cotoi, contemporanele ei. erau cele mai respingătoare. Nici măcar dezgustătorii nio- tani-bărbaţi de pe acoperişuri n-o îngreţoşau pînă-n- _ tr-atît. „Nu ! îşi spuse în sinea ei. Ego-ul şi individualitatea mea nu merită un preţ atît de îngrozitor. Mai bine renunţ la o parte din *ego* şi-mi înec o parte din individualitate, decît să ajung în halul ăsta !“

în fond, cînd Cipriano o atingea mîngîios, tot trupul . oi înflorea. Aceasta era mart?a sexualitate, care putea du strălucire vieţii, dar la cârc nu îndrăznea să se gîndeaseă pentru eu avea o forţă mult mai mare decît voinţa ei. Dar, pe de altă parte, şi cînd era singură şi îşi desfăşura aripile propriului *ego,* emiţind propriul ei spirit, viaţa putea fi minunată pentru ea. După un timp însă, minunea pălea şi se instala în locu-i o pustietate geloasă. „Eu am nevoie de amîndouă, continuă să-şi spună. Nu trebuie să fug de Cipriano şi de Ramon,

pentru că ei fac să-mi înflorească sîngele in trup. Eu îi consider limitativi. D;-r trebuie să fim limitaţi. Dacă încerci să fii nelimitat, devii oribil. Fără Cipriano care prin atingerea lui mă limitează şi îmi supune voinţa, aş deveni o femeie vîrstnică. îngrozitoare. Ar trebui să *doresc* să fiu limitată. Ar trebui să fiu bucuroasă că un bărbat mă limitează prin voinţa lui puternică şi prin calda lui atingere. Pentru că, cc-ea ce numesc cu grandoarea mea şi vastitatea de dincolo d«> mine, m-ar lăsa să mă prăbuşesc prin podeaua spartă a nimicului, dacă n-ar exista mîna unui bărbat care să mâ încălzească şi să nă limiteze. Da '. Mai curînd mă supun decit să devin bătrinicloaEă şi neplăcută : mă supun, atît cît e nevoie, şi nu mai mult."

Chemă un servitor care să vîslească, şi porni cu ba:va pe lac. Era o dimineaţă frumoasă de noiembrie; uscăeiu-

nea încă nu-şi lăsase gheara peste împrejurimi. In cane- lurile adinei ale munţilor cu povîrnişuri repezi dinspre nord-est, umbrele erau de un albastru pur. La poale se aşternea verdele delicat, dînd spre uscăciune. Lacul era încă plin, dar mai aplatizat, şi zambilele de apă pieriseră. Păsările zburau liniştit, la mică înălţime. Plinătate şi calm in lumina puternică, fierbinte. Cîteva cîmpuri de porumb, ofereau la vedere mirişti uscate,- dar florile de palo-blanco $e deschiseseră, tufişurile erau de un verde diafan şi în aer pluteau pale de parfum de la mingile florale galbene, dc mesquite.

„De ce să plec ? continuă Kate să discute cu ea însăşi. De ce să văd autobuzele inotînd prin noroaiele din Picca- dilly în ajunul Crăciunului, şi mulţimile de pieţoni înghe- suinclu-se pe trotuarele ude, pe lîngă marile magazine ca nişte uriaşe peşteri de lumină ? Mai bine să rămîn aici, unde sufletul mi- e mai puţin posomorit. Va trebui sâ-i cer lui Ramon scuze pentru tot ce i-am spus. N-am să-i mai critic. La urma urmei, aici e un alt soi de vastitate,. cu sunetul tobelor şi strigătul lui Quetzalcoatl.

Se şi zărea etajul de sus, ca un turn roşu-gălbui, al casei din Jamiltepec, şi ghirlandele bogate de boug&in- villea purpurie, căzînd în valuri dc pe zidul înalt, împroşcate cu flori palide de plombagină şi cu trandafiraşi răzleţi, smîntînii.

— Eston toca/ido *, spuse liniştit barcagiul, privind-o cu ochi întunecaţi, grei.

Se şi făcuse auzită bătaia tobei mici din Jamiltepec.

. Barca se apropia domol; un glas care cînta **în** splendoarea dimineţii răzbi pînă la ea.

Barcagiul înălţă o vîslă în chip de semnal pentru cei

[1] **Cîntă (sp.).**

din casă. Şi cînd barca pătrunse în golfuleţ, un servitor in straie albe veni alergînd spre micul debarcader. în lumina solară neclintită plutea o mireasmă, poate că de trandafiri, şi eterna tăcere mexicană, pe care bătaia tobelor şi glasul care cînta nu o tulburai!.

— Don Cipriano e aici ? întrebă Kate.

— *Está !* murmură omul, făcînd un-semn uşor către balconul lui Rămân, de unde venea şi cântecul. Să-l anunţ că aţi sosit ?

Vocea lui nu se înălţase nici o clipă peste murmur.

— Nu, răspunse Kate. Vreau să stau puţin în grădină înainte de a urca.

— Atunci ani să las uşa deschisă, sguse orouL şi veţi putea urca oricînd veţi dori.

Kate se aşează sub un copac stufos, pe care se împletea

oplantă agăţătoare cu cîrcei groşi ca nişte şerpi şi cu flori mari ca nişte trompete galbene-maronii. Rămase ascul- tînd cîntecul. Era glasul lui Ramon, învăţîndu-1 pe unul dintre cîntăreţi.

Ramon nu avea o voce prea puternică. Cînta încet, ca pentru aerul din jurul lui, dar expresiv. Kate nu putea prinde cuvintele.

— Ya ? spuse Ramon cînd tfermină.

— Y*a,-Patron !* răspunse cîntăreţul.

Şi începu să cînte cîntecul cu glasul lui puternic, pur, care te atingea la viscere.

„Drumul meu nu e al tău, şi al tău nu e al meu.
Dar vino, înainte de ne despărţim
Sâ ne-ndreptăm, fiecare, spre Luceafărul de Dimineaţă
Şi în el să ne-ntîlnim.

Nu-ţi cer să vii pe drumul meu, [1] Nu-ţi strig : O, fii înţelegătoare,
Dar steaua e aceeaşi pentru amîndoi,
Biruitoare.

Spiritul meu se pierde-n depărtare Şi nu vreau să-l ascult,
O, tu, flacăra mea despicată,
Tu, care-mi placi cel mai mult.

Fiecare ne vedem de drumul nostru.
Dar intre noi, plutitorul tăcut,
Ce-^i deschide lumina -îmbietoare,
Şi alunecăm în nevăzut.

Bărbatul nu păşeşte precum o femeie Şi nici femeia precum un bărbat.
• Fantomele lor printre umbre.
Iată s-au strecurat.

Dar Luceafărul de Dimineaţă şi Luceafărul »
de Seară
Ne cheamă cu flăcări în al lor adăpost,
Să ne adunăm noi, nomazii, fără să ştim. Cine sîntem, cine am fost.

Nu cer decît să pot aluneca In adăpostul lui cel sfînt.
Şi-acolo în văpaia despicată,.
Să ştiu că oaspete îi -sînt.

Vino alături de mine, femeie,
Adu-ţi aco'.o trupul tău,
Şi flacăra să ne-nfăşoare, *
Să ne afundăm în hău.
Veniţi alături de mine, bărbaţi
I Să ne găsim cămin Să rîdem

din inima toată Cît femeia se odihneşte senin.

Omul cîntă cîntecul de cîteva ori, oprindu-se, uitînd cite un vers, reluînd, vocea lui pură, arzătoare, împleti- cindu-se din cînd in cînd. Şi atunci intervenea vocea joasă, uşor răguşită, a lui Ram6n,-cu o subtilă intensitate, răzbind parcă din căuşul unei scoici; şi pe urmă din nou sunetul picurat al vocii de tenor, străbătîndu-ţi sîngele ca o flacără.

Mor o, adică servitorul ei, o urmase în grădină şi şedea la oarecarc depărtare, cinchit pe vine, sub Un copac, reze- mîndu-şi spinarea de -trunchi, ca o umbră ghemuită, in- veşmintată în alb. Degetele de la picioare i se răşchirau, negre şi bătătorite, prin *huaraches* despicaţi, iar cureaua de la pălărie îi-atirna pc obrajii tuciurii. Iti rest, era îmbrăcat în alb, pînza albă întinzîndu-i-se strins pe pulpe.

Cînd cîntecul sc încheie şi toba tăcu, iar glasurile care vorbiseră în şoaptă amuţiră, *mozo* îşi înălţă pi'ivirea spi e Kate, cureaua neagră a pălăriei bălăngănindu-i-se sub bărbie, ochii negri strâlucindu-i şi un zimbet timid iiu- minîridu-i faţa.

— Eslă muy bien. Patrona ? întrebă el cu sfială E fuaitc frumos, nu-i a$a. stăpînă ?

— E foarto frumos, răspunse Kate, cu infailibilul ituu al mexicanilor.

Dar in pieptul ci se ciocneau sentimente conflictuirle, şi omul ştia.

Arăta atit de tînăr cînd zîmbea cu surîsul acela vesel, sfios, ineîntat. Avea in el ceva din eternul copil. Insa un

copil care, în orice clipă, s-ar fi putut preface într-un om sălbatic, răzbunător, violent. Şi un bărbat întotdeauna viu din punct de vedere sexual, pentru moment inocent în plenitudinea-i sexuală, şi nu în absenţa ei. Kate gîndi în sinea ei, aşa cum mai gîndise şi altă dată, că există mai multe căi de a. redeveni copil.

Dar omul avea o privire ascuţită, pînditoare, în colţul ochiului : urmărea dacă ea nutreşte vreo ostilitate ascunsă. Ar fi vrut s-o vadă acceptînd din toată inima cîntecul, toba, întreaga atmosferă. Dorea, ca un copil, să o vadă acceptînd totul. Dar dacă era cumva ostilă, atunci el avea s-o depăşească în ostilitate. Judecata ei ostilă l-ar fi transformat într-un duşman înverşunat.

Ah, toţi bărbaţii sînt' la f e l !

In clipa aceea omul se ridică brusc şi Kate auzi vocea Iui Cipriano, peste parapetul balconului:

— Lupe, ce este ?

-r- *Estă la Patrona,* răspunse servitorul.

Kate se ridică d(? pe bancă şi privi în sus. Văzu capul şi umerii goi ai lui Cipriano, aplecaţi peste balustrada balconului.

— Vin îndată sus, îi spuse ea.

Intră încet pe poarta de fier, în coridor, Lupe urmînd-o, zăvorind porţile în urma ei.

Pe terasa de sus îi găsi pe •Ramon şi pe Cipriano, amîndoi despuiaţi pînă la brîu, aşteptînd-o în tăcere. Se simţi încurcată.

— Am aşteptat ca să aud noul cîntec, se scuză ea.

— Şi cum ţi s-a părut ? întrebă Ramon în spanioli,

—- îmi place.

— Să ne aşezăm, continuă Ramon, tot în spaniolă.

Ea şi Ramon se aşezară în balansoarele de răchiti, Cipriano rămase în picioare, rezemat de zidul terasei.

Venise ca să-şi declare, oarecum, supunerea, să le spună că nu mai voia să plece. Dar găsindu-i pe amîndoi cufundaţi în atmosfera lor de Quetzalcoatl, cu piepturile despuiate, nu se grăbea să înceapă. O făceau să se simtă inoportună. Nu pierdu nici un minut ca să-şi dea seama că într-adevăr era inoportună. * ■

— Nu ne prea întîlnim în Luceafărul vostru de Di-, mine ată, nu-i aşa ? întrebă ea ironic, dar cu un uşor tremur în glas.

Otăcere şi mai compactă păru să-i învăluie pe cei doi ' bărbaţi.

— Şi, continuă ea, presupun că o femeie e Sntr-ade- Yăr de *trop*[1], chiar şi aici, cînd doi bărbaţi sînt împreună.

Dar vocea i se cam stinse cînd rosti, aceste cuvinte. Ştia că Cipriano era încurcat şi iritat ori de cîte ori încerca să-l ia peste picior. *

"Ramon îi răspunse cu o blândeţe Care părea să-i ţîş- nească de-a dreptul din inimă, dar continuînd să vorbească tot în spaniolă :

— Ce este, verişoară, ce s-a întîmplat ?

Buzele lui Kate tremurară cînd răspunse prompt :

— Nu vreau să plec de la voi.

Ramon îi aruncă o privire fugitivă lui Cipriano, apoi spuse:

— Ştiu că nu vrei.

Dar tonul blînd, protector, al vocii lui nu făcu decît a-o întărite pe Kate. Explodă, cu lacrimi în ochi, strigînd :

— Adevărul este că voi nu mă vreţi!

— Ba da, te vreau ! *Verdad ! Verdad !* exclamă Cipriano cu glasul lui jos, tainic, aproape şoptit.

Şi chiar printre lacrimi, Kate îşi spuse : •

„Ce lichea .sînt! Ştiu foarte bine că eu sînt cea care nu-i doreşte întru totul pe ei. Eu nu

[1] **De prisos (îr.).**

mă.vreau decît pe
mine, pentru mine. Dar suit in stare să-i îmbrobodesc fi să-i fac să nu descopere acest lucru."
Pentru că sesizase pasiunea fierbinte, falică, din glasul lui Cipriano.
Şi atunci veni glasul lui Ramon, ca o ploaie rece:
— Dumneata nu ne vrei, spuse el, în engleză de asta dată. Nu e necesar să te angajezi alături de noi, să ni te dedici. Ascultă-ţi chemarea mai bună.
— Şi dacă aceasta îmi spune să plec ? întrebă ea sfidător, printre lacrimile care i se uscau.
— Atunci pleacă ! Pleacă negreşit !
Lacrimi noi îi umplură ochii.
— Ştiam eu că nu mă vreţi, spuse plîngînd.
Cipriano interveni cu o fierbinte, furişă persuasiune
îp glas :
— Nu eşti a. lui. Nu el trebuie să-ţi spupă.
— Asta-i foarte adevărat, rosti Ramon. Nu mie trebuie să-mi dai ascultare.
Vorbea iar în spaniolă. Şi Kate privi cu intensitate, printre lacrimi, doar ca să-l vadă pe Ramon îndepărtîn- du-se în tăcere, dar foarte repede.
Işijşterse faţa, calmată subit. Se uită la Cipriano eu ochi umezi. Stătea foarte drept şi alert, ca un luptător, iar ochii i se aprinseră într-o nefirească sclipire cînd întil- niră privirea ei umedă şi limpede.
Da, şi de el era puţin speriată, de ochii lui negri, inumani.
— Tu nu vrei să plec, nu-i aşa ? pledă ea.
Un zîmbet lent, aproape nebunesc, se aşternu pe

faţa lui, iar trupul îi zvîcni într-o uşoară convulsie. Pe^unnă
i se auzi vocea de indian, molatecă de parcă întreaga gură
1 se muiase, rostind în spaniolă, dar cu sunetul „r“ pierdut.

— Yo / Yo ! — sprîncenele i se înălţară cu o ciudată surprindere şi un spasm uşor îi scutură din nou trupul. *Te quiero muc ho! Mucho te quiero J Mucho ! Mucho!* Te iubesc mult. Foarte mult!

Suna atît de dulce, atît de molatec, venind parcă din sîngele lui molatec, umed, cald, încît Kate se simţi străbătută de un fior.

— Tu n-ai să mă laşi să plec ! îi spuse.

1

v

Cuvînt înainte : *I* î î î ' *Capitolul I* începuturile unei lupte cu tauri : î *Capitolul II* Un ceai la Tlacolula . 7.7 7 7 *Capitolul III*
- Kate împlineşte patruzeci de ani 7 *Capitolul IV*
A rămîne sau a nu rămînc 7 7 : *Capitolul V*
Lacul
***Capitolul VI* Deplasarea în partea de jos a lacului *Capitolul VII* Piaza . . 7 T ; *. 7**
***Capitolul VIII* Noaptea- in casă 7 î ţ î 7**
***Capitolul IX* Casa de las Cuentas . : : *Capitolul X* Don Ramon, şi Dona Carlota 7**
Capitolul Xr Stăpînii zilei şi ai nopţii : : : **220** *Capitolul XII*
Primele ape - . : : î . **235** *Capitolul XIII* Prima ploaie : î **f 247**
Capitolul XIV Acasă la Sayula . : **î** : : **266** *Capitolul XV*

Legendele scrise ale lui Quetzalcoatl **284** *Capitolul XVI*
Cipriano. şi Iţate . **295**
Capitolul XVII Cea de-a patra legendă şi episcopul **318**
Capitolul XVIII Autodafe : **344**
Capitolul XIX Atacul.de la Jamiltepec : ' : **371** . *Capitolul 'XX* *
Căsătorie în numele lui Quetzalcoatl **393** ' *Capitolul XXI*
Redeschiderea bisericii . : . . **428** *Capitolul XXII* Huitzilopochtli cel Viu : : **453** *Capitolul XXIII* ^ Noaptea lui Huitzilopochtli . : **474** *Capitolul XXIV* Malintzi . . . .= ’ : : **489**

Capitolul XXV Teresa : . : S *Capitolul XXVI* · : : 501- S î Kate devine soţie . J *Capitolul XXVII* Aici 528 : : 543

I : : ; ; ;

[1] Muzica plătită sună prost (sp.).[1]

[1] Mithras — zeul luminii şi adeyăcului la vechii persani.

[2] Să moară '. (sp).

[1] Noutăţi (sp.).

[1] Scorpionul (sp.>.

[1] Mîncare din came de porc şi şorici, foarte condimentate, fierte în pănuţe

de porumb.

[2] **In cazul ăsta ! în cazul ăsta (sp.).**

, [1] Uzina (sp.).

[1] Sălbatic (fr.).

[1] Prăbuşire (tr.).

[1] Frumos, da ! Da... drăguţ ! (sp.)

' Pale (sp.).

[1] în Sayula, lumina 'electrică era la fel.de inconstantă

ca şi toate celelalte lucruri.- De regulă, se aprindea la şase şi jumătate seara şi, *uneori,* ardea cu bravură pînă la ora zece, cînd, cu un păcănit surd, întregul sat se

[1] **Taniţă, celula subterană unde osîndiţii erau**

uitaţi de lume (fr.).

[1] **Lipsită de crice grijă (fr).**